

KERTOMUS

HELSINGIN KAUPUNGIN KUNNALLISHALLINNOSTA.

25.

1912.

HELSINGIN KAUPUNGIN TILASTOKONTTORIN
JULKAISEMA.

HELSINKI.
1916.

HELSINKI

SANOMALEHTI- JA KIRJAPAINO-OSAKEYHTIÖN KIRJAPAINO

1916.

SISÄLLYSLUETTELO.

	Siv.
Alkulause	V
I. Kaupunginvaltuusto.	
A. Kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiat.....	2
1. Kaupungin asemakaavaa koskevat asiat	2
2. Kiinteän omaisuuden hankintaa ja kaupungille kuuluvan tuollaisen omaisuuden luovutusta koskevat asiat	5
3. Kaupungin kiinteän omaisuuden vuokra- ja muuta nau- tintoikeutta koskevat asiat	25
4. Kaupungille kuuluvain talojen ja rakennusten käyttämistä määrätyihin tarkoituksiin sekä sellaisten rakennusten teettämistä ja kunnossapitoa koskevat asiat	31
5. Muut kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiat	63
B. Kaupungin irtainta omaisuutta ja rahatointa koskevat asiat	81
C. Muut asiat.....	200
II. Rahatoimikamari.	
A. Kaupungin kiinteän omaisuuden hoitoa koskevat asiat	272
1. Kaupungin kiinteän omaisuuden luovutusta koskevat asiat	272
2. Kaupungin kiinteän omaisuuden vuokra- ja muuta nau- tintoikeutta sekä tilapäistä käyttöoikeutta koskevat asiat	274
3. Muut kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiat	288
B. Kaupungin irtainta omaisuutta ja rahatointa koskevat asiat	291
C. Muut asiat	296
III. Liikennekonttori	298
IV. Palotoimikunta	303
V. Vaivaishoitohallitus	313
VI. Kasvatuslautakunta	355
VII. Sedmigradskyn pientenlastenkoulu ja Marian turvakoti	362
VIII. Kansanlastentarhat	369
IX. Kaupunginkirjasto	376
X. Rakennustarkastuskonttori	385
XI. Kaupungin yleisten töiden hallitus ja rakennuskonttori	388
XII. Majoituslautakunta	421
XIII. Holhouslautakunta	428
XIV. Oikeusaputoimisto	430
XV. Työväenasiain lautakunta	435
XVI. Kunnan työväenvalituslaitos	442
XVII. Verotusvalmistelukunta	455
XVIII. Museolautakunta	457
XIX. Musiikkilautakunta	460
Asiarekisteri	469
Oikaistavia	508

ALKULAUSE.

Esillä oleva vuosikerta kertomusta Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta on toimitettu pääasiassa saman suunnitelman mukaan kuin aikaisemmin julkaistut saman julkaisusarjan vuosikerrat. Lisäksi ovat kuitenkin tulleet kansanlastentarhain johtokunnan sekä museolautakunnan ja musiikkilautakunnan antamat kertomukset; toiselta puolen on kaupunginvaltuuston viimekuluneen lokakuun 24 päivänä tekemän päätöksen mukaan poisjätetty kaupungin teknillisten laitosten hallituksen sekä vesi-johto-, kaasu- ja sähkölaitosten kertomukset, joita ei ole katsottu enään olevan tähän julkaisuun otettava.

Osat I (kaupunginvaltuusto) ja II (rahatoimikamari) on laatinut k. senaatin oikeusosaston ent. jäsen, senaattori C. J. Timgren vainaja, jonka rahatoimikamari oli ottanut näiden kunnalliskertomuksen osain toimittajaksi vuosilta 1909—15, ja kaupunginvaltuuston tekemän päätöksen mukaisesti on edellinen osa sekä alkuperäisenä että käännöksenä toiselle kotimaiselle kielelle tarkastettu kaupunginvaltuuston kansliassa, jälkimäinen taas rahatoimikamarin kansliassa.

Muuten on kertomuksen eri osain muodollista puolta yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi tilastokonttorissa hieman muovailtu sekä kaikki päivämäärät ja numerotiedot niinikään, mikäli mahdollista, konttorissa tarkistettu, mikä on, kuten aikaisemmissakin konttorin toimittamissa vuosikerroissa, aiheuttanut useita korjauksia.

Asiarekisteri on laadittu saman suunnitelman mukaan kuin kertomuksen neljässä lähinnä edellisessä vuosikerrassa.

Helsingin kaupungin tilastokonttori, marraskuun 30 päivänä 1916.

Harald Dalström.

I. Kaupunginvaltuusto.

Kaupunginvaltuusmiehinä vuoden varrella olivat: pankinjohtaja A. Norrmén, puheenjohtajana, todellinen valtioneuvos A. Ramsay, varapuheenjohtajana, ent. senaattori C. Almqvist, filosofiantohtori H. M. J. Relander, lakitieteentohtori H. Renvall, rehtori V. T. Rosenqvist, arkkitehti A. Nyberg, varatuomari A. M. Lassenius, tehtailija K. A. Wigg, professori O. Aschan, insinööri J. Stjernvall, kauppias J. Tallberg, lääketieteenlisensiaatti A. Tollet, johtaja F. von Wright, pakkahuoneentarkastaja O. Häggman, ent. prokuraattori J. Grotenfelt, ent. intendentti K. Appelberg, lääketieteentohtori W. Zilliacus, ylimäär. professori A. Wallensköld, kauppias A. F. Lindberg, ent. senaattori O. Stenroth, konsuli F. Stockmann, johtaja E. W. Walldén, sähkömonttööri A. E. Stenberg, toimittaja A. R. Frenckell, kansakoulutarkastaja M. Pesonen, professori C. E. Holmberg, pankinjohtaja E. Schybergson, lakitieteentohtori L. Ehrnrooth, professori O. Heikel, arkkitehti H. Lindberg, pankinjohtaja A. Lundqvist, lääkintöneuvos G. R. Idman, esittelijäsihteeri A. Listo, professori A. Serlachius, filosofiantohtori G. Mattsson, kunnallisneuvos V. von Wright, insinööri A. Engström, kauppaneuvos G. Björkenheim, aistivalliskoulutarkastaja V. Forsius, insinööri C. Enckell, filosofiantohtori, vapaaherra K. von Alfthan, pankinjohtaja H. Hertzberg, apteekkari G. Salingre, merikapteeni J. G. Lindholm ja johtaja E. Krogius.

Väliaikaisena puheenjohtajana toimi herra Wallensköld huhtikuun 16 päivästä toukokuun 14 päivään.

Kaupunginvaltuuston valmistusvaliokuntaan kuuluivat, paitsi valtuuston puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa,

vuoden alkupuoliskolla: herrat Stjernvall, Walldén, Wallensköld ja Lassenius sekä vapaaherra von Alfthan jäseninä ynnä herrat Tollet ja Grotenfelt varajäseninä; sekä

vuoden jälkipuoliskolla: herrat Stjernvall, Wallensköld, Tollet, Walldén ja Grotenfelt jäseninä ynnä herrat Idman ja Enckell varajäseninä.

Kaupunginvaltuuston sihteerintointia hoiti lakitieteenkandidaatti, varatuomari Hj. Ekholm.

Kaupunginvaltuusto kokoontui vuoden varrella 28 kertaa, niistä 7 kertaa lisätyin luvuin.

Vuoden varrella saapui 569 asiaa. Näistä ja vuoden alussa useilta edellisiltä vuosilta ratkaisematta olevista 53 asiasta ratkaistiin vuoden varrella 544, joten vuoteen 1913 siirtyi 78 asiaa.

Kaupunginvaltuuston pöytäkirjain pykäläluku oli 630 ja valtuuston puolesta annettujen kirjeiden luku 567.

Kaupunginvaltuuston vuonna 1912 käsittelemistä asioista mainitaan seuraavat:

A. Kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiat.

1. Kaupunginasemakaavaa koskevat asiat.

Korttelin n:o 25
kaupungin-
asemakaava
vahvistettu.

Kaupunginvaltuustolle annetussa kirjoituksessa mainitsi osakeyhtiö Soma, että maistraatin päätöksellä tammikuun 22 päivältä 1910 oli I kaupunginosan korttelin n:o 25 vahvistetussa uudestijärjestämisessä pitkin Kruunuhaankadun tontin n:o 2 koko pohjoisrajaa mainitusta tontista erotettu 30 senttimetrin levyinen kaistale, joka oli liitetty rajakkaisiin tontteihin Konstantininkadun n:oon 4 ja Mauritsinkadun n:oon 4. Mutta kun osakeyhtiö Soma ensin mainitun tontin omistajana oli sittemmin hankkinut itselleen omistusoikeuden järjestämisen johdosta tästä tontista erotettuun alueeseen, anoi osakeyhtiö Soma mainitun alueen yhdistämistä omistamaansa tonttiin.

Rahatoimikamari, jolta oli vaadittu lausuntoa asiasta, lähetti kirjelmässä helmikuun 8 päivältä valtuustolle kaupungin yleisten töiden hallituksen laatiman ehdotuksen kaupunginasemakaavan muuttamiseksi osakeyhtiö Soman anomuksen mukaisesti, josta ehdotuksesta terveydenhoitolautakunnan lausunto oli hankittu, sekä esitti, että kaupunginvaltuusto hankkisi k. senaatilta vahvistuksen ehdotukselle.

Asiaa esiteltäessä myöntyi ¹⁾ kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin esitykseen.

Sittemmin ilmoitettiin ²⁾ maistraatin kirjelmässä toukokuun 11 päivältä kaupunginvaltuuston tiedoksi, että senaatti oli saman kuu-

¹⁾ Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 26 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. toukok. 28 p. 8 §.

kauden 1 päivänä vahvistanut ehdotetun kaupunginasemakaavanmuutoksen.

Rahatoimikamariin annetussa, kaupunginvaltuustolle osotetussa kirjoituksessa oli Fastighetsaktiebolaget Pax VII kaupunginosan korttelissa n:o 102 olevain tonttien n:ojen 8 ja 10 omistajana anonut katolisen kirkon vierustan kaupunginasemakaavanmuutoksen hankkimista kaupunginasemakaava-arkkitehdin sitä varten laatiman ehdotuksen mukaisesti.

Korttelin n:o 102 muutettu kaupunginasemakaava vahvistettu.

Hankittuaan kaupungin yleisten töiden hallituksen lausunnon asiasta lähetti rahatoimikamari kirjelmässä huhtikuun 11 päivästä edellä mainitun kirjoituksen valtuustolle sekä esitti, että valtuusto päättäisi vahvistaa kirjelmän oheisessa karttajäljennöksessä osotetut puheena olevain korttelien sisäiset rakennusrajat sekä k. senaattilta hankkia vahvistuksen korttelin n:o 102 kaupunginasemakaavanmuutokselle edellä mainitun ehdotuksen mukaisesti.

Sisäiset rakennusrajat.

Asiaa esiteltäessä myöntyi 1) kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin esitykseen, edellyttäen ettei terveydenhoitolautakunnalla terveydelliseltä kannalta olisi mainittua ehdotusta vastaan mitään muistuttamista.

Sittenkin ilmoitettiin 2) maistraatin kirjelmässä kesäkuun 8 päivästä kaupunginvaltuuston tiedoksi, että senaatti oli edellisen toukokuun 29 päivänä vahvistanut ehdotetun kaupunginasemakaavanmuutoksen.

Kokouksessaan kesäkuun 7 päivänä 1910 oli kaupunginvaltuusto päättänyt 3) antaa kaupunginasemakaava-toimikunnan tehtäväksi laatiessaan ehdotusta Meilansin ja Greijuksen alueiden kaupunginasemakaavanmuutokseksi ottaa harkittavaksi, eikö XV kaupunginosan kortteleja n:oja 526 ja 527 olisi yhdistettävä yhdeksi kortteliksi, ja myös varata vastaiselle seerumlaitokselle tarpeellisen paikan.

Meilansin itäosan ja rajakaisten Greijuksen osain kaupunginasemakaava sekä korttelin varaaminen seerumlaitoksen paikaksi.

Sittenkin kaupungin yleisten töiden hallitus, joka oli saanut toimekseen kaupunginasemakaava-toimikunnan tehtävät, oli rahatoimikamariin antanut ehdotuksen Nimrodkadun, Läntisen viertotien, Huopalahden ja Toivolankadun välisen Meilansin osan kaupunginasemakaavaksi sekä XIV kaupunginosan korttelien n:ojen 497, 501, 504 ja 506—511 ynnä XV kaupunginosan korttelien n:ojen 512—521, 526 ja 527 kaupunginasemakaavanmuutoksiksi, jossa ehdotuksessa myös oli otettu huomioon edellä kerrottu, molempiin viimeksi mainittuihin kortteleihin nähden kaupunginasemakaava-toimikunnalle annettu tehtävä sekä näiden korttelien kaakkois-

1) Valt. pöytäk. huhtik. 16 p. 23 §. — 2) Valt. pöytäk. syysk. 10 p. 19 §. — 3) Ks. 1910 vuod. kert. siv. 3 ja 4.

puolella sijaitseva kortteli varattu seerumlaitoksen paikaksi, lähetti kamari kirjelmässä 1) huhtikuun 15 päivältä valtuustolle mainitun ehdotuksen, jota vastaan kamari oli tehnyt erinäisiä muistutuksia, sekä esitti kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että kaupungin yleisten töiden hallitukselle annetaan toimeksi kamarin esittämät näkökohdat huomioon ottaen laatia ja valtuustolle antaa kaksin kappalein tehty lopullinen ehdotus Meilansin itäosan sekä rajakkaisten XIV kaupunginosan ja Greijuksen osain kaupunginasemakaavaksi; sekä

että korttelien n:o:jen 526 ja 527 kaakkoispuolella sijaitseva kortteli on varattava vastaisen seerumlaitoksen paikaksi.

Asiaa esiteltäessä hyväksyi 2) kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin esityksen muutoin, paitsi että kamarin ehdottama nimi „Gerdt Skyttekatu“ muutettiin „Skyttekaduksi“.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan marraskuun 28 päivänä 1911 oli antanut 3) kaupungin yleisten töiden hallituksen tehtäväksi ryhtyä toimiin paloaseman rakennuttamiseksi XI kaupunginosan kortteliin n:o 327, samalla määräten, että rakennuksen ulkoasun tuli rakennustaiteellisesti sopeutua viereiseen Kallion uuteen kirkkoon, lähetti rahatoimikamari kirjelmässä toukokuun 9 päivältä valtuustolle hallituksen laatiman ehdotuksen tarpeelliseksi havaituksi mainitun korttelin kaupunginasemakaavanmuutokseksi sekä esitti, että ehdotukselle, josta terveydenhoitolautakunnan lausunto oli saatu, hankittaisiin k. senaatin vahvistus. Valtuusto myöntyi 4) esitykseen.

Kirjelmässä elokuun 1 päivältä mainitsi rahatoimikamari, että XIII kaupunginosan kortteli n:o 422 tosin oli varattu valtion museorakennusten paikaksi, mutta ettei korttelin rajoja eikä pinta-alaa ollut lähemmin määrätty, minkätähden kamari esitti, että kaupunginvaltuusto antaisi kamarin toimeksi laatia sellaisen ehdotuksen mainitun korttelin kaupunginasemakaavanmuutokseksi, kuin kamarin kirjelmän oheinen luonnos osotti, sekä, sittenkun asianmukainen vahvistus kaupunginasemakaavanmuutokselle oli saatu, antaa Suomen valtiolle lahjakirjan korttelista sen käyttämiseksi valtion museorakennusten paikaksi, mihin nähden olisi asetettava vaatimus, että valtio tontinomistajana panettaa kuntoon ja pitää kunnossa kortteliin rajoittuvat katuosat sekä myös kustantaa korttelin itä- ja kaakkoisosan vierelle ehdotetut istutukset.

Tähän rahatoimikamarin esitykseen kaupunginvaltuusto myöntyi 5).

1) Valt. pain. asiakirj. n:o 31. — 2) Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 25 §. —

3) Ks. 1911 vuod. kert. siv. 59 ja 60. — 4) Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 22 §. —

5) Valt. pöytäk. syysk. 10 p. 35 §.

Korttelin n:o
327 kaupungin-
asemakaavan-
muutos.

Korttelien n:o-
jen 403 ja 422
kaupunginase-
makaavan-
muutos sekä
lahjakirjan
antaminen
korttelista n:o
422.

Sittemmin lähetti rahatoimikamari kirjelmässä marraskuun 21 päivältä valtuustolle kaupungin yleisten töiden hallituksen laatiman ehdotuksen XIII kaupunginosan korttelien n:o:jen 403 ja 422 kaupunginasemakaavanmuutokseksi, josta ehdotuksesta kamari oli hankkinut terveydenhoitolautakunnan lausunnon, sekä esitti hankittavaksi k. senaatin vahvistuksen ehdotukselle. Kaupunginvaltuusto myöntyi 1) esitykseen.

Rahatoimikamarin esityksestä vahvisti 2) kaupunginvaltuusto Vallilan alueella olevan korttelin n:o 537 jaotussuunnitelman.

Korttelin n:o 537 jaotussuunnitelman muutos.

2. Kiinteän omaisuuden hankintaa ja kaupungille kuului tuollaisen omaisuuden luovutusta koskevat asiat.

Kirjelmässä helmikuun 24 päivältä lähetti 3) maistraatti valtuustolle jäljennöksen k. senaatin edellisen tammikuun 11 päivänä tekemästä päätöksestä, joka koski Helsingin pitäjän Pikku-Huopalahden kylässä olevan Bölen maistraatintalon päälökhon yhdistämistä kirjollisessa, hallinnollisessa ja oikeudellisessa suhteessa Helsingin kaupunkiin 4).

K. senaatin päätös Bölen talon yhdistämisestä kaupunkiin.

Kaupunginvaltuusto päätti ilmoittaa mainitussa päätöksessä säädetyt ehdot rahatoimikamarin tiedoksi ja noudatettavaksi.

Kirjelmässä helmikuun 26 päivältä mainitsi rahatoimikamari, että kaupungin teknillisten laitosten hallitus oli kamariin lähetetyssä, kaupunginvaltuustolle osotetussa kirjelmässä esittänyt, että Kasarminkadun tontilla n:o 11 ja Pikku Robertinkadun tontilla n:o 10 olevan, kaupungin teknillisten laitosten käyttämän hallintorakennuksen vastaisen laajennuksen varalta olisi kaupungille ostettava viimeksi mainittuun tonttiin rajoittuva Pikku Robertinkadun asunto-tontti n:o 8 148,000 markan hinnasta; ja hallituksen esitystä puoltaen sekä varaten itselleen tilaisuuden täydellisemmän perustelun antamiseen asiasta esitti kamari, että kaupunginvaltuusto päättäisi maistraatilta anoa toimenpiteeseen ryhtymistä lisättyjen valtuusmiesten valitsemiseksi puheena olevaa ostokysymystä käsittelemään.

Pikku Robertinkadun tontin n:o 8 osto.

Tähän rahatoimikamarin esitykseen kaupunginvaltuusto myöntyi 5).

Sittemmin lähetti rahatoimikamari kirjelmässä 6) maaliskuun 18 päivältä valtuustolle kaupungin teknillisten laitosten hallituksen edellä mainitun esityksen sekä lausui m. m. seuraavaa:

1) Valt. pöytäk. jouluk. 10 p. 12 §. — 2) Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 16 §. — 3) Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 11 §. — 4) Ks. 1909 vuod. kert. siv. 8. — 5) Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 36 §. — 6) Valt. pain. asiakirj. n:o 18.

Teknillisten laitosten ala-aseman ja aseman sekä hallintorakennuksen laajentaminen kävi olojen pakosta kohdakkoin välttämättömäksi. Kaupungin kolmen teknillisen laitoksen ja erittäinkin sähkötehtaan todennäköisen nopean laajenemisen johdosta oli luonnollista, että kohdakkoin myös täytyi teettää lisärakennus koneosastoa samoin kuin hallintupuoltakin varten. Epäilemätöntä oli, että teknillisten laitosten tonttien rakentamattomaan osaan kävisi teettämisen lisärakennuksen, joka melko pitkiksi ajoiksi riittäisi täyttämään lisätilan tarpeen. Mutta epäilemätöntä oli niinkään, että lisätilaa kohdakkoin edelleenkin tarvittiin. Ala-asema- ja hallintorakennuksen pääryhmän yhteyteen oli kuitenkin vastedes oleva aivan mahdoton teettää lisärakennusta, ellei kaupunki hankkinut viereistä tonttia omakseen. Sitä paitsi oli huomattava, että kaupungin omistaman, nykyään rakentamatta olevan osan voisi käyttää hyväksi tuntuvasti edullisemmin, jos kaupunki hankkisi naapuritontin omakseen. Lisäksi tuli se seikka että, jos tämä talonkauppa tehtäisiin, kaasutehtaan ei enää tarvitsisi maksaa kallista vuosivuokraa, 6,500 markkaa, näyttelyhuoneistosta ja tavarasuojista, koska sähkötehtaalla olisi siten haukitussa talossa riittävästi tilaa tarpeellisille tavarasuojille ja kaasutehdas niin ollen voisi jäädä nykyisiin huoneistoihinsa. Yksin se seikka, että kaupunki siten säästyvästään vuokrasta saisi 4.4 %:n koron tontinostoon käyttämälleen pääomalle, jo puolusti puheenalaisen kaupan päättämistä.

Edellä esitetyillä perusteilla rahatoimikamari ehdotti:

kaupunginvaltuuston lisätyin luvuin päätettäväksi:

että sähkötehdasta varten ostetaan korttelissa n:o 52 oleva Pikku Robertinkadun talo ja tontti n:o 8 148,000 markan kauppahinnasta, joka maksetaan 1911 vuoden obligatsioonilainan varoista; sekä

varsinaisen kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että k. senaatilta hankitaan vahvistus edellä mainitulle päätökselle;

että rahatoimikamari saa tehtäväkseen edellä esitetyillä ehdoilla päättää puheenalaisen talonkaupan; sekä

että sähkötehtaan sen vuotisista voittovaroista osotetaan 500 markkaa maksettavaksi ent. senaattori K. Castrénille palkkioksi hänen kaupungin puolesta suorittamastaan tehtävästä mainitussa talonkaupassa.

Lisätty ja varsinainen kaupunginvaltuusto hyväksyivät ¹⁾ rahatoimikamarin esityksen.

Sittemmin ilmoitettiin ²⁾ maistraatin kirjelmässä kesäkuun 8 päivältä kaupunginvaltuuston tiedoksi, että senaatti oli edellisen

¹⁾ Lis. valt. pöytäk. maalisk. 26 p. 1 § ja valt. pöytäk. s. p. 1 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. syysk. 10 p. 18 §.

toukokuun 22 päivänä vahvistanut lisätyn kaupunginvaltuuston edellä kerrotun päätöksen.

Edellä mainittu 148,000 markan määräraha 1) merkittiin 1913 vuoden menosääntöön.

Kirjelmässä toukokuun 1 päivältä lähetti maistraatti valtuustolle kaupungin poliisimestarin maistraatille tekemän esityksen että, kun Bölen maistraatintalon päälohko nyttemmin oli yhdistetty kaupunkiin, sopiva huoneisto Fredriksperin vartiokonttoria varten pantaisiin kuntoon poliisin käytettäväksi, sekä puolsi tarkoitukseen tarpeellisen määrärahan myöntämistä.

Rahatoimikamari, jonka lausunto asiasta oli hankittu, ilmoitti 2), että kruununnimismies G. E. Holmström, joka k. senaatin vuonna 1906 antaman määräyksen johdosta että Bölen yhdyskuntaan oli perustettava poliisivartiokonttori oli ostanut huvilatiluksen n:o 2 sikäläisestä korttelista n:o 561 ja sisustuttanut erään siinä olevan rakennuksen puheena olevaksi vartiokonttoriksi sekä vuokrannut sen valtiolle viideksi vuodeksi, marraskuun 1 päivästä 1907 lukien, 1,000 markasta vuodessa, oli tarjonnut mainitun huvilatontin siinä olevine rakennuksineen kaupungin lunastettavaksi 11,000 markasta, ja esitti kamari, että kaupunki epäämällä huvilanomistaja J. A. Salosen valtuustolle tekemän tarjouksen että ostettaisiin Bölen esikaupungin korttelissa n:o 571 oleva tontti n:o 26 siinä olevine rakennuksineen tarvittavaksi poliisivartiokonttoriksi, lunastaisi puheena olevaan tarkoitukseen kruununnimismies Holmströmiltä mainitun esikaupungin korttelissa n:o 561 Herttakadun varrella sijaitsevan huvilatiluksen n:o 2 tontin vuokraoikeuden ynnä tontilla olevain rakennusten omistusoikeuden 11,000 markan kauppahinnasta.

Asiaa esiteltäessä hyväksyi 3) kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin esityksen, ja oli mainittu menoerä maksettava valtuuston käyttövaroista.

Rahatoimikamariin annetussa, kaupunginvaltuustolle osotetussa ja kamarin kirjelmässä heinäkuun 18 päivältä valtuustolle lähetetyssä kirjoituksessa anoi Helsingin kaupunkilähetys, että kaupunki työkykyisten, avun tarpeessa olevain miesten ja vapaaksi päästettyjen vankien työsiirtolaksi, jommoisen yhdistys aikoi perustaa, lunastaisi ja kaupunkilähetyksen vuokravapaasti käytettäväksi antaisi rautatien aseman lähellä sijaitsevan ynnä tilaisuutta suo- ja uutisviljelykseen tarjoovan maatilán sekä sen lisäksi siirtolan voimassapiiton myöntäisi 10,000 markan vuosiavustuksen; ja tarjoutui kaupunkilähetys siirtolassa varaamaan 20 vapaasijaa vaivaishoitohalli-

Herttakadun
huvilatiluksen
n:o 2 vuokra-
oikeuden lu-
nastus.

Kysymys maa-
tilan ostamises-
ta työsiirtolan
paikaksi.

1) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1. §. — 2) Rtk. kirj. syysk. 12 p. n:o 470. — 3) Valt. pöytäk. syysk. 24 p. 22 §.

tuksen suosittamille, kaupungista kotoisin oleville henkilöille, sillä ehdolla kuitenkin että kaupunki kunkin täältä kotoisin olevan hoidokin puolesta, mikäli niiden luku nousee kahtakymmentä enemmän, suorittaisi päivämaksua markan.

Asiaa esiteltäessä lähetettiin 1) se edelleen valmisteltavaksi erikoisvaliokuntaan, jonka jäseniksi valittiin 2) herrat Serlachius, Forsius ja Hertzberg, ent. pormestari B. Schauman sekä jumaluusopintohtori B. H. Päivänsalo.

Valiokunta antoi sittemmin asiasta marraskuun 4:nä päivätyn mietinnön 3), lausuen siinä m. m. seuraavaa:

Kaupunkilähetyksen suunnitteleman laitoksen tarkoituksena oli ehkäistä Helsingissä valtaan päässyttä kerjuuta sekä varata hoitola kodittomille ja työttömille kulkureille ja vapaaksi päästetyille vangeille. Tarkempia tilastotietoja irtolaisuuden ja kerjuun laajuudesta kaupungissamme ei valiokunnalla ollut tilaisuutta antaa, mutta tämän yhteiskuntapaheen valaisemiseksi mainittiin, että tšekäläisissä yömajaloissa oli viime vuonna myyty noin 80,000 yösilippua, joista suurimman osan olivat käyttäneet Helsingissä kotipaikkaoikeutta nauttivat henkilöt.

Valiokunta oli sitä mieltä, että työsiirtola, johon mainittuihin ryhmiin kuuluvia miespuolisia avunetsijöitä kävisi neuvominen, oli tarpeen vaatima, sekä katsoi, että kaupungin tuli olla avullisena tuollaisen yhteiskuntaa hyödyttävän laitoksen toimeensaamisessa. Samantapaisia työsiirtoloja kuin kaupunkilähetyksen ehdottama oli useimmissa sivistysmaissa, m. m. Saksassa ja Ruotsissa, ja olivat ne, mikäli valiokunnalle oli ilmoitettu, antaneet oivallisia tuloksia.

Työsiirtolan johdon voisi täydellä luottamuksella uskoa kaupunkilähetykselle. Menestyksellisen, lähes kolmikymmenvuotisen toimintansa johdosta yhteiskunnan palveluksessa tässä puheena olevalla alalla sekä sinä aikana saavuttamansa kokemuksen perusteella täytyi tätä yhdistystä pitää sopivimpana ottamaan tämän tärkeän tehtävän huolekseen. Kaupunkilähetyksen hoidossa työsiirtola saisi yksityisen armeliaisuuslaitoksen leiman eikä siihen kohdistettaisi samoja ennakko-uuloja, kuin jos se olisi kunnan laitos — „vaivaistalo“. Laitoksen ottaminen kunnan haltuun sitä vastoin olisi valiokunnan mielestä moneltakin kannalta katsoen erehdys. Hallinto kävisi siten kalliimmaksi ja hoitokoneisto raskaskulkuisemmaksi, kuin jos sen hoito uskottaisiin kaupunkilähetykselle, jolla oli käytettävänäään melko runsaita vapaaehtoisia työvoimia ja palkaton henkilökunta, joka pelkästä elävästä asianharrastuk-

1) Valt. pöytäk. syysk. 10 p. 47 §. — 2) Valt. pöytäk. syysk. 24 p. 19 §. —

3) Valt. pain. asiakirj. n:o 65.

sesta oli antautunut armeliaisuuden palvelukseen. Kunnallisena laitoksena sille sitä paitsi asetettaisiin paljon suurempia vaatimuksia m. m. rakennuksiin ja laitteisiin nähden, kuin jos sitä vaatimattomammassa muodossa pidettäisiin voimassa yksityisenä armeliaisuuslaitoksena.

Siinä tapauksessa että kaupunki hankki kaupunkilähetykselle tilaisuuden työsiirtolan perustamiseen, näytti olevan asian luonnossa, että laitoksen järjestys ja hallinto asetettiin kaupunginviranomaisten silmälläpidon ja valvonnan alaiseksi sekä varsinkin että likeinen yhteistyö aikaansaatiin vaivashoitohallituksen ja laitoksen kesken. Viimeksi mainitussa kohden työsiirtola varmaankin olisi täyttävä todellisen tarpeen. Usein nimittäin sattui, että poliisin tuodessa irtolaisuudesta ja kerjäämisestä pidätettyjä nuorenpuoleisia henkilöjä saamaan säädetyn varotuksen heräsi epäily, oliko tarkoituksenmukaista lähettää heidät kuvernöörin tuomittavaksi yleiseen työhön oijennuslaitoksessa, koska siitä ei ollut parannusta odotettavana, vaan pikemmin päinvastoin. Jos näissä tapauksissa vaivashoitohallitus voisi poliisiviranomaisten kanssa sopia sellaisesta ehdollisesta toimenpiteestä, että varotettavaksi tuotu, sensijaan että hänet paikalla annettaisiin kuvernöörin käsiteltäväksi, velvoitettaisiin ilmoittautumaan työsiirtolaan ja siellä hyvin käyttäytymään jonkin aikaa, sen uhalla että hänet muuten annetaan kuvernöörin käsiteltäväksi, ja työsiirtola olisi velvollinen sinne osotetun vastaanottamaan, olisi siirtolan toiminnasta varsin luultavasti odotettavana käytännöllisiä tuloksia.

Kaupunkilähetyksen suunnitelman mukaan sijoitettaisiin laitos maaseudulle jollekin maanviljelystilalle. Hoidokeille, jotka kaupunkilähetyksen toimesta saisivat vapaan rautatiematkan siirtolaan, annettaisiin maksutta vaatteet ja elatus. Heidän pääasiallisimpana toimenaan olisivat maanviljelystyöt, erittäinkin uutisviljelys, sekä suutarin-, räätälin-, puusepän- ja sepäntyö, harjain ja vasujen teko y. m. Tietenkin olisivat hoidokit velvolliset alistumaan laitoksen kurinpitoon ja työjärjestykseen, mutta heitä ei velvoitettaisi laitoksessa pysymään. Päinvastoin olisi heihin istutettava sitä tunnetta, että he ovat vapaita työntekijöitä eivätkä vaivashoidosta johtuvan pakon alaisia.

Kun työsiirtolaa ei sopinut sijoittaa kaupungin nykyään omistamille eikä niillekään alueille, joiden osto paraikaa oli päiväjärjestyksessä, heräsi kysymys, millä tavoin kaupungin olisi edistettävä yrityksen toteuttamista. Tämä kävi päinsä joko siten, että kaupunkilähetys, jolla ei ollut varoja tarkoitukseen tarpeellisen maatilan hankkimiseen, saisi kaupungilta siihen tarpeeseen kannatusapua, taikka myös siten, että kaupunki itse lunastaisi kiinteistön ja antaisi

sen kaupunkilähetyksen käytettäväksi. Valiokunta asetti jälkimmäisen menettelyn ehdottomasti etusijaan. Jos se pienenlääntä maatala, josta tässä oli puhe, saataisiin kutakuinkin kohtuullisesta hinnasta, tietäisi tämä, maamme eteläosissa huomattavaan maa-arvon nousuun nähden, varsin tyydyttävää rahainsijoitusta. Jos kaupunki pysyi maan omistajana, palautuisi kiinteistö, siinä tapauksessa että työsiirtolan toiminta lakkaisi, kaupungin käytettäväksi ja oli myytävissä kaupungin hyväksi.

Tämän johdosta ja voidakseen, kaupunginvaltuuston suostumusta edellyttäen, saattaa asian pikaiseen ja onnelliseen ratkaisuun oli valiokunta ryhtynyt alustaviin toimenpiteisiin työsiirtolaksi sopivan maa-alueen ostamiseksi ja sitä varten käyttämänsä asiantuntijan avulla hankkinut tietoja puheenalaiseen tarkoitukseen tarjona olevista maataloista sekä niiden myyntihinnasta. Kaikkia asiaan vaikuttavia seikkoja harkittuaan oli valiokunta päättänyt ehdottaa ostettavaksi kaksi Täckerin rautatienaseman läheisyydessä rannikkoradan varrella sijaitsevaa kiinteistöä, nimittäin Knutsin verotalon n:o 6 Inkoon pitäjän Rankilan kylästä sekä siihen rajoittuvan Bytarsin verotalon n:o 8 saman pitäjän Ingarskilan kylästä. Näiden talojen omistajat olivat valiokunnalle antaneet vuoden loppuun voimassa olevat sitovat myyntitarjoukset, joiden mukaan mainitut talot rakennuksineen ja kalustoineen tarjottiin kaupungin lunastettaviksi, ensinmainittu 57,000 ja jälkimäinen 28,000 markan hinnasta.

Nämä talot sopisivat mitä sekä asemaan että pinta-alaan ja maanlaatuun tuli erittäin hyvin puheenalaisen laitoksen paikaksi. Talot sijaitsivat noin kilometrin päässä vilkkaasti liikennöidyltä rautatienasemalta sekä terveellisessä ja rauhallisessa seudussa, kyllin loitolla pääkaupungista houkutusineen, mikä seikka silmälläpidon kannalta oli sangen tärkeä. Knutsin talon pinta-ala oli kaikkiaan 95.919 ha. Kun Knutsin talon metsä tuskin riittäisi kotitarpeiksikaan eikä tilalla ollut tilaisuutta uutisviljelyksiin, mikä työsiirtolassa olisi sangen tärkeä työala, oli valiokunta ollut sitä mieltä, että olisi ostettava Bytarsin talokin. Tämän talon tilusala oli kaikkiaan 87.6 ha.

Valiokunta oli sitä mieltä, että Knutsin talosta pyydettyä hintaa ei käynyt pitäminen liiallisena sekä ettei Bytarsin talosta pyydetty hintakaan, kun otettiin huomioon olemassa oleva tarve sekä se seikka, että tilaa voi käyttää yhdysviljelyksessä Knutsin talon kanssa, ollut kohtuuton.

Knutsin tilalla toimeenpantavista korjaus- ja uutisrakennustöistä oli laskettu olevan kustannuksia hiukan yli 20,600 markan.

Työsiirtolan vuotuiset kunnossapitokustannukset oli kaupunkilähetyks, edellyttäen laitokseen sopivan enintään 50 hoidokkia ja

maatilat annettavan vuokratta yhdistyksen käytettäväksi, laskenut 36,950 markaksi. Näiden vuosimenojen suoritukseen olisi kaupunkilähetyksellä käytettävänä tuloja 26,950 markkaa. Arvioidussa vuosirahansäännössä syntyisi siten 10,000 markan vajaus, joka olisi täytettävä kaupungin varoista myönnettävällä apurahalla. Lienee kuitenkin edellytettävä kunnossapitokustannusten vastaisuudessa jonkin verran kohoavan, mikä seikka vaatisi vastaavassa määrässä korottamaan kaupungin maksettavaa kunnossapitoapurahaa.

Edellä lausutun nojalla valiokunta ehdotti,

että kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin päättäisi:

kaikkiaan 85,000 markan hinnasta ostaa Knutsin verotalon n:o 6 Inkoon pitäjän Rankilan kylästä sekä Bytarsin verotalon n:o 8 saman pitäjän Ingarskilan kylästä sekä antaa nämä maatilat Helsingin kaupunkilähetyksen käytettäväksi Helsingin kaupungista kotoisin olevain, apua tarvitsevain, työkykyisten miesten työsiirtolan perustamista varten; sekä

antaa varsinaisen kaupunginvaltuuston toimeksi ryhtyä päätöksestä aiheutuviin täytäntöönpanotoimiin; samoin kuin

että varsinainen kaupunginvaltuusto päättäisi:

antaa rahatoimikamarin toimeksi edellä mainituin ehdoin päättää puheena olleiden maatilain kaupan sekä määrätä milloin tilat haltuun otetaan;

niinikään käskeä rahatoimikamarin, sittenkun kaupunki on mainitut tilat ottanut haltuunsa, luovuttaa ne kaupunkilähetykselle, sillä ehdolla että sanottu yhdistys saa näitä kiinteistöjä vuokratta käyttää ja pitää hallussaan niin kauan kuin työsiirtolaa siellä asianmukaisesti pidetään voimassa, ei kuitenkaan 25 vuotta kauempaa, ja että kaupunkilähetys laitoksen perustamiseen ja hoitoon nähden alistuu kaupunginviranomaisten määräämiin ohjeisiin ja tarkastukseen sekä noudattaa niitä muita ehtoja ja määräyksiä, joita rahatoimikamari katsonee olevan syytä vuokrakirjaan panna; niin myös

1913 vuoden rahassäännössä osottaa a) yhteensä 85,000 markkaa puheenalaisten maatilain kauppahinnan maksuksi; sekä b) kaupunkilähetykselle tilintekovelvollisuudella arviolta 21,000 markkaa työsiirtolassa tarpeellisiin uutistyo- ja korjauskustannuksiin ynnä arviolta 10,000 markan apurahan laitoksen kunnossapitoon vuonna 1913.

Asiaa uudestaan esiteltäessä päätti ¹⁾ kaupunginvaltuusto maistraatilta anoa ryhdyttäväksi toimenpiteeseen lisättyjen valtuusmiesten valitsemiseksi asiaa käsittelemään, minkä ohessa rahatoimikamari sai toimekseen valtuustolle antaa lausunnon asian rahallisesta puolesta.

¹⁾ Valt. pyötk. marrask. 12 p. 19 §.

Antamassaan lausunnossa 1) teki rahatoimikamari erinäisiä muistutuksia valiokunnan ehdottamaa maatilain ostoa vastaan sekä lausui mielipiteenään, että kaupunki joutuisi ostettavaksi ehdote- tuista tiloista maksamaan 25 % liikaa; että edellytetyt uutisrakennus- ja korjauskustannukset nousisivat noin 60 % yli lasketun määrän, mikä erotus kaupungin luultavasti täytyisi suorittaa laitoksen raken- nusten sittenkään täyttämättä niitä vaatimuksia, mitkä niille olisi asetettava; että lasketut tulot ja menot eivät menneet tasan, minkä- tähden kaupunginviranomaisten täytyi olla valmiit vuosittain suo- rittamaan melko suuria menoja kaupunkilähetyksen kannatusavuksi; sekä että puheenalaiset tilat monelta kannalta katsoen sijaitsivat sangen sopimattomalla paikalla. Tähän katsoen rahatoimikamari puolestaan ei ollut voinut havaita muuta, kuin että ehdotus Knutsin ja Bytarsin tilojen ostamisesta olisi taloudelliselta kannalta epä- edullisena jätettävä sillensä.

Samalla rahatoimikamari mainitsi, että kamarin kansliaan oli annettu epäilemättä halvempain ja tarkoitukseenkin sopivampain maatilojen suullisia myyntitarjouksia.

Kaupunginvaltuustolle oli Inkoon kunnanvaltuutetuiltakin saa- punut asiasta kirjelmä, jossa lausuttiin toivomus, että puheena olevaa työsiirtolaa ei sijoitettaisi Inkoon kuntaan.

Asiaa lisätylle kaupunginvaltuustolle esiteltäessä päätti 2) tämä äänestettyään palauttaa asian uudelleen käsiteltäväksi edellä mai- nittuun valiokuntaan, johon lisäksi valittiin johtaja G. Ehrnrooth ja pankinjohtaja K. Brofeldt.

Kysymys Hel-
singin pitäjän
Viikin kapteenin-
virkatalon
ostosta.

Kirjelmässä 3) toukokuun 31 päivältä huomautti rahatoimi- kamari m. m., että Helsingin kaupungin miltei kävi katsominen ole- van menettämäisillään mahdollisuuden maa-alueittensa laajentami- seen. Ainoastaan koilliseen oli järellä laajentamismahdollisuutta. Tällä taholla koskettivat kaupungin maat pitkin Vantaan joki- vartta Helsingin pitäjässä sijaitsevaan Viikin kapteeninvirkataloon. Kaupunginviranomaisilla näytti sentähden olevan painavia syitä ottaa harkittavaksi, eikö kaupungin jo nyt olisi ryhdyttävä kes- kusteluihin hankkiakseen itselleen omistusoikeuden mainittuun virka- taloon.

Maatilan pinta-ala oli 601.288 hehtaaria, josta 301.273 hehtaaria oli viljeltyä maata, 85.179 hehtaaria viljelyskelpoista maata, 121.003 hehtaaria metsämaata ja 93.833 hehtaaria joutomaata. Tilaan kuu- lui Vantaanjoessa oleva n. s. Siltasaari, jonka pinta-ala oli 1.613 hehtaaria.

1) Valt. pain. asiakirj. n:o 78. — 2) Lis. valt. pöytäk. jouluk. 20 p. 1 §. — 3) Valt. pain. asiakirj. n:o 19.

Nykyään oli tämä sotilaslaitoksen alainen maatila, lukuunottamatta Siltasaarta ja erästä Vantaanjoen itähaaran viereistä kapeata kaistaletta, jotka k. senaatin lokakuun 27 päivänä 1885 antaman määräyksen mukaan oli luovutettu Helsingin kaupungin vesijohtolaitokselle, maaliskuun 14 päivään 1921 vuokrattu leskirouva T. C. Waseniukselle, ollen vuotuinen vuokra 675 hl. viljaa, mikä käyvän keskiverohinnan mukaan vastasi 8,290 markan 25 pennin raha-arvoa.

Rahatoimikamarin toimituttamassa katselmuksessa oli todettu, että maatilan pääosa hyvin soveltuisi kaikenlaatuisiin rakennusyrityksiin, joita maan edullisen pintamuodostuksen johdosta eivät rasittaisi sanottavat perustamiskustannukset. Samoja etuja alue tarjoisi teiden teossa.

Lisäksi huomautti rahatoimikamari, että vastaisuudessa ehkä syntyvän esikaupungin kävisi helposti ja mainittavitta kustannuksista yhdistäminen emärataan joko aiottua haararataa jatkamalla pitkin Vanhankaupunginlahden länsirantaa tahi jatkamalla Malmin asemalta Helsingin kaupungin seurakuntain hautausmaalle johdettua haararataa, jossa jälkimäisessä tapauksessa rata kuitenkin kulki alun toista kilometriä toisen tilan alueella.

Viikin latokartano oli, niinkuin sanottu, sotilaslaitoksen alainen, minkä johdosta sen luovuttaminen käynee päinsä ainoastaan siten, että kaupunki sijaan tarjosi toisen maatilan, joka sentähden olisi sitä ennen ostettava. Tämän tilan pitänee sijaita jossakin lähipitäjässä ja olla täysin saman arvoinen kuin puheenalainen virkatalo.

Asialle olisi rahatoimikamarin mielestä varmaankin eduksi, jos kaupunginvaltuusto asianomaisten viranomaisten kanssa pidettäviä keskusteluja varten valitsi kamarin lisäksi valtuutettuja.

Vaihtopuolisesti kävisi menetteleminen siten, että kaupunki, tekemällä sopimuksen tilan nykyisen vuokraajan kanssa, ottaisi haltuunsa tilan vuokraoikeuden voidakseen sitten sopivassa tilaisuudessa edellä ehdotetulla tavalla vaihtamalla saada tilan täysin omakseen. Siltä varalta ettei valtion kanssa nykyhetkellä saataisi aikaan sopimusta puheenalaisesta vaihdosta, piti rahatoimikamari suotavana että, siihen katsomatta että kaupunki koettaisi hankkia itselleen täyden omistusoikeuden maatilaan, ryhdyttäisiin keskusteluihin tilan nykyisen vuokraajan kanssa, koska kaupungilla voinee katsoa olevan parempia toiveita saada maatila vastaisuudessa tavalla tai toisella omakseen, jos sillä jo pitemmän aikaa oli ollut vuokraoikeus siihen. Vuokraaja oli tiedusteltaessa minkä korvauksen hän vaatisi vuokraoikeuden luovuttamisesta ilmoittanut suostuvansa luovuttamaan maanviljelyskalut ynnä eräät omistamansa rakennukset 100,000 markasta sekä vuokraoikeuden 50,000

markasta. Maatilan vuokraoikeuden hankkimisesta järellä oleviksi kymmeneksi vuodeksi olisi siis kustannuksia 150,000 markkaa.

Maatilan nykyisestä arvioarvosta ei rahatoimikamari ollut asian silloisessa vaiheessa katsonut voivansa antaa lausuntoa.

Edellä lausutun johdosta ehdotti rahatoimikamari, joka oli käsitellyt asian kaupungin yleisten töiden hallituksen kanssa pide-tyssä yhteisessä kokouksessa, että kaupunginvaltuusto valtuuttaisi kamarin, edellä ehdotetulla tavalla lisättyä, ryhtymään sekä asian-omaisten viranomaisten että maatilan vuokraajan kanssa keskuste-luihin edellä mainituissa tarkoituksissa.

Asiaa esiteltäessä päätti 1) kaupunginvaltuusto rahatoimikama-rille, lisäjäsenenä herrat Ramsay ja Björkenheim, antaa kamarin anoman valtuuden.

Kysymys Hel-singin pitäjässä olevan Korpak-sen talon osain yhdistämisestä kaupunkiin sekä rauennut kysymys maini-tun talon ostosta.

Lääninhallitus oli kaupunginvaltuustolta vaatinut lausuntoa Helsingin pitäjän kunnanvaltuutettujen esityksen johdosta että Hel-singin pitäjän Pikku-Huopalahden kylän Korpaksen verotaloon n:o 1 kuuluvat Brunakärr ja Nyåker nimiset tiluslohkot hallinnollisessa, lainkäytöllisessä ja kirkollisessa suhteessa yhdistettäisiin Helsingin kaupunkiin.

Tämän johdosta helmikuun 22 päivänä antamassaan lausun-nossa huomautti rahatoimikamari, että lain mukaan kaupunkiin yhdistämistä ei käynyt toimeenpaneminen, koska Helsingin maalais-kunta maanomistajan suostumuksetta ja vastoin hänen jyrkkää epäystään oli vaatinut julkisen viranomaisen toimenpidettä asiaan. Koska kuitenkin näiden, kaupungin maiden sisällä sijaitsevain sekä taajaan rakennettujen ja liika-asuttujen maapalstain yhdistäminen kaupunkiin oli tarpeen vaatima, oli kamari ryhtynyt keskusteluihin maanomistajan kanssa alueiden ostosta, mutta omistaja oli vaatinut hintaa 219,200 markkaa eli keskimäärin 42,000 markkaa hehtaarilta. Tämän ylen kalliin hinnan johdosta vastusti kamari kauppaä sekä esitti, että valtuusto maanomistajan vastusteluun nähden kuvernöö-rille ilmoittaisi, että muu lausunto asiasta ei ollut asianhaarain vaatima.

Asiaa esiteltäessä päätti 2) kaupunginvaltuusto antaa kysymyk-sen Korpaksen talon tahi jonkin sen osan ostosta raueta sekä panna asian pöydälle, mikäli koski ehdotusta edellä mainittujen tilusloh-kojen yhdistämisestä kaupunkiin siksi, kunnes valiokunta, jonka valtuusto oli asettanut käsittelemään kysymystä kaupungin nouda-tettavasta politiikasta läheisyydessään sijaitsevia huvilayhdys-kuntia kohtaan 3), oli valtuustolle antanut mietinnön, koska tämä valiokunta, mikäli oli ilmoitettu, lausuisi mielensä siitä, mitä mah-dollisuuksia on yhdistää kaupunkiin alueita, joita se ei omista.

1) Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 36 §. — 2) Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 13 §.
— 3) Ks. 1911 vuod. kert. siv. 149.

Sittenkun lisätty kaupunginvaltuusto kokouksessaan lokakuun 31 päivänä 1911 oli evännyt¹⁾ rahatoimikamarin esityksen että kaupunki ostaisi Helsingin pitäjän Drumsön kylässä sijaitsevan Drumsön kartanon 900,000 markan hinnasta, ilmoitti kamari kirjelmässä kesäkuun 3 päivältä, että kysymys mainitun maatilankin hankkimisesta kaupungille jälleen oli herätetty, sen johdosta että kauppias J. Tallberg, joka sittemmin oli ostanut tuon maatilankin siihen kuuluvine irtaimistoinen 750,000 markan hinnasta, oli tarjonnut sen kaupungin omaksi samasta hinnasta; ja vaikka kamari edelleen oli tässä asiassa entisellä kannallaan sekä sentähden ainoastaan voi viitata asiasta aikaisemmin tekemäänsä esitykseen ja siinä mainittuihin, maatilankin ostoa puoltaviin syihin, tahtoi kamari kuitenkin, siihen nähden että sen valmisteltavana nykyään oli kysymys erinäisten muiden maa-alueiden hankkimisesta kaupungille, varata itselleen tilaisuuden antaa valtuustolle täydellisen selvityksen kaikista esillä olevista maanhankintaehdotuksista, jotta kaupunginvaltuustolla olisi tilaisuus tutkia ehdotuksia yhtäaikaan.

Drumsön kartanon myyntitarjouksen hyötetty.

Rahatoimikamarin kirjelmää esiteltäessä päätti²⁾ kaupunginvaltuusto maistraatilta anoa ryhdyttäväksi toimenpiteeseen lisättyjen kaupunginvaltuusmiesten valitsemiseksi käsittelemään Drumsön maatilankin ostokysymystä sekä lähiaikoina esiintyviä kysymyksiä muiden maa-alueiden hankkimisesta kaupungille, minkä ohessa valtuusto antoi erikoisvaliokunnalle, johon valittiin herrat Björkenheim, F. von Wright, Listo ja Enckell sekä kauppaneuvos L. Krogius, toimeksi edelleen valmistella kysymystä mainitun maatilankin ostamisesta.

Valiokunta antoi sittemmin syyskuun 11:ntenä päivätyn mietinnön³⁾ asiasta, lausuen m. m. tullessaan esillä olevaa kysymystä tarkastellessaan siihen käsitykseen, että asiaa tähän asti oli ehken liian paljon katsottu siltä kannalta, että jo nyt pitäisi varmasti voida mainita ne tarkoitukset, joihin ostettavaksi tarjottu alue soveltui, jota vastoin ei ollut pantu tarpeellista huomiota siihen seikkaan, että nämä tarkoitukset todellisuudessa eivät nykyään olleet tarkemmin määriteltävissä. Mitä erittäin tuli alueen käyttämiseen kaupan ja merenkulun tarpeisiin, niin ei näyttänyt olevan syytä koettaa, niinkuin oli tehty, vertailla Drumsötä esim. Vanhankaukunginlahteen eikä peljätä Drumsön oston vaikuttavan mainittuun lahteen aikaisemmin suunniteltujen laitosten aikaansaamiseen. Luonnollista oli, että kaupunki vastedeskin ratkaisisi satamiensa laajentamista koskevat kysymykset sillä tavoin, kuin kulloinkin näytti

¹⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 13 ja seur. — ²⁾ Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 30 §.

— ³⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 55.

olevan tarkoituksenmukaisinta eri tarpeita silmällä pitäen. Mutta ei kaiketi käynyt väittäminen, ettei Drumsö missään tapauksessa voisi tulla kysymykseen satamalaitosten paikkana. Ja jos ajatteli sellaista kaupungin merenkulun kehitystä, että sen nykyiset satamalaitosten paikoiksi sopivat vesialueet, Vanhankaupunginlahti niihin luettuna, osottautuisivat tarpeisiin riittämättömiksi, tarjosivat Drumsön itäranta ja Drumsön tilaan kuuluva Merholman saaren länsipuolisko niiden välisine vesialueineen epäilemättä niin hyvää tilaisuutta satamalaitosten teettämiseen, että ne olisivat kaupungille arvokkaita alueita.

Seikka, johon asian aikaisemmassakin käsittelyssä oli kajottu ja jonka merkitystä ei käynyt kieltäminen, oli, että Drumsöhön kuuluva vesialue oli luettu Viaporin linnoitusplanadin ensimmäiseen piiriin, jossa ei saa toimeenpanna minkäänlaisia rakennusyhtiöitä eikä merenpohjan muotoa muuttaa siihen hankkimatta erityistä lupaa asianomaisilta venäläisiltä viranomaisilta. Mutta tähän asianlaitaan ei tulisi panna ratkaisevaa painoa, koska tietenkään ei käynyt edellyttäminen, että nämä viranomaiset kieltäytyisivät myöntämästä lupaa satamalaitosten teettämiseen.

Valiokunnan mielestä puolsivat ehdotettua kauppaa pääasiallisesti seuraavat syyt:

että kaupungin laajeneminen länteen tulee taatuksi ostamalla Drumsö;

että jokainen ajateltavissa oleva yritys luoda kaupungin länsipuolelle sen kanssa kilpailevaa yhdyskuntaa vaikeutuu tai käy mahdollottomaksi, jos Drumsö on kaupungin hallussa;

että Drumsön kartanoon kuuluvan 255,785 hehtaarin laajuisen maa-alueen oston 2,900 markan keskihinnasta hehtaarilta ei voi olettaa tuottavan kaupungille tappiota, mihin tarkoituksiin maatilaa käytettäneeikin; sekä

että kauppahinta niihin huvilapalstoista ja viljellystä maasta sekä maatilan rakennuksista oleviin vuokratuloihin nähden, joita jo nyt on odotettavissa, ei mainittavasti rasittaisi kaupungin menosääntöä siihen asti kun maatala käytetään lopulliseen tarkoitukseensa.

Edellä esitetyn nojalla valiokunta ehdotti

kaupunginvaltuuston lisätyin luvuin päätettäväksi:

että Drumsön maatala ostetaan kaupungille 750,000 markan hinnasta, joka rahamäärä on suoritettava 1911 vuoden obligatsioonilainan varoista; sekä

että varsinainen kaupunginvaltuusto saa tehtäväkseen k. senaattilta hakea vahvistuksen edellä mainitulle päätökselle; samoin kuin

että varsinainen kaupunginvaltuusto päättäisi antaa rahatoimikamarin tehtäväksi:

sekä laatia Drumsön maatilan kauppakirjan että myös ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin maatilan yhdistämiseksi kaupunkiin hallinnollisessa, oikeudellisessa ja kirkollisessa suhteessa; ynnä

yksissä neuvoin kaupungin yleisten töiden hallituksen kanssa laatia suunnitelman niiden maatilan osain vuokraamiseksi, joita ei vielä ole vuokralle annettu, sekä lähettää suunnitelman kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja hyväksyttäväksi.

Syyskuun 12:nä päivätyssä mietinnössä ¹⁾ eräiden maa-alueiden hankkimisesta kaupungille antoi rahatoimikamari yleislausuntoja m. m. Viikin kapteeninvirkatalon, Drumsön maatilan ja Brändö villastad osakeyhtiön kiinteistöjen ostosta.

Asiaa esiteltäessä päätti ²⁾ lisätty kaupunginvaltuusto 43 äänellä 17 vastaan, jotka annettiin valiokunnan mietinnön ensimmäisen ponnien hyväksymisen puolesta, jättää kysymyksen Drumsön maatilan ostosta raukeamaan.

Sittenkun Brändö villastad osakeyhtiön johtokunta rahatoimikamarin kanssa keskusteltuaan oli tarjonnut yhtiön myymätömän maan ynnä viereisen vesialueen sekä yhtiön kulkulaitokset, koneet ja eräät ilmoitetut varat Helsingin kaupungin lunastettaviksi 860,000 markan hinnasta, teki kamari, joka yhteisesti kaupungin yleisten töiden hallituksen kanssa oli asiaa käsitellyt, esityksen ³⁾ siitä valtuustolle.

Evätty esitys Brändö villastad osakeyhtiön kiinteistöjen ja laitosten ostosta.

Esityksessään lausui kamari m. m., että Brändö villastad osakeyhtiön kiinteistöt olivat yhtiön ja edellisen omistajan kesken kauppaa päätettäessä pinta-alaltaan kaikkiaan 138.34 hehtaaria sekä käsittivät Brändön saaren, jonka pinta-ala oli 112.66 hehtaaria, mantereelta Vanhankaupunginlahteen pistävän 21.40 hehtaarin laajuisen niemimaan sekä moniaita pienempiä saaria, joiden pinta-ala oli yhteensä 4.28 hehtaaria.

Yhtiön ilmoituksen mukaan oli elokuun 26 päivään asti Brändön saarelta myyty 137 tonttia, joiden yhteenlaskettu pinta-ala oli 26.9679 hehtaaria. Tonteista oli noin 70 rakennettu. Mannerpalsta oli edelleen kokonaan yhtiön omana. Pikkusaarista oli yksi 0.33 hehtaarin laajuinen myyty. Yhtiön hallussa oli edellä mainittuna päivänä Brändön saarella 856,921 m², mantereella 214,000 m² ja pikkusaarilla 39,500 m² eli kaikkiaan 1,110,421 m² (= 111.04 hehtaaria).

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 52. — ²⁾ Lis. valt. pöytäk. syysk. 24 p. 1 §. —

³⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 54.

Luovutus käsittäisi seuraavat kulkulaitokset, koneet y. m., joista oli hankintakustannuksia ollut vieressä mainittu määrä:

Helsingissä (Sörnäsän apteekin kulmauksen ja Sörnäsän niemekkeen välillä) ja huvilakaupungissa oleva sähköraitiotie ynnä salmen poikki kulkeva yhdistyskaapeli	Smk	185,438: 81
Höyrylautta	”	100,600: 26
Höyryjyvä, kivenrouhija, sähkömoottori	”	17,879: 32
Sähkövalojohdot ynnä transformaattori ja mittarit	”	29,675: 04
Höyrylautan laskusillat ja laiturit	”	109,552: 70
Tiet	”	196,976: 21
Yleiset uimahuoneet, tavarasuojat ja kaivot.....	”	13,122: 51
	Yhteensä Smk	653,244: 85

Tehdyn tarjouksen mukaan olisi niinmuodoin, poisluettua yhtiön laitosten y. m. arvo, 111,04 hehtaarin laajuisen maa-alueen hinta 206,755 markkaa 15 penniä eli 1,861 markkaa 98 penniä hehtaarilta.

Vuonna 1906 toimitetussa arvioimisessa oli metsä laskettu noin 105,000 markan arvoiseksi, johon nähden kuitenkin oli huomattava toiselta puolen, että osa metsäalaa oli myynnin johdosta sittemmin joutunut pois yhtiön hallusta, mutta toiselta puolen että jällellä oleva metsä oli kasvanut.

Yhtiön hallussa oleva Brändön saaren osa käsitti saaren keski- ja pohjoisosat. Sitä vastoin oli miltei kaikki saaren etelärannan tontit ja hyvinkin puolet itärannan tonteista sekä osa näitä lähinnä sijaitsevien korttelien tonteista jo myyty. Heti myytäväksi käytettäviä tontteja oli satakunta.

Brändön saarella, jota varten yhtiö oli laatinut jaotussuunnitelman, oli osin vierrettyjä ja osin pengerryttyjä teitä yhteensä noin 8 kilometrin pituudelta. Sähköraitiotietä oli mantereella noin 1,400 ja saarella noin 1,500 metrin pituudelta.

Yhtiön omistama vesialue käsitti noin 190 hehtaarin alan pääasiassa Vanhankaupunginselän kaakkoisosaa sekä yhtiön maa-alueita ympäröivän kapeahkon vyöhykkeen. Erittäin huomautettiin, että puolet Sörnäsän niemekkeen ja Brändön välisestä salmesta kuului yhtiön vesialueeseen.

Kauppaan kuuluisi sitä paitsi velkakirjoja, joita erääntyisi vesi- ja viemäripääjohtojen valmistuttua 134,839 markan 50 pennin sekä kiintonaisten sillan valmistuttua huvilakaupungin ja Helsingin välille, joko suorastaan tahi Sinivuoreenmaan kautta, 58,736 markan arvosta.

Mitä tuli kysymykseen, olisiko suotavaa, että kaupunki saisi haltuunsa sen laatuksen alueen kuin tässä oli tarjona, huomautti rahatoimikamari, että huvilakaupunkien perustamiseen sopivain

alueitten tarve oli kauan ollut tuntuva. Todistuksena tästä kävi pitäminen sitä, että erinäisiä huvilayhdyskuntia oli syntynyt kaupungin alueen ulkopuolelle rautatienasemain läheisyyteen ja muihin pääkaupungin kanssa mukavassa kulkuyhteydessä oleviin paikkoihin. Kieltämätöntä oli, että kaupunki ei ollut tähän asti riittävässä määrässä ottanut huomioon tätä tarvetta, erittäinkin mikäli koski huvilapaikkain varaamista kaupungin väestön varakkaammalle osalle. Vasta viime vuosina oli siinä kohden toimenpiteisiin ryhdytty.

Mitä Brändön ostosta koituihin etuihin tuli, oli rahatoimikamari sitä mieltä, että tila luonnonihanine asemineen ja jo nykyään hyvine kulkulaitoksineen tarjosi kaupungin väestön varakkaammalle osalle oivallista asutustilaisuutta ja siten verraten pitkäksi aikaa ratkaisisi tämän asutuskysymyksen, erittäinkin jos kulkulaitoksia edelleen parannettaisiin. Niinikään saisi Helsingin kaupunki Brändöstä, sen ollessa täyteen asutettuna, verotuloja tasaluvuin 150,000 markkaa, edellyttäen Brändön asukkaita verotettavan ainoastaan sikäläisistä kiinteistöistään, mutta kaupungissa muista tuloistaan. Jos taas pantiin laskelman perustukseksi se väkiluku, jota rakennuskonttori oli edellyttänyt saarelle tehtävän lokaviemäriverkon kustannusarviota laatiessaan, eli 15,000 henkeä, ja oletettiin kaupungin noin 150,000 asukkaan suorittavan taksoituksen nojalla veroja tasaluvuin 4,500,000 markkaa, niin kertyisi Brändöstä kunnallisveroja 450,000 markan vaiheilla.

Mitä niihin muihin välillisiin etuihin tuli, joita kaupunki voisi saada Brändön ostamalla, oli huomattava, että saari vallitsi Vanhankaupunginselän väylää, joten kaupunki saaren omistajana voisi järjestää selän miltei koko rannan, minkä asianhaaran merkitystä vastaisuudessa ei ollut vähäksi arvattava.

Tarkastellessaan Brändön ostoa liikeyrityksen kannalta laski rahatoimikamari, edellyttäen kaupungin maksavan saaresta kauppahintana 860,000 markkaa sekä lisäksi suorittavan seuraavien saarella teetettävien töiden kustannukset, nimittäin: lokaviemäriverkon 830,000 markkaa, kaduntasotusten 702,000 markkaa ja vesijohdon pääputken 106,000 markkaa, eli niinmuodoin kaikkiaan 2,498,000 markkaa, kaupungin saavan vastikkeeksi tasaluvuin: käyttökelpoista tonttialaa saarelta, poisluettua katujen ja istutusten ala, 664,000 m² à 5: —, 3,320,000 markkaa, maata mantereelta, 21,4 hehtaaria à 2,000: —, 43,000 markkaa, vesijohtovelkakirjoja 135,000 markkaa sekä yhtiön laitokset, 50 % ilmoitetusta arvosta, 326,000 markkaa, kaikkiaan siis 3,824,000 markkaa. Tässä oli otettava huomioon, että varoihin ei ollut luettu siltavelkakirjain erää 58,736 markkaa, se kun ei erääntyisi, ennenkuin saarelle rakennetaan silta, sekä että laskelman pohjaksi oletettua keskihintaa, 5 markkaa neliömetriltä

perustelivat tiedot yhtiön saamasta keskihinnasta, joka neliömetriltä lukien oli vuosina 1907, 1908, 1909, 1910 ja 1911 kunakin ollut Smk 2: 15, 2: 75, 5: 60, 5: 47 ja 5: 93. Yhtiö oli 1911 vuoden loppuun asti myynyt 234,758 m² tontteja kaikkiaan 618,512 markasta 98 pennistä.

Edellä lausutun johdosta rahatoimikamari m. m. esitti, että kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin päättäisi Brändö villastad osakeyhtiön kiinteistöt ja laitokset ostettavaksi 860,000 markan hinnasta yhtiön tässä edellä kerrotun tarjouksen mukaisesti.

Rahatoimikamarin esitykseen liittyi kolmen kamarin jäsenen kirjoittama vastalause, jossa niiden näkökohtain kumoamiseksi, joita kamarin enemmistö oli esittänyt Brändö villastad osakeyhtiön kiinteän ja irtaimen omaisuuden oston puolesta, esiintuotiin pääasiassa seuraavaa:

Mitä tuli väitteeseen, että kaupungin väestön varakkaamman osan huvilakaupunkien tarve tulisi pitemmäksi ajaksi täytetyksi, huomauttivat vastalausejat, että kaikki Brändön etelä- ja itärannan tontit jo oli myyty. Käyttämättä olivat pohjoisranta ja saaren keskiosat. Ensinmainittu ei ollut sanottavasti haluttu, siinä kun ei ollut tarjona samaa päivänrintaista asemaa ja näköalaa kuin jo myytyillä tonteilla. Saaren keskiosiin täysin verrattavia alueita oli kaupungilla kylläkin; ne ainoastaan kaipasivat osin jaoitussuunnitelman laatimista, osin teiden tasotusta. Saattoipa epäillä, eikö näitä kaupungin alueita ollut katsottava Brändössä tarjona olevia edullisemmiksikin. Kun kaupungin alueet sijaitsivat mantereella, olivat näiden ja varsinaisen kaupungin väliset kulkulaitokset kehitettävissä rajattomiin, jota vastoin kulkuyhteys Brändön saaren kanssa aina pysyisi jossain määrin epätydyttävänä.

Brändön vesialueen tärkeyttä kaupungille oli liioiteltu. Kaupunki omisti jo ennestään täysin riittävän alueen Vanhankaupunginselälle aiottuja satamalaitoksia varten. Sörnäsin niemekkeen ja Brändön välisen vesialueen laajentaminen olisi tosin suotava, mutta kaupungilla ei olisi mainittavaa etua siitä, että se saisi haltuunsa Brändöhönkin kuuluvan osan salmea. Kaupungin ja Brändön vesien väliraja kävi Norssin poikki, ja tämän luodon ja Brändön välinen vesi oli niin matalaa, että liikenne oli mahdoton, ellei vettä tältä kohden syvennetty, mikä kuitenkin tuottaisi suhteellisesti suurempia kustannuksia tällä alueella kuin Vanhankaupunginselän muissa osissa, syystä että pohja puheenalaisella paikalla oli kivikoista ja kallioista. Koko Brändön koillisranta oli loivaa ja uusien väyläin avaaminen Vanhankaupunginselälle Hopeasalmosta oli mahdoton veden mataluuden ja hankalain karien johdosta.

Kävi vihdoin epäileminen sitäkin, olisiko saaren osto kaupungille hyvä kauppa. Rahatoimikamarin kannattavaisuuslaskelmassa

edellytettyä tontinhintaa, 5 markkaa neliömetriltä, täytyi pitää sangen korkeana, kun siihen asti oli saavutettu hiukan enemmän kuin 2 markan 60 pennin keskihinta. Jonkin verran korkeampaa keskihintaa tosin saanee edellyttää, jos Brändö kaupungin haltuun jouduttuaan varustettaisiin vesijohdolla ja lokaviemäreillä. Mutta kun toiselta puolen asukasten täytyisi maksaa veroa kaupungille ja monikin siihen asti aivan varmaan oli asettunut saarelle asumaan tuosta veronmaksusta päästäkseen, johtuisi tästä tonttien kysynnän väheneminen ja niiden hintain pysyminen alhaisina. Saisihan kaupunki joka tapauksessa jonkin verran lisää veroesineitä, mutta vastalausajat epäilivät, olisiko tämä lisäännys niin suuri kuin oli laskettu. Suuri osa edellytetystä verotulojen lisäännyksestä tuli aivan varmaan jo nyt kaupungin hyväksi niiden elinkeinonharjoittajain maksamana, joiden saattoi ajatella vastedes asettuvan Brändöhön asumaan. Sivuuttaa ei saisi sitäkään, että kaupungin täytyisi Brändössä kustantaa erinäisiä kunnan laitoksia, niinkuin kouluja, lääkäri, paloasema ja poliisi.

Asiaa esiteltäessä päätti ¹⁾ lisätty kaupunginvaltuusto, koska Brändön saaren yhdistäminen Helsingin kaupunkiin edellytti kaikkien saaresta erilleen murrettujen palstatilain omistajain suostumusta sellaiseen yhdistämiseen, mutta rahatoimikamarin esityksestä puuttui selvitystä siitä, mille kannalle nämä palstatilanomistajat asettuisivat yhdistämiseen nähden eikä sitovaa kirjallista suostumusta heidän tilusalueittensa kaupunkiin yhdistämiseen ollut hankittu, että asiaa oli edelleen valmisteltava, erittäinkin mainitulta kohden, ja annettiin tämä valmistelu tehtäväksi valiokunnalle, johon valittiin herrat Björkenheim, F. von Wright, Listo ja Enckell, kauppaneuvos L. Krogius, vuorineuvos R. Elving sekä insinööri J. Castrén.

Valiokunta antoi sittemmin asiasta mietinnön ²⁾. Siinä valiokunta ensinnäkin mainitsi saaneensa kaikilta Brändön saaren palstatilanomistajilta sitoumukset, joissa asianomaiset olivat suostuneet sallimaan alueittensa yhdistämisen kaupunkiin, jota paitsi Brändö villastad osakeyhtiön johtokunta oli sitoutunut vastaisissa tonttien ja maakappalten myynnissä vaatimaan ostajilta samanlaisen sitoumuksen.

Kysymyksestä oliko yhtiön vesialue kaupungille hyödyllinen ja tarpeellinen oli valiokunta ollut sitä mieltä, että Vanhankaupunginselälle laitettavan keskussataman vastaiselle suunnitelman mukaiselle järjestelylle ja kehitykselle olisi sangen tärkeää, että kaupunki ajoissa ja niin kauan kuin vielä kohtuullisilla ehdoilla kävi päinsä, hankki itselleen käyttöoikeuden selkää ympäriöivään ranta-alueeseen.

¹⁾ Lis. valt. pöytäk. syysk. 24 p. 1 §. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 81.

Erittäinkin olisi tärkeätä hankkia varmuutta selälle johtavan väylän järjestämisestä siten, että se vastedes voisi täyttää kaikki suuren ja vilkkaan liikenteen vaatimukset. Jos koko Vanhankaupunginselkä käytettäisiin satamalaitosten paikaksi, oli edellytettävä liikenteen Norssin länsipuolisessa 180 metriä leveässä väylässä lisääntyvän siinä määrin, ettei väylä osottautuisi täysin riittäväksi. Ja mikäli paikalla toimitetut luotaukset olivat osottaneet, kävisi Norssin ja Brändön välisen väylän ruoppaamalla levittäminen ja syventäminen niin paljon, että keskikokoiset ja pienemmät alukset mukavasti pääsisivät siitä kulkemaan.

Järkipärisen laajennuspolitiikan mukaisena täytyi valiokunnan mielestä pitää, että kaupunki, kun kohtuullisilla ehdoilla tarjottiin tilaisuutta sen alueen laajentamiseen itää kohti, myös käytti tätä tilaisuutta hyväkseen. Edellyttäen asutuksen ulottuvan idässä Viikin kapteeninvirkataloon ja Hertonäsin maatalaan asti, olisi Brändön alue tärkeänä yhdysväylänä kaupungin ytimen ja noiden etäisten alueitten välillä, sillä oli tuskin ajateltavissa, että niiden välinen yhteys kokonaan kävisi Vanhankaupunginlahden ympäritse kulkevia liikenneväyliä pitkin.

Erityistä merkitystä asutuskannalta saisi Brändön alue, sittenkun Vanhankaupunginselälle suunnitellut keskussataman laitokset vastedes oli saatu aikaan sekä teollisuus- ja liiketoiminta keskitetty näihin seutuihin. Rahatoimikamarin mietinnössä oli lausuttu, että Brändötä vastaisuudessa voisi käyttää ainoastaan huvilakaupungiksi. Vaikka valiokunnasta näytti olevan liian aikaista käydä antamaan seikkaperäisempää lausuntoa siitä, miten Brändön aluetta vastedes olisi käytettävä, siinä tapauksessa että kauppa syntyisi, huomautti valiokunta kuitenkin, ettei suinkaan käynyt pitäminen mahdollomana eräiden Brändön osain ynnä Kivinokan niemekkeen varamista kaupan ja teollisuuden tarpeisiin. Kun alue sijaitisi aivan vastaisen satamapiirin keskellä ja kaupunki voi sanottavitta vaikeuksitta Vanhankaupunginselän ympäritse johtaa rautatien sinne, näyttivät kaikki syyt puhuvan sen puolesta, että sopivain tehdas- ja varastopaikkain tarvetta olisi täällä tyydytettävä mikäli olot sallivat.

Asiassa käytettävänään olleen selvityksen pohjalla oli valiokunta päättänyt puoltaa, että kaupunki nyt päättäisi tehtyä tarjousta hyväkseen käyttäen ostaa Brändön yhtiön kiinteistöt ja laitokset.

Kolme valiokunnan jäsentä, herrat Elving, Listo ja von Wright, oli ollut sitä mieltä, että kaupungin olisi hylättävä yhtiön tekemä tarjous. Käsityksensä tueksi oli tämä vähemmistö esittänyt pääasiallisesti seuraavia näkökohtia:

Kaupunki ei nykyään määrättäviin aikoihin tarvinnut Brändön yhtiön vesialuetta vastaisia satamalaitoksiaan varten, koska kaupun-

gilla oli tilaisuutta omalla vesialueellaan järjestää vastaiset satamalaitoksensa merenkulun kannalta tyydyttävästi. Ehdotetulla Norssin viereisen väylän laajentamisella tuskin olisi mainittavaa merkitystä, koska väylän jatkos, viereinen Sumpparin salmi, oli tuntuvasti ahtaampi. Sitä paitsi olisi kaupungilla tilaisuus pakkolunastusta käyttämällä hankkia itselleen ne vesialueen osat, joita kaupungin satama- ja liikenne-edut vaatisivat. Asutuskannaltakaan ei Brändön alueella ollut mainittavaa merkitystä, koska saarella, siinäkin tapauksessa että se kokonaan luovutettaisiin asuntotontteiksi, olisi tilaa enintään ainoastaan 14,000 hengelle. Yhtiönkin hallussa pysyen Brändö tarjosi asuinpaikkoja kaupungin liikaväestölle, tarvitsematta kaupungin panna kustannuksia maan oston. — Asian rahalliseen puoleen nähden olivat mainitut jäsenet huomauttaneet, ettei ollut niin paljon kysymys siitä rahamäärästä, mikä käytettiin kauppahintaan, vaan että huomioon olisi otettava ne suuret summat, joita lisäksi täytyi uhrata parempien kulkulaitosten, katujen, lokaviemärien, vesi- ja valojohtojen, terveydenhoidon, poliisin ja palolaitoksen, koulujen y. m. kunnallisten laitosten sekä kirkon aikaansaamiseksi. Nämä tarpeet eivät ainoastaan kuluttaisi alueelta kertyviä kunnallisoikeuksia, vaan tuottaisivatpa kaupungille lisäkustannuksiakin, jotka eivät kohtuullisesti suhtautuisi siihen hyötyyn, mikä kunnalla voi olla alueen käyttämisestä. Sitä paitsi oli syytä pelätä, että Brändön kaupasta edellä kerrotulla tavalla aiheutuvat menot estäisivät ostamasta muita kaupungin laajennustarpeiden tyydyttämiseen paljon tärkeämpiä maa-alueita. — Brändön alueen lunastamista ei käynyt katsominen välttämättömäksi myöskään Hertonäsin maatilan vastaista ostoa silmälläpitäen, koska kulkuväylä Hertonäsiin oli aikaansaataavissa Brändön kautta käyvästä kulkuyhteydestä riippumatta.

Lopuksi valiokunta ilmoitti, että Brändön kauppahinta oli alennunut tasaluvuin 845,000 markkaan, sen johdosta että tontteja oli myyty sen jälkeen kuin viime tiedot oli rahatoimikamariin annettu.

Valiokunta ehdotti,

että kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin päättäisi:

enintään 845,000 markan hinnasta ostaa Brändö villastad osakeyhtiön kiinteistöt ja laitokset yhtiön sitä varten tekemän tarjouksen mukaisesti;

kauppahinnan suoritettavaksi kaupungin tätä tarkoitusta varten ottamasta 5-prosenttisesta, kahdenkymmenen vuoden kuluessa kuoletettavasta obligatsioonilainasta; sekä

antaa varsinaisen kaupunginvaltuuston toimeksi ryhtyä päätöksen täytäntöönpanon vaatimiin toimenpiteisiin; samoin kuin että varsinainen kaupunginvaltuusto päättäisi:

k. senaatilta hankkia vahvistuksen edellä kerrotulle päätökselle;

antaa rahatoimikamarin tehtäväksi sekä laatia kauppakirjan yhtiön omaisuuden ostosta, määrätä sopivan omaisuuden haltuunottoajan ja ryhtyä tarpeellisiin toimiin edellä mainitun obligatsioonilainan ottamiseksi, että myös ryhtyä toimenpiteeseen kiinteistön yhdistämiseksi kaupunkiin hallinnollisessa, oikeudellisessa, kameraalisessa ja kirkollisessa suhteessa; sekä

niinkään käskeä rahatoimikamarin yksissä neuvoin kaupungin yleisten töiden hallituksen kanssa valmisteltavaksi ottaa kysymyksen tilan vastaisesta käyttämisestä sekä kaupunginvaltuustolle esittää asianhaaran siinä kohden vaatimat ehdotukset.

Asiaa lopullisesti esiteltäessä päätti ¹⁾ lisätty kaupunginvaltuusto 33 äänellä 23 vastaan, jotka annettiin valiokunnan mietinnön ensimmäisen ponnien hyväksymisen puolesta, hylätä ehdotuksen Brändö villastad osakeyhtiön kiinteistöjen ja laitosten ostosta.

Tilkan niittypalstan A vuokraoikeuden lunastustarjous hylätty.

Päätirehtööri T. Laitisen kaupunginvaltuustolle tekemän tarjouksen että kaupunki lunastaisi Meilansin alueella olevan Tilkan niittypalstan A vuokraoikeuden ynnä sinne rakennetun, Lepokoti Tilka nimisen sairaalan irtaimistoiheen 385,000 markasta valtuusto, kansakoulujohtokunnan, terveydenhoitolautakunnan ja rahatoimikamarin annettua asiasta lausunnon, hylkäsi ²⁾.

Tontin varaiminen pientenlastenkoulun paikaksi.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan tammikuun 28 päivänä 1908 oli kaupunginasemakaava-toimikuntaan lausunnon saamista varten lähettänyt Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian turvakodin johtokunnan esityksen tontin luovuttamisesta pientenlastenkoulun paikaksi Pakaan alueelta, antoi kaupungin yleisten töiden hallitus asiasta lausunnon.

Asiaa uudelleen esiteltäessä päätti ³⁾ kaupunginvaltuusto antaa edellä mainitun hallituksen toimeksi laatia tekeillä olevan Pakaan alueen kaupunginasemakaavaehdotuksen niin, että siinä tulee varatuksi sopiva tontti puheena olevaan tarkoitukseen.

Käsiammatti- ja teollisuustalon ohjelman y. m. perille antamisaikaa pitennetty.

Kaupunginvaltuustolle annetussa kirjoituksessa anoi tänne hankkeissa olevaa käsiammatti- ja teollisuustaloa varten asetettu komitea aikaa, jonka kuluessa komitean tuli valtuuston lokakuun 31 päivänä 1911 tekemän päätöksen ⁴⁾ mukaan valtuustolle antaa mainitun, Pohjois Rautatiekadun tonteille n:oille 7 ja 9 kortteliin n:o 402 XIII kaupunginosaan teetettävän talon lähempi ohjelma luonnospiirustuksineen ja kustannusarvioineen, pitennettäväksi toukokuun 15 päivään 1912.

Asiaa esiteltäessä myöntyi ⁵⁾ kaupunginvaltuusto rakennuskomitean anomukseen.

¹⁾ Lis. valt. pöytäk. jouluk. 20 p. 1 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 31 §. — ³⁾ Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 19 §. — ⁴⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 20 ja 21. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 40 §.

Rahatoimikamarin esityksestä päätti 1) kaupunginvaltuusto valtuuttaa kamarin rakennusmestari J. Söderlundille huutokaupatta myymään Sirkuskadun varrella korttelissa n:o 297 olevan tontin n:o 8 90,720 markan hinnasta.

Sirkuskadun tontin n:o 8 myynti.

Kunnan työväenasuntojen rakennustoimikunnan esityksestä ja rahatoimikamarin lausunnon 2) mukaisesti päätti 3) kaupunginvaltuusto, että toimikunnan tehtävä 4) antaa ehdotus kunnan rakennustoiminnan edelleen jatkamisesta oli lakkaava sekä että kamari saisi myydä tuollaisia asuntoja varten varatuissa kortteleissa n:oissa 372 412 ja 419 käyttämättä olevat tontit kaupungin asuntotonttien myymisestä säädetyin ehdoin.

Varattujen tonttien myynti kortteleista n:oista 372, 412 ja 419.

Kalastaja J. Nordströmin hakemuksen saada 5,000 markan hinnasta lunastaa taikka myös mahdollisimman pitkäksi ajaksi vuokrata Bengtsårin maatalaan kuuluvat Gråön, Kalfholmarna sekä Gråöarna nimiset saaret ympäröivine kalavesineen kaupunginvaltuusto, saatuaan kasvatuslautakunnalta ja rahatoimikamarilta epäävät lausunnot asiasta, hylkäsi 5).

Bengtsårin maatalaan kuuluvien saarien ynnä kalaveden lunastusta tarkoittavat hakemukset hylätty.

Niinikään hylkäsi 6) kaupunginvaltuusto, kasvatuslautakunnan ja rahatoimikamarin annettua epäävän lausunnon, rouva A. Hanneliuksen anomuksen saada lunastaa taikka mahdollisimman pitkäksi ajaksi vuokrata Bengtsårin maatalaan kuuluvan osan Kadermon saarta ynnä Orrgrundens nimiset luodot sekä niiden viereisen kalaveden.

3. Kaupungin kiinteän omaisuuden vuokra- ja muuta nautintaoikeutta koskevat asiat.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan tammikuun 31 päivänä 1911, periaatteessa hyväksyen ne näkökohdat, joita antamassaan mietinnössä oli esittänyt valiokunta, joka oli asetettu m. m. lähemmin valmistelemaan kysymystä kaupunginmaan vuokrauksesta voimassa olevain oikeussääntöjen täydentämisestä luotonantajan oikeuden turvaamiseksi, oli rahatoimikamariin edelleen valmisteltavaksi lähettänyt 7) kysymyksen, kävisikö jonkin osan kaupunginmaata valiokunnan tarkoittamalla tavalla luovuttaminen rakennettavaksi, antoi kamari kirjelmässä 8) maaliskuun 18 päivältä lausunnon kaupunginmaan vastaisesta käyttämisestä sitä rakennettavaksi luovutettaessa.

Kysymys kaupunginmaan vastaisesta käyttämisestä sitä rakennettavaksi luovutettaessa.

1) Valt. pöytäk. huhtik. 30 p. 9 §. — 2) Rtk. kirj. syysk. 5 p. n:o 458. — 3) Valt. pöytäk. syysk. 24 p. 13 §. — 4) Ks. 1906 vuod. kert. siv. 46 ja seur. — 5) Valt. pöytäk. syysk. 10 p. 24 §. — 6) Valt. pöytäk. syysk. 10 p. 25 §. — 7) Ks. 1911 vuod. kert. siv. 21 ja seur. — 8) Valt. pain. asiakirj. n:o 36.

Mainitussa kirjelmässä lausui kamari m. m. olevansa sitä mieltä, 1) että vahvistetun kaupunginasemakaavan nykyisellä alueella myynnin edelleenkin tulisi olla ainoa ja joka tapauksessa pääasiallinen muoto tontteja yksityishenkilöille luovutettaessa sekä 2) että vuokrausjärjestelmää olisi vahvistetun kaupunginasemakaavan ulkopuolisella alueella olevaan kaupunginmaahan nähden sovellettava ainoastaan työväenyhdyskuntain järjestämistä varten luovutettavilla alueilla, jota vastoin taas muihin tarkoituksiin käytettävistä kaupunginosista tontteja olisi luovutettava yksinomaan myymällä.

Rahatoimikamari ehdotti, että kaupunginvaltuusto päättäisi varata itselleen oikeuden joka kerta kun ehdotus jonkin alueen kaupunginasemakaavaksi sille lähetetään myös päättää, onko myynti- vai vuokrausjärjestelmää käytettävä, ollen rahatoimikamarin asia annettavassaan mietinnössä siitä tehdä ehdotus.

Asiaa esiteltäessä päätti 1) kaupunginvaltuusto, tässä yhteydessä tekemättä päätöstä edellä mainittujen kamarin kahden lausunnon johdosta, antaa kamarin toimeksi joka kerta kun jonkin alueen kaupunginasemakaavaehdotus valtuustolle lähetetään tehdä ehdotuksen siitakin, onko siinä sovellettava myynti- vai vuokrausjärjestelmää.

Kaupungin teknillisten laitosten käyttämien tonttien ja maa-alueiden luovutusehdot.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan helmikuun 21 päivänä 1911 oli antanut 2) rahatoimikamarin toimeksi yksissä neuvoin kaupungin teknillisten laitosten hallituksen kanssa laatia kaupunginvaltuustolle lausunnon ja ehdotuksen niistä ehdoista, joilla kaupungin teknillisten laitosten käyttämät tontit ja maa-alueet näille laitoksille luovutettaisiin, esitti kamari kirjelmässä 3) syyskuun 23 päivältä valtuuston päätettäväksi:

että teknilliset laitokset saavat käyttöoikeuden kaupungin siihen asti niiden käytettäväksi luovuttamiin tontteihin ja maa-alueihin niin kauan kuin näitä tontteja ja maa-alueita käytetään teknillisten laitosten tarkoituksiin;

että vuosivuokraa näistä maksaa kaupunginkassaan vesijohtolaitos 1,100 markkaa, kaasulaitos 21,236 markkaa ja sähkölaitos 11,434 markkaa; sekä

että vuokramäärät suoritetaan tammikuun 1 päivästä 1913 lukien ja sentähden merkitään mainitun vuoden meno- ja tulosaäntöön.

Tähän rahatoimikamarin esitykseen kaupunginvaltuusto myöntyi 4).

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan huhtikuun 4

Kortteliin n:o
187 tehtävän

1) Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 24 §. — 2) Ks. 1911 vuod. kert. siv. 78. — 3) Valt. pain. asiakirj. n:o 58. — 4) Valt. pöytäk. lokak. 8 p. 25 §.

päivänä 1911 luovuttaessaan 1) Helsingin makasiiniosakeyhtiölle makasiinirakennuksen piirustukset hyväksytyt.
vuokraoikeuden VIII kaupunginosassa olevaan kortteliin n:o 187 oli m. m. pannut ehdoksi, että kortteliin aiotun makasiinirakennuksen piirustukset oli alistettava valtuuston tarkastettavaksi ja hyväksyttäväksi, lähetti yhtiö mainitut piirustukset valtuustolle.

Asiaa esiteltäessä päätti 2) kaupunginvaltuusto puolestaan hyväksyä mainitut piirustukset.

Rahatoimikamarin kirjelmässä joulukuun 12 päivältä valtuustolle lähettämät Esplanadikappelin 3) uudestirakennuksen lopulliset piirustukset hyväksyi 4) kaupunginvaltuusto sillä ehdolla, että kaupungin vaakunaa ei sijoiteta rakennuksen pää-julkisivuun.

Esplanadikappelin muutosrakennuksen piirustukset hyväksytyt.

Rahatoimikamarin esitysten johdosta päätti kaupunginvaltuusto vuokrata:

johtaja K. E. Jonssonille Ulrikaporin kaivuhuoneen viideksi-toista vuodeksi, maaliskuun 1 päivästä 1912 lukien, 9,500 markan vuosivuokrasta kymmenenä ensimmäisenä ja 13,000 markan vuosivuokrasta seuraavina viitenä vuonna sekä muutoin lähemmin määrätyin ehdoin 5);

Ulrikaporin kaivuhuoneen vuokraaminen.

aktiebolaget Tennishall yhtiölle laaditussa kartassa osotetun alueen Eläintarhantien viereltä 1923 vuoden loppuun 480 markan vuosivuokrasta sekä muutoin samoilla ehdoilla, mitkä oli pantu Helsingfors lawntennishall yhtiölle Toivon tilukselta n:o 49 luovutettuun 6) alueeseen 7) nähden;

Erään Eläintarhantien vierisen alueen vuokraaminen.

3:nnelle suomenmaalaiselle tarkk'ampujarykmentille laaditussa kartassa osotetun alueen Fredriksperin ampumaradan länsirajalta katetun ampumaradan teettämiseksi sinne kymmeneksi vuodeksi, kesäkuun 1 päivästä 1912 lukien, 150 markan vuosimaksusta sekä sillä ehdolla että vuokramies ryhtyy kaikkiin tarpeellisiin varokeinoihin 8); sekä

Erään Fredriksperin ampumaradan vierisen alueen vuokraaminen.

tehtailija C. E. Lindgrenille n:oilla 21 ja 23 korttelissa n:o 500 merkityt Humaliston huvilatiluksen n:o 16 tontit viideksi vuodeksi, tammikuun 1 päivästä 1913 lukien, yhteensä 75 markan vuosivuokrasta 9).

Humaliston tonttien n:ojen 21 ja 23 vuokraaminen.

Rahatoimikamarin kirjelmässä kesäkuun 13 päivältä tehdyn esityksen johdosta että puuseppämestari K. K. Sylvanderille vuokrattaisiin Meilansin huvilapalsta n:o 33 päätti 10) kaupunginvaltuusto mainitun palstan luovutettavaksi sanotulle henkilölle 1940 vuoden loppuun 150 markan vuosivuokrasta kymmenenä ensimmäisenä

Meilansin huvilapalstan n:o 33 vuokraaminen.

1) Ks. 1911 vuod. kert. siv. 25. — 2) Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 15 §. — 3) Ks. 1911 vuod. kert. siv. 30. — 4) Valt. pöytäk. jouluk. 20 p. 12 §. — 5) Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 13 §. — 6) Ks. 1909 vuod. kert. siv. 24 ja 25. — 7) Valt. pöytäk. huhtik. 16 p. 19 §. — 8) Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 22 §. — 9) Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 5 §. — 10) Valt. pöytäk. syysk. 10 p. 42 §.

vuonna, 225 markan vuosivuokrasta seuraavalta kymmenvuotiskaudelta sekä 300 markan vuosivuokrasta jälellä olevalta vuokraudelta.

Vapautus
vuokramaksun
suorittami-
sesta.

Kaupunginvaltuustolle annetussa kirjoituksessa oli Helsingin sairaskodin johtokunta anonut vapautusta sen 260 markan suuruisen vuosivuokran suorittamisesta, mikä sairaskodin oli maksettava käyttämästään tontista, osote Eläintarhan huvila n:o 6.

Rahatoimikamarin annettua asiasta lausunnon päätti ¹⁾ kaupunginvaltuusto suoda johtokunnan anomaa edun kuluva vuokrauden loppuun.

Maksuton käyt-
töoikeus Ursin-
in kallion vie-
reiseen uima-
laitokseen.

Helsingin uimaseuran hakemuksesta ja rahatoimikamarin ehdotuksen mukaisesti myönsi ²⁾ kaupunginvaltuusto seuralle maksuttoman käyttöoikeuden Ursinin kallion viereiseen kaupungin uimahuoneeseen kesäksi 1912 samoilla ehdoilla kuin ennenkin eli että seura mainitussa laitoksessa pitää voimassa mallikelpoista uimakouluun mies- ja naisosastoineen sekä että kaupungin kansakouluoppilaat, poliisimiehistö ynnä palolaitoksen alipäällystö ja miehistö saavat tilaisuuden maksutta kylpeä uimalaitoksessa.

Paikkain luovuttaminen
ulkoilmateattereja varten.

Kaupunginvaltuustolle annetussa kirjoituksessa oli Helkanäyttämö osakeyhtiön johtokunta anonut m. m. paikan luovuttamista Seurasaarelta ulkoilmateatteria varten.

Sittenkun Helsingin anniskeluosakeyhtiön johtokunta oli antamassaan lausunnossa puoltanut myöntymistä mainittuun anomukseen, kuitenkin ainoastaan mikäli koski teatterinäytäntöjen toimeenpanemista kesällä 1912 sekä edellyttäen näytäntöjen tapahtuvan Seurasaaren itärannassa sijaitsevalla kallioniemekkeellä, päätti ³⁾ kaupunginvaltuustokin puolestaan sallia puheena olevan paikan Seurasaarelta luovutettavaksi mainittuun tarkoitukseen.

Samaten oli aktiebolaget Folkteatern yhtiön johtokunta kaupunginvaltuustolta anonut m. m., että koetteeksi kymmenen ruotsinkielisen ulkoilmanäytännön toimeenpanemista varten Eläintarhasta tahi jostakin muusta näytäntötarkoituksiin käytettäväksi kelpaavasta osasta kaupunkia osotettaisiin sopiva paikka.

Sittenkun rahatoimikamari oli antamassaan lausunnossa tarkoitukseen sopivana paikkana ehdottanut laadittuun asemapiirroksen merkittyä aluetta Eläintarhan hiihtomäen viereltä, päätti ⁴⁾ kaupunginvaltuusto aktiebolaget Folkteatern yhtiölle luovuttaa vastamainitun alueen, sillä edellytyksellä että aiottu teatterihanke kaupungin avustuksella taikka muulla tavoin saadaan toteutetuksi.

¹⁾ Valt. pöytäk. tammik. 30 p. 9 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. maalisk. 26 p. 20 §.
— ³⁾ Valt. pöytäk. maalisk. 26 p. 22 §. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. huhtik. 30 p. 27 §.

Rahatoimikamarin esitysten johdosta myönsi kaupunginvaltuusto pitennetyn vuokraoikeuden:

Sörnäsän puuseppäosakeyhtiölle Vallilan palstoihin n:o:ihin 1 a, 2 a ja 3 a tammikuun 1 päivästä 1912 vuoden 1917 loppuun vuotuisesta 5,000 markan vuokramaksusta 1);

Vallilan palstain n:o:jen 1 a, 2 a ja 3 a vuokraoikeuden pitennys.

seppä S. Häggille Toukolan numeroimattoman korttelin palstoihin n:o:ihin 1 ja 2 vuoden 1920 loppuun 300 markan vuosivuokrasta kumpaisenkin, palstan n:o 1 tammikuun 1 päivästä 1914 ja palstan n:o 2 samasta päivästä vuonna 1915 2);

Toukolan numeroimattoman korttelin palstain n:o:jen 1 ja 2 vuokraoikeuden pitennys.

huvilanomistaja J. Jacobsohnille erääseen Meilansin alueen tonttipaikkaan viideksi vuodeksi, tammikuun 1 päivästä 1913 lukien, 150 markan vuosivuokrasta sekä sillä ehdolla että vuokramies on velvollinen, siinä tapauksessa että kaupunki ennen mainitun ajan päättymistä tarvitsee jotakin alueen osaa tietä tahki muuta liikennelaitosta varten, kuuden kuukauden kuluessa irtisanomisesta luovuttamaan sen kaupungin käytettäväksi 3);

Erään Toukolan tonttipaikan vuokraoikeuden pitennys.

kalastaja G. A. Liljebergille Toukolan rantakorttelissa olevaan asuntopalstaan n:o 5 marraskuun 1 päivästä 1913 vuoden 1920 loppuun 300 markan vuosivuokrasta 4); sekä

Toukolan rantakorttelissa olevan asuntopalstan n:o 5 vuokraoikeuden pitennys.

huvilanomistaja A. K. Vikströmille Vallilan huvilatilikukseen n:o 2 1917 vuoden loppuun muutoin aikaisemmin voimassa olevin ehdoin, mutta 500 markkaan korotetusta vuosivuokrasta pitennyskaudelta ja velvoittamalla vuokramiehen Itäisen viertotien ehdollista laajentamista varten kolmen kuukauden kuluessa irtisanomisesta luovuttamaan tarvittavan maan, ollen korvausta, jonka rahatoimikamari saisi määrätä, annettava ainoastaan siinä tapauksessa, että jokin vuokramiehen omistama rakennus täytyy poistaa 5).

Vallilan huvilatilikuksen n:o 2 vuokraoikeuden pitennys.

Varikonhoitaja W. Jakobssonin kaupunginvaltuustolle tekemän anomuksen saada edelleen pitää hallintaoikeuden Fredrikserin ratapihan viereiseen Malmin maa-alueeseen kaupunginvaltuusto, rahatoimikamarin lausunnon mukaisesti, epäsi 6).

Evätty anomus Malmin maa-alueen hallintaoikeuden pitennämisestä.

Majoituslautakunnan kirjelmässä tammikuun 29 päivältä tehdyn esityksen johdosta päätti 7) kaupunginvaltuusto, että sotaväen liikekannallepanon varalta oli väliaikaista sotaväen keittiötä varten, jonka teettämiseen k. senaatti oli osottanut tarpeelliset varat, korvauksetta varattava paikka aivan kaupungin ainespihan viereltä korttelista n:o 179, ja oli alue, sittenkun sitä oli lakattu tarvitsemasta, kaupungille palautettava.

Alueen varaaminen korttelin n:o 179 viereltä sotaväen keittiön paikaksi.

1) Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 19 §. — 2) Valt. pöytäk. huhtik. 16 p. 16 §. — 3) Valt. pöytäk. huhtik. 16 p. 17 §. — 4) Valt. pöytäk. toukok. 28 p. 10 §. — 5) Valt. pöytäk. marrask. 12 p. 2 §. — 6) Valt. pöytäk. huhtik. 16 p. 15 §. — 7) Valt. pöytäk. maalisk. 26 p. 11 §.

Lupa kulkuraitien teettämiseen Meilanskadulle.

Rahatoimikamarin kirjelmässä syyskuun 26 päivältä tehdyn esityksen johdosta myönsi ¹⁾ kaupunginvaltuusto Helsingin raitiotie- ja omnibusosakeyhtiölle luvan korttelissa n:o 492 XIV kaupunginosaa olevasta vaunuhallistaan lähteväksi rakentaa kulkuraiteen Meilanskadulle kirjelmän oheisen asemapiirustuksen mukaan, sillä ehdolla että hakija, samalla kun asettaa raiteet, lujittaa Meilanskadun raiteiden pituudelta asfalttiin istutetuilla noppakivillä ja samalle katualalle laittaa asfaltista jalkakäytävät sekä että, jos puheena olevasta raidelaitteesta vastedes koituu sanottavaa haittaa mainitun kadun muulle liikenteelle, yhtiö on velvollinen käskystä heti poistamaan lasketut raiteet kadulta.

Kysymys raitiotieverkon ulottamisesta Hermanniin ja Toukolaan.

Hermannissa, Toukolassa, Arabiassa, Vanhassakaupungissa ja Vallilassa asuvan 2,393 henkilön kaupunginvaltuustolle tekemän esityksen raitiotieverkon ulottamisesta Hermanniin ja Toukolaan lähetti ²⁾ valtuusto valmisteltavaksi rahatoimikamariin.

Lupa ulottaa puhelinjohto Katajanokan- ja Pohjoisrantaan.

Kirjelmässä elokuun 28 päivältä mainitsi maistraatti, että Itämeren rannantarkastusjoukkojen pohjoisen alueen keskusaseman päällikkö oli maistraatilta anonut lupaa asettaa Katajanokan- ja Pohjoisrantaan hakukirjain oheisen piirustuksen ja selitelmän mukaisen, patsaisiin sijoitetun puhelinjohdon sekä että maistraatti oli vaatinut rahatoimikamarin ja kaupungin yleisten töiden hallituksen lausuntoa asiasta; mutta koska rahatoimikamari ei ollut katsonut voivansa ottaa hakemusta lopullisesti tutkittavaksi, jätti maistraatti asian kaupunginvaltuuston ratkaistavaksi.

Asiaa esiteltäessä päätti ³⁾ kaupunginvaltuusto ensinnäkin lausua toivottavaksi, että edellä mainittu puhelinjohto rahatoimikamarin ehdottamalla tavalla sijoitettaisiin entisestä Uudenmaan pataljoonan kasarmista Katajanokan meriväen kasarmiin kulkevaan maanalaiseen kaapeliin. Mutta siltä varalta ettei tämä kävisi päinsä, päätti valtuusto niinkään, että puhelinjohto olisi asetettava kaupungin yleisten töiden hallituksen tarpeelliseksi katsomain ehtojen mukaisesti eli että patsaat kiinnitettäisiin maahan samalla tavoin kuin muutkin kaupungissa olevat patsaat, että patsaiden tulisi olla suorat, sileiksi höylätyt ja siisteiksi maalatut, että patsaat sijoitettaisiin kaupungin rakennuskonttorin hyväksymiin paikkoihin sekä tehtäisiin niin korkeat, ettei niihin kiinnitetty lanka miltään kohdalta ole 5.5 metriä likempänä maata. Lisäksi määräsi valtuusto, että siten myönnetty lupa oli oleva voimassa enintään viisi vuotta, minkä jälkeen uusi lupa johdon pitämiseen olisi hankittava, siinä tapauksessa että johto edelleenkin oli tarpeellinen.

¹⁾ Valt. pöytäk. lokak. 8 p. 26 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 35 §. — ³⁾ Valt. pöytäk. syysk. 24 p. 2 §.

Rahatoimikamariin annetussa kirjoituksessa oli aktiebolaget Gottfr. Strömberg osakeyhtiö anonut lupaa sähköjohtopatsaiden sijoittamiseen kaupungin omistaman Reimarsin talon alueelle.

Lupa sähköjohtopatsaiden asettamiseen Reimarsin tilalle.

Kaupungin yleisten töiden ja teknillisten laitosten hallitusten annettua lausuntonsa asiasta esitti ¹⁾ rahatoimikamari haettua lupaa myönnettäväksi kymmeneksi vuodeksi, kesäkuun 1 päivästä 1912 lukien, sillä ehdolla:

että toimilupa ei oikeuta yhtiötä estämään muita saamasta samanlaista oikeutta toimilupakauden kuluessa;

että patsaiden muutto, jos käy tarpeelliseksi, toimeenpannaan yhtiön toimesta ja sen kustannuksella kaupungin rakennuskonttorin osotuksen mukaisesti; sekä

että kaupunki, siinä tapauksessa että se päättää ulottaa sähkölaitoksensa toiminnan puheena olevalle alueelle, ei ole velvollinen suorittamaan yhtiölle minkäänlaista lunastusta eikä muuta korvausta.

Tämän rahatoimikamarin esityksen kaupunginvaltuusto hyväksyi ²⁾.

Paraisten kalkkivuori osakeyhtiön hakemuksesta sekä rahatoimikamarin ehdotuksesta myönsi ³⁾ kaupunginvaltuusto yhtiölle luvan teettää Sörnäsän rantatien poikki koneelliseen purkauskojeseen yhdistetyn köysiradan, sillä edellytyksellä että yhtiö ryhtyy toimenpiteisiin, jotka ovat omansa mainitun kadun liikennettä suojelemaan siihen haitallisesti vaikuttamatta sekä että yhtiön tulee poistaa laitos tahi muuttaa sen asemaa, jos kaupunginviranomaiset sen katsovat tarpeelliseksi.

Lupa köysiradan teettämiseen Sörnäsän rantatien poikki.

Maistraatin kirjelmässä helmikuun 21 päivästä vaadituksi lausunnoksi pilkkaanampumisradan laittamisesta erotetun Orenburgilaisen kasakkadivisionan käytettäväksi, päätti ⁴⁾ kaupunginvaltuusto esittää, että maistraatti rahatoimikamarin maistraatille osottamassa kirjelmässä mainitun kuukauden 15 päivästä asiasta tehdyn ehdotuksen pohjalla ryhtyisi lähempiin keskusteluihin asianomaisten viranomaisten kanssa.

Lausunto pilkkaanampumisradan laittamisesta.

4. Kaupungille kuuluvain talojen ja rakennusten käyttämistä määrättyihin tarkoituksiin sekä sellaisten rakennusten teettämistä ja kunnossapitoa koskevat asiat.

Kirjelmässä maaliskuun 4 päivästä mainitsi rahatoimikamari että, sittenkun kaupunginvaltuusto oli kokouksiaan ja kansliaansa

Kaupunginvaltuuston aikaisemman, raati-

¹⁾ Rtk. kirj. toukok. 17 p. n:o 296. — ²⁾ Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 21 §. —

³⁾ Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 49 §. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 6 §.

huoneessa olleiden huoneiston käyttäminen.

varten vuokrannut ¹⁾ huoneistot muualta, oli kamarissa otettu käsiteltäväksi kysymys, miten valtuuston hallussa siihen asti olleet raatihuoneen huoneistot sopivimmin voitaisiin käyttää kaupunginhallinnon tarpeisiin, ja oli rahatoimikamari silloin tullut siihen päätökseen, että entinen kokoussali ja kansliahuoneisto olisi sisustettava raastuvanoikeuden ensimmäisen osaston kokous- ja virkistys-huoneeksi, jonka osaston silloiset huoneistot taas sisustettaisiin ja annettaisiin maistraatin käytettäväksi, kaikki sen mukaisesti kuin kamarin kirjelmän oheisista, kaupunginarkkitehdin laatimista luonnospiirustuksista lähemmin näkyi. Rahatoimikamari sentähden ehdotti, että kaupunginvaltuusto päättäisi käyttövaroistaan myöntää 8,000 markan määrärahan entisen kokoussalinsa ja kansliahuoneensa sisustamiseksi raastuvanoikeuden ensimmäisen osaston huoneistoksi sekä mainitun osaston siihen asti käyttämän huoneiston kuntoon panettamiseksi maistraatin käytettäväksi.

Asiaa esiteltäessä päätti ²⁾ kaupunginvaltuusto evätä rahatoimikamarin esityksen sekä kehottaa kamaria antamaan asiasta uuden, sen suuntaisen ehdotuksen, että valtuuston entinen kokoussali mahdollisimmassa määrässä saisi säilyttää silloisen ulkoasunsa.

Määräraha kaupunginvaltuuston entisen kokoussalin jäljentämiseen.

Tässä yhteydessä päätti kaupunginvaltuusto antaa kaupungin museolautakunnan toimeksi sopivalla tavalla aikaansaada edellä mainitun kokoussalin jäljennöksen, minkä ohessa valtuusto sitä tarkoitusta varten käyttövaroistaan myönsi enintään 500 markan määrärahan.

Sittemmin rahatoimikamari kirjelmässä heinäkuun 4 päivältä mainitsi antaneensa kaupungin yleisten töiden hallituksen tehtäväksi laatia kaupunginvaltuuston haluaman ehdotuksen, mutta hallituksen ilmoittaneen, ettei se käynyt päinsä sekä että tarpeellisiksi havaitut muutokset eivät mitenkään estäisi kokoussalia mainittavitta kustannuksitta jälleen saattamasta samaan ulkoasuun, mikä sillä nykyään oli, ja koska kamari yhtyi hallituksen käsitykseen asiasta, jätti kamari asian valtuustolle sitä toimenpidettä varten, jota asianhaarat vaatisivat.

Asiaa uudestaan esiteltäessä hyväksyi ³⁾ kaupunginvaltuusto edellä mainitussa rahatoimikamarin kirjelmässä maaliskuun 4 päivältä tehdyn esityksen 22 äänellä 15 vastaan, jotka annettiin saman esityksen epäämisen puolesta.

Huoneistoja eräitä kaupungin virastoja varten.

Rahatoimikamarin esityksestä ⁴⁾ päätti ⁵⁾ kaupunginvaltuusto, että raatihuoneen lisärakennuksessa olevasta rakennustarkastajan

¹⁾ Ks. tätä kert. siv. 90. — ²⁾ Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 17 §. — ³⁾ Valt. pöytäk. syysk. 10 p. 33 §. Ks. myös tätä kert. siv. 38. — ⁴⁾ Rtk. kirj. maalisk. 7 p. n:o 170. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 18 §. Ks. myös tätä kert. siv. 94.

huoneistosta oli kaksi huonetta luovutettava rahatoimikonttorille ja kolmas revisionikonttorille sekä rakennuskonttorin entiseen huoneistoon sijoitettava alakerrokseen rakennustarkastaja ja yläkerrokseen revisionikonttorin päähuoneisto, samoin kuin että n. s. Salingren talossa olevat joutilaat huoneistot oli annettava henkikirjoittajan konttorin, taksoitusvalmistelukunnan ja poliisilaitoksen tiedonantotoimiston käytettäväksi.

Sittenkun lisätty kaupunginvaltuusto kokouksessaan toukokuun 18 päivänä 1911 oli palauttanut ¹⁾ kysymyksen uuden kaupungintalon ja poliisitalon rakennuttamisesta sekä Senaatintorin tasottamisesta, sikäli kuin lisätty valtuusto ei ollut asiaa ratkaissut, varsinaisen valtuuston asiaa varten asettamaan valiokuntaan edelleen valmisteltavaksi, antoi valiokunta uuden, maaliskuun 22:nä päivätyn mietinnön ²⁾ asiasta.

Kysymys uuden kaupungintalon ja poliisitalon rakennuttamisesta sekä Senaatintorin tasottamisesta.

Mietinnössään valiokunta huomautti että, kun ei ollut annettu minkäänlaista ohjetta siihen nähden, miltä kohden asiaa edelleen olisi lähinnä valmistettava, oli valiokunta rajoittunut täydentämään asiasta annettua selvitystä laatimalla uuden kaupungintalon kilpailuohjelman ehdotuksen.

Niihin näkökohtiin nähden, jotka ehdotusta valmistettaessa olivat määränneet valiokunnan kannan, esitti valiokunta, että valiokunnan enemmistöllä aikaisemmin ollutta käsitystä kaupungintalosuunnitelman laadinnassa noudatettavasta menettelystä oli katsottu olevan eräistä kohdin muutettava. Valiokunnan jäsenten enemmistö oli nyttemmin ollut sitä mieltä, että ohjelma olisi laadittava niin, että kilpailu käsittäisi rakennuksen, joka saisi ulottua yli koko sen tonttialueen, mikä nykyään oli kaupungin käytettävissä. Kilpailuvia olisi kuitenkin huomautettava, että rakennus tulisi teetettäväksi eri aikoina sekä että aikomus oli toistaiseksi tarkoitukseensa käyttää nykyistä raatihuonetta, ehkäpä poliisitaloakin, samoin kuin että huoneistoja erittäinkin kaupunginvaltuuston tarpeisiin sentähden olisi suunniteltava rakennuksen siihen osaan, joka näin ollen tulisi ensiksi teetettäväksi.

Kysymys, johon valiokunta niinkään lähemmältä kajosi, oli se, olisiko suunniteltu kilpailu ulotettava ulkomaisiin arkkitehteihin. Valiokunta puolestaan ehdotti, ettei näin tehtäisi, sekä viittasi tämän käsityksensä tueksi siihen sekä meillä että ulkomailla noudatettuun yleiseen menettelyyn, että kilpailu sellaisissa tapauksissa kuin tässä oli puheena rajoitettiin oman maan arkkitehteihin. Tällaisia kilpailuja oli yleensä pidettävä varsin tärkeinä maan rakennustaidon kohottajina. Jos ne järjestettäisiin kansainvälisiksi,

¹⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 42 ja seur. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 21.

täytyisi kotimaisten arkkitehtien antaa luonnoksillaan kansainvälinen leima suuremmissa määrässä kuin suotavaa olisi. Kun tähän tuli lisäksi, että kotimaiset arkkitehdit varmaankin olivat saavuttaneet niin korkean taiteellisen tason, että täysin tyydyttävää kilpailun tulosta saattoi odottaa, vaikkapa pääsy siihen varattaisiinkin yksinomaan heille, sekä kun suomalaisten arkkitehtien sitä paitsi täytyi katsoa syvällisemmin tuntevan ne vaatimukset, joita kaupungin yleisen ulkoasun ja erittäinkin naapuritalojen rakennustavan johdosta täytyi asettaa, ei valiokunta ollut epäillyt ehdottaa kilpailun rajoittamista toimeenpantavaksi ainoastaan kotimaisten arkkitehtien kesken.

Lisäksi valiokunta huomautti, ettei se ollut katsonut olevan kilpailuohjelmassa määrättävä, että vastaisen kaupungintalon ehdottomasti pitäisi käsittää kaupungille ostetun Sofiankadun tontin n:o 1 osakin, vaan oli valiokunta arvellut tässä kohden olevan kilpaileville suotava jonkinlainen vapaus.

Valiokuntaan niinkään lähetettyä kysymystä Senaatintorin tasottamisesta ei valiokunta ollut katsonut voivansa ottaa käsiteltäväksi, ennenkuin kysymys kaupungintalon vastaisesta muodosta oli ratkaistu.

Valiokunta esitti, että kaupunginvaltuusto päättäisi:

hyväksyä valiokunnan laatiman kilpailuohjelmaehdotuksen uuden kaupungintalon piirustusluonnosten saamiseksi; sekä antaa rahatoimikamarin toimeksi julistaa kilpailun ja ryhtyä muihin sen yhteydessä oleviin täytäntöönpanotoimiin asiassa.

Asiaa uudestaan esiteltäessä päätti ¹⁾ lisätty kaupunginvaltuusto 37 äänellä 10 vastaan uuden kaupungintalon rakennettavaksi I kaupunginosan kortteliin n:o 30 sekä kaupungintalon piirustusluonnokset hankittavaksi julistamalla tarkoitusta varten palkintokilpailu. Mainitut 10 ääntä annettiin sen ehdotuksen puolesta että ainoastaan edellä puheena ollut palkintokilpailu julistettaisiin.

Edelleen päätti lisätty kaupunginvaltuusto eräin muutoksin hyväksyä valiokunnan laatiman kilpailuohjelman ehdotuksen sekä antaa rahatoimikamarin tehtäväksi julistaa edellä mainitun palkintokilpailun, ryhtyä sen yhteydessä oleviin muihin täytäntöönpanotoimiin asiassa sekä laatiessaan ehdotusta 1913 vuoden menosäännöksi ottaa harkittavaksi kysymyksen, millä tavoin varoja päätettyjen kilpailupalkintojen maksamiseen olisi osotettava.

Lisätyn kaupunginvaltuuston siten hyväksymässä ohjelmassa kotimaisten arkkitehtien noudatettavaksi uuden kaupungintalon luonnospiirustusten laadinnassa oli m. m. seuraavat määräykset:

¹⁾ Lis. valt. pöytäk. toukok. 28 p. 1 §.

1 §.

Rakennus on aiottu pääasiallisesti sijoitettavaksi kortteliin n:o 30, mutta tarkoitukseen saa myös käyttää kaupungille kuuluvan osan Sofiankadun tonttia n:o 1 sekä rakennuksen ulottaa sanotun kadun päällitse, kuitenkin niin että siitä edelleenkin käy kulkuväylä.

2 §.

Erityistä huomiota on pantava siihen seikkaan, että rakennuksen muoto sopeutuu ympäröivään kaupunginkuvaan, ja tulee rakennuksen tyylin ja ulko-asun olla sopusoinnussa Engelin Senaatintorin varrelle rakennuttamain talojen arkkitehtuurin kanssa.

Jotta Senaatintorin puolisen julkisivun kävisi järjestäminen sopusuh-
taisesti, saa Sofiankadun päätekohtaa sanotulla torilla siirtää tai muulla ta-
voin muuttaa.

3 §.

Senaatin- ja Kauppatorin puolella saa, jos rakennustaiteellinen sommit-
telu vaatii, tontinrajan jonkin verran ylittää parvekkeilla, pengermillä, porta-
illa y. m. s., kuitenkin niin ettei itse rakennus ylitä tontinrajaa eikä liikenne-
sen johdosta mainittavasti esty. Senaatintorin puolinen ulkonema ei kuiten-
kaan missään tapauksessa saa olla 1.5 m. suurempi.

4 §.

Luonnoksen laadinnassa on huomiota pantava siihen, että kaikki huo-
neistot saavat mahdollisimman hyvän valaistuksen, jota tarkoitusta varten
Sofian- ja Katariinankatua päin antavat rakennuksen kyljet saa vetää tontille.

5 §.

Kaupungin ja G. F. Stockmann osakeyhtiön kanssa tehdyn välikirjan
mukaan on kaupunki velvollinen kaupungintaloa rakennutettaessa niin menet-
telemään, että mainittu toiminimi saa oikeuden rakennuttaa omistamillensa
Sofiankadun tonteille n:oille 1—2 viisikerroksisen talon, ja on siis viereinen
katu mainittujen tonttien kohdalta enempää kuin puolta niiden yhteenlaskettua
pituutta vastaavalta osalta laajennettava vähintään 18 m:n levyiseksi.

6 §.

Samana välikirjan mukaan myönnetään G. F. Stockmann osakeyhtiölle
oikeus 25 vuodeksi vuokrata myymälöiksi Sofiankadun tontilla n:o 1 olevan
rakennuksen alin kerros, minkä johdosta siinä oleva tila on jätettävä käytettä-
väksi; kuitenkin saa ylempiin kerroksiin johtavat tarpeelliset portaat siihen
rakentaa.

7 §.

Edellä mainitussa G. F. Stockmann osakeyhtiön kanssa tehdyssä väli-
kirjassa ei ole rajoitettu sen rakennuksen korkeutta, joka teetetäneen yhtiön
omistamalle, Senaatintoria päin antavalle tontille.

8 §.

Kilpailevia huomautetaan siitä, että rakennusryhmä tulee rakennutetta-
vaksi eri aikoina ja että aikomus on toistaiseksi säilyttää nykyinen raati-
huone.

9 §.

Tämän oheisten alustavain pohjapiirustustutkielmain tarkoituksena on kaaviollisesti osottaa huoneistojen keskinäinen asema, mutta kilpailevain ei tarvitse niitä noudattaa. Varsinkaan eivät valaistussuhteet ole tutkielmissa täysin tyydyttävällä tavalla ratkaistut.

Lisäksi määrättiin kilpailuohjelmassa, että rakennuksessa tulisi olla lähemmin mainitut huoneistot kaupunginvaltuustoa, maistraattia, maistraatinregistraattoria, maistraatinsihteerii ja julkista notaaria, maistraatinarkistoa, ulosottolaitosta, kaupunginvoudinkonttoria, taksoitusvalmistelua ja taksoituslautakuntaa, henkikirjoittajaa, rahatoimikamaria, rahatoimikonttoria, revisionikonttoria, kaupungin yleisten töiden hallitusta, rakennustarkastusta, terveydenhoitolautakuntaa, kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratoria, terveystoimistoa veneeristen tautien vastustamiseksi, työnvälitystoimistoa, tilastokonttoria, vaivashoitohallitusta, satamakonttoria, kansakoulujohtokuntaa ja kaupungintalon isännöitsijää y. m. varten.

Ehdotukset oli sinetillä suljettuina sekä tunnusmerkillä ja nimilipulla varustettuina viimeistään tammikuun 31 päivänä 1913 klo 3 i. p. annettava rahatoimikamariin osotettuina „Kaupungintalokilpailuun“.

Annetut ehdotukset tarkastaisi ja arvostelisi 9-jäseninen lautakunta. Jäseniä ehkä kohtaavan esteen varalta valittaisiin 3 varajäsentä. Kaupunginvaltuusto valitsisi 4 varsinaista ja 2 varajäsentä sekä näiden lisäksi jäseniksi 2 ulkomaista arkkitehtiä. Muut 3 varsinaista jäsentä ja 1 varajäsenen valitsisi Helsingin arkkitehtiklubi. Palkintolautakunta, joka kokoontuisi Helsingissä, saisi itse järjestää työnsä ja ottaa tarpeelliset teknilliset työapulaiset. Ehdotukset arvosteltaisiin silmällä pitäen niiden taiteellista arvoa, tarkoituksenmukaisuutta ja halpahintaisuutta, jota viimeksi mainittua seikkaa tutkittaisiin palkintolautakunnan ja sen apulaisten toimitamain kustannuslaskelmain avulla.

Palkinnot olisivat: ensimmäinen 10,000 markkaa, toinen 8,000 markkaa, kolmas 6,000 markkaa, neljäs 5,000 markkaa, viides 4,000 markkaa ja kuudes 3,000 markkaa. Sitä paitsi asetettaisiin palkintolautakunnan käytettäväksi 5,000 markkaa palkitsemattomain luonnosten ehdollista lunastamista varten.

Jos palkintolautakunta katsoisi siitä olevan rakennusyritykselle hyötyä, voisi se kaupunginvaltuustolle tehdä esityksen uuden kilpailun julistamisesta enintään kuuden kutsutun kesken, ja taattaisiin silloin osanottajille 1,000 markan korvaus kullekin, mutta tässä toisessa kilpailussa ei sitä vastoin jaettaisi mitään palkintoa; kuitenkin puoltaisi palkintolautakunta tällöin parasta näistä luonnoksista

toteutettavaksi. Tämän toisen kilpailun luonnokset arvostelisi sama lautakunta kuin ensimmäisenkin.

Palkitut sekä kaikki ehdollisesti toimeenpantavaan toiseen kilpailuun annetut luonnokset tulisivat täysin omistusoikeuksin Helsingin kaupungille.

Palkintolautakunnalla oli oikeus olla antamatta ensimmäistä palkintoa, jos yksimielisesti katsoi, ettei yksikään luonnos sitä ansainnut; muut palkinnot oli joka tapauksessa jaettava, jos riittävä määrä kilpailuun hyväksytyjä luonnoksia oli annettu. Jos ohjelma oli käsittänyt useampia palkintoja kuin oli kilpailuun saapuneita hyväksytyjä ehdotuksia, sai palkintolautakunta oikeudenmukaisesti harkita, mitkä palkinnot oli annettava.

Kilpailuohjelman oheen oli pantu 10 pohjapiirustuksen tutkielmaa.

Sittemmin valitsi ¹⁾ kaupunginvaltuusto edellä mainitun palkintolautakunnan jäseniksi herra Norrménin, todellisen valtioneuvoksen A. Gripenbergin, kunnallispormestari A. Aminoffin ja kaupungininsinööri G. Idströmin sekä varajäseniksi herrat H. Lindbergin ja Ramsayni, minkä ohessa valtuusto antoi rahatoimikamarin tehtäväksi Tukholman teknillisen korkeakoulun rakennustaiteen professorille J. G. Clasonille ja samassa kaupungissa asuvalle arkkitehti C. Westmanille esittää pyynnön, että nämäkin suostuisivat toimimaan palkintolautakunnan jäseninä.

Rahatoimikamarin kirjelmässä lokakuun 3 päivänä annettua tiedon, että professori Clason ja arkkitehti Westman olivat ilmoittaneet suostuvansa vastaanottamaan edellä mainitun tehtävän, päätti ²⁾ kaupunginvaltuusto valtuuttaa kamarin aikansa näille molemmille henkilöille maksamaan korvauksen puheena olevan tehtävän täyttämistä heidän antamansa laskun mukaan, ja oli tarkoitukseen käytettävä määräraha suoritettava valtuuston käyttövaroista.

Mikäli rahatoimikamari kirjelmässä heinäkuun 11 päivältä ilmoitti, oli arkkitehtiklubi edellä mainitun palkintolautakunnan jäseniksi valinnut arkkitehdit professori O. Tarjanteen, M. Gripenbergin ja G. Strengellin sekä varajäseneksi arkkitehti O. Bomansonin.

Arkkitehtiklubin esityksestä päätti ³⁾ kaupunginvaltuusto piten-tää puheena olevain kilpailuluonnosten perilleantamisajan huhtikuun 30 päivään 1913, ja sai rahatoimikamari tehtäväkseen saattaa siten pitenneytyn kilpailuajan yleisesti tiedoksi.

Vahvistettaessa 1913 vuoden menosääntöä pantiin ⁴⁾ siihen budjettivaliokunnan ehdotuksesta uuden kaupungintalon luonnos-

¹⁾ Valt. pöytäk. syysk. 10 p. 31 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 9 §. —

³⁾ Valt. pöytäk. marrask. 12 p. 17 §. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §.

piirustuksista annettavia kilpapalkintoja varten 36,000 markan määräraha.

Määräraha
Aleksanterin-
kadun talon
n:o 26 korjauk-
siin.

Rahatoimikamarin esityksestä myönsi 1) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan 11,500 markan määrärahan Aleksanterinkadun talossa n:o 26 tarpeellisia sisäisiä korjaustöitä varten.

Mainitun talon korjauksiin osotti 2) kaupunginvaltuusto niinkään 1913 vuoden menosäännön vahvistaessaan 6,700 markkaa.

Määräraha
raatihuoneen
korjaus- ja
muutostöitä
varten.

Rahatoimikamarin esityksestä 3) päätti 4) kaupunginvaltuusto entisessä kokoussalissaan ja kansliahuoneessaan, maistraatin huoneistoissa sekä rakennustarkastuksen ja revisionilaitoksen vastaisissa huoneistoissa tarpeellisiksi havaitut korjaus- ja muutostyöt toimitettaviksi mainitun esityksen oheisen suunnitelman mukaan sekä tarkoitukseen tarvittavat kustannukset, 17,500 markkaa, pantavaksi maksettavaksi 1913 vuoden menosäännöstä. Mainittuun summaan oli luettu se 8,000 markan määräraha, minkä valtuusto oli kokouksessaan syyskuun 10 päivänä myöntänyt 5) käyttövaroistaan m. m. edellä mainitun kokoussalin ja kansliahuoneen sisustamiseksi raastuvanoikeuden ensimmäisen osaston huoneistoksi, joten siis tehtiin muutos 8,000 markan määrärahan suoritustapaan.

Vahvistettaessa 1913 vuoden menosääntöä myönnettiin 2) lisäksi raatihuoneen korjaus- ja muutostöitä varten 5,900 markkaa, minkä johdosta raatihuoneen erinäisiä korjauksia varten merkittiin mainittuun rahasääntöön kaikkiaan 23,400 markkaa.

Määräraha
tuontitavarain
tutkimushuo-
neen laittami-
sta varten.

Rahatoimikamarin esityksestä myönsi 6) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan 675 markan määrärahan eristetyn huoneen laittamiseksi Länsirannan tullihaaraosastoon eräiden tuontitavarain mikrokooppista ja kemiallista tutkimista varten.

Määräraha Ka-
tajanokan tava-
ratoimiston ja
Länsirannan
päivystyshuo-
neen y. m. muu-
tos- ja korjauk-
stöitä varten.

Edelleen myönsi 7) kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin esityksestä käyttövaroistaan määrärahoja yhteensä 4,130 markkaa Katajanokan tavaratoimistossa tarpeellisiin muutostöihin ja Länsirannan päivystyshuoneen tarpeellisiin korjauksiin sekä rautatien kapineiden säilytys huoneen teettämiseksi rahapajan kaakkoispuoliselle vierelle.

Määrärahoja
tavaravajain
teettämiseen.

Vahvistaessaan 1913 vuoden menosäännön osotti 2) kaupunginvaltuusto 20,000 markkaa avonaisen tavaravajan teettämiseksi Keittohuoneenrantaan ja 100,000 markkaa katetun tavaravajan teettämiseksi Rahapajanrantaan.

Määrärahoja
tulli- ja pakka-
huoneen sekä
tavaravajain
korjauksiin.

Vastamainitussa tilaisuudessa myönsi 2) kaupunginvaltuusto Katajanokan tulli- ja pakkahuoneen korjauksiin 9,700 markkaa sekä Katajanokan tavaravajain korjauksiin 4,100 markkaa.

1) Valt. pöytäk. syysk. 10 p. 43 §. — 2) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. — 3) Rtk. kirj. lokak. 1 p. n:o 535. — 4) Valt. pöytäk. lokak. 8 p. 27 §. — 5) Ks. tätä kert. siv. 31 ja 32. — 6) Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 25 §. — 7) Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 20 §.

Kunnan työväenasuntojen korjaustöihin myönsi ¹⁾ kaupunginvaltuusto 1913 vuoden menosäännön vahvistaessaan 18,750 markan määrärahan.

Vastamainitussa tilaisuudessa osotti ¹⁾ kaupunginvaltuusto eteläisen palotornin korjauksiin 8,450 markkaa, pohjoisen palotornin korjauksiin 850 markkaa ja paloasemain korjauksiin 750 markkaa.

Rahatoimikamarin esityksestä myönsi ²⁾ kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan enintään 1,200 markan määrärahan vesijohdon laittamiseksi poliisimaneesiin.

Niinikään rahatoimikamarin esityksestä osotti ³⁾ kaupunginvaltuusto 375 markkaa poliisimiehistölle tarpeellisten pukeutumisosastojen laittamiseksi poliisimaneesiin, ja oli tämä määräraha maksettava valtuuston käyttövaroista.

Vahvistaessaan 1913 vuoden menosäännön osotti ¹⁾ kaupunginvaltuusto 2,700 markkaa Aleksanterinkadun taloissa n:oissa 22 ja 24, 3,400 markkaa Pengerkadun talossa n:o 5 ja 1,250 markkaa Ratakadun talossa n:o 10 olevain poliisilaitoksen käyttämäin huoneistojen korjauksiin.

Kirjelmässä elokuun 14 päivältä esitti terveydenhoitolautakunta, että Marian sairaalaan järjestettyä sairaanhoitajataroppilaiden valmistuskurssia sattuneesta syystä laajennettaisiin niin, että kursseille saisi ottaa 12 oppilasta aikaisemman määrän 6 oppilaan sijasta ja että kurssi samalla järjestettäisiin niin, että se täysin vastaisi valtion oppilaskoulun kursseja, sekä että, koska sairaalassa ei kuitenkaan voitu varata asuntoa lisätylle oppilasmäärälle, oppilaskoulu toistaiseksi ja kunnes mainitun sairaalan kulkutautiosaston tultua muutetuksi uuteen kulkutautisairaalaan lisätilaa saataisiin, sijoitettaisiin entisen kaasutehtaan konttorirakennukseen. Kaupunginvaltuusto myöntyi ⁴⁾ esitykseen.

Vahvistettaessa 1913 vuoden menosääntöä pantiin ¹⁾ siihen edellä mainittua oppilaskoulua varten määrärahoja kaikkiaan 5,560 markkaa.

Rahatoimikamarin esityksestä päätti ⁵⁾ kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan antaa kaupungin yleisten töiden hallituksen käytettäväksi 7,500 markan määrärahan Marian sairaalan höyrykattilalaitoksen panettamiseksi ajanmukaiseen kuntoon.

Marian sairaalan korjauksiin osotti ¹⁾ kaupunginvaltuusto 1913 vuoden menosäännön vahvistaessaan 16,000 markkaa.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan toukokuun 23 päivänä 1905 oli päättänyt ⁶⁾ m. m. periaatteessa hyväksyä työ- ja

¹⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. lokak. 8 p. 8 §. —

³⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 10 p. 11 §. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. syysk. 10 p. 38 §. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 29 §. — ⁶⁾ Ks. 1905 vuod. kert. siv. 51 ja 52.

lan kuntoon-
panoa ja kun-
nossapitoa
varten.

vaivaistalon poismuuton nykyiseltä alueeltaan ja mainitulla alueella olevain rakennusten luovuttamisen sairaanhoitotarkoituksiin sekä antaa terveydenhoitolautakunnan toimeksi, asiantuntevan katsastuksen toimeenpantuaan, valtuustolle tehdä tarkemman ehdotuksen vaivaistalon poismuuton johdosta joutilaiksi tulevien rakennusten käyttämisestä edellä mainittuihin tarkoituksiin ynnä rakennuksissa toimeenpantavista muutoksista niiden saattamiseksi puheenalaisiin tarkoituksiin sopiviksi, antoi lautakunta rahatoimikamariin valtuustolle osotetun esityksen 1) asiasta.

Siinä lautakunta, mainittuaan että vaivaistalo syyskuun jälkipuoliskolla muutettaisiin uuteen paikkaansa Oulunkylään, ilmoitti, että vanhassa vaivaistalossa siitä lähtien olisi sairaanhoitosijoja mielenvikaisia varten 315 ja muita sairaita varten 279. Lisäksi olisi 36 sijaa Greijuksessa olevassa ylimääräisessä naisten mielisairaalassa, joka siihen asti oli ollut vaivaishoitohallituksen hoidettavana, mutta nyt samoin kuin vanhan vaivaistalon sairaanholaitoskin siirtyisi terveydenhoitolautakunnan huostaan. Vaivaistalon poismuuton johdosta kuitenkin saataisiin käytettäväksi vain noin 90 uutta sairaanhoitosijaa, syystä että vanhaan vaivaistaloon jätettäisiin kaikki siellä hoidetut mielenvikaiset ja muut vaivaistalossa hoidetut sairaut, kaikkiaan noin 500 henkeä. Mainituista 90 uudesta sijasta varattaisiin 45 tuberkuloosisille, 25 mielisairaille ja loput 20 sijaa muille potilaille.

Lisäksi huomautti lautakunta että, vaikka vanhan vaivaistalon sairaanholaitos olisi, siinä kun hoidettaisiin pääasiallisesti pitkäjäisiä tauteja potevia henkilöitä, laitettava aivan vaatimaton ja hoidettava mahdollisimman vähillä kustannuksilla, ei kuitenkaan ollut vältettävissä, että jotkut menoerät nousisivat tuntuvasti suuremmiksi kuin mitä nykyään oli laita vaivaistalossa. Niinpä esim. täytyisi keuhkotautisten saada ravitsevampaa ja sentähden myös kalliimpaa ravintoa kuin eräitten muiden potilaitten.

Lääkärinhoitoa näissä sairaanholaitoksissa toimitti nykyään ylilääkäri amanuenssin avustamana. Siihen suureen potilaslukuun katsoen, mikä näissä sairaaloissa olisi oleva, näytti lautakunnasta kuitenkin välttämättömältä, että lääkäri aina oli saatavilla, minkätähden amanuenssinvirka olisi muutettava assistenttilääkärin viraksi, jonka hoitaja olisi velvollinen asumaan sairaalassa. Tämä hänen velvollisuutensa kuitenkin edellytti hänen palkkansa korottamista 2,400 markkaan ja maksuttoman asunnon varaamista hänelle laitoksessa. Samat lääkärit, jotka nykyään hoitivat näitä virkoja, olisi, he kun olivat sairaalan hoitoon perehtyneitä, edelleenkin pysytettävä toimissaan.

1) Valt. pain. asiakirj. n:o 56.

Sairaalan taloudenhoitoa varten tarvittiin toimitsija, jonka niinkään tulisi asua paikalla. Kun toimitsija ei ehtisi yksin hoitamaan näin laajan sairaalan paljotöistä kirjanpitoa y. m., olisi konttoriapulainenkin tarpeellinen.

Lautakunnan laatiman vuosirahansääntöehdotuksen mukaan nousisivat sairaalan vuosimenot 304,485 markkaan, johon summaan tulisi lisäksi maaseudulle sijoitetuista rauhallisemmista mielenvikaisista kustannuksia 25,000 markkaa. Tähän menosääntöön nähden katsoi lautakunta olevan huomauttaminen, että eräille virkailijoille, joita tähän asti ei ollut pidetty vaivaistalon ruuassa, oli menosääntöessä suotu tällainen etu sanottavasti vähentämättä rahapalkkaa maksuttoman ruuan vastikkeeksi. Näin oli tehty osin syystä että virkailijain oma ruokatalous oli näyttänyt vievän liian paljon aikaa sairaanhoidon kustannuksella, osin myös jotta vastedes kävisi asettaminen suurempia kelpoisuusvaatimuksia eräille näistä virkailijoista.

Kaluston y. m. hankkimisesta sairaalaan oli lautakunta laskenut olevan kustannuksia 52,515 markkaa 50 penniä.

Edellä lausutun johdosta ja kun lautakunnan olisi pidettävä sairaalaa voimassa kolme kuukautta vuonna 1912, anoi lautakunta m. m., että kaupunginvaltuusto asettaisi lautakunnan käytettäväksi neljäosan edellä mainituista sairaalan palkkauksiin ja käyttökustannuksiin y. m. menevistä, 329,485 markaksi lasketuista vuosimenoista eli 82,371 markkaa 25 penniä sekä kaluston y. m. hankkimiseen 52,515 markkaa 50 penniä.

Samalla lautakunta ehdotti, että puheenalaisen, suurelta osalta Kivelän huvila-alueella sijaitsevan sairaalan nimeksi pantaisiin Kivelän sairaala.

Rahatoimikamari lähetti kirjelmässä 1) syyskuun 19 päivältä valtuustolle terveydenhoitolautakunnan esityksen mainiten, ettei kamari ollut käynyt likemmältä tutkimaan sairaalan menosääntöehdotusta, koska tämä ehdotus, mikäli lautakunta oli ilmoittanut, tulisi sekä vieläkin tarkistettavaksi että 1913 vuoden budjettiehdotuksen käsittelyn yhteydessä tutkittavaksi, samoin kuin myös että kamari oli valtuuttanut terveydenhoitolautakunnan siksi, kunnes kaupunginvaltuusto oli ehtinyt asiasta päättää, etuantina vastaista tilitystä vastaan kaupunginkassasta nostamaan sairaalan kuntoonpanoon tarpeelliset varat. Kamari esitti kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että vanhan vaivaistalon rakennuksiin sijoitettavan sairaalan kunnossapitämiseksi 1912 vuoden viime neljänneksen aikana myönnetään valtuuston käyttövaroista 82,371 markkaa 25 penniä;

1) Valt. pain. asiakirj. n:o 56.

että terveydenhoitolautakunta valtuutetaan kaupungin sairaanhoitoa varten vuodeksi 1913 laadittavaansa menosääntöehdotukseen merkitsemään tarpeellinen määräraha kaluston hankkimiseksi puheenalaiseen sairaalaan, saaden lautakunta kuitenkin jo vuonna 1912 tilata sairaalaan tarpeellisen kaluston;

että lautakunta oikeutetaan, kunnes toisin päätettänee, ryhtymään kaikkiin niihin väliaikaisiin toimenpiteisiin henkilökunnan y. m. asettamiseksi, mitkä ovat tarpeelliset, jotta sairaala voisi aloittaa toimintansa mainittuun aikaan; sekä

että sairaalan nimeksi pannaan Kivelän sairaala.

Asiaa esiteltäessä hyväksyi ¹⁾ kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin esityksen.

Määrärahoja
Kivelän sairaalan
korjaus- ja
muutostöitä
varten.

Kirjelmässä joulukuun 2 päivältä mainitsi rahatoimikamari, että terveydenhoitolautakunta oli, sen johdosta että potilasluku lautakunnan huostaan siirrettyssä Kivelän mielisairaalassa oli siinä määrin lisääntynyt, että käytettävänä oleva sairassijain lukumäärä ei enää riittänyt, kamarilta anonut että, koska täytyi ryhtyä kiireellisiin toimenpiteisiin mainitun epäkohdan poistamiseksi, kamari osottaisi 5,700 markan etuannin sellaisten korjaus- ja muutostöiden teettämiseksi nykyään käyttämättömässä, Kivelän sairaala-alueella sijaitsevassa entisessä työlaitoksessa, että sen yläkerroksesta saataisiin käytettäväksi tarpeellinen määrä sairassijoja, ja oli kamari käsenyt kaupunginarkkitehdin viivyttelämättä ryhtyä tarpeellisiin töihin sekä myös antanut rahatoimikonttorille määräyksen edeltäpäin kaupunginkassasta maksaa enintään 5,700 markkaa puheena olevain töiden kustannuksiin. Tämän ilmoittaen kamari esitti, että kaupunginvaltuusto hyväksyisi nämä kamarin toimenpiteet sekä että kustannusmäärä, 5,700 markkaa, merkittäisiin 1913 vuoden menosääntöön.

Tähän rahatoimikamarin esitykseen kaupunginvaltuusto myöntyi ²⁾.

Vahvistettaessa 1913 vuoden menosääntöä merkittiin ³⁾ siihen Kivelän sairaalan korjaustöitä varten 37,460 markkaa, johon summaan edellä mainittu 5,700 markan määräraha oli luettu.

Lisämääräraha
Sipoossa olevaa
kunnan mieli-
sairaalaan
varten.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan kesäkuun 13 päivänä 1911 oli päättänyt ⁴⁾ tarpeellisiin toimenpiteisiin ryhdyttäväksi Sipooseen suunnitellun kaupungin mielisairaalan rakennustöiden alottamiseksi ja sitä varten antanut kaupungin yleisten töiden hallitukselle, johon tätä tarkoitusta varten valittiin lisäjäseniksi professorit E. Ehrnrooth ja Chr. Sibelius, toimeksi rakennustöiden

¹⁾ Valt. pöytäk. lokak. 8 p. 24 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 10 p. 30 §. — ³⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. — ⁴⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 61 ja 62.

johtamisen sekä sitä varten ensinnäkin arkkitehti E. A. Kranckin kanssa, joka oli laatinut rakennusyrityksen luonnospiirustukset, sopia pääpiirustusten laatimisesta ja työn lähemmästä johtamisesta, jota vastoin yksityiskohtaiset ja työpiirustukset laadittaisiin rakennuskonttorissa yksissä neuvoin arkkitehti Kranckin kanssa, antoi hallitus rahatoimikamariin kaupunginvaltuustolle osotetun kirjelmän ¹⁾ maaliskuun 20 päivältä, jossa hallitus ilmoitti arkkitehti Kranckin kanssa sopineensa hänelle pääpiirustusten laatimisesta ja rakennustyön valvomisesta tulevasta korvauksesta, jota paitsi kirjelmässä mainittiin, että puheena olevat piirustukset niihin kuuluvine kustannusarvioineen jo oli laadittu. Kun tämä 2,579,000 markkaan päättyvä kustannusarvio kuitenkin 329,000 markalla ylitti sen 2,250,000 markan määrän, minkä lisätty kaupunginvaltuusto oli helmikuun 15 päivänä 1910 puheena olevaan tarkoitukseen myöntänyt ²⁾, teki hallitus mainitussa kirjelmässä, jonka mukana seurasivat sekä pääpiirustukset että kustannusarvio, selkoa niistä syistä, jotka olivat saattaneet nyttemmin laaditun lopullisen kustannusarvion noin tuntuvassa määrässä ylittämään aikaisemmat laskelmat. Hallitus huomautti ensinnäkin, että alkuperäisessä suunnitelmassa ei ollut tarpeellisessa määrässä otettu huomioon niin sanottujen epäluotettavain potilaitten huoneiden tarvetta, minkätähden tuollaisia huoneita olisi lisäksi teetettävä ainakin neljä kuhunkin sairaalarakennukseen. Lisäksi oli ehdotusta tarkastellessa huomattu, että puusepänpaja oli suunniteltu niin pieneksi, että oli välttämätöntä sitä laajentaa, mikä taas kävisi sopivasti päinsä yhdistämällä suunnitellun palokalujen säilytyshuoneen työpajaan. Lääkärinasunnon salia olisi jonkin verran laajennettava, minkä ohessa hoitohenkilökunnan kokous- ja virkistys sali olisi laitettava keittiörakennuksen ullakkokerrokseen. Kaikki nämä seikat oli arkkitehti Kranck hallituksen kehotuksesta ottanut huomioon pääpiirustuksia laatiessaan, ja aiheuttivat nämä muutokset alkuperäisten kustannusten lisäksi menoja 42,374 markkaa. Edelleen oli johtavan arkkitehdin esityksestä „Sekalaisten“ erää korotettu 19,086 markalla sekä „Koneteknillisten töiden“ nimikkeen kohdalle merkitty lisäkustannuksia 168,940 markkaa. Tämä tuntuva korotus johtui pääasiallisesti siitä, että myöhempäin sitovien hankintatarjousten mukaan aikaisemmat laskelmat eivät pitäneet paikkaansa. Uusi erä oli „Arvaamattomia töitä“, 98,600 markkaa, koska sen laatuisten ja laajuisten yritysten toimeenpanossa, kuin tässä oli puheena, uusia tarpeita voi ilmaantua ja vaatia huomioon ottamista.

Edellä mainitut ohjelmaan tehtävät muutokset ja laajennukset vaatisivat, niinkuin sanottu, lisäkustannuksia kaikkiaan 329,000

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 34. — ²⁾ Ks. 1910 vuod. kert. siv. 46.

markkaa, ja esitti hallitus tämän määrän myönnettäväksi rakennusyritystä varten alkuaan osotetun määrärahan lisäksi.

Lopuksi hallitus, viitaten edellä mainittuun kaupunginvaltuuston kesäkuun 13 päivänä 1911 tekemään päätökseen, jonka mukaan yksityiskohtaiset ja työpiirustukset oli tehtävä rakennuskonttorissa, sekä huomauttaen että kaupunginarkkitehdillä jo nyt oli niin paljon töitä kaupungissa suoritettavien rakennusyritysten johdosta, ettei häneltä riittänyt tarpeellista aikaa puheenalaisen laajaperäisen tehtävän suorittamiseen, ehdotti kaupunginarkkitehtiä vapautettavaksi mainitusta tehtävästä ja työn annettavaksi arkkitehti Kranckille, joka oli ilmoittanut suostuvansa laatimaan puheenalaiset piirustukset 8,000 markan korvauksesta, ja mainitsi hallitus tämän esityksensä lisätueksi, ettei rakennuskonttorikaan voisi tätä työtä sen halvemmasta tehdä.

Rahatoimikamari lähetti kirjelmässä huhtikuun 25 päivältä kaupungin yleisten töiden hallituksen esityksen valtuustolle sekä ehdotti kaupunginvaltuuston lisäylin luvuin päätettäväksi:

että 1911 vuoden obligatsioonilainasta myönnetään 329,000 markan lisämääräraha Sipooseen edellä mainitun laajennetun suunnitelman mukaisesti rakennettavaa kaupungin mielisairaalaa varten; sekä että varsinainen kaupunginvaltuusto saa toimekseen hankkia edellä olevalle päätökselle asianmukaisen vahvistuksen; ynnä varsinaisen kaupunginvaltuuston päätettäväksi m. m.:

että kaupungin yleisten töiden hallitus valtuutetaan antamaan arkkitehti E. A. Kranckille toimeksi rakennusyrityksen työ- ja yksityiskohtaisten piirustusten laatiminen hänen vaatimastaan 8,000 markan suuruudesta korvauksesta.

Asiaa esiteltäessä hyväksyi ¹⁾ lisätty kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin esityksen.

Varsinainen kaupunginvaltuusto päätti ²⁾ sen jälkeen m. m. k. senaatilta hankkia vahvistuksen lisätyn kaupunginvaltuuston päätökselle edellä mainitun lisämäärärahan myöntämisestä sekä myöntyä rahatoimikamarin esityksessä kaupungin yleisten töiden hallitukselle puollettuun valtuutukseen sopia arkkitehti Kranckin kanssa rakennusyrityksen työ- ja yksityiskohtaisten piirustusten laatimisesta hänen vaatimastaan 8,000 markan korvauksesta.

Edellä mainittu 329,000 markan määräraha merkittiin ³⁾ 1913 vuoden menosääntöön.

Kirjelmässä ⁴⁾ maaliskuun 28 päivältä lähetti terveydenhoitolautakunta valtuustolle asettamansa komitean antaman mietinnön

Kysymys
tuberkulosi-
sairaalan ra-

¹⁾ Lis. valt. pöytäk. lokak. 8 p. 1 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. lokak. 8 p. 1 §. — ³⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. — ⁴⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 27.

toimenpiteistä, joihin olisi ryhdyttävä tuberkulootisten tautien vastustamiseksi Helsingin kaupungissa.

Mainitussa mietinnössä lausui komitea pääasiassa seuraavaa:

Vaikka tuberkulootiset taudit olivat Helsingissä vähenemistään vähentyneet, oli niillä edelleenkin sangen vallitseva asema kuolemansyiden joukossa. Kun tähän tuli lisäksi, että melkoinen osa keuhkotautiin kuolleista oli voimakkaimmassa ja työkykyisimmässä iässä olevia henkilöitä sekä että sangen paljon pieniä lapsia kuoli ei ainoastaan keuhkotautiin, vaan varsinkin tuberkulootiseen aivokalvotulehdukseen, niin tämä selvästi osotti, että oli välttämätöntä ryhtyä mahdollisimman tehokkaaseen taisteluun näitä tauteja vastaan, jotka sitä paitsi etusijassa vaativat uhrinsa kaupungin vähävaraisten ja yhteiskunnallisesti huono-osaisempain kansanluokkain keskuudesta.

Jo kauan oli sentähden huomattu, että kaupungin sairaaloissa, erittäinkin talvisaikaan, oli ollut aivan riittämättömästi sijaa sairaaloihin pyrkiville ja pakottavassa hoidon tarpeessa oleville keuhkotautipotilaille. Saattoi sanoa kaupungin käytettävänä nykyään olevan enintään 100 keuhkotautisten hoitosijaa. Ettei tämä määrä läheskään riittänyt tarpeeseen, oli aivan ilmeistä, ja sitä todisti m. m. sekin, että tuberkulosipoliklinikan oli viime vuosina useasti täytynyt hoitoa varten vuokrata pienempiä huoneistoja sieltä täältä kaupungista, samoin kuin sekin, että vuoden kylmempinä kuukausina tavallisesti kymmeniä potilaita kuukausittain oli odottamassa pääsyä kaupungin tuberkulosisairaalaan. Tähän tuli lisäksi vielä sekin seikka, ettei kaupungin käytettävänä ensinkään ollut tuberkuloosia sairastavain lasten hoitopaikkoja. Viimeksi mainittua asianlaitaa silmällä pitäen olikin Humalistossa olevan väliaikaisen keuhkotautisairaalan lääkäri, lääketieteenlisensiaatti Ellen Ahlqvist terveydenhoitolautakunnalle esittänyt, että kaupunki piammiten rakennuttaisi sairaalan tuberkelitautisia lapsia varten.

Kun oli suunniteltava toimenpiteitä tuberkulosin vastustamiseksi, näytti etusijassa olevan ryhdyttävä sellaisiin toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena oli kodeista poistaa niissä mahdollisesti olevat taudin tartuntalähteet, toisin sanoin, hankkia mahdollisimman lukuisille tuberkulootisille paikka vartavasten rakennetuissa sairaanhoitolaitoksissa. Tältä pohjalta lähdetessä olisi siis kaupungin etusijassa hetimiten ryhdyttävä toimenpiteisiin täysin riittävään sairaanhoitopaikkain hankkimiseksi vähävaraisten tuberkulootisille asukkailleen. Tästä tarpeesta voi saada likimääräistä käsitystä laskemalla, montako henkeä kaupungissa vuosittain kuoli tuberkulootisiin tauteihin. Sellainen laskelma osotti, että tuberkulosia potevia henkilöjä varten tarvittaisiin tässä kaupungissa kaikkiaan

kentamisestä
sekä määrärahan osottamisesta kesäpäiväparantolan y. m. rakentamiseen ja voimassapitoon.

285—300 sairassijaa eli yksi kutakin kaupungin 500 asukasta kohti.

Niihin päämääriin nähden, joihin tuberkulootisten henkilöjen hoidolla pyrittiin, tulisi sairaanhoitolaitoksia, ainakin teoreettisesti, olla jonkin verran erilaatuisia ja eri tavoin järjestettyjä. Niitä sairaita varten, joissa keuhkotuberkulosi oli ensimmäisessä vaiheessaan ja joiden terveytymisestä oli hyviä toiveita, tuli olla käytettävänä kaikilla nykyaikaisilla lääkitsemiskeinoilla varustettuja keuhkotautiparantoloja. Sellaisia sairaita varten taas, joissa tauti jo oli käynyt vaikealaatuiseksi, mutta joitten kuitenkin voi toivoa huolellisella hoidolla ainakin tilapäisesti paranevan, tarvittiin tarkoituksenmukaisia sairaaloita. Mitä vihdoin tuli niihin keuhkotautisiin, joissa tauti jo oli niin pitkälle kehittynyt, ettei ollut toiveita paranemisesta eikä terveytymisestä ja joita siitä syystä oli pidettävä ja hoidettava vaarallisina taudin tartuntalähteinä sekä otettava huollettaviksi ja saatettava ympäristölleen vaarattomiksi, mutta joille sen ohessa ihmisyyssyistä oli hankittava mahdollisimman siedettävä ja tuskaton olemassaolo, lienee tarkoituksenmukaisinta sijoittaa heidät hoitoloihin. Vaikka tuollainen sairaitten ja heitä varten aiottujen hoitolaitosten teoreettinen jakaminen kolmeen ryhmään oli omansa selvemmin osottamaan erilaatuisten sairaanhoitolaitosten tarpeellisuutta, sulautuivat nämä kolme ryhmää käytännöllisessä elämässä kuitenkin niin yhteen, ettei jyrkkiä rajoja niiden välille käynyt vetäminen. Ihmisyyssyistä ei sitä paitsi paranemattomia sairaita yleensä olisi otettava hoidettaviksi yksinomaan heitä varten aiotulle huoltolaosastolle, varsinkaan kun keuhkotautiset, jotka ylipäättään katsovat hengissäpysymisen mahdollisuuksia valoisalta puolelta, varmaankin tuota osastoa kovasti kammoisivat. Tämä tietenkään ei estäisi keuhkotautisairaalaan laittamasta eri osastoa tahi paviljonkia pahimmin sairaita varten taikka jollakin muulla sopivalla tavalla järjestämästä tätä asiaa.

Näytti sentähden siltä kuin voisi Helsinkiin nähden tulla kysymykseen ainoastaan keuhkotautiparantolan ja keuhkotautisairaalan rakentaminen, etusijassa keuhkotuberkulosia sairastavia varten, ja kaupungille koituvia kalliita sekä rakennus- että vuotuisia kunnossapitokustannuksia silmällä pitäen olevan tyytyminen siihen, että hetimiten rakennettaisiin ainoastaan toinen näistä laitoksista ja vastasitten, ei kuitenkaan ylen kaukaisessa tulevaisuudessa, ryhdyttäisiin toimiin toisenkin aikaansaamiseksi. Siinä tapauksessa olisi tarkoituksenmukaisinta ensi sijassa rakentaa keuhkotautisairaala, mutta niin laajan suunnitelman mukainen, että siihen, vaikka eri osastoille, myös kävisi ottaminen hoidettaviksi parantolapöytätilaitakin sekä, milloin yksityistapauksissa olisi välttämätöntä, toivottomastikin sairaita,

nämäkin erikoisesti heille varatulle osastolle. Niinikään olisi sairaalan yhteyteen järjestettävä eri osasto tuberkuloottisia ja sairaanhoitoa tarvitsevia lapsia varten.

Vaikka edellyttäisikin nykyään ehdottomasti tarvittavan noin 300 sairaanhoitosijaa tuberkelitautisten hoitoa varten, ei kuitenkaan heti tarvitsisi rakennuttaa näin monisijaista uutta tuberkulosisairaala, sillä Marian sairaalan vanhan puupaviljongin sairassijat olivat toistaiseksi tähän tarkoitukseen käytettävissä. Niinikään saataisiin vastaisuudessa, sittenkun vaivaistalo oli muutettu uuteen paikkaansa, vanhasta vaivaistalosta moniaita paikkoja käytettäväksi tuberkelitautisia varten. Näissä itse kaupungin alueella sijaitsevilla laitoksissa kävisi monestakin syystä hoitaminen pahemmin sairastuneita tuberkelitautisia, jota vastoin lievemmin sairastuneita hoidettaisiin uudessa tuberkulosisairaalassa, joka olisi sijoitettava maaseudulle, ei kuitenkaan ylen loitolle kaupungista. Jos edellytti Marian sairaalassa edelleen olevan 40 tuberkulosisijaa ja vanhasta vaivaistalosta saatavan 110 sijaa eli kaikkiaan 150 sijaa, niin olisi tarvittavain 300 sairassijan saamiseksi rakennettava uusi tuberkulosisairaala vähintään 150 potilasta varten. Jos kuitenkin edellytti kaupungin asukasluvun siihen aikaan, 3—4 vuoden kuluttua, jolloin sairaala kenties olisi valmis vastaanottamaan potilaita, nousevan 170,000—180,000 henkeen, ja sen lisäksi katsottiin suotavaksi, että sairaalassa olisi joitakuuta sairassijoja vastedes lisääntyvän tarpeen varalle, niin olisi siihen laitettava vähintäänkin 200 sairassijaa.

Niinkuin edellä huomautettiin, olisi kaupungin tuberkulosisairaala sijoitettava maaseudulle, ei kuitenkaan ylen loitolle kaupungista, syystä että sairaalan käytettävänä tulisi olla sekä mahdollisimman puhdasta ja terveellistä ilmaa, jommoista ei enää ollut tarjona kaupungissa eikä sen likeisimmässä naapuristossa, että myös isonlainen maa-alue, missä potilailla olisi tilaisuutta saada ulkoilmahoitoa sekä liikkua ulkosalla sairaalan ympäristössä. Tähän tuli lisäksi, että ilma jonkin verran loitompana merenrannikosta myös oli kuivempaa kuin aivan rannikolla.

Sairaalan rakennuskustannusten laskeminen edeltäpäin, kun yksityiskohtia ei vielä ollut tarkemmin suunniteltu, kohtasi tietenkin moninaisia vaikeuksia, mutta jos edellytti kustannusten kutakin sairassijaa kohti nousevan tasaluvuin 8,000 markkaan, olisi 200 potilaalle varatun tuberkulosisairaalan rakentamisesta kustannuksina kaikkiaan noin 1,600,000 markkaa.

Kaupungin kansakoululääkäriin, lääketieteentohtori M. Oker-Blomin matkakertomuksessa ¹⁾ tehdyn ehdotuksen johdosta että

¹⁾ Ks. 1910 vuod. kert. siv. 10.

hetimiten rakennutettaisiin kansakoululasten kouluparantola, lausui komitea, että tuollaisen parantolan rakentamisesta sekä vuotuisesta kunnossapidosta johtuvat runsaat kustannukset vaativat tarkoin harkitsemaan, oliko aivan välttämätöntä heti ryhtyä sitä aikaansaamaan.

Kun joka tapauksessa kuluisi muutama vuosi, ennenkuin tuollainen lastenparantola voitaisiin saada aikaan, mutta kuitenkin aina oli olemassa melkoinen joukko kansakoululapsia, joilla huonon ravinnon, synnynnäisten tuberkulositaiumusten y. m. johdosta oli pakottava tarve päästä ainakin leudoksi vuodenajaksi suotuisampiin terveydellisiin oloihin kuin heillä vähävaraisissa, liika-asutuissa ja useinkin epäsiisteissä kodeissaan oli tarjona, näytti komiteasta erittäin suotavalta, että kaupunki valmistaisi ainakin joillekuille heistä tilaisuuden oleskella kesäiseen aikaan maalla n. s. lomasiirtoiloissa. Moniaita tuollaisia siirtoloja olikin jo useana vuonna järjestetty Helsingin kaupungin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistyksen toimesta, joka yhdistys viime vuosina sen lisäksi oli pitänyt voimassa kahta kesäsiirtolaa nimenomaan tuberkuloottisia kansakoululapsia varten. Kun täytyi katsoa erittäin suotavaksi, ettei tuollaisia kesäsiirtoloja vastedes ainoastaan pidetty voimassa, vaan myös että niiden lukua lisättiin ja niiden laitoksia siten kehitettiin, että ne täysin vastaisivat kasvamistaan kasvavaa tarvetta, ja kun mainittu yhdistys aikoi edelleenkin pitää voimassa kesäsiirtolojaan, joiden kustantamiseksi se myös oli kaupunginvaltuustolta useana vuonna saanut avustusta anniskeluyhtiön voittovaroista, mutta nämä varat oli myönnetty niin myöhään, että yhdistykselle sen johdosta oli koitunut erinäisiä hankaluuksia, olisi komitean mielestä erittäin suotavaa, että kaupunginvaltuusto päättäisi tähän tarpeellisen määrärahan merkitä vakinaiseksi menoeräksi, jotta ei ainoastaan mainittu yhdistys, vaan muutkin yhdistykset, jotka halusivat toimia saman tarkoituksen hyväksi, anniskeluyhtiön voittovarin käyttämisestä huolimatta voisivat taloudellisesti turvattuina ajoissa ryhtyä mainittujen siirtolain kuntoonpanemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Toinen samaan tarkoitukseen tähtäävä toimenpide, jota kuluvan vuosikymmenen aikana oli monin paikoin ulkomailla menestyksellä sovellettu, oli kesäpäiväparantolain (Walderholungsstätte) järjestäminen, joissa laitoksissa kaupungin varattomat tuberkuloottiset tai tuberkuloottisiksi epäillyt lapset ja aikuisetkin saisivat päivin oleskella metsän helmassa ulkosalla, jos sää salli, tahi myös kateuissa avonaisissa vajoissa sadesäällä. Samalla kun heille noissa laitoksissa annettaisiin dieettis-hygienistä ulkoilmahoitoa, aurinkoja ilmakylpyjä, vesihoitoa y. m., saisivat he myös pari, kolme ateriala

päivässä. Yöt he oleskelisivat kotonaan. Tuollaiset kesäpäiväparantolat olivat erittäinkin sopivia sellaisille kivulloisille henkilöille, jotka syystä tai toisesta eivät voineet pitemmäksi ajaksi poistua kotoaan, jota paitsi näistä laitoksista, mikäli alaikäisiä lapsia koski, oli se etu, että lapset edelleenkin jäisivät kodin silmälläpidon ja hoidon alaisiksi. Kun näillä kesäpäiväparantoloilla saavutetut tulokset kaikkialla olivat ylipäättään osottautuneet varsin suotuisiksi, näytti sängen toivottavalta, että Helsingin kaupunki jo kesäksi 1912 järjestäisi tuollaisen parantolan kansakoululapsia varten. Suotavaa niinkään olisi, että parantolaan voitaisiin vastaanottaa tuollaisen kesäparannuksen tarpeessa olevia vanhempiakin tuberkulosipotilaita, mutta lienee kuitenkin tarkoituksenmukaisempaa että, niin kauan kuin asiasta ei vielä ollut minkäänlaista kokemusta, Helsingin oloja silmällä pitäen tyydyttäisiin siihen, että ainakin ensimmäisenä kesänä parantolaan otettaisiin ainoastaan rajoitettu määrä hoidokkeja, esimerkiksi 100 kansakoulukäistä lasta. Jos kokemuksesta huomattaisiin edullisemmaksi sijoittaa lapset maalle kesäsiirtoloihin, sopisi seuraavana vuonna kaupungin kesäpäiväparantolaan ottaa lievänlaista tuberkulosia sairastavia aikuisia henkilöitä.

Jotta tähän kesäpäiväparantolaan olisi helppo päästä rautateitse ja siinä kuitenkin jossain määrin olisi tarjona mannerilmastoa, olisi se sijoitettava jonkin matkan päähän rannikolta, esimerkiksi Oulunkylään johonkin sopivaan paikkaan kaupungin omistamalla alueella. Parantolaan olisi asetettava johtajatar, joka ylinnä pitäisi silmällä parantolassa hoidettavia lapsia ja hoitaisi laitoksen taloutta, sekä renki, joka toimisi yövartijanakin.

Parantolan, joka olisi terveydenhoitolautakunnan alainen, tulisi likinnä kuulua tuberkulosipoliklinikan alaisiin laitoksiin, joka poliklinikka myös kansakoululääkärien ehdotuksesta valitsisi parantolaan otettavat kansakoululapset sekä aluelääkärien ehdotuksesta muutkin samaan laitokseen otettavat kouluikäiset lapset. Tätä tehtävää varten sekä muutenkin tuberkulosipoliklinikan lääkärille tarpeelliseksi avuksi olisi poliklinikkaan neljän kuukauden ajaksi asetettava assistentti. Lasten kuljettamiseksi kesäpäiväparantolaan ja sieltä pois olisi asianomaisten kanssa sovittava alennetuista lipunhinnoista y. m.

Parantolan rakennus- ja sisustuskustannukset olisivat laskelmain mukaan 13,000 markkaa, jota paitsi kesällä tarpeelliset käyttökustannukset nousisivat, edellyttäen parantolaa voitavan pitää avoimena kolme kuukautta, 9,575 markkaan.

Edellä lausutun johdosta komitea esitti, että terveydenhoitolautakunta ehdottaisi kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että tuberkuloosia henkilöitä varten rakennetaan kaikkiaan

200 sairassijaa käsittävä sairaala sekä sen johdosta tarpeellisia toimenpiteitä varten heti asetetaan komitea, joka saa tehtäväkseen valita sairaalan paikan, laatia sen piirustukset ja kustannusarvion y. m.;

että keväällä 1912 rakennettavaa kansakouluikäisten lasten kesäpäiväparantolaa varten, joka parantola teetetään terveydenhoitolautakunnan valtuutettujen yksissä neuvoin kaupungin rakennuskonttorin kanssa valitsemaalle paikalle kaupungin läheisyyteen ja kaupungin omistamalle maalle, asetetaan käytettäväksi 12,000 markkaa sekä tarpeellisen kaluston hankkimiseen myönnetään 1,000 markkaa;

että kesäpäiväparantolan kunnossa pitämiseksi kesällä 1912 myönnetään 9,575 markan määräraha;

että tuberkulosipoliklinikan johtajan assistentin palkkaamiseksi neljän kuukauden ajaksi myönnetään mainitulle poliklinikalle 800 markan lisämääräraha;

että terveydenhoitolautakunnalle annetaan tehtäväksi ryhtyä toimiin kesäpäiväparantolan kuntoonpanemiseksi ja valvoa sen toimintaa; sekä

että niille yhdistyksille, jotka haluavat perustaa kesäsiirtoloita kansakouluikäisiä lapsia varten, myönnetään täysin riittävät määrärahat siirtolain voimassa pitämiseksi.

Lisäksi olisi komitean mielestä kohdakkoin ryhdyttävä seuraaviin toimenpiteisiin, nimittäin:

rakennuttamaan tuberkulosiparantolaa niitä tuberkulootisia henkilöitä varten, joihin nähden, sen johdosta että tauti vielä on aikaisemmassa vaiheessa, on hyviä toiveita terveytymisestä; sekä

rakennuttamaan kaiken vuotta avoinna olevaa lastenparantolaa rauhas tuberkulosia sairastavia tahi synnynnäisiä tuberkulootisia taipumuksia omaavia tahi muuten yleisesti heikkoja sekä sentähden sanottavammassa määrässä tuberkulootisille taudeille alttiita lapsia varten.

Komitea sentähden esitti kaupunginvaltuuston edelleen päätettäväksi:

että terveydenhoitolautakunta saa toimekseen ottaa nämä asiat sopivan ajankohdan tultua käsiteltäviksi.

Kesäpäiväparantolan piirustukset ja kustannusarvio oli pantu mietinnön oheen.

Edellä mainitussa kirjelmässään puolsi terveydenhoitolautakunta komitean kaikkien ehdotusten hyväksymistä, kesäpäiväparantolan rakennuttamista ja voimassapitoa tarkoittavaa kuitenkin sillä edellytyksellä, että jonakin seuraavana kesänä nykyistä useampia lasten lomasiirtoloja järjestettäisiin ja että kesäpäiväparantolaa sil-

loin käytettäisiin tuberkulosia sairastavain naisten, ehdollisesti heidän alaikäisten lastensakin hoitolaksi.

Asiaa esiteltäessä päätti 1) kaupunginvaltuusto hyväksyä komitean mietinnön toisen, kolmannen, neljännen, viidennen ja seitsemännen ponnin, toisen ponnin kuitenkin siten muutettuna, että sanat „yksissä neuvoin kaupungin rakennuskonttorin kanssa“ vaihdettiin sanoihin „yksissä neuvoin rahatoimikamarin kanssa“, jota vastoin ensimmäinen ja kuudes ponsi lähetettiin lausunnon saamista varten rahatoimikamariin; ja oli yritystä varten myönnetty määrärahat maksettava valtuuston käyttövaroista.

Kirjelmässä heinäkuun 25 päivältä ilmoitti rahatoimikamari terveydenhoitolautakunnan esityksen johdosta teettäneensä aitauksen Leppäsuon koleraparakkien ympärille sekä esitti, että kaupunginvaltuusto hyväksyisi mainitun toimenpiteen ja osottaisi tarkoitukseen tarvittavan, kaupunginkassasta edeltäpäin maksettavaksi osotetun määrärahan 1,000 markkaa. Valtuusto myöntyi 2) esitykseen, ja oli määräraha maksettava valtuuston käyttövaroista.

Määräraha Leppäsuon koleraparakkien ympäröimiseksi aidalla.

Maistraatin kirjelmässä helmikuun 17 päivältä ilmoitettiin 3) kaupunginvaltuuston tiedoksi, että k. senaatti oli mainitun kuukauden 7 päivänä vahvistanut lisätyn valtuuston joulukuun 12 päivänä 1911 tekemän päätöksen 4) saman vuoden obligatsioonilainasta osottaa kaupungin uuden työ- ja vaivaistalon uutisrakennustöitä varten 373,340 markkaa.

Vahvistettu päätös määrärahan osottamisesta uuden työ- ja vaivaistalon uutisrakennuksia varten.

Rahatoimikamarin esityksestä 5) päätti 6) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan myöntää 4,000 markan määrärahan vaivaishoitohallituksen odotushuoneen sisustamiseksi mainittuun hallitukseen perustetun rekisteritoimiston 7) huoneistoksi.

Määräraha vaivaishoitohallituksen rekisteritoimiston järjestämiseen.

Uuden työ- ja vaivaistalon rakennustoimikunnan esityksestä 8) päätti 9) kaupunginvaltuusto, että arkkitehti K. Wasastjerna saisi laadittavakseen työ- ja vaivaistaloon rakennettavan kirkon 4) kaikki pää-, työ- ja yksityiskohtaiset piirustukset sekä että hänelle tästä työstä annettaisiin 3,200 markan korvaus mainitun rakennuksen määrärahasta.

Uuden työ- ja vaivaistalon kirkon piirustukset.

Tässä yhteydessä sekä sen johdosta että mainitun työ- ja vaivaistalon betonkitöissä oli huomattu puutteellisuuksia, päätti kaupunginvaltuusto kehottaa rakennustoimikuntaa järjestämään edellä mainitun kirkon rakennustyön johdon ja valvonnan niin, että työn asianmukainen suoritus tulee taatuksi.

1) Valt. pöytäk. huhtik. 30 p. 15 §. — 2) Valt. pöytäk. syysk 10 p. 29 §. — 3) Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 9 §. — 4) Ks. 1911 vuod. kert. siv. 64 ja 65. — 5) Rtk. kirj. syysk. 19 p. n:o 473. — 6) Valt. pöytäk. lokak. 8 p. 9 §. — 7) Ks. tätä kert. siv. 228 ja 229. — 8) Valt. pöytäk. maalisk. 26 p. 16 §.

Rakennustoimikunnan kirjelmässä toukokuun 20 päivältä valtuustolle lähetetyt, edellä mainitun kirkon lopulliset piirustukset ja kustannusarvion kaupunginvaltuusto vahvisti 1).

Erityisen saunarakennuksen teettämisen uuteen työ- ja vaivaistaloon.

Uuden työ- ja vaivaistalon rakennustoimikunnan kirjelmässä huhtikuun 27 päivältä tehdyn esityksen johdosta päätti 2) kaupunginvaltuusto:

että uuden työ- ja vaivaistalon E kirjaimella merkittyyn talousrakennukseen oli laitettava: ensimmäiseen kerrokseen, paitsi desinfiomislaitosta, vaivaistalon pesulaitos sekä toiseen kerrokseen erinäisiä asuinhuoneita, niinkuin aikaisemmin oli ollut tarkoitus, ja lisäksi uuteen asuinpaviljonkiin B sijoitettavain naishoidokkien työhuone; sekä

että työ- ja vaivaistaloon oli teetettävä erityinen saunarakennus enintään 17,000 markan kustannuksilla.

Samalla päätettiin, että rakennustoimikunnan tuli aikansa kaupunginvaltuustolle tehdä esitys sekä edellä päätettyihin että kenties lisäksi tarpeellisiksi huomattuihin töihin tarvittavain määrärahan myöntämisestä.

Määräraha suoranaisen puhelinjohdon teettämiseksi uuteen työ- ja vaivaistaloon.

Kirjelmässä syyskuun 19 päivältä ilmoitti rahatoimikamari satuneesta syystä ryhtyneensä suoranaisen puhelinjohdon rakennuttamiseksi kaupungista uuteen työ- ja vaivaistaloon sekä esitti, että kaupunginvaltuusto tämän toimenpiteen hyväksyen osottaisi käyttövaroistaan 701 markkaa tähän tarkoitukseen. Valtuusto myöntyi 3) esitykseen.

Kysymys uuden työ- ja vaivaistalon rautabetonkitöiden virheellisyksistä.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 22 päivänä 1911 oli antanut 4) erikoisvaliokunnan toimeksi valtuustolle hankkia selvityksen niistä olosuhteista, joiden vallitessa Beton osakeyhtiön toimittamissa kaupungin uuden työ- ja vaivaistalon rautabetonkitöissä huomattut virheellisyydet olivat syntyneet, ja erittäinkin siitä, kävisikö muitakin asianomaisia kuin yhtiötä saattaminen vastuuseen näistä puutteellisuuksista, antoi valiokunta toukokuun 8:ntena päivätyn mietinnön 5) asiasta.

Mietinnössään julkaisi valiokunta kaupunginarkkitehdiltä, rakennustarkastajalta, työ- ja vaivaistalon rakennustoimikunnalta sekä arkkitehti K. Wasastjernalta saamansa kirjelmät asiasta.

Lisäksi lausui valiokunta oman mielipiteensä niistä seikoista, joiden saattoi katsoa osaltaan vaikuttaneen noiden puutteellisten töiden johdosta kaupungille koituneeseen vahinkoon. Yhdistellen näistä seikoista antamansa lausunnot esitti valiokunta:

1) Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 2 §. — 2) Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 3 §. — 3) Valt. pöytäk. lokak. 8 p. 7 §. — 4) Ks. 1911 vuod. kert. siv. 65 ja seur. — 5) Valt. pain. asiakirj. n:o 29.

a) rakennustoimikuntaan nähden:

ettei toimikunta Beton osakeyhtiön kanssa ollut tehnyt kirjallista välipuhetta sovituista betonkitöistä, mikä välipuhe olisi myöskin sisältänyt määräyksen töiden päättymisajasta, eikä myöskään vaatinut takausta eikä muuta varmuutta töiden asianmukaisesta teettämisestä eikä määrätyn ajan voimassa olevaa vakuutta niiden lujuudesta;

ettei toimikunta ollut vaatinut piirustuksia, erityisluetteloita ja lujuuslaskelmia betonkitöistä eikä myöskään itse laatinut mitään lähempää ohjelmaa niitä varten;

että toimikunta oli liian myöhään varannut itselleen harkintavallan Beton osakeyhtiölle suoritettujen maksujen suorittamistapaan ja laajuuteen nähden sekä, sittenkun sellaiseen harkintaan oli ryhtytty, antanut maksumääräyksiä sen jälkeen kuin tehtyjen vuoliaiskertatöiden puutteellisuus oli täydelleen todettu;

että Beton osakeyhtiön oli ilman kilpailua annettu suorittaa melkoisia töitä niiden lisäksi, joita alkuperäinen sopimus tarkoitti; sekä

että virallinen ilmoitus syntyneistä puutteellisuuksista oli kaupunginvaltuustolle tehty liian myöhään; samoin kuin

b) kaupunginarkkitehti K. Hård af Segerstadiin nähden:

että tämä, vaikka oli tiennyt, että hänen oli vaikea tehokkaasti valvoa betonkitöiden suoritusta, ei ollut tästä ilmoittanut rakennustoimikunnalle;

ettei näytettä teknillisen korkeakoulun aineenkoetuslaitoksessa suoritettavaa tutkimusta varten Beton osakeyhtiön käyttämistä aineista ollut otettu, vaikka sellaisen toimenpiteen olisi pitänyt kaikissa tapauksissa ehtiä suorittaa; sekä

että melko suuria rahaeriä oli maksettu Beton osakeyhtiölle yksissä neuvoin rakennustoimikunnan puheenjohtajan, hovineuvos C. Nummelinin kanssa, ennenkuin vuoliaiskertain koekuormitus tai muu työn kelpollisuuden tutkimus oli toimitettu, sekä että maksuja oli suoritettu senkin jälkeen, kuin oli ilmennyt syytä epäillä suoritettun työn kelpollisuutta.

Siitä kysymyksestä, olisivatko rakennustoimikunta ja kaupunginarkkitehti katsottavat velvollisiksi Beton osakeyhtiön kera korvaamaan kaupungille sen vahingon, joka asiassa oli syntynyt, lausui valiokunta käsityksenään, ettei laillista vahingonkorvausvaatimusta voitane toimikuntaa ja kaupunginarkkitehtiä vastaan tehdä, vaikkakin nämä tosin olivat saattaneet itsensä syypäiksi puutteelliseen harkintaan ja herkkäuskoisuuteen heille annettuja tehtäviä täyittäessään, mutta sitä vastoin eivät olleet syypäät minäkään kaupunginvaltuuston päätöksen rikkomiseen eikä semmoi-

seen ilmeiseen kaupungin oikeuden ja edun laiminlyöntiin, että vahingonkorvausvaatimuksen pitäisi seurata sellaisen yleisen velvollisuuden virheellisestä hoitamisesta, josta nyt oli kysymys.

Asian merkityksen valaisemiseksi valiokunta lisäksi ilmoitti, että kaupungille uudestaan rakentamisesta koituvat kustannukset likimääräisesti laskien nousivat 120,000 markkaan, että Beton osakeyhtiön jällellä oleva saaminen kaupungilta oli noin 30,000 markkaa sekä että työ- ja vaivaistalon valmistumisen kävi tapahtuman johdosta katsominen myöhästyneen likimain vuoden, minkä ohessa valiokunta mainitsi että, sittenkun Beton osakeyhtiö oli läänin kuvernöörille tehnyt valituksen puutteellisuuksien korjaamista koskevasta maistraatin päätöksestä ¹⁾, mutta kuvernööri oli valituksen hylännyt, yhtiö oli jatkanut valitustaan k. senaattiin, joka ei vielä ollut antanut päätöstä asiasta, sekä että laillinen korvausvaatimus yhtiötä vastaan oli kaupungin puolesta pantu vireille.

Asiaa esiteltäessä päätti ²⁾ kaupunginvaltuusto yhtyä kaikkiin edellä kerrottuihin valiokunnan lausuntoihin asiasta.

Määräraha
kansakouluta-
lojen teettämi-
seen.

Vahvistettaessa 1913 vuoden menosääntöä pantiin ³⁾ siihen uusien kansakoulutalojen teettämistä varten 300,000 markan määräraha.

Määräraha
Ratakadun
kansakoulu-
talon maalausta
varten.

Ratakadun kansakoulutalon sisäpuolista maalausta varten myönsi ³⁾ kaupunginvaltuusto 1913 vuoden menosäännön vahvistaessaan 6,000 markan määrärahan.

Bengtsårin kas-
vatuslaitoksen
rakennustyöt.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan marraskuun 14 päivänä 1911 oli kasvatustalokuntaan lausunnon saamista varten lähettänyt ⁴⁾ rahatoimikamarin esityksen lautakunnan kamarille tekemän ehdotuksen johdosta että erääseen Bengtsårin kasvatustalokseen asuinrakennukseen sisustettaisiin arestihuone sekä että laitokseen laitettaisiin yhteinen kokoushuone, antoi lautakunta lausunnon ⁵⁾ asiasta.

Asiaa lopullisesti esiteltäessä päätti ⁶⁾ kaupunginvaltuusto: evätä kasvatustalokunnan edellä mainitun ehdotuksen; sekä antaa kamarin toimeksi vastedes yksissä neuvoin kasvatustalokunnan ja kaupungin yleisten töiden hallituksen kanssa valmistella kysymyksiä tarpeellisiksi havaittujen rakennustöiden teettämisestä Bengtsårin kasvatustaloksessa.

Määrärahoja
Bengtsårin
kasvatustalok-
sen maalaus- ja
muutostöitä
varten.

Vahvistaessaan 1913 vuoden menosäännön osotti ³⁾ kaupunginvaltuusto Bengtsårin kasvatustalokseen keittiörakennuksen sisäpuolista maalausta varten 1,700 markkaa sekä saman laitoksen muutostöitä varten 4,000 markkaa.

¹⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 66. — ²⁾ Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 38 §. — ³⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. — ⁴⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 73. — ⁵⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 6. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. helmik. 13 p. 18 §.

Kallion kirjastotalon sisäpuolista maalausta varten myönsi 1) Määräraha Kallion kirjastotalon maalausta varten.

Kirjelmässä maaliskuun 19 päivältä mainitsi kaupungin kirjaston hallitus m. m., että Rikhardinkadun varrella olevassa kirjastotalossa vallitsi tilanpuute ja epätydyttävä ilmanvaihto sekä että puuttui opintosalia samoin kuin kunnollisia työhuoneita ynnä nitomis-, korjaus- ja desinfioimishuone. Rakennuksen ulkoasun ja rakenteen sekä niukan tonttialan johdosta oli kuitenkin erittäin vaikea aikaansaada tehokasta ja pysyväistä parannusta useimpiin vastamainittuihin seikkoihin. Silmällä pitäen näitä vaikeuksia, yleisössä ilmenevää, lisääntymistään lisääntyvää luku- ja opiskeluhalaria, laajemman kirjaston merkitystä sivistystyölle ja nykyoloissa tarjona olevaa mahdollisuutta tämän työn edistämiseen hallitus esitti, että kaupunginvaltuusto varaisi tontin tilavaa ja ajanmukaista kirjastotaloa varten, johon kirjaston toiminnan painopisteen vähitellen kävisi siirtäminen ja joka rakennettaisiin, niin pian kuin valtuusto sen mahdolliseksi katsoi. Sopiva tontti olisi hallituksen mielestä siten sijaitseva paikka, että osa Rikhardinkadun kirjastotaloa nykyään käyttävästä yleisöstä sekä kaupungin länsiosain väestö pyrkisi sinne sijoitettuun kirjastoon, ja oli hallitus ajatellut, että esimerkiksi kansallismuseon läheisyydestä kävisi sellaisen paikan osottaminen.

Asiaa esiteltäessä lähetti 2) kaupunginvaltuusto sen rahatoimikamariin lausunnon saamista varten.

Sittenkin antamassaan lausunnossa 3) rahatoimikamari ehdotti, että puheena olevaan tarkoitukseen varattaisiin joko Arkadiakadun tontti n:o 23 korttelista n:o 418 tahi muuan alue Hakasalmen huvilatiluksesta.

Sittenkun kaupungin kirjaston hallitus, jolta kaupunginvaltuusto oli vaatinut 4) lausuntoa rahatoimikamarin ehdotuksen johdosta, lähettämässään lausunnossa oli ilmoittanut yhtyvänsä mainittuun ehdotukseen mikäli Hakasalmen huvila-aluetta koski, mutta ei sitä vastoin pitävänsä Arkadiakadun tonttia n:o 23 täysin sopivana tarkoitukseen, koska tämä tontti sijaitisi vielä rakentamattomassa osassa kaupungin aluetta ja varsin luultavasti vastedeskin olisi oleva syrjässä Töölön ja kaupungin muiden osain välisistä tärkeämmistä yhdysväylistä, päätti 5) valtuusto palauttaa asian rahatoimikamariin uuden ehdotuksen laatimista varten.

1) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. — 2) Valt. pöytäk. maalisk. 26 p. 18 §. — 3) Rtk. kirj. toukok. 30 p. n:o 309. — 4) Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 24 §. — 5) Valt. pöytäk. lokak. 8 p. 11 §.

Kysymys konserttitalon rakentamisesta.

Sittenkun kaupunginvaltuusto helmikuun 13 päivänä oli antanut ¹⁾ kysymyksen konserttitalon aikaansaamisesta Helsinkiin musiikkilautakunnan lähemmin valmisteltavaksi, antoi lautakunta marraskuun 16:nä päivätyn mietinnön ²⁾ asiasta.

Mietinnössään lausui musiikkilautakunta m. m. seuraavaa:

Kysymys konserttitalon rakennuttamisesta maamme pääkaupunkiin ja sopivan tontin osottamisesta tähän tarkoitukseen oli jo aikaisemmin eri vaiheissa ollut kaupunginvaltuuston harkittavana. Vuonna 1905 olivat filharmoninen seura ja taiteilijaseura tehneet aloitteen kaunotaiteille yhteisen taidepalatsin aikaansaamiseksi ja pyysivät kaupunkia mainittuun tarkoitukseen osottamaan sopivan tontin tai ehdollisesti raha-avulla edistämään hankkeen toteuttamista. Sillä kertaa oli kaupunginvaltuusto kuitenkin evännyt esityksen. Konserttitalon rakennuttamishankkeen oli filharmoninen seura kuitenkin ottanut uudelleen puheeksi sekä vuonna 1907 kaupunginvaltuustolle annetussa kirjelmässä, huomauttaen että apurahaa valtiovaroista ehkä oli odotettavana, anonut, että kortteli n:o 198 maksettua luovutettaisiin tarkoitukseen, ja oli kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 3 päivänä 1907 päättänyt puheenalaiseen tarkoitukseen varata edellä mainitun korttelin, joka käsitti Arkadiakadun tontit n:ot 1, 3 ja 5, Länsi Henrikinkadun tontit n:ot 32 ja 34 sekä Etelä Rautatiekadun tontin n:o 4. Kokouksessaan joulukuun 1 päivänä 1908 oli kaupunginvaltuusto, pysyen päätöksessään mainittujen tonttien varaamisesta puheenalaiseen tarkoitukseen, lisäksi päättänyt olla sitomatta päätösvaltaansa mikäli tonttien luovutusehtoja koski, vaan, sittenkun tarkoitusta varten perustettu yhdistys oli tehnyt tarjouksensa tonttien haltuun ottamisesta, tutkia sitä sekä antaa ne tarkemmat määräykset, joita tonttien ja konserttisalin tarkoituksenmukaista käyttämistä varten näyttäisi olevan tarpeen. Tuollaista yhdistystä ei kuitenkaan ollut tullut toimeen, toivottu valtioapu oli jäänyt saamatta ja ehdotus varojen puutteessa rauennut.

Helsingin musiikkipalatsin rakennusohjelmaa laatiessa täytyi ottaa huomioon eräät tälle kaupungille ominaiset olot ja niistä johtuvat näkökohdat. Niinkuin tunnettu, oli seurahuoneen talossa kaupunkimme ainoa kutakuinkaan edustava, juhlien ja suurella kokousten pitoon sopiva huoneisto. Palokunnantalo vähemmän miellyttävine arkkitehtuurineen, epäkäytännöllisine huoneensijoituksineen ja kokonaan vailla mahdollisuuksia ajanmukaisen ravintolan järjestämiseen ei täyttänyt vähäisiäkin juhlahuoneiston vaatimuksia, eikä kaupungissa ollut muitakaan saleja, jotka tässä

¹⁾ Ks. tätä kert. siv. 129 ja seur. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 67.

kohden tyydyttäisivät tarpeen. Useimmissa ulkomaiden kaupungeissa, joiden olot olivat jossain määrin vertailtavia tšekäläisiin, oli juhla- ja konserttihuoneisto laitettu toistensa yhteyteen. Näin olisi meilläkin tehtävä. Sillä sama puute, mikä vallitsi juhlahuoneistoon nähden, oli ehken vielä suuremmassakin määrässä vallitsevana mikäli kaupungin konserttisaleja koski. Yliopiston juhlasali, meidän ainoa akustiselta kannalta tyydyttävä konserttisalimme, oli miltei kaikilta muilta näkökannoilta sopimaton. Se ei enempää kuin muutkaan tšekäläiset konserttisaleina käytetyt huoneistot kyennyt lähimainkaan tyydyttämään musiikkielämän säännöllisen kehityksen vaatimuksia. Sitä paitsi puuttui sopivia soittokunnan harjoitushuoneistoja ja kirjastohuoneita, minkätähden nuottien ja nuottitelineitten edestakaisin kuljettaminen tuotti melko suuria vaikeuksia. Sinä aikana kun kysymys konserttitalon aikaansaamisesta oli ollut päiväjärjestyksessä, oli asian ratkaisemiseksi esitetty lukuisia suunnitelmia. Niinpä oli, edellä mainittuja alotteita lukuunottamatta, suunnitelmia tehty rakennuksen teettämiseksi m. m. Kasarmintorin varrelle ja Aleksanterinkadun tontille n:o 10. Kaikki nämä hankkeet olivat kuitenkin ajaneet karille taloudellisiin vaikeuksiin, eikä liene toiveita yksityisen pääoman saamisesta yritykseen, jonka taloudelliset edellytykset olivat niin vaikeat laskea. Lautakunta oli myös ottanut huomioon, että konserttihuoneiston ehkä kävisi yhdistäminen Helsinkiin rakennettavaan uuteen suureen hotelliin, ja siihen suuntaan meneviä ehdotuksia olikin tehty. Lautakunnan mielestä ei tällä keinoin kuitenkaan saataisi esillä olevaa kysymystä onnellisesti ratkaistuksi. Siihen katsomatta että hotelliin sijoitettu konserttisali oli osottautunut verraten vähän kannattavaksi liikkeeksi, täytyi pitää sopimattomana, että kulttuuritarpeen, semmoisen kuin tässä puheena olevan, tyydyttäminen asetettiin yksityisen hotellirytyksen varaan, jonka hoito voi olla milloin parempi, milloin huonompi. Sitä paitsi ei tällaista yhdistelmää käyttämällä saataisi tyydytetyksi oopperan vaatimuksia.

Musiikkielämämme keskusahjon tarve oli kuitenkin käynyt entistään pakottavammaksi ja tämän tarpeen tyydyttämisen lykkääminen kaukaisiin aikoihin voi tuottaa korvaamatonta vahinkoa nuorille kulttuuripyrintöillemme tällä alalla. Näytti sentähden olevan ilmeistä, että Helsingin kokoisen ja arvoisen, koko maamme kulttuurielämän polttopisteenä olevan kaupungin täytyi ryhtyä itse rakennuttamaan juhla- ja kokoushuoneistoa, jossa meidän toistaiseksi koditon säveltaiteemme voisi saada tyyssijan. Niinmuodoin edellyttäessään, ettei ajanmukaista konserttitaloa juhlahuoneistoinen ollut Helsinkiin aikaansaavissa, ellei kunta ottanut sitä rakentaakseen, oli lautakunta arvellut olevan ryhtyminen laatimaan yleistä

alustavaa ohjelmaa puheenalaista rakennusyritystä varten. Tässä oli lautakunta katsonut voivansa kokonaan sivuuttaa n. s. kamari-musiikin vaatimukset, koska kaupungissa jo oli tarjona sopivia huoneistoja tätä taidelajia varten. Sitä vastoin lautakunta ei ollut katsonut voivansa sivuuttaa oopperan vaatimusta päästä pysyväisesti katon alle. Oopperan todellinen elpyminen meillä oli ajateltavissa ainoastaan siinä tapauksessa, että sille varattiin oma koti tarkoitukseen sopivissa huoneistoissa. Siihen suuntaan käyviä pyrintöjä olikin ilmaantunut musiikkipiireissämme osin oman oopperatalon aikaansaamiseksi (Apollo-yhtiön tontille), osin palokunnantalon sisustamiseksi tähän tarkoitukseen sopivaksi. Nämä hankkeet kuitenkin olivat, samoin kuin ehdotukset konserttitalon aikaansaamisesta yksityistä tietä, jääneet sillensä. Lautakunta oli sentähden pitänyt tarpeellisena vastaisen konserttitalon rakennusohjelman laajentamista, niin että se käsittäisi sellaiset näyttämö- ja muut teatteritekniset laitteet, joita tarvittiin säännöllisissä oopperanäytännöissä. Lautakunta oli sitä mieluummin tahtonut esittää tällaisen ehdotuksen, kun oopperanäytännöt yleensä olivat osottautuneet hyväksi tulolähteeksi. Koska orkesterin ja oopperan oli toimittava yksissä, oli niinkään luonnollista, että nämä laitokset sijoitettiin saman katon alle. Tämän mukaisesti oli lautakunta ajatellut vastaisen rakennuksen olevan suunniteltava seuraavasti:

Rakennukseen olisi laitettava noin 1,500 istumasijaa käsittävä sali, jommoisen tšekäläiset musiikkiauktoriteetit olivat katsoneet kooltaan sopivaksi ja tarvetta vastaavaksi. Sali olisi järjestettävä niin, että siinä, paitsi että sitä kävisi käyttäminen kaupungin suurena juhlahallina, myös sopisi antaa konsertteja ja oopperanäytäntöjä. Sitä varten tulisi salin yhteydessä olla näyttämörakennus tarpeellisine näyttelijäaitioineen, kulissisuojuineen, tarvikehuoneineen, orkesteri- ja kuorolämpioineen y. m. Huoneistoihin olisi yhdistettävä täydellinen ravintolaosasto, jossa kävisi toimeenpaneminen juhlia, päivällisiä, arpajaisia, naamiaishuveja y. m. Tarpeen vaatiessa voisi konsertti- ja ravintolaosaston huoneistoja kumpastakin yhtäkaa käyttää eri tarkoituksiinsa.

Vastaisen konserttitalon paikkaan nähden oli lautakunta ollut sitä mieltä, että talo olisi sijoitettava kaupunginvaltuuston varaimalle alueelle Läntisen viertotien viereiseen kortteliin n:o 198, joka tonttialue oli sekä aseman että tilan puolesta tarkoitukseen erittäin sopiva, mihin käsitykseen kaupunginasemakaava-arkkitehtikin oli yhtynyt, huomauttaen ettei toista sopivaa tonttipaikkaa ainakaan nykyään ollut keskikaupungilla olemassa. Tonteilla olisi tilaa vastaisiin laajennuksiin, vieläpä paikka toisellekin julkiselle rakennukselle esimerkiksi vastaiselle konservatoorille.

Lautakunta oli arkkitehti A. Lindgrenillä teettänyt rakennuksen luonnospiirustukset. Nämä piirustukset, joista eräitä jäljennöksiä seurasi mietinnön liitteinä, oli lautakunta alustavasti hyväksynyt eräin niinkään huomioon otetuin muutoksin. Rakennusta suunniteltaessa oli lautakunnassa ollut harkittavana, olisiko alakertaan sijoitettava myymälähuoneistoja yrityksen kannattavuuden lisäämiseksi. Kun ei talo kuitenkaan tulisi erittäin edulliselle liikepaikalle, eivät puheenalaiset vuokratulotkaan arvattavasti nousisi mainittaviin määriin, jota vastoin myymälähuoneistojen laittaminen veisi paljon tilaa, joten kyllin tilavan ravintolaosaston aikaansaaminen kävisi mahdottomaksi eikä rakennus sen johdosta täysin tyydyttäisi juhlahuoneiston vaatimuksia, oli lautakunta katsonut olevan ehdottaminen, että alakerroksessa käytettävänä oleva tila kokonaan luovutettaisiin ravintolan tarpeisiin. Lautakunnan mielestä tällainen järjestely osottautuisi taloudelliselta kannalta ainakin yhtä edulliseksi kuin myymälät, sillä sen vuokran, minkä tällä paikalla voisi saada noista arvatenkin varsin vaatimattomista myymälöistä, luultavasti korvaisi ensiluokkaisesta ja täysin ajanmukaisesta ravintolaliikkeestä saatava runsaampi vuokra.

Suunnitellun rakennuksen seikkaperäistä kustannusarviota ei lautakunta vielä esittänyt. Rakennuksen kuutiotilan perusteella olivat nämä kustannukset kuitenkin likimäärin arvioitavissa 2,200,000 markaksi, joka menomäärä oli yksissä neuvoin kokoneiden ammattimiesten kanssa laskettu siten, että rakennuksen pääosasta olisi kustannuksia 40 mk ja näyttämöosasta 25 mk m³:ltä.

Lautakunnan mielestä olisi vastainen konserttitalo luovutettava käytettäväksi musiikkitaroituksiin verraten huokeasta maksusta, jottei kohtuuttomasti rasitettaisi musiikkielämän etuja. Oopperanäytännöstä esimerkiksi maksettaisiin vuokraa 500 markkaa, suurimmista konserteista 250 markkaa, sunnuntaikonserteista 100 markkaa ja taiturikonserteista 300 markkaa. Arpajaisista, naamiohuveista ja niiden tapaisista juhlista maksettaisiin 600 markkaa. Kun tähän lisättiin vaatesuojista kertyvät tulot, arviolta 10,000 markkaa, sekä ravintolan vuokra, arviolta 25,000 markkaa, olisi konserttitalosta vuotuisia tuloja tasaluvuin 100,000 markkaa. Nämä tulot eivät ainoastaan hyvin riittäisi puhtaanapidosta, lämmityksestä, valaistuksesta sekä korjauksesta ja palvelijastosta oleviin vuosimenoihin, vaan korvaisivat osan korkomenojakin.

Lautakunta oli arvellut olevan kaupunginvaltuustolle esittäminen ainoastaan alustavan luonnoksen puheenalaista konserttitaloa varten, varaten itselleen tilaisuuden, sittenkun valtuusto oli alustavasti tarkastellut rakennusyrityksen suunnitelman, antaa täydelliset luonnospiirustukset ja seikkaperäisen kustannusarvion.

Mutta näiden piirustusten laatimisen vuoksi olisi sangen tärkeää, että kysymystä konserttitalon sisustamisesta tarkoitukseensa ja tähän kuuluvain teknillisten laitteiden järjestelystä tutkittaisiin perinpohjin sekä että ulkomailla tältä alalta saatu kokemus voitaisiin käyttää hyväksi. Lautakunta oli sentähden katsonut, että arkkitehti Lindgrenille ynnä yhdelle lautakunnan edustajalle tai muulle sopivalle henkilölle olisi hankittava tilaisuus erinäisillä ulkomaan paikkakunnilla tutkia tähän kuuluvia seikkoja. Ehdotettuun opintomatkaan käytettäisiin arviolta noin 5 viikkoa, ja olisi asian-tuntijoille matkakustannusten ja päivärahan korvaukseksi annettava yhteensä arviolta 3,500 markan apuraha.

Edellä lausutun nojalla esitti lautakunta kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että lautakunnan käytettäväksi asetetaan matka-apuraha, arviolta kaikkiaan 3,500 markkaa, nykyaikaisten ulkomaisten konserttitalojen ja oopperarakennusten sekä niiden suunnittelun ja teknillisten laitteiden ynnä muiden sellaisten seikkain tutkituttamiseksi, joita tuollaisen rakennuksen teettämisessä Helsinkiin olisi huomioon otettava; sekä

että lautakunnan tulee pääasiallisesti jo laadittujen luonnospiirustusten mukaisesti sekä saavutetun tarkemman selvityksen pohjalla laadittua pääpiirustukset Helsingin konserttitaloa varten, joka talo teetetäisiin Töölön kaupunginosaan kortteliin n:o 198, sekä lähettää piirustukset täydellisine kustannusarvioineen kaupunginvaltuustolle rakennuskysymyksen tutkimista ja lopullista ratkaisua varten.

Ennen muuhun toimenpiteeseen ryhtymistä päätti 1) kaupunginvaltuusto lähettää asian lausunnon saamista varten rahatoimikamariin.

Vahvistettu päätös määrärahan osottamisesta lainavaroista Hakaniementorin kaup-pahallin rakentamiseen.

Maistraatin kirjelmässä helmikuun 17 päivästä ilmoitettiin 2) kaupunginvaltuuston tiedoksi, että k. senaatti oli edellisen tammi-kuun 31 päivänä vahvistanut lisätyn valtuuston marraskuun 14 päivänä 1911 tekemän päätöksen 3) osottaa mainitun vuoden obligatsioonilainasta 420,000 markkaa kaup-pahallin teettämiseksi Hakaniementorille.

Määräraha väli- aikaisten myyntikojujen y. m. teettämiseen.

Väli aikaisten myyntikojujen y. m. rakennuttamiseksi Helsingin kadun varrelle myönsi 4) kaupunginvaltuusto 1913 vuoden menosäännön vahvistaessaan määrärahoja yhteensä 13,500 markkaa.

Määräraha kaup-pahallien korjauksiin.

Vastamainitussa tilaisuudessa osotti 4) kaupunginvaltuusto Rantatorin kaup-pahallin korjauksiin 3,575 markkaa ja Kasarmin-torin kaup-pahallin korjauksiin 3,400 markkaa.

1) Valt. pöytäk. jouluk. 10 p. 19 §. — 2) Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 7 §. —

3) Ks. 1911 vuod. kert. siv. 74 ja seur. — 4) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §.

Kaupungin yleisten töiden hallitukselle annetussa ja rahatoimikamarin kirjelmässä helmikuun 8 päivältä kaupunginvaltuustolle lähetetyssä kirjoituksessa oli Sylvia-yhdistys anonut ryhdyttäväksi sellaisiin toimenpiteisiin elävän siipikarjan kaupassa vallitsevain olojen parantamiseksi, että Hakaniementorille rakennettavan kauppahallin yhteyteen laitettaisiin härkejä lintujen säilyttämiseksi sinä aikana, jolloin niitä ei pidetä torilla kaupan.

Asiaa esiteltäessä epäsi 1) kaupunginvaltuusto mainitun esityksen rahatoimikamarin ehdotuksen mukaisesti.

Maistraatin kirjelmässä huhtikuun 27 päivältä ilmoitettiin 2) kaupunginvaltuuston tiedoksi, että k. senaatti oli saman kuukauden 17 päivänä vahvistanut lisätyn valtuuston joulukuun 22 päivänä 1911 tekemän päätöksen 3) myöntää mainitun vuoden obligatsioonilainasta 2,000,000 markkaa kaupungin sähkölaitoksen laajentamiseen vuosina 1912—14.

Rahatoimikamarin esityksestä myönsi 4) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan 6,068 markan määrärahan Ulrikaporin kaivohuoneessa tarpeellisiksi havaittujen muutos- ja korjaustöiden teettämiseen.

Kaivopuiston kylpylaitoksen korjauksiin myönsi 5) kaupunginvaltuusto 1913 vuoden menosäännön vahvistaessaan 3,600 markan määrärahan.

Rahatoimikamarin esityksestä myönsi 6) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan 8,400 markan määrärahan eräiden muutos- ja korjaustöiden teettämiseen Hakasalmen alueella olevissa kahdessa pienemmässä kylkirakennuksessa.

Niinikään rahatoimikamarin esityksestä päätti 7) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan asettaa 2,500 markan määrärahan kaupungin yleisten töiden hallituksen käytettäväksi Hakasalmen huvilaan johtavan vesijohtoputken uudistamiseen.

Vuoden 1913 menosäännön vahvistaessaan osotti 5) kaupunginvaltuusto 1,650 markkaa veneenvartijatuvan teettämiseksi Elisabetintorin vierelle.

Rahatoimikamarin esityksestä myönsi 8) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan 500 markan määrärahan Tilkassa sijaitsevan uuden rankkurinasunnon viereisen tallirakennuksen laajentamiseen lähemmin mainittua tarkoitusta varten.

Vuoden 1913 menosäännön vahvistaessaan osotti 5) kaupungin-

Evätty esitys elävän siipikarjan säilytshäkkien laittamisesta Hakaniementorin kauppahalliin.

Vahvistettu päätös määrärahan myöntämisestä lainavaroista kaupungin sähkölaitoksen laajentamiseen.

Määräraha Ulrikaporin kaivohuoneen muutos- ja korjaustöihin.

Määräraha Kaivopuiston kylpylaitoksen korjauksiin.

Määräraha Hakasalmen kylkirakennusten muutos- ja korjaustöihin.

Määräraha Hakasalmen huvilan vesijohtoputken uudistamiseen.

Määräraha veneenvartijatuvan teettämiseen.

Määräraha Tilkassa sijaitsevan rankkurinasunnon viereisen tallirakennuksen rakentamiseen.

Määrärahoja

1) Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 9 §. — 2) Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 14 §. — 3) Ks. 1911 vuod. kert. siv. 79. — 4) Valt. pöytäk. huhtik. 16 p. 22 §. — 5) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. — 6) Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 33 §. — 7) Valt. pöytäk. jouluk. 10 p. 10 §. — 8) Valt. pöytäk. helmik. 13 p. 13 §.

uimahuoneiden
korjauksiin.

valtuusto Kaivopuiston uimahuoneiden korjauksiin 4,000 markkaa ja korttelissa n:o 181 olevan uimahuoneen korjauksiin 6,600 markkaa.

Virutushuonei-
den laitta-
minen.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 12 päivänä 1911 oli kaupungin yleisten töiden hallitukseen lausunnon saamista varten lähettänyt ¹⁾ Helsingin työväenyhdistyksen naisosaston esityksen m. m. virutushuoneiden laittamisesta kaupungin eri osiin, antoi hallitus lausunnon asiasta.

Rahatoimikamari, jolta sitten oli vaadittu lausuntoa asiasta ja jolle sillä välin myös Helsingin emäntäliitto oli tehnyt ehdotuksen m. m. kunnan virutushuoneiden rakentamisesta, esitti kirjelmässä ²⁾ tammikuun 29 päivältä kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että riittävän lukuisten virutushuoneitten laittamiseksi kaupunkiin osotetaan enintään 38,000 markan rahamäärä maksettavaksi 1913 vuoden menosäännöstä; sekä

että kamari valtuutetaan yksissä neuvoin kaupungin yleisten töiden hallituksen kanssa määräämään virutushuoneitten luku, hyväksymään niiden kustannusarviot ja piirustukset sekä rakennuttamaan mainitut virutushuoneet, ottamaan tarpeellinen palvelijasto sekä antamaan taksa ja tarpeelliset säännöt virutushuoneitten käyttämiseksi.

Asiaa lopullisesti esiteltäessä myöntyi ³⁾ kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin esitykseen.

Määrärahoja
rakennusten
teettämiseksi
kaupunginpuu-
tarhaan.

Vahvistaessaan 1913 vuoden menosäännön osotti ⁴⁾ kaupunginvaltuusto 4,300 markkaa vajarakennuksen, 8,000 markkaa kaupungin vesilintujen säilytysrakennuksen ja 5,000 markkaa kasvikellarin teettämiseksi kaupunginpuutarhaan.

Määräraha työ-
pajahuoneen
laittamiseksi
kaupunginpuu-
tarhaan.

Vastamainitussa tilaisuudessa myönsi ⁴⁾ kaupunginvaltuusto 1,000 markan määrärahan työpajahuoneen laittamiseksi kaupunginpuutarhan vaunu- ja kaluvajaan.

Määrärahoja
käymälän
rakennuttami-
seksi.

Vahvistaessaan 1913 vuoden menosäännön osotti ⁴⁾ kaupunginvaltuusto määrärahoja 2,900 markkaa uuden käymälän teettämiseksi Sörnäsin rantatielle, 1,850 markkaa käymälän teettämiseksi Katajanokan länsirantaan, 1,850 markkaa käymälän teettämiseksi Pääskylänkadun viereisen purkauspaikan läheisyyteen, 1,850 markkaa käymälän teettämiseksi Eläintarhaan urheilukentän ja Fredriksperin aseman välille sekä 500 markkaa käymälän teettämiseksi Humallahden laiturin vierelle.

Määräraha
Vanhankau-
pungin tulli-
jauhomylyn
korjauksiin.

Vanhankaupungin tullijauhomylyn korjauksiin myönsi ⁴⁾ kaupunginvaltuusto 1913 vuoden menosäännön vahvistaessaan 2,550 markkaa.

¹⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 80 ja 81. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 13. —

³⁾ Valt. pöytäk. maalisk. 26 p. 7 §. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §.

5. Muut kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiat.

Kaupungin kiinteän omaisuuden katselmusmiehiksi valitsi 1) kaupunginvaltuusto professori G. Grotenfeltin ja rakennusmestari A. N. Nybergin sekä heidän varamiehkseen arkkitehti M. Schjerfbeckin ja rakennusmestari G. F. Willandtin.

Kaupungin kiinteän omaisuuden katselmusmiehet.

Rahatoimikamarin esityksestä vahvasti kaupunginvaltuusto kaupunginasemakaava-arkkitehdin laatimat sisäisten rakennusrajain ehdotukset:

Vahvistetut sisäiset rakennusrajat.

kortteleihin n:o:ihin 417 ja 448 XIII:ssa sekä n:o:ihin 462 ja 463 XIV kaupunginosassa 2);

Vallilan kortteleihin n:o:ihin 546—551 3);

kortteliin n:o 447 XIII kaupunginosassa 4);

Vallilan korttelin n:o 545 tonteille n:oille 25, 27, 29, 31 ja 33 5); sekä

Vallilan korttelin n:o 551 tontille n:o 12 6).

Kirjelmässä 7) maaliskuun 11 päivältä lähetti rahatoimikamari valtuustolle eräiden Helsingissä olevain tonttien ja alueiden omistusoikeutta tutkimaan asetetun komitean antaman mietinnön selvityksineen korttelissa n:o 44 olevista sairaalatorinteista sekä valtioarkiston tontista.

Selvitys korttelin n:o 44 sairaalatorinteista ja valtioarkiston tontista.

Mainitussa mietinnössä oli komitea asiasta hankitun selvityksen nojalla tullut siihen päätökseen:

että valtio on asianmukaisessa järjestyksessä lunastanut korttelin n:o 44 tontit n:ot 3 a ja 5 a sekä että näiden tonttien omistusoikeus niinmuodoin on laillisesti joutunut pois Helsingin kaupungilta;

että niinkään omistusoikeus mainitun korttelin tonttiin n:o 1 a (valtioarkiston tontti) on myymällä laillisessa järjestyksessä luovutettu pois kaupungilta;

että sitä vastoin saman korttelin tontit n:o 5 (vanhan kliinillisen laitoksen) sekä n:ot 3 b ja 3 c (uuden kliinillisen laitoksen) kaupunginviranomaisten nimenomaisesti suostumuksetta ja kaupungin luopumatta maanomistusoikeudestaan on käytetty sairaanhoitotarkoituksiin, mutta että valtiolla, joka on pitemmän aikaa kaupungin hiljaisella myönnytyksellä pitänyt tontteja hallussaan, on tunnus-tettava olevan maksuton oikeus käyttää niitä määräämätön aika edellä mainittuihin tarkoituksiin; sekä

1) Valt. pöytäk. tammik. 9 p. 6 §. — 2) Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 14 §. —

3) Valt. pöytäk. huhtik. 16 p. 13 §. — 4) Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 19 §. —

5) Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 21 §. — 6) Valt. pöytäk. lokak. 8 p. 10 §. — 7) Valt. pain. asiakirj. n:o 5.

että valtiolla niin ollen ei käy katsominen olevan oikeutta kaupungin myönnytyksettä käyttää viimeksi mainittuja kolmea tonttia muihin kuin sairaanhoitotarkoituksiin.

Asiaa esiteltäessä päätti ¹⁾ kaupunginvaltuusto yhtyä mainittuun komitean lausuntoon, minkä ohessa ja koska oli ilmoitettu k. senaatin päättäneen että, sikäli kuin tontilla n:o 5 sijaitsevia sairaalarakennuksia muutettaisiin pois paikaltaan, enintään 4,500 m²:n ala luovutettaisiin täkäläisen vanhemman suomalaisen tyttökoulun tontiksi sekä mainitun tontin jälellä oleva osa varattaisiin k. Aleksanterin-yliopiston luonnonhistoriallisten laitosten paikaksi, valtuusto katsoi, että kaupungin puolelta ei ollut estettä mainitun tontinosan käyttämiseksi siten lähinnä toteutettavaan tarkoitukseen eli edellä mainitun koulutalon rakennuttamiseen, sekä että valtio edelleen saisi pitää mainitun tontinosan hallussaan niin kauan kuin koulutaloa siellä voimassa pidetään.

Erästä Katajanokan maa-aluetta koskeva lausunto.

Sittenkun läänin kuvernööri oli kaupunginvaltuustolta vaatinut lausuntoa sen johdosta, että Venäjän merisotalaitos oli vaatinut saada haltuunsa erään Katajanokan maa-alueen sekä valtuusto kokouksessaan marraskuun 28 päivänä 1911 oli päättänyt ²⁾ asiasta vaatia rahatoimikamarin lausuntoa, antoi kamari tammikuun 18:ntena päivätyn kirjelmän, jossa kamari esittämillään syillä ehdotti, että valtuusto asiasta annettavassaan lausunnossa esittäisi, että Viaporin sotasataman päällikön vaatimus Katajanokan kaakkoisrannassa teetetävään kaupungin täytetöiden lakkauttamisesta epäoikeutettuna ei aiheuttaisi toimenpidettä.

Asiaa lopullisesti esiteltäessä päätti ³⁾ kaupunginvaltuusto laatia lausuntonsa asiasta rahatoimikamarin ehdotuksen mukaisesti.

Määräraha vesijohdon rakennusten, putkiverkon y. m. korjaukseen ja kunnossapitoon.

Vesijohdon rakennusten, aitausten, altaiden, koneiden, putkiverkon y. m. korjaukseen ja kunnossapitoon myönsi ⁴⁾ kaupunginvaltuusto 1913 vuoden menosäännön vahvistaessaan 45,000 markan arviomäärärahan.

Vahvistettu päätös määrärahan myöntämisestä lainavaroista vesijohtolaitoksen laajentamiseen.

Maistraatin kirjelmässä huhtikuun 27 päivältä ilmoitettiin ⁵⁾ kaupunginvaltuuston tiedoksi, että k. senaatti oli saman kuukauden 17 päivänä vahvistanut lisätyn valtuuston joulukuun 22 päivänä 1911 tekemän päätöksen ²⁾ mainitun vuoden obligatsioonilainasta myöntää 1,000,000 markkaa vesijohtolaitoksen laajentamiseen vuosina 1912—14.

Vesijohdon rakentaminen Korkeasaarelle.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan marraskuun 28 päivänä 1911 oli lausunnon saamiseksi rahatoimikamariin lähettä-

¹⁾ Valt. pöytäk. toukok. 28 p. 13 §. — ²⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 90. —

³⁾ Valt. pöytäk. tammik. 30 p. 22 §. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 14 §.

nyt 1) Helsingin anniskeluosakeyhtiön johtokunnan anomuksen että kaupungin vesijohtoverkko ulotettaisiin Korkeasaarelle, antoi kamari asiasta lausunnon 2) sekä ehdotti esiintuomillaan syillä mainittua anomusta hylättäväksi.

Asiaa uudelleen esiteltäessä päätti 3) kaupunginvaltuusto 24 äänellä 15 vastaan, jotka annettiin rahatoimikamarin esityksen hyväksymisen puolesta, periaatteessa myöntyä yhtiön anomukseen, minkä ohessa annettiin rahatoimikamarin tehtäväksi laatia ja valtuustolle lähettää seikkaperäinen ehdotus mainitun päätöksen toimeenpanemiseksi.

Vastamainittua määräystä noudattaen lähetti rahatoimikamari valtuustolle vesijohtokonttorissa laaditun kustannusarvion, jonka mukaan vesijohdon ulottamisesta Korkeasaarelle välittömästi Sumpparin tai Sinivuorenmaan kautta olisi kustannuksia noin 30,000 tai 33,000 markkaa, jota vastoin kustannukset sellaisen johdon teettämistä Brändön ja Sinivuorenmaan kautta nousisivat 105,000 markan vaiheille, ja esitti kamari että kaupunginvaltuusto päättäisi:

antaa kaupungin teknillisten laitosten hallituksen toimeksi edellä mainitun kustannusarvion mukaisesti teettää vesijohdon Sörnäsän niemekkeeltä Sumpparin poikki Korkeasaarelle; sekä

käyttövaroistaan myöntää tarkoitukseen tarvittavat varat 30,000 markkaa.

Tähän rahatoimikamarin esitykseen kaupunginvaltuusto myöntyi 4).

Vahvistaessaan 1913 vuoden menosäännön merkitsi 5) kaupunginvaltuusto siihen kaikkiaan 227,200 markkaa vesijohdon teettämiseksi Gumtähdenkadun alle Hermannin II Itäiseltä viertotieltä korttelin n:o 16 tontille n:o 3, Köydenpunojakadun alle Antin- ja Vladimirinkadun välille, Pormestarinrinteen alle Rahapajankadulle asti, Brändönkadun alle Panimo- ja Lautapihankadun välille, Fjälldalinkadun alle Ahlqvist- ja Cygnæuskadun välille, Apollokadun alle Creutz- ja Ahlqvistkadun välille, Minervakadun alle korttelin n:o 442 tontilta n:o 14 Museokadulle asti, Fredrikinkadun alle korttelin n:o 417 tontilta n:o 81 Dagmarkadulle, Pitkäsillanrannan alle Siltasaaren- ja Saariniemenkadun välille, Helsinginkadun pohjois- ja etelälaidan alle, Kustaan- ja Flemingkadun välille, Adolfinkadun alle Fleming- ja Helsinginkadun välille, Kustaankadun alle Helsingin- ja Vaasankadun välille, Porvoonkadun alle Kristiinan- ja Länsi Brahekadun välille, Suvantotien alle Virtaintien ja korttelien n:ojen 544 ja 546

Määrärahoja muiden vesijohtojen y. m. teettämiseen.

1) Ks. 1911 vuod. kert. siv. 92. — 2) Rtk. kirj. jouluk. 28 p. 1911 n:o 702. — 3) Valt. pöytäk. tammik. 30 p. 8 §. — 4) Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 23 §. — 5) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §.

länsipuolisen tien välille, Keuruuntien pohjoispuoliskon alle Suvantotieltä lähtien, Päijänteentien alle Suvantotien ja Itäisen viertotien välille, Vanajantien alle, Hertankadun alle Träski- ja Bölenkadun välille, Kyllikinkadun alle Hertan- ja Susannankadun välille, Susannankadun alle Hertankadulta osotenumeroon 5 sekä Evankadun alle korttelin n:o 569 tontin n:o 9 halki Leankadulle, uusien johtojen teettämiseen hallituksen määräyksen mukaan sekä suojan rakennuttamiseen kivistä moottoripumppua ja automobiilia varten työpajatontille.

Määrärahoja kaasutehtaan rakennusten, pääputkiverkon y. m. korjaukseen ja kunnossapitoon.

Kaasutehtaan rakennusten, pääputkiverkon, uunien, koneiden, kaasukellojen y. m. korjaukseen ja kunnossapitoon myönsi ¹⁾ kaupunginvaltuusto 1913 vuoden menosäännön vahvistaessaan määrärahoja yhteensä 25,500 markkaa.

Määrärahoja kaasutehtaan pääputkiverkon laajentamiseen.

Vastamainitussa tilaisuudessa osotti ¹⁾ kaupunginvaltuusto kaikkiaan 26,900 markkaa kaasutehtaan pääputkiverkon ulottamiseksi Apollokadun alle Runeberg- ja Creutzkadun välille, Fjälldalinkadun alle Runeberg- ja Cygnaeuskadun välille, Arkadiakadun alle Pohjois ja Etelä Rautatiekadun välille, Minervakadun alle, Fredrikinkadun alle Dagmar- ja Lutherkadun välille sekä Pitkänsillanrannan alle Siltasaaren- ja Saariniemenkadun välille ynnä muihin uutistoihin hallituksen määräyksen mukaan.

Rakennuskonttorin määrärahain ylitys.

Rahatoimikamarin esityksestä oikeutti ²⁾ kaupunginvaltuusto kaupungin yleisten töiden hallituksen vuonna 1912 ylittämään m. m. alempana mainitut rakennuskonttorille myönnetty määrärahat seuraavilla määrillä, nimittäin katuja ja yleisiä paikkoja varten olevan määrärahan 7,000 markalla, satamain kunnossapitomäärärahan 15,000 markalla, jällelmenosiltoja ynnä rantasiltain ja jäärailojen viereisiä aitauksia varten olevan määrärahan 3,000 markalla sekä Sörnäsän lastaussillan uudestirakennusta varten olevan määrärahan 7,200 markalla.

Määrärahoja katujen ja yleisten paikain korjaukseen ja kunnossapitoon.

Vahvistaessaan 1913 vuoden menosäännön myönsi ¹⁾ kaupunginvaltuusto määrärahoja yhteensä 203,225 markkaa alempana mainittujen katujen ja yleisten paikkain korjauksia ja kunnossapitoa varten, nimittäin erinäisiin korjauksiin Bulevardi- ja Uudenmaankadun välisen, kaupungille kuuluvan Erottajan itäpuoliskon kiveämiseen I noppakivillä asfalttiin, Rautatientorin kaakkoisosan ketokiveyksen uudistamiseen, Eerikinkadun ja Etelä Rautatiekadun välisten, kaupungille kuuluvain Lapinlahdenkadun osain, Ison Robertin- ja Laiurikadun välisen, kaupungille kuuluvan Fredrikinkadun osan, Saunakadun eteläisen kolmanneksen kaupungille kuuluvan osan katolisen kirkon edustalle asti, lähinnä Pitkääsiltää sijaitsevan Siltavuorenrannan länsiosan ja Makasiininrannan tava-

¹⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 10 p. 15 §.

ravajan pohjoispuolisen rantatason sekä noin 60 metriä sen ulkopuolelle ulottuvan osan kiveämiseen I noppakivillä asfalttiin, Silta- saarenkadun ja Kolmannen linjan välisen Itäisen viertotien osan päällystämiseen ketokivillä, Katajanokan kanavan sillan ajoradan uudistamiseen, lähinnä Pitkääsiltaa sijaitsevan Unioninkadun osan päällystämiseen I noppakivillä, Kirkkomaankadun sekä mainitun kadun ja Lapinlahdenkadun kulmauksen vierospäällystyksen korjaukseen ynnä eräiden kaupungille kuuluvain katuosain viereisten kaiteiden uudistukseen ja korjaukseen.

Kirjelmässä ¹⁾ marraskuun 14 päivältä lähetti rahatoimikamari valtuustolle Pitkäänsillan uudestirakentamista varten asetetun toimikunnan kamariin antaman, kaupunginvaltuustolle osotetun kirjelmän, jossa toimikunta anoi, että mainittua rakennustyötä varten osotetun 787,500 markan määrärahan ²⁾ lisäksi myönnettäisiin 120,000 markan määräraha työn loppuun saattamiseksi. Viimeksi mainitusta kirjelmästä ja sen oheisesta taulusta kävi selville, että seuraavat seikat olivat saaneet aikaan, että puheena olevan työn kokonaiskustannukset nousisivat 120,000 markkaa suuremmiksi laskettua määrää, nimittäin että moniaat kustannusarvion erikoiserät oli laskettu liian alhaisiksi — niinpä olivat holvi- ja rintamuurin kustannukset kaikkiaan noin 75,000 markalla ylittäneet kustannusarviossa edellytetyn määrän —, että sillan kaideaineiden kustannukset olivat ylittäneet lasketun määrän noin 30,000 markalla, jota paitsi erinäisiä muitakin eriä oli ylitetty.

Lisämääräraha
Pitkäänsillan
uudestirakentamiseen.

Edellä mainitussa kirjelmässään rahatoimikamari esitti kaupunginvaltuuston lisätyin luvuin päätettäväksi:

että Pitkäänsillan uudestirakentamisen loppuun saattamiseksi 1911 vuoden obligatsioonilainasta myönnetään 120,000 markan lisämääräraha; sekä

että varsinainen kaupunginvaltuusto saa toimekseen hankkia tälle päätökselle asianmukaisen vahvistuksen.

Asiaa esiteltäessä hyväksyi ³⁾ lisätty kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin esityksen.

Varsinainen kaupunginvaltuusto päätti ⁴⁾ tämän jälkeen k. senaatilta hankkia vahvistuksen lisätyn valtuuston päätökselle osottaa edellä mainittu rahamäärä puheena olevaan tarkoitukseen 1911 vuoden obligatsioonilainasta.

Määräraha, 120,000 markkaa, merkittiin ⁵⁾ 1913 vuoden menosääntöön.

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 70. — ²⁾ Ks. 1910 vuod. kert. siv. 66. — ³⁾ Lis. valt. pöytäk. jouluk. 20 p. 1 §. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 20 p. 1 §. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §.

Määräraha väliaikaisen sillan teettämiseksi satamaradan poikki y. m.

Vahvistaessaan 1913 vuoden menosäännön myönsi 1) kaupunginvaltuusto 3,200 markan määrärahan väliaikaisen sillan teettämiseksi satamaradan poikki Arkadiakadun kohdalle sekä puisen jalkakäytävän teettämiseksi pitkin mainittua katuä.

Vahvistettu päätös määrärahan osottamisesta lainavaroista Santa- ja Busholman järjestämiseen.

Maistraatin kirjelmässä helmikuun 17 päivältä ilmoitettiin 2) kaupunginvaltuuston tiedoksi, että k. senaatti oli edellisen tammi-kuun 31 päivänä vahvistanut lisätyn valtuuston marraskuun 28 päivänä 1911 tekemän päätöksen 3) osottaa mainitun vuoden obligationilainasta 500,000 markkaa Santa- ja Busholman järjestämiseen.

Busholman ja mantereen välinen kulkuväylä.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan marraskuun 28 päivänä 1911 oli antanut kaupungin yleisten töiden hallituksen toimeksi 4) yksissä neuvoin satamakapteenin ja terveydenhoitolautakunnan kanssa edelleen perinpohjaisesti valmisteltavaksi ottaa kysymyksen Busholman ja mantereen välisestä kulkuväylästä, antoi hallitus asiasta esityksen 5). Siinä hallitus lausui pääasiassa seuraavaa:

Asiassa aikaisemmin syntyneistä kirjoista näkyi, että kaksi vaihtopuolista ehdotusta oli tehty mainitun kulkuyhteyden järjestämiseksi. I vaihtopuolen mukaan järjestettäisiin kulkuyhteys siten, että mantereen ja Busholman välinen salmi täytettäisiin verraten leveältä, laiturien rajoittamalta alalta, kuitenkin niin, että 11 metrin levyinen avonainen kanava jätettäisiin täytekohtaan Hietalahden- ja Ruoholahdensatamain välistä meriliikettä varten. Mainitun, noin 40 metriä pitkän kanavan poikki rakennettaisiin kaksi siltaa, joista toinen olisi kääntösilta rautatieliikenteen välittämistä varten ja toinen kiintonainen 16 metrin levyinen jalkamies- ja ajoliikennettä varten. Tällaisen järjestelyn johdosta kävisi höyrypursien, soutuveneiden ja muiden taklaamattomain alusten mahdolliseksi kulkea kanavasta. II vaihtoehdotus erosi I vaihtoehdotuksesta sikäli, että 11 metrin levyiseksi ehdotetun kanavan sijaan oli ajateltu tehtäväksi täytekohdan läpi 5 metriä leveä holviaukko, jotta veden kierto- kulku kävisi mahdolliseksi ja siitä samalla voitaisiin kulkea, kuitenkin ainoastaan soutuveneillä. Viimeksi mainitun järjestelyn avulla saavutettaisiin melko suuria etuja, eritoten rautatieliikenteeseen nähden, joka voitaisiin järjestää tuntuvasti sopivammilla raidelaitel- milla kuin mitä I vaihtoehdotuksen mukaan olisi laita.

Terveydenhoitolautakunnassa oli asiasta ilmaantunut eriäviä mielipiteitä, enemmistö kun oli terveydenhoitonäkökannalta katsonut voitavansa hyväksyä molemmat ehdotukset, jos suunnitellun täyte-

1) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. — 2) Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 8 §. —

3) Ks. 1911 vuod. kert. siv. 94 ja seur. — 4) Ks. 1911 vuod. kert. siv. 100. —

5) Valt. pain. asiakirj. n:o 14.

kohdan kummallekin puolelle laskevat lokaviemärijohdot järjestettäisiin siten, ettei täyttämällä aikaansaaduissa lahdissa terveydellisiä epäkohtia syntyisi veden pilaantumisesta, samalla kun lautakunta oli jälkimäiseen vaihtoehdotukseen nähden asettanut sen lisävaatimuksen, että kanavan tulisi olla vähintään 11 metriä leveä tai että, jos kaksi kanavaa rakennettaisiin, kumpikin niistä olisi tehtävä vähintään 5.5 metriä leveä. Muuan vähemmistö oli muuten samoilla ehdoilla lokaviemäreihin nähden puoltanut I vaihtoehdotusta, erittäinkin siihen nähden että Hietalahdensatamaan käyvä veneliike tulisi epämukavaksi, koska alusten, jotka eivät voineet käyttää II vaihtopuolen mukaan ehdotettua kanava-aukkoa, täytyisi kulkea Hietalahdensatamaan Santa- ja Busholman saarten eteläpuolitse johtavaa väylää, joten vaikeuksia syntyisi kalan ja luonnontuotteiden tuonnille kaupunkiin. Kokonaan epäavalle kannalle oli asetunut ensimmäinen kaupunginlääkäri, jonka mielestä mainitun salmen täyttäminen turmelisi seudun terveydellisiä oloja siinä määrin, ettei täyttämistä olisi ensinkään toimitettava, vaan kulkuyhteys aikaansaatava rakentamalla silta siten, ettei Ruoholahdenlaiturin ja Busholman välinen vapaa vesialue mainittavasti vähenisi.

Satamakapteeni taas oli yhtynyt ensimmäisen kaupunginlääkäriin mielipiteeseen, mutta siihen katsoen ettei se olisi toteutettavissa niiden kalliiden kustannusten johdosta, joita kaupungille siinä tapauksessa koituisi, oli satamakapteeni puoltanut I vaihtoehdotusta.

Hallitus oli hyväksynyt sen käsityksen, ettei puheena olevain satama-alueiden väliseen merenkulkuun olisi pantava niin suurta merkitystä, että olisi teetettävä laitoksia, jotka estäisivät tehokkaimmalla tavalla käyttämästä Santa- ja Busholman saarille suunniteltua, kaupan elpymiselle tarpeellista raideverkkoa. Jos nimittäin mantereen ja Busholman välinen yhteys järjestettäisiin I vaihtoehdon mukaan siten, että kaksi siltaa johtaisi täytekohtaan suunnitellun kanavan poikki, ei välitön yhteys saarelle johtavan pääraiteen ja vastaiselle laiturille ehdotettujen rautatieraitteiden pohjoisten suuntien kesken olisi aikaansaatavissa, mistä olisi seurauksena, että olot Busholmassa muodostuisivat yhtä epäedullisiksi kuin ne, mitkä paraikaa vallitsivat Katajanokan länsiosassa, missä vaunujenvaihto ulkoraitteilla ei voinut käydä päinsä panematta kaikkia mainituilla raitteilla olevia vaunuja liikkeeseen, joten ne aiheuttivat keskeytystä ja haittasivat rantasiltaan kytkettyjen alusten purkausta ja lastausta. Jos sitä vastoin mainittu kulkuyhteys järjestettäisiin II vaihtopuolen mukaisesti, kävisi ulommat sivuraiteet helposti yhdistäminen satamaradan pääraiteeseen ja edellä mainitut raideliikennettä haittaavat epäkohdat vältettäisiin. Kun tällä keinoin lisäksi saavutettaisiin se etu, että I vaihtopuolisessa ehdotuksessa

satama-alueelle suunnitellut ulko- ja sisäraiteiden väliset yhteydet kävisivät tarpeettomiksi, voitaisiin itse rantasillan alaa käyttää mahdollisimman suuressa määrässä tavaravajain y. m. paikoiksi ja siten laajemmin käyttää rantasiltaa varsinaiseen tarkoitukseensa, merenkulun edistämiseen.

Hallitus, jolla ei ollut syytä vastustaa edellä mainittuja terveydenhoitolautakunnan esittämiä ehtoja, varsinkin kun niitä vastaaviin toimenpiteisiin ilmeisesti oli ryhdyttävä yleisen terveydenhoidon edun tähden, siihen katsomatta toimitettiin ehdotettu täyttämisen vai ei, esitti kaupunginvaltuuston päätettäväksi, että kulkuyhteys Busholman ja mantereen välillä on aikaansaatava toimittamalla täyttämisen II vaihtopuolisen ehdotuksen mukaisesti sekä tekemällä täytekohtaan kaksi 5.5 metrin levyistä holvattua aukkoa venekulkua varten.

Asiaa esiteltäessä hyväksyi ¹⁾ kaupunginvaltuusto kaupungin yleisten töiden hallituksen esityksen.

Keuruuntien
tasotus- ja ka-
navoimistyöt.

Rahatoimikamarin esityksestä päätti ²⁾ kaupunginvaltuusto valtuuttaa kaupungin yleisten töiden hallituksen vuonna 1912 teettämään tasotus- ja kanavoimistöitä Keuruuntiellä Suvantotien länsipuolella, ja oli tarkoitukseen tarvittava määräraha, arviolta 5,200 markkaa, merkittävä 1913 vuoden menosääntöön.

Määrärahoja
katujen ja
yleisten paik-
kain teettämi-
seen.

Vahvistaessaan 1913 vuoden menosäännön myönsi ³⁾ kaupunginvaltuusto määrärahoja yhteensä 768,175 markkaa alempana mainittujen katujen ja yleisten paikkain teettämiseen, nimittäin: kaupungille kuuluvan Johanneksentien osan, kaupungille kuuluvain Hakaniemenrannan osain tehdaskorttelin n:o 296 eteläpuolelta ynnä viistoon Hakaniementorin poikki Siltasaarenkadulta Sörnäsintielle kulkevan ajotien sekä kaupungille kuuluvain Haapaniemenkadun ja Kaikukadun osain päällystämiseen ketokivillä, kaupungille kuuluvain Viidennen linjan ja Agricolakadun osain kiveämiseen näitä katuja rajoittavain istutusten viereltä, kaupungille kuuluvan Fredrikssperin- ja Franzénkadun välisen Flemingkadun osan, kaupungille kuuluvan Kristiinan- ja Länsi Brahekadun välisen Helsinginkadun osan, kaupungille kuuluvan Helsingin- ja Sturekadun välisen Länsi Brahekadun osan sekä kaupungille kuuluvan Itäisen viertotien ja Flemingkadun välisen Vaasankadun osan kiveämiseen, kaupungille kuuluvain Hesperia- ja Museokadun välisen Töölönkadun osain, kaupungille kuuluvain Läntisen viertotien ja Nervanderkadun välisen Cygnæuskadun osain, kaupungille kuuluvain Cygnæus- ja Pohjois Rautatiekadun välisen Nervanderkadun osain, kaupungille

¹⁾ Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 26 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. marrask. 12 p. 5 §.
— ³⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §.

kuuluvain Museo- ja Arkadiakadun välisen Aurorakadun osain, kaupungille kuuluvain Arkadia- ja Pohjois Rautatiekadun välisen Fredrikinkadun osain sekä kaupungille kuuluvan Läntisen viertotien ja Topeliuskadun välisen Meilanskadun osan päällystämiseen ketokivillä, lähinnä Läntistä viertotietä sijaitsevan Kammiokadun osan laajentamiseen sekä sen viertämiseen ynnä jalkakäytävään teettämiseen sikäläisten kaupungin omistamain tonttien vierelle, kaupungille kuuluvain Speranski-, Wecksell-, Galitzin-, Chydenius-, Rehbinder-, Edelfelt- ja Horntien osain sekä kaupungille kuuluvan Engeltorin osan päällystämiseen kitonivierroksella, Apollokadun tasottamiseen Creutz- ja Runebergkadun väliltä, Fjälldalinkadun tasottamiseen Runeberg- ja Cygnæuskadun väliltä, Fredrikinkadun samoin Dagmar- ja Lutherkadun väliltä, Minervakadun samoin, Helsinginkadun samoin Flemingkadun ja Itäisen viertotien väliltä ynnä korttelien n:o:jen 338, 342 ja 349 viereltä, Adolfinkadun samoin, Kustaankadun samoin Vaasan- ja Helsinginkadun väliltä, Porvoonkadun samoin Kristiinan- ja Sturekadun väliltä, Vesisäiliönkadun samoin korttelin n:o 373 eteläpuolelta ja Vilhovuorenkadun viereisen korttelin n:o 251 eteläpuolisen tien samoin, sivuraiteiden sijoittamiseen Sörnäsin rantatielle mainitun tien vierellä sijaitsevan sähkölaitoksen alueen eteläpuolisille varastopaikoille asti, Pitkäsillanrannan tasottamiseen Siltasaaren- ja Saariemenkadun väliltä sekä rantareunustuksen laittamiseen sanottuun rantaan viimeksi mainitulta kadulta Säästöpankinrantaan asti, Hertankadun tasottamiseen Bölen- ja Träskikadun väliltä, Evankadun samoin, Susannankadun samoin, Kyllikin- kadun samoin Susannan- ja Hertankadun väliltä, Suvantotien samoin Virtain- ja Laatokantien väliltä, Keuruuntien samoin Suvantotiestä länteen, Päijänteentien samoin Suvantotien ja Itäisen viertotien väliltä, Vanajantien samoin sekä Laatokantien puoleen leveyteensä Oulun- ja Vallilantien väliltä, Itäisen ja Läntisen viertotien laajentamiseen niiltä kohdin, joiden vierelle uutisrakennuksia jo oli tehty tahi vuoden varrella tulisi teetetäväksi, sekä lastausraiteen teettämiseksi Sörnäsin rautatien pohjoispuolelle kortteliin n:o 533.

Lääninhallituksen vaatimaksi lausunnoksi sen johdosta että oli vaadittu kenraalikuvernöörin talon edustalla sijaitsevan Etelä Esplanadikadun osan laajentamista sekä sitä varten ryhtymistä sen suuntaiseen toimenpiteeseen, että Kappelin ravintola muutettaisiin pois paikaltaan, päätti ¹⁾ kaupunginvaltuusto, rahatoimikamarin annettua lausunnon ²⁾ asiasta, kamarin esittämillä perusteilla ja sen ehdotuksen mukaisesti esittää, että tehdyt vaatimukset eivät aiheuttaisi muuta toimenpidettä.

Lausunto Etelä Esplanadikadun laajentamista y. m. koskevan vaatimuksen johdosta.

¹⁾ Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 20 §. — ²⁾ Rtk. kirj. toukok. 17 p. n:o 294.

Evätty esitys katuosain kiveämisen kustantamisesta.

Täällä toimivain nuorten naisten kristillisten yhdistysten puheenjohtajain kaupunginvaltuustolle tekemän anomuksen että kaupunki kustantaisi mainittujen yhdistysten tonttiin n:o 5 Vilhovuorenkadun varrella korttelissa n:o 251 X kaupunginosaa kuuluvain katusosain kiveämisen valtuusto epäsi ¹⁾ rahatoimikamarin ehdotuksen mukaisesti.

Määrärahoja viemärikanavain korjaukseen ja kunnossapitoon. Määrärahoja viemärikanavain y. m. teettämiseen.

Viemärikanavain korjaukseen ja kunnossapitoon myönsi ²⁾ kaupunginvaltuusto 1913 vuoden menosäännön vahvistaessaan yhteensä 45,000 markkaa.

Vastamainitussa tilaisuudessa myönsi ²⁾ kaupunginvaltuusto edelleen viemärikanavain teettämiseen, pääasiallisesti päätettyjen kaduntasotustöiden yhteydessä, kaikkiaan 132,050 markkaa, katkaisevan kanavan teettämiseksi pitkin Ruoholahdenrantaa Kirkkomaankadulta Pohjois Hietalahdenkadun alaiseen kanavaan 32,500 markkaa sekä avonaisten ojain teettämiseen Bölen lounaispuolella olevan suon kuivattamiseksi 4,600 markkaa.

Lokaviemäriveden puhdistusaseman paikka.

Kaupungin yleisten töiden hallituksen kirjelmässä toukokuun 10 päivältä asiasta tehdyn esityksen johdosta päätti ³⁾ kaupunginvaltuusto, että mainitun kirjelmän oheisessa asemapiirustuksessa osotettu paikka Eläintarhasta oli luovutettava lokaviemäriveden puhdistusaseman paikaksi sekä Eläintarhan järjestämissuunnitelmat laadittava tämä asianmukaisesti huomioon ottamalla.

Määrärahoja teiden korjaukseen ja kunnossapitoon.

Vahvistaessaan 1913 vuoden menosäännön myönsi ²⁾ kaupunginvaltuusto määrärahoja yhteensä 42,760 markkaa alempana mainittuihin teiden korjauksiin ja kunnossapitoon, nimittäin Uuden Eläintarhantien erinäisiin korjauksiin sekä Siltasaarenkadun ja Vanhan Eläintarhantien risteyksen välisen Uuden Eläintarhantien, Vanhan Eläintarhantien, rautatien itäpuolella sijaitsevan Eläintarhan Kehätien osan, Fredriksperintien ja Seurasaarentien erinäisiin korjauksiin ja vierroksen korjaukseen.

Määräraha uuden tien teettämiseen.

Vastamainitussa tilaisuudessa osotti ²⁾ kaupunginvaltuusto Alppilan ja Kotkankadun välisen, 5 metriä leveän tien tasottamiseen ja viertämiseen 5,200 markkaa.

Lausunto Itäisen viertotien kunnossapitoasiasta.

Sittenkun maistraatti oli kaupunginvaltuustolta vaatinut lausuntoa Itäisen viertotien varrella sijaitsevain talojen omistajain velvoittamisesta kuntoon panettamaan ja kunnossa pitämään mainitun viertotien sekä valtuusto oli kokouksessaan lokakuun 3 päivänä 1911 päättänyt ⁴⁾ ennen muuhun toimenpiteeseen ryhtymistä lähettää asian rahatoimikamariin, jonka tuli asiallisten kanssa neuvoteltuaan laatia ehdotus asian järjestämiseksi noudattaen touko-

¹⁾ Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 26 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. —

³⁾ Valt. pöytäk. toukok. 28 p. 15 §. — ⁴⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 102.

kuun 4 päivänä 1896 annettua asetusta kaupunkikunnan ja tontinomistajain kesken tehtävistä sopimuksista katujen kunnossapidon siirtämisestä kunnan haltuun, esitti kamari kirjelmässä helmikuun 22 päivältä kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että kamari saa toimekseen mainitun kirjelmän oheisen taulun pohjalla tehdä asianomaisten talonomistajain kanssa sopimuksen niistä ehdoista, joilla kaupunki velvoitetaan ottamaan huolekseen Itäisen viertotien viereisten talonomistajain velvollisuutena oleva katujen kunnossapito;

että mainitun viertotien kunnossapidosta ja kuntoonpanosta kertyvät varat tilitetään erikseen ja että ne määrät, joita ei ole tarkoitukseen käytetty, varataan; sekä

että kamarin tulee, kun sopimusta yksityisten talonomistajain kanssa ei ole mainitusta seikasta saatu aikaan, siitä maistraatille ilmoittaa puheenalaisten talonomistajain velvoittamiseksi omalla kustannuksellaan teettämään työn maistraatin määräämän ajan kuluessa.

Asiaa lopullisesti esiteltäessä myöntyi ¹⁾ kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin esitykseen; ja oli siitä kirjelmässä ilmoitettava maistraatille.

Vahvistaessaan 1913 vuoden menosäännön myönsi ²⁾ kaupunginvaltuusto viertoteiden erinäisiin korjauksiin 15,000 markkaa sekä Itäisen viertotien viereisen jalkakäytävän jatkamiseen 7,000 markkaa.

Vastamainitussa tilaisuudessa osotti ²⁾ kaupunginvaltuusto satamain korjaus- ja kunnossapitotöihin seuraavat rahamäärät, nimittäin: erinäisiin korjaustöihin 30,000 markkaa, jälle vievään siltain sekä rantasiltain ja jäärailojen viereisten aitausten korjauksiin 8,000 markkaa, satamain ruoppaukseen 50,000 markkaa, uuden ruoppavarastopaikan laittamiseen Pikku Verkkosaaren eteläpuolelle sekä ruopannostokoneen muuttoon 20,000 markkaa, Taivallahden purkauslaiturin korjaukseen 3,600 markkaa, Humallahden lastauslaiturin jatkamiseen sekä sinne vievän tien laittamiseen 13,000 markkaa, Töölönlahden rannassa kohta sokeritehtaan alueen pohjoispuolella olevan sillan korjaukseen 1,000 markkaa ja Sörnäsän keskimäisen sillan korjaukseen 37,000 markkaa, yhden Sumpparin pohjoisrannassa olevan tihtaaln uudistukseen 1,150 markkaa, Siltavuorenrannan väliaikaisten siltain korjaukseen 2,400 markkaa, Katajanokan pohjoisrannan purkauslaiturin samoin 8,000 markkaa ja tarkastuspaviljongin pohjoispuolisen rantareunustuksen samoin 2,500 markkaa, Eteläsatamassa kohta Makasiinirannan pohjoispään edustalla olevan karin louhimiseen 20,000 markkaa, kytkypaalujuen laittami-

Määrärahoja viertoteiden korjaukseen ja kunnossapittoon.

Määrärahoja satamain korjaus- ja kunnossapitotöihin.

¹⁾ Valt. pöytäk. huhtik. 16 p. 10 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §.

seksi Pohjoissataman uuden venelaiturin vierelle 4,500 markkaa sekä 5 juomavesipostin teettämiseksi, niistä 2 Makasiininrantaan ja 3 Rahapajanrantaan, 2,500 markkaa eli yhteensä siis 203,650 markkaa.

Määräraha
hiilenpurkaus-
sillan pitentä-
miseen.
Veneiden
kytkymaksun
korotus.

Kaasulaitoksen tontin vierellä Sörnäsissä sijaitsevan hiilenpurkaussillan pitentämiseen myönsi ¹⁾ kaupunginvaltuusto 1913 vuoden menosäännön vahvistaessaan 30,000 markan määrärahan.

Budjettivaliokunnan ehdotuksesta päätti ¹⁾ kaupunginvaltuusto maksun alusten kytkemisestä Pohjoissataman venelaituriin 1913 vuoden alusta korotettavaksi 25 markkaan moottori- ja umpinaisilta purjeveneiltä sekä 10 markkaan soutu- tahi avonaisilta purjeveneiltä.

Ranta-alueen
täyttämisen.

Sittenkun Itäisen Kaivopuiston korttelissa n:o 204 olevan tontin n:o 10 omistaja, merikapteeni O. Blomqvist oli rahatoimikamarilta anonut, että hän, koska mainitulta tontilta lähtevä viemärijohto päättyi liian matalavetiseen ranta-alueeseen, saisi täyttää rannan sekä mainitun tontin että naapuritontin n:o 9 erään osan kohdalta, esitti kamari kirjelmässä toukokuun 30 päivältä, että kaupunginvaltuusto päättäisi sallia merikapteeni Blomqvistin täyttää kirjelmän oheiseen karttaluonnokseen kirjaimilla A, B ja C merkityn ranta-alueen tonttien n:ojen 9 ja 10 kohdalta seuraavin ehdoin, nimittäin:

että hakija rakennuskonttorin osituksen mukaan täyttää koko sen lahden, mikä Kaivopuiston ja Etelä Blekholman välisestä salmesta pistää edellä mainittujen tonttien väliin;

että siten syntynyt alue hakijan kustannuksella ulkopuolelta varustetaan siistillä rantareunustuksella sekä että täytetty ala joko sorastetaan tahi riittävän syvältä täytetään mullalla ja kylvetään ruohokentäksi;

että alue sitten hakijan kustannuksella pidetään siistissä kunnossa;

että tontilta n:o 10 tuleva lokaviemäri jatketaan täytteen halki syvään veteen asti; sekä

että hakija saa maksuttoman käyttöoikeuden puheena olevaan alueeseen kahdenkymmenen vuoden ajaksi, kesäkuun 1 päivästä 1912 lukien, sillä ehdolla että työ on loppuun suoritettu kesäkuun 1 päiväksi 1913, kuitenkin varaamalla kaupungille oikeus, jos se mainitun käyttöajan kuluessa johonkin tarkoitukseensa tarvitsee täytettyä aluetta tahi sen osaa, korvauksetta saada takaisin hallinta-oikeutensa niin suureen osaan aluetta kuin kaupungin tarve vaatii.

Ennen muuhun toimenpiteeseen ryhtymistä päätti ²⁾ kaupunginvaltuusto palauttaa asian rahatoimikamariin, jonka tuli

¹⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 27 §.

varata edellä mainitun tontin n:o 9 omistajille tilaisuus lausua mieltensä asiasta sekä sitten lähettää tämä lausunto valtuustolle.

Sittenkun rahatoimikamari kirjelmässä heinäkuun 25 päivältä oli valtuustolle lähettänyt tontin n:o 9 omistajain lausunnon asiasta, hyväksyi ¹⁾ kaupunginvaltuusto asiaa esiteltäessä kamarin edellä kerrotun esityksen sekä päätti lisäksi että, jos tontin n:o 9 omistajat halusivat ottaa osaa edellä mainitun työn kustantamiseen, mikäli koski heidän tonttinsa kohdalla olevaa rantakaistaletta, heille oli varattava tilaisuus siihen samoilla ehdoilla kuin edellä oli vahvistettu tontin n:o 10 omistajaan nähden.

Rahatoimikamarin esityksestä oikeutti ²⁾ kaupunginvaltuusto kaupungin yleisten töiden hallituksen 3,000 markalla ylittämään kuluvan vuoden menosäännössä istutusten ja puutaimistojen kunnossapitoa varten olevan määrärahan.

Vahvistaessaan 1913 vuoden menosäännön myönsi ³⁾ kaupunginvaltuusto istutusten kunnossapitoon seuraavat määrärahat, nimittäin: istutusten ja puutaimistojen kunnossapitoon 109,550 markkaa sekä Kivelän sairaalan istutusten samoin 2,000 markkaa, järjestysmiehen palkkaamiseksi Eläintarhan urheilukentälle 600 markkaa, mainitun urheilukentän kunnossapitoon 1,000 markkaa, Punanotkon leikkikentän samoin 500 markkaa ja Haapaniemen istutuksessa olevan urheilukentän samoin 800 markkaa, kaupunginpuutarhan asuinrakennusten polttoaineisiin 1,500 markkaa, erinäisten kaupunginpuutarhassa olevain huoneistojen lämmitykseen ja siivoamiseen 400 markkaa, samain valaistukseen 150 markkaa, talvipuutarhan kunnossapitoon 7,000 markkaa, kaupunginpuutarhan tallipalvelijaston palkkaukseen sekä tallin rehuihin y. m. menoihin 6,300 markkaa, kolmen kaupunginpuutarhassa kohta talvipuutarhan luoteispuolella sijaitsevan kasvisuojan korjaukseen 2,500 markkaa, Alpin kunnossapitoon 1,500 markkaa, vanhempain nurmien ja käytävien uudistukseen 4,500 markkaa, aitausten kunnossapitoon 3,500 markkaa, kaupunginistutuksissa tarvittavan mullan valmistamiseen 3,500 markkaa, hyötylavoissa tarvittavan lannan ostoon 650 markkaa, kaupungin vesilintujen hoitoon 1,000 markkaa, leposohvain korjaukseen 2,200 markkaa, työkalujen ostoon ja korjaukseen 2,500 markkaa, kaupungin kaikissa istutuksissa, kasvisuojissa y. m. kulutetun veden korvaukseksi 12,000 markkaa, vesipostien sijoittamiseksi eräisiin kaupunginistutuksiin 7,250 markkaa sekä 10 suojusristikon ostamiseksi puistopuita varten 1,300 markkaa ja lehtikasvien ostoon arviolta 4,000 markkaa eli siis kaikkiaan 176,200 markkaa.

Istutusten ja puutaimistojen määrärahan ylitys.

Määrärahoja istutusten kunnossapitoon.

¹⁾ Valt. pöytäk. syysk. 10 p. 30 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 20 p. 8 §. —

³⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §.

Kaisaniemen
puiston uudestijärjestäminen.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 22 päivänä 1911 oli kaupungin yleisten töiden hallitukseen edelleen valmisteltavaksi palauttanut ¹⁾ kysymyksen Kaisaniemen puiston uudestijärjestämisestä, antoi hallitus valtuustolle helmikuun 9:nä päivätyyn kirjelmän ²⁾, jossa pääasiassa lausuttiin seuraavaa:

Vertaillessa rahatoimikamarin laatimaa Kaisaniemen järjestämisehdotusta hallituksen laatimaan näytti kolme eri seikkaa olevan otettava huomioon, nimittäin: niiden toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset, niiden tarkoituksenmukaisuus ja niille ominainen tyyli.

Pääasiallisin erotus molempain puheenalaisten luonnosten välillä rakennuskustannuksiin nähden oli siinä että, kun hallitus oli suunnannut pohjoiseen johtavan päätien siihen sopivaa tasaista maata myöten Kasvitieteellisen puutarhan rajaa pitkin, oli rahatoimikamari sijoittanut tämän tien lännemmäksi pitkin rautatiealueen rajaa ja puiston epätasaisimpiin paikkoihin, sekä lisäksi siinä, että hallitus oli ehdottanut laitettavaksi pienenlaisen lammikon Elisabetinkadulta länteen kulkevan tien pohjoispuolelle, minkä laitteen sijaan haitatta kävisi teettäminen nurmen tai leikkikentän, tarvitsematta silti kajota muuhun suunnitelmaan. Vanha lammikko oli kummassakin ehdotuksessa suunniteltu toisenlaiseksi, hallituksen ehdotuksessa pienentämällä ja ympäröiväin teiden vaatimusten mukaisesti muodostelemalla, rahatoimikamarin ehdotuksessa täyttämällä luoteis-, länsi- ja eteläpuolelta sekä laajentamalla koillis- ja itäpuolelta, joten siis kumpaisenkin ehdotuksen mukaan kävisi tarpeelliseksi laittaa uusi rantareunustus. Huomattava oli lisäksi että, kun hallitus varasi paikan kaunistaville veistokuvateoksille ison lammikon länsipuolelle ja Vilhonkadulta puistoon johtavan käytävän pohjoispuolelle, ehdotti rahatoimikamari samanlaista kaunistuspaikkaa ison lammikon pohjoispuolelle sekä puiston lounaisosassa olevalle korkealle kummulle, samaten kuin että, kun hallitus veti suoran lehtotien Elisabetinkadun jatkoksi, oli rahatoimikamari sijoittanut samanlaisen suoran ja puurivien kaunistaman tien samaan suuntaan, mutta pohjoisemmaksi pitkin Kasvitieteellisen puutarhan rajaa, olematta viimeksi mainittu tie kuitenkaan kadun välittömässä yhteydessä. Näin ollen ja kun rahatoimikamarin suunnittelemat laitelmat, teiden mutkittelemisista huolimatta, poikkesivat ainakin yhtä paljon puistossa nykyään vallitsevista oloista ja mullistivat niitä ainakin saman verran kuin hallituksen ehdottamat, ei molempia luonnoksia toisiinsa kustannusten kannalta verrattaessa rahatoimikamarin luonnosta näyttänyt voivan asettaa hallituksen luonnoksen edelle, vaan pikemmin päinvastoin, koska hallituksen

¹⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 104 ja seur. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 15.

ehdotuksessa ei ollut osotettavissa niin kallista laitosta kuin raha-toimikamarin ehdottama, rautatiealueen vieritse kulkeva tie oli.

Viimeksi mainittu tie vaati myös katsomaan asiaa tarkoituksenmukaisuuden kannalta. Ratkaiseva merkitys kysymyksessä, mihin Rautatietoria ja rautatiepengertä toisiinsa yhdistävä tie oli sijoitettava, näytti olevan annettava sille seikalle, pidettiinkö sopivana sallia raskaan ajoneuvoliikenteen kulkemista tämän pienen puiston läpi vai ei. Kun hallitus puolestaan oli sitä mieltä, että ainoan ajoneuvoliikenteen, minkä puistossa ehkä kävisi salliminen, tulisi olla huvitai virkistysajelua Töölönlahden pohjoispuolisille suurille puistoalueille, ja kun rahatoimikamarikin näytti puolustavan tällaista käsitystä, ei hallitus voinut pitää edullisena, että sellaista liikennettä varten rakennettaisiin tarkoitukseen sopimattomalle maaperälle kallis tie, joka, paitsi että se puistosta kokonaan erotti kolkan, paljoa suuremman kuin Vilhonkadun muutoksen johdosta puistosta erotetun Kaisaniemen kaakkoisosan, kulki aivan läheltä niin rauhatonta, vieläpä loistohevosille varsin vaarallistakin naapuristoa kuin rautatiealue oli. Sen johdosta että tämä iso tie sijoitettaisiin puiston länsiosaan, olisi kauttakulkuliikenne, joksi myös ja ehkä ennen muuta kauttakulkeva jalkamiesliikenne olisi luettava, jakautuva urheilukentän pohjois- ja eteläsiivuilla kulkeville eri teille ja siten paljon enemmän häiritsevä puiston rauhaisaan helmaan asettuneita, kuin jos päätie suunnattaisiin hallituksen ehdotuksen mukaisesti, s. o. ottamalla huomioon että se kokoaisi kaiken kauttakulkevan sekä hevos- että jalkamiesliikenteen kumpaiseltakin teatterikujalta ja Mikonkadulta juuri tälle ainoalle suoraa pohjoiseen menevälle tielle, jolla sitä paitsi oli se etu, että se paljon aikaisemmin kuin raha-toimikamarin päätie yhtyi Kasvitieteellisen puutarhan rantaa pitkin suunniteltuun kulkuväylään. Liikennekannalta katsoen oli lisäksi olemassa melko suuri eroavaisuus molempain suunnitelman kesken, nimittäin mikäli koski pääsyä puistoon idästä käsin. Rahatoimikamari oli ollut sitä mieltä että jos, niinkuin hallitus oli ehdottanut, puistoon johtava tie lähtisi Elisabetinkadun päätekohtasta, olisi varsin paljon syytä pelätä häiritsevää liikennettä syntyvän Unionin- ja Mikonkadun välillä, minkätähden rahatoimikamari oli tahtonut kokonaan poistaa tämän kulkukohtan. Hallitus ei kuitenkaan voinut havaita rahatoimikamarin tämän mielipiteensä tueksi esittämiä perustelmia paikkansa pitäviksi, koska kaupunginasemakaavanmuutoksen johdosta mainittujen kahden kadun välinen lähin ja mukavin tie ei enää kulkenut puiston kautta, vaan päinvastoin pitkin uutta, suoraa ja tasaista Vilhonkatua, minkätähden hallitus sitä suuremmalla syyllä arveli tuon puistoon johtavan luonnollisimman kulkukohtan poistamisesta olevan seurauksena, että monet,

jotka aikoivat käydä puistossa, ennemmin kuin kiertäisivät pitkää mutkaa Puutarhakadulle, hankkiutuisivat tavalla tai toisella Unioninkadun viereisen puistomuurin ylitse ja siten eivät ainoastaan häiritsisi muita puistossa kävijöitä, vaan olisivat vaaraksi sekä hyvälle järjestykselle että itse laitoksillekin.

Lopuksi ei rahatoimikamarin luonnoksella näyttänyt olevan mitään edellytystä voidakseen hallituksen ehdotusta paremmin toteuttaa luonnontyyliä. Hallituksen ehdotus esitti luonnollisella tavalla suoria käytäviä tasaisella maalla ja kiemurtelevia käytäviä epätasaisella, jota vastoin rahatoimikamarin ehdotuksessa kaikki käytävät mutkittelivat aivan mielivaltaisesti muka suuremman vaihtelevaisuuden aikaansaamiseksi. Tuollainen keinotekoinen luonto paikalla, missä joka tapauksessa oli uusia istutuksia toimeenpantava laajimmassa mitassa, tuntui luonnottomalta. Mutta tähän katsomatta hallitus ei voinut havaita, että n. s. luonnontyyliä voitaisiin millään tavoin saada vastaamaan perusaatettaan Kaisaniemen tapaisessa pienessä puistossa, joka muodoltaan muistutti esplanadia ja jota miltei kaikilta tahoilta ympäröivät rakennukset ja kaupunkielämä. Missään tapauksessa ei täällä voinut olla puhetta hiljaisten kävelyretkien tekemisestä yksinäisillä, kiemurtelevilla poluilla, vaan täytyi sen, joka semmoista halusi, mennä kauemmaksi, Eläintarhan laajaan luonnonpuistoon.

Edellä lausutun johdosta hallitus esitti kaupunginvaltuuston päätettäväksi, että Kaisaniemen uudestijärjestämisen pohjaksi pantaisiin hallituksen laatima ehdotus.

Asiaa lopullisesti esiteltäessä päätti 1) kaupunginvaltuusto äänestettyään hyväksyä ja noudatettavaksi vahvistaa kaupungin yleisten töiden hallituksen puoltaman, kaupunginasemakaava-arkkitehti B. Jungin laatiman vaihtopuolisen ehdotuksen Kaisaniemen puiston uudestijärjestämiseksi, kuitenkin siten muutettuna, että mainitussa ehdotuksessa suunnitellut pienemmät lammikot poistettaisiin.

Tässä yhteydessä päätti kaupunginvaltuusto antaa edellä mainitun hallituksen toimeksi vastedes, sikäli kuin määrärahoja tarkoitukseen myönnettäisiin, toimeenpanna hyväksytyyn järjestämissuunnitelman.

Vahvistaessaan 1913 vuoden menosäännön osotti 2) kaupunginvaltuusto Kaisaniemen puiston tasotus- ja istutustöiden jatkamiseen 30,000 markkaa.

Kaisaniemen
puiston kaak-
koisosan varaa-

Rahatoimikamarin esityksestä päätti 3) kaupunginvaltuusto, että Unionin-, Puutarha- ja Vilhonkadun rajoittama kolmion muo-

1) Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 36 §. — 2) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §.
— 3) Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 52 §.

toinen Kaisaniemen puiston alue oli varattava rakennustontiksi sekä välttävästi ja mahdollisimman vähillä kustannuksilla kuntoon pantava.

Kallion kirjastotalon pihamaalla toimitettavia istutustöitä varten osotti ¹⁾ kaupunginvaltuusto 1913 vuoden menosäännön vahvistuksessaan 1,500 markkaa.

Vastamainitussa tilaisuudessa myönsi ¹⁾ kaupunginvaltuusto istutusten y. m. laittamiseen m. m. seuraavat määrärahat, nimittäin: hiljattain rakennetun kasvihuoneryhmän sisustamiseen 3,800 markkaa, uuden aitauksen teettämiseen kaupunginpuutarhan alueen ympärille Eläintarhaan 3,000 markkaa, kaupunginpuutarhaa pohjoisessa rajoittavan kivimuurin lopulliseen valmistamiseen 2,000 markkaa, uusien kasvisuojain alueen louhimiseen ja salaojitukseen 5,000 markkaa, uusien (lämpöjohtoa vailla olevain) kasvisuojain rakentamiseen 5,000 markkaa, Eläintarhassa emäradan itäpuolella olevain lammikkojen ympäristön järjestämiseen 8,000 markkaa, Eläintarhan raivaustöihin 4,000 markkaa, Punanotkon tasotus- ja istutustöiden loppuun saattamiseen 13,350 markkaa, Haapaniemen istutustöitä varten 4,000 markkaa, VI kaupunginosassa Tehtaan- ja Laivurikadun välisessä kulmauksessa olevan istutuksen lopullista valmistamista varten 5,800 markkaa sekä korttelin n:o 127 pohjoisosassa olevan istutuksen lopullista kuntoonpanoa varten 3,100 markkaa, Kaivopuiston tasotus- ja istutustöiden jatkamiseen 8,000 markkaa, töiden jatkamiseen Savilan puutaimistoissa 2,500 markkaa, Engeltorin ja sen eteläpuolisten istutusten järjestämiseen 15,000 markkaa, Laivurikadun ja Speranskitien kulmauksessa olevan istutuksen järjestämiseen 1,500 markkaa sekä Viidennen linjan vierellä Kalliossa olevan istutuksen järjestämiseen 14,100 markkaa, puistsohvain ostoon 2,500 markkaa sekä kelkkaratain laittamiseen 3,000 markkaa eli yhteensä siis 103,650 markkaa.

Samalla päätti kaupunginvaltuusto:

antaa kaupungin yleisten töiden hallituksen toimeksi mahdollisimman pian laatia ja valtuuston hyväksyttäväksi lähettää ehdotuksen edellä mainitun, emäradan itäpuolella Eläintarhassa olevain lammikkojen ympäristön järjestämiseksi; sekä

että tämän työn kustantamiseen osotettuja varoja, yhteensä 23,000 markkaa ²⁾, ei saa käyttää, ennenkuin kaupunginvaltuusto on hyväksynyt mainitun suunnitelman.

Rahatoimikamarin esityksestä oikeutti ³⁾ kaupunginvaltuusto kaupungin yleisten töiden hallituksen vuonna 1912 ylittämään alem-

minen raken-
nustontiksi.

Määräraha Kal-
lion kirjasto-
talon viereisiä
istutustöitä
varten.

Määrärahoja
istutusten lait-
tamiseen y. m.

Puhtaanapito-
laitoksen mää-
rärähaan ylitys.

¹⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. — ²⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 110. —

³⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 20 p. 7 §.

pana mainitut puhtaanapitolaitoksen määrärahat seuraavilla määrillä, nimittäin makkien ja käymäläin puhtaanapitomäärärahan 6,000 markalla, kaupungin yleisten paikkain ja katuosain puhtaanapitomäärärahan 6,000 markalla, viertoteiden puhtaanapitomäärärahan 13,000 markalla sekä venesatamain puhtaanapitomäärärahan 2,000 markalla.

Määrärahoja puhtaanapitolaitosta varten.

Vahvistaessaan 1913 vuoden menosäännön myönsi ¹⁾ kaupunginvaltuusto puhtaanapitolaitosta varten seuraavat määrärahat, nimittäin: kaupungin rantasilloilla olevain tavaravajain, kauppahallien sekä Aleksanterinkadun talon n:o 1 ja Länsirannan talon n:o 10 puhtaanapitoon 8,000 markkaa, kaatopaikkain ja laiturien kunnossapitoon 6,000 markkaa, vartijain palkkaukseen 7,000 markkaa, makkien ja käymäläin puhtaanapitoon 20,000 markkaa, makkien ja käymäläin korjaukseen 3,000 markkaa, käymäläin vedenkulutukseen arviolta 6,000 markkaa, kaupungin yleisten paikkain ja katuosain puhtaanapitoon 135,000 markkaa, VI kaupunginosan huvila-alueella olevain teiden kaupungille kuuluvain osain puhtaanapitoon 11,500 markkaa, X, XI ja XII kaupunginosassa olevain uusien katujen kaupungille kuuluvain osain puhtaanapitoon 10,200 markkaa sekä XIII ja XIV kaupunginosan uusien katujen kaupungille kuuluvain osain puhtaanapitoon 13,700 markkaa, keskikaupungin katujen kasteluun 28,500 markkaa, keskikaupungin katujen kasteluun ja Kauppatorin huuhteluun käytettävää vettä varten 22,000 markkaa, viertoteiden puhtaanapitoon 48,000 markkaa, Kaivopuiston viertoteiden samoin 1,000 markkaa, teiden samoin 18,000 markkaa, venesatamain samoin 2,000 markkaa ja jäiden samoin 1,500 markkaa, 3 kaluvajan teettämiseen 1,200 markkaa ja hiekkavajan teettämiseksi Töölön alueelle 900 markkaa, eräiden hiekkavajain kattojen korjaukseen, tervaukseen ja osittaiseen uudistukseen 1,800 markkaa, hiekkavajain maalaukseen 630 markkaa sekä käymäläin teettämiseksi Elisabetinpuistikon vierelle, Läntisen viertotien vierelle aivan tavararatapihan luo, Ulrikaporin vuorille kohta Unioninkadun itäpuolelle, Rahapajanrannan länsiosaan, Toisen linjan ja Hämeenkadun kulmaukseen sekä Pohjois Rautatiekadun ja Arkadiakadun kulmaukseen 12,050 markkaa eli siis yhteensä 357,980 markkaa.

Määräraha tonttien aittamiseen.

Aitauksen teettämiseksi Vilhonkadun varrella olevain kaupungin tonttien ympärille osotti ¹⁾ kaupunginvaltuusto 1913 vuoden menosäännön vahvistaessaan 2,000 markkaa.

Määräraha Korkeasaaren

Sen johdosta että Helsingin anniskeluosakeyhtiön johtokunta oli kaupunginvaltuustolta anonut yhtiön 1912 vuoden voittovarain

¹⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §.

kaupungille tulevasta osuudesta 95,853 markan 30 pennin määrärahaa käytettäväksi Korkeasaarella ja Seurasaarella olevain yhtiön laitosten voimassapitoon vuonna 1913, myönsi ¹⁾ valtuusto yhtiölle mainittuun tarkoitukseen 35,000 markan määrärahan edeltäpäin maksettavaksi kaupunginkassasta sekä aikansa takaisin suoritettavaksi kaupungin osuudesta mainittuja voittovaroja, minkä ohessa valtuusto sen kysymyksen valmistelemiseksi, minkä verran yhtiölle lopullisesti voitaisiin myöntää avustusta edellä mainituista voittovaroista, lähetti asian siihen erikoisvaliokuntaan, jonka valtuusto vastedes asettaisi laatimaan ehdotusta voittovarain jakamiseksi.

Sittenkun maistraatti oli vaatinut kaupunginvaltuustolta lausuntoa kaupunginasemakaava-arkkitehdin laatimasta, kaupungin yleisten töiden hallituksen hyväksymästä ehdotuksesta eri kaupunginosain maantieteelliseksi nimiksi sekä valtuusto kokouksessaan joulukuun 12 päivänä 1911 oli päättänyt ²⁾ asiasta vaatia rahatoimikamarin lausuntoa, antoi rahatoimikamari sellaisen lausunnon ³⁾ sekä esitti, että valtuusto maistraatin hyväksyttäväksi puoltaisi kamarin ehdottamia eri kaupunginosain nimityksiä.

Asiaa lopullisesti esiteltäessä päätti ⁴⁾ kaupunginvaltuusto ehdottaa edellä mainittua kaupunginasemakaava-arkkitehdin laatimaa ehdotusta hylättäväksi, koska ehdotetut nimet olivat sopimattomia, tarpeettomia ja eräissä tapauksissa harhaanviepiä.

Rahatoimikamarin kirjelmässä elokuun 29 päivältä tehdyn esityksen johdosta päätti ⁵⁾ kaupunginvaltuusto hyväksyä mainitun kirjelmän oheisen ehdotuksen Turholmassa olevain kaupungin ja valtioneuvoksetar M. Nordmanin tiluspalstain väliseksi rajanjärjestelyksi sekä oikeuttaa valtioneuvoksetar Nordmanin ottamaan vettä kaupungin alueella olevista kaivoista ja käyttämään kaupungin laitureita, mihinnousupaikkoja ja uimarantaa, kuitenkin varaten kaupungille oikeuden tarpeen vaatiessa peruuttaa mainitut edut ja pannen ehdoksi että valtioneuvoksetar Nordman kustantaa erään käymälän tarpeellisen muuton enintään 200 markalla.

B. Kaupungin irtainta omaisuutta ja rahatointa koskevat asiat.

Kaupunginkassan inventtaajiksi valitsi ⁶⁾ kaupunginvaltuusto herrat Salingren ja Stockmannin sekä heidän varamiehikseen pankinjohtaja H. Kihlmanin ja herra Krogiuksen.

¹⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 10 p. 22 §. — ²⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 111. — ³⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 3. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. tammik. 30 p. 21 §. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. syysk. 24 p. 5 §. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. tammik. 9 p. 5 §.

Kertomus kaupungin lahjoitusrahastojen tileistä ja tilinpäätöksestä vuodelta 1911.
Kertomus kaupungin 1911 vuoden tileistä ja tilinpäätöksestä.

Rahatoimikamarin kirjelmässä helmikuun 8 päivältä valtuustolle lähetetty, rahatoimikonttorin laatima kertomus kaupungin lahjoitusrahastojen tileistä ja tilinpäätöksestä vuodelta 1911 esiteltiin kaupunginvaltuuston tiedoksi 1).

Kirjelmässä huhtikuun 25 päivältä lähetti rahatoimikamari valtuustolle rahatoimikonttorin laatiman kertomuksen 2) kaupungin 1911 vuoden tileistä ja tilinpäätöksestä. Tilinpäätös oli yhteenvedettynä seuraava:

Tulot.

Tuloja rahasäännön mukaan	Smk 15,631,253: 51
„ yli rahasäännön	„ 2,005,388: 97
Säästöä määrärahoissa	„ 534,660: 04
	<hr/>
	Yhteensä Smk 18,171,302: 52

Menot.

Määrärahoja rahasäännön mukaan	Smk 15,631,253: 51
Määrärahoja ylitetty	„ 684,724: 21
Vajausta lasketuissa tuloissa	„ 261,753: 48
	<hr/>
	Smk 16,577,731: 20
Vuoden tulos, ylijäämää	„ 1,593,571: 32
	<hr/>
	Yhteensä Smk 18,171,302: 52

Edellä mainittu ylijäämä	„ 1,593,571: 32
siihen lisättyinä 1910 vuoden käyttämätön säästö eli	„ 1,046,954: 99
antaa saldoksi vuodelle 1912	Smk 2,640,526: 31

Kertomus kaupungin 1911 vuoden tilien ja hallinnon tarkastuksesta.

Kirjelmässä toukokuun 11 päivältä lähetti maistraatti valtuustolle kertomuksen 3) kaupungin 1911 vuoden tilien ja hallinnon tarkastuksesta.

Kertomuksessa huomautettiin, että kaupungin menot olivat tili-vuonna olleet 15,781,317 markkaa 68 penniä ja ylittivät budjetissa vahvistetun summan 150,064 markalla 17 pennillä sekä että tulot ylittivät lasketun määrän 1,743,635 markalla 49 pennillä, joten kaupungin tilinpäätös osotti ylijäämää 1,593,571 markkaa 32 penniä, mikä tulos oli suotuisampi kuin yhtenäkkään edellisenä vuonna. Tämä oli suurimmaksi osaksi johtunut tontinlunastuksista, jotka tulot 1,150,475 markalla 32 pennillä ylittivät lasketun määrän.

1) Valt. pöytäk. helmik. 13 p. 17 §. — 2) Valt. pain. asiakirj. n:o 20. — 3) Valt. pain. asiakirj. n:o 42.

Tarkastuksen jatkuessa olivat tilintarkastajat saaneet kokea, kuinka suuressa määrässä työtä ja eri hallintohaarain toiminnan tuloksen asiallista arvostelemista sekä kertomuksen antamista vaikeutti se, että laitosten ja lautakuntain vuosikertomuksia, harvakuuisin poikkeuksin, ei saapunut tarkastuksen kestäessä, minkä johdosta tilintarkastajat, samoin kuin aikaisemminkin, lausuivat toivomuksen, että mainitut kertomukset olisivat valmiina tarkastuksen alkaessa.

Lisäksi huomauttivat tilintarkastajat että, kun kaupungin rahoitimi viime vuosikymmenen aikana oli suuressa määrin kasvanut ja vähitellen syntyneitä uusia laitoksia ja viranomaisia varten oli annettu johtosääntöjä, jotka tilitysjärjestelmään nähden eivät olleet keskenään yhdenmukaisia, oli kaupungin kirjanpito saavuttanut sellaisen laajuuden, ettei tarpeellista yleiskatsausta suoraan kirjoista voinut saada tähänastisen kirjanpitoavan pohjalla. Suuremman selväpiirteisyyden ja yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi tilintarkastajat sentähden ehdottivat, että tilinteosta annettaisiin yhteinen johtosääntö kaupungin kaikille laitoksille ja lautakunnille, niille vahvistettuihin erikoisjohtosääntöihin katsomatta. Jos tässä kohden siten voitaisiin aikaansaada yhdenmukaisuutta, kävisi itse pääkirjanpitoakin selväpiirteisemmäksi ja näiden tilien nopeampi ja tehokkaampi tarkastaminen mahdolliseksi. Tässä yhteydessä tilintarkastajat huomauttivat, että memoriaalit ja memoriaalitodisteet antoivat varsin puutteellisen selvityksen niihin sisältyvistä rahaeristä. Lyhyt, perustelua vailla oleva merkintä oli tällaisissa tapauksissa saanut olla laajain siirtelyjen pohjana.

Edellä mainittua kaupungin tileistä ja tilinpäätöksestä annettua kertomusta sekä tilintarkastuskertomusta esiteltäessä päätti ¹⁾ kaupunginvaltuusto myöntää rahatoimikamarille sekä kaupungin muille hallituksille ja hallinnollisille lautakunnille vastuunvapauden niiden toiminnasta ja tilityksestä vuodelta 1911.

Vastuunvapaus kaupungin hallintoviranomaisille vuodelta 1911.

Mitä sitten tuli mainitussa tilintarkastuskertomuksessa esitettyihin näkökohtiin ja toivomuksiin päätti kaupunginvaltuusto, ennen muuhun toimenpiteeseen ryhtymistä, lähettää tilintarkastuskertomuksen kaupungin revisionikonttoriin lausunnon saamiseksi puheena olevista seikoista.

Kirjelmässä maaliskuun 21 päiväältä lähetti rahatoimikamari valtuustolle kaupungin irtaimen omaisuuden katsastusmiesten antaman tarkastuskertomuksen sekä jäljennöksen katsastusmiesten kaupungin revisionikonttoriin asiasta antamasta kirjelmästä ²⁾.

Kertomus kaupungin irtaimen omaisuuden katsastuksesta.

Mainitussa tarkastuskertomuksessa olivat katsastusmiehet huo-

¹⁾ Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 1 §. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 50.

mauttaneet, että vesijohtolaitoksen luetteloihin oli merkitty ainoastaan olemassa olevain tarveaineiden arvo, mutta ei niiden määrää, mikä menettely ei ollut katsastusmiehistä näyttänyt oikealta.

Edellä mainitussa revisionikonttoriin annetussa kirjelmässä taas esitettiin eräitä näkökohtia kaupungin irtaimen omaisuuden katsastukseen nähden sekä alustava ehdotus katsastuksen toimittamistavan uudesti järjestämiseksi.

Asiaa esiteltäessä päätti 1) kaupunginvaltuusto vaatia kaupungin teknillisten laitosten hallituksen lausuntoa vesijohtolaitosta koskevan muistutuksen johdosta sekä käskää revisionikonttorin valtuustolle antaa sellaisen lausunnon, kuin katsastusmiesten konttoriin antamassa kirjelmässä tehty esitys aiheutti.

Sittenkun kaupungin teknillisten laitosten hallitus antamassaan lausunnossa oli huomauttanut että, koska vesijohtolaitoksen tarveaineiden täydellinen erikoisluettelo aina oli kirjoitettu erityiseen tarveainekirjaan, ei sellainen erikoisluettelo enää ollut tarpeellinen laitoksen inventaarissa, päätti 2) kaupunginvaltuusto, ettei asia tältä kohden aiheuttaisi muuta toimenpidettä.

Antamassaan lausunnossa 3) revisionikonttori huomautti, että kaupungin irtaimen omaisuuden, siihen luettuina työkalut, koneet, tarveaineet ja varastot, tehokas katsastus ei, tämän omaisuuden suunnattoman lisääntymisen johdosta, ollut valittuja katsastusmiehiä käyttämällä aikaansaataavissa, muutoin kuin erittäin runsailla kustannuksilla ja melko suurilla työvoimilla. Koska kuitenkin kunnallishallituksesta kaupungissa voimassa oleva asetus sääsi, että tuollaiset katsastusmiehet oli valittava, oli konttori sitä mieltä, että joitakuita katsastusmiehiä edelleenkin olisi valittava, mutta näiden työnä tulisi ainoastaan olla tarkoin pitää silmällä kaupungin virastojen ja laitosten itsensä toimittamia kalustonkatsastuksia. Konttori ehdotti tehtäväksi eräitä muutoksia tammikuun 14 päivänä 1902 vahvistettuun katsastusmiesten johtosääntöön.

Kaupungin irtaimen omaisuuden katsastusmiesten johtosääntö.

Sittenkun rahatoimikamarikin oli antanut siltä vaaditun lausunnon 3) asiasta, päätti 4) kaupunginvaltuusto vahvistaa seuraavan johtosäännön:

Helsingin kaupungin irtaimen omaisuuden katsastusmiesten johtosääntö.

1 §.

Helsingin kaupungin irtaimen omaisuuden katsastusmiehet, lukuaan seitsemän, sekä viisi varamiestä näille, valitsee kaupunginvaltuusto vuosittain syyskuulla.

1) Valt. pöytäk. huhtik. 16 p. 14 §. — 2) Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 32 §. — 3) Valt. pain. asiakirj. n:o 50. — 4) Valt. pöytäk. syysk. 10 p. 36 §.

2 §.

Ennenkuin kaupungin virastojen ja laitosten kaluston vuosikatsastukset alkavat, tulee katsastusmiesten kokoontua valitakseen puheenjohtajan ja jakaakseen työn keskenään.

3 §.

Katsastusmiesten on velvollisuus tarkoin pitää silmällä kaupungin virastojen ja laitosten kalustonkatsastusta, ollen siinä pantava kirjaan lähinnä edellisestä kalustonkatsastuksesta lähtien tässä kaupungin omaisuudessa tapahtuneet muutokset.

4 §.

Kaupungin irtaimen omaisuuden vuosikatsastus pitää olla suoritettu seuraavan vuoden helmikuun kuluessa, jolloin kalustoluettelot, asianomaisten virastojen ja laitosten asianmukaisesti allekirjottamina sekä varustettuina asianomaisen katsastusmiehen merkinnällä katsastuksen kulusta, ovat rahatoimikonttoriin annettavat pidettäväksi kaupungin muiden tilien ohella vuosilintarkastajain saatavina.

5 §.

Jos katsastustoimituksessa on tehty muistutus, on asianomaisen selitys vaadittava kaupungin revisionikonttorin välityksellä, minkä jälkeen asiassa syntyneet kirjat katsastusmiesten harkinnan mukaan annetaan vuosilintarkastajille tiedoksi ja sitä muuta toimenpidettä varten, jonka tilintarkastajat havaitsevat tarpeelliseksi.

Jos hoidon puutetta tahi hukkaamista huomataan, on se ilmoitettava kaupunginvaltuustolle, joka asianomaista vastaan voi ajaa sitä kannetta, johon syytä on.

6 §.

Katsastusmiehet saavat palkkiota kaupunginvaltuuston määräämän summan, jonka rahatoimikamari osottaa maksettavaksi, sittenkun kalustoluettelot on rahatoimikonttoriin annettu.

Samalla päätettiin, että katsastusmiesten palkkioksi oli toistaiseksi maksettava kullekin 300 markkaa.

Kirjelmässä toukokuun 7 päivältä lähetti Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian turvakodin johtokunta valtuustolle kertomuksen koulujen hallinnosta vuonna 1911 sekä kertomuksen koulujen samanvuotisten tilien tarkastuksesta.

Asiaa esitellessä päätti ¹⁾ kaupunginvaltuusto myöntää johtokunnalle vastuunvapauden mainitulta tilivuodelta.

Maistraatin esitykseen että se oikeutettaisiin 2,000 markalla ylittämään kuluvan vuoden menosäännössä tarverahojaan varten oleva määräraha kaupunginvaltuusto myöntyi ²⁾.

Raastuvanoikeuden nuoremman oikeusneuvosmiehen F. Gyllingin rahatoimikamariin antamassaan kirjelmässä anottua, että

Vastuunvapaus Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian turvakodin johtokunnalle.

Maistraatin tarverahain määrärahan ylitys.

Palkkankorotus oikeusneuvos-

¹⁾ Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 5 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 2 §.

mies F. Gyllin-
gille.

hänelle marraskuun 1 päivästä 1911 lukien suotaisiin palkankorotusta viiden vuoden palveluksesta 500 markkaa vuodessa, jätti kamari kirjelmässä joulukuun 21 päivältä samaa vuotta asian kaupunginvaltuuston ratkaistavaksi.

Asiaa esiteltäessä päätti ¹⁾ kaupunginvaltuusto myöntyä anomukseen, ja oli siten myönnetty palkankorotus maksettava valtuuston käyttövaroista.

Määräraha väli-
aikaisen toisen
jaoston voi-
massapitöön
raastuvanoikeu-
den ensimmäi-
sellä osastolla.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan lokakuun 31 päivänä 1911 oli myöntynyt ²⁾ yhteisen raastuvanoikeuden esitykseen komitean asettamisesta valmistelemaan kysymyksiä raastuvanoikeuden väliaikaisen viidennen osaston asettamisesta vakinaiselle kannalle ja siitä kenties johtuvista muutoksista raastuvanoikeuden kokoonpanoon ja työtapaan sekä puolestaan valinnut jäsenet mainittuun komiteaan, antoi komitea huhtikuun 1:senä päivätyn ³⁾ mietinnön asiasta.

Mietinnössä komitea huomautti, että sille annettu tehtävä etusijassa käsitti ehdotuksen laatimisen toimenpiteiksi, jotka olisivat omansa vähentämään ensimmäiselle osastolle kasautunutta työtaakkaa, mutta päätehtävänään oli komitea pitänyt sen kysymyksen selvittämistä, miten raastuvanoikeuden kokoonpano ja toiminta kokonaisuudessaan olisi parhaiten järjestettävissä, sikäli kuin tämän asian voi ratkaista yleistä lakia muuttamatta. Kun tämä kysymys kumminkin vaati tarkkaa ja seikkaperäistä valmistelua eikä sitä koskeva, komiteassa tekeillä oleva verraten laajakantoinen ehdotus ehtisi vuoden varrella valmistua ja sentähden olisi vähän toiveita sen voimaan saattamisesta ennen 1913 vuoden loppua, mutta kysymys ensimmäisen osaston töiden helpottamisesta oli kiireellistä laatua ja vaati välittömiä toimenpiteitä, oli komiteasta näyttänyt sopivimmalta käsitellä tämä asia erillisenä ja antaa siinä erityinen mietintö ja ehdotus.

Komitea oli yhteisen raastuvanoikeuden kanssa yhtä mieltä siitä, että ensimmäinen osasto ainoastaan vaivoin voi tulla toimeen nykyisillä työvoimillaan, sekä että ensimmäistä osastoa rasittavan työtaakan osittainen huojentaminen oli oikeudenhoidon etujen kannalta ehdottomasti välttämätön. Tämä tarkoitus olisi komitean mielestä, siksi kunnes perinpohjaisempi muutos raastuvanoikeuden työpäätökseen saataneen aikaan, parhaiten saavutettavissa perustamalla raastuvanoikeuden ensimmäiseen osastoon väliaikainen toinen jaosto, ja kävisi osaston molempain jaostojen välisen työnjaon järjestäminen esimerkiksi seuraavien perusteiden mukaan:

¹⁾ Valt. pöytäk. tammik. 16 p. 9 §. — ²⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 120. —

³⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 23.

Ensimmäisen osaston I jaosto käsittelisi ja ratkaisisi:

lainhuudatus-, kiinnitys-, holhous- ja avioehtoasiat sekä niistä syntyneet riidat;

vajavaltaiten kiinteän omaisuuden myymistä ja panttausta koskevat asiat;

holhoojain tilintekoa koskevat riidat;

riidat osatalokkaan ja naapurin oikeudesta lunastaa huoneuksia ja maata kaupungissa;

riidat niistä haitoista ja rasituksista, joita naapurin tulee tai ei tule toiselta kärsiä;

perunkirjoitus- ja perinnönjakotoimituksista johtuneet riidat;

testamentinvalvomiset ynnä perintö- ja testamenttiriidat; sekä vekseli- ja merioikeusjutut.

Ensimmäisen osaston II jaosto käsittelisi puolestaan seuraavat jutut ja asiat:

riidat taloon ja siitä pois muuttamisesta;

konkurssi-, pesäero- ja vuosihaastejutut;

riidat paremmasta oikeudesta luovutettuun omaisuuteen;

syytteet konkurssirikoksesta;

hakemukset kadonneen henkilön julistamisesta kuolleeksi;

hakemukset hukkaantuneen asiakirjan kuolettamisesta;

raastuvanoikeuden tehtäviin kuuluvat katselmukset ja arvaukset; sekä

täysivaraisuuden ja varattomuuden todistuksia koskevat asiat.

Kumpikin jaosto kokoontuisi varsinaiseen istuntoon kolmasti viikossa niinä päivinä, jotka yhteinen raastuvanoikeus työpöytätyksen johdolla määräisi.

Molempain raastuvanoikeuden jaostojen kokoonpano olisi seuraava:

I jaosto toimisi oikeuspormestari puheenjohtajanaan ja olisivat siinä muina jäseninä yksi virkaatoimittava vanhempi oikeusneuvosmies varapuheenjohtajana sekä osaston sivilinotaari toisena lisäjäseninä. Pöytäkirjaa pitäisi I jaostolla maistraatinsihteri hänelle ennestään kuuluvilta osilta sekä muissa jaoston käsiteltävissä jutuissa ja asioissa sivilinotaari.

II jaostoon taas kuuluisi yksi vanhempi oikeusneuvosmies puheenjohtajana sekä kaksi ylimääräistä neuvosmiestä lisäjäseninä. Pöytäkirjanpito jaettaisiin viimeksi mainittujen kesken siten, että toinen heistä, joka toimisi varapuheenjohtajana ja olisi apuna konkurssituomioita laadittaessa, olisi pöytäkirjurina yhdessä, toinen ylimääräinen neuvosmies taas kahdessa viikkoistunnossa.

Osaston palveluksessa olevista kahdesta vakinaista palkkausta nauttivasta kaupunginpalvelijasta määrättäisiin kumpikin jaostol-

leen, jota paitsi konkurssi- ja perinnönluovutusasioissa esiintyviin monilukuisiin kutsuihin ja tiedonantoihin nähden olisi tarpeellista toiselle jaostolle palkata lisäksi yksi ylimääräinen kaupunginpalvelija.

Väliaikaisen toisen jaoston perustamisesta raastuvanoikeuden ensimmäiseen osastoon olisi laskelmain mukaan vuotuisia menoja kaikkiaan 13,200 markkaa alempana olevan jaoituksen mukaan:

Lisäpalkkio I jaoston varapuheenjohtajalle	Smk	3,000: —
Palkkio II jaoston puheenjohtajalle	„	1,500: —
Palkkio II jaoston toiselle ylimääräiselle neuvosmiehelle, varapuheenjohtajalle	„	4,000: —
Palkkio saman jaoston toiselle ylimääräiselle neuvosmiehelle	„	2,400: —
Määräraha ylimääräistä pöytäkirjanpitoa varten ..	„	800: —
Lisämääräraha kesäloman hankkimiseksi II jaoston puheenjohtajalle	„	100: —
Palkkio saman jaoston ylimääräiselle kaupunginpalvelijalle	„	1,400: —
		Yhteensä Smk 13,200: —

Komitea ehdotti, että kaupunginvaltuusto, hyväksyen komitean ehdotuksen, väliaikaisen toisen jaoston voimassa pitämiseksi raastuvanoikeuden ensimmäisellä osastolla, syyskuun 1 päivästä lukien, vuotta 1912 varten osottaisi 4,367 markkaa ja vuodeksi 1913 myöntäisi 13,200 markan määrärahan, sekä että kaupunginvaltuusto antaisi määrärahoista tekemästään päätöksestä tiedon yhteiselle raastuvanoikeudelle asianmukaista toimenpidettä varten.

Asiaa esiteltäessä myöntyi ¹⁾ kaupunginvaltuusto komitean esitykseen, ja oli ensinmainittu summa maksettava valtuuston käyttövaroista sekä jälkimäinen pantava maksettavaksi 1913 vuoden menosäännöstä.

Määrärahoja kesäloman hankkimiseksi raastuvanoikeuden viidennen osaston oikeusneuvosmiehille ja vahtimestareille.

Yhteisen raastuvanoikeuden esityksestä myönsi ²⁾ kaupunginvaltuusto 750 markan määrärahan kesäloman hankkimiseksi kolmelle raastuvanoikeuden väliaikaisella viidennellä osastolla palvelivalle ylimääräiselle oikeusneuvosmiehelle, lukien 250 markkaa heille kullekin, sekä 100 markan määrärahan lyhyen samanlaisen loman hankkimiseksi kahdelle mainitulla osastolla palvelevalle vahtimestarille, lukien 50 markkaa kumpaisellekin, ja oli nämä määrärahat, yhteensä siis 850 markkaa, maksettava valtuuston käyttövaroista.

Määräraha raastuvanoike-

Yhteisen raastuvanoikeuden esityksestä päätti ³⁾ kaupungin-

¹⁾ Valt. pöytäk. huhtik. 16 p. 25 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 8 §. —

³⁾ Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 10 §.

valtuusto raastuvanoikeuden väliaikaisen viidennen osaston voimassaapitoon vuonna 1913 myöntää 26,400 markan määrärahan seuraavaa jaoitusta noudattaen:

Puheenjohtajan palkkio	Smk	1,000: —
Saman kesälomaa varten	”	350: —
Puheenjohtajan viransijaisen palkkio	”	3,000: —
Varapuheenjohtajan viransijaisen s:n	”	3,000: —
Yhden ylimääräisen oikeusneuvosmiehen palkkio ..	”	3,000: —
Kahden rikosasiainnotaarin palkkio à 4,000: — ..	”	8,000: —
Ylimääräisen oikeusneuvosmiehen ja rikosasiainnotaarien kesälomamäärärahat, kunkin 250: — ..	”	750: —
Ylimääräisen kaupunginviskaalin palkkio	”	4,000: —
Kahden ylimäär. kaupunginpalvelijan palkkiot à 1,600: —	”	3,200: —
Näiden kesälomamäärärahat à 50: —	”	100: —
Yhteensä Smk		26,400: —

Tämä määräraha oli merkittävä 1913 vuoden menosääntöön.

Maistraatin esityksestä myönsi 1) kaupunginvaltuusto 500 markan määrärahan viransijaisuuspalkkioksi kaupunginviskaali A. Mestertonille kaupunginviskaali A. Söderholmin viran hoitamisesta elokuulla, sittenkun viimeksi mainittu oli saman kuukauden 2 päivänä erotettu virasta.

Viransijaisuuspalkkio kaupunginviskaali A. Mestertonille.

Sittenkun ensimmäinen ja toinen kaupunginvouti olivat maistraattiin antamassaan kirjelmässä huomauttaneet, että ulosottolaitoksen käytettävänä olevat työvoimat kävisivät riittämättömiksi sen lisääntyneen työmäärän johdosta, mikä laitokselle koituisi Fredrikserin huvilayhdyskunnan tultua yhdistetyksi kaupunkiin, sekä tämän johdosta esittäneet yhden uuden ulosottoapulaisen palkkaamiseksi ensimmäiselle ja niinikään yhden ulosottoapulaisen palkkaamiseksi toiselle kaupunginvoudille myönnettäväksi määrärahoja, 200 markkaa kuukaudessa edelliselle ja 150 markkaa kuukaudessa jälkimmäiselle, toukokuun 1 päivästä 1912 lukien, lähetti maistraatti kirjelmässä huhtikuun 20 päivältä puoltosanansa kera mainitun esityksen kaupunginvaltuustolle.

Määrärahoja kolmen ulosottoapulaisen palkkaamiseen.

Asiaa esiteltäessä myöntyi 2) kaupunginvaltuusto mainittuun esitykseen, ja oli tarvittavat määrärahat maksettava valtuuston käyttövaroista.

Maistraatin esityksestä myönsi 3) kaupunginvaltuusto 225 markan kuukausimäärärahan, heinäkuun 1 päivästä 1912 lukien, yhden

1) Valt. pöytäk. syysk. 10 p. 41 §. — 2) Valt. pöytäk. huhtik. 30 p. 25 §. — 3) Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 53 §.

lisäulosottoapulaisen palkkaamiseksi rangaistusten täytäntöönpanoa varten, ja oli määräraha mainitulta vuodelta maksettava valtuuston käyttövaroista.

Kaupungin-
palvelijain ja
ulosottoapu-
laisten palkan-
korotusanom-
ukset.

Yhteisen raastuvanoikeuden kirjelmässä syyskuun 30 päivältä ja maistraatin kirjelmässä lokakuun 19 sekä marraskuun 1 ja 15 päivältä valtuustolle lähetetyt useiden kaupunginpalvelijain ja ulosottoapulaisten palkankorotusanomukset kaupunginvaltuusto, rahatoimikamarin annettua siltä vaaditut lausunnot, lähetti ¹⁾ valmisteltaviksi erikoisvaliokuntaan.

Kaupunginval-
tuuston
kokous- ja
kansliahuo-
neisto.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 22 päivänä 1911 oli käsenyt ²⁾ valmistusvaliokunnan valtuustolle antaa ehdotuksen sen suuntaiseen toimenpiteeseen ryhtymisestä, että valtuuston kokoukset kävisi pitäminen muualla kuin silloisessa huoneistossa, päätti ³⁾ valtuusto, että valiokunta sai valtuuston vallalla lopullisesti ratkaista kysymyksen toisen kokoussalin samoin kuin valtuuston kansliallekin tarpeellisen huoneiston vuokraamisesta.

Sittemmin ilmoitti ⁴⁾ valtuuston puheenjohtaja valmistusvaliokunnan ryhtyneen sen suuntaiseen toimenpiteeseen, että valtuusto vastedes voi pitää kokouksensa uudessa pörssisalissa, sekä että neljä huonetta käsittävä kansliahuoneisto niinkään oli vuokrattu pörssitalosta.

Kaupungin-
valtuuston
kanslian palk-
kaussääntö.

Esiteltäessä valmistusvaliokunnan mietintöä kaupunginvaltuuston kanslian ⁵⁾ uudestijärjestämisestä päätti ⁶⁾ valtuusto, että syyskuun 1 päivästä lähtien oli otettava käytäntöön seuraava:

Kaupunginvaltuuston kanslian palkkaussääntö.

1 sihteeri, palkkaa	Smk	10,000: —
1 apulaissihteeri, palkkaa	„	8,000: —
1 notaari, palkkaa	„	6,000: —
1 kanslisti	„	2,400: —
1 vahtimestari	„	1,800: —
Yhteensä Smk		28,200: —

Sihteeri, apulaissihteeri ja notaari saavat palkankorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta 10 % pohjapalkastaan kumpaisellakin kerralla.

Evätty esitys-
ehdotus kau-
punginval-

Herrain Ehrnroothin ja Stenrothin kaupunginvaltuustolle tekemän esitysehdotuksen sen suuntaiseen toimenpiteeseen ryhtymi-

¹⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. — ²⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 121. —
³⁾ Valt. pöytäk. tammik. 9 p. 7 §. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. tammik. 30 p. 34 §. —
⁵⁾ Ks. tätä kert. siv. 210 ja seur. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 18 §.

sestä, että valtuuston pöytäkirjat 1913 vuoden alusta lähtien painatettaisiin, valtuusto, valmistusvaliokunnan annettua asiasta lausunnon, epäsi 1) 22 äänellä 20 vastaan, jotka annettiin sen ehdotuksen puolesta, että ainoastaan valtuuston kussakin eri tapauksessa tekemät päätökset painatettaisiin sekä esityslistan liitteenä jaettaisiin valtuustolle.

Rahatoimikamarin esitykseen, että kamari oikeutettaisiin 11,778 markalla 23 pennillä ylittämään 1911 vuoden menosäännössä arvaamattomia tarpeita varten olevan määrärahasa, kaupunginvaltuusto myöntyi 2).

Rahatoimikamarin esityksestä myönsi 3) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan 5,000 markan määrärahan kamariin vuoden jälellä olevaksi ajaksi asetettavan ylimääräisen apulaissihteerin palkkaamiseksi 500 markalla kuukaudessa.

Niinikään rahatoimikamarin esityksestä päätti 4) kaupunginvaltuusto, että kamarin vahtimestarin palkkaus oli huhtikuun 1 päivästä lähtien korotettava 1,800 markkaan vuodessa, minkä ohessa kamarin vahtimestarille J. Lindlöfille myönnettiin mainitun palkan lisäksi henkilökohtaista palkanlisäystä 200 markkaa vuodessa, ja oli siten tehdyn päätöksen johdosta vuodelta 1912 tarvittavat lisäämäärärahat maksettava valtuuston käyttövaroista.

Rahatoimikamarin esityksestä myönsi 5) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan 300 markan määrärahan viransijaisen palkkaamiseksi liikennekonttorin apulaisvaakamestarille G. Tidermanille helmikuun 1 päivästä huhtikuun loppuun myönnetyn virkavapauden aikana 100 markalla kuukaudessa.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan lokakuun 31 päivänä 1911 oli kaupungin tavaravajain käyttämistä koskevaa kysymystä käsittelemään asettaamansa valiokuntaan lausunnon saamista varten lähettänyt 6) Töölön sokeritehdasosakeyhtiön anomuksen että valtuusto sekä antaisi anteeksi sen 96 markan rahamäärän, jota yhtiöltä oli vaadittu makasiinivuokrana eräästä sokerimäärästä, jota oli vahvistetun makausajan yli säilytetty eräässä Katajanokan rantamakasiinissa, että myös päättäisi, ettei makasiinivuokraa vastedes lueta tavarasta, jota tavaranomistaja ei ole vallitsevan vaunujen puutteen johdosta voinut vahvistetun maksuttoman makausajan kuluessa rantamakasiineista poistaa, antoi valiokunta lausunnon asiasta ja esitti, että kaupunginvaltuusto, koska valtuusto oli helmikuun 27 päivänä tehnyt periaatteellisen päätöksen 7)

tuuston pöytäkirjain painattamisesta.

Rahatoimikamarin määrärahan ylitys.

Määräraha ylimääräisen apulaissihteerin palkkaamiseksi rahatoimikamariin.

Rahatoimikamarin vahtimestarin palkankorotus.

Määräraha liikennekonttorin apulaisvaakamestarin viransijaisen palkkaamiseksi.

Maksettavaksi pannun makasiinivuokran anteeksiantaminen.

1) Valt. pöytäkirja marrask. 26 p. 16 §. — 2) Valt. pöytäkirja tammik. 16 p. 12 §. —

3) Valt. pöytäkirja helmik. 13 p. 14 §. — 4) Valt. pöytäkirja maalisk. 12 p. 15 §. —

5) Valt. pöytäkirja helmik. 13 p. 16 §. — 6) Ks. 1911 vuod. kert. siv. 123. — 7) Ks. tätä kert. siv. 93.

siitä, että rautatievaunujen puute ei perustelisi makasiinivuokran palauttamista, jättäisi hakemuksen tältä kohden huomioon ottamatta, mutta sitä vastoin myöntyisi anomukseen mainitun makasiinivuokran palauttamisesta.

Asiaa lopullisesti esiteltäessä hyväksyi ¹⁾ kaupunginvaltuusto valiokunnan esityksen.

Taksa tavarain
säilyttämisestä
kaupungin
tavaravajoissa.

Kysymystä kaupungin tavaravajain käyttämisestä voimassa olevain määräysten muuttamisesta valmistelevaan asetettu valiokunta ²⁾ oli niinkään laatinut ja kaupunginvaltuustolle lähettänyt ehdotuksen taksaksi tavarain säilyttämisestä mainituissa tavaravajoissa ³⁾.

Asiaa uudestaan esiteltäessä päätti ⁴⁾ kaupunginvaltuusto valiokuntaan palauttaa mainitun ehdotuksen mikäli koski määräyksiä tavarain maksuttomasta makausajasta.

Valiokunnan annettua uuden ehdotuksen viimeksi mainitusta seikasta vahvasti ⁵⁾ kaupunginvaltuusto huhtikuun 1 päivästä lähtien noudatettavaksi seuraavan taksan:

Taksa tavarain säilyttämisestä Helsingin tavaravajoissa.

Vuokraa tavarain säilyttämisestä Helsingin kaupungin tavaravajoissa luetaan:

1) tuontitavarasta ja kotimaisesta kauttakulku-tavarasta 40 penniä kullakin lattiapinnan neliömetriltä vuorokaudessa;

2) vientitavarasta 20 penniä kullakin lattiapinnan neliömetriltä vuorokaudessa; sekä

3) niissä tapauksissa, jolloin rahatoimikamari antaa vajat vuokralle, eri sopimuksen mukaan.

Kaupunki myöntää kuitenkin maksutonta makausaikaa:

1) Helsingissä tullautettavalle tavaralle:

a) kuusi vuorokautta lastikirjaan merkityille, vähintään 50 tonnia käsitteville tavaramäärille, jos ne ovat tullinalaisia taikka julkisen viranomaisen laatutarkastuksen alaisia tullittomia tavaroita; sekä

b) kolme vuorokautta muissa tapauksissa;

2) tavaralle, joka tullauttamatta taikka liikennemaksuista vapautettuna lähetetään toiseen paikkakuntaan:

a) kuusi vuorokautta, jos tavara lähetetään rautateitse: sekä

b) neljätoista vuorokautta, jos tavara lähetetään meritse.

1 muist. Tämä vuokraton makausaika luetaan laivasta purkaessa sen päivän lopusta, jona purkamisen vajaan on päättynyt, sen päivän loppuun, jona tavara vajasta poistetaan. Muissa tapauksissa luetaan aika sen päivän alusta, jona tavara on vajaan pantu, sen päivän loppuun, jona se poistetaan.

¹⁾ Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 29 §. — ²⁾ Ks. tätä kert. siv. 246. — ³⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 10. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 19 §. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 23 §.

2 muist. Sunnuntai- ja pyhäpäiviä ei oteta huomioon maksutonta makausaikaa lukiessa.

3 muist. Laivavuoron tai rautatievaunujen puute ei oikeuta vuokran palauttamista vaatimaan, mutta liikennekonttori voi, jos tilaa pakkahuoneessa puuttuu, semmoisen palautuksen myöntää.

Lopullisesti esiteltäessä kaupunginvaltuuston kokouksessa joulukuun 22 päivänä 1911 pöydälle pantua liikennekonttorin esitystä kaupungin pakkahuoneessa ¹⁾ olevaa työkuntaa koskevain määräysten muuttamisesta päätti ²⁾ valtuusto myöntyä konttorin ehdotukseen, että työkunnan työntekijät saisi palvelukseen ottaa liikennekonttori työnjohtajan esityksestä, mutta sitä vastoin tällä kertaa hylätä konttorin ehdotuksen työkunnalle vahvistetun taksan muuttamisesta, koska riittävää kokemusta työkunnan toiminnasta ei vielä ollut saatu, minkä ohessa liikennekonttorin kuitenkin käskettiin vuoden kuluttua, silloin saavutetun pitempiaikaisen kokemuksen pohjalla, tehdä uusi ilmoitus työkunnan toiminnan tuloksesta sekä ehdotus sellaisiksi edellä mainitun taksan muutoksiksi, mitkä silloin saattoivat näyttää tarpeellisilta.

Pakkahuoneessa olevaa kaupungin työkuntaa koskevan määräyksen muutos.

Kirjelmässä helmikuun 15 päivältä rahatoimikamari ilmoitti että, sittenkun liikennekonttori oli kamariin lähettänyt tilin kaupungin pakkahuoneessa voimassa pidetyn työkunnan 1911 vuoden menoista ja tuloista, oli mainittu tili osottanut vajausta 2,910 markkaa 84 penniä sekä että liikennekonttori oli, huomauttaen että työkunta oli hoitanut pakkahuoneen puhtaanapidon, ehdottanut, että työkunnan tuloiksi myös saisi laskea tästä johtuneen 1,600 markan säästön, joka samalla tavalla kuin ennenkin olisi pantava maksettavaksi liikennekonttorin tarverahoista, ja esitti kamari, joka oli myöntynyt mainittuun liikennekonttorin ehdotukseen, osotettavaksi 1,310 markan 84 pennin määrärahan siten jälellä olevan menojen ja tulojen välisen erotuksen täyttämiseksi.

Määräraha pakkahuoneessa olevaa kaupungin työkuntaa varten.

Rahatoimikamarin esitykseen suostuen myönsi ³⁾ kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan viimeksi mainitun määrän.

Rahatoimikamarin esityksestä päätti ⁴⁾ kaupunginvaltuusto valtuuttaa kamarin John Stenbergs maskinfabriksaktiebolag yhtiön kanssa tekemään sopimuksen moottoriveneen ynnä siihen kuuluvan koneen hankkimisesta satamakonttorille toiminimen tarjouksen mukaisesta 5,250 markan hinnasta sekä mainitulle toiminimelle myymään satamakonttorin moottoriveneen 1,000 markan hinnasta, ja oli siten tarvittava kustannusmäärä, 4,250 markkaa, maksettava valtuuston käyttövaroista.

Määräraha moottoriveneen ostoon satamakonttorin käytettäväksi.

1) Ks. 1911 vuod. kert. siv. 123 ja seur. — 2) Valt. pöytäk. tammik. 30 p. 2 §. — 3) Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 12 §. — 4) Valt. pöytäk. helmik. 13 p. 15 §.

Määräraha merenkulun turvaamiseksi.

Niinikään päätti ¹⁾ kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin esityksestä asettaa kamarin käytettäväksi 30,000 markan määrärahan niitä toimenpiteitä varten, joihin kamari kaupungin satamakapteenin kanssa neuvoteltuaan katsoisi olevan tarpeellista ryhtyä täkäläisen merenkulun turvaamiseksi 1912 vuoden purjehduskaudella, ja oli tämä määräraha pantava maksettavaksi valtuuston käyttövaroista.

Kunnallisen luotsilaitoksen järjestäminen.

Suomen kauppavaltuutettujen keskusvaliokunnan tekemän esityksen johdosta päätti ²⁾ kaupunginvaltuusto, siihen nähden että suurin osa maamme luotseja oli Suomen luotsi- ja majakkalaitoksen tultua asetetuksi Venäjän meriministeriön alaiseksi, eronnut toimistaan sekä että kruununluotseja siis ainoastaan harvalukuisilla luotsauspaikoilla oli saatavissa, antaa rahatoimikamarin toimeksi merenkulun keskeytymisen välttämiseksi viivyttämättä ryhtyä sen suuntaiseen toimenpiteeseen, että kunnallinen luotsilaitos saadaan aikaan joko tätä kaupunkia varten taikka myös, jos voi käydä päinsä, yhteisesti muiden kuntain kanssa, minkä ohessa valtuusto puheena olevaa tarkoitusta varten asetti käyttövaroistaan kamarin käytettäväksi vuonna 1912 tarvittavan määrärahan.

Määräraha keskeytymättömän talviliikenteen voimassapitomahdollisuuksien selvittämiseksi.

Rahatoimikamarin esityksestä päätti ³⁾ kaupunginvaltuusto asettaa kamarin käytettäväksi vuonna 1912 enintään 10,000 markan määrärahan valtuuston käyttövaroista keskeytymättömän talviliikenteen voimassapitomahdollisuuksien selvittämiseksi sekä tästä työstä johtuviin kustannuksiin.

Määräraha huoneistojen vuokraamiseksi kaupungin yleisten töiden hallitukselle y. m. viirastoille.

Niinikään rahatoimikamarin esityksestä ⁴⁾ valtuutti ⁵⁾ kaupunginvaltuusto kamarin tekemään Pohjois Esplanadikadun talon n:ojen 25 ja 27 omistajan kanssa sopimuksen kahden kaikkiaan 36 huonetta käsittävän huoneiston vuokraamisesta kaupungin yleisten töiden hallitukselle ynnä rakennuskonttorille, tilastokonttorille ja oikeusaputoimistolle yhteensä 16,000 markan vuosivuokrasta, minkä ohessa valtuusto puheena olevaan tarkoitukseen käyttövaroistaan myönsi vuonna 1912 tarvittavan määrärahan 11,023 markkaa 33 penniä.

Määräraha rakennuskonttorin kalustoa varten.

Rahatoimikamarin esityksestä myönsi ⁶⁾ kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan 7,277 markan 20 pennin määrärahan rakennuskonttoriin hankitun kaluston kustantamiseksi.

Ylimääräisten insinööri- ja piirustaja-apulaisten palkkauskäytäntöjen ylläpito.

Rahatoimikamarin esityksestä oikeutti ⁷⁾ kaupunginvaltuusto kaupungin yleisten töiden hallituksen 7,000 markalla ylittämään kuluvan vuoden menosäännössä ylimääräisten insinööri- ja piirustaja-apulaisten palkkausta varten olevan määrärahan.

Vahvistaessaan 1913 vuoden menosäännön päätti ⁸⁾ kaupunginvaltuusto:

¹⁾ Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 37 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 27 §. — ³⁾ Valt. pöytäk. huhtik. 30 p. 10 §. — ⁴⁾ Rtk. kirj. maalisk. 7 p. n:o 170. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 18 §. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. marrask. 26 p. 9 §. — ⁷⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 10 p. 15 §. — ⁸⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §.

että rakennuskonttorin katu-, laituri- ja satamarakennusosastolle perustetaan insinöörinvirka, jonka pitäjälle taataan palkkaa 6,000 markkaa ja matkaravoja 500 markkaa sekä 10 %:n palkankorotus 5 ja 10 vuoden palveluksesta;

nuskonttorin katu-, laituri- ja satamarakennusosastoon.

että apulaistyöpäällikön voimassa oleva johtosääntö on oleva mainitun insinööriin noudatettavana; sekä

että kaupungin yleisten töiden hallitus saa täyttää viran kuusi-kuukautisen molemminpuolisen irtisanomisajan ehdolla.

Rahatoimikamarin esityksestä myönsi 1) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan yhteensä 3,225 markan määrärahan kirjojus- ja yhteenlaskukoneiden ostamiseksi tilastokonttoriin.

Määräraha kirjojus- ja yhteenlaskukoneiden hankkimiseksi tilastokonttoriin. Lisäys tilastokonttorin tarverahain määrärahaan.

Niinikään rahatoimikamarin esityksestä myönsi 2) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan 1,400 markkaa lisäykseksi tilastokonttorin tarverahain määrärahaan.

Määräraha rakennustarkastajan ja apulais-rakennustarkastajan viransijaisen palkkaamiseen.

Sittenkun kaupungin rakennustarkastaja oli maistraattiin annetussa kirjelmässä anonut myönnettäväksi yhteensä 800 markan määrärahaa kesäloman aikaisen viransijaisen palkkaamiseksi rakennustarkastajalle ja apulais-rakennustarkastajalle kuukaudeksi vuositain, lähetti maistraatti puoltosanansa kera kirjelmässä kesäkuun 5 päiväältä mainitun anomuksen valtuustolle.

Asiaa esiteltäessä myöntyi 3) kaupunginvaltuusto mainittuun anomukseen, katsoen kuitenkin olevan lausuminen, että lomaa ei olisi rakennustarkastajalle eikä hänen apulaiselleen annettava kesän aikana, jolloin kaupungin rakennustoiminta on vilkkaimmillaan, vaan jonakin muuna aikana vuodesta.

Edellä mainittu määräraha oli maksettava valtuuston käyttövaroista.

Kaupungissa voimassa olevia rakennusjärjestyksiä tarkastamaan asetettu komitea 4) oli myös laatinut ja kaupunginvaltuustolle lähettänyt ehdotukset 1:o) Helsingin kaupungin rakennustarkastuskonttorin johtosäännöksi; 2:o) taksaksi niiden maksujen laskemiseksi, joita säädetyin toimituskirjainlunastuksen lisäksi rakennusjärjestyksen mukaan kannetaan rakennustarkastukseen kuuluvista toimituksista; sekä 3:o) taksaksi, jonka mukaan maksut oikeudesta aidata erilleen kaupungin maata rakennusyrietyksiä varten lasketaan.

Rakennustarkastuskonttorin menosääntö y. m.

Asiasta antamassaan mietinnössä 5) lausui komitea ensinmainitun ehdotuksen johdosta, että kaupungin rakennustarkastaja oli, huomauttaen että hänen palkkansa virkasivutuloineen, jotka nyt jäisivät pois, oli viime vuosina tuntuvasti ylittänyt komitean ehdottaman palkkamäärän sekä ettei rakennustarkastajan työtaakka ja

1) Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 23 §. — 2) Valt. pöytäk. lokak. 8 p. 22 §. — 3) Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 17 §. — 4) Ks. tätä kert. siv. 220. — 5) Valt. pain. asiakirj. n:o 35.

vastuu henkilökunnan lisäämisen johdosta mainittavasti vähenisi, koska melko suuri osa uusien virkamiesten työstä kohdistui siihen tarkastustoimintaan, jota nykyään työvoimain puutteessa ei ollut ehditty suorittaa, anonut että hänelle siten menettämänsä virkasivutulojen vastikkeeksi myönnettäisiin vuotuista henkilökohtaista palkanlisäystä 1,400 markkaa. Komitean enemmistö oli katsonut tämän pyynnön ansaitsevan huomiota. Puheena olevan rakennustarkastuksen uudistuksen johdosta menettäisi rakennustarkastaja, jolla vuonna 1911 oli ollut palkkaa ja virkasivutuloja yhteensä noin 19,000 markkaa, melko suuren osan vuosituloistaan. Tosin komitean ehdottama 12,000 markan pohjapalkka oli sinänsä varsin tuntuva, mutta huomattava oli, että kunta käytti rakennustarkastajan työvoimaa hyväkseen siinä määrin, että hänen vatedes lienee vaikea, jopa mahdotonkin, hankkia mainittavia sivutuloja. Komitea sentähden ehdotti kaupunginvaltuuston päätettäväksi, että silloisen rakennustarkastajan tuli, jos hän pysyi kaupungin palveluksessa sen jälkeen kun rakennustarkastuskonttorin uusi palkkaussääntö oli astunut voimaan, tämän säännön mukaisten palkkaetujensa lisäksi saada henkilökohtaista palkanlisäystä 1,400 markkaa vuodessa.

K. senaatin marraskuun 25 päivänä 1895 Helsingin kaupungissa rakennusasioissa suoritettavia toimituksia y. m. varten vahvistaman taksan mukaan saivat ne kaksi maistraatin kunnallisuusmiestä, jotka viran puolesta ottivat näihin toimituksiin osaa, kantaa eräät toimituksen laadun mukaan määrätyt maksut, ja oli tämä virkasivutulo viime vuosina noussut keskimäärin 3,500—4,000 markkaan. Siinä tapauksessa että nämä sivutulot jäisivät pois ja vastaavat maksut menisivät kaupunginkassaan, olisi katselmusmiehinä nykyään toimiville neuvosmiehille myönnettävä vastike siten menettämistään palkkaeduista. Tämän johdosta oli komitea ehdottamaansa rakennustarkastuksen vuosirahansääntöön merkinnyt 8,000 markan määrärahan mainittua tarkoitusta varten.

Rakennusjärjestyksen määräyksen mukaan otti eräisiin tärkeimpiin katselmustoimituksiin osaa terveydenhoitolautakunnan valtuutettu. Samantapainen määräys tulisi komitean laadittavana olevaan uuden rakennusjärjestyksen ehdotukseen. Sanotun tehtävän oli tähän asti hoitanut ensimmäinen kaupunginlääkäri, jolla edellä mainitun taksan nojalla oli tästä ollut sivutuloja keskimäärin 2,500 markkaa vuodessa. Kun tämä maksu komitean ehdotuksen johdosta jäisi pois, oli menosääntöön merkitty saman suuruinen palkkio maksettavaksi sille henkilölle, jonka terveydenhoitolautakunta puolestaan määräisi olemaan apuna rakennustarkastuksessa.

Komitea oli katsonut tarpeelliseksi asettaa maistraatin käytettäväksi määrärahan, siltä varalta että rakennustarkastuskonttorin

työvoimia tarvitsisi lisätä. Tämä arviomääräraha oli ehdotettu 6,000 markaksi.

Mitä tuli taksaehdotukseen niiden maksujen laskemiseksi, joita säädetyn toimituskirjain lunastuksen lisäksi rakennusjärjestyksen mukaan kannettiin Helsingin rakennustarkastukseen kuuluvista toimituksista, huomautti komitea, että kaupunginvaltuustossa oli vallinnut se käsitys, että rakennustarkastuksen kustannukset oli pantava rakennuttajain suoritettaviksi. Tämä komitean mielestä aivan oikea ja oikeudenmukainen periaate oli sivistysmaissa rakennustarkastusta järjestettäessä kaikkialla otettu käytäntöön. Puheena olevain maksujen taksaehdotusta laatiessaan oli komitea edellyttänyt, että niiden tulisi tuottaa kaupungille kohtuullinen korvaus rakennustarkastuksen aiheuttamista kustannuksista, kuitenkin millään tavoin rasittamatta tai ehkäisemättä rakennustoimintaa. Komitea olikin koettanut sovittaa taksan niin, että maksut jakautuisivat mahdollisimman oikeudenmukaisen perustuksen mukaan.

Maksut tontinrajan ulkopuolelle menevistä ulkonemista, niin kuin katetuista ulkoparvekkeista y. m. oli komitea ehdottanut saksalaisten tariffien mukaan, joissa tuollaisia maksuja oli jo kauan ollut käytännössä. Komiteassa oli lausuttu epäilyksiä tuollaisen maksun soveliaisuudesta periaatteelliselta kannalta. Siihen nähden oli huomautettu, että kaupunkitontin myyminen tuotti ostajalle oikeuden rakentaa ja käyttää tonttia rakennusjärjestyksen puitteissa. Jos kerran rakennusjärjestyksen mukaan oli lupa teettää kadun tai avonaisen paikan puolelle ulkomia, niin olisi epäoikeutettua, tontin myyntiin liittyviin ehtoihin katsomatta, panna tontinomistajain maksettavaksi lisämaksua tuollaisista rakennuksista, jommoista maksua ainoastaan kävisi katsominen kauppahinnan lisäykseksi, mutta ei suinkaan rakennustarkastajan toiminnan korvaukseksi. Tähän nähden ja kun tuollaisia ulokerakennuksia, jotka olivat omansa aikaansaamaan vaihtelua sekä saattamaan katukuvan vilkkaammaksi ja miellyttävämmäksi, esteettisistä syistä ei olisi ehkäistävä, olivat eräät komitean jäsenet olleet sitä mieltä, että tässä puheena oleva maksuryhmä voisi haitatta jäädä pois, erittäinkin kun nämä maksut rasitaisivat talonomistajia epätasaisesti, koska tässä ei otettaisi huomioon tontin asemaa eikä sieltä avautuvaa näköalaa, ei myöskään tontin yksikköhintaa. Komitean enemmistö ei ollut tahtonut myöntää näille syille ratkaisevaa merkitystä. Ulokkeitten laittaminen tiesi todellisuudessa tontinrajan ulkopuolella olevan tilan hyväksi käyttämistä ja tuotti tontinomistajalle ylimääräisen edun lattiapinnan lisäyksenä. Viime aikoina oli tuollaisia ulokerakennuksia useissa tapauksissa teetetty yksinomaan taloudellisen hyödyn saamiseksi, ensinkään ottamatta huomioon esteettisiä vaatimuksia. Enemmistön mielestä kävi

tuollaisten ulokkeiden rakennusoikeudesta sitä suuremmalla syyllä kantaminen maksun, kun ne tuntuvasti rajoittivat vapaata ilmanvaihtoa ja valoisuusoloja. Mitään oikeudellista estettä ei näyttänyt oleva esitettävissä tuollaisen maksun säätämiseksi, joka tuottaisi kaupungille tuntuvia lisätuloja sanottavasti rasittamatta rakennuttajia.

Mitä vihdoin tuli ehdotukseen taksaksi, jonka mukaan maksut oikeudesta aidata erilleen kaupungin maata rakennusyrietyksiä varten lasketaan, huomautti komitea, että rahatoimikamarin tuli maksua määrätessään panna tarpeellista huomiota rakennuspaikan asemaan ja liikenneoloihin. Kaupungin ulkolaidoilla, missä liikenne oli vähäinen ja ehken naapuritontitkin rakentamatta, oli maksua tietenkin suoritettava tuntuvasti pienempi määrä, kuin jos käytettiin keski-kaupungilla sijaitsevaa katuosaa, useinkin tuntuvaksi haitaksi liikenteelle. Puheenalaista maksua suoritettaisiin käytetyn alueen pinta-alan perusteella, joten siis maksua ei laskettaisi käytetyn alueen vieritse kulkevalta jalkakäytävältä.

Komitea esitti, että kaupunginvaltuusto ottaisi puheenalaiset ehdotukset tarkastettaviksi ja antaisi ne lausuntonsa kera maistraattiin jatkokäsittelyä varten.

Mainitut ehdotukset olivat seuraavat:

Ehdotus rakennustarkastuskonttorin menosäännöksi.

1 rakennustarkastaja, palkkaa	Smk	12,000: —
matkarahoja	”	600: —
1 apulais-rakennustarkastaja, palkkaa	”	9,000: —
matkarahoja	”	600: —
1 rakennusinsinööri, palkkaa	”	9,000: —
matkarahoja	”	400: —
1 rakennuskontrollööri, palkkaa	”	6,500: —
matkarahoja	”	500: —
1 apulais-rakennusinsinööri	”	4,800: —
1 kanslisti	”	2,400: —
1 apulaiskanslisti	”	1,500: —
Määräraha palvelusmiehiä ja kutsumusten tiedoksisaattamista varten, arviolta	”	2,800: —
Palkkio terveydenhoitolautakunnan valtuutetulle osanotosta rakennuskatselmuksiin	”	2,500: —
Määräraha kesäloman hankkimiseksi rakennustarkastuskonttorin virkamiehille, maistraatin määräyksen mukaan, arviolta	”	2,000: —
Tarverahoiksi ja aineenkoetusten kustantamiseksi, arviolta	”	3,500: —
Siivoaminen, arviolta	”	700: —
Korvausta menetetyistä sivusaataavista kahdelle nykyään virassa olevalle, katselmustoimituksiin osaa ottavalle raatimiehelle, à 4,000: —	”	8,000: —
Määräraha ylimääräisten apulaisten palkkaamiseksi, maistraatin määräyksen mukaan, arviolta	”	6,000: —
Yhteensä Smk		72,800: —

Muist. Kaikki rakennustarkastuskonttorin palveluksessa olevat virkamiehet saavat 5 ja 10 vuoden palveluksesta palkankorotusta 10 % pohjapalkastaan.

Ehdotus taksaksi niiden maksujen laskemiseksi, joita säädetyn toimituskirjain lunastuksen lisäksi rakennusjärjestyksen mukaan kannetaan Helsingin kaupungin rakennustarkastukseen kuuluvista toimituksista.

1:ksi uutis-, lisä- ja korotusrakennuksesta maksetaan:

- a) uutis- ja lisärakennuksesta kolme (3) penniä kuutiometriltä rakennuksen kuutiosisällystä, luettuna kellarin lattiasta ja, missä kellaria ei ole, alimman kerroksen lattiasta ylimmän kerroksen yläpään parrukertaan; sekä
b) korotusrakennuksesta sama maksu kuin uutisrakennuksesta, luettuna korotetun osan alareunasta ylimmän kerroksen yläpään parrukertaan.

Vähin maksu on kahdeksankymmentä (80:—) markkaa.

2:ksi tulisijan-, rakenne- ja julkisivumuutoksesta:

- a) tulisijanmuutoksesta viisi (5:—) markkaa kultakin muutetulta tulisijalta; sekä

b) rakennus-, rakenne- ja julkisivumuutoksesta kolme (3:—) markkaa jokaiselta huoneelta, jossa muutos tehdään, kuitenkin niin että, jos muutos koskee väliseinää tai parrukertaa, ainoastaan toinen muutoksen koskettamista tilavuuksista otetaan lukuun.

Vähin maksu on kolmekymmentä (30:—) markkaa.

3:ksi muutosrakennuksesta, joka aikaansaa oleellisen muutoksen rakennuksen pääosiin tai sen käyttämiseen, suoritetaan maksua 1 kohdan sekä pienemmistä muutosrakennuksista 2 kohdan mukaan.

4:ksi tonttirajan ulkopuolelle kadulle tai yleiselle paikalle päin tehdystä ulokkeesta, niinkuin umpinaisesta parvekkeesta, erkkeristä y. m., katto- ja kordonkiliistat luvusta erotettuina, maksetaan kerta kaikkiaan kaksikymmentä (20:—) markkaa neliometriltä ulokkeen pohjapintaa kultakin kerrokselta.

Rakennustarkastuskonttorin debiteeraamista maksuista on asianmukaisesti kirjotetut maksuliput neljäntoista päivän kuluessa kustakin toimituksesta sekä, mikäli 4 kohdassa mainittua maksua koskee, neljäntoista päivän kuluessa rakennusyrityksen lopullisen katselmuksen toimittamisesta rahatoimikonttoriin annettava kannettaviksi ja perittäviksi. Kuukauden kuluttua toimituspäivästä saa maksun suorittaa kahden sen jälkeisen viikon kuluessa kunakin arkipäivänä niinä aikoina, jolloin kaupunginkassa pidetään yleisölle avoinna.

Valituksen tämän taksan mukaan suoritettaviksi pannaista maksuista saa asiallinen tehdä maistraatille.

Jos piirustusten vahvistamista tarkoittava hakemus lopullisesti evätään, saa hakija, rakennustarkastajalle asiasta ilmoitettuaan, periä takaisin kaksi kolmasosaa suorittamistään maksuista.

Ehdotus taksaksi, jonka mukaan maksut oikeudesta kaupungin maan erilleen aitaamiseen rakennusyrityksiä varten kannetaan.

Oikeudesta rakennusyritystä varten lauta-aitauksella taikka telineillä aidata erilleen kaupungin maata suoritetaan kultakin viikolta maksua vähintään yksi (1) ja enintään kymmenen (10) penniä neliometriltä käytettyä aluetta.

Vähin maksu on kymmenen (10) markkaa.

Muist. Luvan myöntäminen kaupungin maan käyttämiseen tässä mainittuun tarkoitukseen on voimassa olevain säännösten mukaan maistraatin sekä puheenalaisten maksujen debiteeraus ja kannanta rahatoimikamarin asia.

Asiaa esiteltäessä hyväksyi ¹⁾ kaupunginvaltuusto edellä olevat ehdotukset, mikä saatettaisiin maistraatin tiedoksi jatkotoimenpideä varten. Samalla hyväksyi valtuusto komitean ehdotuksen 1,400 markan vuotuisen henkilökohtaisen palkanlisäyksen myöntämisestä rakennustarkastajalle.

Lisämääräraha rakennustarkastusta varten.

Maistraatin kirjelmässä lokakuun 2 päivältä tehdyn esityksen johdosta että rakennustarkastusta varten myönnettäisiin sellainen lisämääräraha, mikä oli käynyt tarpeelliseksi sen johdosta että kaupunginvaltuuston edellä kerrotulla tavalla vahvistamaa rakennustarkastuskonttorin uutta menosääntöä oli syyskuun 20 päivästä lähtien sovellettu, osotti ²⁾ valtuusto käyttövaroistaan tuollaista määrärahaa 11,792 markkaa 72 penniä.

Määräraha kirjotuskoneen hankkimiseksi verotusvalmistelukunnalle.

Rahatoimikamarin esityksestä osotti ³⁾ kaupunginvaltuusto 700 markan määrärahan kirjotuskoneen hankkimiseksi verotusvalmistelukunnalle, ja oli tämä määräraha maksettava valtuuston käyttövaroista.

Lisämääräraha verotusvalmistelukunnalle.

Niinikään rahatoimikamarin esityksestä myönsi ⁴⁾ kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan verotusvalmistelukunnalle vuodeksi 1912 lisämäärärahaa 1,600 markkaa kaupungin uuden ääniliuttelon laatimisesta valmistelukunnalle koituneen ylimääräisen menon suoritukseksi.

Lisäys verotusvalmistelukunnan palkkaussääntöön.

Rahatoimikamarin esityksestä päätti ⁵⁾ kaupunginvaltuusto verotusvalmistelukunnalle huhtikuun 26 päivänä 1910 vahvistettuun palkkaussääntöön tehtäväksi seuraavan lisäyksen:

Puheenjohtaja ja sihteeri saavat palkankorotusta 10 % pohjapalkastaan palveltuaan 5 ja 10 vuotta samassa virassa.

Kasvatuslautakunnan tarverahain y. m. määrärahan ylitys.

Kasvatuslautakunnan esityksestä päätti ⁶⁾ kaupunginvaltuusto sallia ylittää lautakunnan 1912 vuoden tarverahain määrärahan enintään 700 markalla sekä Finbyn Aisbölen kasvatuslaitoksen määrärahan enintään 1,500 markalla.

Museonhoitajan palkkauksen korotus.

Kaupungin museon lautakunnan esityksestä päätti ⁷⁾ kaupunginvaltuusto museonhoitajan palkkion 1913 vuoden alusta korotettavaksi 600 markasta 1,000 markkaan vuodessa.

Talonmiehen ja lämmittäjän asettaminen Hakasalmen huvilaan.

Rahatoimikamarin esityksestä päätti ⁸⁾ kaupunginvaltuusto: Hakasalmen huvilaan perustettavaksi talonmiehen- ja lämmittäjäntoimen huhtikuun 1 päivästä 1912;

¹⁾ Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 37 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 4 §. — ³⁾ Valt. pöytäk. huhtik. 16 p. 21 §. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 7 §. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 31 §. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 20 p. 14 §. — ⁷⁾ Valt. pöytäk. lokak. 8 p. 14 §. — ⁸⁾ Valt. pöytäk. maalisk. 26 p. 9 §.

tälle toimihenkilölle maksettavaksi palkkaa 1,200 markkaa vuodessa, paitsi vapaata asuntoa ja polttoaineita;

oikeuttaa rahatoimikamarin valitsemaan sopivan henkilön mainittuun toimeen; sekä

käyttövaroistaan tarkoitukseen myöntää 900 markan määrärahan vuodeksi 1912, minkä jälkeen meno oli merkittävä vakinaiseen menosääntöön.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan lokakuun 31 päivänä 1911 oli kasvatuslautakuntaan ja kansakoulujohtokuntaan lausunnon saamista varten lähettänyt 1) valtuuston asettaman valiokunnan antaman mietinnön kansanlastentarhain toiminnasta, antoivat kasvatuslautakunta ja kansakoulujohtokunta lausuntonsa asiasta.

Kansanlastentarhain toiminta ja niiden määrärahat.

Asiaa lopullisesti esiteltäessä päätti 2) kaupunginvaltuusto periaatteellisesti, että kansanlastentarhain apurahat oli 1913 vuoden alusta pantava maksettaviksi kaupungin vakinaisesta menosäännöstä. Samalla päätti valtuusto:

että kaupungin kannattamain kansanlastentarhain ylivalvonta vastedes on oleva sitä varten asetetun erikoisen johtokunnan asia;

että mainittujen kansanlastentarhain toiminnan lähempi silmälläpito annetaan toimeksi toistaiseksi kolmeksi vuodeksi asetetulle tarkastajalle, miehelle tai naiselle, jonka palkkio on oleva 1,200 markkaa vuodessa;

että kansanlastentarhain johtokunta saa toimekseen julistaa tarkastajanviran avonaisena haettavaksi ja sitten valtuustolle tehdä esityksen sen täyttämisestä;

myöntää 1,500 markan matka-apurahan vastaisen tarkastajan nautittavaksi sillä ehdolla, että hän kolmen kuukauden aikana ulkomailla tutkii kansanlastentarhain järjestystä ja toimintaa sekä tältä opintomatkalta palattuaan antaa kansanlastentarhain johtokunnalle matkakertomuksen;

antaa kansanlastentarhain johtokunnan toimeksi saavutetun kokemuksen pohjalla laatia sekä kaupunginvaltuuston tutkittavaksi lähettää säännösteleviä määräyksiä kansanlastentarhain valvonnasta ja avustamishdoista; sekä

niinikään antaa kansanlastentarhain johtokunnan toimeksi laatia sekä aikansa valtuuston tarkastettavaksi ja hyväksyttäväksi lähettää ehdotuksen johtokunnalle tarpeelliseksi johtosäännöksi.

Kansanlastentarhain johtokunnan esityksestä osotti 3) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan johtokunnalle vuodeksi 1912 tarve-rahoja 500 markkaa tilitysvelvollisuudella käytettäväksi.

1) Ks. 1911 vuod. kert. siv. 158 ja seur. — 2) Valt. pöytäk. helmik. 13 p. 29 §. — 3) Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 32 §.

Kansanlastentarhain johtajatarten hakemuksesta sekä kansanlastentarhain johtokunnan ja rahatoimikamarin lausunnot hankittuun myönsi ¹⁾ kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan näille lastentarhoille lisämäärärahoja vuodeksi 1912 kaikkiaan 13,290 markkaa seuraavaa jaoitusta noudattaen:

Sörnäsän ruotsalais-suomalainen kansanlastentarha	Smk	441:—
Kallion ruotsalainen kansanlastentarha	„	1,400:—
Hermannin ruotsalainen	„	1,640:—
„ suomalainen	„	1,294:—
Töölön ruotsalainen	„	1,128:—
„ suomalainen	„	1,026:—
Sepänkadun ruotsalainen	„	400:—
Korkeavuorenkadun suomalainen kansanlastentarha	„	1,384:—
Vladimirinkadun ruotsalainen	„	1,088:—
Kansakoulukadun suomalainen	„	805:—
Kivenhakkaajakadun suomalainen	„	1,599:—
Fredriksperin ruotsalais-suomalainen	„	1,085:—

Vahvistettaessa 1913 vuoden menosääntöä pantiin ²⁾ siihen 150,000 markan määräraha olemassa olevia kansanlastentarhoja varten johtokunnan määräyksen mukaan käytettäväksi sekä 10,000 markan määräraha uusia kansanlastentarhoja varten, niinkään johtokunnan määräyksen mukaan käytettäväksi.

Työkoulujen
määrärahasy-
mitys.

Vahvistaessaan 1913 vuoden menosäännön päätti ²⁾ kaupunginvaltuusto, että kansanlastentarhain johtokunnan työkouluille ehdottamaa määrärahaa ei ollut maksettava vakinaisen menosäännön varoista, vaan oli sitä erittäin haettava kaupungille tulevasta Helsingin anniskeluosakeyhtiön voittovarain osuudesta.

Määrärahoja
musiikkilautakunnalle.

Musiikkilautakunnan esityksestä myönsi kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan lautakunnan sihteerin palkkioksi, 50 markan mukaan kuukaudelta lukien huhtikuun 1 päivästä vuoden loppuun, sekä tarverahoiksi ja vahtimestariavun palkkaamiseksi saman ajan kuluessa 750 markan ³⁾ arviomäärärahan ynnä eräiden lautakunnan kulujen suoritukseen yhteensä 808 markkaa 43 penniä ⁴⁾.

X, XI ja XII
kaupunginosan
katujen väli-
aikainen sähkö-
valaistus.

Rahatoimikamarin esityksestä ⁵⁾ päätti ⁶⁾ kaupunginvaltuusto, että vuonna 1912 oli toimeenpantava X, XI ja XII kaupunginosan katujen väliaikainen sähkövalaistus kaupungin sähkölaitoksen sitä varten laatiman suunnitelman mukaisesti.

Mikonkadun
valaistus.

Kirjelmässä elokuun 2 päivältä mainitsi kaupungin teknillisten

¹⁾ Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 25 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30. p. 1 §. —

³⁾ Valt. pöytäk. maalisk. 26 p. 17 §. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. huhtik. 30 p. 12 §. —

⁵⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 9. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 16 §.

laitosten hallitus jättäneensä kirjelmässä lokakuun 28 päivältä 1911 rahatoimikamarin tutkittavaksi käsittelemänsä kysymyksen keski-kaupungin katujen valaistuksen parantamisesta sekä sitä varten antaneensa vaihtopuolisia tietoja lisätyn kaasu- ja sähkövalaistuksen sekä perustamis- että voimassapitokustannuksista, minkä johdosta kamari oli budjettiehdotuksensa yhteydessä laatinut sittemmin asianmukaisesti vahvistetun ehdotuksen asiasta ja siinä m. m. esittänyt, että laaditun ehdotuksen mukainen sähkökaarilamppuvalaistus laitettaisiin Esplanadi- ja Aleksanterinkadulle sekä Mikon-, Kluuvi-, Fabianin- ja Unioninkadulle Pohjois Esplanadi- ja Aleksanterinkadun välille. Kun kuitenkin sähkölaitoksen tekemä ehdotus Mikonkadun valaisemisesta Pohjois Esplanadi- ja Aleksanterinkadun välisen osan ulkopuolella myös oli käsittänyt kolmen lampun sijoittamisen samalle kadulle Aleksanterinkadun ja Rautatientorin välille sekä rahatoimikamarin ehdottamiin ja budjetinkäsittelyssä vahvistettuihin johtotyö- ja voimassapitokustannuksiin oli nämäkin kolme lampua luettu, oli sähkölaitos saanut sen käsityksen, että siten laadittua ehdotusta noudatettaisiin sekä suorittanut työn tämän mukaisesti. Tämän ilmoittaen hallitus esitti, että kaupunginvaltuusto hyväksyisi edellä kerrotun toimenpiteen.

Asiaa esiteltäessä päätti ¹⁾ kaupunginvaltuusto, koska aihetta määrätä edellä mainitulla tavalla jo toteutettujen toimenpiteiden peruuttamista ei näyttänyt olevan olemassa, sen pysyväksi sinälään, siihen katsomatta, miten asiasta aikaisemmin tehty päätös ehkä olisi ollut tulkittava.

Terveystenhoitolautakunnan esityksestä myönsi ²⁾ kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan 1,000 markan lisäyksen lautakunnan tarverahain määrärahaan.

Niinkään terveystenhoitolautakunnan esityksestä päätti ³⁾ kaupunginvaltuusto sallia, että aluelääkärit saisivat johtosääntönsä sitä estämättä, samoin kuin muutkin kaupungissa toimivat lääkärit, käynneistään varattoman potilaan luona, jonne poliisi taikka muut lautakunnan pyytämät henkilöt heitä öiseen aikaan kutsuivat, kantaa palkkiota 15 markkaa ja päiväsaikaisesta käynnistä, kun poliisi pakottavan tarpeen johdosta pyysi joutuisaa apua, 8 markkaa, jotka korvaukset oli suoritettava valtuuston tarkoitusta varten myöntämästä määrärahasta; ja oli puheena olevat aluelääkärien palkkiot maksettava toistaiseksi ja kunnes muu menettely lääkäriavun hankkimiseksi tapaturmissa tahi äkillisissä taudintapauksissa oli toimeenpantu tahi valtuusto ehkä toisin määräisi.

Lisäys terveystenhoitolautakunnan tarverahain määrärahaan.

Palkkioiden maksaminen aluelääkäreille äkillisissä taudintapauksissa.

¹⁾ Valt. pöytäk. marrask. 12 p. 9 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 16 §. —

³⁾ Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 30 §.

Tässä yhteydessä annettiin terveydenhoitolautakunnan toimeksi mahdollisimman pian kaupunginvaltuustolle lähettää tärkeitä olojen mukaan sovitettu ehdotus ensi avun hankkimiseksi tapaturmissa ja äkillisissä taudintapauksissa.

Maksuton sairaanhoito y. m. Marian sairaalan henkilökunnalle.

Sen johdosta että terveydenhoitolautakunta oli esittänyt myönnettäväksi Marian sairaalan talousosaston palveluksessa oleville henkilöille taudintapauksissa maksuttoman sairaanhoidon y. m., sekä sittenkun rahatoimikamari oli antanut lausunnon asiasta, päätti 1) kaupunginvaltuusto kamarin ehdotuksen mukaisesti, että mainitun talousosaston palveluksessa oleville, palvelusaikanaan sairastuneille henkilöille oli annettava maksuton hoito sairaalassa, niin kauan kuin sairauden tila sitä vaati, mutta että muutoin oli oleva sairaalahallituksen tekemän erityisen esityksen varassa, myönnetäänkö erikoistapauksissa sellaiselle henkilölle palkkaa mainitulta ajalta.

Määräraha höyrymankelin hankkimiseksi Marian sairaalaa.

Terveydenhoitolautakunnan esityksestä myönsi 2) kaupunginvaltuusto 5,560 markan lisäyksen Marian sairaalan kuluvan vuoden korjausehdotuksessa olevaan 750 markan rahamäärään uuden mankelin hankkimiseksi, jotta sairaala siten voisi saada höyrymankelin, ja oli mainittu lisämääräraha maksettava valtuuston käyttövaroista.

Marian sairaalan määrärahan ylitys.

Niinikään terveydenhoitolautakunnan esityksestä oikeutti 3) kaupunginvaltuusto Marian sairaalan hallituksen ylittämään seuraavat sairaalan kuluvan vuoden menosäännössä olevat määrärahat alempana mainituilla määrillä, nimittäin kirurgisen osaston kaluston kunnossapitomäärärahan 500 markalla sekä talousosaston palkkausmäärärahan 1,500 markalla, vedenkulutusmäärärahan 3,500 markalla ja polttoaineiden määrärahan 5,000 markalla.

Lisäys Marian sairaalan sairausmaksutaksaan.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 30 päivänä 1911 oli antanut 4) terveydenhoitolautakunnan toimeksi Marian sairaalan hallitukselta lausunnon hankittuaan valtuustolle toimittaa lausunnon mainitun sairaalan ylempään luokkaan kuuluvan yksityisen sairassijan päivämaksujen korottamisesta, esitti lautakunta kirjelmässä syyskuun 19 päivältä valtuuston päätettäväksi, että kaikilta potilailta, joissa mainitun sairaalan kirurgisella osastolla oli toimitettu leikkaus, olisi vahvistetun päivämaksun lisäksi leikkaus- ja sidetarvikkeista kannettava 5 markan maksu kerta kaikkiaan sekä että tämä määräys olisi lisättävä sairaalan sairausmaksuja koskevaan valtuuston päätökseen ja sille hankittava läänin kuvernöörin vahvistus.

Asiaa esiteltäessä myöntyi 5) kaupunginvaltuusto terveydenhoitolautakunnan esitykseen.

1) Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 30 §. — 2) Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 44 §. —

3) Valt. pöytäk. jouluk. 10 p. 31 §. — 4) Ks. 1911 vuod. kert. siv. 135. — 5) Valt. pöytäk. lokak. 8 p. 13 §.

Vahvistaessaan 1913 vuoden menosäännön hyväksyi 1) kaupunginvaltuusto seuraavan menosäännön:

Kivelän sairaalan ynnä Greijuksen lisähoitolan menosääntö.

Kivelän sairaalan ynnä Greijuksen lisähoitolan menosääntö 2).

a) Koko sairaalan yleiset virkailijat.

1 yllääkäri, palkkaa	4,500: —		
lääkärinhoidosta Greijuksen lisähoitolassa	1,000: —	Smk	5,500: —
1 apulaislääkäri, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa		”	2,400: —
1 apulaislääkäri, palkkaa		”	3,000: —
1 toimitsija, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	4,000: —		
Greijuksen lisähoitolan hoidosta, palkkaa	600: —	”	4,600: —
1 konttoriapulainen, palkkaa	2,000: —		
vuokratrahoja	600: —	”	2,600: —
		Smk	18,100: —

b) Mielenvikaisten osasto ynnä Greijuksen lisähoitola.

1 ylihoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	1,500: —		
palkankorotusta 10 vuoden palveluksesta	120: —	Smk	1,620: —
Viransijaisen palkkaamiseksi ylihoitajattaren kesäloman aikana		”	100: —
1 ylihoitajatar Greijuksessa, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 75 mk kuukaudessa		”	900: —
Viransijaisen palkkaamiseksi ylihoitajattaren kesäloman aikana		”	75: —
28 hoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 40 mk kuukaudessa		”	13,440: —
Korotus 7 hoitajattarelle 5 vuoden palveluksesta à 60 mk vuodessa		”	420: —
Sijaisten palkkaamiseksi 28 hoitajattaren kesäloman ajaksi puoleksi kuukaudeksi à 20 mk		”	560: —
1 työnjohtaja, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 75 mk kuukaudessa		”	900: —
7 mieshoitajaa, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 60 mk kuukaudessa		”	5,040: —
Sijaisten palkkaamiseksi hoitajain ja työnjohtajan kesäloman ajaksi puoleksi kuukaudeksi à 30: — ja 37:50		”	247: 50
2 yövartijaa à 5: 50 yöltä		”	2,007: 50
		Smk	25,310: —

1) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. — 2) Ks. tätä kert. siv. 39 ja seur.

c) Muiden sairaiden osasto.

3 osastonhoitajatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 70 mk kuukaudessa	Smk	2,520: —
Palkankorotusta 2 hoitajattarelle 10 v:n palveluksesta à 120 mk	”	240: —
Viransijaisten palkkaamiseksi näiden hoitajatarten kesäloman ajaksi, kuukaudeksi kunkin, à 70 mk	”	210: —
3 osastonhoitajatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 50 mk kuukaudessa	”	1,800: —
Sijaisten palkkaamiseksi näille hoitajattarille puolen kuukauden kesäloman ajaksi, kunkin 25 mk	”	75: —
14 siivoojatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 35 mk kuukaudessa	”	5,880: —
Sijaisten palkkaamiseksi siivoojattarille puolen kuukauden kesäloman ajaksi, kunkin 17: 50	”	245: —
	Smk	10,970: —

d) Talousosasto.

1 taloudenhoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 100 mk kuukaudessa	Smk	1,200: —
1 taloudenhoitajattaren apulainen, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 50 mk kuukaudessa	”	600: —
4 keittäjätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 30 mk kuukaudessa	”	1,440: —
5 astiainpesijätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 25 mk kuukaudessa	”	1,500: —
2 leipojatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kumpikin 30 mk kuukaudessa	”	720: —
1 liinavaatevaraston hoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 70 mk kuukaudessa	”	840: —
1 vaatteiden pesun johtajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 50 mk kuukaudessa	”	600: —
7 vaatteiden pesijätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 25 mk kuukaudessa	”	2,100: —
2 silittäjätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kumpikin 25 mk kuukaudessa	”	600: —
3 ompelijatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 30 mk kuukaudessa	”	1,080: —
1 siivoojatar, paitsi asuntoa, ruokaa, lämpöä ja valoa, palkkaa 20 mk kuukaudessa	”	240: —
6 renkiä, niistä 1 Greijuksessa, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 40 mk kuukaudessa	”	2,880: —
1 portinvartija, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 35 mk kuukaudessa	”	420: —
2 keittäjätärtä Greijuksessa, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 25 mk kuukaudessa	”	600: —
1 astiainpesijätär Greijuksessa, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 20 mk kuukaudessa	”	240: —
1 vahtimestari, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	”	1,000: —
	Smk	16,060: —

e) Sairaalan käyttökustannukset.

494 potilaan ruoka, kunkin 65 penniä päivässä	Smk 117,201: 50
100 potilaan ruoka, kunkin 1 mk päivässä	” 36,500: —
36 potilaan ruoka Greijuksessa, kunkin 65 penniä päivässä	” 8,541: —
Sairaalan palvelijaston, 89 hengen ruoka, kunkin 1 mk päivässä	” 32,485: —
Apulaislääkärin, yli- ja osastonhoitajatarten, 9 hengen ruoka, kunkin 1: 50 päivässä	” 4,927: 50
Lääkkeet, arviolta	” 11,000: —
Polttoaineet ja valaistus, s:n	” 35,000: —
Vedenkulutus, s:n	” 7,000: —
3 hevosen heinät ja kaurat, s:n	” 1,800: —
Kaluston kunnossapito ja täydennys, s:n	” 8,000: —
Kaluston ostoon, s:n	” 55,000: —
Sipooseen elätteelle annetut mielenvikaiset, s:n	” 30,000: —
Uutteruusrahoja mielisairaiden suorittamasta työstä, s:n	” 800: —
Patjain ja korvallisten oljet, s:n	” 1,500: —
Puhtaanapito, s:n	” 2,200: —
Sekalaista, s:n	” 5,000: —
	Smk 356,955: —
	Yhteensä Smk 427,395: —

Terveystenhoitolautakunnan esityksestä myönsi kaupunginvaltuusto 4,700 markan määrärahan Humaliston tuberkulosisairaalaan tarpeellisia korjauksia varten ¹⁾ sekä 4,000 markan lisämäärärahan mainitun sairaalan voimassapitoon ²⁾, ja oli nämä määrarahat maksettava valtuuston käyttövaroista.

Korjaus- ja lisämääräraha Humaliston tuberkulosisairaalaan varten.

Niinikään terveystenhoitolautakunnan esityksestä myönsi ³⁾ kaupunginvaltuusto 2,500 markan lisämäärärahan keuhkotautisten poliklinikkaa varten, ja oli tämä määräraha maksettava valtuuston käyttövaroista.

Lisämääräraha keuhkotautisten poliklinikkaa varten.

Kaupunginvaltuustolle antamassaan kirjoituksessa anoi lääketieteenjohtaja J. Silfvast, että hänelle myönnettäisiin 6,500 markan vuosiapuraha silmätautien poliklinikan voimassa pitämiseksi Kalliossa, ja mainitsi tohtori Silfvast anomuksensa tueksi että, sittenkun hän tammikuussa 1911 oli avannut puheena olevan poliklinikan varattomia silmäpotilaita, etusijassa lapsia varten, oli poliklinikassa 11 ensimmäisen työkuukauden kuluessa hoidettu 2,488 potilasta ja sairaskäyntejä oli ollut 24,294 eli keskimäärin 86 päivässä. Saman ajan kuluessa oli tehty 349 leikkausta.

Määrärahoja silmätautien poliklinikkoja varten.

Eräässä toisessa kirjoituksessa mainitsi lääketieteellisensiaatti E. Kuhlefelt aikovansa Eiran sairaalassa, missä lääketieteenjohtaja

¹⁾ Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 12 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 20 p. 15 §. —

³⁾ Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 13 §.

G. A. Nordmanin voimassa pitämä, kaupungilta kannatusapua saava polikliinillinen silmäosasto sijaitsi, avata poliklinikan, joka tri Nordmanin kanssa tehdyn sopimuksen mukaan yhdistettäisiin hänen poliklinikkaansa, ja anoi lääketieteenlisensiaatti Kuhlefeldt, että kaupunki siten yhdistetylle poliklinikalle myöntäisi vuotuista kannatusapua 4,500 markkaa sekä varattomain potilasten päivämaksuiksi 500 markkaa, joihin summiin luettaisiin lääketieteenlehtori Nordmanin poliklinikalle nykyään maksettavat 2,500 ja 200 markan määrärahat.

Sittenkun terveydenhoitolautakunta oli lausunut mielensä mainituista hakemuksista sekä kaupunginvaltuusto ne lähettänyt 1) budjettivaliokuntaan sen tutkittaviksi 1913 vuoden menosääntöehdotuksen yhteydessä, päätti 2) kaupunginvaltuusto mainitun vuoden menosäännön vahvistaessaan:

myöntää lääketieteenlehtori Silfvastille 6,500 markan apumaksun silmätautien poliklinikan voimassapitoon Kalliossa; sekä

tämän apumaksun nauttimisen panna seuraavain ehtojen varaan:

a) että poliklinikkaa hoitaa joko hakija itse tahi myös joku toinen oikeutettu lääkäri, joka samalla on silmätautien erikoistuntija;

b) että poliklinikkaan otettuja potilaita hoitaa tutkimon käynyt sairaanhoitajatar;

c) että poliklinikka pidetään avoinna ainakin tunti kunakin arkipäivänä sekä että silloin annetaan maksutta hoitoa varattomille, tästä kaupungista kotoisin oleville, silmätauteja poteville henkilöille;

d) että huoneisto, johon poliklinikka sijoitetaan, on terveydenhoitolautakunnan hyväksymä; sekä

e) että poliklinikka muutenkin on oleva terveydenhoitolautakunnan tarkastuksen alainen; samoin kuin

että menosääntöehdotuksessa polikliinista silmäosastoa varten oleva 2,500 markan määräraha korotetaan 4,500 markkaan ja päivärahat varattomain sairaiden puolesta 200:sta 500 markkaan sekä että näihin määrärahoihin nähden vahvistetaan samat ehdot, mitkä edellä a), c) ja e) kohdassa on mainittu.

Kolmen kaitsijan asettaminen terveydenhoitolautakunnan toimistoon.

Terveydenhoitolautakunnan esityksestä ja rahatoimikamarin ehdotuksen mukaisesti päätti 3) kaupunginvaltuusto terveydenhoitolautakunnan toimistoon toukokuun 1 päivästä lukien entisten lisäksi asetettavaksi kolme kaitsijaa vuodeksi 1912, kunkin 2,000 markan vuosipalkkioin, ja oli tämän johdosta tarvittava enintään 4,000 markan määräraha maksettava valtuuston käyttövaroista.

Lisäys kotien desinfiioimis-määrärahaan.

Terveydenhoitolautakunnan esityksestä myönsi 4) kaupunginvaltuusto yhteensä enintään 6,000 markan lisäyksen menosäännössä

1) Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 27 §. — 2) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. — 3) Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 29 §. — 4) Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 16 § ja jouluk. 20 p. 16 §.

olevaan kotien desinfiomismäärärahaan, ja oli mainittu lisäys pantava maksettavaksi valtuuston käyttövaroista.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan toukokuun 9 päivänä 1911 oli ammattimieskomiteaan edelleen valmisteltavaksi lähettänyt ¹⁾ terveydenhoitolautakunnan ehdotukset eräiden kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorin työtä koskevain määräysten muuttamisesta, antoi tämä komitea joulukuun 21:ntenä samaa vuotta päivätyn mietinnön ²⁾ asiasta.

Kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorin uusi työjärjestys ja taksa.

Mainitussa mietinnössä komitea lausui, että se saatuaan tiedokseen laboratorin silloisen johtajan komitealle antaman lausunnon, jossa hän oli esittänyt hylättäviksi sekä ehdotetun nimenmuutoksen että ehdotuksen laboratorin työjärjestyksen muutetuksi sanonnaksi, oli komitea, laboratorin alkuperäiseen tarkoitukseen ja kehitykseen katsoen, joka viimeksi mainittu oli siihen asti käynyt toiseen kuin terveydenhoitolautakunnan ehdotuksessa tarkoitettuun suuntaan, yksimielisesti päättänyt ehdottaa nimen „Helsingin kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorin“ edelleen pysyttäväksi sinällään, koska pakottavia syitä ei ollut esitetty muutoksen puolesta ja jokapäiväisessä puheessa oli jo vakiintunut yleisesti käytetty lyhennetty nimitys „kaupungin laboratorin“.

Katsoen terveydenhoitolautakunnan tai ensimmäisen kaupunginlääkäriin ja laboratorin väliseen vilkkaaseen, välittömään yhteistyöhön, joka laajimmassa määrässä salli lautakunnan valvoa laboratorin koko toimintaa, ei komitea pitänyt sellaista terveydenhoitolautakunnan ehdottamaa säännöstä, jonka mukaan laboratorin käyttävien kuntain ja yksityishenkilöiden tulisi hankkia erityinen lupa terveydenhoitolautakunnalta tai ensimmäiseltä kaupunginlääkäriltä, tarpeen vaatimana, jota paitsi komitea oli sitä mieltä, ettei laboratorin töiden järjestämisen voinut katsoa kuuluvan terveydenhoitolautakunnalle, vaan sen johtajalle, jota ei myöskään pitäisi kieltää oman harkintansa mukaan vastaanottamasta työtä yksityisiltäkin, jos katsoi sen voivan käydä päinsä kaupungin ja lautakunnan omia tutkimuksia haittaamatta. Tässä kohden näytti jo voimassa oleva työjärjestys tyydyttävän terveydenhoitolautakunnan luonnollisen tarpeen johtajan oikeutta supistamatta.

Laboratorin uuteen taksaehdotukseen oli komitea katsonut tarpeelliseksi tehdä vähäisiä muutoksia.

Komitea ehdotti, kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että nimitys „Helsingin kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorin“ edelleenkin pysytettäisiin sinällään; sekä

¹⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 135 ja seur. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 71 vuodelta 1911.

mietinnön oheiset mainitun laboratorin työjärjestyksen ja taksan ehdotukset hyväksyttäisiin.

Asiaa esiteltäessä hyväksyi ¹⁾ kaupunginvaltuusto komitean esityksen.

Mainitut kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorin työjärjestys ja taksa olivat seuraavat:

Helsingin kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorin työjärjestys.

1. Laboratorio on tarkoitettu yleistä terveydenhoitoa sekä ravintoaineiden, kauppatavaroiden y. m. terveydellistä laatua koskevia kemiallisia, fysikaalisia ja bakteriologisia tutkimuksia varten. Laboratoriossa toimitetaan etupäässä sellaisia tutkimuksia, joita terveydenhoitolautakunta tai ensimmäinen kaupunginlääkäri taikka muut kaupunginviranomaiset näiden välityksellä laboratorin tehtäväksi antavat. Kuitenkin voidaan vähäpätöisempiä tutkimuksia laboratorin johtajan kanssa tehdyn sopimuksen mukaan suorittaa myöskin yksityisen kaupungissa asuvan henkilön varalle samaten kuin muiden kuntain ja muilla paikkakunnilla asuvain henkilöjen toimenannosta, sikäli kuin laboratorin aika ja käytettävänä olevat työvoimat sallivat.

2. Muiden kuntain tahi yksityishenkilöjen tilauksesta tehdyistä tutkimuksista suoritetaan maksu edeltäpäin kaupunginvaltuuston, terveydenhoitolautakunnan ehdotuksesta, vahvistaman taksan mukaan. Niissä tapauksissa, joissa taksassa mainitsemattomia tutkimuksia tehdään, suoritetaan laboratorin johtajan kohtuulliseksi katsoma maksu.

Laboratorille kertyneet maksut toimitetaan neljännesvuosittain rahatoimikonttoriin.

3. Laboratorio on terveydenhoitolautakunnan alainen, jolle johtajan on vuosittain ennen helmikuun loppua annettava kertomus laboratorin toiminnasta.

4. Laboratorio pidetään yleisölle avoinna kolme tuntia päivässä terveydenhoitolautakunnan määräämänä aikana.

Helsingin kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorin taksa.

A. Yleisiä tutkimustapoja.

Näytteenotto koetta varten, kukin	Smk	0: 50 à	5: —
Tarkastus laboratoriossa	”	1: — ”	2: —
Nesteiden ominaispainon määrääminen:			
1) areometrillä	”	1: —	
2) Mohr-Westphalin vaa’alla	”	2: —	
3) pyknometrillä	”	4: —	
Kosteuden määrääminen	”	3: — ”	4: —
Typen tai siitä lasketun proteiinin määrääminen,			
Kjeldahlin mukaan	”	5: — ”	6: —

¹⁾ Valt. pöytäk. tammik. 30 p. 30 §.

Rasvan määrääminen (eetteriuutos)	Smk	5:—	
Hiilihydraattien määrääminen:			
a) veteen liukenevien hiilihydraattien kokonais- määrä	”	10:—	
b) sokerimääräys Fehlingin liuksella	”	5:—	à 8:—
c) ” polarisoimalla	”	3:—	” 4:—
d) tarkkelys	”	9:—	” 12:—
e) kasvisäikeet (sellulosa)	”	9:—	” 10:—
Tuhka-aineosain määrääminen:			
a) koko tuhkamäärä	”	2:—	” 4:—
b) suolahappoon liukeneva tuhkan osa	”	2:—	
c) tuhkan alkalisuus	”	3:—	
d) fosforihappo	”	5:—	” 8:—
e) kloori	”	4:—	” 7:—
Kauppa-analyysi, joka käsittää kosteuden, proteinin, rasvan, sellulosan ja tuhkan määräämisen	”	24:—	
Mikroskooppinen tutkimus, taksassa erittäin mainitse- maton	”	2:—	” 20:—

B. Erityisiä tutkimustapoja.

I. Säilykeaineiden osottaminen ja määrääminen.

Keittosuolan määrääminen	Smk	2:—	à 7:—
Salpietarin määrääminen:			
a) laadulleen	”	1:—	
b) paljoudelleen	”	5:—	” 8:—
Boorihapon määrääminen:			
a) laadulleen	”	3:—	
b) paljoudelleen	”	15:—	” 20:—
Rikkihapokkeen määrääminen:			
a) laadulleen	”	1:—	” 2:—
b) paljoudelleen	”	8:—	
Fluorin määrääminen:			
a) laadulleen	”	3:—	
b) paljoudelleen	”	15:—	
Salisylihapon määrääminen laadulleen	”	3:—	
Benzoehapon ” ”	”	3:—	
Formaldehydin ” ”	”	8:—	

II. Lihan ja lihatavarain tutkiminen.

Uutunta-aineiden määrääminen	Smk	15:—	
Sidekudoksen ”	”	12:—	
Lihassäikeiden ”	”	7:—	
Tärbkelyksen määrääminen makkarassa:			
a) laadulleen	”	1:—	à 2:—
b) paljoudelleen	”	9:—	” 12:—
Trikinitutkimus	”	—:75	” 1:50

III. Maidon ja siitä saatujen tuotteiden tutkiminen.

Rasvan määrääminen:			
a) Gerberin mukaan	Smk	1: —	à 1: 50
b) Adamsin ” painoanalyttisesti	”	5: —	
c) Röse-Gottlieb'in mukaan	”	4: —	
Kuiva-aineen määrääminen	”	3: —	” 4: —
Maitosokerin ”	”	7: —	
Happamuuden ”	”	2: —	
Maitoon pannun veden osottaminen määräämällä maitoserumin ominaispaino	”	5: —	
Maidossa olevan lian määrääminen:			
a) tilavuudelleen	”	1: 50	
b) painoanalyttisesti	”	3: —	
Salpietarihapon tutkiminen	”	1: —	
Soodan ”	”	2: —	
Juustossa olevan veden ja rasvan määrääminen	”	10: —	
Juustossa olevain liukenevain tyyppiyhdistysten määrääminen	”	12: —	

IV. Rasvain ja öljyjen tutkiminen.

Sulamis- ja jähmettymiskohdan määrääminen	Smk	3: —
Taittamiskyvyn määrääminen	”	2: —
Vapaiden rasvahappojen määrääminen	”	3: —
Haihtuvain, veteen liukenevain rasvahappojen määrääminen (Reichert-Meisslin luku)	”	6: —
Saippuoitumisluvun määrääminen (Köttstorferin luku)	”	4: —
Liukenemattomain rasvahappojen määrääminen (Hehnerin luku)	”	8: —
Jodiluvun määrääminen v. Hüblin mukaan	”	6: —
Saippuoitumattomain aineosain määrääminen	”	10: —
Fytosterinin tutkiminen	”	10: —

V. Jauhojen ja leivän tutkiminen.

Happamuuden määrääminen	Smk	4: —
Torajyvän tutkiminen	”	5: —
Alunan, kuparin, sinkin ja lyijyn paljoudellinen tutkiminen samassa näytteessä	”	6: —

VI. Maustimien tutkiminen.

Kivennäisaineosain kloroforminäyte	Smk	2: —
Eteerisen öljyn määrääminen	”	15: —

VII. Etikan tutkiminen.

Happopitoisuuden määrääminen	Smk	2: —	
Vapaiden kivennäishappojen laadun tutkiminen, kun-			
kin	”	1: —	
Samain paljoudellinen määräys	”	4: —	
Raskaiden metallien tutkiminen	”	2: — à	6: —
Oksalihapon tutkiminen	”	1: —	
Oksalihapon määrääminen	”	6: —	

VIII. Sokeritavarain, hedelmän ja hedelmäsäilykkeiden tutkiminen.

Kivennäisvärien ja terveydelle vahingollisten metallien			
tutkiminen	Smk	5: — à	12: —
Tervaväriaineiden tutkiminen	”	5: — ”	10: —
Sakarinin tutkiminen	”	5: —	
Sakarinin paljoudellinen määrääminen	”	12: — ”	20: —
Gelatinin ja agar-agarin tutkiminen	”	3: — ”	7: —
Tärkkelyssokerin tutkiminen	”	8: —	

IX. Alkaloidipitoisten nautintoaineiden tutkiminen.

Koffeinin, teobrominin ja nikotinin määrääminen, kun-			
kin	Smk	15: — à	20: —
Uutostuloksen määrääminen	”	4: — ”	6: —
Keinotekoisien värjäyksen tutkiminen	”	5: — ”	10: —

X. Alkoholipitoisten nautintoaineiden tutkiminen.

Alkoholin määrääminen	Smk	1: — à	5: —
Uutoksen	”	3: — ”	6: —
Paloviinassa olevan sikunan määrääminen Rösen mu-			
kaan	”	15: —	
Pyridiniemästen tutkiminen	”	2: — ”	4: —
Sinihapon	”	2: —	
Vapaiden happojen määrääminen	”	2: —	
Haihtuvain	”	4: —	
Glyserinin määrääminen	”	8: — ”	15: —

XI. Veden tutkiminen.

Seostettujen aineiden määrääminen	Smk	5: —
Haihduttamisjäännöksen ja hehkuttamisjäännöksen		
määrääminen, yhteensä	”	4: —
Kalipermanganaatinkulutuksen määrääminen	”	3: —

Ammoniakin määrääminen kolorimetrisesti	Smk	2: — à	4: —
Albuminoidi-ammoniakin määrääminen	”	6: —	
Salpietarihapokkeen	”	2: —	
Salpietarihapon määrääminen	”	5: — ”	10: —
Kalkin, magnesian, rikkihapon, rautaoksidulin, alumi- nioksidin, piihapon määrääminen, kunkin	”	4: —	
Klorin määrääminen	”	2: — ”	4: —
Rikkivedyn määrääminen:			
a) laadulleen	”	2: —	
b) paljoudelleen	”	8: —	
Vapaan hiilihapon määrääminen	”	3: —	
Sidotun ja puoleksi sidotun hiilihapon määrääminen	”	3: —	
Fosforihapon määrääminen	”	9: —	
Alkalioiden määrääminen:			
a) alkalioiden kokonaismäärän	”	10: —	
b) kalin erikseen	”	9: —	
Lyijyn, kuparin, sinkin, arsenikin määrääminen, kunkin:			
a) laadulleen	”	2: — ”	10: —
b) paljoudelleen	”	10: — ”	20: —
Liunneen hapen määrääminen	”	8: —	
Bakteripitoisuuden määrääminen	”	3: — ”	5: —
Juomavesianalyysi, joka käsittää haihduttamis- ja heh- kuttamisjäännöksien, kalipermanganaatinkulu- tuksen, kloorin, ammoniakin ja salpietarihapok- keen määräämisen laadulleen sekä salpietari- hapon määräämisen paljoudelleen	”	12: —	

XII. Ilman tutkiminen.

Hapen määrääminen	Smk	10: — à	15: —
Hiilioksidin osottaminen	”	10: — ”	20: —
Hiilihapon määrääminen	”	5: —	
Muiden kaasujen määrääminen	”	5: — ”	8: —
Tomun määrääminen	”	4: —	

XIII. Erinäiset muut tutkimukset.

Tapettien, kankaiden, korkkimattojen y. m. arsenikkitutkimukset:			
a) Marschin mukaan	Smk	3: —	
b) muiden menettelytapojen mukaan	”	10: —	
Lyijyä tinauksissa ja emaljoiduissa astioissa	”	3: —	
Raskaita metalleja hiilihappoisessa vedessä	”	3: — à	5: —
Virtsa, erilaisia aineosia, kukin	”	2: — ”	6: —
Toksikologiset tutkimukset:			
a) määrätyn myrkyt	”	12: —	
b) täydelliset myrkkyanalyysit	”	30: — ”	100: —

Tutkimuksen tulosta koskevasta todistuksesta ei suoriteta eri maksua.

Tutkimusmaksut suoritetaan edeltäpäin johtajan määräämänä eränä, jos taksassa on vaihtelevia maksuja.

Tutkimuksista, jotka eivät sisälly tähän taksaan, suoritetaan johtajan kulloinkin kohtuulliseksi katsoma maksu.

Varattomat voivat, laboratorin johtajan harkinnan mukaan, päästä suorittamasta maksua tutkimuksesta, joka on terveydellisessä suhteessa ollut tarpeellinen.

Terveidenhoitolautakunnan esityksestä myönsi ¹⁾ kaupunginvaltuusto 2,500 markan ylimääräisen määrärahan kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratoria varten, ja oli tämä määräraha pantava maksettavaksi valtuuston käyttövaroista.

Maistraattiin annetussa ja maistraatin kirjelmässä joulukuun 22 päivältä 1911 kaupunginvaltuustolle lähetetyssä kirjutuksessa oli Helsingin suomalainen talonomistajain yhdistys esittänyt, että terveydenhoitolautakunnan toimesta täällä viime aikoina järjestelmällisesti jatkunut rottain hävitys, siinä tapauksessa että sitä täytyy jatkaa, kustannettaisiin kaupungin varoilla ja että talonomistajat vapautettaisiin velvollisuudesta ottaa osaa näiden kustannusten suoritukseen.

Sittenkun terveydenhoitolautakunta antamassaan lausunnossa oli ilmoittanut, että yleinen, kaupungin kaikki talot käsittävä rottain hävitys ei enää ollut tarpeellinen, jota vastoin kunkin talonomistajan oli velvollisuus niin menetellä, ettei hänen talossaan ollut rottia, päätti ²⁾ kaupunginvaltuusto, että edellä mainittu esitys ei aiheuttaisi muuta toimenpidettä.

Terveidenhoitolautakunnan esityksestä myönsi ³⁾ kaupunginvaltuusto 6,798 markan 58 pennin määrärahan tulirokkokulkutaudin vastustamista varten aikaisemmin myönnettyissä varoissa syntyneen vajauksen täyttämiseksi sekä salli, että kuluvan vuoden menosääntöön pantu, sairaanhoidon antamiseen satunnaisten kulkutautien liikkussa valtuuston vastaisen määräyksen mukaan käytettävä 25,000 markan määräraha ja sen lisäksi 18,200 markkaa saataisiin käyttää paraikaa liikkuvan kulkutaudin tapaisen tulirokon johdosta kolerakiviparakissa ja Hesperiaassa olevain varasairaalan avoimna pitoon syyskuun alusta joulukuun loppuun 1912. Määrärahat, 6,798 markkaa 58 penniä ja 18,200 markkaa, oli maksettava valtuuston käyttövaroista.

Vahvistettaessa 1913 vuoden menosääntöä merkittiin ⁴⁾ siihen Leppäsuon ja Hesperian varasairaalan voimassapitoa varten yhdeksän kuukauden aikana 99,000 markan arviomääräraha.

Kirjelmässä lokakuun 3 päivältä ilmoitti terveydenhoitolautakunta vaivashoitohallituksen maininneen, että hallituksen oli, sen

Määräraha kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratoria varten.

Evätty esitys rottain hävityskustannusten suorittamisesta kaupungin varoista.

Määrärahoja kulkutautien vastustamisesta oleviin kustannuksiin.

Määrärahoja lastensairaalan kuntoonpanet-

¹⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 20 p. 17 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. helmik. 13 p. 3 §. —

³⁾ Valt. pöytäk. syysk. 24 p. 24 §. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §.

tamiseksi ja
voimassapitä-
miseksi.

johdosta että kaupunki oli vailla lastensairaala, täytynt vastaan-
ottaa sairaalahoidon tarpeessa olevia lapsia, mutta koska tätä täytyi
pitää epäkohtana, oli hallitus pyytänyt lautakuntaa ryhtymään sen
suuntaiseen toimenpiteeseen, että aivan lähiaikoina laitettaisiin esi-
merkiksi 10—15 sijaa käsittävä lastensairaala. Lautakunta, joka
sekin puolestaan oli sitä mieltä, että kunnan lastensairaala, vaikkapa
pienempikin, olisi hetimiten kuntoonpantava ja voimassapidettävä,
kunnes kunnan lastensairaala sijoitettaisiin Marian sairaalan kulku-
tautiosaston rakennuksiin, minkä pitäisi voida tapahtua syksyllä
1913, oli, koska tuollaista sairaalaa varten sopivaa huoneistoa ei
ollut nykyään sairaanhoitotarkoituksiin luovutetuissa rakennus-
ryhmissä, koettanut saada ja saanutkin sellaisen Lapinlahdenkadun
talosta n:o 31, mistä kaksi 3 huonetta ja keittiön ynnä kylpyhuo-
neen ja eteisen käsittävää asuinhuoneistoa oli vuokrattavissa loka-
kuun 1 päivästä 1912 joulukuun 1 päivään 1913 215 markan kuu-
kausivuokrasta. Näihin huoneistoihin kävisi sijoittaminen 12 lasta
tarpeellisine hoitajineen, ja sitä paitsi voisi yhtä huonetta käyttää
sairaalaan vastikään otettujen lasten tarkastushuoneena. Vastai-
seen sairaalaan ei olisi otettava ainoastaan vaivaishoidon välityk-
sellä sinne lähetettyjä, vaan, mikäli tila salli, muitakin lapsia.

Edellä lausutun johdosta terveydenhoitolautakunta esitti kau-
punginvaltuuston päätettäväksi:

että edellä mainitut huoneistot vuokrattaisiin puheena olevaksi
ajaksi lastensairaalaksi;

että sairaalan kuntoonpanettamiseksi myönnettäisiin 3,150
markkaa, sen voimassapitämiseksi 2 ³/₄ kuukauden aikana vuonna
1912 kaikkiaan 5,500 markkaa ja sairaalan voimassapitoon vuonna
1913 22,000 markkaa; sekä

että lautakunta saisi tehtäväkseen ryhtyä tarpeellisiin täytän-
töönpanotoimiin asiassa sekä toistaiseksi ja kunnes siitä muuta pää-
tettäneen pitää sairaalaa silmällä.

Asiaa esiteltäessä myöntyi 1) kaupunginvaltuusto terveyden-
hoitolautakunnan esitykseen, ja oli edellä mainitut määrärahat, 3,150
markkaa ja 5,500 markkaa, suoritettava valtuuston käyttövaroista
sekä 22,000 markan määräraha pantava maksettavaksi 1913 vuoden
menosäännöstä.

Määräraha
Sipoossa ole-
van kunnan
mielisairaalan
ylilääkärin
palkkaami-
seksi.

Esityksessään lisämäärärahan myöntämisestä Sipoossa 2) olevan
kunnan mielisairaalan rakennuttamiseksi ehdotti rahatoimikamari
myös, että mainitun laitoksen ylilääkäri saisi vuosipalkkaa 10,000
markkaa 10 prosentin korotuksin viiden ja kymmenen vuoden pal-
veluksesta, minkä ohessa hänelle annettaisiin vuotuinen 2,000 markan
vuokra-apu, kunnes hänelle voitaisiin hankkia asunto laitoksessa.

1) Valt. pöytäk. lokak. 8 p. 28 §. — 2) Ks. tätä kert. siv. 42 ja seur.

Tämän johdosta päätti 1) kaupunginvaltuusto määrärahan mainitun ylilääkärin palkkaamiseksi rahatoimikamarin ehdottamain palkkausmääräysten mukaisesti otettavaksi 1913 vuoden menosääntöehdotukseen.

Terveydenhoitolautakunnan esityksestä myönsi 2) kaupunginvaltuusto 663 markan 66 pennin määrärahan eräitten lääkkeistä ja kaupungissa olevain, keuhkomädän saastuttamain tallien desinfioimisesta vuonna 1911 täällä liikkuneen kulkutaudin tapaisen hevosinfluenssan johdosta olleisiin menoihin, ja oli tämä määräraha maksettava valtuuston käyttövaroista.

Määräraha kulkutaudin tapaisen hevosinfluenssan johdosta.

1913 vuoden menosäännön vahvistamisen yhteydessä päätti 3) kaupunginvaltuusto asettaa komitean laatimaan valtuustolle ehdotusta kaupungin terveyden- ja sairaanhoidon taloudellisen hallinnon uudesti järjestämiseksi sekä antamaan selvitystä missä määrin kaupunki lähiaikoina tarvitsee laajempia tahi uusia sairaanhoitolaitoksia, minkä ohessa komitea sai tehtäväkseen a) laatia ehdotukset sellaisiksi eri sairaalain menosäännöiksi, että kustannukset päivää ja potilasta kohti eri osastoilla kävisi vaikeudetta laskeminen, b) ottaa harkittavaksi, olisiko asetettava kaupungin kaikille sairaaloille yhteinen hallitus, ja laatia ehdotuksen sellaisen hallituksen johtosäännöksi, sekä c) valmistella kysymystä, miten yksityisiä poliklinikkoja olisi kannatettava.

Kaupungin terveyden- ja sairaanhoidon uudesti järjestämistä valmisteleva komitea.

Terveydenhoitolautakunnan esityksestä myönsi 4) kaupunginvaltuusto kokouksessaan helmikuun 13 päivänä amanuenssin palkkaamiseksi vaivaistalon sairaaloihin, niin kauan kuin nämä sijaitsivat silloisissa huoneistoissaan, määrärahan, joka vastasi 100 markan palkkiota ja 50 markan ruokarahoja kuukaudessa, ja oli nämä kustannukset kuluvalta vuodelta maksettava valtuuston käyttövaroista.

Määräraha amanuenssin palkkaamiseksi vaivaistalon sairaaloihin.

Vaivahoitohallituksen esityksestä osotti 5) kaupunginvaltuusto 10,000 markkaa lisäykseksi vaivaistalon erinäisiin määrärahoihin vuodelta 1912, ja oli tämä rahamäärä pantava maksettavaksi valtuuston käyttövaroista.

Lisämääräraha vaivaistaloa varten.

Lopullisesti esiteltäessä vaivahoitohallituksen esitystä rekisteritoimiston perustamisesta mainittuun hallitukseen 6) päätti 7) kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin ehdotuksen mukaisesti eräisiin toimiston perustamisesta ja voimassapidosta vuonna 1912 koituviin kustannuksiin käyttövaroistaan osottaa kaikkiaan 5,000 markkaa.

Määräraha vaivahoitohallituksen rekisteritoimiston perustamista ja voimassapitoa varten.

Vahvistettaessa 1913 vuoden menosääntöä pantiin siihen johta-

1) Valt. pöytäk. lokak. 8 p. 1 §. — 2) Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 14 §. — 3) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. — 4) Valt. pöytäk. helmik. 13 p. 21 §. — 5) Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 21 §. — 6) Ks. tätä kert. siv. 228 ja seur. — 7) Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 37 §.

jattaren palkkaamiseksi edellä mainittuun toimistoon 2,000 markkaa ja kahden apulaisen palkkaamiseksi, kumpaisenkin 1,000 markkaa.

Vaivaihoidon
väliaikainen
menosääntö.

Vaivaihoitohallituksen esityksen johdosta sekä rahatoimikamarin asiasta tekemän ehdotuksen mukaisesti päätti ¹⁾ kaupunginvaltuusto, edellyttäen kaupungin uutta työ- ja vaivaistaloa voitavan ennen syyskuun loppua käyttää tarkoitukseensa, vahvistaa vaivaihoitohallituksen 1911 vuoden budjetinkäsittelyssä tekemän vaivaihoidon menosääntöehdotuksen olemaan väliaikaisesti voimassa 1912 vuoden viimeisen neljänneksen sekä siten syntyväin lisäkustannusten suorittamiseksi osottaa 7,100 markkaa, maksettavaksi valtuuston käyttövaroista.

Kahden diako-
nissan asetta-
minen vaivais-
hoitoon.

Vaivaihoitohallituksen esityksestä päätti ²⁾ kaupunginvaltuusto ulkonaiseen vaivaihoitoon 1913 vuoden alusta asetettavaksi kaksi diakonissaa, kumpaisenkin 1,500 markan vuosipalkalla.

Määräraha
uudessa työ-
ja vaivais-
talossa sekä
Oulunkylän
lastenkodissa
toimitettavaa
lääkärinval-
vontaa varten.

Kirjelmässä lokakuun 7 päivältä teki vaivaihoitohallitus esityksen lääkärinhoidon toimittamisesta uudessa työ- ja vaivaistalossa sekä Oulunkylän lastenkodissa.

Terveydenhoitolautakunnan annettua lausunnon asiasta päätti ³⁾ kaupunginvaltuusto lautakunnan ehdotuksen mukaisesti, että Hermannin ja Toukolan aluelääkärin tuli toimittaa mainittu lääkärinhoito sekä valvoa puheenalaisten laitosten terveydellisiä oloja, jota varten hänen tulisi näissä käydä vähintään kerran viikossa ja sen lisäksi kutsuttaessa niin usein kuin tarpeelliseksi havaittiin, ja myönnettiin tälle lääkärille mainitusta tehtävästä erikoiseksi palkkioksi 1,000 markkaa vuodessa.

Kun edellä mainittu aluelääkärin virka paraikaa oli julistettu avonaisena haettavaksi, päätti kaupunginvaltuusto samalla, että viran hakijoilta oli tiedusteltava, suostuisivatko he sen ohessa hoitamaan edellä mainitun tehtävän.

Vaivaihoidon
määrärahain
ylitys.

Kirjelmässä marraskuun 18 päivältä ilmoitti vaivaihoitohallitus, että erät mielenvikaisten hoitolaitoksen määrärahat, josta laitoksesta hallitus oli vuonna 1912 käyttänyt kolmea neljäsosaa, oli ylitetty kaikkiaan 6,935 markalla 15 pennillä, ja esitti hallitus kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi tällaisen määrärahain ylityksen. Sen ohessa anoi hallitus lupaa seuraavain vaivaihoidon kuluvan vuoden menosäännössä olevain määrärahain ylittämiseen arviolta alempana mainituilla määrillä, nimittäin a) tarkastusmatkain korvausmäärärahan 200 markalla, b) työlaitoksen määrärahan 1,800 markalla, c) elätteleellantokustannusten määrärahan 14,000 markalla, d) vaivaihoitoon ehdottomasti oikeutettujen henkilöjen suoranaiseksi

¹⁾ Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 38 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 22 §. — ³⁾ Valt. pöytäk. marrask. 12 p. 6 §.

avustukseksi käytettävän määrärahan 20,000 markalla, e) määrärahan suoranaisten avustusten antamiseksi puutteenalaisille, joilla ei ole ehdotonta oikeutta vaivaishoitoon, 2,000 markalla ja f) tarve-
rahain määrärahan 2,000 markalla.

Samassa yhteydessä katsoi vaivaishoitohallitus olevan ilmoittaminen, että voimassa olevan vaivaishoitoasetuksen 28 §:n nojalla yleisistä varoista maksettavia korvauksia ei vielä ollut määrätty kaupungille maksettaviksi vuosilta 1910 ja 1911.

Ilmoitus vaivaishoito-
korvausten
maksamatta
jättämisestä.

Asiaa esiteltäessä päätti 1) kaupunginvaltuusto hyväksyä hallituksen menettelyn ylittää houruinhoitolaitoksen määrärahat ilmoitetulla summalla sekä sallia muut luetellut määrärahat ylitettävän enintään niillä määrillä, mitkä vaivaishoitohallitus oli katsonut tarpeellisiksi.

Mitä sitten tuli hallituksen ilmoitukseen valtiovaroista maksamatta olevista korvauksista, päätti kaupunginvaltuusto, ettei tämä ilmoitus tällä kertaa aiheuttaisi toimenpidettä valtuuston puolelta.

Sittenkun uusi työ- ja vaivaistalo oli vuoden varrella luovutettu tarkoitukseensa, hyväksyi 2) kaupunginvaltuusto 1913 vuoden menosäännön vahvistaessaan seuraavan menosäännön:

Vaivaistalon ja
siihen yhdistet-
tyjen laitosten
uusi meno-
sääntö.

Vaivaistalon ja sen yhteydessä olevain laitosten menosääntö.

1 tarkastaja, paitsi asuntoa, valoa ja lämpöä, palkkaa	Smk	6,000: —
1 konttoriapulainen, paitsi s:n s:n	”	2,000: —
1 saarnaaja	”	1,500: —
Palkkio urkuinsoitosta ja kirkkolaulun johtamisesta	”	300: —
1 varastonhoitaja, samalla vahtimestari, paitsi asuntoa, ruokaa, lämpöä ja valoa, palkkaa	”	1,200: —
1 puutarhatöiden johtaja, paitsi s:n s:n, palkkaa	”	1,200: —
1 koneenkäyttäjää, paitsi s:n s:n, palkkaa	”	1,500: —
2 lämmittäjää, paitsi s:n s:n, palkkaa kumpikin 480: —	”	960: —
1 pesulaitoksen johtajatar, paitsi s:n s:n, palkkaa	”	600: —
2 pesijätärtä, paitsi s:n s:n, palkkaa kumpikin 300: —	”	600: —
1 emännöitsijä, paitsi s:n s:n, palkkaa	”	720: —
1 keittäjätär, paitsi s:n s:n, palkkaa	”	480: —
1 keittäjätär, paitsi s:n s:n, palkkaa	”	360: —
4 keittäjätärtä, paitsi s:n s:n, palkkaa kukin 300: —	”	1,200: —
2 leipojatarta, paitsi s:n s:n, palkkaa kumpikin 360: —	”	720: —
Lääkkeisiin, arviolta	”	1,500: —
Lääkärinvalvonta työ- ja vaivaistalossa sekä Oulunkylän lastenkodissa	”	1,000: —
Erinäiset uuden laitoksen sisustus- ja tasotustyöt, arviolta	”	5,000: —
	Smk	26,840: —

1) Valt. pöytäk. jouluk. 10 p. 16 §. — 2) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §.

a) *Vaivaistalo.*

1 emäntä, paitsi asuntoa, ruokaa, polttopuita ja valoa, palkkaa	Smk	900: —
1 ompelijatar, paitsi s:n s:n, palkkaa	”	360: —
1 ylihoitajatar, paitsi s:n s:n, palkkaa	”	900: —
2 hoitajatarta, paitsi s:n s:n, palkkaa kumpikin 600: — ..	”	1,200: —
1 hoitajatar, paitsi s:n s:n, palkkaa	”	480: —
2 apulaishoitajatarta, paitsi s:n s:n, palkkaa kumpikin 420: —	”	840: —
1 lastenkodin johtajatar, paitsi s:n s:n, palkkaa	”	900: —
1 lastenhoitajatar, paitsi s:n s:n, palkkaa	”	600: —
2 lastenhoitajatarta, paitsi s:n s:n, palkkaa kumpikin 420: —	”	840: —
1 renki, paitsi s:n s:n, palkkaa	”	480: —
Kesäloman hankkimiseksi emännöitsijälle, ylihoitajattarelle, kahdelle hoitajattarelle sekä lastenkodin johtajattarelle, arviolta	”	300: —
Vaatetus, arviolta	”	10,000: —
Ruoka, s:n	”	89,000: —
Kalusto, s:n	”	31,800: —
Tarveaineet, s:n	”	1,200: —
Polttoaineet, s:n	”	33,000: —
Valaistus, s:n	”	8,000: —
Vedenkulutus, s:n	”	7,000: —
Kaurat ja heinät 6 hevoselle, s:n	”	3,600: —
Korjaustyöt, s:n	”	2,000: —
Sekalaiset menot, s:n	”	4,500: —
	Smk	197,900: —

b) *Työlaitos.*

1 kaitsija, paitsi asuntoa, polttopuita ja valoa	Smk	2,400: —
1 kaitsijan konttoriapulainen, paitsi ruokaa, asuntoa, polttopuita ja valoa	”	480: —
3 vahtimestaria, paitsi asuntoa, polttopuita ja valoa, kukin 1,200: —	”	3,600: —
1 vahtimestari, paitsi asuntoa ja ruokaa	”	960: —
Viransijaisille kaitsijan ja vahtimestarien kesäloman aikana	”	190: —
2 työesimiestä, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, kumpikin 1,200: —	”	2,400: —
Polttoaineet, arviolta	”	4,000: —
Valaistus, s:n	”	1,000: —
Vedenkulutusmaksut, s:n	”	700: —
Ruoka, s:n	”	21,000: —
Vaatetuskustannukset, s:n	”	5,000: —
Tarveaineet, s:n	”	10,000: —
Kalusto ja työkalut, s:n	”	3,000: —
Utteruusrahat, s:n	”	5,000: —
Korjaustyöt, s:n	”	300: —
Puusepän- ja jalkinetyökoneiden ostoon	”	17,800: —
Sekalaiset menot, arviolta	”	1,100: —
	Smk	78,930: —
	Yhteensä Smk	303,670: —

Hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistyksen anomuksesta myön-
si¹⁾ kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan yhdistykselle 5,000 markan
määrärahan käytettäväksi töiden jakamiseen tämän kunnan köyhille,
iäkkäille työttömille naisille.

Määräraha
hyväntekeväi-
syyden järjes-
tämisyhdistyk-
selle.

Kansakoulujohtokunnan esityksestä päätti²⁾ kaupunginval-
tuusto, että kansakoulutarkastaja M. Pesoselle, joka oli määrätty
oman virkansa ohessa hoitamaan paraikaa avoimna olevaa suomen-
kielisten kansakoulujen apulaistarkastajan virkaa syyskuun alusta
siihen asti, kun tuo virka jälleen täytettäisiin, oli mainitulta ajalta
maksettava se palkka, mikä menosääntöön oli pantu kansakoulujen
apulaistarkastajaa varten.

Viransijaisuus-
palkkio kansa-
koulutarkas-
taja M. Pесо-
selle.

Kaupunginvaltuustolle antamassaan kirjelmässä anoi koulun-
johtaja K. Verkko vuotuista 3,380 markan apurahaa pikkukoulu-
seminaarin yhteydessä täällä voimassa pitämälleen harjoituskoululle.

Määrärahoja
suomenkieli-
selle pikkukou-
luopettaja-
seminaarille.

Kansakoulujohtokunnan ja rahatoimikamarin annettua lausun-
non asiasta päätti³⁾ kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan myöntää
koulunjohtaja Verkolle edellä mainittua tarkoitusta varten vuodelta
1912 1,690 markan määrärahan, minkä ohessa kysymys edellä mai-
nitun yrityksen vastaisesta avustamisesta oli käsiteltävä sanotun
vuoden budjetinjärjestelyn yhteydessä.

Sittemmin merkittiin⁴⁾ 1913 vuoden menosääntöön koulun-
johtaja Verkon suomenkielistä pikkukouluseminaria varten 3,380
markan määräraha.

Kaupunginvaltuustolle antamassaan kirjoituksessa anoi täällä
toimivan ruotsinkielisen pikkukoulunopettajaseminaarin johtokunta
4,000 markan määrärahaa ruotsinkielisen kaksiluokkaisen pikku-
koulun voimassapitoon mainitun seminaarin yhteydessä lukuvuonna
1912—13.

Määräraha
ruotsinkieli-
selle pikkukou-
luopettaja-
seminaarille.

Kansakoulujohtokunnan ja rahatoimikamarin annettua lausun-
non asiasta päätti³⁾ kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan myöntää
mainitulle johtokunnalle esittämänsä tarkoitusta varten 2,000 mar-
kan määrärahan vuodeksi 1912, minkä ohessa kysymys yrityksen
kannattamisesta vastaisuudessa oli otettava käsiteltäväksi mainitun
vuoden budjetinjärjestelyn yhteydessä.

1913 vuoden menosääntöön otettiin⁴⁾ sittemmin edellä mainit-
tua ruotsinkielistä pikkukoulunopettajaseminaaria varten 4,000 mar-
kan määräraha.

Kansakoulujohtokunnan esitykseen että johtokunta oikeutet-
taisiin 5,000 markalla ylittämään kuluvan vuoden menosäännössä
oleva määräraha vaatetusavun antamiseksi köyhille kansakoulu-

Kansakoulu-
oppilaiden vaa-
tetusapumää-
rärahan ylitys.

1) Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 33 §. — 2) Valt. pöytäk. syysk. 24 p. 11 §.
— 3) Valt. pöytäk. maalisk. 26 p. 21 §. — 4) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §.

oppilaille, joilla oli kotipaikkaoikeus tässä kaupungissa, kaupunginvaltuusto myöntyi 1).

Muutoksia kaupungin kansakoululaitokseen.

Kirjelmässä 2) huhtikuun 24 päiväältä mainitsi kansakoulujohtokunta kaupungin suomenkielisten kansakoulujen tarkastajan johtokunnalle huomauttaneen, että kaupunginvaltuuston joulukuun 1 päivänä 1908 apulais-kansakoulutarkastajalle vahvistamassa johtosäännössä oli edellytetty erikoista tarkastajan ja apulaistarkastajan kesken tehtyä sekä johtokunnan hyväksymää työnjakoa, mutta ettei sellaista työnjakoa kuitenkaan ollut laadittu, m. m. syystä että tarkastajassa oli herännyt ajatus että apulaistarkastajan virka olisi muutettava tarkastajanviraksi sekä että tarkastaja sittemmin oli johtokunnalle antanut ehdotuksen kaupungin suomenkielisen tarkastuspiiriin jakamisesta.

Käsiteltyään mainittua ehdotusta ynnä johtokunnassa tehtyä ehdotusta eri johtokunnan asettamisesta kaupungin ruotsinkielisiä kansakouluja varten esitti johtokunta kansakouluhallinnon järjestelyä muutettavaksi siten, että ruotsinkieliset kansakoulut erotettaisiin erilliseksi, oman kansakoulujohtokuntansa alaiseksi koulupiiriksi, että suomenkieliset koulut alueellisella pohjalla jaettaisiin kahteen koulupiiriin, kumpikin eri johtokuntineen, sekä että kaupunki samalla pohjalla jaettaisiin kolmeen tarkastusalueeseen, yhteen ruotsin- ja kahteen suomenkieliseen, kukin eri kansakoulutarkastajineen, minkä johdosta suomenkielisen apulaistarkastajan virka olisi järjestettävä itsenäiseksi tarkastajanviraksi.

Asiaa esiteltäessä päätti 3) kaupunginvaltuusto sen lähettää tarkemmin valmisteltavaksi erikoisvaliokuntaan, johon valittiin herrat Rosenqvist, Relander, Wallensköld, Estlander ja Ehrnrooth, minkä ohessa kansakoulujohtokunta sai toimekseen, koska suomenkielisten kansakoulujen apulaistarkastajalle oli myönnetty virkaero syyskuun 1 päivästä 4), heti julistaa mainitun viran avonaiseksi ja uuden viranpitäjän vastaanotettavaksi mainittuna päivänä.

Edellä mainittu valiokunta antoi marraskuun 4:ntenä päivätyn mietinnön 5) asiasta ja lausui siinä m. m. seuraavaa:

Ruotsinkielisten kansakoulujen erottaminen eri hallintopiiriksi oli kauan ollut ruotsinkielisen kansakoulunopettajiston toivomus. Ruotsinkieliset mies- ja naispuoliset kansakoulunopettajat, jotka olivat opettajistossa vähemmistönä, eivät tähän asti olleet voineet saada etujansa huomioon otetuiksi kansakoulujohtokunnassa, kun opettajiston edustaja oli suomenkielisen ryhmän valitsema. Mikäli mahdollista ottaakseen huomioon vähemmistön oikeuden oli johto-

1) Valt. pöytäk. maalisk. 26 p. 11 §. — 2) Valt. pain. asiakirj. n:o 40. —

3) Valt. pöytäk. toukok. 28 p. 18 §. — 4) Ks. tätä kert. siv. 251. — 5) Valt. pain. asiakirj. n:o 60.

kunta tosin viime vuosina kokouksiinsa kutsunut n. s. asiantuntijan edustajaa vailla olevan opettajaryhmän piiristä, mutta tämä ei riittänyt korvaamaan omaa äänioikeutettua edustajaa johtokunnassa.

Painavat käytännöllisetkin syyt puolsivat kansakoulujen hallinnon kahtiajakoa. Vuosi vuodelta lisääntyneen työn ja asiain kasaantumisen johdosta oli nimittäin kansakoulujohtokunnan työtehtävä siinä määrin lisääntynyt, että työtaakan keventäminen oli ehdottomasti välttämätön, jos mieli estää asiain perinpohjaisen ja joutuisan käsittelyn joutumasta kärsimään. Valiokunnan mielestä ei ollut oikeitten kunnallishallintoperiaatteiden mukaista ylenmäärin rasittaa palkattomista luottamusmiehistä kokoonpantua hallitusta, vaan olisi sopivampaa ryhtyä jakamaan työtaakkaa kahden johtokunnan kesken, jotka sitä paitsi kumpikin olisivat paremmin kuin yhteinen johtokunta kokoonpantavissa eri kieliala-aineiden vaatimusten mukaisesti. Verraten raskaskulkuisen hallinnon sijaan saataisiin jako toimeenpanemalla kaksi liikkuvampaa, työkykyisempää elintä.

Kansakoulutarkastajain tulisi kansakoululaitoksen johdon yhtenäisyyden säilyttämiseksi tarpeen mukaan kokoontua yhteisiin neuvotteluihin keskustelemaan koululaitosta koskevista periaatteellisesti tärkeistä kysymyksistä sekä myös alustavasti käsittelemään kansakoulujen talouden ja raha-asiaan hoitoa koskevia kysymyksiä. Tällä tavoin olisi esimerkiksi vuosirahansääntöä valmistettava, ennenkuin erikoisehdotukset esiteltiin asianomaisille johtokunnille.

Kansakoulujen taloudenhoidon järjestämiskysymykseen oli valiokunta pannut erityistä huomiota. Olisi ehken joitakin etuja saavutettavissa, jos taloudellisen hallinnon kävisi pysyttäminen yhteisenä sekä taloudenhoitaja olisi johtokunnan välisenä yhdistävänä ja koossapitävänä siteenä. Kun kuitenkin kansakouluasetuksen 15 §, sillä tavoin kuin sitä oli kaupunginvaltuustossa tulkittu, määräsi, että kansakoulujohtokunnan oli valittava kansakoulujen taloudenhoitaja jäsenistään, näytti sentähden olevan jätettävä sillensä ajatus näiden tointen yhdistämisestä sekä valittava eri taloudenhoitajat, joilla kumpaisellakin oli aivan samat tehtävät toimialallaan. Taloudenhoidon yhtenäisyyttä pitäisivät voimassa edellä mainitut tarkastajain ja taloudenhoitajain yhteiset neuvottelut. Taloudenhoitajan vuosipalkka oli nykyään rahasäännön mukaan 6,000 markkaa. Siinä tapauksessa että koulupiirin jako toimeenpantaisiin, olisi tämä palkkio jaettava molempain taloudenhoitajain kesken, likimain suhteellisesti eri piirien oppilaslukuun. Mutta kun taloudenhoidosta johduvat tehtävät kahtiajaon toimeentultua luultavasti jonkin verran lisääntyisivät, näytti olevan kohtuullista järjestää taloudenhoitajain palkkaedut niin, että suomenkielisten koulujen taloudenhoitaja saisi vuosipalkkaa 5,000 ja ruotsinkielisten 3,000 markkaa.

Lähin aihe kansakoulujohtokunnan ehdotukseen kahden erillisen tarkastusalueen perustamisesta oli ollut sopivan työnjaon puute suomenkielisten kansakoulujen tarkastajan ja hänen apulaisensa kesken. Tämä puute oli kuitenkin helposti poistettavissa antamalla tässä kohden tarkempia ohjeellisia määräyksiä, mikä olisi kansakoulujohtokunnan asia. Välttämätöntä tarvetta tarkastusalueen jakamiseen ei kansakoulujohtokunta ollut esityksessään voinut osottaa eikä tarkemmin perustella. Ei sentähden näyttänyt olevan viisasta nyt astua täyttä askelta, ennenkuin kokemus oli osottanut pitemmälle menevän desentralisoimisen tarpeelliseksi; ja kun kehityksen tällä alalla tuli tapahtua vähitellen ja kaikkia äkillisiä uudistuksia oli välttettävä, käynee ehdotuksen tämän puolen nykyään haitatta epääminen. Jos suomenkielinen tarkastusalue pysytettäisiin jakamattomana, pitäisi suomenkielisen koulupiirin kahtiajakoa tarkoittavan ehdotuksenkin saada raueta.

Helsingin kaupungin kansakoulujen voimassa oleva, koulutoimen ylihallituksen lokakuun 4 päivänä 1892 hyväksymä ohjesääntö, oli monelta kohden vanhettunut ja kaipasi perinpohjaista uudistusta. Eräisiin ohjesäännön kohtiin olivat kaupunginvaltuuston tekemät päätökset vaikuttaneet, vaikkei niiden vaatimaa asianmukaista muutosta ollut ohjesääntöön tehty, ja erinäiset ohjesäännön määräykset olivat ristiriidassa voimassa olevain yleisten säännösten kanssa. Kansakoulujohtokunta oli jo kauan ollut aikeissa toimittaa tähän kuuluvain määräysten perinpohjaisen uudistuksen ja kodifioimisen, mutta asia oli lykkääntynyt toistaiseksi tuon niinikään monelta kohden vanhettuneen kansakouluasetuksen uudistusta odotellessa. Kun tähän suuntaan käyvää lainsäädäntötoimenpidettä ei ollut läheisessä tulevaisuudessa odotettavana, ei kansakouluohjesäännön uudestilaatimista, sikäli kuin se oli toimitettavissa edellä mainitun armollisen asetuksen pohjalla, käynyt lykkääminen tuonnemmaksi.

Edellä lausutun johdosta esitti valiokunta kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että Helsingin kaupungin kansakoulupiirin jako kielellisellä pohjalla oli ensintulevan lukuvuoden alusta lähtien toimeenpantava;

että tämän mukaisesti kumpaistakin koulupiiriä varten asetettaisiin eri johtokunnat ja eri taloudenhoito;

että vuosipalkaksi määrättäisiin suomenkielisten kansakoulujen taloudenhoitajalle 5,000 ja ruotsinkielisten koulujen 3,000 markkaa;

että ehdotukset suomenkielisen kansakoulupiirin kahtia jakamisesta sekä nykyisen kansakoulujen apulaistarkastajanviran muuttamisesta tarkastajanviraksi saisivat nykyään raueta;

että kansakoulutarkastajain oli, yhtenäisyyden ylläpitämiseksi

kansakoululaitoksen johdossa, tarpeen tullen kokoonnuttava yhteisesti neuvottelemaan kansakoulua koskevista tärkeämmistä periaatteellisista kysymyksistä; sekä

että niinkään samassa tarkoituksessa määräraha-asiain ja rahanhallintoa koskevain asiain yhteinen valmistelu oli tarpeen mukaan järjestettävä yksissä neuvoin kansakoulutarkastajain ja kansakoulujen taloudenhoitajain kanssa.

Lisäksi valiokunta ehdotti, että kaupunginvaltuusto käskisi kansakoulujohtokunnan:

mahdollisimman pian ryhtyä uudesti laatimaan voimassa olevaa kansakoulujen ohjesääntöä, huomioon ottamalla edellä mainitut sekä muut ohjesääntöön tehtävät muutokset, oikaisut ja lisäykset; sekä esittää ne ehdotukset ja ryhtyä niihin toimenpiteisiin, joita kaupunginvaltuuston asiasta tekemä päätös muutoin vaati.

Mietintöön liittyi herrain Relanderin ja Ehrnroothin vastalause, jossa nämä huomauttivat, ettei ollut näytetty ainoatakaan tapausta, jolloin ruotsinkielisen opettajiston oikeutetut vaatimukset olisivat jääneet asianmukaiseen huomioon ottamatta, sen johdosta että mainitun opettajiston mielipiteitten tiedustelemisessa nykyään noudatettiin epätäydellistä menettelyä, s. o. asiantuntijain kuulemista. Vastalausejilla ei ollut mitään muistuttamista siihen, että ruotsinkieliselle opettajistolle hankittaisiin todellinen edustus kansakoulujohtokunnassa, ja pitivät luonnollisena, jos johtokunta ryhtyisi tarpeelliseen toimenpiteeseen semmoisen muutoksen aikaansaamiseksi johtokunnan kokoonpanoon, että mainittu tarkoitus saavutettaisiin, mutta eivät voineet huomata olevan tarpeellista syysuhdetta puheenalaisen toivomuksen täyttämishalun ja johtokunnan jakamista tarkoittavan ehdotuksen välillä.

Mitä sitten tuli valiokunnan ehdotuksen toiseen perusteeseen eli kansakoulujohtokunnan lisääntyneeseen työtaakkaan, huomauttivat vastalauseajat että, jos johtokunnan kokoukset kävivät liian pitkällisiksi ja väsyttäväiksi, täytyi muiden hallitusten esimerkkiä seuraten lisätä kokousten lukua. Mahdotonta ei myöskään liene aikaansaada sellaisia muutoksia asiain valmistelutapaan, että niiden käsittely helpottuisi. Ollen valiokunnan kanssa yhtä mieltä siitä, ettei ollut oikeiden kunnallisten hallintoperiaatteiden mukaista ylenmäärin rasittaa palkattomista luottamusmiehistä kokoonpantua hallitusta, eivät vastalauseajat voineet yhtyä siihen, että tästä puheena olevassa tapauksessa johtuisi, että työtaakka oli jaettava kahden johtokunnan kesken. Kaupunginvaltuuston tähän asti samanlaatuisissa tapauksissa noudattaman menettelyn mukaisesti olisi näin ollen hallituksen jäsenille myönnettävä korvaus vaivoistaan.

Vastalauseajat ehdottivat, että kaupunginvaltuusto, epämällä

valiokunnan ehdotuksen Helsingin kansakoulupiirin jakamisesta kielellisellä pohjalla ynnä erinäisistä tästä johtuvista toimenpiteistä päättäisi, että puheenalainen kansakoulujohtokunnan ehdotus ei aiheuttanut toimenpidettä.

Asiaa lopullisesti esiteltäessä hyväksyi ¹⁾ kaupunginvaltuusto valiokunnan tekemät ehdotukset kaikin puolin.

Saamatta jää-
neet kaupungin
kansakoulujen
ja kasvatus-
laitosten valtio-
avut.

Kirjelmässä huhtikuun 18 päivältä ilmoitti rahatoimikamari että, sittenkun kamari kirjelmässä edellisen maaliskuun 7 päivältä oli koulutoimen ylihallitukselta anonut kaupungin kansakoulujen ja kasvatuslaitosten valtioapua osotettavaksi 1912 vuoden ensimmäiseltä neljännekseltä maksettavaksi samat määrät, mitkä oli kannettu 1911 vuoden vastaavalta ajalta, oli ylihallitus vastaukseksi ilmoittanut, että k. senaatin kirkollisasiain-toimituskunnan kirjeen mukaan joulukuun 22 päivältä 1911 ei mainittuja tarkoituksia varten ollut määrärahoja asetettu ylihallituksen käytettäväksi.

Tämän johdosta päätti ²⁾ kaupunginvaltuusto k. senaatille tehdä alistuksen, että kaupungille 1912 vuoden ensimmäiseltä neljännekseltä tulevan kansakoulujen ja kasvatuslaitosten valtioavun saisi mahdollisimman pian kaupungille maksaa.

Kirjelmässä marraskuun 2 päivältä lähetti maistraatti kaupunginvaltuuston tiedoksi k. senaatin kirkollisasiain-toimituskunnan kirjelmän läänin kuvernöörille edellisen elokuun 23 päivältä, jossa kirjelmässä lausuttiin että, sittenkun valtuusto oli hakenut korotettua valtioapua kaupungin kansakoululaitokselle, senaatti asiaa viimeksi mainittuna päivänä esiteltäessä ei, koska määrärahaa puheena olevaa tarkoitusta varten ei ollut mainittu helmikuun 26 päivänä 1912 annetussa asetuksessa suostuntarahastosta vuonna 1912 suoritettavista kansakoululaitoksen määrärahoista eikä myöhemminkään ollut yleisistä varoista osotettu, ollut havainnut mahdolliseksi myöntyä hakemukseen, minkätähden se oli evätty.

Asiaa esiteltäessä päätti ³⁾ kaupunginvaltuusto, sen johdosta että kaupungin laillinen oikeus saada valtioapua kansakoululaitokselle siten oli kaupungilta riistetty, pöytäkirjaan merkitä vastalauseen sitä vastaan sekä samalla varata kaupungille tilaisuuden vastedes saattaa tämän oikeutensa voimaan niin vuodelta 1912 tulevaan valtioapuun kuin vuodelta 1911 maksamatta olevan valtioavun osaankin nähden, jota viimeksi mainittua apurahaa oli maksettu ainoastaan 12 1/2 % kaupungin menoista, vaikka kaupungin olisi oikeastaan tullut saada 25 % menoista.

Kun niitä rahamääriä, mitkä mainittuja tarkoituksia varten

¹⁾ Valt. pöytäk. marrask. 12 p. 20 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. huhtik. 30 p. 11 §.
— ³⁾ Valt. pöytäk. marrask. 26 p. 6 §.

oli merkitty kaupungin kuluvan vuoden tulosääntöön, eli kansakoulujen valtioapua 200,240 markkaa ja kasvatustaitosten valtioapua 10,370 markkaa, ei niinmuodoin näyttänyt kertyvän kaupunginkassaan, päätti kaupunginvaltuusto samalla tämän saatettavaksi rahatoimikamarin tiedoksi.

Vahvistaessaan 1913 vuoden budjetin päätti 1) kaupunginvaltuusto k. senaattiin tehdä alistuksen Helsingin kaupungin kansakouluille ja kasvatustaitoksille mainitulta vuodelta tulevan valtioavun myöntämisestä, ja oli samalla ilmoitettava, että kaupungille näistä laitoksista koituvat menot oli 1913 vuoden meno- ja tulosääntöön merkitty 1,657,790 markaksi 51 penniksi kansakoulujen ja 92,690 markaksi kasvatustaitosten osalta.

Alistus valtioavun maksamisesta kaupungin kansakouluille ja kasvatustaitoksille.

Kansakoulujohtokunnan esityksen 1,400 markan myöntämisestä suksien ostoon suomenkielisille ja 700 markan myöntämisestä samaan tarkoitukseen ruotsinkielisille kansakouluille kaupunginvaltuusto budjettivaliokunnan ehdotuksen mukaisesti epäsi 1).

Evätty esitys määrärahan myöntämisestä suksien ostoon.

Uudenmaan ruotsinkielisten maalaiskuntain yhteisen kuntakokouksen puolesta kaupunginvaltuustolle tehdyn anomuksen esimerkiksi 5,000 markan suuruisen määrärahan myöntämisestä vuosiksi 1913 ja 1914 Uudenmaan kansanopistoille valtuusto rahatoimikamarin ehdotuksen mukaisesti epäsi 2).

Evätty anomus määrärahan myöntämisestä kansanopistoille.

Svenska kvinnoförbundet nimisen liiton Sörnäsän haaraosaston tekemän anomuksen apurahan antamisesta ruotsinkielisten rinnakaisten ruuanlaitto-, ompelu- ja lastenhoito-iltakurssien järjestämiseksi Sörnäsän nuoria naisia ja tyttöjä varten jätti kaupunginvaltuusto budjettivaliokunnan ehdotuksen mukaisesti huomioon ottamatta 1).

Evätty anomus apurahan myöntämisestä ruuanlaitto- y. m. kurssien järjestämiseksi.

1913 vuoden menosäännön vahvistamisen yhteydessä päätti 1) kaupunginvaltuusto asettaa erikoisvaliokunnan valmistelemaan kahta kansakoulujohtokunnassa viritettyä kysymystä kansakoulujen johtajain ja johtajatarten opetusvelvollisuuden huojentamisesta sekä lisämäärärahan myöntämisestä yhteisluokkain opetusta hoitaville opettajattarille.

Valiokunta kahden kansakoulukysymyksen valmistelua varten.

Helsingin käsityökoulun johtokunnan kaupunginvaltuustolle tekemän anomuksen johdosta, että kaupunki kustantaisi koululle kaupungin omistamasta Puutarhakadun talosta n:o 4 luovutettujen huoneistojen lämmityksen ja valaistuksen, päätti 3) valtuusto mainittuun tarkoitukseen myöntää 1,320 markan vuotuisen määrärahan kolmeksi vuodeksi, kesäkuun 1 päivästä 1912 lukien, jona aikana käsityökoulu käytti sille luovutettuja huoneistoja, ja oli määräraha,

Määräraha Helsingin käsityökoulun huoneistojen lämmitykseen ja valaistukseen.

1) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. — 2) Valt. pöytäk. jouluk. 10 p. 23 §. —

3) Valt. pöytäk. syysk. 10 p. 27 §.

sikäli kuin sitä oli menevä vuodelta 1912, maksettava valtuuston käyttövaroista.

Määrärahoja
poikain vas-
taanotto- ja tar-
kastuslaitosta
varten.

Esiteltäessä kasvatuslautakunnan esitystä poikain vastaanotto- ja tarkastuslaitoksen ¹⁾ perustamisesta valtuutti ²⁾ kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin 1913 vuoden menosääntöehdotukseen merkitsemään seuraavat lautakunnan laskemat määrärahat laitosta varten:

Lääkäri, psykiatri	Smk	1,000:—
Johtaja, paitsi vapaata asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	3,000:—	
ruoka	400:—	” 3,400:—
Edellisen apulainen, paitsi s:n s:n, palkkaa	1,200:—	
ruoka	400:—	” 1,600:—
Emäntä, paitsi s:n s:n, palkkaa	600:—	
ruoka	400:—	” 1,000:—
Palvelijatar, paitsi s:n s:n, palkkaa	300:—	
ruoka	400:—	” 700:—
Vuokra	”	4,500:—
Polttoaineet, arviolta	”	800:—
Valaistus, arviolta	”	200:—
12 hoidokin elatuskustannukset, kunkin 70 penniä päivässä	”	3,066:—
S:n vaatekustannukset, kunkin 80 mk	”	960:—
Laitoksesta pääsevään hoidokkien vaatekustannukset	”	1,000:—
Vaatteiden pesu ja puhdistus	”	300:—
Lääkkeet	”	100:—
Kirjat ja kouluvälineet	”	100:—
Käsityöopetuksen tarvikkeet	”	300:—
Kaluston täydennys	”	300:—
Tarverahat	”	100:—
Sekalaista	”	400:—
Perustamiskulut	”	3,774:—
		<u>Yhteensä Smk 23,600:—</u>

Bengtsårin kas-
vatuslaitoksen
johtajan palk-
kauksen koro-
tus.

Kasvatuslautakunnan esityksestä ja rahatoimikamarin ehdo-
tuksen mukaisesti päätti ³⁾ kaupunginvaltuusto Bengtsårin kasvatus-
laitoksen johtajan rahapalkan 1913 vuoden alusta korotettavaksi
3,500 markasta 5,000 markkaan vuodessa sekä tämän menoeran siten
muutetuin määrin merkittäväksi mainitun vuoden menosääntöön.

Määräraha
palokalu-
jen ostami-
seksi
Bengtsårin kas-
vatuslaitok-
seen.
Lisämääräraha

Rahatoimikamarin esityksestä myönsi ⁴⁾ kaupunginvaltuusto
käyttövaroistaan 1,045 markan määrärahan erinäisten palokalu-
jen ostamiseksi Bengtsårin kasvatuslaitokseen.

Kaupunginkirjaston hallituksen esityksestä myönsi ⁵⁾ kaupun-

¹⁾ Ks. tätä kert. siv. 233 ja seur. — ²⁾ Valt. pöytäk. syysk. 24 p. 9 §. — ³⁾ Valt. pöytäk. marrask. 12 p. 10 §. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. helmik. 13 p. 12 §. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 39 §.

ginvaltuusto käyttövaroistaan 1,500 markan lisäyksen kuluvan vuoden menosäännössä olevaan määrärahaan ylimääräisten apulaisten palkkaamiseksi pääkirjastoon ja haarakirjastoihin.

Kaupunginkirjaston hallituksen esityksestä myönsi ¹⁾ kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan erikoisen lainausosaston järjestämiseksi lapsia ja nuorisoa varten Rikhardinkadun kirjastotalon sanomalehtisaliin 4,335 markan määrärahan, josta 2,000 markkaa käytettäisiin kirjahyllyjen ja muun kaluston hankkimiseen, 1,700 markkaa uusien lukuhuoneitten laittamiseksi sanomalehtiä lukevaa yleisöä varten kirjastotalon eteiseen sekä 635 markkaa yhden lisäamanuenssin palkkaamiseksi syyskuun 1 päivästä vuoden loppuun.

Rahatoimikamarin esityksestä myönsi ²⁾ kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan 230 markkaa Sörnäsän haarakirjaston vuokraan syyskuulta.

Kaupunginkirjaston hallituksen esityksen 1,770 markan suuruisen ylimääräisen määrärahan myöntämisestä kirjavaraston, erittäinkin lasten- ja nuorisokirjallisuuden täydentämiseksi, kaupunginvaltuusto epäsi ³⁾.

Rahatoimikamarin kirjelmässä kesäkuun 6 päivästä tehdyn esityksen että kaupunginvaltuuston käyttövaroista myönnettäisiin 3,000 markkaa koristeellisten lasimaalausten laittamiseksi Kallion kirjastotaloon valtuusto epäsi ⁴⁾, jättäen kuitenkin kamarin valtaan tehdä asiasta uuden esityksen tarpeellisen määrärahan saamiseksi tarkoitukseen kaupungin osuudesta Helsingin anniskeluosakeyhtiön 1912 vuoden voittovaroja.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 30 päivänä 1911 oli erikoisvaliokuntaan lähemmin valmisteltavaksi lähettänyt ⁵⁾ kysymykset filharmonisen soittokunnan ja Helsingin torvisoittokunnan avustamisesta kokonaisuudessaan sekä kysymykset tšekäläisten teatterien kannattamisesta, sikäli kuin korotettuja määrärahoja oli pyydetty, antoi valiokunta tammikuun 24:nä päivätyn mietinnön ⁶⁾ asiasta.

Mainitussa mietinnössä lausui valiokunta m. m. seuraavaa:

Perustamalla Helsingin filharmoninen soittokunta vuonna 1882 otettiin tärkeä askel pääkaupungin musiikkielämän harrastusten vakauttamiseksi, jotka harrastukset eivät nyttemmin enää olisi tyydyttävissä vakinaisen, hyvin kokoonpannun soittokunnan avulla. Tuollainen soittokunta oli välttämätön niiden kasvamistaan kasvavien vaatimusten täyttämiseksi, joita kehitys asetti sivistyneelle

ylimääräisten apulaisten palkkaamiseksi kaupunginkirjastoon.

Määräraha lainausosaston järjestämiseksi lapsia ja nuorisoa varten.

Sörnäsän haarakirjaston huoneiston vuokra.

Evätty esitys ylimääräisen määrärahan myöntämisestä kaupunginkirjaston kirjavaraston täydentämiseen.

Evätty esitys määrärahan myöntämisestä lasimaalausten teettämiseen.

Kaupungin avustus soittokuntain ja teatterien voimassapitoon.

¹⁾ Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 39 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. lokak. 8 p. 23 §. — ³⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 34 §. — ⁵⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 142. — ⁶⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 4.

yhteiskunnalle. Jos mahdollisuus tällaisen musiikkielämän elimen voimassapitämiseen lakkaisi, olisi yhäkin ilmeisemmin tuleva näkyviin, että hyvä, arvokkaita sävelteoksia tulkitsemaan kykenevä soittokunta jo oli niitä tarpeita, joiden täyttämistä Helsingin kaupungissa täytyi olla huolta pidetty. Vaikka tunnustettiin orkesterikysymyksen suuri sivistyksellinen merkitys, oli ne toimenpiteet, joihin sen ratkaisemiseksi ehkä ryhdyttäisiin, tarkoin punnittava ja niin järjestettävä, että ne taloudelliset vaikeudet, jotka tähän asti miltei herkeämättä olivat häiritsevästi estäneet soittokunnan toimeentuloehtojen pysyväistä vakauttamista, tulivat poistetuiksi ja soittokunta asetettiin sille kannalle, että sattumat eivät voineet siihen häiritsevästi vaikuttaa, sekä ettei usein uusiintunut vetoaminen yksityiseen uhraavaisuuteen enää käynyt tarpeelliseksi. Lähtökohdan siihen suuntaan käyville ehdotuksille tarjosi sen seikan tutkiminen, missä määrin soittokunnan oma toiminta voi osaltaan auttaa kustannusten suorittamista ja missä määrin avustusta muulta taholta oli tarpeen. Valiokunta oli sentähden tutkinut filharmonisen seuran tilejä ja neuvotellut soittokunnan johtajan kanssa sekä tällä pohjalla laskenut 50-jäsenisen soittokunnan voimassapidosta olevan kustannuksia 153,980 markkaa 8 kuukauden ja 206,000 markkaa 12 kuukauden aikana. Harkitessaan kysymystä, kävisikö näitä menoja supistaminen, oli valiokunta ollut yksimielinen siitä, että säästämistä ei käynyt yrittäminen soittajain lukua vähentämällä samalla saattamatta tuntuvassa määrin uhanalaisiksi niitä soitannollisia vaatimuksia, joita soittokunnan oli täytettävä. Ei myöskään näyttänyt olevan toiveita siitä, että sanottavammin kävisi supistaminen muita yleisiä menoeriä, lukuunottamatta orkesterikoulun aiheuttamia, jotka saanee kokonaan poistaa. Kun orkesterikoulusta oli laskettu olevan kustannuksia 7,365 markkaa, näytti täysikelpoisen symfoniaorkesterin menosääntö olevan laskettava noin 145,000 markaksi, jos soitantovuosi käsittäisi 8 kuukautta, mutta lähes 200,000 markaksi, jos vaadittiin vuoden umpeen käytettävänä olevaa soittokuntaa. Mitä filharmonisen soittokunnan tuloihin tuli, olivat käytettävissä olleet tiedot osottaneet, että huomattavaa vajausta oli vuosittain ollut olemassa. Soitantovuonna 1910—1911 olivat soittokunnan tulot nousseet 59,176 markkaan 50 penniin. Olettaen että näitä tuloja ei kävisi mainittavasti kartuttaminen osottivat laskelmat niinmuodoin sen tuloksen, että puheenalainen orkesteriyritys vaatisi avustusta tasaluvuin 85,000 markkaa soitantovuoden ollessa 8-kuukautinen sekä yli 100,000 markan, jos soittokunta toimisi vuoden umpeen. Kun menoja valiokunnan mielestä tuskin kävisi sanottavasti supistaminen, täytyi edullisempi kulunkiarvio rakentaa sen oletuksen varaan, että tuloja kävisi lisääminen. Todennäköiseltä tuntui, että

täysikelpoinen soittokunta tarmokkaan ohjauksen ja lujan taloudellisen johdon alaisena voisi saavuttaa liikekannalta katsoen parempia tuloksia kuin mitä nykyään oli laita. Valiokunta oli sen tähden sitä mieltä, että menojen ja tulojen välinen ero oli päämäärästään tietoisella ja taitavalla hoidolla vähitellen supistettavissa ja ettei sitä missään tapauksessa tarvinnut edellyttää 75,000 markkaa suuremmaksi.

Helsingin torvisoittokuntaan nähden oli valiokunta mainitun yrityksen johtajalta saanut tietää, että soittokuntaan, joka oli perustettu vuonna 1902, kuului 39 miestä, joista jotkut kävi sijoittaminen pieneenlaiseen, julkisissa ja yksityisissä tiloissa sekä teattereissa esiintyvään jouhiorkesteriinkin. Soittokunta oli palkattu koko vuodeksi. Sen menot olivat vuonna 1911 nousseet 90,000 markan ja tulot 56,000 markan vaiheille, joten siis vajeasta oli syntynyt noin 34,000 markkaa. Vajeaus oli täytetty osin valtion (8,800 markkaa) ja kaupungin (20,000 markkaa) antamalla apuharoilla, osin yksityisten lahjoittamalla varoilla.

Puheenalaisten kahden yrityksen turvaamiseksi tarvittava rahamäärä nousisi huomattavaan summaan, jota ei kävisi arvelematta paneminen kaupungin menosääntöön. Ennen sen suuntaisen ehdotuksen tekemistä oli sen tähden kysymys näiden soittokuntain vastaisesta asemasta selvitettävä. Siihen liittyen mitä edellä oli sanottu filharmonisen soittokunnan tehtävästä ja merkityksestä, lausui valiokunta käsityksensä, että kunnan taholta oli ehdottomasti ryhdyttävä toimenpiteisiin sellaisen soittokunnan olemassaolon turvaamiseksi, joka täyttäisi ne pääasialliset tehtävät, mitkä filharmoninen soittokunta oli toimintaohjelmaansa ottanut. Valiokunta oli niinkään sitä mieltä, että tämän soittokunnan jäsenlukua ei ollut taloudellisista syistä mainittavasti vähennettävä. Tuntuvasti toisenlaisessa suhteessa soitannollisen elämän vaatimukseen oli Helsingin torvisoittokunta. Sen esitykset eivät olleet samanasteisia kuin filharmonisen soittokunnan. Mutta toiselta puolen oli tunnustettava, että soittokunta täytti tehtävänsä helpotajuksen soitannon alalla, mikä seikka kunnan taholta olikin tunnustettu useana vuonna myöntämällä määrärahoja soittokunnan kannattamiseksi.

Näillä lausunnoillaan oli valiokunta tahtonut osottaa, että asiaa oli edelleen käsiteltävä sillä pohjalla, että puheenalaisten soittokuntain olemassaolo oli kunnan etujen vaatima ja että kunnalla oli aihetta ryhtyä asiaan niiden olemassaolon turvaamiseksi. Yksinkertaisinta olisi, että kaupunki tarpeellisella rahamäärällä avustaisi näitä soittokuntia, jotka muuten saisivat edelleen pysyä yksityisinä yrityksinä. Mutta kun täten kysymys niiden häiriintymättömästä olemisesta ei olisi lopullisesti järjestetty ja kaupunki näin menetellen

sitoutuisi asiaan, jonka kehitykseen kunnan taholta ei voitaisi mainittavasti vaikuttaa, oli valiokunta arvellut nykyisen asiointilan vaativan perinpohjaisempia toimenpiteitä ja asian ratkaisemista siihen suuntaan, että kaupunki määrättyjen rajain sisällä ottaisi orkesteriasian hoitoonsa. Niissä keskusteluissa, jotka olivat saattaneet valiokunnan tähän käsitykseen, oli etusijassa pohdittu kysymystä, olisiko taloudellista säästöä aikaansaataavissa sillä keinoin, että molemmat soittokunnat yhdistettäisiin yhdeksi liikkeeksi. Sitä varten laaditun ehdotuksen mukaan kävisi soittajain kokonaisluvun ehken supistaminen vähemmäksi filharmonisen soittokunnan ja Helsingin torvisoittokunnan jäsenten kokonaislukua näiden työskennellessä toisistaan erillään, koska osan soittajista kävisi tarpeen mukaan siirtäminen toisesta ryhmästä toiseen. Luonnollista niinkään olisi, että näin ollen Helsingin torvisoittokunnan järjestämän jouhiorkesterin kävisi lakkauttaminen. Siten palkkausmenot vähenisivät, jota paitsi säästöjä ehkä saataisiin syntymään muissakin erissä koko yrityksen ollessa yhtenäisessä johdossa. Tätä ehdotusta vastaan oli huomautettu, että soittokuntain ollessa ahkerassa käytännössä syntyisi haittoja mainitusta soittajain jakamisesta, jota paitsi taiteellinen puoli kärsisi, jos soittokunnat eivät saisi vapaasti ja toisistaan riippumatta käyttää toiminnalleen tarpeellisia voimia. Pelättävissä olisi niinkään, että syntyisi sisäisiä hankauksia, joten rauhallinen työ häiriytyisi. Omalta osaltaan valiokunta piti tässä mainittuja soittokuntain yhdistämisestä johtuvia hankaluuksia ratkaisevina, erittäinkin siihen nähden että taiteellinen puoli joutuisi kärsimään. Valiokunta oli sentähden yhtynyt siihen käsitykseen, että ryhdyttäessä näihin toimenpiteisiin, joita tässä oli lähinnä edellytetty, konserttisoittokunta oli järjestettävä torvisoittokunnasta erilliseksi yritykseksi.

Kun toistaiseksi ei liene toiveita valtioavun saamisesta tämän, pääkaupungin ja koko maamme soitannollista elämää keskittävän soittokunnan voimassapitoon, seurasi tästä, että kunnan annettavan avustuksen määrää oli tuntuvasti korotettava. Mahdottomalta nimittäin näytti, että yksityinen uhraavaisuus voisi tässä esiintyä auttajana, jota paitsi sitä tietä ei saavutettaisi yritykselle välttämätöntä turvallista ja vakavaa pohjaa. Mutta jos kunta antaisi tarpeellisen avustuksen ja siten takaisi yrityksen, niin näytti asianmukaiselta, että astuttiin täysi askel ja että filharmoninen soittokunta järjestettiin uudestaan niin, että se lakkasi olemasta yksityisenä yrityksenä ja siirtyi kaupungin hoitoon, jotta kaupunki jollakin elimellään voi pitää silmällä ja johtaa soittokunnan toimintaa, hoitaa sen taloutta ja siten myös edistää soittokunnan työn taloudellisen tuloksen paranemista. Jos nämä näkökohdat saisivat osakseen huomiota, oli valiokunnan

mielestä kaikki täytäntöönpanotoimet annettava kaupunginvaltuuston valitseman vakinaisen, laajalla toimivalla la varustetun musiikkilautakunnan huoleksi. Tähän lautakuntaan tulisi kuulua viisi varsinaista ja kaksi varajäsentä.

Valiokunta oli voinut todeta, että sopivien suurempien konserttihuoneistojen puute oli vaikuttanut ja tietysti vastedeskin vaikuttaisi haitallisesti orkesteriyrityksen talouteen. Oli luultavaa että, jos tässä kohden tarkoituksenmukaiset olot saataisiin aikaan, tämä seikka voimakkaasti edistäisi sekä soitannollista elämää että sen vastaisen kehityksen taloudellisia edellytyksiä. Tällä viittauksella oli valiokunta ainoastaan tahtonut huomauttaa vieläkin yhdestä vastaisen musiikkilautakunnan seikkaperäistä käsittelyä kaipaavasta seikasta, jotta lautakunta vähitellen kokoisi tilastotietoja konserttipalatsikysymyksen ratkaisun pohjaksi.

Helsingin torvisoittokunta oli, niinkuin edellä esitetyistä numerotiedoista näkyi, taloudellisessa suhteessa saavuttanut verraten edullisen aseman, joka ei kaivannut perinjuurista uudistusta. Päinvastoin näytti tarkoituksenmukaisemmalta, että tämä yritys, joka tarmokkaasti johdettuna oli toiminnut yksinomaan käytännölliseen suuntaan, toistaiseksi pysytettäisiin yksityisenä liikkeenä, jonka helposti kävisi sovittaminen kulloinkin vaihtelevan tarpeen vaatimusten mukaan. Valiokunta oli sentähden sitä mieltä, että kaupungin toimenpiteet Helsingin torvisoittokunnan olemassaolon turvaamiseksi nykyään kävi rajoittaminen siihen, että luvattiin määrätty raha-apu vastaisen musiikkilautakunnan tarkemmin määrättävin ehdoin, kuitenkin siten, että tämä avustus nimenomaan tarkoitti ainoastaan itse torvisoittokuntaa, mutta ei sen yhteydessä olevaa jouhiorkesteria.

Siinä tapauksessa että päätettäisiin orkesteriasia ratkaista edellä puollettuun suuntaan, oli tietenkin ryhdyttävä lähempiin keskusteluihin niiden henkilöiden kanssa, joilla oli oikeus käyttää puhevaltaa osakeyhtiö Helsingin filharmonisen soittokunnan puolesta. Jos yhtiön taholta näissä keskusteluissa vaadittaisiin orkesteriyrityksen edelleen pysyttämistä osakeyhtiön omana, ei kunnalla näyttänyt olevan syytä käydä sitä estämään, mutta ei myöskään luvata yhtiölle avustusta, ellei voitu esittää sellaisia takeita soittokunnan olemassaolon ja tyydyttävän toiminnan turvaamisesta, että orkesteriasian voi katsoa tulleen ratkaistuksi kunnan oikeutettujen vaatimusten mukaisesti. Jos taas keskusteluista olisi tuloksena, että kaupunki ottaisi soittokunnan haltuunsa, kulunee jokin aika, ennenkuin kaikki tähän kuuluvat yksityisseikat saataisiin tyydyttävästi järjestetyiksi. Tuona aikana soittokunta tuskin voisi tulla toimeen rahalliset avustuksetta, minkätähden kävisi tarpeelliseksi kaupungin

antaa kohtuullinen rahamäärä soittajain palkkauksen turvaamiseksi. Niinikään näytti olevan määrättävä, että kaupunki ottaessaan soitto-kunnan haltuunsa sitoutui ainoastaan sen vastaiseen voimassapitoon, mutta ei missään kohdin esiintymään orkesteriyhtiön saamamiesten hyväksi.

Paitsi soittokuntain avustamisanomuksia oli kaupunginvaltuus-tolle annettu kolme eri anomusta, joissa pyydettiin avustusta tåkäläisille teatteriyrityksille. Avustuksia olivat m. m. anoneet Ruotsalaisen teatterin kannatusyhdistys sanotulle teatterille ja Folkteatterille yhteisesti 14,000 markkaa aikaisempain määrärahaain lisäksi, joita oli myönnetty 8,000 markkaa Ruotsalaiselle teatterille ja 3,000 markkaa Folkteatterille, sekä aktiebolaget Folkteatern, joka erikseen oli anonut 9,000 markan määrärahaa tälle teatterille. Ruotsalaisen teatterin kannatusyhdistys sai nykyään valtioapua 31,500 markkaa, jonka määrän lisäksi oli edellytetty saatavan vuotuinen 8,500 markan lisämääräraha k. senaatin jo pari vuotta takaperin tekemän esityksen nojalla, vaikkei viimeksi mainittua rahamäärää vielä kuitenkaan ollut maksettu. Hakukirjain oheinen voitto- ja tappiolaskelma näytöntövuodelta 1910—11 osotti vajauksen mainittuna vuonna nousseen 22,730 markkaan 53 penniin. Aktiebolaget Folkteatern taas oli saanut vuotuista valtioapua 10,000—12,000 markkaa; näytöntövuonna 1910—11 oli valtioapu ollut 10,000 markkaa. Kaupunginvaltuusto oli yritykselle sanotuksi vuodeksi myöntänyt 3,000 markan kannatusavun, joten Folkteatern oli sinä vuonna saanut apurahoja kaikkiaan 13,000 markkaa. Hakukirjain oheinen tulo- ja menolaskelma osotti vajausta 19,663 markkaa 13 penniä. Kunnalliselta näkökannalta ei valiokunnan mielestä saattanut syntyä epäilyksiä sen johdosta että kunta kannatti tämänlaatuisia yrityksiä. Mutta toiselta puolen ei näiden tarkoitusten aiheuttama, kasvamistaan kasvava menoerä voinut olla herättämättä arveluja. Valiokunta oli sentähden sitä mieltä, että ne lisämäärärahat, mitkä ruotsalaisille teattereille nyt ehkä annettaisiin, oli nimenomaan myönnettävä ainoastaan täksi kerraksi tarkoitettuina tilapäisinä avustuksina, jotteivät myönnetyt rahamäärät esiintyisi lisäyksinä tähänastisiin kutakuinkin säännöllisesti myönnettyihin ja menosääntöön merkittyihin avustusmääriin. Avustusmääräin suuruuteen nähden oli valiokunta ollut sitä mieltä, että Ruotsalaiselle teatterille olisi myönnettävä 5,000 markkaa ja Folkteatterille 9,000 markkaa.

Valiokunta oli edelleen lausunut mielensä Helsingin soitannollisen yhdistyksen toimikunnan valiokunnalle lähettämän kirjelmän johdosta, jossa toimikunta, edellyttäen filharmonisen soitto-kunnan yhteydessä toimineen orkesterikoulun lakkaavan, tarjoutui Helsingin musiikkiopistossa tarpeen mukaan pitämään tarjona sel-

laistenkin orkesterisoittimien opetusta, joita tähän asti ei ollut kuulunut musiikkiopiston oppiaineisiin, siinä tapauksessa että kaupunginvaltuusto tällaisen opetussuunnitelman laajennuksen johdosta Helsingin soitannolliselle yhdistykselle takaisi saman raha-avun, minkä orkesterikoulu tähän asti oli saanut. Valiokunta ei pitänyt edellä olevan esityksen tarkempaa pohtimista nykyään tarpeellisenä sekä ehdotti sentähden, että kirjelmässä esitetty asia lähetettäisiin ehdotettuun musiikkilautakuntaan valmisteltavaksi.

Lopuksi valiokunta ilmoitti, että kaupunginvaltuustolle oli Helsingin ruotsalaiselta työväenyhdistykseltä saapunut puheenalaista asiaa koskeva kirjelmä, jossa huomautettiin että, kun kaupungin, ennenkuin se ryhtyi pitämään voimassa taiteellisia laitoksia, olisi kannatettava ja voimassapidettävä kaupungin koko väestöä ja erittäinkin sen syviä rivejä hyödyttäviä yrityksiä, niinkuin sairaan- ja köyhäinhoidon parantamista, työväenopiston aikaansaamista y. m., kaupunginvaltuuston tulisi olla edellä mainittujen sivistyslaitosten avustusanomuksia huomioon ottamatta. Valiokunta oli sitä mieltä, että kaupunginvaltuustolla tietenkin oli aihetta ottaa huomioon mainitussa kirjelmässä kosketellut vaatimuksetkin, mutta ei katsonut siitä seuraavan, että edellä puheena olleista sivistystarkeituksista ei olisi sitä paitsi pidettävä huolta.

Edellä lausutun johdosta valiokunta esitti hyväksyttäväksi 8 eri kohtaan laatimansa lähemmän ehdotuksen asiasta.

Tässä yhteydessä esiteltiin valiokunnan eri kirjelmässä tekemä esitys 10,000 markan lisämäärärahan myöntämisestä filharmoniselle orkesterille ja Helsingin torvisoittokunnalle palkkausavuksi.

Myöntyen¹⁾ valiokunnan esitykseen mainittujen 10,000 markan osottamisesta maksettavaksi valtuuston käyttövaroista päätti kaupunginvaltuusto osin valiokuntaan palauttaa ja osin panna pöydälle valiokunnan mietinnössä tehdyt ehdotukset.

Sittenkun valiokunta uudessa mietinnössä²⁾ oli sekä eräiltä kohdin täydentänyt asiasta antamaansa selvitystä että myös ilmoittanut alustavissa keskusteluissa filharmonisen orkesterin johtavain henkilöjen kanssa vakuuttuneensa siitä, että yrityksen uudesti järjestämistä valiokunnan ehdottamalla pohjalla tervehdittäisiin tyytyväisyydellä, sekä tehnyt alustavan sopimuksen filharmonisen orkesterin nuottikirjaston luovuttamisesta, jota paitsi Helsingin torvisoittokunnan kannatusyhdistyksen johtokunta oli valtuustolle antanut kirjoituksen asiasta, päätti³⁾ kaupunginvaltuusto, osittain äänestettyään:

¹⁾ Valt. pöytäk. tamnik. 30 p. 33 §. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 8. —

³⁾ Valt. pöytäk. helmik. 13 p. 30 §.

1. täkäläisten soittokuntain tilan järjestämistä varten asettaa musiikkilautakunnan, johon kuuluisi viisi varsinaista ja kaksi varajäsentä;

2. antaa tämän lautakunnan tehtäväksi:

a) kaikkiaan enintään 75,000 markan suuruisen vuosimäärärahan pohjalla syksystä 1912 lähtien järjestää orkesterikysymyksen siihen suuntaan, että mainittu rahamäärä tai jokin osa siitä kannatusapuna annetaan yhtiölle, musiikkiyhdistykselle tahi yksityishenkilölle, jonka tarpeellisia taiteellisia ja taloudellisia edellytyksiä omaavana katsotaan voivan joka kohdassa tyydyttää täkäläisten soitannollisten harrastusten oikeutetut vaatimukset orkesterimusiikkiin nähden;

b) siinä tapauksessa että asiaa ei voida järjestää kannatusavun pohjalla, käydä asettamaan kaupungin omaa orkesteria samaa tarkoitusta varten, ollen kuitenkin lopullinen ehdotus asiasta alistettava kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja hyväksyttäväksi;

c) mahdollisimman pian ja viimeistään ennen huhtikuun 15 päivää kaupunginvaltuustolle antaa selonteon siitä, mitä lautakunta asiassa on tehnyt, sekä ehdotuksen lautakunnan johtosäännöksi;

3. kuluvaksi soitantokaudeksi filharmonisen orkesterin henkilökunnan palkkain turvaamiseksi osottaa 15,000 markkaa niiden kaikkiaan 20,000 markan lisäksi, jotka kaupunginvaltuusto sitä ennen on orkesteriyrityksiä varten myöntänyt ja joista 15,000 markkaa jo on viimeksi mainitulle orkesterille maksettu, jota paitsi jällellä olevat 5,000 markkaa on sille varattu;

4. myöntää Helsingin torvisoittokunnalle sen toimintaa varten kuluvan kalenterivuoden alkupuoliskolla 14,400 markan kannatusavun;

5. aikaisemmin myönnettyjen määrärahaan lisäksi kannatusapuina antaa Ruotsalaisen teatterin kannatusyhdistykselle 5,000 markkaa ja aktiebolaget Folkteatern yhtiölle 9,000 markkaa; sekä

6. jättää kysymykset sopivan konserttihuoneiston aikaansaamisesta ja filharmonisen orkesterin voimassapitämän orkesterikoulun asemasta musiikkilautakunnan vastaisen alotteen varaan.

Edellä luetellut määrärahasummat oli maksettava kaupunginvaltuuston käyttövaroista.

Sittemmin ilmoitti kaupunginvaltuuston asettama lautakunta kirjelmässä helmikuun 22 päivältä tehneensä kapellimestari Schnéevoigtin kanssa sopimuksen orkesterikysymyksen ratkaisemisesta. Kapellimestari Schnéevoigtin kanssa tehty välikirja sisälsi m. m. seuraavaa:

Sillä ehdolla että sai kokonaan käytettäväkseen luvatusavun sitoutui orkesterinjohtaja valitsemansa apulaisjohtajan

ja taloudenhoitajan avulla syyskuun 15 päivän 1912 ja toukokuun 15 päivän 1913 välisenä soitantokautena itsenäisesti ja omalla vastuullaan järjestämään ja voimassapitämään uuden orkesterirytyksen pääkaupungin musiikkitarpeiden tyydyttämiseksi niin laajasti, kuin kaupunginvaltuuston päätös osotti. Soittokunnan johtaja sitoutui asettamaan ensiluokkaisen, vähintään 49 soittajaa käsittävän symfoniaorkesterin. Tämän orkesterin rinnalle ja sen kanssa yhteiseen hallintoon, mutta apulaisjohtajan johtoon asetettaisiin 16-miehinen torvenpuhaltajain kantajoukko, joka soitantokaudella, ehdollisesti symfoniaorkesterin torvensoittajilla vahvistettuna, esittäisi torvisoittoa vaatimattomammassa musiikkitilaisuuksissa sekä kesäkuukausina, täydennettynä vähintään 25 miehiseksi, orkesterirytyksestä erillisenä soittokuntana tyydyttäisi ulkoilmamusiikin tarvetta. Yhteisen orkesterirytyksen taiteellisen ja taloudellisen johdon ylivalvojana toimisi musiikkilautakunta. Symfoniaorkesterin tulisi tavallisesti avustaa ooppera- ja teatterinäytännöissä sekä esiintyvän taiteilijain konserteissa. Orkesterinjohtaja olisi velvollinen varaamaan koti- ja ulkomaisille johtajille tilaisuutta vierailuesityksiin. Kotimaisten säveltäjien tulisi saada tilaisuus kustannuksitta esittää ja johtaa teoksiaan juhlallisissa musiikkitilaisuuksissa. Orkesterin johto sitoutui konserttivuoden varrella toimeenpanemaan halpahintaisia kansansymfonia- ja kansankonsertteja sekä maksutomia konsertteja, etusijassa työväestölle.

Kaupunginvaltuusto päätti ¹⁾, että mainittu kirjelmä oli valtuuston kansliassa pidettävä niiden valtuusmiesten nähtävänä, jotka halusivat siihen lähemmin tutustua.

Sen johdosta että rahatoimikamari oli pyytänyt lähempää määräystä, miten filharmoniselle seuralle vuodeksi 1911 myönnetystä määrärahasta nostamatta oleva osa, 1,000 markkaa, olisi seuralle maksettava, päätti ²⁾ kaupunginvaltuusto käskä kamarin osottaa mainitun rahamäärän seuralle maksettavaksi.

Filharmonisen seuran johtokunnan kaupunginvaltuustolle tekemän anomuksen lisävastuksen myöntämisestä seuran orkesterille valtuusto, musiikkilautakunnan annettua lausunnon asiasta, epäsi ³⁾, mutta ilmoitti samalla, että filharmoniselle seuralle aikaisemmin myönnetystä määrärahasta jälellä olevan osan saisi heti seuralle maksaa siihen katsomatta, mihin aikaan seura halusi lopettaa silloisen soitantokauden.

Sen johdosta että kaupunginvaltuusto edellä mainitulla päätöksellään oli jättänyt kysymyksen filharmonisen orkesterin voi-

¹⁾ Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 31 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 21 §.
— ³⁾ Valt. pöytäk. huhtik. 16 p. 32 §.

massapitämän orkesterikoulun asemasta musiikkilautakunnan vastaisen aloitteen varaan, ilmoitti lautakunta kirjelmässä marraskuun 29 päivästä yksissä neuvoin avukseen kutsumainsa ammattimiesten kera valmistelleensa asiaa alustavasti ja silloin tullessa siihen käsitykseen, että orkesterikoulun pysyttäminen oli musiikkielämän etujen vaatima sekä että tämän koulun yhdistäminen Helsingin musiikkiopistoon tarjosi kaikilta näkökannoilta onnellisimman ja luonnollisimman ratkaisun asialle. Kun ei orkesterikoulua kuitenkaan filharmonisen seuran henkisenä omaisuutena käynyt uudesti järjestäminen musiikkiopistoon yhdistämällä, ellei seura tehnyt välitöntä aloitetta tässä kohden, oli lautakunta jättänyt muun toimenpiteen asiassa sillensä tuollaista aloitetta odotellessaan, minkä ohessa lautakunta oli asianomaisille huomauttanut suotavaksi alustavain keskustelujen pitämistä mainittujen kahden laitoksen kesken asian järjestämiseksi. Sittemmin oli musiikkiopiston johtokunta kuitenkin lautakunnalle ilmoittanut, ettei johtokunta ollut filharmonisen seuran taholta saanut mitään ilmoitusta asiasta sekä että kaikki muut toimenpiteet musiikkiopiston puolelta olivat saaneet raueta. Näin ollen ei lautakunta ollut katsonut asian silloisessa vaiheessaan kaipaavan enempää aloitetta lautakunnan puolelta.

Musiikkilautakunnan kirjelmää esiteltäessä päätti ¹⁾ kaupunginvaltuusto, ettei se aiheuttanut toimenpidettä valtuuston puolelta.

Vahvistaessaan 1913 vuoden menosäännön myönsi ²⁾ kaupunginvaltuusto Ruotsalaiselle teatterille 8,000 markkaa, Kansallisteatterille 8,000 markkaa, Folkteatterille 3,000 markkaa, Kansan Näyttämölle 3,000 markkaa sekä Helsingin symfoniaorkesterille vuoden jälkipuoliskoksi 37,500 markkaa.

Evättyjä anomuksia apurahan myöntämisestä ulkoilmateattereille.

Helkanäyttämö osakeyhtiön johtokunnan anomuksen 10,000 markan apurahan myöntämisestä teatterinäytäntöjen järjestämiseksi ulkosalla Seurasaarella kaupunginvaltuusto epäsi ³⁾.

Samaten epäsi ³⁾ kaupunginvaltuusto aktiebolaget Folkteatern yhtiön johtokunnan anomuksen 5,000 markan apurahan myöntämisestä ulkoilmanäytäntöjen toimeenpanemiseksi Eläintarhassa.

Majoituslautakunnan vahtimestarin palkkauksen korottaminen.

Majoituslautakunnan esityksestä päätti ⁴⁾ kaupunginvaltuusto korottaa lautakunnan vahtimestarin palkkion 1,200 markkaan vuodessa, maaliskuun 1 päivästä lukien, ja oli tämän johdosta vuodelta 1912 tarpeelliseksi käyvä lisämääräraha maksettava valtuuston käyttövaroista.

¹⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 10 p. 18 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. — ³⁾ Valt. pöytäk. toukok. 28 p. 21 ja 22 §. Ks. myös tätä kert. siv. 28. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 34 §.

Lopullisesti esiteltäessä kysymystä m. m. ohjesäännön antamisesta kaupungin teknillisille laitoksille 1) vahvasti 2) kaupunginvaltuusto seuraavan vuosirahansäännön:

Kaupungin teknillisten laitosten hallituksen vuosirahansääntö.

Helsingin kaupungin teknillisten laitosten hallituksen vuosirahansääntö.

Palkkiota hallituksen jäsenille hallituksen määräyksen mukaan	Smk	10,000:—
Hallituksen sihteerin palkkio	„	3,000:—
Tarverahoja	„	900:—
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>13,900:—</u>

josta määrästä 4,633 markkaa 33 penniä oli pantava maksettavaksi kunkin laitoksen menosäännöstä.

Vastamainitussa tilaisuudessa päätti 2) kaupunginvaltuusto kaupungin teknillisten laitosten hallituksen esityksestä:

vesijohtolaitoksen toimitusjohtajalle maksettavaksi vuokra-
rahoja 2,000 markkaa, 1912 vuoden alusta lukien; sekä

vesijohtolaitokseen perustettavaksi kassanhoitajanviran 2,100
markan vuosipalkalla.

Vuokrarahoja vesijohtolaitoksen toimitusjohtajalle ja kassanhoitajanviran perustaminen samaan laitokseen.

Kaupungin teknillisten laitosten hallituksen esityksestä myönsi 3) kaupunginvaltuusto kaasulaitoksen johtotyöosaston insinöörille A. Vinocourille kivulloisuuden johdosta anottua virkavapautta kesä-, heinä- ja elokuun ajaksi, suoden hänelle kaksi kolmasosaa palkastaan virkavapauden aikana sekä suostuen siihen, että viransijaisen palkkaamiseksi mainittuna aikana saisi kaasulaitoksen varoista maksaa kaikkiaan 1,100 markkaa 1 pennin.

Virkavapautta kaasulaitoksen insinöörille A. Vinocourille sekä määräraha viransijaisen palkkaamiseen.

Niinikään kaupungin teknillisten laitosten hallituksen esityksestä myönsi 4) kaupunginvaltuusto kaasulaitoksen rahanperijälle F. Ollbergille kivulloisuuden tähden anottua virkavapauttahein äkuun 1 päivään, suoden hänelle kaksi kolmannesta palkastaan sekä suostuen siihen, että viransijaisen palkkaamiseksi virkavapauden aikana saisi kaasulaitoksen varoista maksaa 110 markkaa.

Virkavapautta kaasulaitoksen rahanperijälle F. Ollbergille sekä määräraha viransijaisen palkkaamiseen.

Rahatoimikamariin lähetetyssä, kaupunginvaltuustolle osotetussa kirjelmässä 5) lokakuun 2 päivältä esitti kaupungin teknillisten laitosten hallitus kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

Evätty esitys henkilökohtaisten palkanlisäysten myöntämisestä teknillisten laitosten virkailijoille.

että alempana mainituille kaupungin teknillisten laitosten virkailijoille myönnettäisiin sääntönäisten palkkaetujensa lisäksi henkilö-

1) Ks. tätä kert. siv. 242 ja seur. — 2) Valt. pöytäk. huhtik. 30 p. 21 §. —

3) Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 40 §. — 4) Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 41 §. — 5) Valt. pain. asiakirj. n:o 64.

kohtaista palkanlisäystä tammikuun 1 päivästä 1913 lukien seuraavat vuotuiset määrät:

Vesijohtolaitos.

Toimitusjohtajalle, insinööri A. Skogille	Smk	3,000: —
Assistentille, insinööri J. Lilljalle	„	1,200: —
Kemistille, filosofianmaisteri G. K. Bergmanille	„	1,200: —

Kaasulaitos.

Toimitusjohtajalle, insinööri, vapaaherra E. Cedercreutzille	Smk	3,000: —
Assistentille, insinööri A. Häggblomille	„	1,200: —

Sähkölaitos.

Toimitusjohtajalle, insinööri B. Wuolteelle	Smk	6,000: —
Assistentille, insinööri L. W. Åbergille	„	1,800: —
Käyttöinsinöörille, insinööri M. Heikinheimolle	„	1,800: —

Kirjelmässä 1) lokakuun 21 päivästä valtuustolle lähettäessään mainitun esityksen ehdotti rahatoimikamari sitä evättäväksi. Samalla kamari ilmoitti, että kaksi sen jäsentä oli kaikilta kohdin sekä yksi jäsen osittain puoltanut esitystä.

Asiaa esiteltäessä päätti 2) kaupunginvaltuusto äänestettyään 26 äänellä 16 vastaan evätä hallituksen esityksen. Mainitut 16 ääntä annettiin esityksen hyväksymisen puolesta, sikäli kuin se koski insinööri Wuolletta.

Uusien virkain
perustaminen
kaupungin tek-
nillisiin laitok-
siin.

Vahvistaessaan 1913 vuoden menosäännön päätti 3) kaupunginvaltuusto kaupungin teknillisiin laitoksiin perustettavaksi seuraavat uudet virat:

insinöörinviran vesijohtolaitokseen 4,500 markan vuosipalkalla;
kemistinviran kaasulaitokseen 4,800 markan palkalla;
avustavan johtotyöinsinöörinviran kaasulaitokseen 4,200 markan palkalla; sekä
laboraattori-insinöörinviran sähkölaitokseen 4,800 markan palkalla;

näiden virkain pitäjille taata 10 %:n korotuksen pohjapalkasta 5 ja 10 vuoden palveluksesta; sekä

1) Valt. pain. asiakirj. n:o 64. — 2) Valt. pöytäk. marrask. 26 p. 18 §. —
3) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §.

antaa teknillisten laitosten hallituksen toimeksi täyttää virat kuusikuukautisen molemminpuolisen irtisanomisen ehdolla.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan marraskuun 14 päivänä 1911 oli päättänyt ¹⁾, että kaupungin teknillisten laitosten oli kaupungin obligatsioonilainoista saamistaan varoista suoritettava korkoa sama määrä, minkä kaupunki itse todellisesti näistä lainoista maksaa, korotettuna lähinnä korkeammaksi kymmenesosaprosentiksi, ollen laskelmassa otettava huomioon sekä pääomanalennukset että lainain hankintakustannukset, sekä että kaupungin teknillisten laitosten hallituksen tuli laatia eri laitosten kuoletussuunnitelma, huomioon ottamalla että korko ja vuotuinen kuoletus erotetaan toisistaan, sekä lähettää se kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi, lähetti hallitus kirjelmässä ²⁾ syyskuun 23 päivältä valtuustolle laatimansa teknillisten laitosten yhdenmukaisen kuoletussuunnitelman. Mainitussa kirjelmässä lausui hallitus m. m. seuraavaa:

Kaupungin teknillisten laitosten kuoletussuunnitelmat ja kirjanpito.

Periaatteellisesti oikeinta kaiketi olisi, että kaupungin teknillisten laitosten käyttämistään lainavaroista suoritettava korko, joka myös oli pantava kuoletustaulukon laskelman perustukseksi, määrättäisiin niiksi prosentimääriksi, mitkä laskelma osotti, kun lainakustannukset ja pääomanalennus otettiin lukuun; mutta tämän periaatteen tarkka noudattaminen tuotti käytännössä vaikeuksia, joita hallituksen mielestä ei käynyt sivuuttaminen. Jo nykyään olisi kaikkien kolmen teknillisen laitoksen suoritettava erisuuruista korkoa, nimittäin sähkölaitoksen 4.8 %, kaasutehtaan 5 % ja vesijohdolaiteksen 4.7 %, joten eri laitosten kuoletustaulukotkin olisivat erilaiset. Tultuaan osallisiksi uusista lainoista, jotka oli otettu entisistä poikkeavin ehdoin, täytyisi teknillisten laitosten sen lisäksi joko järjestää kuoletuskirjanpitoensa uudestilasketun taulukon mukaan taikka vuosien kuluessa noudattaa moniaita erilaisia kuoletustaulukkoja kunkin laitoksen eri osiin nähden. Tämän sekavuuden välttämiseksi kirjanpidossa ja samalla täyttääkseen rahatoimen vaatimuksen täyden korkohyvityksen saamiseen nähden hallitus puolestaan ehdotti, että kaikkien kolmen teknillisen laitoksen suoritettava korko määrättäisiin 5 %:ksi, koska siten pitemmäksi ajaksi saavutettaneet vakiintuneet lasku- ja kirjanpitoperusteet. Tämän ehdotuksen mukaisesti olikin 5 %:n korkomäärä pantu perusteeksi mainittua kuoletustaulukkoa laskettaessa.

Sittenkun rahatoimikamari oli antanut lausunnon ²⁾ ja valmistusvaliokunta mietinnön ³⁾ asiasta sekä budjettivaliokunta antanut lausuntonsa ⁴⁾, päätti ⁵⁾ kaupunginvaltuusto:

¹⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 142 ja 143. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 61. — ³⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 72. — ⁴⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 79. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 10 p. 4 §.

vahvistaa teknillisten laitosten kirjaanpannusta perustamisarvosta laskettavan koron 5 %:ksi kaikkien kolmen laitoksen osalta;

hyväksyä teknillisten laitosten hallituksen kirjelmässä 1) toukokuun 17 päivältä 1911 esitetyn ehdotuksen laitosten perustamisarvon kuolettamiseksi sekä tähän esitykseen syyskuun 23 päivänä 1912 tehtyyn esitykseen liittyvän korko- ja kuoletustaulukon; ynnä velvoittaa teknillisten laitosten hallituksen pitämään sellaista kirjaa, että siitä käyvät selville sekä laitoksiin käytetty pääoma-arvo että niiden vuotuinen laskettu korko ja kuoletusmäärä ynnä laitosten sen lisäksi antama voitto.

Samalla päätti kaupunginvaltuusto antaa teknillisten laitosten hallituksen toimeksi laatia sekä valtuustolle lähettää mainittujen laitosten niiden osain kestävyystaulukon, jotka oli laitoksiin hankittu sen jälkeen kun tuollainen taulukko oli laitoksia varten kokonaisuudessaan laadittu.

Evätty esitys
teknillisten lai-
tosten kuole-
tusvarain käyt-
tämisestä uutis-
töihin.

Sittenkun kaupunginvaltuusto 1912 vuoden menosäännön vahvistaessaan oli rahatoimikamariin edelleen valmisteltavaksi lähettänyt 2) kysymyksen, miten teknillisten laitosten kuoletusvarat olisi käytettävä, esitti kamari kirjelmässä 3) lokakuun 17 päivältä valtuuston päätettäväksi, että teknillisten laitosten hallituksen tulee erikoisia budjettiehdotuksiaan laatiessaan varata teknillisten laitosten uutistöihin ne rahamäärät, mitkä vastaavat teknillisten laitosten vahvistetun kuoletussuunnitelman mukaan kaupunginkassaan suoritettavan vuotuismaksun ja sen vuotuismaksun välistä erotusta, minkä kaupunki maksaa teknillisille laitoksille antamistaan obligationilainansa osista.

Valmistusvaliokunnan 4) ja budjettivaliokunnan 5) ehdotettua rahatoimikamarin esitystä evättäväksi jätti 6) kaupunginvaltuusto sen huomioon ottamatta.

Evätty esitys
vesijohto- ja
sähkölaitoksen
pääomavelan
tileistä poista-
misesta.

Kirjelmässä 7) maaliskuun 8 päivältä esitti kaupungin teknillisten laitosten hallitus mainitsemillaan syillä, että kaupunginvaltuusto päättäisi vesijohto- ja sähkölaitoksen vuonna 1911 tuottamasta voitosta vähennettäväksi näiden laitosten pääomavelkaa 61,775 markkaa 46 penniä vesijohtolaitoksen ja 51,368 markkaa 98 penniä sähkölaitoksen osalta.

Sittenkun rahatoimikamari 7) oli puoltanut myöntymistä hallituksen esitykseen, mutta valmistusvaliokunta 4) ja budjettivaliokunta 5) olivat ehdottaneet sitä evättäväksi, jätti 6) kaupunginvaltuusto mainitun esityksen huomioon ottamatta.

1) Valt. pain. asiakirj. n:o 43 vuodelta 1911. — 2) Ks. 1911 vuod. kert. siv. 189. — 3) Valt. pain. asiakirj. n:o 62. — 4) Valt. pain. asiakirj. n:o 72. — 5) Valt. pain. asiakirj. n:o 79. — 6) Valt. pöytäk. jouluk. 10 p. 4 §. — 7) Valt. pain. asiakirj. n:o 63.

Kaupungin teknillisten laitosten hallituksen tekemän, rahatoimikamarin kirjelmässä helmikuun 8 päivältä valtuustolle lähetetyn esityksen johdosta, että m. m. vuokrattaisiin tarpeellinen näyttelyhuoneisto varastohuoneineen kaasulaitosta varten, päätti 1) kaupunginvaltuusto oikeuttaa hallituksen mainittua tarkoitusta varten enintään 6,500 markan vuosivuokrasta ja enintään viiden vuoden ajaksi Kasarminkadun talosta n:o 34 vuokraamaan tarvittavan huoneiston sekä tämän huoneiston sisustamiseen kaasulaitoksen 1912 vuoden voittovaroista käyttämään arviolta 2,500 markkaa.

Näyttelyhuoneiston vuokraaminen ja sisustaminen kaasulaitosta varten.

Sittenkun lisätty kaupunginvaltuusto kuitenkin kokouksessaan maaliskuun 26 päivänä oli päättänyt 2) sähkölaitokselle ostaa Pikku Robertinkadun talon ja tontin n:o 8, oli edellä mainittu vuokra-asia saanut raueta, koska kaasu- ja sähkölaitoksen tarvitsema laajempi huoneistotila oli arveltu olevan toistaiseksi tyydytettävissä käyttämällä mainitulla tontilla olevia puurakennuksia. Tämä ei kuitenkaan ollut osottautunut käyvän päinsä. Kaupungin teknillisten laitosten hallituksen esityksestä ja rahatoimikamarin ehdotuksesta 3) päätti 4) kaupunginvaltuusto sentähden, että Kasarminkadun talosta n:o 34 oli kaasulaitoksen varalle vuokrattava myymälä- ja makasiinihuoneisto lokakuun 1 päivästä 1912 kesäkuun 1 päivään 1915 6,500 markan vuosivuokrasta, lämpö siihen luettuna, ja oli vuodelta 1912 menevä vuokramäärä 1,625 markkaa pantava maksettavaksi kaasulaitoksen samanvuotisista voittovaroista.

Täkäläisen diakonissalaitoksen tekemän anomuksen johdosta sekä rahatoimikamarin ehdotuksen mukaisesti päätti 5) kaupunginvaltuusto myöntää mainitulle laitokselle 40 %:n alennuksen vedenkulutusmaksuista enintään 17,000 kuutiometrin kulutusmäärään asti viitenä vuonna, 1912 vuoden alusta lukien, sekä 399 markalla 55 pennillä vähentää sitä vesimaksua, mikä vuodelta 1911 ylitti vahvistetun suurimman määrän.

Vedenkulutusmaksujen alentaminen.

Helsingin sairaskodin johtokunnan anomuksen saada vapautus velvollisuudesta suorittaa maksua kodissa kulutetusta vedestä kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin lausunnon mukaisesti epäsi 6).

Evätty vesimaksun vapautusanomus.

Kirjelmässä 7) toukokuun 24 päivältä lähetti kaupungin teknillisten laitosten hallitus valtuustolle laatimansa ehdotuksen sähkölaitoksesta annettavan sähkövoiman hintataksaksi.

Sähkövoiman hintataksa.

Rahatoimikamarin annettua lausunnon asiasta vahvisti 8) kaupunginvaltuusto mainitun taksan erään vähäisen muutoksen tehtyään seuraavaksi:

1) Valt. pöytäk. helmik. 13 p. 20 §. — 2) Ks. tätä kert. siv. 5 ja 6. — 3) Rtk. kirj. elok. 29 p. n:o 453. — 4) Valt. pöytäk. syysk. 24 p. 6 §. — 5) Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 41 §. — 6) Valt. pöytäk. marrask. 26 p. 15 §. — 7) Valt. pain. asiakirj. n:o 44. — 8) Valt. pöytäk. syysk. 10 p. 44 §.

Helsingin kaupungin sähkölaitoksesta annettavan sähkövoiman käyttämisessä noudatettava taksa.

1 §.

Valaistustarkoitukseen käytettävästä sähkövoimasta maksetaan:

- a) käyttäessä kilowattituntimittaria 50 penniä kilowattitunnilta;
- b) käyttäessä virranrajoittajaa enintään 5 metallilankalamppua varten, joista kukin on keskimäärin 25 normaalikynttilää ja laskien noin 1 watin normaalikynttilää kohti, 15 markkaa vuotta ja 25 normaalikynttilän metallilankalamppua tai vastaavaa liittämisarvoa kohti, joka maksu suoritetaan puoli-vuosittain etukäteen tai laitoksen harkinnan mukaan jaettuna lyhemmille ajanjaksoille, kuitenkin aina etukäteen.

2 §.

Porras- ja pihavalaistukseen käytettävästä sähkövoimasta maksetaan 40 penniä kilowattitunnilta.

3 §.

Sähkövoimasta, jota otetaan moottorien käyttövoimaksi tai muihin teollisuustarkoituksiin, niihin luettuina valokuvauksessa, kopioimisessa y. m. käytettäviin lamppeihin samoin kuin silytykseen, keittämiseen, lämmitykseen ja siirrettävien patterien lataukseen tarvittava virta, maksetaan 25 penniä kilowattitunnilta.

4 §.

Tilaaaja, joka haluaa käyttää saman sähköjohdon ja mittarin virtaa sekä valaistukseen että taloustarkoituksiin, kuten silytykseen, keittämiseen y. m., suorittaa, paitsi 25 pennin maksua kilowattitunnilta kaikesta mittarin osottamasta virrankulutuksesta, pohjamaksua valaistusvirrasta, joka maksu lasketaan siten, että kustakin korkeintaan 50 normaalikynttilän metallilankalampusta suoritetaan 6 markkaa ja hiililankalampusta 12 markkaa vuodessa. Tätä pohjamaksua velotaan 70 penniä tai 1 markka 40 penniä lamppua kohti talvi-kuukausilta lokakuusta maaliskuuhun ja 30 penniä tai 60 penniä kesäkuukausilta huhtikuusta syyskuuhun.

5 §.

Hallitus saa harkintansa mukaan erinäisissä tapauksissa myöntää hinnanalennusta varsinkin sellaisille suurenpuoleisille tilaajille, joiden virrankulutus osottaa erittäin suotuisaa suhdetta maksimalisesti otetun tehon ja kulutettujen kilowattituntien kokonaismäärän kesken.

Samanaisten olojen vallitessa on hallituksella oikeus määrätä erityiset hinnat sellaisille suurenpuoleisille virrankuluttajille, jotka saavat korkeajännitteistä kiertovirtaa.

6 §.

Omain sähkölaitosten omistajille, jotka kaupungin laitoksesta ottavat ainoastaan osan sähkövoimatarpeestaan, määrää hallitus hinnan harkintansa mukaan kussakin eri tapauksessa, ollen hallituksen asia myös lähemmin määrätä sellaisten tilaajain liittymisen teknilliset edellytykset.

7 §.

Tilaaajan yhden vuoden aikana samassa paikassa kuluttamasta sähkövoimasta myönnetään alennusta:

3 % vuosikulutuksen ollessa vähintään 3,000: — Smk;

kulutuksen ollessa suurempi, 1 % kutakin tuhatta markkaa kohti korkeintaan 20 %:iin asti.

Täysien tuhansien markkain välisestä vuosikulutuksesta lasketaan alennus täysiä satalukuja vastaavilla kymmenyksillä.

Yli 20,000: — Smk:n menevästä vuosikulutuksesta myönnetään alennusta erityisen sopimuksen mukaan.

8 §.

Virrankulutuksen mittaamiseksi asetetaan jokaisen vähintään 3 lampua käyttävän tilaaajan asuntoon maksutta sähkömittari. Jokaisesta tämän lisäksi tarvittavasta mittarista, jonka tilaaja haluaa asetettavaksi samaan sisäjohtoon, samoin kuin 3 lampua pienemmälle määrälle tarvittavasta mittaristakin, suoritetaan vuokra erityisen taksan mukaan.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan lokakuun 3 päivänä 1911 oli päättänyt 1) kaupungin teknillisten laitosten hallitukselta vaatia tarkempaa selvitystä hallituksen esittämästä kysymyksestä, joka koski korvauksen hankkimista kustannuksista, joita oli ollut talojen liittämistä sähkölaitoksen johtoverkkoon, antoi 2) hallitus sellaisen selvityksen.

Kysymys talojen liittämistä sähkölaitoksen johtoverkkoon olleiden kustannusten korvaamisesta.

Tämän asian yhteydessä esiteltiin Helsingfors elektriska belysningsaktiebolag yhtiön kaupunginvaltuustolle antama kirjoitus, jossa yhtiö sekä teki selkoa yhtiön ja kaupungin teknillisten laitosten hallituksen välillä olleista, mutta sittemmin keskeytyneistä keskusteluista sopimuksen aikaansaamiseksi yhtiön virrankuluttajain luovuttamisesta kaupungin sähkölaitokselle että myös esitti uuden tarjouksen mainittua tarkoitusta varten tehtäväksi sopimukseksi aikaisemmin esitettyjen ehtojen pohjalla.

Sopimus Helsingfors elektriska belysningsaktiebolag yhtiön virrankuluttajain luovuttamisesta kaupungin sähkölaitokselle.

Ennen muuhun toimenpiteeseen ryhtymistä päätti 3) kaupunginvaltuusto lausunnon saamiseksi lähettää nämä asiat rahatoimikamariin, jonka tuli antaa pyydetty lausunto hankittuaan lausunnon kaupungin teknillisten laitosten hallitukselta.

Rahatoimikamari antoi sittemmin esityksen 2) asiasta. Siinä kamari m. m. lausui, että molemmat asianosaiset olivat keskustelujen pohjalla yhtyneet mainitun esityksen oheiseen ehdotukseen kaupungin sähkölaitoksen ja Helsingfors elektriska belysningsaktiebolag yhtiön väliseksi sopimukseksi. Tämä ehdotus sisälsi pääasiassa: että yhtiö sitoutui heinäkuun 1 päivästä 1912 lähtien lakkauttamaan kaiken virranantonsa Helsingin kaupungin sähkölaitoksen toimialueella,

1) Ks. 1911 vuod. kert. siv. 148. — 2) Valt. pain. asiakirj. n:o 28. — 3) Valt. pöytäk. maalisk. 26 p. 15 §.

paitsi mikäli virtaa annettiin sinä aikana, jolloin yhtiön virran-kuluttajia yhdistettiin sähkölaitoksen johtoverkkoon, sekä että kaupungin sähkölaitos sitoutui verkkoonsa liittämään kaikki yhtiön tilaajat heinäkuun 1 ja lokakuun 1 päivän välisenä aikana 1912 ja antamaan heille virtaa samasta hinnasta ja samoilla ehdoilla, kuin kaupungin sähkölaitos vahvistetun taksansa mukaan sitä antoi muille kuluttajilleen; että kaupunki suoritti yhtiölle 500,000 markkaa neljässä erässä, nimittäin 80,000 markkaa maaliskuun 1 päivänä 1913, 80,000 markkaa lokakuun 1 päivänä 1913, 160,000 markkaa lokakuun 1 päivänä 1914 ja 180,000 markkaa lokakuun 1 päivänä 1915; että yhtiö korvasi kaupungille 10,800 markalla kustannukset kaupungin sähkölaitoksesta yhtiön tilaajiksi siirtyneiden talojen liittamisestä johtoverkkoon ja vähennettäisiin mainittu erä yhtiölle vuonna 1915 tulevasta korvausmäärästä; että yhtiö sitoutui toimittamaan ja kustantamaan kaikkien tilaajainsa omistamain, yhtiön johtoverkkoon yhdistettyjen kiertovirtamoottorien vaihtamisen 240 voltin tasavirtamoottoreihin; että yhtiö oli velvollinen omalla kustannuksellaan 1912 vuoden kuluessa poistamaan katujohtoverkkonsa, panettamaan kadut jälleen asianmukaiseen kuntoon sekä vastaamaan kaikista tässä kohden ehkä esiintyvistä korvausvaatimuksista; sekä että yhtiö sitoutui kohta Turun hovioikeudessa kirjallisesti peruuttamaan vedon, jota yhtiö siellä oli ajanut täkäläisen raastuvanoikeuden syyskuun 22 päivänä 1910 julistamaa päätöstä vastaan kaupungin yhtiötä vastaan ajamassa jutussa, joka koski yhtiön oikeutta täällä edelleen harjoittaa toimintaansa, minkä ohessa kaupungin oli hovioikeudessa peruutettava siellä samassa asiassa ajamansa kanne.

Rahatoimikamarin mielestä tosin saattoi näyttää siltä, kuin olisi aivan tarkoituksetonta, että kaupunki nyt ryhtyi yhtiön kanssa neuvottelemaan ja tarjosi tuntuvan rahamäärän korvaukseksi siitä, että yhtiö sitoutui lakkauttamaan virranantonsa, koska yhtiö varsin luultavasti kutakuinkin läheisessä tulevaisuudessa tuomioistuinten päätöksellä velvoitettaisiin lakkauttamaan toimintansa tässä kaupungissa. Mutta tässä ei saanut jättää huomioon ottamatta, että varmuutta ei ollut siitä, miten vireillä oleva oikeudenkäynti päättyisi, ja joka tapauksessa voi siitä kaupungille koitua hankaloita selkauksia. Niin voi esimerkiksi asian palauttaminen alioikeuteen uudestaan käsiteltäväksi viivyttää lopullista ratkaisua vieläkin muutamana vuoden. Vuosikausia jatkuva kiiivas kilpailu ei ainoastaan tuottaisi kaupungille lisämenoja, vaan ehkä tulojen vähenemistäkin. Ja kun tähän tuli lisäksi, että kaupunki niinä kolmena vuonna, mitkä joka tapauksessa täytyi edellyttää kuluvan, ennenkuin edellä mainittu oikeudenkäynti tulisi lopullisesti ratkaistuksi ja yhtiön toi-

minta olisi lakannut, voisi lisääntyneen virranannon johdosta saada niin paljon voittoa, että ehdotetun korvaussumman lisäksi jäisi tuntuva säästöä, näyttivät painavat syyt puoltavan suosiollisen sopimuksen tekemistä yhtiön kanssa. Lisäksi ehkä lienee sekin seikka otettava huomioon että, jos yhtiön täytyisi tuomioistuimen päätöksen johdosta paikalla keskeyttää toimintansa, olisi kaupungin sähkötehtaan erittäin vaikea, osinpa mahdotonkin ottaa nopeasti hankkiakseen virtaa yhtiön lukuisalle, noin 5,200:an nousevalle tilaajajoukolle.

Mittarien, yhdistysjohtojen ja lamppujen kustantamiseen tarvittaisiin kaikkiaan 280,000 markan ennakkomääräraha. Näiden kustannusten määrä oli laskettu sillä edellytyksellä, että kaapeli-johto niihin taloihin, jotka eivät vielä olleet liittyneet kaupungin sähkölaitokseen, teetettäisiin maksutta ainoastaan tontinrajaan asti, jota vastoin näiden talojen omistajain olisi sähkölaitokselle korvattava kaikki muut yhdistysjohdoista ynnä talojohtolaatikoista aiheutuvat kustannukset niinä maksuaikoina, mitkä laitos harkitsi kohtuulliseksi kussakin eri tapauksessa määrätä. Rahatoimikamarissa oli tosin lausuttu epäilyksiä, kävikö pitäminen kaupungin arvolle sopivana ryhtyä käyttämään jonkinlaista kostopolitiikkaa niitä talonomistajia kohtaan, jotka tähän asti eivät olleet katsoneet etunsa mukaiseksi liittyä kaupungin sähkölaitokseen. Toiselta puolen oli kuitenkin huomattava, että kaikki talonomistajat olivat tienneet että, jos he aikaisemmin olisivat vapaaehtoisesti liittyneet kaupungin laitoksen tilaajiksi, olisivat he saaneet nauttia hyväkseen kaupungin lupaaman edun yhdistämiskustannuksiin nähden. Kun kuitenkin erinäiset talonomistajat mainituista seikoista huolimatta yhtäkaikki olivat katsoneet taloudellisen etunsa mukaiseksi jäädä yksityisyhtiön tilaajiksi, ei näyttänyt olevan syytä nyt myöntää näille talonomistajille erityisiä helpotuksia, näin sitä vähemmän kun kaupungin sähkölaitoksen tilaajiksi ruvenneille talonomistajille laitoksen taholta nimenomaan oli ilmoitettu, että mainitut edut suotiin ainoastaan niille talonomistajille, jotka ajoissa liittyivät sähkölaitokseen.

Rahatoimikamari esitti kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että kamari valtuutetaan Helsingfors elektriska belyningsaktiebolag yhtiön kanssa tekemään välikirja osakeyhtiön virrankuluttajain luovuttamisesta kaupungin sähkölaitokselle edellä mainitun ehdotuksen mukaisesti;

että vastamainittua tarkoitusta varten osotetaan 500,000 markan etuanti, josta, poisluettuna 10,800 markkaa, pannaan sähkölaitoksen 1913, 1914 ja 1915 vuoden voittovaroista maksettavaksi 160,000 markkaa, 160,000 markkaa ja 169,200 markkaa kunakin vuonna;

että kaupungin sähkölaitokseen liitettäessä niitä taloja, joihin laitoksesta ei vielä ole johtoa, ainoastaan kaapelijohto tontinrajaan asti teetetään maksutta, jota vastoin mainittujen talojen omistajain on korvattava kaikki muut yhdistysjohdoista ynnä talojohtolaatikoista aiheutuvat kustannukset, minkä ohessa sähkölaitos oikeutetaan sallimaan niiden talonomistajain, jotka sitä haluavat, vuoden kuluessa sopivin erin suorittaa nämä kustannukset;

että tilaajain halutessa vaihtaa hehkulamppuja hiililankalamppuihin vastaava määrä viimeksi mainittuja annetaan maksutta tai niiden arvo luetaan pois ehkä haluttujen metallilankalamppujen hinnasta; sekä

että mittarien, yhdistysjohtojen ja lamppujen kustantamiseksi myönnetään 280,000 markan ennakkomääräraha suoritettavaksi kahta vuotta lyhemmälle takaisinmaksuajalle otetuista lainavaroista.

Asiaa lopullisesti esiteltäessä hyväksyi ¹⁾ kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin esityksen.

Samalla katsoi kaupunginvaltuusto tarpeelliseksi vaatia rahatoimikamarin lausuntoa siitä, miten edellä mainittu 280,000 markan määräraha oli kirjaan pantava.

Rahatoimikamarin esityksestä päätti ²⁾ kaupunginvaltuusto sittemmin, että vastamainittu määräraha oli kirjaan pantava „Sähkölaitoksen etuantimääräraha mittarien, tilaajain ja lamppujen kustantamiseksi“ nimiselle tilille sekä että kaupunginkassasta otetuille varoille oli luettava 5 %:n korko.

Kirjelmässä marraskuun 7 päivältä rahatoimikamari mainitsi että, kun Helsingfors elektriska belysningsaktiebolag yhtiön kaikkien virrankuluttajain johtojen liittämistä kaupungin sähkölaitokseen ei ollut puhjenneen työlakon johdosta voitu toimittaa sopimuksessa edellytetyn ajan kuluessa selventämättä ja erikoisentamatta kamarin ja yhtiön kesken toukokuun 18 päivänä tehtyä sopimusta, oli sähkölaitoksen aloitteesta mainitun suuntaisia keskusteluja pidetty yhtiön ja kaupungin teknillisten laitosten hallituksen edustajain kesken, joista keskusteluista oli ollut tuloksena ehdotus sopimukseksi asiasta, sekä että kamari, joka eräin muodollisin muutoksin oli hyväksynyt laaditun ehdotuksen, oli asian kiireellisyyden johdosta katsonut olevan tekeminen siinä päätöksen valtuutusta siihen hankkimatta. Tämän ilmoittaen sekä oheen pannen jäljennöksen tehdystä sopimuksesta esitti kamari, että kaupunginvaltuusto hyväksyisi vastamainitun toimenpiteen.

Tähän rahatoimikamarin esitykseen kaupunginvaltuusto myöntyi ³⁾.

¹⁾ Valt. pöytäk. huhtik. 16 p. 24 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. syysk. 10 p. 26 §. — ³⁾ Valt. pöytäk. marrask. 26 p. 10 §.

Rahatoimikamarin esityksestä oikeutti 1) kaupunginvaltuusto kaupungin yleisten töiden hallituksen 34,000 markalla ylittämään kuluvan vuoden menosäännössä yleistä käymäläin puhtaanapitoa varten olevat määrärahat.

Yleisten käymäläin puhtaanapitomäärärahain ylitys.

Terveydenhoitolautakunnan esityksestä päätti 2) kaupunginvaltuusto kaitsijan asetettavaksi kaupunkiin yhdistettyä Bölen maistraatintalon päälohkoa varten, minkä ohessa valtuusto kaitsijan palkkaamiseksi, lukien 2,000 markkaa vuodessa, myönsi vuodeksi 1912 käyttövaroistaan 1,333 markkaa 32 penniä.

Kaitsijan asetaminen Böleen.

Lopullisesti esiteltäessä Sokeain ystävät-yhdistyksen kaupunginvaltuustolle tekemää anomusta apurahan saamisesta F. J. von Beckerin lahjoitusrahastosta, jota asiaa koskevat kirjat valtuuston kokouksessa joulukuun 12 päivänä 1911 tehdyn päätöksen 3) johdosta oli painatettu, päätti 4) valtuusto lahjoituskirjassa mainitusta rahastosta olevain määräysten johdosta evätä sanotun anomuksen.

Apurahan saamista F. J. von Beckerin lahjoitusrahastosta tarkoitettava anomus evätty.

Kokouksessaan helmikuun 11 päivänä 1908 päätti 5) kaupunginvaltuusto, että kunnallisraatimiehenleski Hilma Söderströmin kaupungille lahjoittama rahamäärä, 8,793 markkaa 1 penni, toistaiseksi oli hoidettava erityisenä, „Raatimiehenleski Hilma Söderströmin lahjoitus“ nimisenä rahastona muiden nimikkeen „Helsingin ukkokodille lahjoitetut rahastot“ kohdalla lueteltujen rahastojen yhteydessä, sekä jätti samalla rahatoimikamarin tehtäväksi, sittenkun ukkokoti tänne oli saatu aikaan, antaa ehdotuksen lähemmäksi määräyksiksi mainittujen varain luovuttamisesta aikansa ukkokodille.

J. M. Söderströmin rahaston hoito.

Tämän johdosta ilmoitti rahatoimikamari kirjelmässä marraskuun 21 päivältä ukkokodin rakennuttamisen täällä edistyneen niin pitkälle, että koti kohdakkoin voi alottaa toimintansa, sekä ehdotti, että puheena olevaa lahjoitusta hoidettaisiin samalla tavalla kuin muitakin ukkokodin hyväksi lahjoitettuja rahastoja.

Asiaa esiteltäessä päätti 6) kaupunginvaltuusto myöntyä rahatoimikamarin esitykseen, mutta samalla määrätä, että lahjoitusta oli vastedes, lahjoittajattaren sittemmin lausuman toivomuksen mukaisesti, sanottava „J. M. Söderströmin rahastoksi“.

Kansakoulujohtokunnan esityksestä myönsi 7) kaupunginvaltuusto johtokunnalle oikeuden muurarimestari Alex. Ärtin rahaston nykyään käytettävänä olevista korkovaroista käyttää enintään 3,000 markkaa töiden järjestämiseksi kesällä 1912 tuollaisilla korkovaroilla kaupungin kansakoulujen oppilaita varten laitetussa puutarhassa.

Muurarimestari Alex. Ärtin rahaston korkovarin käyttäminen.

Rahatoimikamarin esityksestä antoi 8) kaupunginvaltuusto

Matkastipendi Gustav Pauli-

1) Valt. pöytäk. jouluk. 20 p. 7 §. — 2) Valt. pöytäk. huhtik. 16 p. 27 §. —

3) Ks. 1911 vuod. kert. siv. 153. — 4) Valt. pöytäk. helmik. 13 p. 1 §. — 5) Ks. 1908 vuod. kert. siv. 126. — 6) Valt. pöytäk. jouluk. 10 p. 13 §. — 7) Valt. pöytäk. huhtik. 16 p. 29 §. — 8) Valt. pöytäk. marrask. 12 p. 4 §.

gin lahjoitus-
rahastosta.

Gustav Pauligin lahjoitusrahastosta 3,000 markan matkastipendin ylioppilas T. von Wrightille.

Evätty esitys
lisäyksen teke-
misestä Aurora

Demidoffin
myötäjäsra-
hastosta annet-
tavia stipende-
jä koskeviin
määräyksiin.

Kirjelmässä huhtikuun 24 päivältä esitti kansakoulujohtokunta lisäyksen tehtäväksi lähemmin mainitsemaansa tarkoitusta varten Aurora Demidoffin myötäjäsrahastosta annettavia stipendejä koskeviin määräyksiin.

Sittenkun asia oli palautettu 1) kansakoulujohtokuntaan sekä johtokunta kirjelmässä syyskuun 18 päivältä oli mainittua esitystä täydentänyt, päätti 2) kaupunginvaltuusto asiaa lopullisesti esiteltäessä, että esitys ei aiheuttaisi muuta toimenpidettä, koska puheena olevassa lahjoituskirjassa oli annettu johtokunnan tehtäväksi jakaa edellä mainitut stipendit eikä valtuustolla niin ollen näyttänyt olevan aihetta puolestaan koettaa tulkita lahjoituskirjan määräyksiä, vielä vähemmän siinä kohden antaa johtokuntaa velvoittavia määräyksiä.

Karl Emil Tol-
landerin lah-
joitusrahasto.

Kirjelmässä tammikuun 4 päivältä mainitsi rahatoimikamari leskirouva E. Tollanderin kamariin antamassaan kirjoituksessa ilmoittaneen, että hänen miesvainajansa, pankkiiri K. E. Tollander, oli määrännyt jäämistöstään 25,000 markkaa annettavaksi raajarikkoisten avustamisyhdistykselle ja samalla lausunut toivomuksen, että Helsingin kaupunki ottaisi mainitun lahjoituksen hoitaakseen sekä vuosittain antaisi sen korot mainitun yhdistyksen käytettäväksi sen tarkoitusten mukaisesti, minkä ohessa pankkiiri Tollander oli määrännyt että, jos mainittu yhdistys vastedes lakkaa toimimasta, on kaupunginviranomaisten annettava lahjoitusvarain korko joko jollekin toiselle täällä samantapaista tarkoitusta varten toimivalle liittymälle taikka myös jaettava se sellaisten täällä asuvain Suomen kansalaisten kesken, jotka eivät kykene omalla työllään itseään elättämään; ja esitti rahatoimikamari, että kaupunginvaltuusto päättäisi kiitollisuudella vastaanottaa edellä mainitut varat kamarin hoidettaviksi „Karl Emil Tollanderin lahjoitusrahastona“ lahjoittajan toivomuksen mukaisesti.

Asiaa esiteltäessä myöntyi 3) kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin esitykseen.

Aviopuolisojen
G. ja U. K. Ka-
janderin lah-
joitusrahasto.

Edelleen ilmoitti rahatoimikamari kirjelmässä helmikuun 15 päivältä, että kamariin oli annettu jäljennös talonomistaja G. Kajanderin helmikuun 26 päivänä 1889 laaditusta keskinäisestä testamentista, jossa m. m. oli määrätty, että Helsingin kaupunki Kajanderin aviopuolisojen kuoltua saisi heidän jäämistöstään 5,000 markkaa hoidettavaksi erityisenä rahastona, jonka korkovarot kaupunginvaltuuston määräyksen mukaan olisi käytettävä polttopuiden

1) Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 34 §. — 2) Valt. pöytäk. marrask. 12 p. 8 §.
— 3) Valt. pöytäk. tammik. 16 p. 13 §.

hankkimiseksi ja jakamiseksi varattomille henkilöille kylmänä vuodenaikana, ja esitti rahatoimikamari, että kaupunginvaltuusto päättäisi:

kaupungin hyväksi vastaanottaa edellä mainitun lahjoituksen hoidettavaksi eri rahastona;

valtuuttaa kamarin ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin kaupungin testamenttiin perustuvan oikeuden valvomiseksi kaupungin puolesta; sekä

korkovarot, lahjoituksen tultua kamarin haltuun, toistaiseksi annettaviksi „Puita köyhille“ nimiselle yhdistykselle.

Asiaa esiteltäessä myöntyi ¹⁾ kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin esitykseen.

Helsingin anniskeluosakeyhtiön 1911 vuoden voittovaroista kaupungille tuleva osuus oli rahatoimikonttoriin suoritettu 329,761 markan 44 pennin suuruisena. Tästä voitto-osuudesta oli kaupunginvaltuusto aikaisemmin kaupunginkassasta edeltäpäin maksettavaksi myöntänyt anniskeluosakeyhtiölle Korkeasaarella ja Seuraasaarella olevain yhtiön laitosten voimassapitoo 70,000 markkaa. Jaettavana oli siis jäljellä 259,761 markkaa 44 penniä.

Helsingin anniskeluosakeyhtiön 1911 vuoden voittovarin jako.

Asiaa valmistelemaan asettamansa valiokunnan ehdotuksen ²⁾ mukaisesti myönsi ³⁾ kaupunginvaltuusto:

neideille E. Alanderille ja H. Rothmanille Sörnäsän kansanlastentarhaa varten 12,000 markkaa;

neideille B. Bäckmanille ja L. Winterille Kallion kansanlastentarhaa varten 4,500 markkaa;

neiti E. Flomanille uutta suomalaista kansanlastentarhaa varten 4,500 markkaa;

neiti A. Rundströmille Perämieskadun kansanlastentarhaa varten 4,500 markkaa;

neiti L. Wendellille Töölön ruotsalaista kansanlastentarhaa varten 4,500 markkaa;

neiti Th. Wuorenheimolle Hermannin suomenkielistä kansanlastentarhaa varten 7,250 markkaa;

neideille M. Brotherukselle ja H. Anthonille Hermannin ruotsinkielistä kansanlastentarhaa sekä iltapäivälastentarhaa varten 5,000 markkaa;

rouva M. Metherille Kallion uutta suomalaista kansanlastentarhaa varten 3,750 markkaa;

neiti E. Eklundille Sepänkadun ruotsinkielistä kansanlastentarhaa varten 4,500 markkaa;

Fredrikssperin kansanlastentarhan avustukseksi 1,000 markkaa;

¹⁾ Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 10 §. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 41. — ³⁾ Valt. pöytäk. toukok. 28 p. 21 §.

neiti A. Geitlinille Töölön suomenkielistä kansanlastentarhaa varten 4,000 markkaa;

neiti K. Eklundille Toukolan kaksikielistä kansanlastentarhaa varten 3,750 markkaa;

neiti I. Liljeströmille Vladimirinkadun n:ossa 21 olevaa uutta ruotsinkielistä kansanlastentarhaa varten 4,500 markkaa;

neiti L. Hellgrenille Kivenhakkaajakadun n:ossa 3 olevaa kansanlastentarhaa varten 4,000 markkaa;

neiti B. Hannénille lasten työkoulua varten 500 markkaa;

neideille E. Olinille, L. Stoltzenbergille ja L. Wendellille Töölön työtupaa varten 250 markkaa;

Arbetets vänner yhdistykselle kesätyöskentelyn järjestämiseksi lapsille 1,200 markkaa;

saman yhdistyksen Sörnäsän haaraosastolle lasten kesäpuutarhaa varten 1,000 markkaa;

saman yhdistyksen läntiselle haaraosastolle kesätyöskentelyä varten 2,000 markkaa;

Valkonauha-yhdistykselle kahden lastenkodin voimassapitoon 8,000 markkaa ja yhdistyksen suojelutoimintaa varten 2,000 markkaa;

Helsingin nuorten miesten kristilliselle yhdistykselle Grankullassa olevaa kesäsiirtolaa varten 1,200 markkaa;

Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistyksen toimikunnalle kesäsiirtoloja varten 15,000 markkaa sekä tuberkuloosien oppilaitten virkistyskodin voimassapitoon ja risatautisten oppilaitten hoitamiseksi Högsandin parantolassa 8,000 markkaa;

Ruokaa Helsingin köyhille kansakouluoppilaille nimiselle yhdistykselle 18,000 markkaa;

Helsingin kuuromyökkäyhdistykselle kuuromykkäin opetusta ja yhdistyksen lastentarhakoulua varten 1,000 markkaa;

Helsingfors svenska folkhögskola opistolle 1,500 markkaa;

Helsingin kansanopistoseuralle 2,500 markkaa;

veistonopettaja O. W. Coranderille hänen kasvatustalonsa veisto-oppilaitostaan varten 2,000 markkaa;

neiti A. Blomille hänen voimassapitämäänsä veistokoulua varten 500 markkaa;

hammaslääkäreille Th. Weberille ja A. Aspelundille heidän yksityisen kansakouluhammasklinikkansa voimassapitoon 10,000 markkaa;

lastenhoidon edistämisyhdistykselle sen yleisiin tarkoituksiin 12,000 markkaa ja Pippingsköldin turvakotia varten 2,000 markkaa;

Maitopisara-yhdistykselle sen toiminnan hyväksi 5,000 markkaa;

Konvalescenthem—Toipumakoti yhdistykselle 5,500 markkaa;

Suomen eläinsuojeluyhdistykselle sen toiminnan hyväksi 500 markkaa;

terveystoimistolle veneeristen tautien vastustamiseksi 7,000 markkaa;

Helsingin uimaseuralle 2,000 markkaa;

risatautisten lasten parantolayhdistykselle 1,500 markkaa;

toimikunnalle varain keräämiseksi varattomain keuhkotautisten hyväksi lasten kylpylaitoksen aikaansaamiseksi 2,000 markkaa;

köyhäin lasten työkotien toimikunnalle 9,000 markkaa;

pelastusarmeijalle Albergan lastenkodin, pelastusasemain, Sörnäsän lastenseimen, köyhäin lasten kesäsiirtolan, yömajan, miesten kodin, nuorten naisten kodin sekä uuden poikakodin voimassapitoon 11,000 markkaa;

Sokeain ystävät-yhdistyksen työkoululle 1,500 markkaa;

hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistykselle sen toiminnan tukemiseksi työn jakamisessa naisille 2,500 markkaa sekä yhdistyksen keskustoimiston voimassapitoon 1,500 markkaa;

rouvasväenyhdistyksen lastenkodille 2,000 markkaa;

kaupunkilähetykselle veisto- ja ompelukursseja, urheiluretkiä ja kasvitarhaviljelystä, lastenkotia, kesäsiirtoloja sekä nuorisokirjastoa varten 3,000 markkaa;

Helsingin raittiusyhdistysten keskustoimikunnalle 5,000 markkaa;

Helsingfors ungdomsföreningars centralutskott nimiselle valio- kunnalle 3,000 markkaa;

Martta-yhdistyksen Helsinginosastolle työläisnaisten ruuan- laittokurssien järjestämiseksi 2,000 markkaa;

tehtaalaisnaisten kodille 1,000 markkaa;

Suomen naisyhdistykselle työläisnaisten kesäsiirtolaa varten 1,500 markkaa;

Helsingin palvelijataryhdistykselle palvelijatarkodin voimassa- pitoon 2,500 markkaa;

sosiaaliselle keskusliitolle sen toiminnan hyväksi 1,500 mark- kaa; sekä

Helsingin anniskeluosakeyhtiölle sen Korkeasaarella ja Seura- saarella olevia laitoksia varten 32,861 markkaa 44 penniä.

Muutoin päätti kaupunginvaltuusto:

että niiden yhdistysten, seurojen ja yksityisten henkilöiden, joille on myönnetty avustuksia voittovaroista, ehdottomasti tuli antaa lyhyet kertomukset toiminnastaan, varsinkin myönnettyjen määrärahojen käyttämistä silmällä pitäen, niille kaupungin lauta- kunnille, joiden valvonnan alaisia nämä avustuksensaajat ovat, joten siis

kansanlastentarhain johtajattaret ja asianomaiset johtokunnat antaisivat kertomuksensa kansanlastentarhain johtokunnalle;

lasten kesätyöskentelykurssien ja kesäpuutarhain johtajattaret ja asianomaiset johtokunnat, Valkonauha lastenkotiensa puolesta ja Helsingin nuorten miesten kristillinen yhdistys kasvatuslautakunnalle;

Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistys, Helsingin kuuromykkäyhdistys, veistonopettaja Corander, neiti Blom, Helsingfors svenska folkhögskola, Helsingin kansanopistoseura sekä hammaslääkärit Weber ja Aspelund kansakoulujohtokunnalle;

Toipumakoti-yhdistys, Suomen eläinsuojeluyhdistys, lastenhoidon edistämisyhdistys, Maitopisara-yhdistys, Helsingin uimaseura, risatautisten lasten parantolayhdistys, terveystoimisto sekä toimikunta varain keräämiseksi varattomain keuhkotautisten hyväksi terveydenhoitolautakunnalle;

Sokeain ystävät-yhdistys, rouvasväenyhdistys, köyhäin lasten työkotien johtokunta, hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistys, pelustusarmeija ja kaupunkilähetys vaivaishoitohallitukselle; sekä

Valkonauha n. s. suojelutoimintaansa nähden, Helsingin raittiusyhdistysten keskustoimikunta, Helsingfors ungdomsföreningars centralutskott, Martta-yhdistyksen Helsinginosasto, tehtaalaisnaisten koti, Suomen naisyhdistys, Helsingin palvelijataryhdistys ja sosialinen keskusliitto työväenasiain lautakunnalle,

joiden lautakuntain tuli tarkoin ilmoittaa asianomaisille apurahansaajille myönnettyjen avustusten tarkoitus ja määrä, kaikki niiden nauttimiseen nähden säädetyt ehdot ja määräykset, sekä että, jos avustusta voittovaroista edelleen haluttiin, sitä tarkoittava hakemus oli viimeistään maaliskuun 15 päivänä 1913 annettava asianomaiselle lautakunnalle, niin myös seurata asianomaisten yhdistysten ja laitosten toimintaa ja oman lausuntonsa kera valtuustolle lähettää edellä mainitut kertomukset ynnä viimeistään huhtikuun 15 päivänä 1913 sitä ennen annetut apurahananomukset;

lisäehdoiksi seuraavain avustusten nauttimiselle asianomaisten avustuksensaajain noudatettavaksi vahvistaa:

veistonopettaja Coranderin: että hänen veistokoulussaan annetaan maksutonta opetusta vähintään kahdeksalle, etusijassa varattomalle, tämän kaupungin oppilaitosten oppilaalle;

neiti Blomin: että samoin maksutonta opetusta annetaan viidelle, etusijassa varattomalle, tästä kaupungista kotoisin olevalle kouluoppilaalle;

Toipumakoti-yhdistyksen: että yhdistys kodissaan varaa maksutta sijaa vuoden umpeen yhdeksälle tai kymmenelle varattomalle, kaupungin sairaaloista poistetulle potilaalle;

risatautisten lasten parantolayhdistyksen: että yhdistys kesällä vuonna 1912 noin puolenneljäntä kuukauden ajaksi luovuttaa

kuusi maksutonta sijaa Högsandin parantolasta vaivashoitohallituksen sinne ehdottamille potilaille;

vaivashoitohallituksen alaisten armeliaisuusyhdistysten: että, samalla kun näiden tulee tehdä ero täällä kotipaikkaoikeutta nauttivain ja muiden täällä oleskelevien henkilöjen välillä, apurahain nauttimiseen on liitettävä lisäehdoksi, että asianomaisen yhdistyksen tulee kuukausittain vaivashoitohallitukselle antaa määrätyn, asianomaisille yhdistyksille toimitetun kaavakkeen mukainen luettelo, jossa mainitaan avustusta saaneet henkilöt sekä avustusmäärä, niin myös avustusten myöntämisen ja käyttämisen valvontaan nähdessä alistua niihin määräyksiin, joita vaivashoitohallitus ehkä katsoo tarpeelliseksi antaa; sekä

Helsingfors ungdomsföreningars centralutskott nimisen valiokunnan: että valiokunnalle myönnetystä määrärahasta on vähintään 250 markan avustus annettava Sörnäs nykterhetsförening nimiselle seuralle, siinä tapauksessa että seura ryhtyy yhteistyöhön valiokunnan kanssa.

Sen ohessa päätti kaupunginvaltuusto antaa terveydenhoitolautakunnan toimeksi budjettiehdotusta vuodeksi 1913 laatiessaan ottaa harkittavaksi, olisiko voittovaroista täkäläiselle terveystoimistolle myönnetty määräraha vastedes ehkä siirrettävä kaupungin vakinaiseen menosääntöön.

Vuodelta 1912 jaettaessa niitä apurahoja, jotka kaupunginvaltuuston lokakuun 26 päivänä 1886 tekemän päätöksen mukaan on vuosittain annettava kunnollisen palvelusväen palkitsemisrahastosta, annettiin 1) 34 hakijasta seuraaville henkilöille kullekin 50 markan apuraha, nimittäin M. S. Gustafssonille, M. Henrikssonille, I. F. Hiitolinille, O. Högborgille, M. T. Idille, E. Ch. Johanssonille, I. S. Kaveniukselle, A. F. Lindholmille, S. Lundénille, K. Smedmanille, H. Sohlmanille ja A. Törnqvistille; ja oli nuo rahamäärät rahatoimikonttorin toimesta mainitun rahaston käytettävänä olevista varoista talletettava säästöpankkiin kunkin edellä mainitun henkilön hyväksi, jotka sitten saisivat rahatoimikonttorista noutaa säästöpankkikirjansa, minkä ohessa mainittujen ja muiden hakijain saavana oli rahatoimikonttorissa pidettävä heidän sinne antamansa todistukset ja papinkirjat.

Tehtyjen hakemusten johdosta myönsi kaupunginvaltuusto seuraaville henkilöille eläkettä alempana mainitut määrät, nimittäin:

kaupungin ruotsinkielisten kansakoulujen opettajattarelle, rouva V. S. E. Sundvallille 110 markkaa vuodessa maksettavaksi lähinnä sen jälkeisen kuukauden alusta, jolloin hän oli virasta eronnut 2);

Apurahoja kunnollisen palvelusväen palkitsemisrahastosta.

Eläke kansakoulunopettajatar V. S. E. Sundvallille.

1) Valt. pöytäk. jouluk. 10 p. 24 §. — 2) Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 25 §.

- Eläke kirjanpittäjä F. Lammisselle. liikennekonttorin vanhemmalle kirjanpitäjälle F. Lammisselle 2,520 markkaa vuodessa, maksettavaksi toukokuun 1 päivästä 1);
- Eläke kansakoulunopettajatar R. N. Sagulinille. kaupungin ruotsinkielisten kansakoulujen opettajattarelle, neiti R. N. Sagulinille 510 markkaa vuodessa, maksettavaksi elokuun 1 päivästä 2);
- Eläke emännöitsijä K. Borodkinille. Marian sairaalan emännöitsijälle, neiti K. Borodkinille 480 markkaa vuodessa, maksettavaksi tammikuun 1 päivästä 1913 3); sekä
- Eläke konttorikirjuri M. Th. Cadeniukselle. rahatoimikonttorin vanhemmalle konttorikirjurille, neiti M. Th. Cadeniukselle 1,800 markkaa vuodessa, maksettavaksi tammikuun 1 päivästä 1913 4).
- Siten myönnetyt eläkkeet oli, sikäli kuin ne kohdistuivat kuluvaan vuoteen, pantava maksettaviksi tämän vuoden menosäännössä kaupungin virka- ja palvelusmiesten eläkkeitä varten olevasta arviomäärärahasta.
- Evätyjä eläkeanomuksia. Kaupunginvaltuusto epäsi eläkeanomukset, joita olivat tehneet:
- ent. kansakoulunopettajatar, tohtorinrouva H. Nordmann 5); ja ent. kansakoulunopettaja, pastori J. Stenberg 6).
- Korotettu apuraha kaupunginpalvelijaleski A. M. Olinille. Maistraatin esityksestä ja rahatoimikamarin lausunnon hankittuaan päätti 7) kaupunginvaltuusto, 1912 vuoden alusta lukien, korottaa kaupunginpalvelijanleski A. M. Olinin vuotuisen 120 markan apurahan 200 markkaan vuodessa; ja oli tästä johtuva lisämeno mainitulta vuodelta maksettava valtuuston käyttövaroista.
- Apuraha työmies V. S. Walleniukselle. Rahatoimikamarin esityksestä myönsi 8) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan työmies V. S. Walleniukselle 150 markan tilapäisen apurahan.
- Apuraha ent. puistonvartijalle P. Haitille. Samaten rahatoimikamarin esityksestä myönsi 9) kaupunginvaltuusto ent. puistonvartijalle P. Haitille elinkautisapurahaa 240 markkaa vuodessa, 1912 vuoden alusta lukien ja mainitulta vuodelta maksettavaksi valtuuston käyttövaroista.
- Apuraha kirvesmies K. G. Sandbergille. Tehdyn anomuksen johdosta myönsi 10) kaupunginvaltuusto kirvesmies K. G. Sandbergille vuotuisen 600 markan elinkautisapurahan, toukokuun 1 päivästä lukien ja kuluvan vuoden osalta maksettavaksi valtuuston käyttövaroista.
- Apuraha satamakonstaapelinleski H. G. Gustafssonille tyttäreineen. Tehdyn anomuksen johdosta myönsi 11) kaupunginvaltuusto, kesäkuun 1 päivästä lukien, satamakonstaapelinleski H. G. Gustafssonille vuotuisen 180 markan apurahan, niin kauan kuin hän les-

1) Valt. pöytäk. maalisk. 26 p. 6 §. — 2) Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 48 §. — 3) Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 15 §. — 4) Valt. pöytäk. jouluk. 20 p. 9 §. — 5) Valt. pöytäk. maalisk. 26 p. 12 §. — 6) Valt. pöytäk. syysk. 10 p. 37 §. — 7) Valt. pöytäk. helmik. 13 p. 10 §. — 8) Valt. pöytäk. tammik. 16 p. 11 §. — 9) Valt. pöytäk. helmik. 13 p. 19 §. — 10) Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 42 §. — 11) Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 31 §.

kenä pysyy, sekä hänen alaikäiselle tyttärelleen V. A. E. Gustafssonille 120 markan samanlaisen apurahan, kunnes hän on täyttänyt 17 vuotta tai sitä ennen kykenee itsensä elättämään, ja oli nämä apurahat 1912 vuoden osalta maksettava valtuuston käyttövaroista.

Rahatoimikamarin esityksen johdosta antoi 1) kaupunginvaltuusto työmies H. Dahlstedtille vuotuisen 600 markan elinkautisapurahan, heinäkuun 1 päivästä lukien sekä kuluvan vuoden osalta maksettavaksi valtuuston käyttövaroista.

Apuraha työmies H. Dahlstedtille.

Niinikään myönsi 2) kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin esityksestä työmiehenleski V. Lindholmille vuotuisen 240 markan elinkautisapurahan, syyskuun 1 päivästä lukien sekä kuluvan vuoden osalta maksettavaksi valtuuston käyttövaroista.

Apuraha työmiehenleski V. Lindholmille.

Samaten myönsi 3) kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin esityksestä työmiehenleski K. Jokiselle vuotuisen 240 markan elinkautisapurahan, lokakuun 1 päivästä lukien sekä 1912 vuoden osalta maksettavaksi valtuuston käyttövaroista.

Apuraha työmiehenleski K. Jokiselle.

Kaupungin teknillisten laitosten hallituksen esityksestä myönsi 4) kaupunginvaltuusto vesijohtotyöntekijä J. G. Lindströmille vuotuisen 400 markan elinkautisapurahan, lokakuun 1 päivästä lukien sekä kuluvan vuoden osalta maksettavaksi valtuuston käyttövaroista.

Apuraha työmies J. G. Lindströmille.

Samalla myöntyi valtuusto hallituksen ehdotukseen, että vesijohtolaitos saa, senkin jälkeen kun työmies Lindström on alkanut mainittua apurahaa nauttia, kohtuullisen korvauksen maksamalla käyttää häntä sopivassa työssä.

Varastonhoitajanleski K. K. Åhlqvistin anomuksen, että hänelle kaupunginvaltuuston tammikuun 28 päivänä 1908 tekemän päätöksen johdosta annettu vuotuinen 300 markan apuraha korotettaisiin 500 markkaan, valtuusto epäsi 5).

Evätyä apurahan korotus-anomus.

Terveyspoliisin ent. kaitsijan A. E. Jermanin vaimon M. Ch. Jermanin anomuksen vuotuisen apurahan antamisesta kaitsija Jermanille kaupunginvaltuusto niinikään epäsi 6).

Evättyjä apurahananomuksia.

Samaten epäsi kaupunginvaltuusto vuotuisen apurahan anomukset, joita olivat tehneet ent. kansakoulunopettaja W. A. Lahti 7), aktuaarinleski S. Hedlund 8), työmies A. G. Andersson 9), muurarinleski I. E. Lyytikäinen 10), ent. jahtivouti K. A. Lönnqvist 11), ent. kaitsija A. E. Jerman 12) sekä ent. kaupunginpalvelija G. A. Johansson 13).

1) Valt. pöytäk. syysk. 10 p. 28 §. — 2) Valt. pöytäk. syysk. 24 p. 21 §. — 3) Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 8 §. — 4) Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 17 §. — 5) Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 26 §. — 6) Valt. pöytäk. helmik. 13 p. 22 §. — 7) Valt. pöytäk. helmik. 13 p. 26 §. Ks. myös 1911 vuod. kert. siy. 164. — 8) Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 11 §. — 9) Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 14 §. — 10) Valt. pöytäk. huhtik. 16 p. 18 §. — 11) Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 6 §. — 12) Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 9 §. — 13) Valt. pöytäk. marrask. 12 p. 15 §.

Vallilan rakennustoiminnan edistämislainan rahastosta myönnettävään lainain ehdot.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksissaan syyskuun 19 ja joulukuun 30 päivänä 1911 oli päättänyt ¹⁾ 264,250 markan suuruisen rahaston perustettavaksi rakennuslainain antamiseksi etusijassa uusien rakennusten teettämiseksi Vallilaan sekä antanut rahatoimikamarin tehtäväksi laatia täydellisen ehdotuksen asiasta, teki kamari kirjelmässä ²⁾ huhtikuun 25 päivästä esityksen mainitusta rahastosta annettavain lainain ehdoista.

Mainitussa kirjelmässä esitti rahatoimikamari pääasiassa seuraavaa:

Rahatoimikamari oli tätä asiaa käsitellessään lähtenyt sen edellytyksen pohjalta, että kaupunginvaltuusto rahaston perustamisella etusijassa oli tarkoittanut helpottaa vähävaraisten pyrkimystä oman kodin hankkimiseen huokeilla ehdoilla sekä että rahaston varat olisi niin käytettävä, että lainoja voitaisiin antaa mahdollisimman lukuisille rakennuttajille. Tähän nähden oli rahatoimikamarin mielestä välttämättä pantava se rajoittava määräys, että lainaa rahastosta myönnettäisiin ainoastaan uutisrakennusyrityksiin, ei sitä vastoin jo valmiisiin taloihin. Tällaista lainanannon rajoitusta näytti kaupunginvaltuustokin tarkoittaneen tehdessään päätöksen sanotun lainarahaston perustamisesta, vaikkei sitä ollut suorastaan julkilausuttu. Mutta vaikka lainanantoa näinkin rajoitettaisiin, olisivat rahaston varat todennäköisesti hyvinkin pian käytetyt, jos lainanhakijoille myönnettäisiin koko rakennusyrityksiin tarvittava lainamäärä.

Voimassa olevan rakennusjärjestyksen määräysten sekä vahvistetun kaupunginasemakaavan perustuksella kävi Vallilassa toimeenpantavain rakennusyritysten kustannukset, edellyttäen että tonttiala tyyten käytettiin, laskeminen keskimäärin noin 18,000 markaksi. Kun henkilöillä, jotka tälle alueelle rakennuttivat omia asuntoja, ei tavallisesti ollut sanottavaa pääomaa, täytyi tässä kohden edellyttää, että heidän, voidakseen onnellisesti toimeenpanna rakennusyrityksen, oli hankittava lainaa 75 % rakennuskustannusten määrästä. Jos puheenalaisesta lainarahastosta myönnettäisiin ensimmäistä kiinnitystä vastaan lainaa tuohon määrään, oli edeltäpäin laskettavissa, että näitä lainoja saisi parikymmentä henkilöä, ja sitten rahasto olisi tyhjä. Lainain luvun lisäämiseksi ei myöskään käynyt sanottavasti supistaminen niiden määriä, koska rakennuttajat tuskin muualta saisivat riittävää lainaa toista kiinnitystä vastaan. Nämä seikat olivat asiaa valmistellessa herättäneet ajatuksen, että olisi käytettävä toista, tavallisesta poikkeavaa menettelyä. Asia-laita muuttuisi nimittäin aivan toiseksi, jos kaupunki ilmoittaisi

¹⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 164 ja seur. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 39.

suostuvansa, siinä tapauksessa että 50 % rakennuskustannuksista tai hiukan vähemmän saatiin lainaksi rahalaitokselta tai yksityishenkilöiltä, toista kiinnitystä vastaan myöntämään lisälainan, joka ensimmäisen kiinnityksen kera nousi 75 prosenttiin rakennuskustannuksista. Jos lainananto siten järjestettäisiin, voisi kaupunki puheenalaisesta lainarahastosta myöntää Vallilan uutisrakennusyrityksiin 50—60 lainaa, jota lukumäärää täytyi pitää joksikin aikaa riittävänä. Rakennuttajain ei luulisi olevan vaikea saada ensimmäistä kiinnitystä vastaan lainaa 50 % rakennuksen arvioarvosta, kun kaupunki sitoutui toista kiinnitystä vastaan myöntämään lisäksi 25 % ja siten tavallaan turvasi ensimmäistä kiinnitystä. Rakennuttajan tarvitsisi näin ollen omista varoistaan käyttää ainoastaan 25 % rakennuskustannusten määrästä, mikä rakennusteollisuuden alalla vallitseviin luotto-oloihin katsoen ei kohdanne mainittavia vaikeuksia, vaikka omaa pääomaa olisi verraten vähäinenkin määrä. Saattoi tosin näyttää siltä, kuin kaupunki joutuisi epäedulliseen asemaan myöntäessään lainaa toista kiinnitystä vastaan 75 prosenttiin asti rakennusten arvosta. Mutta tässä oli huomattava, että kaupunki joka tapauksessa sai sellaisen vakuuden, ettei tappiota luulisi syntyvän, vaikka kaupungin täytyisikin epäsuotuisissa oloissa ottaa haltuunsa yksi tai toinen rakennus. Ensimmäistä kiinnitystä vastaan oli rahatoimikamari arvellut lainoja olevan saatavissa paikkakunnan säästöpankeista, jotka rahalaitokset etusijassa ottivat lainaa väestön vähävaraisilta luokilta, minkätähden niillä myös luulisi olevan syytä lainanannollaan tukea näiden kansanluokkain taloudellista asemaa ja etua. Tähän katsoen rahatoimikamari oli asettunut yhteyteen kaikkien täkäläisten säästöpankkien kanssa sekä alustavissa keskusteluissa saanut tietää, että nämä laitokset periaatteessa olivat erittäin suosiollisella kannalla ehdotusta kohtaan ja että siis näin ollen rakennuslainoja aivan luultavasti olisi säästöpankeista saatavissa, tietenkin harkinnan jälkeen kussakin eri tapauksessa.

Mitä lainausehtojen yksityiskohtiin tuli, ehdotti rahatoimikamari koron määrättäväksi 5 prosentiksi, joka tosin korvaisi sen koron, mikä kaupungin oli maksettava 1902 vuoden obligationsilainasta, mutta ei riittäisi korvaamaan rahaston kuoletuskustannuksia. Sittenkun kamari oli hakijain kustannuksella katsastuttanut rakennukset, annettaisiin lainat kuoletuslainoina ja kuoletusaika määrättäisiin 25 vuodeksi, joten, kun rahaston pääoma luultavasti olisi viimeistään 1914 vuoden kuluessa annettu lainaksi, kaikki nämä lainat olisi maksettu takaisin ennen tonttien vuokratkauden umpeen menemistä 1939 vuoden lopussa. Korkomäärään nähden oli kaksi kamarin jäsentä ollut sitä mieltä, että korko olisi määrät-

tävä 6 prosentiksi, näin osin siihen katsoen, että lainain vakuutta ei käynyt pitäminen ensiluokkaisena, joten vastuunkorvausta oli laskettava, osin myös siihen nähden, että ensimmäistä kiinnitystä vastaan myönnettyistä lainoista epäilemättä täytyi maksaa korkeampi korko.

Mitä puheenalaisten lainain takaisinmaksutapaan tuli, kävi siinä noudattaminen kahta eri menettelyä, joko sitä, että määrätty samansuuruinen osa, tässä tapauksessa $\frac{1}{25}$, vuosittain maksettiin kuoletusta ja sitä paitsi määrätty korko jälellä olevalle määrälle, tai myös sitä, että lainanottaja suoritti määrätyn vuotuismaksun. Ensinmainittu tapa olisi alussa lainanottajalle hiukan rasittavampi, mutta tuottaisi rahastolle sen edun, että puheenalaisia lainoja kävisi edelleen vuosittain antaminen. Toinen menettelytapa helpottaisi takaisinmaksua, mutta veisi luultavasti siihen, että lähivuosina sen jälkeen, kun rahaston pääoma oli lainaksi annettu, uusia lainoja ei voitaisi antaa. Siihen katsoen, että kaupunki muutoin oli asettanut ehtonsa lainanottajalle edullisiksi, ei tässä tapauksessa näyttänyt olevan paneminen huomiota lainanottajan etuun, vaan yksinomaan siihen, mikä hyödytti rahastoa. Tämän johdosta oli rahatoimikamari yhtynyt puoltamaan ensinmainittua menettelytapaa. Koron ja kuoletuksen eräpäiväksi oli ehdotettu lokakuun 1 päivää, johon aikaan tontinlunastustenkin korot ja kuoletukset maksettiin.

Rahaston hoitoon nähden kamari ehdotti, että kamari hoitaisi näitä varoja erityisenä rahastona, jonka korot menisivät kaupunginkassaan, jota vastoin kertyvät kuoletusmaksut hoidettaisiin rahatoimikonttorissa ja annettaisiin uudestaan lainaksi. Rahatoimikamari taas saisi yleisvaltuutuksen antaa edellä esitettyjen perusteitten mukaisesti lainoja tarvitsematta kussakin eri tapauksessa hankkia kaupunginvaltuuston hyväksymistä. Mitään kustannuksia ei rahaston hoidosta niinmuodoin olisi.

Oheen pannen ehdotukset velkakirjan ja arviokirjan kaavakkeiksi esitti rahatoimikamari, että kaupunginvaltuusto päättäisi antaa Vallilan rakennustoiminnan edistämiseksi perustetun lainarahaston hoidon kamarin tehtäväksi edellä esitettyjen perusteiden mukaisesti.

Asiaa lopullisesti esiteltäessä myöntyi 1) kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin esitykseen siten muutettuna, että puheena olevain lainain korkomäärä vahvistettiin 6 %:ksi, jota paitsi tehtiin eräitä muutoksia velkakirjan kaavakkeeseen, joka siten hyväksyttiin sisällykseltään seuraavana:

1) Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 26 §.

Täten tunnusta..... Helsingin kaupungilta Vallilan rakennustoi-
minnan avustusrahastosta tänä päivänä saanee ..... markan suuruisen
lainan, joka on takaisin maksettava .... vuoden kuluessa vastamainitusta
päivästä lukien; ja ovat tähän lainaan nähden voimassa seuraavat ehdot ja
määräykset:

Lainanottaja.... sitoutu.... vuosittain lokakuun 1 päivänä kaupungin-
kassaan takaisin maksamaan ..... osan lainasta .... markalla .. pen-
nillä sekä samalla suorittamaan järellä olevalle pääomamäärälle korkoa lukien
6 sadalta vuodessa.

Ellei maksuja ajallansa suoriteta, maksa.... lainanottaja 1/2 0/0
kuukaudessa erääntyneelle määrälle, kunnes se asianmukaisesti suoritetaan.
Jos maksun suoritus viivästyy 30 päivää kauemmin määräajan yli, on lainan
koko järellä oleva osa, jos kaupunki vaatii, kohta erääntynyt.

Lainanottaja .... saa ... milloin tahansa irtisanoa lainan takaisin
maksettavaksi kuuden kuukauden kuluessa irtisanomisesta.

Kaupungille vakuudeksi sekä pääoma- ja korkovelasta että kaikista
muista tämän velkakirjan mukaan lainanottaj..lla olevista velvollisuuksista
on kiinnitys vahvistettu korttelin ..... tontin ..... vuokraoikeuteen sekä
tontilla oleviin rakennuksiin.

Edellä mainitu..lla tont..lla oleva .... rakennu..... pitää olla kai-
kiksi ajoiksi palovakuutettu rahatoimikamarin hyväksymässä paloapuyhtiössä.
Ellei sellaista vakuutusta saada, tulee lainanottaja .... vuotuisia vakuutus-
maksuja suorittamalla pitää vakuutus voimassa koko laina-ajan. Jos tämä
laiminlyödään, on kaupunki oikeutettu ryhtymään tämän johdosta tarpeellisiin
toimenpiteisiin. Kustannukset tästä samoin kuin kiinnityksen uudistamisesta
on lainanottaja .... suoritettava. Palovakuutuskirja ..... annetaan kau-
pungin säilyyn laina-ajaksi.

Jos edellä mainitu..lle rakennuks..lle myönnetty palovakuutus lakka-
utetaan tai niin kävisi, että joko siihen tapaan katsoen, miten tontt.....
tai rakennu..... käytetään, vuokramies palovahingon kohdatessa ei saa
täyttä korvaussummaa taikka myös kiinnitetyn kiinteistön arvo rakennu....
tai muiden sen osain rapping johdosta taikka muuten alenee siinä määrin,
että kaupungin vakuus vähenee tai käy mitättömäksi, on laina jälkimäisessä
tapauksessa kohta erääntynyt, ellei vuokramies heti teetä rahatoimikamarin
määrämiä korjaustöitä. Sen seikan selvittämiseksi, onko rappiota olemassa
tai ennen ollut, on rahatoimikamarilla oikeus, milloin tarpeelliseksi harkitsee,
katsastuttaa ..... kiinnitettyyn kiinteistöön kuuluva ..... rakennu.....
ja muut laitteet.

Jos kiinnityksenomistajat palovahingon johdosta oikeutetaan nostamaan
jokin osa palovakuutussummasta ja rahatoimikamari havaitsee olevan syytä
nostaa mitä tulee kaupungille tämän lainan panttina oleva.... kiinnity....
osalle, on se mitä siten on kannettu luettava pois järellä olevasta lainan
määrästä.

Paitsi tässä edellä erittäin mainituissa tapauksissa, jolloin laina kohta
erääntyy, on se kaupungin puolelta irtisanomaton koko laina-ajan.

Kustannukset, joita kaupungille koituu tämän velkakirjan mukaisen
oikeutensa valvomisesta, on lainanottaja.. korvattava enintään 100 markalla.

Tämä velkakirja vahvistetaan ..... nimikirjotuksella ..... alempana
mainittujen todistajain läsnäollessa.

Helsingissä, ...kuun .. päivänä 19...

Kysymys kunnallisen lainarahaston perustamisesta yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämiseksi.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan toukokuun 9 päivänä 1911 oli erikoisvaliokuntaan valmisteltavaksi lähettänyt 1) herra Stenrothin tekemän esitysehdotuksen kolmen miljoonan markan suuruisen kunnallisen lainarahaston perustamisesta yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämiseksi, antoi valiokunta joulukuun 29:ntenä mainittua vuotta päivätyn mietinnön 2) asiasta.

Siinä valiokunta lausui m. m. seuraavaa:

Kaupungin asumusoloihin ja huoneenvuokriin sekä työntekijäin palkkoihin nähden esittämänsä seikkain johdosta valiokunta ei ainoastaan pitänyt toivottavana, vaan vieläpä Helsingin kaupunkikunnan velvollisuutenakin, että ryhdyttiin toimenpiteisiin vähävaraisille aiottujen asuntojen tuotannon edistämiseksi, kuitenkin siinä muodossa että, mikäli mahdollista, kunnan avustuksen käyttäminen keinottelutarkoituksiin ehkäistiin. Tähän päämäärään pyrkiessään voisi kunta käyttää kahta tietä, nimittäin joko itse rakennuttaa vuokra-asuntoja, niinkuin jo olikin tehty, vaikka toistaiseksi ainoastaan kunnan omia työntekijöitä varten, tai pienenalaisia omia koteja myytäväksi, niinkuin oli aikomus menetellä Vallilan alueella, tai myös avustaa yleishyödyllisiä rakennusyrytyksiä antamalla niiden käytettäväksi tarpeellista luottoa. Valiokunta myönsi, että ensinmainittu menettely oli omansa nopeasti poistamaan pakottavaa asunonpuutetta, mutta oli toiselta puolen sitä mieltä, että luottoa myönnettäessä määrätty, käytettävänä oleva rahasumma voisi kehottaa paljon laajempaan asuntotuotantoon, kuin mitä olisi aikaansaataavissa käyttämällä varoja suorastaan rakennustarkoituksiin. Valiokunnan mielestä oli niinikään arvaamattoman tärkeätä työväenluokan omille, sen asumusolojen parantamista tarkoittaville pyrkimyksille, että se tässä sai tehokasta apua kunnalta. Valiokunta oli sentähden samoin kuin esityksentekijäkin katsonut olevan aika, että kunta sopivilla ehdoilla lainoja antamalla edisti yleishyödyllistä rakennustoimintaa. Valiokunnan mielestä oli tähän sitä enemmän syytä, kun kaupunginvaltuusto jo, päättämällä että alkuaan Vallilan alueen työväenasuntojen rakentamiseen osotetut varat oli käytettävä rakennuslainoiksi, oli periaatteellisesti hyväksynyt mainitun laatuiset toimenpiteet. Vastamainittu toimenpide, jonka tarkoituksena oli asettaa vain veraten vähäinen rahamäärä käytettäväksi rakennustoiminnan edistämiseksi rajoitetulla pienenalaisella alueella, ei tietenkään sanottavia merkinnyt paikkakunnan asumustuotannossa. Yleisemmin tehoava tulos oli saavutettavissa ainoastaan osottamalla suurempi rahamäärä tarkoitukseen, ja valiokunnan mielestä voi ehdotettu kolmen mil-

1) Ks. 1911 vuod. kert. siv. 167. — 2) Valt. pain. asiakirj. n:o 73 vuodelta 1911.

joonan markan rahamäärä jonkin aikaa tuntuvasti edistää yleishyödyllisen rakennustoiminnan kehittymistä.

Niiden luottomahdollisuuksien, joita kunta täten tarjoisi yleishyödylliselle rakennustoiminnalle, tulisi etusijassa tarkoittaa sen säännöllisen luottotarpeen täyttämistä, jota muuten oli vaikein tyydyttää. Yleisesti kävi nyttemmin sekä teoria että käytäntö siihen suuntaan, että myönnettäessä yleisistä varoista lainoja rakennustoiminnan edistämiseksi etusijassa olisi tyydytettävä luottotarvetta toista kiinnitysvakuutta vastaan 50—90 %:iin kiinteistön arvosta. Valiokunta oli tässäkin kohden yhtynyt esityksessä tehtyyn ehdotukseen. Valiokunnan mielestä ei kuitenkaan ollut syytä myöntää puheenalaista luottoa ylimpään rajaan eli 90 %:iin asti, vaan olisi varovaisinta pysähtyä 85 %:iin. Oli tosin myönnettävä, että nämä rajaluvut yksinomaiselta liikenäkökannalta katsoen olivat korkeat ja siis tuottivat jonkin verran vahingonvaaraa. Mutta toiselta puolen oli huomattava, että puheenalainen luotonanto tulisi yleishyödyllisten yritysten hyväksi, jotka asetettiin kunnan tarkastuksen alaisiksi ja siten tarjosivat tavallista varmempia takeita luotettavasta hoidosta. Tässä luotonannossa olisi noudatettava sitä sääntöä, että ensimmäinen kiinnitys ei ollut yksityishenkilöillä, vaan sen laatusella rahalaitoksella, että oli takeita siitä, ettei kiinnityslainaa irtaisotaisi ja ettei se myöskään erääntyisi maksettavaksi sinä aikana, kun kaupungin myöntämä laina oli takaisin maksamatta.

Kun oli aikomus edistää asuntotuotantoa, oli itsestään selvää, että puheenalaisesta rahastosta myönnettäisiin lainoja ainoastaan uutisrakennustarkoituksiin eikä vanhempain sitoumusten muuttamiseen. Valiokunnan mielestä olisi lainanannossa noudatettava sitäkin periaatetta, että kunta ei avustaisi sellaisten kiinteistöjen rakentamista, jotka kohotetuin tonttiarvoin olivat käyneet kädestä käteen, vaan että kaupungin myönnettävät lainat olisi käytettävä niiden tonttien rakentamiseen, jotka kaupunki ensi kädessä oli tarkoitukseen luovuttanut. Siten kaupunki välittömästi edistäisi rakennusalan hyväksi käyttämistä uusissa kaupunginosissa ja saisi tasotöihin käyttämänsä kustannukset mahdollisimman pian korvatuiksi.

Lainat olisi yksinomaan myönnettävä yrityksille, jotka tarkoittivat pienten huoneistojen rakentamista vähävaraisen väestön asunoniksi, s. o. talojen, joissa pääasiallisesti oli enintään 2 huonetta ynnä keittiön käsittäviä huoneistoja.

Mahdollisimman moitteettomain terveydellisten ja siveellisten olojen takaamiseksi siten kunnan lainavaroilla teetetyissä asunnoissa sekä keinotteluun tähtäävien väärinkäytösten ehkäisemiseksi olisi kiellettävä kaikenlaatuinen vuokralaisten pito, s. o. ei ainoastaan asukijärjestelmä, vaan myös kokonaisten asuinhuo-

neuksien tai jonkin niiden osan luovuttaminen kolmannelle henkilölle.

Lainanottajina voisivat esiintyä sekä yleishyödylliset osakeyhtiöt, osuuskunnat, asuntoyhdistykset ja säätiöt että yksityishenkilötkin, viimeksi mainitut kuitenkin etusijassa pienenlaisten asuintalojen teettäjinä oman kodin hankkimiseksi. Mainitut yhteenliittymät olisivat kuitenkin lisäksi velvolliset noudattamaan eräitä yleisiä ja osittain itse lainasopimukseen pantuja ehtoja, jotka olisivat omansa takaamaan yrityksen yleishyödyllisen laadun ja kunnan edut sekä estämään itsekkäitä keinotteluja.

Ensimmäisenä edellytyksenä lainan myöntämiseksi tuollaiselle yhteenliittymälle olisi, että ne luottamusmiehet, joiden toimeksi kaupunginvaltuusto oli antanut lainarahaston hoidon, olivat yhteenliittymän säännöt tarkastaneet ja hyväksyneet. Säännöissä tulisi aina olla määrättyä, että enintään 6 %:n osinko osakepääomalle tai osakasten muille panoksille sai tulla kysymykseen; että osakkaalle ei saanut myöntää minkään muun muotoista hyvitystä, vaan että vuosivoiton mahdollisen ylijäämän sai, sittenkun kohtuullinen määrä oli varalle pantu, käyttää ainoastaan velan vähentämiseen, osakkeiden tai osuuskirjain lunastamiseen tai vuokran huojistamiseen; ettei kellään osakkaalla ollut hallinta- eikä etuoikeutta useamman kuin yhden asuinhuoneiston vuokraamiseen; ettei yhdessäkään asuinhuoneistossa saanut asua useamman kuin yhden perheen jäseniä, joiksi kuitenkin sai lukea asunnonhaltijan vanhemmat, sisarukset ja tarpeelliset henkilökohtaiset palvelijat. Sääntöjen muutos oli saatettava edellä mainittujen luottamusmiesten tiedoksi ja voi aiheuttaa lainan irtisanomisen, jos yhteenliittymän perusteet ja yrityksen tarkoitus sen johdosta muuttuivat.

Ehtoina, jotka niinkään olisi pantava itse lainasopimukseen, mainitsi valiokunta seuraavat:

Lainoitettun kiinteistön sai myydä sekä muutos- ja lisärakennustöitä siinä teettää ainoastaan kunnan luottamusmiesten suostumuksella, sen uhalla että lainan muuten voi kunnan puolelta irtisanoa. Huoneistoista maksettava korkein vuokramäärä oli luottamusmiesten hyväksyttävä eikä sitä saanut heidän luvattaan korottaa vastamainitulla uhalla. Luottamusmiehille oli vuosittain annettava kertomus rakennus- ja asuntoyrityksen toiminnasta, minkä ohessa luottamusmiesten aina tulisi olla oikeutetut tarkastamaan yrityksen tilit ja muut asiakirjat sekä itse tai kunnan asuntotarkastuksen kautta tarkastamaan lainoitettujen kiinteistöjen terveyshoidollisia, terveydellisiä ja siveellisiä oloja. Kiinteistön arvon vähenemisen estämiseksi tuli luottamusmiehillä olla oikeus määrätä teetettäväksi tai niskoittolevan lainanottajan kustannuksella teettää tarpeelliset

korjaustyöt. Näissäkin kohdin oikeuttaisi lainausehtojen rikkominen kaupungin irtisanomaan lainan.

Mitä muihin lainausehtoihin tuli, oli valiokunta ollut sitä mieltä, että kunnan myöntämät lainat olisi järjestettävä kuoletuslainoiksi, kuitenkin siten että kuoletusaika vakuuteen nähden olisi tavallista lyhempi. Koron tulisi tarkoituksen yleishyödyllistä laatua silmällä pitäen olla mahdollisimman alhainen, mutta kuitenkin riittävä korvaamaan kunnalle tästä lainanannosta koituvat kustannukset, toisin sanoen, sen ei ainoastaan tulisi täysin vastata sitä korkoa, minkä kunta maksoi tähän tarkoitukseen käytetyistä varoista, vaan lisäksi nekin kustannukset, joita kunnalle ehkä oli lainarahaston hoidosta. Näiden näkökohtain perusteella valiokunta ehdotti, että lainat annettaisiin kuoletuslainoina 6 %:n vuotuismaksuin, josta 5¼ % olisi korkoa ja muu osa kuoletusta.

Laina olisi irtisanottavissa lainanantajan taholta ainoastaan edellä mainittujen välipuheen rikkomisien johdosta tai kun muuten ilmeisesti oli syrjäytetty se yleishyödyllinen tarkoitus, jota näillä edullisilla lainoilla oli tahdottu edistää, ja taas lainanottajan taholta vasta kymmenen vuoden kuluttua siitä, kun lainan koko määrä oli annettu ja nostettu. Lainanottaja olisi täten määrääjäksi sidottu noudattamaan rakennusyrityksen alkuperäistä tarkoitusta.

Valiokunta oli sitä mieltä, että lainat näin ollen kävisi antaminen rahaston hoitokunnan määräämin erin, perusteena se summa, johon kunnan arviomiehet olivat arvioineet rakennuskustannusten ja kiinteistön vastaisen kokonaisarvon nousevan, sekä tarkastamalla rakennustyön suoritusta. Arvioimiset olisi toimitettava samojen ohjeiden mukaan, joita täkäläiset hypoteekkipankit noudattivat, ja ne kustantaisi lainanottaja.

Lainanantajan vakuudeksi ja muuten tarpeellisen ja rasittavan tarkastuksen välttämiseksi olisi lainanottaja velvollinen lainarahaston hoitokunnan hyväksymässä paloapuyhtiössä tai -yhdistyksessä palovakuuttamaan kiinnitetyn kiinteistön koko laina-ajaksi.

Rahaston hoito olisi sopivin antaa toimeksi kolmelle kaupunginvaltuuston valitsemalle luottamusmiehelle, kuitenkin niin että rahaston kassaliikkeen ja kirjanpidon hoitaisi rahatoimikonttori ja luottamusmiehet olisivat velvolliset kuukausittain antamaan rahatoimikamarille ilmoituksen annetuista maksumääräyksistä ja tehdyistä suorituksista. Siinä tapauksessa että työväenasiain lautakunnan tekemä ehdotus kunnan asuntolautakunnan asettamisesta saavuttaisi kaupunginvaltuuston hyväksymisen, olisi tarkoituksenmukaisinta ja kaupungin asuntopolitiikan yhtenäisyydelle eduksi, jos lainarahaston hoito annettaisiin toimeksi niille kolmelle asuntolautakunnan jäsenelle, joiden vaali ehdotuksen mukaan oli valtuuston toimitettava.

Valiokunta ei ollut käsittänyt tehtävänänsä olevan aivan seikka-peräisten ehdotusten laatimista vastaisen yleishyödyllisen rakennuslainarahaston perustamista, lainausehtoja ja hoitoa koskeviksi säännöiksi, vaan oli arvellut olevan kaupunginvaltuustolle esittäminen lausunnon ja ehdotuksen ainoastaan tässä noudatettaviin perusteisiin nähden. Jos nämä pääasiassa saavuttaisivat kaupunginvaltuuston hyväksymisen, valmistuttaneen valtuusto joko puheena olleella asuntolautakunnalla taikka muulla keinoin ehdotuksen niiksi tarkemmiksi määräyksiksi, johtosäännöiksi ja kaavakkeiksi, jotka tarpeellisuudesta varten havaittaneen tarpeellisiksi.

Edellä lausutun nojalla valiokunta ehdotti kaupunginvaltuuston lisätyin luvuin päätettäväksi:

että 1911 vuoden obligatsioonilainan nettomäärästä käytettäisiin kolme miljoonaa markkaa erityisen, kaupungin varsinaisen tulo- ja menoarvion ulkopuolella tilitettävän yleishyödyllisen rakennuslainarahaston muodostamiseksi, josta pitkäaikaisia kuoletuslainoja myöhempää, viidestäkymmenestä viiteenyhdeksättä prosenttiin kiinteistön arvosta vastaavaa kiinnitysvakuutta vastaan sekä 6 %:n vuotuismaksuin, 5 1/4 % korkoa lukien, myönnetään osakeyhtiöille, osuuskunnille, säätiöille ja yhdistyksille tai yksityishenkilöille, jotka sellaisilla edellytyksillä, mitkä tekevät keinottelun mahdottomaksi, aikovat jäsenilleen taikka itsellensä taikka myös vähävaraisten vuokrattaviksi rakennuttaa terveydelliseltä kannalta tyydyttäviä pieniä, enintään kaksi huonetta ja keittiön käsittäviä asuinhuoneistoja.

Siinä tapauksessa että edellä oleva ponsi hyväksyttäisiin, ehdotti valiokunta, että varsinainen kaupunginvaltuusto päättäisi:

lainain saamiseksi ja nauttimiseksi edellä mainitusta rahastosta vahvistaa valiokunnan edellä esittämät perusteet;

yleishyödyllistä rakennuslainarahastoa hoitamaan asettaa kolmihenkilöisen toimikunnan; sekä

lainarahaston hoitokunnalle laadituttaa ja vahvistaa tarpeellisen johtosäännön.

Mietintöön liitetyssä vastalauseessa ehdottivat herrat Kihlman ja Lundqvist, että puheena olevasta rahastosta myönnettävään lainain yläraja määrättäisiin kahdeksaksikymmeneksi prosentiksi kiinteistön lainausarvosta.

Ennen muuhun toimenpiteeseen ryhtymistä asiassa päätti¹⁾ kaupunginvaltuusto sen lähettää rahatoimikamariin lausunnon saamiseksi.

Katujen nimikilpien asettaminen kulma-

Kirjelmässä kesäkuun 8 päivältä lähetti maistraatti kaupunginvaltuustolle lausunnon saamiseksi läänin kuvernöörin kirjelmän

¹⁾ Valt. pöytäk. tammik. 30 p. 32 §.

edellisen toukokuun 25 päivältä, joka kirjelmä koski sellaisen lisäyksen tekemistä kaupungin poliisijärjestykseen, että katujen ja torien nimet olisi sitä varten oleviin nimikilpiin pantava ensin venäjäksi sekä sitten suomeksi ja ruotsiksi.

taloihin sekä määräraha tätä tarkoitusta varten.

Tämän asian yhteydessä esiteltiin rahatoimikamarin kirjelmä elokuun 15 päivältä, jossa kamari ilmoitti, että kuvernööri antamassaan kuulutuksessa oli kuvernööreille ja lääninhallitusten virkamiehille joulukuun 29 päivänä 1894 vahvistetun ohjesäännön 8 §:n nojalla 400 markan sakon uhalla velvoittanut kulmatalojen omistajat läänin kaikissa kaupungeissa ennen syyskuun 1 päivää saattamaan talojensa kulmauksen kumpaisellekin puolelle sijoitetut katujen nimikilvet poliisijärjestykseen ehdotetun lisäyksen mukaisiksi; ja esitti kamari tämän johdosta, että kaupunki vastaisuudessa ottaisi täyttääkseen talonomistajilla poliisijärjestyksen 54 §:n mukaan olevan velvollisuuden asettaa kulmataloihin katujen nimikilvet sekä että mainittua tarkoitusta varten osotettaisiin 10,000 markkaa vuodeksi 1912, minkä ohessa annettaisiin rakennuskonttorin toimeksi heti ryhtyä toimenpiteeseen määrätyn mallisten uusien nimikilpien pannaan paikalleen.

Mitä ensinnä tuli kuvernöörin ehdotukseen muutoksen tekemisestä kaupungin poliisijärjestykseen, oli kaupunginvaltuusto sitä mieltä ¹⁾ että, koska kuvernööri oli ennen tämän asian loppuun käsittelemistä ryhtynyt mainitulla muutoksella tarkoitettuun toimenpiteeseen, ei lausunto ehdotuksesta enää ollut tarpeen vaatima. Mitä sitten tuli rahatoimikamarin esitykseen, myöntyi kaupunginvaltuusto siihen, ja oli sen johdosta maistraatilta anottava sellaiseen toimenpiteeseen ryhtymistä, että kaupungin poliisijärjestyksen 54 § tulisi muutetuksi sen mukaisesti.

Edellä mainittu määräraha oli maksettava kaupunginvaltuuston käyttövaroista.

Kirjelmässä ²⁾ syyskuun 19 päivältä lausui rahatoimikamari m. m., että kamari siihen nähden, että Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta vuosittain annettavan kertomuksen ilmestyminen oli tuntuvasti myöhästynyt, oli käskenyt kaupungin tilastokonttorin antaa selvityksen, voiko konttori nykyään käytettävänä olevilla työvoimilla jouduttaa mainittujen kertomusten säännöllistä julkaisemista, vai olisiko sitä varten ehkä tarpeellista asettaa ylimääräisiä apulaisia, jossa tapauksessa konttorin olisi ilmoitettava tästä johtuvat kustannukset. Tämän johdosta oli tilastokonttori kamariin annetussa kirjelmässä tarkemmin mainitsemillaan perusteilla esittänyt, että 1912 vuoden neljäksi loppukuukaudeksi osotettaisiin ylimää-

Määräraha kaupungin kunnalliskertomuksen laatimista varten.

¹⁾ Valt. pöytäk. syysk. 10 p. 21 §. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 57.

räinen määräraha erityisen henkilön palkkaamiseksi puheenalaista työtä jouduttamaan ja suorittamaan, ja oli konttori ehdottanut mainitulle henkilölle myönnettäväksi korvausta 300 markkaa kuukaudessa. Samalla oli konttori kuitenkin vaihtopuolisesti esittänyt, että konttori vapautettaisiin velvollisuudesta laatia kunnalliskertomukset ja tämä tehtävä annettaisiin jollekin toiselle viranomaiselle, esim. kaupunginvaltuuston tai rahatoimikamarin kanslialle. Sen ohessa oli konttori m. m. huomauttanut, osin että olisi käytännöllisintä, jos kertomukset toimittaisi jokin sellainen kunnan viranomainen, jonka toiminta välittömästi kohdistui asiain valmisteluun tai ratkaisuun, osin taas että mainittujen kertomusten laatiminen esti konttoria käyttämästä riittävää aikaa päätehtävänään olevan, tähän asti laiminlyödyn kunnallistilaston laatimiseen, jota paitsi konttori oli lyhyesti maininnut eräitä kunnallisen elämän aloja, jotka kaipasivat seikkaperäisempää tilastollista valaistusta. Mitä tuli kysymykseen, mikä viranomainen olisi sopivin laatimaan kunnalliskertomusta, katsoi rahatoimikamari tosin olevan myönnettävä, että tilastokonttorin pääasiallisena työtehtävänä oli kunnallistilaston järjestäminen ja edelleen kehittäminen. Mutta kun tilastollisen ensiaineiston tuli olla numerojen muodossa esitetty kuva olevista oloista ja vaikuttavista yhteiskuntatekijöistä, kävi tuskin katsominen tilastokonttorin luonnollisten työtehtävään rajaviivain ulkopuolelle meneväksi, että se laati selonteon niistä tuloksista, joita kaupungin kunnallishallinto oli kunakin kuluneena vuonna eri yhteiskunta-aloilla saavuttanut. Oli muuten huomattava, että sekä kaupunginvaltuuston että rahatoimikamarin kanslialla jo olevaan työmäärään katsoen niihin täytyisi asettaa erityinen henkilö tätä työtä suorittamaan, joten ei sillä keinoin mitään säästettäisi.

Mitä taas tuli toimenpiteisiin, joihin olisi ryhdyttävä kunnalliskertomuksen ilmestymisen jouduttamiseksi, huomautti rahatoimikamari, että tämä julkaisu oli viimeksi ilmestynyt 1910 vuoden lopulla, jolloin 1907 vuoden kertomuksen ruotsinkielinen laitos julkaistiin. 1912 vuoden lopulla olisi oikeastaan 1911 vuoden kertomus ollut julkaistava. Olisi sentähden työtä jouduttamalla mahdollisimman pian laadittava 1908, 1909, 1910 ja 1911 vuoden kertomukset. Valitettavasti oli työ laadultaan sellaista, että sitä tuskin voi tehdä useampi henkilö yhtä aikaa. Tähän katsoen oli rahatoimikamari yhtä mieltä tilastokonttorin kanssa siitä, että eri henkilö olisi saatava konttorin ylivalvonnan alaisena laatimaan mainitut kunnalliskertomuksen vuosikerrat.

Edellä esitetyillä perusteilla rahatoimikamari ehdotti, että kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan myöntäisi 1,200 markan määrärahan erityisen henkilön palkkaamiseksi kaupungin tilastokonttoriin vuodeksi 1912, jotta kaupungin kunnalliskertomus saataisiin ilmestymään.

Asiaa esiteltäessä myöntyi 1) kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin esitykseen.

Tässä yhteydessä päätti kaupunginvaltuusto antaa rahatoimikamarin tehtäväksi yksissä neuvoin tilastokonttorin kanssa harkita, mihin toimenpiteisiin olisi ryhdyttävä lähemmän yhteistyön aikaansaamiseksi varsinkin valtuuston ja kamarin kansliain kesken puheena olevan kunnalliskertomuksen laadinnassa, sekä samalla ottaa tutkittavaksi kysymyksen, olisiko vuodeksi 1913 myönnettävä korotettua määrärahaa kertomusten säännöllisen ilmestymisen turvaamiseksi, koska näin ei näyttänyt varmasti olevan laita vuodeksi 1912 myönnetyllä määrärahalla.

Valmistusvaliokunnan ehdotuksesta päätti 2) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan antaa valiokunnalle tarpeellisen rahamäärän niiden edustuskustannusten suorittamiseen, joita kaupungille koituisi täällä syyskuun 16 ja 17 päivänä pidettävästä maamme kaupunkien edustajakokouksesta 3).

Edustus-
kustannuksia.

Kaupunginvaltuustolle lähetetyssä kirjelmässä mainitsi edellä kerrottua kaupunkikokousta varten asetettu valtuuskunta kokouksen m. m. päättäneen, että kunnallinen keskustoimisto niiden kaupunkien kustantamana, jotka halusivat tähän yhtyä, pidettäisiin voimassa tässä kaupungissa lokakuun 1 päivästä 1912 vuoden 1915 loppuun sekä että kunkin kaupungin apumaksu tarkoitukseen oli oleva vuosittain 6 markkaa kutakin 100 asukasta kohti, lukien kuluvan vuoden alusta 1915 vuoden loppuun, ja anoi valtuuskunta, että valtuusto päättäisi lopullisesti yhtyä yritykseen sekä kunnalliselle keskustoimistolle lähetyttää kuluvan vuoden maksun edellä mainitulla tavalla lasketuna ja samalla ilmoittaa kaupungin asukasluvun vuonna 1912 toimitetun henkikirjotuksen mukaan.

Määräraha
kunnallista
keskustoimis-
toa varten.

Asiaa esiteltäessä päätti 4) kaupunginvaltuusto, että Helsingin kaupunkikin ottaisi osaa puheena olevan keskustoimiston voimassapitoon edellä mainitun ajanjakson kuluessa vastamainitulla tavalla lasketulla vuotuisella apumaksulla, ja oli sentähden rahatoimikamarin käskettävä kaupungin menosääntöön merkitä tarkoitukseen tarpeellinen määräraha.

Kuluvalta vuodelta suoritettavaan määrärahaan nähden kaupunginvaltuusto päätti että, kun hengille kirjoitettujen asukasten tämänvuotinen luku ei vielä ollut ilmoitettavissa, apurahaa maksettaisiin toistaiseksi tasaluvuin 7,000 markkaa, joka summa likimain vastasi määrärahaa 1911 vuoden väkiluvun mukaan, sekä että rahatoimikamari samalla valtuutettaisiin, sittenkun kuluvan vuoden

1) Valt. pöytäk. lokak. 8 p. 19 §. — 2) Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 43 §. — 3) Ks. 1911 vuod. kert. siv. 199. — 4) Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 28 §.

henkikirjotus oli loppuun saatettu, osottamaan puuttuva määrä maksettavaksi, ja oli määräraha kuluvalta vuodelta pantava maksettavaksi valtuuston käyttövaroista.

Vahvistettaessa 1913 vuoden menosääntöä merkittiin 1) siihen kaupungin apumaksuksi kunnallisen keskustoimiston voimassapitoon 8,000 markan arviomääräraha.

Määräraha erään vuokratun alueen luovutusmaksun suoritukseen.

Kirjelmässä heinäkuun 25 päivältä mainitsi rahatoimikamari että, sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan huhtikuun 16 päivänä oli aktiebolaget Tennishall yhtiölle vuokrannut 2) erään Eläintarhantien viereisen alueen, sittemmin kuitenkin, kun yhtiö aikoi ottaa mainitun alueen haltuunsa, oli huomattu, ettei se ollut käytettävissä, koska alue oli osa muuatta viljelyspalstaa, joka kuusi-kuukautisen irtisanomisen ehdolla oli erään yksityishenkilön hallussa, m. m. sillä ehdolla että irtisanomista ei saisi tehdä helmi—kesäkuulla, ja oli sentähden ryhdytty keskusteluihin vuokramiehen kanssa alueen välittömästä luovutuksesta, jolloin hän oli vaatinut 1,500 markkaa korvaukseksi niistä puutarhatuotteista, mitkä hän tuollaisen toimenpiteen johdosta menettäisi. Kun mainittu summa oli toimitetussa arvioimisessa havaittu kohtuulliseksi sekä Tennishall yhtiölle oli tärkeää saada alue viivyttelämättä haltuunsa, oli kamari osottanut summan kaupunginkassasta edeltäpäin maksettavaksi ja esitti, että kaupunginvaltuusto hyväksyisi mainitun toimenpiteen sekä myöntäisi puheena olevaan tarkoitukseen 1,500 markan määrärahan. Kaupunginvaltuusto myöntyi 3) esitykseen, ja oli määräraha maksettava valtuuston käyttövaroista.

Matka-apurahan opettajatar A. Pulkkiselle.

Tehdyn anomuksen johdosta myönsi 4) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan tyttöjen ammattikoulun pukuompelun ja kuosipiirustuksen opettajattarelle, neiti A. Pulkkiselle, 1,000 markan apurahan, jotta hän opiskelemalla kolme kuukautta Parisissa voisi tietopuolisesti ja käytännöllisesti valmistua opettajatartointaansa, sillä ehdolla että neiti Pulkkinen mainitulta opintomatkalta palattuaan sanotun ammattikoulun johtokunnalle antaa tarpeellisen matkaker-
tomuksen.

Matkastipendejä rakennuskonttorin virkamiehille.

Kaupungin yleisten töiden hallituksen kirjelmässä toukokuun 31 päivältä tehdyn esityksen johdosta myönsi 5) kaupunginvaltuusto 3,000 markan määrärahan sanotussa hallituksen kirjelmässä ehdotetulla tavalla käytettäväksi rakennuskonttorin virkamiesten matkastipendeiksi, ja oli mainittu määräraha maksettava valtuuston käyttövaroista.

1) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. — 2) Ks. tätä kert. siv. 27. — 3) Valt. pöytäk. syysk. 10 p. 32 §. — 4) Valt. pöytäk. huhtik. 16 p. 31 §. — 5) Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 43 §.

Sen johdosta että kaupungin palveluksessa olevat työntekijät olivat anoneet heille myönnettäväksi kesälomaa sekä, sittenkun raha-toimikamari kaupungin yleisten töiden ja teknillisten laitosten hallitusten kanssa neuvoteltuaan oli antanut lausunnon asiasta, päätti 1) valtuusto, että ne työntekijät, jotka yhteen jaksoon olivat olleet viisi vuotta kaupungin töissä, saisivat kesällä 1912 koetteeksi viikon loman täysin palkoin, minkä ohessa valtuusto tätä tarkoitusta varten käyttö-varoistaan osotti toimitetun laskelman mukaan tarpeelliset kustannukset, arviolta 14,200 markkaa.

Työntekijäin kesäloma ja määräraha sitä varten.

Vahvistaessaan 1913 vuoden menosäännön myönsi 2) kaupunginvaltuusto 10,000 markan määrärahan kesäloman hankkimiseksi kaupungin palveluksessa oleville työntekijöille, päättäen sen ohessa, että niiden hallitusten ja lautakuntain, joiden palveluksessa oli työntekijöitä, jotka olivat vähintään viisi vuotta yhteen jaksoon olleet kaupungin töissä, tuli vastedes budjettiehdotuksiaan laatiessaan niihin merkitä tarpeellinen määräraha viikon loman hankkimiseksi mainituille henkilöille.

Kahdessa työttömäin komitean ja täkäläisen sosialidemokraattisen kunnallisyhteistyön kaupunginvaltuustolle antamassa kirjotuksessa anottiin ryhdyttäväksi toimenpiteisiin työttömäin avustamiseksi.

Anomuksia toimenpiteisiin ryhtymisestä työttömäin avustamiseksi sekä määrärahan osottamisesta työn hankkimiseksi työttömille naisille.

Kunnan työvälistoimiston, rakennuskonttorin ja rahatoimikamarin annettua lausuntonsa asiasta päätti 3) kaupunginvaltuusto, että mainitut hakemukset eivät aiheuttaisi muuta toimenpidettä, kuin että valtuusto käyttövaroistaan myönsi 5,000 markkaa maksettavaksi täkäläiselle kaupunkilähetykselle työn järjestämiseksi työttömille naisille.

Tässä yhteydessä ja koska kaupunginvaltuustosta näytti siltä, että vastaisen varalle olisi laadittava jokin harkittu suunnitelma siitä, miten kaupunki järkiperäisimmällä tavalla voisi puuttua asiaan, koska kokemus oli osottanut työttömyyden käyneen täällä vuosittain uusiintuvaksi ilmiöksi, päätti valtuusto antaa työväenasiain lautakunnan toimeksi asiaa valmisteltuaan valtuustolle esittää ehdotuksen, miten sesonkitöiden loppumisen johdosta syntyvä hätä olisi sopivimmin lievennettävissä.

Työttömäin komitean kaupunginvaltuustolle tekemä uudistettu anomus toimenpiteisiin ryhtymisestä vallitsevan työttömyyden johdosta ei aiheuttanut muuttamaan valtuuston edellä mainittua päätöstä 5,000 markan osottamisesta kaupunkilähetykselle eikä myöskään antaman uusia määrärahoja eikä ryhtymään muuhunkaan toimenpiteeseen asiassa 4).

1) Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 51 §. — 2) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. —

3) Valt. pöytäk. helmik. 13 p. 27 §. — 4) Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 35 §.

Hätäapulainain periminen rautennut.

Vaiivashoitohallituksen esityksestä ja rahatoimikamarin lausunnon hankittuaan päätti ¹⁾ kaupunginvaltuusto, ettei muihin toimenpiteisiin ryhdyttäisi niiden lainain perimiseksi, joita valtuuston huhtikuun 1 päivänä 1903 tekemän päätöksen johdosta oli annettu niille täällä asuville työläisperheen elättäjille, joiden oli silloisen työnpuutteen johdosta täytyntä tehdä velkaa.

Esitysehdotus toimenpiteisiin ryhtymisestä kaupungin historian aikaansaamiseksi.

Kaupunginvaltuustolle annetussa esitysehdotuksessa ehdottivat herrat Rosenqvist ja Stenroth, että valtuusto päättäisi julkaistavaksi Helsingin kaupungin täydellisen historian, että asian lähempi suunnittelu annettaisiin toimeksi valtuuston valitsemalle komitealle sekä että varoja tätä tarkoitusta varten merkittäisiin jo 1913 vuoden menosääntöön.

Asian oltua alustavasti valmisteltavana ²⁾ valmistusvaliokunnassa päätti ³⁾ valtuusto asiaa uudelleen esiteltäessä valiokunnan ehdotuksen mukaisesti kaupungin täydellisen historian laadittavaksi sekä antoi komitealle, johon valittiin herrat Rosenqvist ja Stenroth, ylimäär. professori C. von Bonsdorff sekä filosofiantohtorit R. Hausen ja J. W. Ruuth, toimeksi kaupunginvaltuustolle esittää tarkemman ehdotuksen asiasta ynnä teoksen ohjelman ja kustannusarvion sekä ehdotuksen, millä tavoin teoksen lasketut kustannukset olisi suoritettava.

Vahvistettaessa 1913 vuoden menosääntöä pantiin ⁴⁾ siihen 5,000 markan arviomääräraha työn järjestämisestä ja käyntiinpanosta mainittuna vuonna johtuviin menoihin.

Lisämääräraha sotaväen liikekannallepanon johdosta.

Majoituslautakunnan esityksestä ja rahatoimikamarin ehdotuksen mukaisesti myönsi ⁵⁾ kaupunginvaltuusto erinäisten sotaväen liikekannallepanosta johtuvain toimenpiteiden kustannuksiin 12,500 markan lisämäärärahan merkittäväksi 1913 vuoden menosääntöön.

Kaluston hankkiminen sotaväelle.

Niinikään majoituslautakunnan esityksestä päätti ⁶⁾ kaupunginvaltuusto, että lautakunta saisi heti hankkia eräässä luettelossa mainitut esineet ja siihen tarkoitukseen käyttää valtuuston joulukuun 13 päivänä 1910 erinäisen kaluston hankkimiseen myöntämiä määrärahoja ⁷⁾.

Määräraha muotokuvajäljennösten ostoon.

Rahatoimikamarin esityksestä myönsi ⁸⁾ kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan 600 markkaa C. L. Engelin ja J. A. Ehrenströmin kahden muotokuvajäljennöksen ostoon.

Apuraha nuorisoliitto Fylygialle.

Tehdyn anomuksen johdosta myönsi ⁹⁾ kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan nuorisoliitto Fylygialle 1,000 markan apurahan.

¹⁾ Valt. pöytäk. syysk. 24 p. 7 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 32 §. — ³⁾ Valt. pöytäk. marrask. 12 p. 12 §. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. lokak. 8 p. 30 §. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 20 p. 18 §. — ⁷⁾ Ks. 1910 vuod. kert. siv. 110 ja 111. — ⁸⁾ Valt. pöytäk. lokak. 8 p. 21 §. — ⁹⁾ Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 24 §.

Kaupunginvaltuustolle antamassaan kirjutuksessa huomautti Helsingin kauppiaitten yhdistys, että yhdistyksen mielestä olisi Helsingin kaupungille erittäin tärkeää, että ensi tilassa rakennettaisiin rautatie Hämeenlinnan kaupungista Näpinlahteen, ja lausui yhdistys sentähden toivomuksenaan, että Helsingin kaupunki koettaisi edistää hankkeen toteutumista takaamalla sille kaiken kaupungin puolelta mahdollisen myötätunnon ja avustuksen.

Kaupunginvaltuusto lähetti ¹⁾ esityksen siihen valtuuskuntaan, jonka valtuusto oli kokouksessaan joulukuun 12 päivänä 1911 asettanut ²⁾ Keski-Hämeen rautatien väliaikaisen johtokunnan kanssa keskustelemaan mainitusta rautatiehankkeesta.

Eräässä toisessa kaupunginvaltuustolle annetussa kirjutuksessa anoivat johtaja I. Lindfors y. m. tilaisuutta saada joidenkin valtuuston valitsemain valtuutettujen ja yksissä neuvoin rahatoimikamarin kanssa keskustella, katsoisiko Helsingin kaupunki etujensa vaativan kannattamaan hanketta kapearaiteisen rautatien rakentamiseksi Sörnäsän satamasta Oulunkylän ja Vihdin kautta Pusulan pitäjän Hyönölän kylään.

Niinikään kaupunginvaltuustolle annetussa kirjutuksessa esitivät johtaja Lindfors y. m., että Helsingin kaupunki valitsisi kolme edustajaa, jotka hakijain kera kävisivät selvittämään, mitä mahdollisuuksia on normaaliraiteisen rautatien aikaansaamiseen Helsingin kaupungista tai joltakin Helsingin läheiseltä emäradan kohdalta Porvoon kautta Korian asemalle, sekä hankkeen toteuttamiseksi ryhtyisivät kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin, samoin kuin että Helsingin kaupunki ottaisi tarpeellisiin valmistelukustannuksiin osaa enintään 3,000 markalla.

Näitä kahta esitystä esiteltäessä päätti ³⁾ kaupunginvaltuusto antaa edellä mainittujen valtuutettujen toimeksi kaupungin puolesta keskustella puheena olevain rautatiehankkeiden alotteentekijäin kanssa, mutta sitä vastoin asian silloisessa vaiheessa evätä anomuksen määrärahan myöntämisestä Korian rautatien valmistelukustannuksiin.

Kaupunginvaltuustolle oli herra A. Granström sen kokouksen puolesta, jonka Kotkan kaupungissa helmikuun 29 päivänä olivat pitäneet Malmilta Viipuriin rakennettavaa rannikkorataa harrastavain kuntain edustajat, lähettänyt kaksi kirjelmää, joissa esitettiin sekä Helsingin kaupungin edustajain valitsemista keskustelemaan mainitusta rautatiehankkeesta että apumaksun myöntämistä asian valmistelusta koituviin menoihin.

¹⁾ Valt. pöytäk. helmik. 13 p. 2 §. — ²⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 171. —

³⁾ Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 27 §.

Kaupunginvaltuusto päätti ¹⁾ antaa edellä mainittujen valtuutettujen tehtäväksi toimia kaupungin edustajina viimeksi mainitussa asiassa, minkä ohessa apurahananomus lähetettiin näiden valtuutettujen valmistelevasti käsiteltäväksi.

Maaliskuun 22 päivänä antamassaan lausunnossa ²⁾ esittivät kaupunginvaltuuston asettamat valtuutetut m. m. seuraavaa:

Kokouksia oli pidetty muiden edellä mainittuja rautatiesuunnitelmia käsittelemään asetettujen komiteain kanssa, jota vastoin Hämeenlinnan—Näpinlahden rautatietä koskevaan kysymykseen nähden oli katsottu, että asian nykyisellään ollessa ei vielä ollut tarpeellista yhteisesti kokoontua.

Helsingin—Vihdin—Pusulän rautatiesuunnitelmaa oli jo kauan valmisteltu, ja siitä oli olemassa kaikki se selvitys, mikä voimassa olevan lain mukaan vaadittiin rautatien rakennusluvan hakemista varten. Toimilupaa olikin haettu ja k. senaatti oli sitä puoltanut, mutta asiaa ei vielä ollut ratkaistu korkeimmassa paikassa. Tämän ehdotuksen arvostelemiseksi oli valtuutettujen mielestä ensinnäkin ollut tarpeellista sitä tutkia kaupungin yleistä hyötyä silmällä pitäen, ja olivat valtuutetut tähän nähden tulleet siihen käsitykseen, että kaupunki ei voinut asettua välinpitämättömälle kannalle sen omien tuontimahdollisuuksien kehittämistä tarkoittavaa aloitetta kohtaan. Helsingin kaupungin nopean kasvamisen ja jatkuvan kehityksen johdosta oli päin vastoin aivan välttämätöntä, että kaupungin ja viereisen maaseudun välisiä kulkuyhteyksiä parannettiin ja erittäinkin että uusia, laajempia tienoita yhdistettiin siihen alueeseen, jonka oli pääkaupungille hankittava kaikenlaatuiset päivittäiset elintarpeet ja muut tarvikkeet. Kaupungin kaupalle ja elinkeinoille niinkään oli tärkeätä, että välittömän menekkialueen rajat avartuivat. Valtuutetut olivat sentähden sitä mieltä, että Helsingin kaupungilla oli aihetta ei ainoastaan mielenkiinnolla seurata sitä aloitetta, jonka tämän ratasuunnan likeisimmin koskettamat maalaiskunnat olivat asiassa tehneet, vaan myös ehken itsekin välittömästi ottaa osaa hankkeen toteuttamispyrintöihin antamalla sille taloudellista tukea. Asian silloisessa vaiheessa kuitenkin oli mahdotonta päättää, minkä verran ja missä muodossa kaupungin olisi sopiva aineellisesti edistää suunnitelman toteuttamista. Tätä varten oli tarpeellista tarkemmin tutkia erinäisiä asiaan vaikuttavia seikkoja. Ensimmäisenä askeleena valtuutetut puolsivat erityisen valiokunnan asettamista seikkaperäisesti tutkimaan tätä asiaa ja antamaan lausunnon sekä ratasuunnitelman teknillisestä puolesta että sen rahallisesta toteuttamisesta.

¹⁾ Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 32 §. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 25.

Helsingin—Korian ja Helsingin—Viipurin rannikkoradan rautatie-ehdotuksia varten ei ollut olemassa tarkempia laskelmia eikä seikkaperäisiä suunnitelmia, vaan olivat nämä hankkeet vielä ensimmäisen aloitteen alkuvaiheessa. Näihinkin ehdotuksiin nähden huomattiin samat näkökohdat, mitkä edellä oli esiintunut Helsingin—Pusulana rataan nähden, paikkansa pitäväksi, tullen tässä vielä lisäksi laajemmalle tähtäävä tarkoitus, nimittäin paremman kulkuyhteyden aikaansaaminen sisämaan ja pääkaupungin itäpuolisten seutujen kanssa. Valtuutettujen mielestä oli sentähden syytä tarkemmin käydä tutkimaan tässäkin puheena olevia ehdotuksia. Kun tuollaisen tutkimuksen tuli perustua taloudelliseen selvitykseen suunniteltujen ratojen liikennealueen oloista sekä asiantuntemuksella laadittuun likimääräiseen kustannus- ja kannattavaisuuslaskelmaan, täytyi lähimmät toimenpiteet kohdistaa mainitun laatuisten tietoaineiston hankkimiseen, mikä sopivasti kävi päinsä kaikkien näitä yrityksiä harrastavain kuntain yhteistoimin sillä tavoin, että asetettiin keskuskomitea, joka saisi tehtäväkseen käsitellä asiaa sekä laatia Helsingin ja Viipurin väliselle alueelle Riihimäen—Viipurin rautatien eteläpuolelle teetettävien rautatierakennusten ohjelman. Tutkimustyön aloittamiseen ja jatkamiseen oli laskettu menevän parikymmentätuhatta markkaa. Tarvittavasta rahamäärästä olivat asiaa harrastavat kunnat ja toiminimet jo koonneet huomattavan osan, joten työ tulisi taloudellisesti turvatuksi, jos Helsingin kaupunki sitä avustaisi enintään 10,000 markalla.

Valtuutetuille osotetussa painetussa esityksessä olivat Lahden kaupungin edustajat ehdottaneet, että Hämeenlinnan—Näpinlahden linjan yhteydessä otettaisiin harkittavaksi, eikö Helsingin kaupunkia sopivasti kävisi saattaminen Päijänteen vesistön välittömään yhteyteen rakentamalla rautatie Keravalta suoraan Lahden kaupunkiin. Kun, niinkuin sanottu, ensinmainitusta ehdotuksesta ei vielä ollut neuvoteltu, ei valtuutetuilla ollut aihetta seikkaperäisesti käsitellä jälkimäistäkään ehdotusta, mutta se näytti sopivan ottaa käsiteltäväksi edellä puolletun taloudellisen tutkimuksen yhteydessä.

Edellä lausutun nojalla valtuutetut ehdottivat, että kaupunginvaltuusto päättäisi:

1) asettaa viisihenkilöisen rautatievaliokunnan, jonka tulisi:

a) tarkemmin tutkia Helsingin—Pusulana rautatiehanketta ja ehdottaa millä tavoin ja millä määrällä kaupunki voi taloudellisesti ottaa osaa sen toteuttamiseen;

b) järjestää ja ottaa muiden asiaa harrastavain kuntain kera osaa Helsingin ja Viipurin väliselle alueelle Riihimäen—Viipurin rautatielinjan eteläpuolelle teetettävään uusien rautatielinjain taloudellisten edellytysten selvittämistä tarkoittavaan tutkimukseen;

e) jos olot vaativat, edellä mainitusta yleisestä yhteistyöstä riippumatta asettua yhteyteen jonkin niiden suunnitelmain edustajain kanssa, jonka katsotaan ansaitsevan erityistä huomiota; sekä

d) kaupunginvaltuustolle tehdä ne esitykset ja ehdotukset, joita valiokunnan työ aiheuttanee;

2) valiokunnalle kaupunginvaltuuston käyttövaroista myöntää 10,000 markan määrärahan tilinteon ehdolla käytettäväksi edellä mainittujen tutkimusten kustantamiseen; sekä

3) antaa kaupungin yleisten töiden hallitukselle toimeksi laatia yleisen suunnitelman kulkuväyläin tarkoituksenmukaiseksi yhdistämiseksi kaupunkiin.

Mainitun lausunnon yhteydessä esiteltiin Helsingin kauppiaitten yhdistyksen kaupunginvaltuustolle antama kirjotus, jossa puollettiin Helsingin—Pusulan rataa.

Kaupunginvaltuusto päätti 1) hyväksyä valtuutettujen esityksen sekä valitsi siten asetetun rautatievaliokunnan jäseniksi herrat Ramsayn, Holmbergin ja Tallbergin sekä johtajat E. Schybergsonin ja K. A. Paloheimon, minkä ohessa viimeksi mainittu kirjotus lähetettiin valiokuntaan.

Valtionrauta-
teiden viisi-
kymmenvuotis-
juhla.

Kaupunginvaltuustolle annetussa kirjotuksessa esitti rautatiehallituksen sihteeri A. G. Heinricius maamme valtionrautateiden maaliskuun 17 päivänä pidettävän viisikymmenvuotisjuhlan johdosta asetetun valiokunnan puolesta, että mainittua valiokuntaa täällä suunniteltujen juhlain toimeenpanoa varten lisättäisiin terpeellisellä määrällä valtuuston valitsemia jäseniä sekä että valtuusto myöntäisi esimerkiksi 1,000 markkaa juhlahuoneiston vuokraamiseen ynnä koristeiden ja juhlahjelman muiden osain kustantamiseen.

Asiaa esiteltäessä päätti 2) kaupunginvaltuusto antaa herrain Frenckellin ja Salingren toimeksi edellä ilmoitettua tarkoitusta varten kuulua mainittuun valiokuntaan, minkä ohessa valtuusto käyttövaroistaan myönsi anotun määrärahan.

Sittemmin ilmoitti sihteeri Heinricius edellä mainittua muistojuhlaa järjestämään asetetun komitean puolesta että, koska rautatien virkamiehiä oli kielletty olemasta apuna yleisten kansalaisjuhlain toimeenpanossa rautateiden viisikymmenvuotisen olemassaolon johdosta ja heidän toimintavapauttaan rautatieläisten omassa keskuudessa toimeenpantaviin juhliin nähden oli rajoitettu, oli komitea päättänyt olla minkäänlaista juhlaa toimeenpanematta, joten valtuuston aiottua muistojuhlaa varten myöntämä määräraha ei tulisi käytettäväksi.

Tämä ilmoitus ei aiheuttanut muuta toimenpidettä 3).

1) Valt. pöytäk. huhtik. 30 p. 19 §. — 2) Valt. pöytäk. tammik. 30 p. 20 §.
— 3) Valt. pöytäk. maalisk. 26 p. 19 §.

Kaupunginvaltuustolle annetussa kirjoituksessa anoivat Helsingin eläinsuojelusyhdistys ja yhdistys Eläinten ystävät, että vuodeksi 1912 annettaisiin yhdistysten käytettäväksi 1,200 markan määräraha niihin kustannuksiin, joita yhdistyksille koituu poliisin toimesta pidätettyjen koirain hoidosta ja lopettamisesta ihmisyyden vaatimusten mukaisella tavalla.

Määräraha koirain hoidon ja lopettamisen toimittamiseksi.

Rahatoimikamarin annettua lausunnon 1) asiasta päätti 2) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan myöntää mainitun määrärahan, minkä ohessa edellä mainittuja yhdistyksiä kuitenkin olisi huomautettava että, jos määrärahaa tarkoitukseen vastedeskin pidetään tarpeellisena, on anomus siitä tehtävä niin hyvissä ajoin, että se voidaan budjetinkäsittelyssä tutkia ja ratkaista.

Vahvistettaessa 1913 vuoden menosääntöä pantiin 3) siihen koirain hoitoa ja lopettamista varten 1,200 markan määräraha.

Helsingin kaupunkilähetyksen kaupunginvaltuustolle tekemän anomuksen 10,000 markan määrärahan myöntämisestä työsiirtolan voimassapitoon, jonka kaupunkilähetyksen eräillä ehdoilla olisi valmis perustamaan ja voimassa pitämään yhden vuoden aikana, syyskuun 1 päivästä 1912 lukien, valtuusto, vaivaishoitohallituksen ja rahatoimikamarin annettua asiasta lausunnot, epäsi 4), koska kaupunkilähetykselle ei ollut voitu Helsingin anniskeluosakeyhtiön 1911 vuoden voittovaroista kaupungille tulevasta osuudesta myöntää edellytettyä määrärahaa mainitun työsiirtolan perustamiseen.

Evätty anomus määrärahan myöntämisestä työsiirtolan voimassapitoon.

Eduskunnan asettaman Antellin kokoelmain hoitovaltuuskunnan kaupunginvaltuustolle tekemän esityksen, että kaupunki ruotsinmaalaiselta kuvanveistäjäältä C. Millesiltä tilaisi pronssijäljennöksen „Selma ja Fanny“ nimisestä, mainitun taiteilijan Hernösandiin sijoittamasta Frans Mikael Franzénin muistopatsaan sivuryhmästä sijoitettavaksi johonkin kaupungin julkiseen puistoon, kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin lausunnon mukaisesti epäsi 5).

Evätty esitys erään taideteoksen ostamisesta.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan tammikuun 25 päivänä 1910 oli asettanut 6) erikoisvaliokunnan laatimaan ehdotusta toimenpiteiksi niiden henkilöjen kunnallisverotukseen nähden, joilla oli varsinainen tuloa tuottava toimintansa tässä kaupungissa, mutta jotka olivat hengille pantuina toisessa kunnassa, antoi valiokunta helmikuun 5:ntenä päivätyn mietinnön 7) asiasta.

Kysymys kaupungin viereisissä huvilasiirtoloissa asuvain henkilöjen kunnallisverotuksesta.

Mainitussa mietinnössä esitti valiokunta m. m. seuraavaa:

Mikäli Helsinki oli kehittynyt suurkaupungiksi sekä kaupungin ja sitä ympäröivän maaseudun väliset paikalliset rajat olivat kulku-

1) Rtk. kirj. kesäk. 13 p. n:o 349. — 2) Valt. pöytäk. syysk. 10 p. 48 §. —

3) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. — 4) Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 7 §. — 5) Valt. pöytäk. marrask. 26 p. 13 §. — 6) Ks. 1910 vuod. kert. siv. 203. — 7) Valt. pain. asiakirj. n:o 7.

laitosten paranemisen johdosta vähitellen häviämistään hävinneet, sikäli oli lähikuntiin muuttanut melkoinen joukko henkilöitä, joilla edelleen oli toimintansa kaupungissa ja jotka sieltä saivat tulonsa. Näiden poismuuttojen johdosta kaupunki kuitenkin menetti poismuuttaneiden pääomasta ja toiminnasta kannettavan verotulon. Ainoastaan tulot täällä sijaitsevasta kiinteästä omaisuudesta sekä täällä harjoitetusta elinkeinosta olivat tuollaisissa tapauksissa verotettavissa, sillä tämän laatuisten tulojen verottamiseen ei asuin- eikä henkikirjotuspaikka vaikuttanut. Valiokunta tosin myönsi, että sille kunnalle, missä puheenalainen henkilö asui ja perheineen suuren osan vuorokaudesta oleskeli sekä nautti hyväkseen erinäisiä etuja, olisi myönnettävä kohtuullinen osa tuloverosta. Mutta järjiperäisen veropolitiikan mukaisena ei käynyt pitäminen, että sille kunnalle, mistä tulot saatiin, ei myönnetty minkäänlaista osallisuutta pääoman ja työn verottamisesta kertyviin tuloihin. Oikeuden ja kohtuuden mukaan sovitettu verontasotus kuntain kesken näytti sentähden ansaitsevan harkitsemista, mutta tuollaisen tasotuksen toimeenpaneminen edellytti kunnallisverotuksesta nykyään voimassa olevain lainmääräysten muuttamista.

Kysymys, millä paikkakunnalla henkilö, joka asui toisessa kunnassa, mutta hoiti virkaa taikka varsinaista toimintaansa toisessa, oli kunnallisverotuksen alainen, ei ollut nykyisen lainsäädännön kautta nimenomaan järjestelty. Viime vuosina oli hallinnollisessa lainkäytössä kuitenkin päässyt valtaan sellainen tulkinta, että virkamies, joka asui toisessa kunnassa, mutta jolla Helsingissä oli virka, hoitipa hän sitä itse tai oli hoitamatta, oli hengille pantava asuinpaikassaan sekä niinmuodoin oleva vapaa velvollisuudesta suorittaa kaupungille kunnallisveroja palkka- ja muista samanlaatuisista tuloistaan. Tämä ei kuitenkaan koskenut sitä tapausta, jolloin virkamies oli velvollinen asumaan virantoimituspaikallaan, sillä siinä tapauksessa täytyi asumista toisella paikkakunnalla pitää lainvastaisena, joten asuinpaikka ei ollut oikea henkikirjotuspaikka. Mitä sitten tuli kysymykseen, oliko yksityisen palveluksessa oleva palkkannauttaja, joka asui maalla, mutta jolla oli toimintansa tässä kaupungissa, velvollinen palkkatuloistaan maksamaan veroa Helsingin kaupungille vai asianomaiselle maalaiskunnalle, näytti tästäkin seikasta syntyneen epäilyksiä. Nytemmin kuitenkin lienee se käsitys yhä varmemmin päässyt valtaan, että tuollaisia palkansaajia ei ollut katsottava verovelvollisiksi Helsingin kaupunkikunnalle. Asiasta voimassa olevat lainmääräykset nimittäin tuskin suonevat sijaa muunlaiselle tulkinnalle, kuin että puheenalaiseen palkansaajain ryhmään nähden todellisen asuinpaikan tuli olla ratkaisevana.

Kaupungin verotusviranomaisten suhtautuminen esillä olevaan

tulkintakysymykseen ei ollut esiintynyt johdonmukaisena, vaan oli käytäntö asetusten epäselvyyden johdosta osottautunut hapuilevaksi ja epävarmaksi. Vuonna 1903 oli taksoituslautakunta päättänyt, että rajakkaisissa kunnissa asuvista palkannauttijoista oli täällä verotettava ainoastaan valtion ja kunnan virkamiehiä, jota vastoin maalla asuvat, yksityisten tai yhtiöitten palveluksessa olevat henkilöt olisivat verotuksesta vapaat. Tämän käytännön oli tarkastuslautakuntakin hyväksynyt. Vuonna 1907 oli täällä kuitenkin verotettu viimeksi mainittuunkin ryhmään kuuluvat palkansaaajat. Sen johdosta että k. senaatin talousosasto ei ollut vuonna 1907 hyväksynyt verotusviranomaisten käsitystä, mikäli se koski niiden maalla asuvain virkamiesten verotusta, joilla oli täällä toimintansa, oli rahatoimikamari vuodesta 1908 lähtien ryhtynyt hakemusten johdosta poistamaan virkamiesten ja palkansaaajain maksettaviksi pantuja kunnallisveroja. Tämän johdosta oli viimeksi mainitun vuoden taksoituslautakunta jättänyt nämä kaikki kolme virkamiesryhmää verottamatta. Vuonna 1909, jolloin senaatin kokoonpano muuttui, oli rahatoimikamari lakannut poistamasta noita veroja ja koettanut uudelleen talousosastoon valittamalla hankkia kaupungille edulliseen suuntaan käyvän ennakkopäätöksen. Samana vuonna oli taksoituslautakunta palannut 1907 vuoden käytäntöön ja verotti kaikkia kolmea palkansaaajain ryhmää. Samaa menettelyä oli noudatettu vuonna 1910, mutta vuonna 1911 verotettiin ainoastaan kunnan palveluksessa olevat palkansaaajat.

Talousosastossakin on käytäntö puheenalaisessa kohden vaihdellut. Niinpä oli varhaisemmilta vuosilta olemassa siihen suuntaan käyviä päätöksiä, että virantoimitus- tai toimintapaikan tuli olla verotukseen nähden ratkaisevana. Mutta vuonna 1907 oli ylimmässä hallinnollisessa tuomioistuimessamme päässyt päinvastainen käsitys tässä kohden valtaan. Maaliskuun 27 päivänä sanottua vuotta antamassaan päätöksessä oli nimittäin k. senaatti, äänestettyään, julkilausunut sen käsityksen, että valtion virkamiehelle, joka asui maalaiskunnassa, mutta hoiti virkaansa kaupunkikunnassa, oli henkikirjotukseen ja kunnallisverotukseen nähden asuinpaikka, mutta ei virantoimituspaikka määräävänä. Tämä käsitys esiintyi kaikissa myöhemmissä kunnallisverotuksen johdosta tehdyistä valituksista annetuissa talousosaston päätöksissä, m. m. eräässä toukokuun 23 päivänä 1911 annetussa päätöksessä.

Niin kauan kun lainsäädäntötoimenpiteeseen asiassa ei ollut ryhdytty tai virallista lainselitystä annettu, oli kaupungilla sangen vähän toiveita etujensa tulemisesta esillä olevassa kohden huomioon otetuiksi, kun ne päätökset, mitkä talousosasto eri tavoin kokoonpantuna oli viime vuosina tuollaisista verotusasioista antanut, kä-

vivät kaupungille epäedulliseen suuntaan. Tämä koski tosin likinnä valtion virkamiesten verotusta, mutta oletettavissa oli, että senaatti kunnankin virkamiehiin nähden oli asettava samalle kannalle.

Viimeiseltä riippui kaupungin oikeus huvilayhdyskuntiin asumaan asettuneiden palkansaaajainsa verotukseen nähden tietenkkin verotusviranomaisten kannasta puheenalaisessa periaatteellisessa kysymyksessä. Mitään määräyksiä ei kaupunginvaltuusto voinut tässä kohden antaa taksoitus- eikä tarkastuslautakunnalle, joita tehtävänsä täyttämässä eivät sitoneet muut ohjeet kuin kunnallisasetuksen säännökset. Valiokunta oli kuitenkin tahtonut mielihopeenään lausua, että taksoituslautakunnan viimeksi noudattama menettely, nimittäin että puheenalaisista ryhmistä ainoastaan kunnan omat virkamiehet verotettiin, nykyoloissa näytti perustellulta, paitsi niihin nähden, joiden täytyi toimensa johdosta asua kaupungin ulkopuolella.

Tässä yhteydessä mainitsi valiokunta, että vuonna 1907 kaupungin ulkopuolella asuvien palkansaaajain maksettavaksi pantu veromäärä oli noussut kaikkiaan lähes 8,000 markkaan. Myöhemmiltä vuosilta ei valiokunnalla ollut tietoja käytettävänä, mutta arvatenkin oli virkamiesten muutto naapuriyhdyskuntiin mainitusta ajasta lähtien melkoisesti lisääntynyt.

Harkitessa niitä toimenpiteitä, joihin olisi ryhdyttävä kaupungin oikeuden varteen ottamiseksi, oli myös pidettävä silmällä, mitä mahdollisuutta kaupungilla oli saada korvaus niistä veromäärästä, mitkä se menetti sen johdosta että kunnan virkamiehet asuivat kaupungin ulkopuolella. Kun kysymys oli Tukholmassakin ollut käsiteltävänä ja asian osaksi siellä tullut valmistelu monessa kohden oli omansa valaisemaan tšekäläisiäkin oloja, antoi valiokunta hankkimiansa tietojen johdolla siitä selvityksen. Tästä selvityksestä ilmeni m. m., että Tukholman kaupunginvaltuusto oli tammikuun 30 päivänä 1911 päättänyt että, jos muu viranpitäjä kuin sellainen, joka virkansa tähden oli velvollinen asumaan Tukholman ulkopuolella tai oli asettunut asumaan kaupungin omistamalle, sen tuomiopiirin ulkopuolella olevalle alueelle, oli vuodeksi 1913 tai joksikin sen jälkeiseksi vuodeksi kirjottautunut hengille toisessa kunnassa, oli hänen palkkauksestaan siltä vuodelta menevä viisi prosenttia kaupunginkassaan.

Valiokunta oli periaatteessa yksimielinen siitä, että kaupungin tuli ryhtyä mainitun suuntaisiin toimenpiteisiin virkamiehiinsä nähden sinä aikana, jona he asuivat kaupungin alueen ulkopuolella. Tässä saattoi kuitenkin syntyä epäilystä siitä, tulisiko näiden toimenpiteitten myös kohdata kaupungin nykyisiä virkamiehiä, jotka olivat virkoihinsa tulleet toisilla edellytyksillä, ja eikö

kohtuus vaatisi, että puheenalaisen palkanpidätyksen tulisi kohdata ainoastaan niitä virkailijoita, jotka vastedes otettiin kunnan palvelukseen, taikka että aikaisemmin otetuille virkamiehille myönnettäisiin ainakin jokin siirtymisaika. Niihin kaupungin virkamiehiin nähden, joiden palkkasääntö oli k. senaatin vahvistama, ei tuollaista palkkausehtojen muutosta käyne toimeenpaneminen hallituksen suostumuksesta. Palkanpidätyksen suuruus olisi täkäläisiin kunnallisiin verotusoloihin nähden määrättävä enintään noin neljäksi prosentiksi.

Mikäli valiokunta oli saanut tietää, oli puheenalainen kysymys ollut rahatoimikamarin käsiteltävänä yksissä neuvoin verotusvalmistelukunnan kanssa, joten valiokunnalla ei ollut aihetta tässä yhteydessä käydä syvemältä asiaan. Kun kuitenkin asia tärkeytensä johdosta joka tapauksessa näytti olevan alistettava kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja ratkaistavaksi, esitti valiokunta, että rahatoimikamarin käskettäisiin antaa lausunto ja ehdotus kaupungin ulkopuolella asuvain kunnan virkamiesten palkkaetujen tasottamisesta mainitussa tarkoituksessa.

Asiaa esiteltäessä lähetti 1) kaupunginvaltuusto sen lausunnon saamiseksi rahatoimikamariin.

Kun joulukuun 23 päivänä 1910 annettu asetus tuulaakimaksun laskemisen perusteesta lakkaisi voimassa olemasta 1913 vuoden päättyessä sekä esitys mainitun maksun laskemisen perusteesta sanotusta ajankohdasta lähtien siis oli annettava 1913 vuoden eduskunnalle, oli k. senaatti vaatinut kaupunginvaltuustolta lausuntoa, olisiko nykyään vahvistettu tuulaakin kannantaperuste edelleen 1913 vuoden jälkeen pysytettävä vai ei.

Lausunto tuulaakimaksun laskemisesta.

Rahatoimikamarin lausunnon hankittuaan päätti 2) kaupunginvaltuusto edellä olevan johdosta ilmoittaa, että tuulaakimaksua nykyisen ajanjakson kuluessa kannettiin ja oli vuodesta 1883 lähtien kannettu 2 % kaikkien saapuvien ja lähtevien tullinalaisten tavarain tullimaksusta sekä ettei valtuusto puolestaan havainnut olevan syytä mainitun määräyksen muuttamiseen, minkätähden valtuusto lausui, että tuulaakia ensintulevan ajanjakson kuluessa olisi sopiva suorittaa samalla tavalla kuin tähänkin asti.

Rahatoimikamarin esityksestä valtuutti 3) kaupunginvaltuusto kamarin myöhemmäksi siirtämään kaupungille maksamattoman kauppahinnan vakuudeksi myönnettyt kiinnitykset kone- ja siltarakennusosakeyhtiön omistamiin tehdastontteihin n:o 6 Sörnäsän rantatien varrella korttelissa n:o 292 ynnä mainittuun tonttiin kuuluvaan

Kiinnitysten myöhemmäksi siirtäminen.

1) Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 33 §. — 2) Valt. pöytäk. huhtik. 30 p. 6 §. —

3) Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 6 § ja jouluk. 10 p. 14 §.

19,035 m²:n laajuiseen lisäalueeseen sekä n:oihin 6 ja 8 Itäisen viertotien, n:oon 9 Sörnäsän rantatien ja n:oon 3 Haapaniemenkadun varrella, kaikki nämä korttelissa n:o 294, sen 600,000 markan suuruisen obligatsioonilainan kiinnityksen hyväksi, jonka yhtiö aikoi ottaa.

Kysymys kaupungin ranta-silloilla olevain tilapäisten varastopaikkain käyttömaksujen vähvistamisestä.

Rahatoimikamarin kirjelmässä syyskuun 19 päivältä tehty esitys toimenpiteisiin ryhtymisestä olojen järjestämiseksi kaupungin ranta-silloille varastoon pantuihin tavaroihin nähden sekä maksujen vahvistamiseksi tavarasta, jota määrääjän yli siellä pidetään, lähetettiin 1) lausunnon saamiseksi Helsingin kauppa- ja talousvaltuutetuille.

1913 vuoden meno- ja tulosaäntö.

Kaupunginvaltuuston vuodeksi 1913 vahvistama 2) meno- ja tulosaäntö osottaa, 1912 vuoden rahasaäntöön verraten, seuraavat loppusummat:

Menot:		1913.	1912.
I. Kaupungin velat	Smk	3,153,674: 03	3,451,521: 84
II. Kaupungin virastot	„	399,576: 67	360,193: 32
III. Kunnallishallinto	„	871,883: 33	712,235: 83
IV. Katu- ja laiturivalaistus	„	336,040: —	299,800: —
V. Palolaitos	„	262,845: —	166,719: 50
VI. Poliisilaitos	„	355,898: 33	350,562: 61
VII. Terveysten- ja sairaanhoito	„	1,739,036: 50	980,799: 37
VIII. Vaivaishoito	„	1,179,610: —	656,460: —
IX. Opetus- ja sivistyslaitokset	„	2,277,311: 97	1,930,072: 54
X. Kaupungin yleiset rasitukset	„	597,942: 46	605,098: 96
XI. Kauppahallit	„	42,700: —	36,650: —
XII. Kaupungin teknilliset laitokset	„	4,198,143: —	4,782,538: 07
XIII. Yleiset työt	„	4,817,325: —	6,067,643: 50
XIV. Eläkkeet ja apurahat	„	60,195: 67	64,099: 67
XV. Sekalaiset menot	„	875,910: —	831,323: 95
Yhteensä	Smk	21,168,091: 96	21,295,719: 16

Tulot:		1913.	1912.
Säästö	Smk	1,500,000: —	1,600,000: —
I. Korot	„	1,243,800: —	2,619,621: 07
II. Tontinlunastukset	„	1,100,000: —	1,100,000: —
III. Kaupungin kiinteä omaisuus	„	781,620: —	720,320: —

1) Valt. pöytäk. lokak. 8 p. 20 §. — 2) Valt. pain. asiakirj. n:rot 68, 77 ja 80 sekä valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §.

IV. Tonttiverot	Smk	4,200: —	4,000: —
V. Tuloa tuottavat oikeudet..	”	1,597,200: —	1,508,500: —
VI. Sekalaiset tulot	”	1,405,945: —	790,145: —
VII. Valtioavut	”	518,640: 50	292,903: —
VIII. Kaupungin teknilliset laitokset	”	4,713,400: —	3,887,555: —
IX. Puhtaanapitolaitos	”	278,360: —	230,100: —
X. Lainat	”	2,676,615: 94	4,007,590: —
XI. Taksoitus	”	5,348,310: 52	4,534,985: 09
Yhteensä Smk		21,168,091: 96	21,295,719: 16

1913 ja 1912 vuoden rahasääntöjen väliset eroavaisuudet johtuvat pääasiallisimmin seuraavista seikoista:

I pääluokan, Kaupungin velat, kohdalle merkittiin 1913 vuoden menosääntöön vuotuismaksut ja lainain kustannukset kaupungin obligatsioonilainoille vahvistettujen kuoletussuunnitelmain ja lainasopimuksissa olevain määräysten mukaisesti. 1912 vuoden menosääntöön merkityt lainat Suomen puutarhayhdistyksen rakennusten lunastamista sekä Kallion uusia kansakoulu- ja kaupunginkirjastotaloja varten, yhteensä 311,600 markkaa, poistuivat, koska lainat oli kokonaan maksettu. Tämän pääluokan kohdalla osottavat menot vähenemistä 297,847 markkaa 81 penniä.

Menot.
Kaupungin
velat.

II pääluokan, Kaupungin virastot, kohdalla merkittiin osastoon „Maistraatti“ palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta kunnallisporimestarille ja yhdelle kunnallisneuvosmiehelle, toiselle 125 ja toiselle 208 markkaa 33 penniä, sekä korotettiin tarverahain määrärahaa 2,000 markalla. — Osastoon „Raastuvanoikeus“ merkittiin palkankorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta kuudelle oikeusneuvosmiehelle yhteensä 2,250 markkaa, yhden ylimääräisen oikeusneuvosmiehen sekä rikosasiainnotaarien ja kaupunginpalvelijain viransijaisuuspalkkioita yhteensä 850 markkaa 1) ynnä 13,200 markan määräraha raastuvanoikeuden ensimmäisen osaston väliaikaista toista jaostoa varten 2). — Osastoon „Maistraatin ja raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelusmiehet“ merkittiin henkilökohtaista palkanlisäystä 300 markkaa arkistonapulaiselle sekä palkankorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta kaupunginpalvelijoille yhteensä 483 markkaa 34 penniä. Uutena eränä merkittiin 1,500 markan määräraha registraattorinapulaisen palkkaamiseksi. — Osastoon „Ulosottolaitos“ merkittiin palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta toiselle kaupunginvoudille 500 markkaa sekä lisättiin määrärahoja yhteensä 18,100 markkaa kymmenen uuden ulosottoapulaisen palkkaamiseksi ynnä arvio-

Kaupungin
virastot.

1) Ks. tätä kert. siv. 88 ja 89. — 2) Ks. tätä kert. siv. 86 ja seur.

määrärahoja yhteensä 1,800 markkaa lämmitystä, valaistusta ja siivoamista varten. 1912 vuoden menosäännössä ollut, eräiden kaupunginpalvelijain palkankorotus määrävuosien palveluksesta väheni 333 markalla 32 pennillä. — Osastossa „Sekalaista“ korotettiin valaistusta y. m. varten olevia arviomäärärahoja 100 markalla ja vedenkulutusta varten merkittiin 300 markan arviomääräraha. Menoerä 2,000 markkaa kaupunginpalvelijain ja ulosottoapulaisten raitiotielippuja varten siirrettiin 2,500 markkaan korotettuna XV pääluokkaan, Sekalaiset menot. — Menojen kokonaissumma tämän pääluokan kohdalla osottaa siis lisäennystä 39,383 markkaa 35 penniä.

Kunnallishallinto.

III pääluokan, Kunnallishallinto, kohdalla merkittiin osastoon „Kaupunginvaltuusto“ kanslian palkkasääntö valtuuston aikaisemmin tekemän päätöksen ¹⁾ mukaisesti ja siis korotettuna 10,400 markalla, jota paitsi lisäksi tuli 8,000 markan määräraha valtuuston huoneistojen vuokraa sekä arviolta 300 markkaa valaistusta varten. — Osastoon „Rahatoimikamari“ merkittiin palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta sihteerille ja apulaissihteerille, edelliselle 416 markkaa 67 penniä ja jälkimäiselle 208 markkaa 33 penniä, sekä vahtimestarin palkkaus korotettuna 800 markalla ²⁾ ja arvaamattomien tarpeiden arviomääräraha 3,000 markalla. Uusina erinä merkittiin 6,000 markkaa ylimääräisen apulaissihteerin ja 1,800 markkaa ylimääräisen kanslistin palkkaamiseksi sekä 2,400 markan palkkio suorittamattomia maksuja perimään asetetulle apulaiselle. Tarverahain määrärahaa vähennettiin 3,000 markalla. — Osastossa „Rahatoimikonttori“ korotettiin m. m. verolippujen jakelua varten olevaa arviomäärärahaa 500 markalla ja tarverahain määrärahaa niinkään 500 markalla; lisäksi merkittiin 4,800 markkaa apulaiskassanhoitajan ja 600 markkaa vahtimestarinapulaisen palkkaamiseksi. 1912 vuoden menosäännössä oleva 1,800 markan määräraha uusien emälippujen painatusta varten poistui. — Osastoon „Liikennekonttori“ merkittiin m. m. palkankorotusta 10 ja 5 vuoden palveluksesta kamreerille ja kirjanpitäjälle yhteensä 186 markkaa 67 penniä sekä ylimääräisten apulaisten palkkausmääräraha korotettuna 1,730 markalla. 1912 vuoden menosäännössä olevan erän „koneenkäyttäjä lämpöjohtoa varten 9 kuukauden aikana à 225: — 2,025 markkaa“ sijaan merkittiin kahta koneenkäyttäjää varten yhteensä 2,900 markkaa. Palkkioerä 1,600 markkaa tullikamarista päivittäin annettavista ilmoituksista poistui. — Osastoon „Satamakonttori“ merkittiin satamakapteenille ja satamakonttorinkirjanpitäjälle tulevat kannantaprosentit korotettuina edellinen 320 ja jälkimäinen 80 markalla sekä pantiin lisäksi määrärahoja kaikkiaan 830 markkaa valaistusta, lämmitystä

¹⁾ Ks. tätä kert. siv. 90. — ²⁾ Ks. tätä kert. siv. 91.

ja vedenkulutusta varten, 6,000 markkaa apulaisen palkkaamiseksi satamakapteenille ja arviolta 27,000 markkaa ylimääräisten satamakonstaapelien palkkaukseen. Moottorikoneen hoitomäärärahaa vähennettiin 300 markalla.

Satamakonttorin vuosirahansäännön vahvistamisen yhteydessä päätti kaupunginvaltuusto, että konttorin palveluksessa olevain ylimääräisten satamakonstaapelien ehkä erotessa toimistaan näitä ei saa uudelleen täyttää, ellei valtuusto erityisen esityksen johdosta toisin päättä.

Ylimääräisten satamakonstaapelien asettaminen.

Osastossa „Kaupungin yleisten töiden hallitus ja rakennuskonttori“ korotettiin kaupungininsinöörin palkka 12,000:sta 15,000 markkaan ja lisättiin hänelle 10 vuoden palveluksesta tulevaa palkankorotusta 600 markalla, merkittiin palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta kaupunginarkkitehdille ja kaupunginasemakaavaarkkitehdille, edelliselle 916 markkaa 67 penniä ja jälkimäiselle 833 markkaa 33 penniä, lisättiin puhtaanapitolaitoksen johtajan matkarahoja 500 markalla sekä korotettiin rakennuskonttorin huoneistojen vuokramäärärahaa 1) 9,340 markalla. Uusina erinä merkittiin 6,500 markkaa yhden insinöörin palkkaamiseksi katu-, laiturijä satamarakennusosastolle 2), 1,200 markkaa yhden vahtimestarin palkkaamiseksi sekä yhteensä 5,555 markkaa valaistusta, polttoaineita ja siivoamista varten. — Osastossa „Tilastokonttori“ korotettiin yhden laskuapulaisen palkkausta 300 markalla, ylimääräisten apulaisten palkkausmäärärahaa 2,400 markalla ja tarverahain määrärahaa 1,000 markalla sekä merkittiin erityinen 600 markan määräraha vahtimestarin palkkaamiseen. Vuokraa y. m. varten olevaa määrärahaa vähennettiin 920 markalla. Aktuaarille 1912 vuoden menosääntöön 5 vuoden palveluksesta merkitty palkankorotus 112 markkaa 50 penniä poistui. — Rakennustarkastuksen vuosirahansääntö merkittiin kaupunginvaltuuston aikaisemmin tekemän päätöksen 3) mukaisesti ja kohosi siis 51,960 markalla. — Osastoon „Revisionilaitos“ merkittiin kaupungin irtaimen omaisuuden inventtaajain palkkio kaupunginvaltuuston ennen tekemän päätöksen 4) mukaisesti 2,100 markaksi 800 markan sijasta ja lisättiin 400 markan määräraha vahtimestarin palkkaamiseksi. — Osastossa „Taksoitusvalmistelu“ korotettiin ylimääräisiä apulaisia varten olevaa arviomäärärahaa 1,000 markalla ja valaistusta, lämmitystä ja vedenkulutusta varten osotettiin kaikkiaan 1,050 markkaa. — Osastossa „Erinäiset lautakunnat“ korotettiin työväenasiain lautakunnan menosäännössä olevaa vuokramäärärahaa 200 markalla ja lämmitystä ja valaistusta varten mer-

1) Ks. tätä kert. siv. 94. — 2) Ks. tätä kert. siv. 94 ja 95. — 3) Ks. tätä kert. siv. 95 ja seur. — 4) Ks. tätä kert. siv. 84 ja 85.

kittiin yhteensä 150 markkaa. Kunnan työvälistötoimiston menosäännössä korotettiin vahtimestarin palkkausta 240 markalla ja tarverahain määrärahaa 200 markalla; lisäksi merkittiin 500 markkaa naisapulaisen palkkaamiseksi neljän kuukauden aikana sekä kaikkiaan 710 markkaa lämmitystä, valaistusta ja vedenkulutusta varten. Kasvatuslautakunnan tarverahain määrärahaa korotettiin 700 markalla. Helsingin kaupungin museolautakunnan menosääntöön merkittiin museonhoitajan ¹⁾ palkkio korotettuna 1,000 markalla sekä lisättiin 1,200 markkaa lämmittäjän ¹⁾ palkkaamiseksi ja kaikkiaan 1,250 markkaa lämmitystä, valaistusta ja vedenkulutusta varten. Kunnan työväenasuntojen hoitolautakunnan menosäännössä vähennettiin lautakunnan palkkiota 100 markalla sekä tarverahoja y. m. ja istutusten kunnossapitoa varten olevia määrärahoja yhteensä 1,630 markalla, jota paitsi 1912 vuoden menosäännössä tasotustöitä varten oleva 4,900 markan määräraha poistui. Oikeusapu-toimiston menosäännössä korotettiin vuokramäärärahaa 500 markalla sekä merkittiin lisäksi kaikkiaan 225 markkaa lämmitystä ja valaistusta varten. Vuoden varrella perustetun kansanlastentarhain johtokunnan menosääntöön merkittiin tarkastajan palkka 1,200 ²⁾ ja sihteerin palkka 600 markaksi, jota paitsi tarverahoja varten merkittiin 300 markkaa. Niinikään lisäksi tulleen musiikkilautakunnan menosääntöön merkittiin sihteerin palkkaukseksi 600 markkaa sekä tarverahoja varten 400 markkaa. — Tämän pääluokan kohdalla osottavat menot lisäännystä 159,647 markkaa 50 penniä.

Katu- ja laituri-
valaistus.

IV pääluokan, Katu- ja laituri-valaistus, kohdalla korotettiin kaikkien osastojen vuosirahansääntöjä, „Kaasuvalaistuksen“ 15,500 markalla, „Sähkövalaistuksen“ 20,000 markalla, „Petrolivalaistuksen“ 600 markalla sekä „Rantasiltain ja tavaravajain ylimääräinen valaistus“ nimisen osaston 140 markalla. Tämä pääluokka osottaa siis menojen lisäännystä 36,240 markkaa.

Selvityksen
hankkiminen
katuvalaistuk-
sen omista kus-
tannuksista.

Viimeksi mainitun pääluokan kohdalla olevain menosääntöjen vahvistamisen yhteydessä päätti kaupunginvaltuusto antaa kaupungin teknillisten laitosten hallituksen toimeksi hankkia ja aikansa valtuustolle toimittaa täydellisen selvityksen siitä, mihin määrään katukilometriä kohti kaupungin omat kustannukset nousevat katujen valaisemisesta kaasulla eri valaistustehoa käyttämällä ja mihin määrään vastaavat omat kustannukset nousevat katujen valaisemisesta sähköllä.

Palolaitos.

V pääluokan, Palolaitos, kohdalla merkittiin „Palkat ja muut edut“ nimiseen osastoon pääaseman ruiskumestarille henkilökoh- taista palkanlisäystä 600 markkaa, jota paitsi samassa osastossa

¹⁾ Ks. tätä kert. siv. 100 ja 101. — ²⁾ Ks. tätä kert. siv. 101.

ylennettiin kaksi toisen luokan konstaapelia ensimmäiseen luokkaan ja kaksi kolmannen luokan konstaapelia toiseen luokkaan sekä korotettiin konstaapelien palkkausmäärärahaa tämän johdosta 600 markalla. Ruuanpitomäärärahaa korotettiin 1,350 markalla 50 pennillä. Uutena eränä merkittiin 7,650 markkaa Kallion uuden paloaseman lisämiehistön palkkauksiin, ruokaan ja vaatetukseen 4 kuukauden aikana. — Osastossa „Palotalli, 21 hevosta“ vähenivät menot kaikkiaan 1,000 markalla. — „Lämmitys, valaistus, puhtaanapito ja vedenkulutus“ nimisessä osastossa korotettiin kaikkia määrärahoja, 3,000 markan puhtaanapitomäärärahaa lukuunottamatta, yhteensä 1,445 markalla. — Osastossa „Palokalut ja kalusto“ korotettiin palokalujen ja palolennättimen kunnossapitoa varten olevia arviomäärärahoja, edellistä 500 ja jälkimäistä 300 markalla, sekä hevosten ostoa varten olevaa arviomäärärahaa 1,600 markalla. Uusina erinä merkittiin 4,500 markkaa kahden höyryruiskun uusia kattiloita varten, 66,500 markkaa automobiiliruiskun ostoon sekä 15,000 markkaa kaluston ja palokalujen hankkimiseksi Kallion paloasemalle. Letkuvaraston ja palolennättimen täydennysmäärärahoja vähennettiin, edellistä 1,440 ja jälkimäistä 1,500 markalla. Tämän osaston menosäännön vahvistaessaan myönsi kaupunginvaltuusto 133,000 markkaa uusien palokalujen ostoon ja päätti määrärahan suoritettavaksi siten että, sittenkun puolet siitä oli pantu maksettavaksi mainitusta menosäännöstä, oli loput merkittävä 1914 vuoden menosääntöön, mutta määrärahaa ei saisi käyttää, ennenkuin palotoimikunta oli asiasta antanut seikkaperäisen esityksen ja valtuusto sen jälkeen tehnyt lopullisen päätöksen siitä. — „Sekalaista“ nimisessä osastossa korotettiin terveysvaunua ja sidetarvikkeita varten olevaa arviomäärärahaa 20 markalla. — Puheena olevan pääluokan kohdalla osottavat menot siis lisäännystä 96,125 markkaa 50 penniä.

VI pääluokan, Poliisilaitos, kohdalla korotettiin määrärahoja osastossa „Käteinen apumaksu“ olevia 685 markalla 72 pennillä, osastossa „Virkahuoneistojen vuokra“ 2,350 markalla sekä osastossa „Lämmitys, valaistus, puhtaanapito ja vedenkulutus“ 300 markalla. Osastoon „Sekalaista“ tuli lisäksi 2,000 markan määräraha kahden hevosen ostoon. — Tämän pääluokan menosääntö osottaa siis kohoamista 5,335 markkaa 72 penniä.

Poliisilaitos.

VII pääluokan, Terveys- ja sairaanhoito, kohdalla korotettiin „Terveysneuvottelukunta“ nimisessä osastossa sihteerin palkkusta 600 markalla ja lisäksi merkittiin 1,200 markkaa puhtaaksi-kirjottajan palkkaukseen ynnä kaikkiaan arviolta 1,060 markkaa polttoaineita, valaistusta ja vedenkulutusta varten. Tarverahain määrärahaa vähennettiin 500 markalla. — Osastoon „Lääkärit ja

Terveys- ja sairaanhoito.

sairaanhoitajat“ merkittiin 3,900 markkaa Bölen esikaupungin sairaanhoidosta olevia, aikaisemmin eri osastoon merkittyinä olleita menoja varten sekä lisättiin 800 markkaa kunnan sairaanhoitajarten raitiotie-vuosilippuja varten. — Osastoon „Marian sairaala“ merkittiin sisätautien osaston kohdalle palkankorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta viidelle hoitajattarelle yhteensä 250 markkaa, jota paitsi korotettiin m. m. kaluston kunnossapitoa ja seerumtutkimusta varten olevia määrärahoja, edellistä 1,000 ja jälkimäistä 300 markalla, lisättiin 200 markan määräraha viransijaisen palkkaamiseksi yhden assistenttilääkärin kesäloman aikana, jota vastoin oppilaiden opetusta varten ollut 600 markan palkkio poistui. Kulkutautien osaston kohdalle merkittiin palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta kahdelle hoitajattarelle yhteensä 65 markkaa. Kirurgisen osaston kohdalle merkittiin palkankorotusta 10 vuoden palveluksesta yllilääkärille 500 markkaa sekä 5 ja 10 vuoden palveluksesta kolmelle hoitajattarelle yhteensä 140 markkaa, pantiin lisäksi 200 markan määräraha viransijaisen palkkaamiseksi nuoremman assistenttilääkärin kesäloman aikana ja 8,800 markkaa kojeiden ostoon sekä vähennettiin hoitajarten palkkauseriä yhteensä 120 markalla. Entisen kaasutehtaan konttorirakennuksessa ¹⁾ olevaa oppilaskoulua varten merkittiin määrärahoja yhteensä 5,560 markkaa. Talousosaston kohdalla korotettiin emännöitsijän, hänen apulaisensa ja kahden keittäjättären palkkauksia kutakin 500, 240 ja 120 markalla, ompelijatarten, joiden lukua lisättiin yhdellä, palkkauseriä 552 markalla ja pesijätärten, joiden lukua niinkään lisättiin yhdellä, 672 markalla, kahden lämmittäjän palkkaa yhteensä 120 markalla sekä ruuanpitomäärärahaa 4,750 markalla 80 pennillä, polttoaineiden määrärahaa 5,700 markalla ja vedenkulutusmäärärahaa 3,500 markalla. Vahtimestarin ruokarahat 360 markkaa poistuivat. Nimikkeen „Röntgenosasto“ kohdalla poistui röntgenkojeen hankkimista varten ollut 8,000 markan määräraha. — Kivelän sairaalan ynnä Greijuksen lisäsairaalan menosääntö päättyi 427,395 markkaan ²⁾. — Osastossa „Humaliston varasairaala“ korotettiin m. m. ruuanpitomäärärahaa 2,843 markalla ja vuokrain määrärahaa 480 markalla, jota paitsi tämän osaston kohdalle lisättiin 1,500 markan määräraha kaluston ostoa ja kunnossapitoa varten. — Osastossa „Poliklinikat“ korotettiin Eiran sairaalan polikliinisen silmäosaston määrärahaa 2,300 markalla ³⁾, tuberkulosipoliklinikan määrärahaa 4,600 markalla sekä korva-, nenä- ja kurkkutautien poliklinikan määrärahaa 1,200 markalla, jota paitsi lisättiin uusina erinä 12,130 markkaa Oulunkylän ⁴⁾

¹⁾ Ks. tätä kert. siv. 39. — ²⁾ Ks. tätä kert. siv. 105 ja seur. — ³⁾ Ks. tätä kert. siv. 107 ja 108. — ⁴⁾ Ks. tätä kert. siv. 44 ja seur.

kesäpäiväparantolaa varten ja 6,500 markkaa silmätautien poliklinikan voimassapitämiseksi Kalliossa ¹⁾). Arviomäärärahaa kätilöavun kustantamiseksi varattomille kotonaan vähennettiin 1,000 markalla. — Osastossa „Terveyspoliisi“ korotettiin m. m. kotien desinfioimista varten olevaa määrärahaa 2,000 markalla ja osastoon merkittiin kaikkiaan 6,500 markkaa kolmen lisäkaitsijan palkkaamiseksi sekä yhteensä 4,000 markkaa kahta desinfioitsijaa varten. — „Terveystoimisto“ nimisen osaston kohdalle merkittiin palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta neljälle kaitsijalle yhteensä 750 markkaa, korotettiin kaluston kunnossapitoa y. m. varten olevaa arviomäärärahaa 200 markalla sekä pantiin lisäksi arviomäärärahoja kaikkiaan 645 markkaa polttopuita ja valaistusta varten. — Osastossa „Terveystieteiden tutkimusten laboratorio“ korotettiin assistentin ja vahtimestarin apulaisen palkkauksia, edellisen 1,800 ja jälkimäisen 300 markalla, sekä kojeiden y. m. kunnossapitoa ja ostoa varten olevia määrärahoja kaikkiaan 1,200 markalla ja vedenkulutusmäärärahaa 200 markalla. Uusina erinä merkittiin 1,200 markkaa kirjuriapulaisista varten, 3,000 markkaa tilapäisten avustajain palkkaamiseksi, 1,000 markkaa kirjakokoelman täydentämistä sekä kaikkiaan 2,500 markkaa polttoaineita ja valaistusta varten. — Osastoon „Lihantarkastus teurastamossa“ merkittiin vuokraa varten 300 markkaa. — Rottain tappomäärärahaa vähennettiin puolella eli 3,000 markalla. — Osastoon „Sekalaista“ merkittiin Leppäsuon ja Hesperian varasairaalan kunnossapitoon 9 kuukauden aikana arviolta 99,000 markkaa, Lapinlahdenkadun varrella olevan lastensairaalan voimassapitoon 22,000 markkaa ²⁾, lisäystä sairaankuljetusmäärärahaan 2,000 markkaa, Sipoossa olevan kunnan mielisairaalan ylilääkärin palkkaamiseksi 10,000 markkaa ³⁾, kaluston ostamiseksi uuteen kulkutautisairaalaan 100,000 markkaa sekä saman sairaalan voimassapitoon 4 kuukauden aikana arviolta 125,000 markkaa. — Menojen kokonaissumma tämän pääluokan kohdalla osottaa lisäännystä 758,237 markkaa 13 penniä.

VIII pääluokan, Vaivaishoito, kohdalla korotettiin osastossa „Vaivaishoitohallitus“ sihteerin palkkausta 3,000 markalla, kuitenkin ainoastaan toistaiseksi, sekä kaupungissa olevia kaitsijoita y. m. varten olevia arviomäärärahoja 10,100 markalla ja tarkastusmatkoja varten olevaa määrärahaa 1,000 markalla. Uusina erinä merkittiin arviolta 3,000 markkaa hallituksen jäsenten palkkioiksi valmistelukokouksista ja 3,000 markan palkkaus tarkastajalle, jotka molemmat erät pysytettiin ainoastaan toistaiseksi, 2,040 markkaa kahden kirjuriapulai-

Vaivaishoito.

¹⁾ Ks. tätä kert. siv. 107 ja 108. — ²⁾ Ks. tätä kert. siv. 115 ja 116. — ³⁾ Ks. tätä kert. siv. 116 ja 117.

sen palkkaamiseksi entisten lisäksi, 4,000 markkaa hiljattain perustettua rekisteritoimistoa varten ¹⁾, 3,000 markkaa kahden diakonisan ²⁾ palkkaamiseksi, arviolta 500 markkaa kesäloman hankkimiseksi eräille toimihenkilöille, yhteensä arviolta 1,300 markkaa valaistusta y. m. varten, arviolta 3,500 markkaa tarverahoja, siivoamista y. m. varten sekä 5,000 markkaa arvaamattomien menojen varalle. — Vaivaistalon ja sen yhteydessä olevain laitosten menosääntö päättyi 303,670 markkaan ³⁾. — Osastossa „Apurahoja ja kustannuksia laitoksen ulkopuolella olevia köyhiä varten“ korotettiin elätteelle annettuja henkilöitä varten oleva määräraha 80,000:sta 90,000 markkaan. Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 30 päivänä 1911 oli päättänyt ⁴⁾, että vastedes oli menosääntöön merkittävä tarpeellinen määräraha varattomain henkilöiden hoidon kustantamiseksi kaupungin sairaaloissa, merkittiin arviolta 250,000 markkaa sairaanhoitoa ja 305,500 markkaa mielenvikaisten henkilöiden hoitokustannuksia varten, vastaavain määräin ollessa 1912 vuoden rahasäännössä 14,000 ja 46,000 markkaa. Samalla päätti valtuusto, että meno, mikä vahvistetun taksan mukaan pannaan maksettavaksi sijasta kaupungin jonkin sairaalan yleisessä sairassalissa, on oleva perusteena laskettaessa sitä kustannusta, mikä vaivaishoidon on suoritettava sen toimesta kaupungin sairaaloihin otettujen sairaiden ja mielenvikaisten henkilöiden hoidosta, sekä että korvaus on maksettava kuukausittain. Arviomääräraha suoranaisiksi avustuksiksi vaivaishoitoon ehdottomasti oikeutetuille henkilöille vähennettiin 120,000 markasta 80,000 markkaan. — Osastossa „Sekalaista“ korotettiin hautauskuluja arviomäärärahaa 1,000 markalla ja osastoon merkittiin lisäksi 5,000 markkaa kaupunkilähetykselle puutteenalaisten avustamiseksi kotityötä hankkimalla. Edellisen vuoden menosäännössä olevat tarverahain ja arvaamattomien menojen määrärahat, kaikkiaan 7,500 markkaa, tavataan, osittain korotettuina, „Vaivaishoitohallitus“ nimisen osaston kohdalla. — Tämä pääluokka osottaa tosin menojen lisäännystä 523,150 markkaa, mutta tämä lisäännys johtuu pääasiallisesti siitä, että täsmällisemmän budjettijärjestyksen johdosta siinä tulevat näkyviin vaivaishoidon todelliset menot.

Opetus- ja
sivistyslaitok-
set.

IX pääluokan, Opetus- ja sivistyslaitokset, kohdalla korotettiin osastossa „Käsityöläiskoulut“ ylempäin käsityöläiskoulujen määrärahaa 2,566 markalla, jota vastoin alempain käsityöläiskoulujen määrärahaa vähennettiin 1,626 markalla. Nimikkeen „Valmistava poikain ammattikoulu“ kohdalle merkittiin palkankorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta yhdelle vakinaiselle opettajalle ja yhdelle ali-

¹⁾ Ks. tätä kert. siv. 117. — ²⁾ Ks. tätä kert. siv. 118. — ³⁾ Ks. tätä kert. siv. 119 ja seur. — ⁴⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 185.

työmestarille, edelliselle 250 ja jälkimäiselle 200 markkaa, sekä lisättiin 900 markan palkkio tuntiopettajille oppilaiden kirjallisten töiden korjaamisesta, jota vastoin lämmitystä y. m. varten olevaa määrärahaa vähennettiin 100 markalla. Tyttöjen ammattikoulun menosääntöä korotettiin 16 markalla 70 pennillä. — Osastossa „Kauppaoppilaitokset“ korotettiin Helsingin liikemiesten kauppaopiston, Högre svenska handelsläroverket oppilaitoksen ja Liikemiesyhdistyksen määrärahoja kutakin 4,000, 2,000 ja 2,000 markalla. 1912 vuoden menosäännössä oleva tilapäinen 3,000 markan perustamisapuraha Svenska handelsinstitutet opistolle poistui. — Osastoon „Kansakoulut“ merkittiin nimikkeeseen „Palkkaukset“ kohdalle palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta molemmille tarkastajille, kumpaisellekin 416 markkaa 65 penniä, kansakoulujohtokunnan sihteerin palkankorotusta 400 markkaa, palkankorotusta 5, 10 ja 15 vuoden palveluksesta opettajille ja opettajattarille kaikkiaan 4,519 markkaa 31 penniä, kalliinajanlisäystä opettajille ja opettajattarille yhteensä 1,933 markkaa 29 penniä sekä palkkausta neljälle uudelle opettajalle yhteensä 9,600 markkaa ja kolmelletoista uudelle opettajattarille kaikkiaan 24,800 markkaa. Tuntiopettajain ja -opettajattarien palkkausmäärärahoja vähennettiin kaikkiaan 1,400 markalla. Niinikään vähennettiin vahtimestarien palkkausta yhteensä 470 markalla. Lämmittäjain ja talonrenkien palkkausta korotettiin kaikkiaan 1,065 markalla. Edelleen korotettiin veiston opettaja-apulaisten palkkioita 1,100 markalla ja kansakoulujen jatkoluokkain määrärahaa 3,000 markalla sekä merkittiin lisäksi yhtä ruotsin- ja yhtä suomenkielistä pikkukoulunopettajaseminaaria varten 4,000¹⁾ ja 3,380¹⁾ markkaa. Nimikkeeseen „Muut kustannukset“ kohdalla korotettiin vuokramäärärahoja 6,266 markalla, opetusvälineistön määrärahoja 4,000 markalla, kouluhuonekalujen määrärahoja 2,000 markalla, köyhäin oppilaiden vaatetusapurahaa 10,000 markalla, puhtaanapitomäärärahaa 4,000 markalla, vedenkulutusmäärärahaa 500 markalla, huoneistojen ja talojen kunnossapitomäärärahaa 149 markalla, eläkeapumaksujen määrärahaa 1,037 markalla 50 pennillä, ilmoituksia y. m. varten olevaa määrärahaa 500 markalla sekä matkastipendien määrärahaa 2,000 markalla. Sitä vastoin vähennettiin käsityötarvaineita ja koulukeittiöitä varten olevia määrärahoja 3,000 markalla, valaistusmäärärahaa 5,000 markalla sekä Viaporissa ja rajakkaisilla saarilla asuvien kansakoululasten koulunkäynnin helpottamista varten olevaa määrärahaa 400 markalla. Määräraha stipendeiksi yliopistollisiin jatkokursseihin osanottoa varten, 4,400 markkaa, poistui. Kansakoulujen menosääntö päättyi 1,463,121 markkaan 77 penniin.

¹⁾ Ks. tätä kert. siv. 121.

Vastaava menomäärä 1912 vuoden menosäännössä oli 1,392,708 markkaa 37 penniä. — Osastossa „Pahantapaisten lasten turvakodit“ järjestettiin hiljattain perustetun poikain vastaanottokodin menosääntö kaupunginvaltuuston aikaisemman päätöksen ¹⁾ mukaisesti, korotettiin kasvatuslaitosten määrärahoja yhteensä 19,694 markalla 50 pennillä ja kasvatuslaitosten oppilaiden lääkärintutkimusmäärärahaa 500 markalla, jota paitsi osastoon lisättiin 600 markan määräraha matkastipendeiksi, 537 markkaa 50 penniä apumaksuksi opettajiston eläkkeisiin, joka viimeksi mainittu määräraha aikaisemmin oli luettu eri kasvatuslaitosten sekalaisten menojen erään, 1,900 markkaa lomakkeiden y. m. painatusta varten sekä 1,000 markkaa arvaamattomiin tarpeisiin. — Osastossa „Helsingin kaupungin kirjasto“ korotettiin amanuenssien ja haarakirjastonhoitajain palkkauksia sekä merkittiin lisäksi määrärahoja kolmen uuden amanuenssin palkkaukseen kaikkiaan 18,310 markkaa 67 penniä, korotettiin m. m. kirjain y. m. ostoja varten olevaa määrärahaa 6,000 markalla, luettelojen painatusmäärärahaa 500 markalla, ylimääräisten apulaisten palkkausmäärärahaa 1,500 markalla, polttopuu- ja valaistusmäärärahaa kaikkiaan 1,200 markalla, paloapumaksujen määrärahaa 520 markalla, lumenkuljetusmäärärahaa 100 markalla ja sekalaisten y. m. menojen määrärahaa 500 markalla sekä myönnettiin lisäksi 4,500 markkaa pääkirjaston lukusalien sisustamiseen. Haarakirjastojen vuokramäärärahaa vähennettiin 1,183 markalla 34 pennillä. Kaikkiaan 11,210 markkaa määrärahoja Sörnäsien uuden kirjastotalon sisustusta y. m. sekä kirjoituskoneen hankkimista varten poistui. — Uuteen osastoon merkittiin määrärahoja kaikkiaan 160,000 markkaa kansanlastentarhoja ²⁾ varten. — Osastoon „Muut kansanvalistustarkoitukset“ merkittiin lisäksi 3,000 markkaa Kansan näyttämöä ja 37,500 markkaa Helsingin symfoniaorkesteria varten. — Menojen kokonaissumma tämän pääluokan kohdalla osottaa lisäännystä 347,239 markkaa 43 penniä.

Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset.

X pääluokan, Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset, kohdalla kohosivat kyydinpitokustannukset 140 markalla, jota vastoin majoituskustannukset vähenivät 7,696 markalla 50 pennillä. — Osastoon „Majoituslautakunta“ merkittiin vahtimestarin palkka korotettuna 1,200 markkaan ³⁾. — Tämä pääluokka osottaa menojen vähenemistä 7,156 markkaa 50 penniä.

Kauppahallit.

XI pääluokan, Kauppahallit, kohdalla korotettiin vedenkulutusmäärärahoja kaikkiaan 4,900 markalla ja Kasarmintorin kauppahallin kaitsijan palkkausta 150 markalla, jota paitsi merkittiin uuteen „Har-

¹⁾ Ks. tätä kert. siv. 128. — ²⁾ Ks. tätä kert. siv. 101 ja 102. — ³⁾ Ks. tätä kert. siv. 138.

jutorin kauppahalli" nimiseen osastoon 600 markkaa kaitsijan palkkaamiseksi 6 kuukauden aikana ja 400 markan määräraha sekalaisiin kuluihin. — Tämä pääluokka osottaa siis menojen lisäännystä 6,050 markkaa.

XII pääluokan, Kaupungin teknilliset laitokset, kohdalla korotettiin osastossa „Vesijohtolaitos“ nimikkeeseen „Hoito“ kohdalla toimitusjohtajan palkkaus 13,500 markasta 15,700 markkaan ja kassanhoitajattaren palkkausta 300 markalla. Konttoriapulaisten ja tarverahain y. m. määrärahoja korotettiin, edellistä 1,000 ja jälkimäistä 2,000 markalla, jota paitsi merkittiin lisäksi yhden insinöörin ¹⁾, yhden aliputkimestarin, yhden uuden putkimestarin ja varastonhoitajan apulaisen palkkaamiseksi kunkin 4,500 markkaa, 2,400 markkaa, 2,400 markkaa ja 2,000 markkaa sekä vähennettiin vuokraa y. m. varten olevaa määrärahaa 500 markalla. Kunnossapitoa ja korjauksia varten olevia määrärahoja korotettiin kaikkiaan 5,500 markalla. Samaten korotettiin sekalaisien menojen määrärahoja yhteensä 18,680 markalla, pääasiallisesti sen johdosta että lisäksi tuli 17,000 markan arviomääräraha kuorma-automobiiliin ostoon. Uutistöitä varten merkittiin 259,200 markkaa ²⁾, johon summaan myös luettiin arviomäärärahoja yhteensä 32,000 markkaa vesimittarien, työkalujen ja kaluston ostoa varten. Uutistöitä varten oli 1912 vuoden menosäännössä määrärahoja 385,050 markkaa. Vesijohtolaitoksen menosääntö päättyi 684,863 markkaan. — Osastossa „Kaasulaitos“ korotettiin nimikkeeseen „Hoito“ kohdalla toimitusjohtajan palkka 13,500 markasta 15,700 markkaan; kamreerin palkkaa korotettiin 500 markalla ja merkittiin palkankorotusta 10 ja 5 vuoden palveluksesta kamreerille 100 ja kirjanpitäjälle 300 markkaa sekä vähennettiin konttoriapulaisia ja konttorin tarverahojia varten olevia määrärahoja, edellistä 12,400 ja jälkimäistä 4,000 markalla, minkä ohessa ylimääräisiä apulaisia y. m. varten oleva 3,500 markan määräraha poistui. Nimikkeeseen „Valmistus“ kohdalle merkittiin määrärahoja kaikkiaan 853,350 markkaa. Katuvalaistuksen kustannuksia korotettiin 500 markalla. Nimikkeeseen „Jakelu“ kohdalle merkittiin määrärahoja kaikkiaan 103,620 markkaa. Nimikkeeseen „Johtotyöt ja varasto“ kohdalle pantiin kaikkiaan 43,740 markkaa. Sekalaisia menoja varten merkittiin 36,236 markkaa, m. m. tontinvuokraa varten 21,236 markkaa ³⁾. Uutistöitä varten merkittiin määrärahoja kaikkiaan 26,900 markkaa ⁴⁾ 1912 vuoden menosäännön 47,000 markan sijasta. Uusien lyhtyjen asettamista varten olevia määrärahoja vähennettiin 19,500 markalla, jota vastoin talojohtoja ja kalustoa

Kaupungin
teknilliset lai-
tokset.

¹⁾ Ks. tätä kert. siv. 140. — ²⁾ Ks. tätä kert. siv. 65 ja 66. — ³⁾ Ks. tätä kert. siv. 26. — ⁴⁾ Ks. tätä kert. siv. 66.

varten olevia määrärahoja korotettiin 16,000 markalla. Kaasutehtaan menosääntö kohosi 1,343,880 markkaan. — Osastossa „Sähkölaitos“ korotettiin nimikkeen „Hoito“ kohdalla toimitusjohtajan palkka 12,500 markasta 16,500 markkaan, kamreerin palkkaa korotettiin 500 ja kassanhoitajattaren 600 markalla, jota paitsi merkittiin palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta toimitusjohtajalle, assistentille ja kamreerille kullekin 983 markkaa 33 penniä, 540 markkaa ja 187 markkaa 50 penniä, sekä korotettiin konttoriapulaisia ja konttorin tarverahoja varten olevia määrärahoja, edellistä 4,600 markalla, ja jälkimäistä 2,689 markalla 17 pennillä. Käyttöä varten olevat määrärahat korotettiin 332,000 markasta 547,500 markkaan, pääasiallisesti sen johdosta että menot kivihilistä kohosivat 184,000 markalla, ja akkumulaattoripatterien kunnossapitomäärärahaa korotettiin 18,000 markalla. Samaten korotettiin jakelumäärärahoja kaikkiaan 34,000 markalla. Uuden nimikkeen „Johtojen tarkastus“ kohdalle merkittiin yhteensä 10,000 markkaa, m. m. 1912 vuoden menosäännössä toisen nimikkeen kohdalla olevan insinöörin palkka korotettuna 4,800 markkaan. Katuvalaistuksen määrärahaa, joka kuluvan vuoden menosäännössä oli nimikkeen „Jakelu“ kohdalla, korotettiin 7,000 markalla. Sekalaisiin menoihin, kaikkiaan 62,000 markkaan, luettiin 14,566 markkaa korkoja kaupunginkassassa olvalle konttokuranttilille, 11,434 markkaa tontinvuokria ¹⁾ ja 12,000 markkaa selvityksen saamiseksi kaupungin vastaisen voimatarpeen tyydyttämisestä. Nimikkeen „Uutistyöt“ kohdalle merkittiin 160,000 markkaa Helsingin sähkövalaistusosakeyhtiölle ²⁾, 100,000 markkaa suoritukseksi kaupunginkassan myöntämistä etuaneista liittämistöiden kustantamiseksi, arviolta 50,000 markkaa kaapeli- ja johtotöitä varten, arviolta 100,000 markkaa uusien mittarien ostoon, arviolta 30,000 markkaa talojohtotöitä varten, 20,000 markkaa hiilenpurkauslaitoksen y. m. teettämiseen, 700,000 markkaa sähkölaitoksen laajentamiseen sekä 148,000 markkaa Pikku Robertinkadun talon ja tontin n:o 8 ostoon ³⁾. Sähkölaitoksen menosääntö päättyi 2,169,400 markkaan. — Menojen kokonaissumma tämän pääluokan kohdalla osottaa vähenemistä 584,395 markkaa 7 penniä. Tässä on kuitenkin huomattava, että teknillisten laitosten perustamispääoman korkoa ja kuoletusta ei ole otettu budjetissa lukuun. Nämä erät, 1912 vuoden rahasaännön mukaan yhteensä 1,128,921 markkaa 7 penniä, jotka rahatoimikamarin vuodeksi 1913 laatimaan budjettiehdotukseen oli merkitty kaikkiaan 1,315,066 markaksi 29 penniksi, poistettiin nimittäin budjettivaliokunnan ehdotuksesta.

¹⁾ Ks. tätä kert. siv. 26. — ²⁾ Ks. tätä kert. siv. 145 ja seur. — ³⁾ Ks. tätä kert. siv. 5 ja seur.

Puheena olevan pääluokan kohdalle merkittyjen menosääntöjen vahvistamisen yhteydessä päätti kaupunginvaltuusto antaa kaupungin teknillisten laitosten hallitukselle toimeksi vuosikertomuksiinsa vastedes panna sekä vesijohto- ja kaasulaitosten että sähkölaitoksen osalta seikkaperäiset ja täydelliset yhdistelmät kunkin laitoksen tuloista ja menoista ilmoituksineen niinkään perustamis-
Teknillisten laitosten kertomusten yhdistelmät.

XIII pääluokan, Yleiset työt, kohdalle merkittiin osastoon „Rakennukset ja talot“ tässä kertomuksessa aikaisemmin mainittuja korjaustöitä varten määrärahoja kaikkiaan 157,235 markkaa ¹⁾. Vastaavat menot olivat 1912 vuoden rahäsäännön mukaan 146,067 markkaa 50 penniä. Sekalaisten korjausten määräraha väheni 6,175 markalla. Rahatoimikamarin menosääntöehdotukseen merkitty 7,479 markan 63 pennin määräraha Hietaniemen- ja Kristiinankadun varrella olevain kunnan työväenasuntojen erinäisiä korjauksia varten poistettiin, samalla kun mainittujen asuntojen hoitolautakuntaa neuvottiin tekemään kaupunginvaltuustolle eri esitys määrärahan myöntämisestä. Utisirakennuksia varten merkittiin edellä mainitut määrärahat ²⁾ ja sitä paitsi uutta kulkutautisairaala varten 1,034,000 markkaa, joten nämä määrärahat nousivat kaikkiaan 1,872,125 markkaan. Utistöitä varten oli 1912 vuoden rahäsäännössä 2,574,386 markkaa. Rahatoimikamarin menoarviossa oleva 10,000 markan erä „Erinäisiä lisämäärärahoja Bengtsårissa toimitettavia töitä varten“ poistettiin, minkä ohessa kasvatuslautakunnan käskettiin tehdä eri esitys näiden määrärahojen myöntämisestä.

Tämän osaston menosäännön vahvistamisen yhteydessä päätti kaupunginvaltuusto antaa kaupungin yleisten töiden ja teknillisten laitosten hallituksille yhteisesti toimeksi valmistella ja, sittenkun rahatoimikamarille oli suotu tilaisuus antaa asiasta mietintö, valtuustolle lähettää lausunnon ehdotuksineen ainespuhan vastaisesta käyttämisestä tai muuante muuttamisesta.

Osastoon „Kadut ja yleiset paikat“ merkittiin korjauksia ja kunnossapitoa varten määrärahoja kaikkiaan 203,225 markkaa ³⁾ 1912 vuoden menosäännön 195,400 markan sijasta sekä uutistöitä varten kaikkiaan 768,175 markkaa ⁴⁾ mainitun menosäännön 1,379,200 markan sijasta. — Osastossa „Kanavat ja viemärit“ korotettiin nimikkeen „Korjaus ja kunnossapito“ kohdalla sekalaisten määrärahaa 6,000 markalla sekä merkittiin nimikkeen „Uutistyöt“ kohdalle mää-

¹⁾ Ks. tätä kert. siv. 38—39, 42, ja 60—62. — ²⁾ Ks. tätä kert. siv. 42 ja seur., 54, 55, 60—62, 66, 67, 79 ja 80. — ³⁾ Ks. tätä kert. siv. 66 ja 67. — ⁴⁾ Ks. tätä kert. siv. 70 ja 71.

rärahoja yhteensä 169,150 markkaa ¹⁾ 1912 vuoden menosäännön 333,350 markan sijasta. — Osastossa „Tiet“ osotettiin korjauksia ja kunnossapitoa varten yhteensä 42,760 markkaa ¹⁾ sekä uutistöitä varten 5,200 markkaa ²⁾. Kuluvan vuoden menosäännön mukaan oli tässä osastossa määrärahoja 50,900 markkaa. — Osastoon „Vierotiet“ merkittiin korjauksia ja kunnossapitoa varten yhteensä 22,000 markkaa ³⁾ 1912 vuoden menosäännön 27,000 markan sijasta. — Osastoon „Satamat“ merkittiin korjaus- ja kunnossapitotöitä varten kaikkiaan 203,650 markkaa ³⁾ kuluvan vuoden menosäännön 92,450 markan sijasta sekä nimikkeen „Uutistyöt“ kohdalle lisämäärärahoja ruoppauskoneen ostoon 2,000 markkaa, kahden rautaisen, liikkuvilla pohjilla varustetun ruoppaproomun ostoon 80,000 markkaa ja kahden tavallisen puisen ruoppaproomun ostoon 16,000 markkaa, avonaisen tavaravajan teettämiseksi Keittuhuoneenrantaan 20,000 markkaa ja umpinaisen tavaravajan teettämiseksi Katajanokalle 100,000 markkaa, vaakain ostamiseksi tavaravajoihin 10,000 markkaa sekä Sörnäsän kaasutehtaan viereisen hiilenpurkaussillan jatkamiseksi 30,000 markkaa eli siis kaikkiaan 258,000 markkaa mainitun menosäännön 235,000 markan sijasta. — Osastoon „Istutukset“ merkittiin nimikkeen „Korjaus ja kunnossapito“ kohdalle määrärahoja kaikkiaan 176,200 markkaa ⁴⁾ sekä uutistöitä varten 151,950 markkaa ⁵⁾. Vastaavat määrärahat 1912 vuoden menosäännössä olivat 158,560 ja 200,300 markkaa. — Osastoon „Puhtaanapitolaitos“ merkittiin määrärahoja yhteensä 357,980 markkaa ⁶⁾ edellisen vuoden 294,400 markan sijasta. — Osastossa „Yleinen käymäläin puhtaanapito“ korotettiin palkkausten y. m. määrärahaa 40,000 markalla, desinfioimisaineiden y. m. määrärahaa 800 markalla ja ajoneuvojen y. m. korjausmäärärahaa 420 markalla, jota paitsi tähän osastoon lisättiin 700 markan määräraha hevosen ostoa varten. Rikkainkuljetusrattaiden ostoa varten olevaa määrärahaa vähennettiin 650 markalla ja kolme määrärahaa, yhteensä 9,200 markkaa, poistui. — „Työkalut“ nimisen osaston menosääntö kohosi 20,150 markalla. — Osastossa „Sekalaista“ vähennettiin pesuhuoneiden ja viruslaiturien hoitoa ja korjausta varten olevaa määrärahaa 3,000 markalla. — Menojen kokonaissumma tämän pääluokan kohdalla osottaa vähenemistä 1,250,318 markkaa 50 penniä.

Eläkkeet ja
apurahat.

XIV pääluokan, Eläkkeet ja apurahat, kohdalle merkittiin „Eläkkeisiin“ vuonna 1912 myönnettyjä eläkkeitä yhteensä 5,420 markkaa ⁷⁾. Virka- ja palvelusmiesten eläkkeitä varten olevaa ar-

¹⁾ Ks. tätä kert. siv. 72 ja 73. — ²⁾ Ks. tätä kert. siv. 73. — ³⁾ Ks. tätä kert. siv. 73 ja 74. — ⁴⁾ Ks. tätä kert. siv. 75. — ⁵⁾ Ks. tätä kert. siv. 62 ja 75—80. — ⁶⁾ Ks. tätä kert. siv. 79 ja 80. — ⁷⁾ Ks. tätä kert. siv. 155 ja 156.

viomäärärahaa vähennettiin 10,000 markalla. Nimikkeen „Apurahat“ kohdalle merkittiin vuonna 1912 myönnettyjä apurahoja kaikkiaan 2,460 markkaa ¹⁾. Kun vuoden varrella yksi apurahansaaja oli tullut täyteen ikään ja viisi apurahansaajaa oli kuollut, poistuivat heille myönnetyt apurahat, kaikkiaan 1,784 markkaa. Tämä pääluokka osottaa siis menojen vähenemistä 3,904 markkaa.

XV pääluokan, Sekalaiset menot, kohdalla korotettiin talon- isännöitsijän palkkiota 500 markalla, paloapumaksujen määrärahaa 5,000 markalla, henkikirjottajan huoneiston polttoaineita, valaistusta, siivoamista y. m. varten olevaa määrärahaa 1,200 markalla, Bengt- sårin maatilan määrärahaa 3,150 markalla, Turholmassa olevan Hen- rik Borgströmin kansanpuiston määrärahaa 2,400 markalla, vankeus- yhdistyksen turvakodin määrärahaa 1,200 markalla, pakkahuoneessa olevan työkunnan määrärahaa 5,000 markalla, määrärahaa kaluston hankkimiseksi erinäisiin kaupungin taloihin y. m. 5,000 markalla, puhelinmaksujen määrärahaa 1,000 markalla sekä taksoitettujen varain ja muiden tulojen poistoa ja palautusta varten olevaa mää- rärahaa 75,000 markalla, jota paitsi lisättiin 8,000 markan arvio- määräraha kunnallisen keskustoimiston ²⁾ kannattamiseksi, 5,000 markkaa rakennuskonttorin virkamiesten opintomatkein kustanta- miseksi, 10,000 markkaa kesäloman hankkimiseksi kaupungin pal- veluksessa oleville työntekijöille ³⁾, kaikkiaan 23,100 markkaa kunnan virutushuoneita varten, 12,500 markkaa erinäisiin tarpeisiin liike- kannallepanon varalta ⁴⁾, 10,000 markkaa Helsingin pörssin voimassa- pitoon ⁵⁾, 36,000 markkaa uuden kaupungintalon ⁶⁾ piirustusluonnok- sista annettavia kilpapakintoja varten, 5,000 markkaa kaupungin historian ⁷⁾ julkaisukustannuksiin, 1,200 markkaa koirain ⁸⁾ hoitoa ja lopettamista varten sekä 4,500 markkaa 45 raitiotielipun ⁹⁾ osta- miseksi kaupunginpalvelijoille ja ulosottoapulaisille. Toiselta puolen vähennettiin polttoaineita ja valaistusta varten olevaa määrärahaa kaikkiaan 8,000 markalla, erään Aleksanterinkadun talossa n:o 16 olevan huoneiston vuokramäärärahaa 2,000 markalla sekä määrä- rahaa vedenkulutuksen kustantamiseksi vapaakaivoissa y. m. 3,380 markkaa. Määrärahat 139,250 markkaa Vallilan rakennustoiminnan avustusrahastoa varten, 8,000 markkaa kunnan asetuskokoelman kodifioimista varten sekä 9,533 markkaa 95 penniä keittiöparakin rakennuttamiseksi poliisimaneesin vierelle ja kaluston hankkimi- seksi sinne poistuivat. Tämän pääluokan kohdalla osottavat menot lisäännystä 44,586 markkaa 5 penniä.

Sekalaiset
menot.

¹⁾ Ks. tätä kert. siv. 156 ja 157. — ²⁾ Ks. tätä kert. siv. 169 ja 170. —

³⁾ Ks. tätä kert. siv. 171. — ⁴⁾ Ks. tätä kert. siv. 172. — ⁵⁾ Ks. tätä kert. siv. 249.

— ⁶⁾ Ks. tätä kert. siv. 37 ja 38. — ⁷⁾ Ks. tätä kert. siv. 172. — ⁸⁾ Ks. tätä kert. siv.

177. — ⁹⁾ Ks. tätä kert. siv. 184.

Tulot. Säästö. Tulosääntöön merkittiin säästökseksi vuodelta 1912 kaikkiaan 1,500,000 markkaa mainitun vuoden tulosäännön 1,600,000 markan sijasta.

Korot. I pääluokan, Korot, kohdalla laskettiin teknillisten laitosten etuantien korot 3,000 markkaa suuremmiksi 1912 vuoden rahasäännössä olevaa määrää sekä merkittiin uutena eränä Vallilan lainarahaston korkoja 6,000 markkaa. Korkoja kaupungin obligatsioineista sekä niistä lahjoitusrahastoista, joiden korot tulevat kaupungin hyväksi, ynnä erää „Erinäisiä korkoja ja osinkoja“ vähennettiin kutakin 6,900 markalla, 4,000 markalla ja 245,000 markalla, johtuen viimeksi mainittu vähennys siitä, että kaupungin vuonna 1913 täytyi yleisiä töitä teettääkseen vähentää pankkitalletustensa määrää. Teknillisten laitosten perustamispääoman korkoa ja kuoletusta ei merkitty budjettiin ¹⁾.

Kaupungin
kiinteä omai-
suus.

III pääluokan, Kaupungin kiinteä omaisuus, kohdalla korotettiin osastossa „Kaupunkiin yhdistetty alue“ m. m. tuloeria rakennusten ja talojen vuokrat 43,000 markalla, vuokria Bengtsårin kasvatuslaitoksesta 2,000 markalla sekä Vuorimieskadun talon n:o 9 huoneistoista 1,800 markalla, muita huoneenvuokria kaikkiaan 650 markalla sekä satunnaisia maanvuokria ja kenttäin vuokria 10,000 markalla. Uusina erinä merkittiin maksuja kadun erilleen aitaamisesta rakennusyriytyksiä varten 10,000 markkaa ja tuloja kunnan virutushuoneista 3,000 markkaa. Erää seurahuoneen vuokria vähennettiin 4,800 markalla ja erinäisiä vuokria yhteensä 700 markalla. — Osaston „Kaupungin maatilat“ tulosääntö väheni 2,850 markalla. — Tulojen kokonaissumma tämän pääluokan kohdalla osottaa kohoamista 61,300 markkaa.

Tonttiverot. Tulot IV pääluokan, Tonttiverot, kohdalla kohosivat 200 markalla.

Tuloa tuottavat oikeudet.

V pääluokan, Tuloa tuottavat oikeudet, kohdalla kohosivat erät tuulaaki Helsinkiin osotetuista tavaroista 20,000 markalla, liikennemaksut 50,000 markalla, makasiininvuokra 2,000 markalla, satamamaksut 15,000 markalla, nostokranamaksut 400 markalla, ulkomaalaisten maksut ruokatavarain myynnistä aluksessa 700 markalla sekä Vanhankaupungin myllyn vuokra 800 markalla. Punnitusmaksujen erä väheni 200 markalla. Tämä pääluokka osottaa siis tulojen lisäännystä 88,700 markkaa.

Sekalaiset tulot.

VI pääluokan, Sekalaiset tulot, kohdalla korotettiin eriä henkilökohtainen vaivaismaksu 2,000 markalla, oppilaiden pääsymaksut 1,200 markalla, tuloja työlaitoksesta 11,000 markalla, tuloja kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorista 2,000 markalla, tuloja

¹⁾ Ks. tätä kert. siv. 193 ja 194.

kaupungin työkunnasta 3,000 markalla sekä vastiketta kaupungin menettämistä sakko-osuuksista 400 markalla. Uusina erinä merkittiin vaivaishoidon maksettava korvaus varattomain sairaiden hoidosta Marian ja Kivelän sairaaloissa ¹⁾ arviolta 236,000 markkaa, sairaanhoidosta Kivelän sairaalassa 15,000 markkaa, vaivaishoidon maksettava korvaus mielenvikaisten hoidosta Kivelän sairaalassa ¹⁾ 285,000 markkaa, sairaanhoidosta uudessa kulkutautisairaalassa yhden vuosineljänneksen aikana arviolta 5,000 markkaa, tuloja vaivaishoitolaisten töistä 200 markkaa, tuloja Bengtsårin kasvatuslaitoksessa suoritetuista töistä 1,000 markkaa, tuloja kaupungin kirjastosta (kirjasakoista ja myydyistä luetteloista) 2,800 markkaa, rakennustarkastukseen ²⁾ kuuluvista toimituksista kannettavia maksuja arviolta 40,000 markkaa sekä kaupunkien yleisen paloapuyhtiön ja Suomen teollisuudenharjoittajain keskinäisen paloapuyhdistyksen suoritettava apumaksu uuden palokaluston ostoon 23,100 markkaa. Majoituskuluista saatava korvaus laskettiin 11,900 markkaa vähemmäksi 1912 vuoden tulosäännön vastaavaa määrää. Tämä pääluokka osottaa siis tulojen lisäännystä 615,800 markkaa, johtuen pääasiallisesti siitä, että oli luettu korvausta varattomain henkilöiden hoidosta kaupungin sairaaloissa.

VII pääluokan, Valtioavut, kohdalle merkittiin kansakoulujen valtioapu 420,000 markaksi 1912 vuoden tulosäännön 200,240 markan sijasta ja kasvatuslaitosten valtioapu 23,172 markaksi 50 penniksi mainitun tulosäännön 10,370 markan sijasta sekä valmistavan poikain ammattikoulun valtioapu 21,400 markaksi aikaisemman määrän 20,725 markan sijasta. Katuvalaistukseen tuleva apumaksu väheni 7,500 markalla. Tämä pääluokka osottaa siis tulojen lisäännystä 225,737 markkaa 50 penniä.

Valtioavut.

VIII pääluokan, Kaupungin teknilliset laitokset, kohdalla korotettiin osastossa „Vesijohtolaitos“ m. m. tuloja vedenmyynnistä 155,000 markalla, vesimittarien vuokria 4,000 markalla sekä voittoa suoritetuista johtotöistä 5,000 markalla, jota vastoin erää korvaus vapaa-kaivojen y. m. vedenkulutuksesta vähennettiin 5,680 markalla. — Osastossa „Kaasulaitos“ korotettiin korvausta katuvalaistuksesta 15,500 markalla ja yksityiskulutuksesta 125,000 markalla, tuloja sivutuotteista 93,000 markalla sekä voittoa suoritetuista töistä 30,000 markalla. — Osastossa „Sähkölaitos“ korotettiin korvausta katuvalaistuksesta 20,000 markalla ja yksityiskulutuksesta 380,000 markalla sekä voittoa johtotöistä 9,300 markalla, jota vastoin vuokratuloja vähennettiin 5,300 markalla. — Tulojen kokonaissumma tämän pääluokan kohdalla osottaa lisäännystä 825,845 markkaa.

Kaupungin teknilliset laitokset.

¹⁾ Ks. tätä kert. siv. 190. — ²⁾ Ks. tätä kert. siv. 99 ja seur.

Puhtaanapito-
laitos.

IX pääluokan, Puhtaanapitolaitos, kohdalla laskettiin talon-
omistajain maksujen ja myydystä lannasta olevain tulojen kohoava-
van, edellisten 40,000 ja jälkimäisten 12,000 markalla, jota vastoin kau-
pungin maksut omain talojensa puolesta vähenisivät 3,740 markalla.

Lainat.

X pääluokan, Lainat, kohdalla osotettiin 1909 vuoden obli-
gatsioonilainasta vesijohdon laajentamiseen 133,824 markkaa 23 pen-
niä sekä 1911 vuoden obligatsioonilainasta samaan tarkoitukseen
111,791 markkaa 71 penniä, uutta kulkutautisairaalaan varten 742,800
markkaa, kunnan mielisairaalaan varten 329,000 markkaa, sähkölai-
toksen laajentamista varten 700,000 markkaa, Pikku Robertinkadun
talon ja tontin n:o 8 ostoon 148,000 markkaa, uuden kulkutautisai-
raalan kalustoa varten 100,000 markkaa, Pitkäsillan uudestiraken-
tamistyön loppuun saattamiseen 120,000 markkaa sekä, lisätyn kau-
punginvaltuuston päätöksen varaan jättäen, uutta kulkutautisairaalaan
varten 291,200 markkaa.

Taksoitus.

XI pääluokan, Taksoitus, kohdalle merkittiin kunnan verovel-
vollisilta jäseniltä taksoitettavaksi määräksi 5,348,310 markkaa 52
penniä 1912 vuoden tulosäännön 4,534,985 markan 9 pennin sijasta.

C. Muut asiat.

Ratkaisematto-
mat asiat.

Kaupunginvaltuuston diariin kirjoitettujen, joulukuun 31 päi-
vänä 1911 ratkaisematta olevain asiain luettelon 1) päätti 2) valtuusto
panna asiakirjoihin.

Lausuntoja
tonttien yh-
teenrakenta-
misasioista.

Maistraatin vaatimiksi lausunnoiksi tonttien yhteenrakentamis-
lupaa tarkoittavista hakemuksista puolsi kaupunginvaltuusto myön-
tymistä hakemuksiin, joita olivat tehneet:

G. F. Stockmann aktiebolag 3) korttelissa n:o 31 oleviin Sofian-
kadun tontteihin n:oihin 2 ja 6 nähden; sekä

Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian turvakodin joh-
tokunta 4) korttelissa n:o 370 oleviin Viipurinkadun tonttiin n:o 2
ja Porvoonkadun tonttiin n:o 13 nähden.

Lausunto tont-
tien halkomis-
asiasta.

Maistraatin vaadittua lausuntoa Vilh. Andsténs fabriksaktie-
bolag yhtiön tekemästä, korttelissa n:o 288 olevan Sörnäsin rantati-
en tehdastontin n:o 21 halkomislupaa tarkoittavasta hakemuksesta
päätti 5) kaupunginvaltuusto puoltaa myöntymistä mainittuun hake-
mukseen.

Pitennetty
tonttien raken-
nusaika.

Tehtyjen hakemusten johdosta myönsi kaupunginvaltuusto
pitennettyä aikaa seuraavain tonttien rakennuttamiseen:

1) Valt. pain. asiakirj. n:o 1. — 2) Valt. pöytäk. helmik. 13 p. 28 §. — 3) Valt.
pöytäk. huhtik. 30 p. 24 §. — 4) Valt. pöytäk. syysk. 24 p. 20 §. — 5) Valt. pöytäk.
huhtik. 16 p. 7 §.

1912 vuoden loppuun:

isännöitsijä J. Eroselle y. m. ¹⁾ korttelissa n:o 418 sijaitsevaan Arkadiakadun tonttiin n:o 21 nähden;

1913 vuoden loppuun:

aktiebolaget Auroragatan 7 yhtiölle ²⁾ korttelissa n:o 407 sijaitsevaan Töölönkadun tonttiin n:o 2 nähden; ja

kauppatoiminimi E. Math. Bonnille ³⁾ korttelissa n:o 379 sijaitsevaan Karjalankadun tonttiin n:o 15 nähden; sekä

kesäkuun 1 päivään 1914:

talonomistajatar E. Erikssonille ⁴⁾ korttelissa n:o 24 sijaitsevaan Kulmakadun tonttiin n:o 5 nähden.

Sittenkun sahanomistaja N. Ahlgren, korttelissa n:o 231 sijaitsevan Speranskitien tontin n:o 27 omistajana, oli rahatoimikamarilta anonut vahvistusta mainitulle tontille määrätyn sisäisen rakennusrajan muutokselle sekä kamari oli tehnyt esityksen ⁵⁾ asiasta, päätti ⁶⁾ kaupunginvaltuusto maistraatissa puoltaa mainitun tontin sisäistä rakennusrajaa muutettavaksi kaupungin yleisten töiden hallituksen sitä varten laatiman ehdotuksen mukaisesti.

Sisäisen rakennusrajan muutos.

Se erikoisvaliokunta, jonka kaupunginvaltuusto kokouksessaan tammikuun 17 päivänä 1911 oli asettanut m. m. selvittämään kysymystä, mitä politiikkaa kaupungin olisi noudatettava läheisyydessään sijaitsevia esikaupunkimuodostumia ja huvilayhdyskuntia kohtaan ⁷⁾, antoi joulukuun 4:ntenä päivätyn mietinnön ⁸⁾ asiasta.

Kysymys kaupungin noudatettavasta politiikasta viereisään esikaupunkimuodostumia ja huvilayhdyskuntia kohtaan.

Kooten mietinnössä esittämänsä näkökohdat lausui valiokunta seuraavaa:

Kunnan etu vaati katsomaan, että riittävää tonttitilaa kysynnän mukaan oli käytettävänä niihin erilaatuisiin tarpeisiin, joita kaupungin alueen asutus synnytti. Kaupunginhallinnon oli pyrittävä mikäli mahdollista poistamaan aikaisempain erehdysten ja kaukonäköisyyden puutteen sekä ahdasmielisen tonttipolitiikan seuraukset. Tältä kannalta katsoen oli erittäin toivottavaa, että tekeillä olevat ehdotukset kaupunginasemakaavan kehittämiseksi mahdollisimman pian toteutuisivat. Valiokunta tarkoitti tässä lähinnä suunnitelmaa huvilakaupungin perustamiseksi Meilansin alueelle sekä rahatoimikamarissa paraikaa käsiteltävänä olevaa ehdotusta Sörnäsän haararadan pohjoispuolella olevain kaupungin maiden järjestämiseksi, jonka ehdotuksen mukaan m. m. tulisi järjestettäväksi huvila- ja puutarhakaupunkeja sekä työväen asuinpaikkoja suuressa mittakaavassa ja erittäin edullisin asutusehdoin. Tällä alueella

¹⁾ Valt. pöytäk. helmik. 13 p. 11 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. maalisk. 26 p. 10 §. — ³⁾ Valt. pöytäk. toukok. 28 p. 11 §. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. marrask. 26 p. 14 §. — ⁵⁾ Rtk. kirj. helmik. 8 p. n:o 76. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 8 §. — ⁷⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 148 ja seur. — ⁸⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 76.

otettaisiin myös teollisuuden ja kaupan tonttitilan tarpeet asianmukaiseen huomioon.

Eräessä toisessakin kohden oli kaupungilla tilaisuutta vaikuttaa järjestävästi esikaupunkiyhdyskuntain kehitykseen, nimittäin ulottamalla niihin kunnan teollisuusyritysten, erittäinkin vesi- ja valaistuslaitosten toiminnan. Käsitellessään kysymystä sähkövirran antamisesta Brändön ja Oulunkylän huvilayhdyskuntiin oli kaupunginvaltuusto ollut sitä mieltä, että kaupunki voi tyydyttää näitä huvilayhdyskuntain tarpeita sillä edellytyksellä, että yrityksestä oli hyötyä kaupungin taloudelle. Täten oli tunnustettu, että kaupungin ei tullut ehkäistä huvilayhdyskuntain kehitystä eikä asettua niitä kohtaan vieroavalle kannalle. Tuollaisia etuja tarkoittavia hakemuksia tutkiessa olisi valiokunnan mielestä otettava harkittavaksi, eikö ollut syytä myönnytyksen ehdoksi panna sellaisia rajoituksia yhdyskunnan maa-alueen suunnitteluun ja rakentamiseen, liikenneväyläin järjestämiseen y. m. nähden, jotka takasivat yhdyskunnan kehityksen käyvän toivottuun suuntaan. Tämä menettely olisi omansa helpottamaan vastedes ehkä toimeenpantavaa kaupunkiin yhdistämistä.

Kysymys, mitä politiikkaa kaupungin oli noudatettava ympärillään olevia huvilayhdyskuntia kohtaan, oli siis lukuisain erilaisuuden seikkain varassa, joista toiset olivat enemmän, toiset vähemmän suoranaisessa yhteydessä kaupungin laajennus- ja asutuskysymyksen kanssa, ja valiokunta oli koettanut osottaa, mitä kunnallispoliittisia ja sosiaalisia kysymyksiä esikaupunkimuodostus oli synnyttänyt, sekä samalla huomauttaa eräistä näkökohdista, joiden tulisi puheenalaisessa kohden olla kaupunginhallinnon kannalta ratkaisevina. Tähän kuuluvain tärkeiden kysymysten ratkaisua kuitenkin suuressa määrin helpottaisi, jos esillä olevasta asiasta voimassa oleva lainsäädäntö uudistettaisiin kehityksen vaatimusten mukaisesti. Siinä kohden tarpeelliset toimenpiteet olivat yhdistämislainsäädäntö lakisääteisten ohjeiden saamiseksi yhdistämismenetelleylle, kaupunginasemakaavalainsäädäntö kunnan ja yksityisten välisten suhteiden järjestämiseksi kaupunginasemakaavaa voimaan pannahen sekä vihdoin taajaväkisistä yhdyskunnista voimassa olevan lainsäädännön perinpohjainen uudistus, jotta kävisi helpommaksi huvilayhdyskunnissa toimeenpanna paikallinen itsehallinto ja järkiperäinen rakennus- ja kaupunginasemakaavalaitos sekä ehkäistä järjestämättömäin esikaupunkien syntymistä. Koska kuitenkin kaupunginasemakaavalainsäädännön aikaansaamista tarkoittava esitys näytti olevan sopivin tehdä maamme kaupunkien rakennusjärjestysehdotuksen käsittelyn yhteydessä, josta ehdotuksesta oli pyydetty kaupunginvaltuuston lausuntoa, sekä kun molemmat muut

lainsäädäntöasiat jo olivat komiteain valmisteltavina, ei valiokunnalla ollut aihetta nyt ehdottaa kaupunginvaltuuston taholta tehtäväksi alotetta puheenalaisessa tarkoituksessa.

Valiokunta ei tehnyt mietinnössään mitään suoranaista ehdotusta. Siinä tapauksessa että kaupunginvaltuusto pääasiassa hyväksyisi mietinnön, olisi se valiokunnan mielestä lähetettävä rahoituskamariin sekä asianomaisiin hallituksiin asianmukaisen tiedon antamiseksi.

Valiokunnan esitykseen myöntyen päätti 1) kaupunginvaltuusto lähettää mietinnön asianmukaista tiedoksi saamista varten rahatoimikamariin ja asianomaisiin hallituksiin.

Kahdessa kaupunginvaltuustolle annetussa kirjotuksessa 2) esitettiin Suomen taideteollisuusyhdistys, jonka keskus koulu toimii Helsingin ylempänä käsityöläiskouluna, ja täkäläisten alempain käsityöläiskoulujen johtokunta mainitsemillaan syillä, että oikeus kunnan eläkkeen saamiseen ulotettaisiin käsityöläiskoulujen johtajiin ja henkilökuntaan.

Käsityöläiskoulujen johtajain ja opettajain osallisuus kunnan eläkkeeseen.

Ennen muuhun toimenpiteeseen ryhtymistä asiassa päätti 3) kaupunginvaltuusto lähettää mainitut esitykset lähemmin valmisteltaviksi kunnan työntekijäin eläkekysymystä selvittämään asettamaansa komiteaan 4).

Komitea antoi sittemmin asiasta lausunnon 2), jossa se m. m. huomautti, että alemmat käsityöläiskoulut niin tarkoitukseltaan kuin järjestysmuodoltaankin olivat selvästi kunnallisia laitoksia sekä että niiden opettajistoja sentähden, samaten kuin kaupungin kansakoulujen ja käsityöläiskoululaitoksesta kehittyneiden kunnan ammattikoulujen opettajistoakin, täytyi pitää kunnan virkamiehinä. Epäilystä sitä vastoin herätti kysymys, oliko taideteollisuuskeskuskoulua, sikäli kuin se toimi ylempänä käsityöläiskouluna, nykyisessä, jonkin verran mutkallisessa järjestysmuodossaan pidettävä kunnallisena laitoksena. Toiselta puolen kävi huomauttaminen, ettei keskus koulu ollut välittömästi kaupungin hallinnon alainen, vaan johti sitä erillinen yhdistys, sekä että koulun johtajan ja opettajain asettaminen ei ollut kaupunginviranomaisten asia. Mutta toiselta puolen oli huomattava, että ylempi käsityöläiskoulu, jonka erottaminen taideteollisuuskeskuskoulusta vain lienee ajankysymys, tyydytti tarkeätä kunnallista tarvetta, nimittäin ammattitaidon kohottamista, sekä ettei Helsingin kunta voinut olla varojensa mukaan huolehtimatta tästä opetuksesta, siinä tapauksessa että taideteollisuusyhdistys lopettaisi nykyisen koulutoimintansa. Tähän tuli lisäksi, että

1) Valt. pöytäk. jouluk. 10 p. 21 §. — 2) Valt. pain. asiakirj. n:o 73. —

3) Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 27 §. — 4) Ks. tätä kert. siv. 268.

käsityöläisopetusta keskuskoulussa pidettiin voimassa valtion ja kunnan kustannuksella miltei samaa laskuperustetta noudattaen kuin kunnan käsityöläis- ja ammattikouluihin nähden oli laita, sekä että kaupunginvaltuusto todellisesti oli erinäisissä tilaisuuksissa käynyt järjestämään keskuskoulun ylempää käsityöläisopetusta ja siten jossain määrin käsitellyt tätä koulua kunnallisena laitoksena. Tämän johdosta oli komitea — vaikkakin jonkin verran epäröiden — ollut sitä mieltä, että keskuskoulua, mikäli se toimi ylempänä käsityöläiskouluna, kävi pitäminen kunnan laitoksena sekä keskuskoulun johtajaa ja opettajia kunnan virkamiehinä, kuitenkin ainoastaan sikäli kuin heidän toimintansa kohdistui käsityöläiskouluopetukseen.

Edellä lausutun mukaan siis ylempäin käsityöläiskoulujen henkilökunta olisi komitean mielestä eläke-etuihin nähden asetettava kunnan muiden virkamiesten vertaiseksi sekä ylempään käsityöläiskoulun (keskuskoulun) johtajalle ja opettajistolle myös myönnettävä oikeus lukea hyväkseen se aika, minkä he olivat toimineet käsityöläiskoulun opettajina. Koska kuitenkin eläkkeen perusteeksi kävi paneminen ainoastaan ne palkkaedut, mitkä keskuskoulun opettajistolla oli ollut käsityöläiskouluopetuksesta, mutta ei sitä palkkaa, mikä sillä ehkä oli ollut ylempään taideteollisuusopetuksesta, oli kussakin tapauksessa eläkemäärää laskiessa ositus toimitettava kohtuullisilla perusteilla.

Alempain käsityöläiskoulujen palvelijasto olisi eläke-etuun nähden asetettava kunnan muiden palvelusmiesten vertaiseksi. Niinkään olisi komitean mielestä eläke-etu myönnettävä sille osalle keskuskoulun palvelijastoa, joka oli asetettu ylempää käsityöläiskouluopetusta varten ja jonka palkka kokonaan maksettiin kunnan varoista.

Edellä lausutun nojalla komitea ehdotti, että kaupunginvaltuusto, lisäyksenä joulukuun 22 päivänä 1911 vahvistamiinsa Helsingin kaupungin palveluksessa olevain virka- ja palvelusmiesten eläkeperusteisiin, päättäisi:

että kunnan perustamain ja voimassa pitämäin käsityöläiskoulujen johtajat, opettajat ja palvelijasto eläkkeeseen nähden asetetaan kunnan muiden virka- ja palvelusmiesten vertaisiksi; sekä

että taideteollisuuskeskuskoulunkin johtajalle, opettajille ja palvelijastolle taataan voimassa olevain yleisten perusteiden mukainen eläkeoikeus, kuitenkin ainoastaan sikäli kuin heidän toimintansa kohdistuu ylempään käsityöläiskouluopetukseen.

Kun valtio suoritti käsityöläis- ja ammattikoulujen voimassa-pitöön puolet koulujen mahdollisesti eläkeoikeutettujen johtajain ja opettajain palkoista, tulisi komitean mielestä valtion samassa suhteessa ottaa osaa näiden virkailijain eläkemenoihinkin. Jos

komitean ehdotus hyväksyttiin, näytti sentähden mainitun suuntainen esitys olevan tehtävä k. senaatille.

Asiaa lopullisesti esiteltäessä päätti 1) kaupunginvaltuusto hyväksyä komitean lausunnossa olevan ensimmäisen ponnin, mutta sitä vastoin antaa toisen ponnin toistaiseksi raueta sekä siinä ehdotettuun eläkkeeseen nähden odottaa sitä ajankohtaa, jolloin ylempi käsityöläiskoulu on erotettu taideteollisuuskeskuskoulusta.

Niinkään päätti kaupunginvaltuusto senaattiin tehdä sellaisen esityksen asiasta, jota komitean lausunnossa oli edellytetty.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 22 päivänä 1911 oli lähettänyt 2) kysymyksen eläke-edun hankkimisesta kunnan palveluksessa oleville työntekijöille valmisteltavaksi komiteaan, jonka jäsenet valtuusto sittemmin oli valinnut 3), antoi komitea marraskuun 8:ntenä päivätyn mietinnön 4) asiasta.

Kysymys eläkkeen myöntämisestä kunnan palveluksessa oleville työntekijöille.

Mainitussa mietinnössä lausui komitea m. m. seuraavaa:

Helsingin kaupungin näytti olevan varattava yhtenäisten perusteiden mukainen eläke-etu kaikille palveluksessaan oleville työntekijäryhmille, heidän toimensa lajiin ja laatuun katsomatta. Eläkeoikeus olisi niinmuodoin säädettyjen ehtojen ja ajanmääräysten perusteella jokaisella palkkatyöntekijällä, jolla oli pääasiallinen toimensa kunnan palveluksessa ja jota ei käynyt lukeminen „virka- ja palvelusmiesten“ luokkaan. Eläkejärjestelyn ulkopuolelle jäisivät kunnan urakoitsijat ja kunnallishallinnon käyttämät itsenäiset elinkeinonharjoittajat, esimerkiksi kaupungin yleisissä töissä hevospäivätöitä suorittavat kuorma-ajurit.

Ikärajaan nähden olivat ne komitean jäsenet, jotka lähinnä edustivat kunnan työntekijäin etuja, huomauttaneet, että ruumiillisen työn tekijä tavallisesti jo 60 vuotta täytettyään oli siinä määrin kovan työnsä kuluttama, ettei hänen työvoimallaan ollut mainittavaa merkitystä, minkätähden kohtuus vaati asettamaan työntekijäin ikärajan virka- ja palvelusmiesten ikärajaa alemmaksi, koska jälkimmäiset yleensä säilyttivät ruumiinvoimansa kauemmin kuin ruumiillisen työn tekijät. Kieltämättä voikin tuollaisia tapauksia sattua, mutta toiselta puolen osotti kokemus, että työntekijä usein 60 vuoden ikäisenä ja vielä monta vuotta vanhempanakin oli varsin työkykyinen ja edullisesti käytettävissä kunnan palveluksessa, ehdollisesti helpomman laatusissa töissä, joihin hän kokemuksensa ja ammattitaitonsa johdosta oli etuoikeutettu. Tämän johdosta ja siihenkin katsoen, että ikärajan alentamisen taloudellisia seurauksia oli vaikea arvostella, oli komitean mielestä eläkeikä määrättävä 63

1) Valt. pöytäk. jouluk. 10 p. 20 §. — 2) Ks. 1911 vuod. kert. siv. 202. —

3) Ks. tätä kert. siv. 268. — 4) Valt. pain. asiakirj. n:o 66.

vuodeksi eli samaksi kuin virka- ja palvelusmiesten ikäraja, näin sitä suuremmalla syyllä, kun komitean ehdotuksen mukaan niille työntekijöille, jotka ennen eläkeikään tuloaan olivat työkykynsä menettäneet, varattaisiin työkyvyttömyyseläkekin. Jotta kuitenkin kaupunginvaltuustolla olisi tilaisuus erittäin hellittävissä tapauksissa käydä auttamaan, näytti valtuustolle olevan varattava oikeus harkintansa mukaan yksityistapauksissa alentaa ikäraja 55 vuoteen asti.

Täyteen eläkkeeseen oikeuttava palvelusaika oli komitean mielestä, samoin kuin virka- ja palvelusmiesten eläkeperusteissa, määrättävä 30 vuodeksi, niinkään varaamalla kaupunginvaltuustolle oikeus hellittävissä poikkeustapauksissa myöntää vanhuuseläke jo 20 palvelusvuoden kuluttua.

Kaupungin palveluksessa olevain työntekijäin joukossa oli kenties työntekijäryhmiä, jotka erittäin rasittavan ja kuluttavan työnsä johdosta eivät tavallisesti kykenisi pysymään palveluksessa niin pitkää aikaa, kuin yleisten perusteiden mukaan olisi välttämätöntä eläkkeen saamiseksi. Oikeutta myöten olisi tuollaiset työntekijäryhmät eläkeoikeuteen nähden asetettava erikoisasemaan, niinkuin palolaitoksen ja sairaanhoitolaitosten henkilökunnasta oli säädetty. Jotta kaupunginvaltuustolla olisi tilaisuus täydentää eläkeperusteita sitä varten tarpeellisilla poikkeusmääräyksillä, näytti tämä kysymys olevan jätettävä avonaiseksi ja asianomaisten työtä antavain laitosten ja hallitusten alotteen varaan.

Komitea ei ollut havainnut olevan syytä poiketa niistä periaatteista, jotka kaupunginvaltuusto oli vahvistanut virka- ja palvelusmiesten eläkemäärän laskemiseen nähden. Tämän mukaisesti olisi täysi vanhuuseläke 60 % palkasta. Saman määräinen olisi täysi eläke niissä poikkeustapauksissa, jolloin eläkeoikeus alkaisi asianomaisen saavutettua 55 ikä- ja 20 palvelusvuotta.

Komitean ehdotuksen mukaan ei vuotuinen vanhuuseläke missään tapauksessa olisi 400 markkaa vähempi. Ylärajan määräämistä ei komitea pitänyt tarpeellisena.

Virka- ja palvelusmiehille vahvistettua vähennettyä eläkettä vastaavaan työkyvyttömyyseläkkeeseen nähden oli komitea sitä mieltä, että avustuksen antaminen työkyvyn pysyväisen menetyksen tahii vähenemisen johdosta oli eläkemääräyksissä edellytettävä, mutta kaupunginvaltuustolle varattava oikeus nyt samoin kuin ennenkin kussakin eri tapauksessa tutkia ja ratkaista, oliko tuollaista työkyvyttömyyseläkettä maksettava sekä minkä verran. Luultavasti kehittyisi tässä kohden johdonmukainen menettely ja määrätyt ohjeet, ja siten saatu kokemus oli pantavissa pohjaksi laadittaessa vastedes tarpeellisia tarkempia laskuperusteita. Jotta kuitenkin jo

nyt saavutettaisiin jossain määrin yhdenmukainen menettely, oli komitea katsonut tarpeelliseksi ehdottaa, että työkyvyttömyyseläke edellyttäisi vähintään 15 palvelusvuotta eli vähimmän vuosimäärän, mikä virka- ja palvelusmiehiin nähden oli säädetty vähennetyn eläkkeen saamiseksi. Tämän ohessa oli komitean mielestä eläkemääräyksiin pantava säännös, että pysyväinen työkyvyn vähennys (n. s. puoloinainen työkyvyttömyys) ei tuottanut eläke-etua, ellei vähennystä arvioitu ainakin kolmanneksiksi eläkkeensaajan alkuperäisestä työkyvystä, sekä että kaikki oikeudet työkyvyttömyyseläkkeen saamiseen oli menetetty, jos hakija oli tahallisesti tuottanut itselleen työkyvyttömyyden.

Mitä työntekijää työssä kohdanneen tapaturmaisen vamman korvaamiseen tuli, oli huomattava, että kunnan työntekijät nykyään olivat oikeutetut tuollaista tapaturmakorvausta saamaan 1895 vuoden laissa säädettyjen periaatteiden mukaan. Jottei työntekijä tämän johdosta tulisi saaneeksi kaksinaista avustusta, olisi tarpeellista määrätä, että tuolloisessa tapauksessa ainoastaan määrältään suurempi avustus maksettaisiin.

Ehtoa „että omatta syyttään täytyy poistua toimesta“ ei käynyt pitäminen työntekijäin eläkejärjestelmään soveltavana. Kunnallisella työnjohdolla täytyi tietenkin olla täysi valta niiden työntekijäin erottamiseen, joiden työvoima ei enää ollut kaupungille tarpeellinen, saamatta tämä seikka sinänsä perustaa mitään eläkevaatimusta.

Vanhuuseläkkeen perustukseksi oli komitea, siihen nähden että työntekijäin palkkaolot vanhempina ikävuosina voivat varsin tuntuvasti vaihdella, katsonut olevan sopivaa panna keskipalkan joltakin palveluksesta eroamisen edelliseltä ajalta. Jotta siinä mikäli mahdollista noudatettaisiin oikeudenmukaisuutta ja kohtuutta, näytti tuo aika olevan määrättävä verraten pitkäksi, arviolta kymmeneksi vuodeksi. Eläkettä maksettaisiin 60 % niiden mainittuun ajanjaksoon sisältyvän kolmen vuoden keskipalkasta, jolloin työntekijällä oli ollut edullisimmat palkkaolot. Palkkaan olisi, samoin kuin virka- ja palvelusmiehiinkin nähden oli säädetty, luettava asunto ja muut luontoisedut, jotka, ellei niiden määrää ollut mainittu palkkasäännössä, asianomaisen ylemmän viranomaisen olisi arvioitava ja sitten kaupunginvaltuuston lopullisesti määrättävä.

Virka- ja palvelusmiesten eläkeperusteissa vahvistettuja sääntöjä virkavuosien lukemisesta ja virantoimituksen keskeytymisestä ei käynyt ilman muuta soveltaminen työväenoloihin, vaan oli tästä seikasta tarpeen erikoisia määräyksiä. Palvelusajaksi olisi komitean mielestä luettava se aika, minkä eläkkeensaaja kaikkiaan oli ollut kaupungin palveluksessa, siihen katsomatta missä laitoksessa hän

oli työskennellyt ja mitä laatua hänen työnsä oli ollut, mutta, samoin kuin virka- ja palvelusmiehistä oli säädetty, kuukautta lyhempiä palvelusaikoja ei olisi otettava lukuun, koska niitä oli vaikea tarkastaa. Säännöllisesti uusiutuvasta työvoiman vähennyksestä johtuneita, lyhyenlaisia työnkeskeytyksiä, erittäinkin rakennuskonttorin alaisissa töissä, ei, ellei keskeytys ollut kestänyt kahta kuukautta kauempaa, kohtuudella käynyt lukeminen pois palvelusajasta. Keskeytyksiä ei myöskään, paitsi eräissä poikkeustapauksissa, otettaisi lukuun, jos ne olivat aiheutuneet taudista, kesälomasta tahi myönnetystä virkavapaudesta, samaten ei palvelusvuosiksi luettaisi työskentelyä ennen 18 vuoden ikää. Työlakosta aiheutuvan palvelustoiminnan keskeytymisen varalle ei liene tarpeen erikoismääräyksiä. Jos työntekijä oli otettu takaisin kaupungin palvelukseen, mikä seikka tietenkin oli kaupunginviranomaisten ratkaisun varassa, luettaisiin ainoastaan todellinen keskeytys pois palvelusajasta. Näin oli kuitenkin meneteltävä ainoastaan siinä tapauksessa, että työntekijä toimestaan erotessa oli noudattanut asianmukaista irtisanomisaikaa ja laillisia muotoja. Jos työntekijä oli pysyttäytynyt poissa palveluksesta ilman asianmukaista lupaa tahi laillista estettä ja työpäällystö siitä syystä tahi muuten työntekijän palveluksessa osottaman käytöksen johdosta oli hänet erottanut, näytti kaupunginvaltuustolle olevan varattava oikeus asiaa tutkittuaan ratkaista, saiko työntekijä lukea aikaisemman palvelusaikansa hyväkseen, jos hän uudelleen oli päässyt kunnan palvelukseen.

Kun kunta otti haltuunsa yksityisen laitoksen tahi tehtaan tahi kun jokin liike tahi elinkeino otettiin kunnan yksinoikeudeksi, näytti kaupunginvaltuuston olevan varattava itselleen oikeus kussakin eri tapauksessa harkita, saivatko ne työntekijät, jotka kunta halusi pysyttää palveluksessaan, lukea hyväkseen yksityisen laitoksen tahi liikkeen palveluksessa kuluttamansa työvuodet.

Kaupungin päätösvaltaa työntekijäin eläkeoikeuteen sekä työkyvyttömyyseläkkeen saamiseen nähden käyttäisi kaupunginvaltuusto, samoin kuin oli laita virka- ja palvelusmiehiinkin nähden. Hakemus olisi sopivin antaa tahi myös suullisesti esittää sille hallitukselle, jonka alainen hakija oli. Kuultuaan hakijan lähintä päällysmiestä, jonka tietenkin tulisi hakemuksen perille ajamisessa antaa hakijalle neuvoja ja tietoja, lähettäisi viranomaisen asiakirjat oman lausuntonsa kera rahatoimikamariin asian edelleen valmistamista varten, ja sitten kamari alistaisi asian kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja ratkaistavaksi.

Kun eläkkeensaajan ei ehdottomasti täytyisi erota kaupungin palveluksesta (esim. n. s. puolinaisen työkyvyttömyyden johdosta), ei eläkettä näyttännyt olevan luettava eroamisesta lähtien, niinkuin

virka- ja palvelusmiesten eläkeperusteissa määrättiin, vaan päättäisi kaupunginvaltuusto siitä asianhaarain mukaan. Vastamainittujen perusteiden mukaisesti lienee niinkään työntekijäin eläkkeet maksettava kuukausittain sekä eläkekirjain antaminen jätettävä maistraatin toimeksi.

Sääntönä olisi, että eläkettä maksettaisiin eläkkeensaajan jälellä oleva elinaika. Jos kuitenkin hänet rikoksesta tuomittaisiin vapausrangaistukseen kuukaudeksi tahi pitemmäksi ajaksi, oli komitean mielestä apurahan maksaminen rangaistusajaksi lakkautettava, ollen kuitenkin kaupunginvaltuustolla valta asianhaarain mukaan päättää, saiko avustuksen tahi osan siitä tuonakin aikana maksaa eläkkeensaajan perheelle.

Väärinkäytösten ehkäisemiseksi olisi eläkekirjoihin pantava määräys, että eläkeoikeutta ei saanut toiselle siirtää sekä että eläke maksettiin ainoastaan eläkkeensaajalle tahi hänen lailliselle asiamiehelleen, jossa jälkimäisessä tapauksessa oli näytettävä todistus, että eläkkeensaaja oli elossa.

Seikka, jota ei saanut sivuuttaa eläkejärjestelmän toimeenpanossa, oli että luotettavan selvän saaminen niiden avustusvaatimusten oikeudenmukaisuudesta, mitkä vahvistettujen perusteiden mukaan olisi huomioon otettava, kohtasi suuria vaikeuksia. Oli nimittäin luultavaa, että nykyään käytettävissä olevat tiedot palvelusajasta useimmissa tapauksissa olivat riittämättömät ja epäluotettavat, eikä palkkalistoissa ollut kaikkia palvelusvuosien laskemisessa tarpeellisia tietoja. Näin ollen komitea oli katsonut, että hakijan itsensä oli annettava luotettava selvitys siitä, kuinka kauan hän oli ollut kaupungin palveluksessa. Tietenkin tuli hänen asianomaisen hallituksen arkistosta saada kaikki siellä tarjona oleva selvitys asiasta, minkätähden oli suotavaa, että asianomainen hallitus, ehkäpä ylimääräistä työvoimaa hankkimalla, ryhtyisi järjestämään ja rekisteröimään saatavissa olevia tietoja niistä kunnan työntekijöistä, jotka eläkejärjestelyä toimeenpannessa olivat olleet jonkin vähimmän ajan, esimerkiksi viisi vuotta, kaupungin palveluksessa.

Laskeakseen minkä verran edellä kerrottujen perusteiden mukaisesta vanhuuseläkkeestä todennäköisesti olisi kustannuksia lähivuosina, oli komitea kaupungin työtöntavista laitoksista hankkinut tietoja kunnan palveluksessa olevista, rahasäännössä mainitsemattomista työntekijöistä, näihin luettuina sekä ne, joilla oli vakinainen toimi, että nekin, jotka vuoden toisensa jälkeen olivat lyhyin keskeytyksin olleet kaupungin töissä. Näiden tietojen perusteella oli komitea laskenut, että 63 ikävuotta täyttäneet ja 30 vuotta palvelleet kunnan työntekijät vuonna 1913 saisivat eläkettä yhteensä 7,926 markkaa sekä vuonna 1914 lisäksi 3,432 markkaa.

Näiden periaatteiden mukaisesti oli komitea laatinut ehdotuksen Helsingin kaupungin työntekijäin vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen perusteiksi. Kun tämän asian ratkaisu tiesi uutta hanketta meidän maassa tähän asti koettelemattomalla alalla sekä uudistusyritystä, josta oli laajakantoisia seurauksia, jotka varsinkaan taloudelliselta kannalta eivät olleet tarkemmin osotettavissa, olisi suotavaa, että nämä perusteet, sittenkun niitä oli joitakin vuosia noudatettu ja tarpeellista kokemusta niistä saatu, tarkastettiin sekä sittemmin ehkä määrättyjen väliaikain, esimerkiksi kymmenen vuoden kuluttua, uudistettiin, ja olisi silloin tarpeellisiksi havaitut muutokset, oikaisu ja lisäykset tehtävä eläkemääräyksiin.

Edellä lausutun johdosta komitea m. m. ehdotti:

että kaupunginvaltuusto hyväksyisi edellä mainitun ehdotuksen Helsingin kaupungin työntekijäin vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen perusteiksi noudatettavaksi tammikuun 1 päivästä 1913; sekä että kaupungin työtääntävain laitosten käskettäisiin tehdä sellaisia muistoonpanoja kaupungin töissä olevista henkilöistä, että niistä saa mahdollisimman luotettavan selvityksen kunnan työntekijäin eläkeoikeuksista.

Ennen muuhun toimenpiteeseen ryhtymistä asiassa päätti 1) kaupunginvaltuusto palauttaa sen komiteaan, jonka tuli siitä hankkia rahatoimikamarin lausunto sekä sitten antaa se ynnä siitä aiheutuva oma lausuntonsa valtuustolle.

Esitysehdotus kaupunginvaltuusmiesten lukumäärän lisäämisestä.

Kaupunginvaltuustolle antamassaan esitysehdotuksessa ehdottivat vapaaherra von Alfthan ja herra Häggman mainitsemillaan syillä, että valtuusto anoisi maistraatilta toimenpidettä yleisen raastuvankokouksen kokoonkutsumiseksi päättämään siitä, että kaupunginvaltuusmiesten lukumäärää lisättäisiin asteettaisesti siten, että ensi vaalikauden alusta kaksikymmentä henkilöä kuudentoista sijasta vuosittain valittaisiin valtuusmiehiksi, joten kaupunginvaltuusmiesten luku kolmen vuoden kuluessa lisääntyisi kuudeksikymmeneksi.

Pantuaan mainitun esitysehdotuksen pöydälle 2) päätti 3) kaupunginvaltuusto sitä lopullisesti esiteltäessä kannattaa esitysehdotusta, kuitenkin siten että valtuusmiesten luku korotettaisiin kuuteenkymmenen jo tammikuun 1 päivästä 1913, sekä jättää maistraatin tehtäväksi ehdottaa, miten muutos olisi toimeenpantava.

Kaupunginvaltuuston kanslian uudestijärjestäminen.

Kun valmistusvaliokunta oli katsonut eräitä muutoksia tarpeellisiksi kaupunginvaltuuston kanslian työtapaan, oli valiokunta käsiteltäväksi ottanut kysymyksen kanslian uudestijärjestämisestä sekä

1) Valt. pöytäk. jouluk. 10 p. 3 §. — 2) Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 20 §. — 3) Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 28 §.

antoi valtuustolle helmikuun 12:ntena päivätyn mietinnön ¹⁾ asiasta. Siinä valiokunta lausui m. m. seuraavaa:

Asiain esittely valmistusvaliokunnassa näytti olevan sihteerin tehtävä asiallisen valmistelun pohjalla. Sitä varten olisi sihteerin laadittava asioista lyhyet selostukset ja sitten mainittava kaikki ne näkökohdat, mitkä hän puolestaan oli katsonut huomiota ansaitseviksi ja pannut asiasta laatimaansa mietintöön. Tuollaisen selvityksen antaminen olisi ilmeisestikin omansa helpottamaan käsittelyä valmistusvaliokunnassa, varsinkin kun puheenjohtaja sen ohessa, samoin kuin nykyäänkin, voisi saada edeltäpäin asiakirjat haltuunsa ehtiäkseen, mikäli aikansa salli, niitä silmäilemään.

Kaupunginvaltuusmiehet eivät voineet nykyisestä esityslistasta saada tarkempaa käsitystä niiden asiain sisällyksestä, joiden asiakirjoja ei ollut painettu, eivätkä valtuusmiehet myöskään saaneet tietoonsa valmistusvaliokunnan ehdotuksia ennenkuin itse kokouksessa. Oli tietysti monenkin varsin vaikea kiireisen ja erälle valtuusmiehille ehken epäselvän julkilukemisen perusteella saada laajoista asiakirjoista tarkkaa käsitystä asian varsinaisesta sisällyksestä ja, ellei kukaan pyytänyt puheenvuoroa, olla valmis minuuttia lyhyemmässä ajassa siitä päättämään. Sitä paitsi joutuivat valtuusmiehet nykyään useinkin rasitukseksi lukemaan kotonaan pitkiä painettuja mietintöjä asioista, jotka valmistusvaliokunta sittemmin ehdotti edelleen lähetettäväksi. Kun tuollainen asia sitten otettiin lopullisesti käsiteltäväksi, voi taas olla kulunut niin pitkä aika, että yksityisseikat olivat haihtuneet muistista ja kävi välttämättömäksi lukea asiakirjat uudestaan. Tämän johdosta näytti siltä, kuin tulisi valmistusvaliokunnan kokoontua ei, niinkuin nykyään, kaupunginvaltuuston kokouksen edellisenä päivänä, vaan edellisen viikon torstaina tahi ehkä perjantaina, minkä ohessa olisi laadittava sellainen esityslista, jossa olisi valmistusvaliokunnan kustakin asiasta tekemä ehdotus ja painattamattomiin asiakirjoihin nähden sitä paitsi lyhyt selostus esityksen sisällyksestä. Tämä esityslista toimitettaisiin sihteerin laatiman mietinnön keralla valmistusvaliokunnan jäsenille korjausvedoksena ennen valiokunnan kokoontumista, ja sitten se lauantaina jaettaisiin kaupunginvaltuusmiehille painettuna.

Puheenjohtaja näytti olevan vapautettava asiakirjain lukemisesta kaupunginvaltuuston istunnoissa ja tämä tehtävä, mikäli se vielä senkin jälkeen, kun edellä mainitun laatuiset esityslistat oli otettu käytäntöön, oli tarpeellista, jätettävä kansliahenkilökunnan toimeksi.

Sihteerille tässä edellä ehdotetut uudet tehtävät edellyttivät,

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 11.

että jokin osa hänen nykyisistä velvollisuuksistaan siirrettiin toiselle henkilölle. Päätehtävänään valiokuntain sihteerin toimi olisi sentähden asetettava apulaissihteeriksi, jolla tulisi olla sama virkakelpoisuus kuin sihteerillä. Tällaisesta toimenpiteestä olisi tuntuva etua siihenkin nähden, että näin menetellen olisi pätevä henkilö sihteerin sijassa siltä varalta, että hän sairastuisi tahi saisi muun arvaamattoman esteen, joten ei olisi sitä vaaraa kuin nykyään, että koko kansliakoneisto pysähtyi sihteerin saadessa esteen. Apulaissihteerin asettaminen näytti muuten nyttemmin käyvän välttämättömäksi siitäkkin syystä, että sihteerin valiokuntatyöt olivat tuntuvasti lisääntyneet.

Valiokunta oli kuitenkin ollut sitä mieltä, että sihteerin ja apulaissihteerin toiminnan välille ei olisi vedettävä niin jyrkkää rajaa, ettei sihteerinäkin toisinaan voisi käyttää valiokuntain sihteerin toimeen. Valiokunta oli erittäinkin ollut sitä mieltä, että sihteerin tulisi toimia budjettivaliokunnan sihteerinä, näin sekä mainitun valiokunnan tehtävän tärkeyttä silmällä pitäen, että siihenkin katsoen että tämä työ näytti edellyttävän, että valiokunnan sihteerillä oli tarkempaa tietoa niistä kaupunginvaltuuston vuoden varrella käsittelemistä asioista, joilla oli yhteyttä budjetin kanssa. Mutta voi sattua muitakin tapauksia, jolloin jokin valiokunta syystä tai toisesta etusijassa haluisi mainittuun tarkoitukseen käyttää valtuuston sihteerinä, jonka sentähden tulisi olla velvollinen olemaan käytettävänä, mutta saisi sensijaan, jos tarpeelliseksi katsottiin, väliaikaisesti vapautuksen varsinaisista virkatehtävistään joko osittain tahi, asianhaaran mukaan, kokonaan, jotka tehtävät apulaissihteeriksi siinä tapauksessa ottaisi suorittaakseen.

Käännösten toimittamiseksi toiselle kotimaiselle kielelle asetettiin edelleenkin notaari. Kun kokemus kuitenkin oli osottanut, ettei yksi henkilö aina ehtinyt toimimaan kaikkien valiokuntain sihteerinä, tulisi notaarin tarpeen vaatiessa voida toimia helppotöisempään valiokuntain sihteerinä, sihteerin lähemmän harkinnan ja määräyksen mukaan. Tämän tähden olisi notaarin palkkaa jonkin verran lisättävä, jotta hän voisi runsaammin käyttää aikansa kaupunginvaltuuston töihin, minkä ohessa hänen virkakelpoisuuteensa nähden näin ollen kävisi asettaminen suurempia vaatimuksia kuin mitä nykyään oli ollut laita. Tästä kävi selville, että valiokunta ei katsonut valtuuston nykyistä notaaria voitavan pysyttää uudesti järjestetyssä virassa.

Mietinnössä oli lisäksi seikkaperäisesti perusteltu valiokunnan laatimaa kaupunginvaltuuston kanslian uuden johtosäännön ehdotusta.

Valmistusvaliokunta ehdotti m. m., että kaupunginvaltuusto päättäisi:

hyväksyä edellä mainitun ehdotuksen valtuuston kanslian johtosäännöksi, noudatettavaksi syyskuun 1 päivästä 1912 alkaen;

irtisanoa nykyisen notaarin eroamaan virastaan kuuden kuukauden kuluttua; sekä

kanslian toimesta julistuttaa apulaissihteerin ja notaarin virat avonaisina haettaviksi, ollen virkoihin astuttava syyskuun 1 päivänä 1912.

Asiaa esiteltäessä hyväksyi 1) kaupunginvaltuusto valmistusvaliokunnan ehdotuksen, kuitenkin eräiltä kohdin muuttaen kanslian johtosääntöehdotusta, joten johtosääntö lopullisesti hyväksyttiin seuraavana:

Kaupunginvaltuuston kanslian johtosääntö.

1 §.

Kaupunginvaltuuston kanslian palveluksessa on sihteerin, apulaissihteerin, notaarin, kanslistin ja vahtimestarin, joilla itsekullakin on tässä alempana tarkemmin mainitut tehtävät.

2 §.

Sihteerin on johdettava kansliaa sekä ohjattava ja jaettava sen työt, jota paitsi hänen on velvollisuus:

a) tehdä kaupunginvaltuuston kokousten esityslista, siten laadittuna kuin alempana sanotaan;

b) kaupunginvaltuuston yleiselle valmistusvaliokunnalle sekä väki- ja mallasjuoma-asioita varten asetetulle erityiselle valiokunnalle valmistella kaikki ne juoksevat asiat, jotka mainittujen valiokuntain on käsiteltävä ennen asiain esittelemistä kaupunginvaltuustolle, sekä näistä asioista antaa valiokunnille lausunto;

c) pitää pöytäkirjaa kaupunginvaltuuston kokouksissa;

d) laatia kaupunginvaltuustosta lähtevät kirjelmät sekä allekirjotuksellaan varmentaa ne;

e) laatia 13 §:ssä mainittu ratkaisemattomien asiain luettelo;

f) hoitaa sihteerin tehtävät kaupunginvaltuuston kulunkiarviovaliokunnassa; sekä

g) kun erityisen syyn sitä katsotaan vaativan, toimia jotakin määrättyä kysymystä selvittämään asetetun erikoisvaliokunnan sihteerinä.

3 §.

Apulaissihteerin on velvollisuus:

a) sihteerinä avustaa kaikkia kaupunginvaltuuston asettamia erikoisvaliokuntia, paitsi kulunkiarviovaliokuntaa, ellei sihteerin, sillä tavoin kuin 2 §:n g) momentissa on säädetty, ole mainittua tehtävää ottanut toimekseen taikka sitä alempana mainitussa järjestyksessä ole annettu notaarin toimeksi;

b) sihteerin ollessa taudin, satunnaisen esteen taikka valiokuntatyön tähden estettynä virkaansa hoitamasta, ilman eri määräystä hoitaa sihteerin virkatehtävät; sekä

1) Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 18 §. Ks. myös tätä kert. siv. 90.

c) muuten antaa sihteerille kaikkea sitä virallista apua, jota tämä voi häneltä kohtuudella vaatia.

4 §.

Notaarin on velvollisuus:

a) avustaa sihteeria ja apulaissihteeria kaupunginvaltuuston esityslistan, pöytäkirjain, lähtevien toimituskirjain ja valiokuntamietintöjen laatimisessa toiselle kotimaiselle kielelle sekä toimittaa saapuneiden, molemmilla kielillä monistettavien asiakirjain kääntäminen;

b) kaupunginvaltuuston kokouksissa, puheenjohtajan käskystä, julki-lukea ne asiakirjat, jotka silloin ovat kokonaisuudessaan esiteltävät; sekä

c) erityisten asianhaarain vaatiessa, sihteerin määräyksestä, toimia pie-nempain valiokuntain sihteerinä.

5 §.

Kanslistin on velvollisuus:

a) huoltaa kansliassa esiintyvät puhtaaksikirjotustyöt;

b) pitää kaupunginvaltuuston diarioita ja muita luetteloja; sekä

c) sihteerin likemmän määräyksen mukaan antaa hänelle ja muille kanslian virkamiehille tarpeellista virallista apua.

6 §.

Vahtimestarin on velvollisuus:

a) huoltaa tarpeellinen ilmoittaminen sanomalehdissä sekä kutsumusten ja tiedonantojen toimittaminen kaupunginvaltuusmiehille ja kanslian virka-miehille;

b) järjestää ja hoitaa kaupunginvaltuuston painettujen asiakirjain ja muiden painotuotteiden arkistoa;

c) lähettää lähtevät kirjelmät;

d) hoitaa vahtimestarin tehtävät kaupunginvaltuuston ja valiokuntain istunnoissa sekä päivittäisinä kanslia-aikoina; ynnä

e) sihteerin likemmän määräyksen mukaan suorittaa muut työalaansa kuuluvat tarpeelliset tehtävät.

7 §.

Sihteerin, apulaissihteerin ja notaarin ottaa kaupunginvaltuusto kuusi-kuukautisen molemminpuolisen irtisanomisen ehdolla valmistusvaliokunnan esityksestä sekä sittenkun virat on julistettu avonaisina haettaviksi kolmen-kymmenen päivän kuluessa kuuluttamisesta lukien.

Sihteerin ja apulaissihteerin tulee olla suorittanut sellainen lainopillinen tutkinto, joka vaaditaan tuomarinviran toimittamiseen, sekä sitten suorittamilaan sihteerintöimillä olla näyttänyt kelpoisuutensa haettuun virkaan.

Notaarin, jonka pitää olla harjoittanut opinnoita maamme yliopistossa, tulee omata koeteltu kyky suorittaa käännöstehtäviä toisesta kotimaisesta kie-lestä toiselle sekä olla jonkun verran tottunut sihteerintöimiin.

8 §.

Kanslistin ja vahtimestarin ottaa ja erottaa kaupunginvaltuuston pu-heenjohtaja sihteerin esityksestä.

9 §.

Kanslia on pidettävä avoinna kunakin arkipäivänä, ja tulee sihteerin

silloin olla tavattavana aikana, jonka kaupunginvaltuuston puheenjohtaja sopivaksi harkitsee.

Muun kansliahenkilökunnan virantoimitusvelvollisuuden kansliassa määrää sihteerin.

Sinä aikana kesästä, jolloin kaupunginvaltuusto ei säännöllisesti kokoontuu, saa kanslian, puheenjohtajan kanssa sovittua, pitää suljettuna. Kuitenkin pitää tänä aikanakin olla tilaisuutta tarpeellisten asiakirjain saamiseen arkistosta.

10 §.

Siinä esityslistassa, joka sihteerin on kaupunginvaltuuston kokouksia varten laadittava, tulee, paitsi itse asiain luetteloa, kaikkiin niihin asioihin nähden, joiden asiakirjoja ei ole painatettu, olla lyhyt selostus asian sisällyksestä sekä kaikkiin valmistusvaliokunnan tai jonkun muun valiokunnan käsittelemiin asioihin nähden valiokunnan asiassa tekemä ehdotus, ellei se käy selville painetuista asiakirjoista. Tämä esityslista on, elleivät erityiset asianhaarat ole esteenä, toimitettava kaupunginvaltuusmiehille ainakin kahta päivää ennen kutakin kokousta.

11 §.

Kaupunginvaltuuston kokouksissa tehdyt pöytäkirjat sekä lähetettävät kirjelmät on sihteerin viipymättä kunkin kokouksen jälkeen laadittava. Jos jossakin asiassa tehty päätös on paikalla tarkistettu, on päätöksestä aiheutuva kirjelmä lähetettävä kokouksen jälkeisenä päivänä.

12 §.

Kaupunginvaltuuston asettama erikoisvaliokunta on sen kansliavirkamiehen toimesta, jonka on toimittava valiokunnan sihteerinä, yksissä neuvoin sen valiokunnanjäsenen kanssa, joka on ensimmäisenä valittu, viipymättä kutsuttava koolle, ja tulee valiokunnan sihteerin myös huolehtia siitä, että valiokunnan työ sittemmin tarpeellisella joutuisuudella jatkuu sekä ettei sitä ilman pätevää syytä keskeytetä.

13 §.

Kunkin vuoden päättyessä tulee sihteerin laatia sekä seuraavan vuoden alussa kaupunginvaltuuston tarkastettavaksi antaa kaupunginvaltuuston diarioissa mainittujen ratkaisemattomain asiain luettelo, jossa lyhyesti selostetaan kunkin asian laatu ja mihin toimiin siinä on ryhdytty sekä vuotta kauemmin ratkaisematta olleisiin asioihin nähden syy, miksi niitä ei ole voitu loppuun käsitellä. Tämän luettelon mukana pitää seurata selostus kaupunginvaltuuston asettamain eri valiokuntain toiminnasta vuoden varrella.

14 §.

Kohta kun kaupunginvaltuusto on vahvistanut kaupungin meno- ja tulosäännön, on sihteerin se laadittava kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti.

15 §.

Tämä johtosääntö on noudatettavana syyskuun 1 päivästä 1912 lähtien, ja kumotaan sen kautta kaikki kaupunginvaltuuston kansliaa koskevat aikaisemmat määräykset.

Kysymys raha-
toimikamarin,
sen kanslian ja
konttorin uu-
destijärjestä-
misestä.

Kirjelmässä toukokuun 13 päivältä lähetti maistraatti kunnallishallituksesta kaupungissa voimassa olevan asetuksen 51 §:ssä mainittua tarkoitusta varten valtuustolle rahatoimikamarissa laaditun ehdotuksen kamarin, sen kanslian ja konttorin¹⁾ uudestijärjestämiseksi.

Mainitun ehdotuksen oli laatinut rahatoimikamarin Helsingin kunnallishallinnon muutoskysymyksiä käsittelemään asettama komitea. Asiasta antamassaan mietinnössä esitti komitea m. m. seuraavaa:

Komitea huomautti ensinnäkin, että rahatoimikamarin toimena olevat tehtävät olivat vuosien kuluessa lisääntyneet sekä käyneet niin tärkeiksi ja niin moninaisiksi, että kamarin ja konttorin olojen uudestijärjestäminen oli tarpeen vaatima. Kaupungin hallintoa ja taloudenhoitoa ei olojen nykyiselle kehityttyä voinut hoitaa saman järjestelmän mukaan eikä samalla tavalla kuin tähän asti. Tosin oli kamarin toimialasta erotettu erinäisiä tehtäviä perustamalla kaupungin yleisten töiden ja teknillisten laitosten hallitukset, joita likinnä käynee katsominen kahdeksi rahatoimikamarista erilleen murretuksi itsenäiseksi osastoksi. Mutta jos siis näissä kohdin saattoikin sanoa desentralisoimista tapahtuneen, vaikka samalla näiden kahden hallituksen perustamisella oli saavutettu keskitystä samantyyppisten asiain käsittelyssä, ei siten kuitenkaan vielä ollut saatu aikaan niin tuntuvia muutoksia, etteivät rahatoimikamarin työtehtävät ja työtapa edelleenkin olisi uudistuksen tarpeessa. Mutta samalla kun mainitussa kohden oli saatu aikaan desentralisoimista, oli sitä vastoin kamariin nähden katsottu olevan pyrittävä keskitykseen raha- ja taloushoidollisella alalla, joten vapaaherra Kr. von Alffthanin y. m. kaupunginvaltuustossa tekemä esitys yhteisen raha-asiainvaliokunnan asettamisesta ja siten keskityksen aikaansaamisesta tällä alalla tulisi yksinkertaisella ja kunnallisasetuksen hengen mukaisella tavalla toteutetuksi. Sillä edellytyksellä että tuollainen keskitys saatiin aikaan, oli komitea laatinut aikaisemmat ehdotuksensa erinäisiksi kunnallishallinnossa toimeenpantaviksi muutoksiksi.

Sillä tavoin kuin rahatoimikamari tähän asti oli ollut ja nykyään oli järjestettynä, kohtasi työtaakan paino ja edesvastuu kamarin kansliaa ja, voimassa olevan johtosäännön mukaan, etusijassa sen johtajaa, rahatoimikamarin sihteerä. Häntä tukemassa ja neuvomassa oli tosin kamarin puheenjohtaja, jonka tehtävän kuitenkin voimassa olevan ohjesäännön mukaan täytyi katsoa olevan muodollista laatua. Mitä taas jäsenten työtehtäviin tuli rajoituitvat ne pääasiassa läsnäoloon istunnoissa ja päätösten tekemiseen

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 33.

esitellyistä asioista sekä katselmustoimituksiin ja osittain myös valio-kuntatöihin. Tässä kohden oli vuosi vuodelta ilmeisempänä esiin-tynyt se asianlaita, että kamarin jäsenillä asiain kasautumisen joh-dosta tuskin oli tilaisuutta täydellisesti perehtyä käsiteltäviin kysy-myksiin, joiden ratkaisu sentähden suuressa määrin jäi sihteerin ja kanslian toimesta hankitun selvityksen varaan. Tarpeellinen val-mistelu ei kuitenkaan ollut aina ollut niin monipuolinen ja tyhjen-tävä, kuin olisi ollut suotavaa. Syynä tähän oli etusijassa se seikka, että sihteerin ja kansliahenkilökunnan aika ei riittänyt kaikkien käsiteltävänä olevain asiain seikkaperäiseen valmisteluun. Toiselta puolen tuskin kävi saapuneita asioita jättäminen lepäämään ylen pitkäksi aikaa, sillä jo nykyäänkin kuului tuon tuostakin huomau-tuksia, että asioita käsiteltiin hitaasti kunnan hallinnossa.

Komitean ehdotuksen mukaan olisi rahatoimikamarilla seuraa-vat kolme tärkeintä ja pääasiallista työtehtävää:

1) sen tulisi toimia kaupungin hallinnon keskuselimenä ja siihen nähden muun muassa kaikissa niissä tapauksissa, joista ei ollut muuta säädetty, kantaa ja vastata kaupungin puolesta sekä valvoa sen oikeutta;

2) sen tulisi toimia vakinaisena raha-asiainvaliokuntana, jonka lausunto olisi hankittava kaikista asioista, jotka aiheuttivat määrä-rahamyöntämistä taikka edellyttivät menoja taikka tuloja kau-pungille, sekä neljännesvuositaulukkojen yhteydessä valaista kau-punginkassan tilaa kulloinkin kuluvana vuonna; sekä

3) sen tulisi kaikilla kunnallisilla aloilla ja erittäin asetetuista hallituksista ja lautakunnista riippumatta ehdottaa tarpeen vaatimia toimenpiteitä.

Nämä kolme päätehtävää siis osottaisivat rahatoimikamarin toiminnan suuntaviivat ja näitä silmällä pitäen myös rahatoimi-kamarin kokoonpano ja työtapa olisi uudestijärjestettävä.

Jotta voitaisiin toimeenpanna sellainen rahatoimikamarin olojen uudestijärjestäminen, kuin edellä oli kerrottu, vaadittiin kuitenkin, että kamarin ja sen toimeenpanevain elimien kokoonpanoa muu-tettiin ja sen työvoimia lisättiin niin, että kamari kykeni tyydyttä-västi hoitamaan asiain valmistelua sekä hallintoa ynnä alotteiden tekemistä suuremmissa kysymyksissä. Sitä varten olisi kamarin jäsenten lukua jonkin verran lisättävä, esimerkiksi vähintään yh-deksäksi, johon nähden olisi noudatettava sitä periaatetta, että kamarin jäsenet mikäli mahdollista valittaisiin kaupunginvaltuus-miehistä. Tällä keinoin saataisiin huomattavia voimia kamarin käytettäväksi asiain käsittelyssä sekä saavutettaisiin lisäksi se etu, että kamari olisi lukuisammin edustettuna kaupunginvaltuus-tossa ja siten näkökohtia, joita kenties oli epätäydellisesti pe-

rusteltu kamarin kirjallisissa esityksissä, voitaisiin kaupunginvaltuustossa keskustellessa valaista sekä tehtyihin muistutuksiin ja tiedusteluihin välittömästi ja aikaa vievää palauttamista käyttämättä vastata. Tässä kohden olisi otettava huomioon sekin seikka, että näin menetellen useammat kaupunginvaltuuston jäsenet kuin tähän asti saisivat tilaisuuden seikkaperäisemmin seurata kaupunginhallinnon hoitoa ja päiväjärjestyksessä olevia asioita.

Jotta kuitenkin kävisi lukuisammin valitseminen kaupunginvaltuusmiehiä rahatoimikamarin jäseniksi, olisi kamarin työjärjestystä tuntuvasti muutettava siihen suuntaan, että jäsenten työtehtävät jossain määrin supistuisivat. Niinpä kävisi kamarin kansliaosaston valtuuttaminen ottamaan toimekseen vähäisempäin asiain käsittelyn. Yhden tahi useamman jaoston toimeksi sopisi antaa pienempäin tahi erikoislaatuisten asiain käsittely. Tämän johdosta ja kun siis ainoastaan täysin valmisteltuja ja laajakantoisempia asioita tulisi pantavaksi kamarin esityslistoihin, ei kamarin kokonaisuudessaan luultavasti tarvitsisi kokoontua niin usein, kuin tähän asti oli ollut laita. Sitä vastoin tulisi rahatoimikamarin jaoston, esimerkiksi sen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä kolmen jäsenen, kokoontua määrättyinä viikonpäivinä päättämään vähemmän tärkeistä asioista, joita kansliaosasto ei voinut ratkaista ja joissa istunnoissa asiallisetkin saisivat olla saapuvilla. Näihin seikkoihin nähden oli pidetty tarpeellisena määräystä, että rahatoimikamari oli päätösvaltainen, kun paitsi keskustelujen johtajaa vähintään kolme jäsentä tahi varajäsentä otti osaa päätöksiin.

Suuremman yhtäjaksoisuuden saavuttamiseksi olisi tosin ollut suotavaa, että rahatoimikamarin jäsenet valittaisiin nykyistä pitemmäksi ajaksi, esimerkiksi neljäksi tahi viideksi vuodeksi. Mutta siihen katsoen että kaupunginvaltuusmiehet valittiin ainoastaan kolmeksi vuodeksi ja kun, niinkuin edellä mainittiin, komitea oli ollut sitä mieltä, että rahatoimikamarin jäsenet olisi mikäli mahdollista valittava kaupunginvaltuusmiehistä, oli kolmivuotista vaalikautta pidetty sopivimpana. Sitä vastoin olisi puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan virka täytettävä, ei niinkuin tähän asti vuodeksi kerrallaan, vaan kolmivuotiskaudeksi. Jäsenille olisi myönnettävä hiukan korotettua palkkiota eli 30 markkaa kultakin varsinaiselta tai ylimääräiseltä istunnolta, jossa pöytäkirjaa pidettiin, ja varapuheenjohtajalle vakinaista palkkiota 3,600 markkaa, velvoittamalla hänet eri korvauksetta astumaan puheenjohtajan sijaan viimeksi mainitun ollessa laillisesti estettynä tahi virkalomalla. Sen lisäksi tulisi varapuheenjohtajalle kolmasosa puheenjohtajan palkasta, jos viimeksi mainittu oli kahta viikkoa kauemmin estetty tehtäviään hoitamasta.

Kamarin puheenjohtajan asemasta oli komiteassa ollut melko lailla eriäviä mielipiteitä. Enemmistö oli ollut sitä mieltä, että puheenjohtajan asema olisi kokonaan uudestijärjestettävä ja hänelle annettava suurempaa vaikutusvaltaa kaupunginhallinnon hoitoon ja asiain käsittelyyn, kuin mitä tähän asti oli ollut laita. Tästä seuraisi, että hän myöskin olisi vastuunalainen hallinnosta. Asiain ratkaiseminen tähän suuntaan tietäisi hallinnon keskittämistä, mikä epäilemättä olisi suureksi ja todelliseksi hyödyksi kaupungin taloudellisten asiain hoidolle. Tehtäviensä ohella kamarin istunnoissa olisi puheenjohtajan velvollisuutena tarkoin seurata kaupungin kehitystä ja hallintoa sekä, jos hän jossakin kohden havaitsi puutteita, niistä ilmoittaa kamarille. Niinikään tulisi hänen hankkia varmuutta siitä, miten niitä kaupunginhallinnon aloja, jotka eivät olleet välittömästi rahatoimikamarin silmälläpidon alaisia, hoidettiin, ja tulisi hänen sentähden olla oikeutettu kaikilta kaupungin virkamiehiltä viipymättä saamaan ne tiedot ja ilmoitukset, joita katsoi toimintaansa varten tarvitsevänsä. Tässä tulisi puheenjohtajan mikäli mahdollista katsoa, että tarpeellista säästäväisyyttä noudatettiin, että kaupungin kiinteistöjä ja maa-alueita edullisimmalla tavalla käytettiin sekä että kaupunginhallinnon eri haarat, mikäli mahdollista, toimivat yhtenäisesti. Tähän katsoen olisi hän myös oikeutettu, kun tarpeelliseksi katsoi, olemaan saapuvilla kaupungin hallitusten ja lautakuntain istunnoissa sekä ottamaan osaa keskusteluihin, mutta ei päätöksiin. Edelleen olisi kamarin puheenjohtaja, ellei hän ollut kaupunginvaltuuston jäsen, velvollinen olemaan saapuvilla valtuuston kokouksissa ja siellä antamaan tietoja, joita valtuusto katsoi tarpeellisiksi, sekä kutsusta saapumaan valmistusvaliokuntaan antamaan tarpeellisia tietoja ja selityksiä. Vihdoin tulisi puheenjohtajan pitää silmällä rahatoimikamarin kaikkia osastoja. Huomattavin etu tällaisesta puheenjohtajan aseman ja toimivallan uudestijärjestämisestä olisi, että hallinto siten tulisi yhtenäisempi, sitä voitaisiin hoitaa suuremmalla tarmolla ja kunnallispolitiikkaa voitaisiin johtaa päämäärästään tietoisella tavalla.

Komitean ehdotus siis tiesi, että rahatoimikamarin puheenjohtajan asema olisi perinpohjin uudestijärjestettävä, hänen toimivaltansa ja oikeuksiansa tuntuvasti laajennettava sekä suhteellisesti tähän myöskin hänen vastuunalaisuutensa ja velvollisuutensa ulotettava entistä laajemmalle, kamarille annettujen tehtävien ja sille määrätyn toimialan niitä mainituilta kohdin rajoittamatta. Puheenjohtajan, joka samoin kuin kamarin muutkin jäsenet valittaisiin kolmeksi vuodeksi, tulisi saada vähintään 20,000 markan vuosipalkkio.

Komitean ehdotuksen mukaan olisivat rahatoimikamarin toimeenpanevina eliminä:

1) kansliaosasto, jonka tehtävänä olisi asiain valmistelu ja esittely;

2) kamreeriosasto, jonka tulisi hoitaa kaupungin kirjat ja tilit sekä tarkastaa saapuneet laskut ja maksunsuoritusta varten kirjaan panna asianmukaisessa järjestyksessä hyväksytyt laskut ja rahatilaukset;

3) kassaosasto, jonka asiana olisi vastaanottaa kaupungin tulot ja toimittaa maksunsuoritukset sen puolesta; sekä

4) asiamiesosasto, jonka tehtävänä olisi tuomioistuimissa ja viranomaisissa käyttää kaupungin puhevaltaa, hoitaa kaupungin omistusoikeus- ja vakuuskirjoja, laatia kauppakirjat, välikirjat ja luovutuskirjat sekä hoitaa konkurssivalvonnat y. m., ellei rahatoimikamari ole muuta määrännyt.

Kanslian johtajana toimisi rahatoimikamarin sihteeri, kamreeriosastoa taas johtaisi kaupunginkamreeri, kassaosastosta vastaisi kaupunginkassanhoitaja ja asiamiesosaston töitä johtaisi kaupungin asiamies.

Eri osastoihin perustettaisiin niinkään erinäisiä uusia virkoja.

Mietinnön mukana seurasi niinkään ehdotus sekä rahatoimikamarin uudeksi ohjesäännöksi että kamarin ynnä sen kanslia-, kamreeri-, kassa- ja asiamiesosaston johtosäännöksi samoin kuin kamarin ja sen mainittujen osastojen vuosirahansäännöksi.

Viimeksi mainitun ehdotuksen mukaan nousisivat rahatoimikamarin ja sen aliosastojen menot 1913 vuoden menosäännön määrästä 161,500 markasta 224,200 markkaan.

Erityisessä kaupunginvaltuustolle lähetetyssä kirjelmässä helmikuun 26 päivältä rahatoimikamari, joka oli puheena olevat ehdotukset sinänsä hyväksynyt, ehdotti, että valtuusto päättäisi:

k. senaatilta hankkia vahvistuksen rahatoimikamarin uuden ohjesäännön ehdotukselle; sekä

edellyttäen mainitun ohjesäännön saavan asianmukaisen vahvistuksen, hyväksyä molemmat muut ehdotukset voimaan astuviksi valtuuston vastedes määrättävänä aikana, sittenkun rahatoimikamarin ohjesääntö oli asianmukaisesti vahvistettu.

Asiaa esiteltäessä päätti 1) kaupunginvaltuusto panna sen pöydälle johonkin syksyllä 1912 pidettävään kokoukseensa.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan lokakuun 19 päivänä 1909 oli valinnut 2) edustajia yksissä neuvoin maistraatin kanssa tarkastamaan kaupungin voimassa olevia rakennusjärjes-

Rakennustar-
kastuksen uu-
destijärjestä-
minen.

1) Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 19 §. — 2) Ks. 1909 vuod. kert. siv. 115.

tyksiä, antoi siten asetettu komitea, johon maistraatti myös oli kutsunut kaupungininsinöörin ja kaupunginasemakaava-arkkitehdin, huhtikuun 30:nä päivätyn ¹⁾ mietinnön asiasta.

Mainitussa mietinnössä komitea m. m. lausui, että sen käsiteltäväksi myös oli annettu kauan päiväjärjestyksessä ollut kysymys ajanmukaisen rakennustarkastuksen aikaansaamisesta Helsingissä sekä kaupunginvaltuustossa tehty ehdotus rakennustarkastuksessa noudatettavan sivusaatavataksan uudistamisesta siinä luettelujen eräin korottamiseksi ja sellaisen muutoksen toimeensaamiseksi, että puheenalaiset maksut suoritettaisiin välittömästi kaupunginkassaan. Komitean toimeksi annettu tehtävä tarkoitti niinquodoin etusijassa ehdotuksen laatimista uudistetuksi rakennusjärjestykseksi. Komiteassa olikin jo laadittu sitä varten luonnos, joka oli erinäisissä kokouksissa ollut alustavasti tarkastettavana. Kun tämä asia kuitenkin vielä kaipasi pitkälistä valmistelua, ei ollut toiveita että suunniteltu rakennusjärjestys voitaisiin lähimmässä tulevaisuudessa saattaa voimaan. Näin ollen ja kun toiselta puolen kysymys rakennustarkastuksen ja sen yhteydessä olevien olojen uudistamisesta oli erittäin kiireellistä laatua ja kaipasi välittömiä toimenpiteitä, oli komitea katsonut asianmukaiseksi käsitellä ensin nämä erikoiskysymykset ja antaa niistä eri mietinnön. Tämän johdosta oli komitea vertaillen tarkastanut ne uuden rakennusjärjestyksen ehdotuksen osat, jotka olivat erottamattomassa yhteydessä rakennustarkastuksen kanssa. Ehdotettu rakennustarkastuksen uudestijärjestäminen ei kuitenkaan ollut toimeenpantavissa tekemättä vähäisiä muutoksia nykyään voimassa olevaan rakennusjärjestykseen. Nämä muutokset kuitenkin olisivat laadultaan väliaikaisia ja pysyisivät voimassa, kunnes rakennusjärjestyksen perinpohjaisempi uudistus saataisiin aikaan.

Komitea huomautti, että rakennustarkastuksen nykyistä järjestelyä täytyi pitää väliaikaisena sekä täysin tehokkaalle tarkastukselle asetettavia vaatimuksia vastaamattomana. Syynä tähän asianlaitaan oli tarkastushenkilökunnan vähälukuisuus, sillä kaikista ponnistuksistaan huolimatta oli rakennustarkastajan ja hänen kahden apulaisensa mahdoton tehokkaasti valvoa, että viranomaisien antamia määräyksiä ja rakennusjärjestyksen säännöksiä asianmukaisesti noudatettiin. Rakennustarkastuksen velvollisuutena oleen työtaakaan laajuus kävi näkyviin seuraavista tiedoista. Tarkastuksen alaisena oli vuonna 1909 ollut kaikkiaan 285, vuonna 1910 425 ja vuonna 1911 450 rakennusmaata. Rakennusjärjestyksen mukaan oli näillä rakennusmailla puheenalaisina vuosina

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 35.

toimitettava kunakin 606, 1,075 ja 1,281 katselmusta. Mutta näiden katselmustoimitusten lisäksi oli välttämätöntä järjestää rakennustöiden silmälläpito niin, että viranomaiset katselmusten väliaikoina olivat täysin selvillä siitä, mitä työmailla tapahtui sekä miten rakennusjärjestyksen määräyksiä noudatettiin. Sitä varten tuli tarkastavan virkamiehen käydä joka työmaalla ainakin kerran viikossa. Tämän tarkastuksen puoli olisi Helsingissä vuosina 1909—1911 vaatinut keskimäärin 10,300 katsastusta vuodessa eli 33 katsastusta päivittäin. Nykyisellä harvalukuisella henkilökunnalla, jonka aika sitä paitsi tyyten kului piirustusten tarkastukseen ja konttoritehtäviin, ei tätä yhtäjaksoista valvontaa ollut voitu toimittaa täysin tehokkaasti, vaan oli katsastuksia toimitettu ainoastaan mikäli aika ja muut tehtävät olivat sallineet. Henkilökunnan riittämättömyys oli näin ollen aivan ilmeinen, ja erittäin tuntuvaksi tämä puute kävisi siinä tapauksessa, että komitean valmistettavana olevan uuden rakennusjärjestyksen ehdotus vahvistettaisiin. Tämän ehdotuksen mukaan lisääntyisi nimittäin pakollisten katselmusten luku uutisrakennuksilla neljästä seitsemäksi ja muutospakettien rakennuksilla tulisi useimmissa tapauksissa lisäksi yksi katselmus, jota paitsi väliaikoinakin olisi toimitettava tarkastuskatselmuksia. Komitea oli sentähden katsonut olevan ehdottaminen rakennustarkastuskonttorin henkilökuntaa lisättäväksi, joka lisäys, vaikka olikin sinänsä sangen tuntuva, kuitenkin vain vastasi sitä työvoimaa, mikä nykyoloissa oli välttämättömän tarpeellinen. Konttorin nykyisten kolmen virkamiehen lisäksi, joista insinöörinkin asetettaisiin vakinaiselle palkkasäännölle, tulisi komitean ehdotuksen mukaan rakennuskontrollööri, apulaisrakennusinsinööri, kanslisti ja apulaiskanslisti, joilla itsekullakin olisi määrätty työtehtävänsä.

Komitea oli laatinut m. m. ehdotuksen kaupungin rakennustarkastuskonttorin johtosäännöksi ja kaupungin toukokuun 3 päivänä 1895 vahvistetun rakennusjärjestyksen muuttamiseksi sekä esitti, että kaupunginvaltuusto ottaisi ehdotukset tarkastettaviksi ja antaisi ne oman lausuntonsa kera maistraattiin edelleen käsiteltäviksi.

Mainitut ehdotukset olivat seuraavat:

Ehdotus Helsingin kaupungin rakennustarkastuskonttorin johtosäännöksi.

1 §.

Helsingin kaupungin rakennustarkastuskonttorin tehtävänä on maistraatin silmälläpidon alaisena valvoa kaupungissa harjoitettua rakennustoimintaa rakennusjärjestysten määräysten mukaisesti.

2 §.

Rakennustarkastuskonttoria johtaa rakennustarkastaja, ja sen muuna palvelushenkilökuntana ovat apulais-rakennustarkastaja, rakennusinsinööri, rakennuskontrollööri, apulais-rakennusinsinööri, kanslisti, apulaiskanslisti sekä tarpeelliset ylimääräiset apulaiset ja palvelusmiehet.

3 §.

Rakennustarkastajan asettaa kaupunginvaltuusto maistraatin ehdotuksesta. Hänen ei ole lupa laatia piirustuksia paikkakunnalla toimeenpantavia rakennusyrityksiä varten eikä sellaisia yrityksiä johtaa, ei myöskään pitää muuta virkaa eikä ottaa hoitaakseen tointa, joka on esteeksi hänen toiminnalleen kaupungin palveluksessa.

Rakennustarkastajan velvollisuutena on ylinnä johtaa rakennustarkastusta. Eritoten tulee hänen:

a) pitää silmällä, että rakennustarkastuskonttorin palveluksessa olevat henkilöt täyttävät velvollisuutensa;

b) ottaa tarpeellinen palveluskunta;

c) tarkastaa saapuneet piirustukset ja suorittaa rakennusjärjestyksessä määrätyt katselmukset ja muut toimitukset;

d) rakennusjärjestystä rikottaessa tahi muuten tarpeen vaatiessa, ja erittäinkin, kun vaaraa katsotaan olevan olemassa, siitä viipymättä maistraatille ilmoittaa sekä ehdottaa tämän johdosta tarpeellisia toimenpiteitä;

e) maistraatin määräyksestä olla osallisena toimittamassa tahi itse toimittaa sellaisia hänen työalaansa kuuluvia katselmuksia ja katsastuksia, joita ei ole mainittu rakennusjärjestyksessä;

f) tarvittaessa olla saapuvilla tahi kutsuttaessa saapua niihin maistraatin istuntoihin, joissa rakennusasioita käsitellään, sekä siellä antaa tarpeelliset lausunnot;

g) kaikista uutis- ja lisärakennuksissa sekä muutosrakennuksissa toimittamistaan katsastuksista pitää päiväkirjaa, jossa mainitaan hänen tekemänsä muistutukset ja antamansa määräykset;

h) vastata siitä, että rakennustarkastuskonttorin asiana oleva maksunpano toimitetaan vahvistetun taksan mukaisesti, sekä tarkastaa ja oikeaksi todistaa konttorissa tehty maksunpanoluettelo; sekä

i) vuosittain maaliskuun kuluessa maistraatille antaa kertomus rakennustarkastuskonttorin toiminnasta edellisenä vuonna, jonka kertomuksen tulee sisältää kaupungin kunnallishallinnosta annettavaan kertomukseen pantavia tilastotietoja kaupungin rakennustoiminnasta.

Sen ohella tulee rakennustarkastajan kiinnittää huomiota rakennustoiminnan kehitykseen ylipäätään sekä maistraatille tehdä ehdotuksia niiksi yleisiksi määräyksiksi ja muiksi toimenpiteiksi, joita siihen nähden havaitaan tarpeellisiksi.

4 §.

Apulais-rakennustarkastajan asettaa kaupunginvaltuusto maistraatin ehdotuksesta. Hänen ei ole lupa laatia piirustuksia paikkakunnalla toimeenpantavia rakennusyrityksiä varten eikä sellaisia yrityksiä johtaa, ei myöskään pitää muuta virkaa eikä ottaa hoitaakseen tointa, joka on esteeksi hänen toiminnalleen kaupungin palveluksessa.

Apulais-rakennustarkastajan velvollisuutena on rakennustarkastajan silmälläpidon alaisena ja hänen kerallaan valvoa kaupungissa harjoitettua rakennustoimintaa sekä siihen nähden erittäin:

- a) olla osallisena toimittamassa ja itsekin toimittaa rakennustarkastajan hänen tehtäväkseen antamia katselmuksia, tarkastuksia ja katsastuksia;
- b) kaikista suorittamistaan toimituksista ja virassa tekemistään huomioista pitää päiväkirjaa, jossa mainitaan hänen tekemänsä muistutukset ja antamansa määräykset; sekä
- c) rakennustarkastajan ollessa virasta vapaana tahi estettynä hoitaa hänen virkaansa.

5 §.

Rakennusinsinöörin asettaa kaupunginvaltuusto maistraatin ehdotuksesta. Hänen ei ole lupa laatia rakennuskonstruktсионien piirustuksia, ehdotuksia tahi laskelmia eikä johtaa rakennustöitä paikkakunnalla, ei myöskään pitää muuta virkaa eikä ottaa hoitaakseen tointa, joka on esteeksi hänen toiminnalleen kaupungin palveluksessa.

Rakennusinsinöörin on velvollisuus rakennustarkastajan silmälläpidon alaisena:

- a) tutkia ja tarkastaa saapuneet rakennusten kannattavain konstruktсионien piirustukset ja laskelmat;
- b) rakennustarkastajan käskystä rakennuspaikoilla tarkastaa valmiit konstruktсионit ja niiden yhtäpitäväisyys annettujen laskelmain ja piirustusten kanssa;
- c) ilmitulleista virheistä ja erittäinkin, kun vaaraa saattaa katsoa olevan tarjona, tästä viipymättä ilmoittaa rakennustarkastajalle;
- d) kaikista suorittamistaan tarkastuksista ja toimituksista sekä virassa tekemistään huomioista pitää päiväkirjaa, jossa mainitaan hänen tekemänsä muistutukset ja antamansa määräykset; sekä
- e) maistraatin määräyksen mukaan olla osallisena toimittamassa tahi itse toimittaa sellaisia hänen työalaansa kohdistuvia katselmuksia ja katsastuksia, joita ei mainita rakennusjärjestyksessä.

6 §.

Rakennuskontrollöörin asettaa maistraatti rakennustarkastajan ehdotuksesta. Hänen ei ole lupa johtaa paikkakunnan rakennusyrityksiä eikä myöskään pitää muuta virkaa eikä ottaa hoitaakseen tointa, joka on esteeksi hänen toiminnalleen kaupungin palveluksessa.

Rakennuskontrollöörin velvollisuutena on rakennustarkastajan silmälläpidon alaisena ja hänen tarkemman määräyksensä mukaan valvoa kaupungissa harjoitettua rakennustoimintaa sekä siinä kohden erittäinkin:

- a) olla apuna saapuneiden piirustusten tarkastamisessa sekä katselmusten ja toimitusten suorittamisessa rakennuspaikoilla;
- b) valvoa, ettei rakennusyrityksiä suoriteta, ennenkuin niihin kuuluvat piirustukset on asianmukaisessa järjestyksessä vahvistettu;
- c) tarkoin huolehtia siitä, että niin paraikaa toimeenpantavat konstruktсионien ja tulisijain muutokset kuin hänen valvottavikseen annetut rakennustyötkin suoritetaan vahvistettuja piirustuksia, konstruktсионija ja määräyksiä noudattaen; sekä
- d) kaikista edellä luetelluista toimituksista pitää päiväkirjaa, jossa mainitaan hänen tekemänsä muistutukset ja antamansa määräykset, ja on suullinen kertomus rakennuspaikoilla tehdyistä huomioista päivittäin rakennustarkastajalle annettava.

7 §.

Apulais-rakennusinsinööriin asettaa maistraatti rakennustarkastajan ehdotuksesta ja rakennusinsinööriä kuultuaan. Hänen ei ole lupa laatia rakennuskonstruktionien piirustuksia ja ehdotuksia eikä näiden laskelmia eikä johtaa rakennustöitä paikkakunnalla, ei myöskään pitää muuta virkaa eikä ottaa hoitaakseen tointa, joka on esteeksi hänen toiminnalleen kaupungin palveluksessa.

Apulais-rakennusinsinööriin on velvollisuus:

- a) rakennusinsinööriin silmälläpidon alaisena tarkastaa annetut konstruktiosionilaskelmat;
- b) olla osallisena toimittamassa sekä itsekin toimittaa rakennusinsinööriin hänen huolekseen antamia katselmuksia, tarkastuksia ja laskelmia; sekä
- c) kaikista toimituksistaan ja virassa tekemistään huomioista pitää päiväkirjaa, jossa mainitaan hänen tekemänsä muistutukset ja antamansa määräykset.

8 §.

Kanslistin, jonka maistraatti asettaa rakennustarkastajan ehdotuksesta, on velvollisuus rakennustarkastajan silmälläpidon alaisena:

- a) tarkastaa rakennusverotuksen pohjana olevat laskelmat, laskea niiden säädettyjen maksujen määrät, joiden maksunpano on rakennustarkastuskonttorin asia, pitää sanottujen maksujen debiteerausluetteloja sekä kirjottaa ja rahatoimikonttoriin antaa niistä maksuliput kannettaviksi ja perittäviksi;
- b) kaikista toimittamistaan tarkastustöistä ja verotuslaskelmista pitää tarkkoja kirjoja; sekä sitä paitsi
- c) pitää rakennustarkastuskonttorissa tarpeelliset diariot.

9 §.

Apulaiskanslistilla, jonka rakennustarkastaja ottaa, on velvollisuutena:

- a) huolehtia kirjeiden, katselmuskirjain ja muiden toimituskirjain kirjottamisesta; sekä
- b) hoitaa luettelonpito konttorissa.

10 §.

Rakennustarkastuskonttorin vakinaisia virkamiehiä, paitsi kanslistia ja apulaiskanslistia, otettaessa varataan molemmin puolin kuuden kuukauden irtisanomisaika.

11 §.

Maistraatin asiana on hakemuksesta myöntää rakennustarkastuskonttorin virkamiehille virkavapautta sekä määrätä heidän sijaisensa. Konttorin henkilökunnan virkalomaehdotuksen laatii rakennustarkastaja, alistuen sen maistraatin hyväksyttäväksi. Virkaloman ajaksi on näiden virkamiesten asetettava puolestaan maistraatin hyväksymä viransijainen, ja on virkaloman jaossa myös vaarinoitettava, että tuollaista lomaa eivät yhtäaikaan nauti rakennustarkastaja ja apulais-rakennustarkastaja, eivätkä myöskään rakennusinsinööri ja apulais-rakennusinsinööri.

12 §.

Rakennustarkastuskonttorin päiväkirjat, diariot, luettelot ja maksunpanoluettelot sekä niiden perustuksena olevat laskelmat on vaadittaessa näytettävä maistraatille.

Rakennustarkastuskonttori pidetään yleisölle avoinna kaikkina arkipäivinä maistraatin määrääminä aikoina.

Ehdotus Helsingin kaupungissa voimassa olevan, toukokuun 3 päivänä 1895 annetun rakennusjärjestyksen 52, 63 ja 103 §§:n muuttamiseksi toisin kuuluviksi.

52 §.

Tähän pykälään lisätään seuraavat säännökset:

Rakennustarkastukseen kuuluvista toimituksista suoritetaan säädetyn toimituskirjain lunastuksen lisäksi maksua taksan mukaan.

Uutisrakennuksista, lisä-, korotus- ja muutostalouksista sekä rakennus-, rakenne- ja julkisivumuutoksista on laadittava sellaiset laskelmat kuin tämän maksun määrittämiseksi on tarpeellista.

62 §.

Tämän pykälän ensimmäisen ja toisen momentin väliin pannaan näin kuuluva lisämomentti:

Oikeudesta kadun tahi yleisen paikan erilleen aitaamiseen suoritetaan tämän taksan mukainen maksu. Kruunu ja yleiset laitokset ovat kuitenkin tästä velvollisuudesta vapaat.

103 §.

Tähän pykälään lisätään näin kuuluva momentti:

Oikeudesta ulokerakennuksen teettämiseen tonttirajan ulkopuolelle kadulle tahi yleiselle paikalle päin suoritetaan taksan mukainen maksu.

Asiaa esiteltäessä hyväksyi ¹⁾ kaupunginvaltuusto edellä olevat kaksi ehdotusta, mistä maistraatille oli ilmoitettava sen asiana oleviin toimenpiteisiin ryhtymistä varten.

Kysymys asuntolautakunnan asettamisesta.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan kesäkuun 13 päivänä 1911 oli päättänyt ²⁾ hankkia rahatoimikamarin ja terveydenhoitolautakunnan lausunnot työväenasiain lautakunnan tekemän, asuntolautakunnan asettamista tarkoittavan ehdotuksen johdosta, antoi kamari asiasta lausunnon ³⁾ sekä lähetti sen keralla valtuustolle terveydenhoitolautakunnan kamariin antaman lausunnon ³⁾ asiasta.

Mainitussa lausunnossa puolsi rahatoimikamari tehokkaamman asuntotarkastuksen, asunnonvälityksen ja asuntotilastollisten tutkimusten aikaansaamista ja erittäinkin asumuskysymysten valmistelua käsittelyä, jota vastoin kamari esittämillään perusteilla ehdotti, että kysymys erikoisen asuntolautakunnan asettamisesta saisi raueta. Kamari esitti kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että ehdotus asuntolautakunnan asettamisesta ei aiheuta toimenpidettä; sekä

että tehtäväksi annetaan:

¹⁾ Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 37 §. Ks. myös tätä kert. siv. 95 ja seur. —

²⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 203 ja seur. — ³⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 30.

terveydenhoitolautakunnalle täydellisen ehdotuksen laatiminen tehokkaan asuntotarkastuksen aikaansaamista tarkoittaviksi toimenpiteiksi;

kunnan työnvälitystoimiston johtokunnalle seikkaperäisen ehdotuksen laatiminen erityisen asunnonvälitysosaston järjestämiseksi toimistoon;

tilastokonttorille lausunnon antaminen asuntotilastollisen ensiaineiston kokoomista ja järjestämistä koskevasta kysymyksestä; sekä

työväenasiain lautakunnalle ehdotuksen laatiminen lautakunnan toimialan laajentamiseksi siihen suuntaan, että asuntopoliittisiin ja niiden yhteydessä oleviin yhteiskunnallisiin kysymyksiin pannaan erityistä huomiota.

Siltä varalta kuitenkin, että ehdotus asuntolautakunnan asettamisesta saavuttaisi kaupunginvaltuuston hyväksymisen, huomautti rahatoimikamari, että lautakunnan kokoonpanoa olisi muutettava sikäli, että kamarikin saisi valita jäsenen lautakuntaan.

Terveydenhoitolautakunta taas esitti:

että työväenasiain lautakunnan valiokunnan laatima ehdotus asuntolautakunnan asettamisesta hyväksyttäisiin;

että mainitun valiokunnan laatima ehdotus tämän lautakunnan johtosäännöksi niinkään hyväksyttäisiin, kuitenkin siten muutettuna, että lautakunnan itseoikeutettuja jäseniä olisivat ensimmäinen kaupunginlääkäri, kaupungin tilastokonttorin johtaja ja kaupungin-
asemakaava-arkkitehti; sekä

että asuntotarkastusta kaupungissa vastedes toimittaisi sitä varten asetettu terveydenhoitolautakunnan alainen asuntotarkastaja, joka saisi 7,200 markkaa palkkaa ja 500 markkaa matkarahoja.

Näiden lausuntojen yhteydessä esitettiin yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämisyhdistyksen kaupunginvaltuustolle antama kirjoitus ¹⁾, jossa yhdistys puolsi ehdotusta asuntolautakunnan asettamisesta.

Ennen muuhun toimenpiteeseen ryhtymistä asiassa päätti ²⁾ kaupunginvaltuusto sen lähettää kunnan työnvälitystoimiston johtokuntaan, tilastokonttoriin ja työväenasiain lautakuntaan, joiden tuli lausua mielensä rahatoimikamarin näille ehdottamista uusista tehtävistä.

Mainittujen viranomaisten annettua lausuntonsa ¹⁾ asiasta lähetti ³⁾ kaupunginvaltuusto sen edelleen valmisteltavaksi erikoisvaliokuntaan, johon valittiin herrat Stenroth, Ehrnrooth, Zilliacus ja F. von Wright sekä arkkitehti K. Lindahl.

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 69. — ²⁾ Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 36 §. — ³⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 10 p. 2 §.

Rekisteritoimiston perustaminen vaivaishoitohallitukseen.

Kirjelmässä ¹⁾ toukokuun 20 päivältä lausui vaivaishoitohallitus, että Helsingin vaivaishoidolle lokakuun 23 päivänä 1896 vahvistetun ohjesäännön 20 §:n o) momentin mukaan tuli hallituksen, tarkemman tiedon saamiseksi niistä avustuksista, joita köyhät ja avuntarvitsijat muista rahastoista tahi kassoista saivat, vuosittain hankkia tuollaisia avustuksia antavilta viranomaisilta ja yhdistyksiltä varmat tiedot näistä sekä myös puolestaan tarpeen vaatiessa antaa mainituille viranomaisille ja yhdistyksille tarpeellisia tietoja, jotta köyhäinhoidossa voitaisiin noudattaa mahdollisimman suurta yhtenäisyyttä ja järjestystä. Tämän johdosta oli monasti tehty yrityksiä tuollaisen yhteistyön aikaansaamiseksi, mutta nämä yritykset eivät olleet menestyneet, etusijassa syystä että kyllin käytännölliset järjestelyt tämän yhteistyön aikaansaamiseksi olivat vasta viime aikoina tulleet tunnetuiksi sekä myös syystä että eräät kaupungissa toimivat armeliaisuusyhdistykset olivat olleet jossain määrin vastahakoisia antamaan avustamainsa henkilöjen luetteloja. Vaivaishoitohallitus oli sentähden katsonut tarpeelliseksi keskuudestaan asettaa valiokunnan ehdottamaan tarkoituksenmukaisia toimenpiteitä tarpeellisen yhteistoiminnan aikaansaamiseksi kaupungin vaivaishoidon ja paikkakunnalla toimivain armeliaisuusyhdistysten kesken. Tämä valiokunta oli työnsä suorittuaan antanut vaivaishoitohallitukselle mietintönsä. Valiokunta, joka, sen johdosta että eräälle sen jäsenistä oli vaivaishoitohallituksen toimesta hankittu tilaisuus ottaa selville, miten tämä yhteistyö oli järjestetty Tukholmassa, oli voinut käyttää hyväkseen käytännössä saavutettua kokemusta tällä alalla, oli sen perusteella katsonut, että tuollainen yhteistyö olisi sopivimmin järjestettävissä perustamalla n. s. rekisteritoimisto, jonka tehtävänä olisi hankkia ja sitten asianomaisten saatavana pitää tarpeellisia tietoja avuntarvitsijoista. Vaivaishoitohallitus oli pitänyt tuollaisen rekisteritoimiston aikaansaamista tarpeellisenä. Saattoi tosin epäillä, antaisivatko yksityiset armeliaisuusyhdistykset toimistolle sen tarvitsemia tietoja. Mutta kun tuollainen rekisteritoimisto oli omansa tuntuvasti helpottamaan puheenalaisten yhdistystenkin työtä sekä myös hillitsemään kerjuuta, sen johdosta että niin yhdistykset kuin yksityisetkin voivat toimistosta saada luotettavia tietoja avunetsijain tarpeista, sekä kun kaupunginvaltuusto jo oli määrännyt, että armeliaisuusyhdistysten tuli, saadakseen nauttia niille myönnettyjä apurahoja, työskennellä yhdessä vaivaishoitohallituksen kanssa, oli hallitus sitä mieltä, ettei liittyminen puheenalaiseen rekisteritoimistoon myöskään olisi kohtaava vastarintaa näiden yhdistysten taholta. Edellä esitettyjä seikkoja silmällä pi-

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 46.

täen vaivaishoitohallitus m. m. anoi lupaa tuollaisen, vaivaishoitohallituksen johdettavaksi asetettavan rekisteritoimiston perustamiseen, jolle huoneiston kävisi laittaminen vaivaishoitohallituksen odotushuoneeseen.

Asiaa esiteltäessä lähetti ¹⁾ kaupunginvaltuusto sen lausunnon saamiseksi rahatoimikamariin.

Sittemmin antamassaan lausunnossa ²⁾ rahatoimikamari m. m. esitti, että kaupunginvaltuusto hyväksyisi vaivaishoitohallituksen ehdotuksen rekisteritoimiston perustamisesta hallitukseen ja tarpeellisen huoneen antamisesta toimistolle hallituksen huoneistosta.

Tähän rahatoimikamarin esitykseen kaupunginvaltuusto myöntyi ³⁾.

Kirjelmässä syyskuun 16 päivältä esitti vaivaishoitohallitus sen kokemuksen nojalla, mikä silloin oli olemassa niistä hallituksen toimitusjohtajan tehtävistä, jotka sopisi siirtää vaivaishoidon ⁴⁾ väliaikaiselle ylitarkastajalle, että tälle virkailijalle lähinnä annettaisiin toimeksi lastenhoito ja elätteleanto sekä hallitukseen perustetun rekisteritoimiston johto, mutta että hänet sen lisäksi kävisi velvoittaminen hallituksen harkinnan ja määräyksen mukaan suorittamaan muitakin toimitusjohtajan velvollisuuksiin kuuluvia tehtäviä. Samalla hallitus ehdotti, että viran pitäjä vastedes sanottaisiin lastenhoidontarkastajaksi.

Lastenhoidontarkastaja ja vaivaishoitohallituksen kanslianjohtajat.

Kun toimitusjohtaja ei voinut ottaa osaa kansliatehtäviin siinä määrin, kuin kansliatyö vaati, sekä melko suuri osa mainituista tehtävistä sentähden oli vähitellen siirtynyt kansliain palveluksessa oleville kahdelle kaitsijalle, esitti vaivaishoitohallitus lisäksi, että nämä vastedes valittaisiin kanslian johtajiksi ja velvoitettaisiin sen ohessa hallituksen harkinnan mukaan olemaan apuna silmälläpidossa ja eritoten toimitettujen tutkimusten valvonnassa. Edellyttäen kaupunginvaltuuston myöntyvän tähän oli hallitus 1913 vuoden budjettiehdotukseen pannut kaksi kanslianjohtajaa samoin palkkaeduin kuin kaitsijoilla oli.

Asiaa esiteltäessä ⁵⁾ myöntyi kaupunginvaltuusto hallituksen esitykseen; ja kun siten päätetyt toimenpiteet vaativat erältä kohdin muuttamaan kaupungin voimassa olevaa vaivaishoito-ohjesääntöä, sai vaivaishoitohallitus toimekseen laatia ehdotuksen tämän ohjesääntömuuttamiseksi tarpeellisilta kohdilta sen ohjesääntöuudistuksen yhteydessä, minkä hallitus ilmoituksensa mukaan aikoi toimittaa.

¹⁾ Valt. pöytäk. toukok. 28 p. 16 §. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 46. — ³⁾ Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 37 §. Ks. myös tätä kert. siv. 117 ja 118. — ⁴⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 215. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 22 §.

Kysymys kaupungin vaivahoidon uudistuksista ja uuden vaivahoidon ohjesäännön laatimisesta.

Sen johdosta että vaivahoidonhallitus kirjelmässä lokakuun 14 päivältä oli esittänyt, että kaupunginvaltuusto valitsisi kaksi jäsentä valiokuntaan, joka lähemmin käsittelee tehtyä ehdotusta uudistusten toimeenpanemisesta kaupungin vaivahoidossa ja siitä voimassa olevaan vaivahoidon ohjesääntöön johtuvista muutoksista, jommoisen valiokunnan hallitus ilmoitti aikovansa asettaa, valitsi 1) valtuusto puolestaan jäseniksi mainittuun valiokuntaan herra V. von Wrightin ja ent. prokuraattorin L. Kihlmanin.

Kirjelmässä marraskuun 18 päivältä lähetti maistraatti valtuustolle lääninhallituksen lähetteen, jossa kaupunginvaltuuston oli käsketty maamme vaivahoidontarkastajan vaatimuksen johdosta mahdollisimman pian ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin uuden ja kaikin puolin ajanmukaisen vaivahoidon ohjesäännön laatimiseksi kaupungille tarkoin huomioon ottamalla ne asianhaarat ja näkökohdat, joita vaivahoidontarkastaja oli eräissä läheteeseen liittyvissä kirjelmissä lähemmin esittänyt, sekä ennen kesäkuun loppua 1913 kuvernöörille lähettää anomuksen siten laaditun uuden ohjesäännön vahvistamisesta.

Kun edellä mainittu valiokunta oli asetettu tarkastamaan vaivahoidon ohjesääntöä, päätti 2) kaupunginvaltuusto lähettää asian mainittua tarkoitusta varten vaivahoidonhallitukseen.

Kysymys lähemmästä yhteistyöstä kaupungin sivistyslaitosten johtokuntain kesken.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan kesäkuun 13 päivänä 1911 oli antanut 3) komitean tehtäväksi laatia ehdotuksen lähemmän yhteistyön järjestämiseksi kaupungin sivistyslaitosten johtokuntain kesken, antoi komitea joulukuun 28:ntena mainittua vuotta päivätyn mietinnön 4) asiasta.

Mainitussa mietinnössä lausui komitea m. m. seuraavaa:

Komitean mielestä oli luultavaa, että se kunnan oppilaitosten johdon keskitys, mikä oli päässyt käytäntöön Saksassa ja Sveitsissä, olisi, jos sitä olojen mukaan sovitetussa muodossa Suomen kaupungeissa sovellettaisiin, tšekäläistenkin kunnallisten oppilaitosten kehitykselle hyödyksi. Keskuslautakunnan asettaminen kaupungin oppilaitoksia varten olisi sentähden sangen sovelias toimenpide. Ei voinut olla tarkoituksenmukaista, että laitokset, jotka, kuten kansanlastentarhat, kansa- ja käsityöläiskoulut, suhtautuivat toisiinsa, niinkuin perustus, jatko ja loppu ja joitten niinmuodoin tulisi muodostaa elimellinen kokonaisuus, tai jotka työskentelivät yhtä rinnan, niinkuin kansakoulut ja kasvatuslaitokset tahi kansakoulujen jatkoluokat ja käsityöläiskoulut, olivat kukin eri johtokuntansa alaisia, jotka vain satunnaisesti olivat yhteistoiminnassa keskenään

1) Valt. pöytäk. marrask. 12 p. 18 §. — 2) Valt. pöytäk. jouluk. 10 p. 1 §. — 3) Ks. 1911 vuod. kert. siv. 217. — 4) Valt. pain. asiakirj. n:o 70 vuodelta 1911.

ja silloinkin ainoastaan kirjallisesti. Oli aivan epäilemätöntä, että väärinkäsitykset helpommin vältettäisiin ja perinpohjainen, kaikkia asianosaisia mahdollisimmassa määrässä tyydyttävä käytännöllisten asiain ratkaisu tavallisesti varmemmin ja nopeammin saavutettaisiin asiantuntijain suullisilla keskusteluilla kuin virkakirjelmää käyttämällä, ja se perinpohjaisempi tutustuminen kunnallisen opetustyön eri aloihin, minkä keskuslautakunnan jäsenet yhteisissä neuvotteluissa saavuttaisivat, olisi aivan luultavasti opastava heitä näkemään toiselta puolen sellaisia puutteellisuuksia eri oppilaitosten järjestysmuodossa ja työtavassa ja toiselta puolen sellaisia tilaisuuksia näiden laitosten keskinäiseen vuorovaikutukseen, joita nykyisen eristystilan johdosta ei ollut huomattu. Kaupunginvaltuustollekin, jolle kaupungin nopean kasvamisen johdosta kasaantui vuosi vuodelta yhä suurempi joukko käsiteltäviä asioita, olisi epäilemättä tuntuvaa etua siitä, että eri johtokuntain alaisia oppilaitoksia koskevista asioista olisi saatavissa lausuntoja alituiselta komitealta, jossa asiaan osalliset johtokunnat olisivat edustettuina. Mahdollisimman tarkan suunnitelmanmukaisuuden ja yhtenäisyyden saavuttaminen kunnallisen opetustoimen kehityksessä — joka päämäärä näytti toivottavalta niin taloudelliselta kuin kasvatusopilliseltakin kannalta — helpottuisi tuntuvasti, jos asetettaisiin kaupungin oppilaitoksille yhteinen keskuskomitea.

Komitea luetteli eräitä vuosina 1909—11 kansakoulujen johtokunnan käsiteltävinä olleita senlaatuksia asioita, joiden ratkaisua kaupungin sivistyslaitosten keskuslautakunta olisi voinut käsitteyllään edistää.

Niinkuin tunnettu, oli senaatti antanut erään komitean tehtäväksi laatia ehdotuksen maamme käsityöläiskoulujen uudesti järjestämiseksi. Tämän komitean mietintö kuului sisältävän ehdotuksen, jossa määriteltiin näiden koulujen kehityksen yleiset perusteet, mutta varattiin asianomaisille kunnille tilaisuus muodostaa eräät koulujen työsuunnitelman yksityiskohdat paikkakunnan tarpeitten mukaisesti. Käsityöläiskoulujen opetuksen järjestämisen asian likeisessä yhteydessä oli kysymys kansakoulujen jatkoluokkain järjestämisestä. Opetuksen tuli epäilemättä olla etusijassa käytännöllistä laatua niin käsityöläiskouluissa kuin jatkoluokillakin, mutta nämä molemmat laitokset eivät saaneet kilpailla keskenään, vaan tuli niiden mahdollisimman hyvin täydentää toisiaan. Kohta kun käsityöläiskouluja koskeva uusi asetus oli annettu, olisi tähän kuuluvat kysymykset otettava perinpohjin harkittaviksi komiteassa tai lautakunnassa, johon kuului ammattimiehiä sekä käsityöläis- että kansakoulujen alalta, ja nämä kysymykset sopisi antaa kaupungin oppilaitosten vastaisen keskuslautakunnan käsiteltäviksi.

Keskuslautakunnan kävisi myös velvoittaminen antamaan lausuntoja kaikista hakemuksista, jotka tarkoittavat avustuksen saamista anniskeluosakeyhtiön voittovaroista kaupungissa toimiville sivistysyrityksille, sekä pitämään silmällä myönnettyjen määrärahan käyttämistä. Täten tuotettaisiin huomattavaa huojennusta niille johto- ja lautakunnille, joiden huolena nämä tehtävät nykyään olivat. Ja sille valiokunnallekin, jonka oli lautakuntain antamain lausuntojen perusteella tehtävä ehdotus voittovarain jakamiseksi, olisi eduksi, että se, ainakin mitä sivistyslaitoksille myönnettäviin avustuksiin tuli, voisi nojautua yhden ainoan lautakunnan antamaan lausuntoon, sensijaan että sen nyt täytyi yhteensovittelalla useita eri ehdotuksia.

Lautakunnalta sopisi myös vaatia lausuntoja erinäisille kunnan opetustyössä toimiville virkailijoille ehdotetuista johtosäännöistä sekä tärkeämmistä virkanimityksistä.

Vaikka siis komitean mielestä keskuslautakunnan pääasiallisesti tulisi toimia neuvovana laitoksena, kävisi kuitenkin vähitellen eräät asiat antaminen sille ei ainoastaan lausunnon saamista varten, vaan ratkaistaviksikin. Niinpä sopisi keskuslautakunnan, siinä tapauksessa että ehdotus kansanlastentarhain avustusten panemisesta maksettaviksi kaupungin vuotuisesta menosäännöstä hyväksyttiin, toimittaa kaupunginvaltuuston siihen tarkoitukseen varaaman määrärahan jakaminen eri lastentarhain kesken hankittuaan ehdotuksen siltä johtokunnalta, jonka alaisina lastentarhat lähinnä olivat. Toiselta puolen näytti sopivalta, että kysymystä määrärahan jakamisesta kansanlastentarhain voimassapitämiseksi käsitteli kaksi viranomaista: lastentarhain johtokunta ja keskuslautakunta.

Lopuksi olisi keskuslautakunta sovelias elin hoitamaan sellaisia kunnan opetustoiminnan alaan kohdistuvia tehtäviä, jotka eivät kuuluneet muiden johto- ja lautakuntain toimialaan.

Jotta keskuslautakunnalla kunkin eri kysymyksen käsittelyssä olisi käytettävänä tarpeellinen yksityisiseikkain tuntemus, olisi lautakunta oikeutettava asiantuntijoiksi kutsumaan ne kaupungin virkamiehet, joita se halusi kuulla. Toiselta puolen olisi eräät kaupungin virkamiehet: kansakoulutarkastajat, käsityöläis- ja ammattikoulujen johtajat, lastentarhain tarkastaja sekä työväenasiain lautakunnan ja kasvatustalouden sihteerit julistettava oikeutetuiksi olemaan saapuvilla keskuslautakunnan kokouksissa sekä siellä lausumaan mielensä.

Keskuslautakunnan äänioikeutettuina jäseninä olisivat eräitten johto- ja lautakuntain valitsevat edustajat sekä kaupunginvaltuuston valitsema lainopillisesti sivistynyt henkilö.

Toistaiseksi tulisi seuraavilla johto- ja lautakunnilla itsekullakin

olla edustajansa keskuslautakunnassa, nimittäin kansakoulujohtokunnalla, työväenasiain lautakunnalla, kasvatuslautakunnalla ja kansanlastentarhain johtokunnalla. Käsityöläiskoulujen johtokuntain tulisi lähettää yhteinen edustaja, samaten ammattikoulujen johtokuntain. Jos työväenopisto perustettaisiin kaupunkiin ja se saisi eri johtokunnan, tulisi tämän johtokunnan edustaja työväenasiain lautakunnan edustajan sijaan.

Lautakunnan jäsenet olisi valittava kalenterivuodeksi kerrallaan, koska valitsevain johtokuntain kokoonpano vuosittain muuttui eikä ollut soveliaista, että jotakin johtokuntaa edusti henkilö, joka ei enää siihen kuulunut. Koska kaiketi joka tapauksessa samat henkilöt, mikäli mahdollista, valittaisiin vuosi vuodelta uudestaan, ei tuollainen järjestely tuottaisi mainittavaa vaaraa lautakunnan töiden yhtäjaksoisuudelle.

Keskuslautakunnan diarit ja pöytäkirjat pitäisi, sen annettavat kirjelmät laatia ja sille myönnetyt määrärahat hoitaa lautakunnan ottama sihteeri. Lautakunnan kokouksissa sihteeri myös toimisi esittelijänä, ellei lautakunta ollut antanut jonkin asian valmistelemista toisen henkilön tehtäväksi. Edelleen tulisi sihteerin pitää silmällä niiden oppilaitosten toimintaa, joille oli myönnetty avustusta anniskeluosakeyhtiön voittovaroista.

Edellä esitetyn nojalla komitea ehdotti kaupunginvaltuuston päätettäväksi m. m.:

että asetetaan kaupungin oppilaitosten keskuslautakunta; sekä
että keskuslautakunnan noudatettavaksi vahvistetaan mietinnön oheiset johto- ja menosäännön ehdotukset.

Ennen muuhun toimenpiteeseen ryhtymistä asiassa päätti 1) kaupunginvaltuusto lähettää asian koko laajuudessaan valmisteltavaksi rahatoimikamarissa asetettuun kaupungin hallinnon uudesti järjestämistä valmistelevaan komiteaan, joka harkintansa mukaan saisi asian järjestämiseksi esittää muunkin kuin nyt laaditun ehdotuksen.

Kirjelmässä 2) helmikuun 7 päivältä huomautti kasvatuslautakunta, että ensimmäinen ehto jotta laiminlyötyjen ja pahantapaisten lasten hyväksi tehty työ voisi johtaa toivottuun tulokseen oli epäilemättä, että kasvatustoimenpiteiden valinnassa tarpeellista huomiota pantiin ei ainoastaan lasten ympäristöön ja heidän osottamaansa pahantapaisuuteen, vaan myös heidän yksilöllisiin ominaisuuksiinsa sekä mahdollisiin psyykillisiin vajavaisuuksiin ja säännöttömyyksiin. Kun viimeksi mainituista seikoista ei ollut luotettavaa selvitystä saatavissa, ellei puheenalaisia lapsia asetettu perinpoh-

Poikain vastaanotto- ja havaintokodin perustaminen.

1) Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 32 §. — 2) Valt. pain. asiakirj. n:o 51.

jaisen tarkastuksen alaisiksi, oli monin paikoin ulkomailla, missä suojeluskasvatustyötä jo oli harjoitettu pitemmän aikaa, perustettu erityisiä vastaanottolaitoksia, joissa huollettaviksi otetuille lapsille oli tarjona väliaikainen oleskelupaikka ja heitä myös kävi jonkin aikaa pitäminen silmällä.

Kasvatuslautakunnan toiminnan jatkuessa oli vastaanotto- ja havaintokodinkin tarve Helsingissä käynyt yhä pakottavammaksi. Tuollaiseen kotiin ei sijoitettaisi ainoastaan niitä lapsia, jotka kasvatuslautakunnan oli täytynyt ottaa huostaansa, vaan lyhyeksi ajaksi muitakin lapsia, joitten syystä tahi toisesta oli havaittu tarvitsevan tilapäistä turvaa yhteiskunnan puolelta, sekä semmoisiakin, joita viranomaisen oli ollut pakko ottaa huostaansa ja joita ei ollut heti voitu muuante sijoittaa. Tuollaisen vastaanottokodin puutteessa oli kasvatuslautakunnan tähän asti täytynyt monasti, kun sen toimenpidettä oli ollut tarpeen, täydelliseen ja pitkäaikaiseen kasvatuslaitoshoitoon vastaanottaa lapsia, joiden ohjaamiseksi oikealle tielle ehken olisi riittänyt lyhytaikainen oleskelu vastaanottokodissa. Tuollaisen kodin perustaminen olisi myös omansa helpottamaan työtä lasten kerjuun hillitsemiseksi, jommoista kerjuuta pääkaupungissa, suhteellisestikin katsoen, harjoitettiin paljon yleisemmin kuin missään muussa maamme köyhäinhoitoyhdyskunnassa. Myöskin muista kunnista kotoisin olevia kerjääviä lapsia, jotka vaivaishoitohallituksen täytyi ottaa hoitoonsa, kävisi tässä kodissa silmälläpitäminen ja hoitaminen, sillä aikaa kun selvitystä heidän kotipaikastaan hankittiin. Yhtä vähän kuin vaivaistaloa tahi sen lastenkotia kävi pitäminen sopivana hoitolana vastamainituille nuorille irtolaisille, yhtä vähän voi poliisi- tahi tutkintovankila olla sopiva säilytyshuone alaikäisille lainrikkajille sinä aikana, jolloin heitä kuulusteltiin ja tutkittiin, ja kun kaupungin oli velvollisuus antaa tarpeelliset virkahuoneistot poliisilaitoksen käytettäväksi, lie nee sen myös varattava lainrikkomuksista tavattujen alaikäisten säilyttämiseksi paikka sopivassa lastenhoitolaitoksessa.

Kun lasten tavallisesti ei tarvitsisi kauan oleskella vastaanottokodissa, ei edellä mainittua tarkoitusta varten perustettavaa kotia myöskään tarvitsisi laittaa ylen suurisuuntaiseksi. Jo kahtatoista hoidokkia varten laitettu koti ehkä riittäisi. Kun useimmat lapset vastaanottokodissa oleskellessaan voisivat käydä kaupungin kansakouluissa, sopisi työskentely kodissa rajoittaa taloustehtäviin, veisto- ja käsitöihin sekä kesäiseen aikaan puutarhatyöhön.

Edellä lausutun johdosta kasvatuslautakunta m. m. ehdotti, että kaupunginvaltuusto päättäisi Helsinkiin hetimiten perustettavaksi kahdelletoista hoidokille aiotun vastaanotto- ja tarkastuskodin.

Rahatoimikamari, jolta oli vaadittu lausunto asiasta ja joka siitä oli hankkinut kasvatuslautakunnalta lisäselvitystä, huomautti antamassaan lausunnossa ¹⁾, että lainrikkomusten johdosta pidätetyt alaikäiset, joita aikaisemmin oli säilytetty poliisilaitoksessa, oli sittemmin erinäisissä tapauksissa sijoitettu tutkintoajaksi kaupungin omistamaan Bengtsårin kasvatuslaitokseen, minkä jälkeen heihin nähden meneteltiin asian laadun mukaan. Kun kuitenkin lyhyt-aikaista sijoitusta niin etäiseen paikkaan, kuin Bengtsårin laitos oli, ei käynyt pitäminen edullisena jo siitäkään syystä, että puheen-alaisten lasten kuljetus kaupungista laitokseen ja sieltä takaisin tuotti ajanhukkaa, näyttää jo tämäkin asianhaara puolustavan tässä puheena olevan laitoksen perustamista. Mutta lisäksi oli vielä muitakin syitä. Ehdotetun laitoksen tarpeellisuus näytti nimittäin kielämättömältä siltäkin kannalta katsoen, että se olisi kasvatuslautakunnan huostaan otettujen lasten tarkastuslaitoksena. Täytyi nimittäin pitää kaupungille sangen epämukavana ja kalliiksi käypänä menettelynä, että lapsia, joiden teot ehkä johtuivat psyykkillisestä viallisuudesta, lähetettiin kunnan kasvatuslaitokseen, vaikka he tarvitsivat sopivaa mielisairaanhoidoa taikka myös heidän tarvitsisi olla vain lyhyen aikaa vastaanottokodissa tarkastuksen alaisina, minkä jälkeen heidät lähetettäisiin kukin kotiinsa antamalla samalla tarpeellisia ohjeita heidän vastaiseen hoitoonsa nähden.

Mitä laitoksen järjestelyyn tuli, oli lautakunta alkuaan ajatellut perustettavaksi pojille ja tytöille yhteisen laitoksen, jossa olisi kaikkiaan kaksitoista sijaa. Lautakunta oli kuitenkin sittemmin, aikaisemmasta suunnitelmastaan luopuen, ehdottanut perustettavaksi laitoksen vain poikia varten, minkä ohessa lautakunta oli tehnyt kaupunkilähetyksen kanssa sellaisen sopimuksen, että lautakunnan hoitoonsa ottamat tytöt sai tarkkaamista varten sijoittaa kaupunkilähetyksen tyttökotiin, jolle nyttemmin myös oli myönnetty valtiopua. Tästä sijoituksesta aiheutuvat kustannukset suoritettaisiin toistaiseksi yksityistä elätteelleantoa varten myönnetystä määrärahasta, joten tähän tarkoitukseen ei vielä tarvittaisi eri määrärahaa. Lautakunnan ehdottamaan laitokseen kuitenkin järjestettäisiin sama sijamäärä, kuin aikaisemmin oli ehdotettu, eli kaksitoista sijaa.

Rahatoimikamari ehdotti m. m. kaupunginvaltuuston päätettäväksi, että edellä esitetyllä tavalla järjestetty poikain vastaanottoja havaintokoti 1913 vuoden alusta perustettaisiin tänne.

Asiaa esiteltäessä myöntyi ²⁾ kaupunginvaltuusto kasvatuslau-

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 51. — ²⁾ Valt. pöytäk. syysk. 24 p. 9 §. Ks. myös tätä kert. siv. 128.

takunnan esitykseen sen mukaisesti mitä rahatoimikamari oli asiassa ehdottanut.

Muutoksia ja lisäyksiä kaupungin yleisten töiden hallituksen ja rakennuskonttorin johtosääntöihin.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 30 päivänä 1911 oli päättänyt ¹⁾ apulais-kaupunginasemakaava-arkkitehdin viran perustettavaksi sekä antanut kaupungin yleisten töiden hallituksen tehtäväksi avonaiseksi julistaa ja täyttää mainitun viran ynnä valtuustolle lähettää ehdotuksen tämän toimihenkilön johtosäännöksi, lähetti rahatoimikamari kirjelmässä ²⁾ helmikuun 29 päivältä valtuustolle hallituksen laatiman tuollaisen ehdotuksen sekä ehdotukset vähäisiksi muutoksiksi ja lisäyksiksi hallituksen ja rakennuskonttorin ³⁾ voimassa oleviin johtosääntöihin, esittäen ehdotettuja muutoksia ja lisäyksiä vahvistettaviksi.

Tähän rahatoimikamarin esitykseen kaupunginvaltuusto myöntyi ⁴⁾, joten alempana luetellut mainittujen johtosääntöjen pykälät muuttuivat seuraaviksi:

Kaupungin yleisten töiden hallituksen johtosääntö.

7 §.

Hallituksen velvollisuutena on erittäinkin:

a) katsoa, että kaikki yleisiä töitä varten osotetut määrärahat tulevat asiantuntevalla ja kaupungin edun mukaisella tavalla käytetyiksi tarkoituksiinsa;

b) vahvistaa, ellei kaupunginvaltuusto toisin määrää, kaupungin rakennusyritysten ohjelma ja valvoa niitä;

c) kaikinpuolisesti tutkia rakennusten, katujen, rantasiltain, istutusten y. m. uutis- taikka muutostöitä varten tehdyt piirustukset ja kustannusarviot;

d) tutkia ja hyväksyä tarveaineiden ja työkalujen y. m. hankintatarjoukset sekä rakennuskonttorin toimesta hankitut urakkatarjoukset;

e) vuosittain yksissä neuvoin teknillisten laitosten hallituksen kanssa laatia kaupungin katuverkkoa koskevain töiden ohjelma;

f) kaupungin teknillisten laitosten hallituksen ilmoituksen johdosta ja sen kustannuksella teettää kaikki ne katuverkossa suoritettavat työt, joita aiheutuu kaupungin yleisten vesi-, kaasu- ja sähköjohtojen laajentamisesta, uudestisijoittamisesta ja täydentämisestä;

g) katsoa, että kaupungin puistoja ja istutuksia hyvin hoidetaan sekä noudattamalla voimassa olevan metsälain säännöksiä pitää lähinnä huolta kaupungin metsäin hoidosta;

h) ratkaista kysymykset, jotka koskevat sekä työajan pituutta rakennuskonttorin huolehdittavina olevissa töissä että työpalkkain määrää, niin myös tariffi- ja muita sopimuksia;

i) katsoa, että ehdotus tarpeelliseksi kaupunginasemakaavan laajennukseksi ajoissa tehdään, valmistella tuollainen asia sekä rahatoimikamarille antaa sitä koskeva perusteltu esitys;

¹⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 203. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 16. — ³⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 217 ja seur. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. maalisk. 26 p. 8 §.

j) tehdä ehdotus sellaisesta kaupungin kulkulaitosten sekä katu- ja lokaviemäriverkon laajentamisesta ja täydentämisestä, jota asutus ja muut olot saattavat vaatia;

k) katsoa, että merenkulun tarpeet asianmukaisesti otetaan huomioon ja siihen nähden tehdä ehdotuksia uusien satamalaitteiden rakentamisesta ja ennestään olevien laajentamisesta;

l) pitää silmällä kaupungin puhtaanapitotoimintaa;

m) antaa joka vuosi rahatoimikamarille: kesäkuussa viimekuluneen vuoden vuosikertomus ja ennen lokakuun 15 päivää meno- ja tulosääntöehdotus ensintulevaksi vuodeksi; sekä

n) muuten käsitellä niitä kysymyksiä, joita kaupunginvaltuusto, maistraatti tai rahatoimikamari hallitukselle lähettää.

8 §.

Hallituksen tulee toimeen ottaa:

apulaistyöpäällikkö, apulais-kaupunginarkkitehti, apulais-kaupungin-
asemakaava-arkkitehti, kaupunginrakennusmestari, varastonhoitaja ja met-
säntartijat.

Rakennuskonttorin johtosääntö.

8 §.

mom. m) antaa joka vuosi ennen lokakuun 1 päivää hallitukselle seuraavana vuonna teetettävistä tarpeellisista töistä ehdotus tarpeellisine piirustuksineen ja kustannusarvioineen.

11 §.

Apulais-kaupunginasemakaava-arkkitehdin ottaa toimeen hallitus kaup-
punginasemakaava-arkkitehdin mieltä kuultuaan. Hänellä ei saa olla muuta
tointa.

Hänen velvollisuutenaan on:

a) kaupunginasemakaava-arkkitehdin osoituksen mukaan avustaa ehdo-
tuksia valmistettaessa kaupunginasemakaavan laajentamiseksi, muutokseksi ja
täydentämiseksi sekä muuten ottaa osaa kaupunginasemakaavaosastolla toi-
mitettaviin tehtäviin;

b) kaupunginasemakaava-arkkitehdin estettynä ollessa astua hänen si-
jaansa; sekä

c) muuten täyttää ne tehtävät, joita hänelle antaa hallitus, kaupungin-
insinööri tai kaupunginasemakaava-arkkitehti.

Kun 11 § oli uusi, muuttui entisen 11 §:n ja sitä seuraa-
vain pykäläin numerojärjestys.

Helmikuun 13 päivänä saatuaan kaupunginvaltuustolta tehtä-
väkseen ¹⁾ valtuustolle antaa ehdotuksen johtosäännökseen lähetti
musiikkilautakunta kirjelmässä ²⁾ maaliskuun 11 päivältä valtuus-
tolle sellaisen ehdotuksen.

Musiikkilauta-
kunnan johto-
sääntö.

¹⁾ Ks. tätä kert. siv. 129 ja seur. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 17.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi ¹⁾ ehdotuksen eräin muutoksin, joten hyväksytty johtosääntö oli seuraava:

Helsingin kaupungin musiikkilautakunnan johtosääntö.

1 §.

Musiikkilautakunnan tehtävänä on käsitellä kunnan musiikkiasioita ja toimia tämän johtosäännön ja kaupunginvaltuuston määräysten mukaan.

2 §.

Musiikkilautakunnan velvollisuutena on:

- a) valvoa ja tarkastaa kaupungin avustamain musiikkiyritysten johtoa sekä taiteellisessa että taloudellisessa suhteessa;
- b) vastaanottaa saapuneet hakemukset, jotka koskevat kaupungin varoista musiikkitarkoituksia varten pyydettyjä avustuksia sekä vuosittain kullunkiarviojärjestelyn yhteydessä käsiteltäväksi lähettää kaupunginvaltuustolle nämä hakemukset lausuntoineen ja ehdotuksineen paikkakunnan musiikkielämän etujen valvomiseksi;
- c) panna toimeen kaupunginvaltuuston musiikkiasioista tekemät päätökset;
- d) antaa lausunnot asioista, jotka kaupunginvaltuusto lykkää lautakunnan valmisteltaviksi; sekä
- e) ottaa alotteita asioissa, jotka kuuluvat lautakunnan toimialaan, ja kaupunginvaltuustolle tehdä ehdotuksia tällaisista asioista.

3 §.

Musiikkilautakuntaan kuuluu seitsemän jäsentä, jotka kaupunginvaltuusto valitsee kahdeksi vuodeksi.

4 §.

Jäsenen erotessa ennen vaalikauden päättymistä on siitä ilmoitettava kaupunginvaltuustolle uuden vaalin toimittamista varten. Näin valittu toimii sen ajan, joka eronneen toimiajasta on jällellä.

5 §.

Musiikkilautakunta valitsee jäsenistään suljetuin lipuin puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan joka vuodeksi, ja on kaupunginvaltuustolle ja maistraatille sellaisen vaalin tulos ilmoitettava.

6 §.

Musiikkilautakunnan kokoonkutsuu puheenjohtaja niin usein, kuin tämä katsoo asiain sitä vaativan tai kun joku jäsen sitä puheenjohtajalta pyytää.

7 §.

Sekä puheenjohtajan että varapuheenjohtajan ollessa estettyinä saapumasta kokoukseen valittakoon tilapäinen puheenjohtaja.

¹⁾ Valt. pöytäk. maalisk. 26 p. 17 §.

8 §.

Musiikkilautakunta on päätösvaltainen, kun neljä jäsentä on saapuvilla ja ottavat osaa päätöksen tekoon.

Jos julkisesti äänestettäessä eriäviä mielipiteitä edustavat äänet jakaantuvat tasan, voittaa puheenjohtajan kannattama mielipide. Suljetuin lipuin toimitetussa vaalissa määrätään arpomalla etusija niiden kesken, jotka ovat saaneet saman äänimäärän.

9 §.

Sihteerintehtävään hoitamista varten ottaa lautakunta siihen sopivan henkilön kaupunginvaltuuston määräämää palkkiota vastaan.

Lautakunnan kokousten pöytäkirjan tulee sisältää läsnäolevat jäsenet, käsitellyt asiat sekä tehdyt päätökset perusteluineen. Eriävien mielipiteiden ilmetessä on keskustelun pääasiallinen osa otettava pöytäkirjaan. Tarkistus toimitetaan joko kohta tai ensi kokouksessa.

Lähtevät toimituskirjat allekirjottaa puheenjohtaja ja varmentaa sihteeri.

10 §.

Kun on syytä, kutsuu lautakunta kokouksiinsa asiantuntijoita kuin myöskin tässä kaupungissa toimivain soitannollisten yritysten, seurain tai korporatioiden edustajia; näin kutsutut ovat oikeutetut ottamaan osaa lautakunnan keskusteluihin, mutta ei päätöksiin.

11 §.

Lautakunnan on joka vuosi ennen syyskuun loppua annettava kaupunginvaltuustolle kertomus toiminnastaan edellisenä musiikkikautena.

Kirjelmässä 1) marraskuun 9 päivältä 1911 lähetti terveydenhoitolautakunta valtuustolle laatimansa ehdotuksen m. m. uudeksi, muuttuneiden olojen vaatimaksi kaupungin aluelääkärien johtosäännöksi.

Aluelääkärien
uusi johto-
sääntö.

Ennen muuhun toimenpiteeseen ryhtymistä asiassa päätti 2) kaupunginvaltuusto sen lähettää lähemmin valmisteltavaksi erikoisvaliokuntaan, jonka jäseniksi valittiin herrat Tollet, Idman ja Estlander, ensimmäinen kaupunginlääkäri, ylimäär. professori V. Sucksdorff sekä toinen kaupunginlääkäri, lääketieteenliseniaatti H. Råbergh.

Valiokunta antoi sittemmin mietinnön 3) sekä seuraavan:

Ehdotuksen Helsingin kaupungin aluelääkärien johtosäännöksi.

1 §.

Aluelääkäreitä asetetaan Helsingin kaupunkiin niin monta kuin kaupunginvaltuusto katsoo tarpeen vaativan.

1) Valt. pain. asiakirj. n:o 60 vuodelta 1911. — 2) Valt. pöytäk. tammik. 30 p. 1 §. — 3) Valt. pain. asiakirj. n:o 32.

2 §.

Aluelääkärin virkaa täytettäessä tulee maistraatin julistaa virka kolmenkymmenen päivän kuluessa kuuluttamisesta avonaisena oikeutettujen suomalaisten lääkärin haettavaksi. Hakemusasiakirjoihin on liitettävä asianmukainen selvitys hakijan virkakelpoisuudesta sekä todistus että hakija kykenee puheessa ja kirjotuksessa käyttämään maamme molempia kieliä.

Sittenkun terveydenhoitolautakunnan lausunto hakijoista on saatu, lähetetään hakemusasiakirjat kaupunginvaltuustolle, joka nimittää aluelääkärin virkaan.

3 §.

Aluelääkärit otetaan varaamalla molemmin puolin kuusikuukautinen irtisanomisaika.

4 §.

Aluelääkärin on velvollisuus:

1) korvauksetta antaa lääkärinapua alueella asuville köyhille henkilöille, jotka, sen mukaisesti mitä siitä erittäin on säädetty, ovat oikeutetut maksutonta sairaanhoitoa saamaan, sekä määrättyinä, terveydenhoitolautakunnan hyväksyminä vastaanottotunteina että myös käymällä sellaisten potilaiden luona, jotka taudin laadun johdosta eivät voi saapua vastaanottotilaisuuteen;

2) maksutta antaa lääkärinhoitoa alueellaan asuvalle kaupungin vakinaisen palokunnan alipäällystölle ja miehistölle sekä näiden perheille;

3) pitää päiväkirjaa kaikista aluelääkärinä hoitamistaan sairaista;

4) tarkata sellaisia alueella ilmeneviä seikkoja, jotka voivat haitallisesti vaikuttaa yleiseen terveydentilaan, sekä, asiinhaarain vaatiessa, siitä ilmoittaa ensimmäiselle kaupunginlääkärille;

5) viikottain, terveydenhoitolautakunnan vahvistaman kaavakkeen mukaan, lautakunnalle antaa ilmoitus hoitamistaan äkillisistä taudintapauksista sekä lautakunnalle kohta ilmoittaa kaikki tietoonsa tulleet, alueella sattuneet huomattavammat taudintapaukset, erittäinkin sellaiset, joiden voi epäillä olevan tarttuvan tahi kulkutaudin luontoisia tahi jotka ovat johtuneet muista tavattomammista syistä, niinkuin pilaantuneista ruokatarvoista tahi teollisuusammateissa sattuneista myrkytyksistä;

6) antaa kaupungin vaivashoitoviranomaisille tarpeellisia tietoja sekä todistuksia niiden henkilöjen terveydentilasta ja työkyvystä, jotka vaivashoidolta hakevat tahi saavat avustusta tahi pyrkivät kaupungin työ- ja vaivastaloon, niin myös saapua vaivashoitohallituksen istuntoihin, kun sanottu hallitus sen katsoo tarpeelliseksi;

7) lääkkeiden määräämisessä noudattaa säästäväisyyttä sekä, niitä kaupungin kustannuksella määrätessään, vaarinottaa vaivashoitohallituksen siinä kohden antamia ohjeita; niin myös

8) vuosittain tammikuun kuluessa terveydenhoitolautakunnan vuosikertomukseen pantavaksi ensimmäiselle kaupunginlääkärille antaa täydellinen selostus alueensa sairaanhoidosta edellisenä vuonna, jota selostusta tulee seurata sairaspäiväkirjan perustuksella sekä terveydenhoitolautakunnan määräämän kaavakkeen mukaisesti laaditut taulukot ynnä ilmoitus alueen terveydellisiä oloja koskevista huomioistaan.

5 §.

Aluelääkärin alueitten rajat määrää kaupunginvaltuusto terveydenhoitolautakunnan ehdotuksesta.

6 §.

Aluelääkäri voidaan, kun kaupunginvaltuusto terveydenhoitolautakunnan esityksestä niin päättää, määrätä antamaan erikoishoitoa erinäisissä taudeissa myöskin alueen ulkopuolella asuville varattomille henkilöille.

7 §.

Aluelääkäriin, jolla pitää olla asuntonsa alueen rajain sisällä, tulee joka arkipäivä määrääaikoina, vähintään tunti sekä aamu- että iltapäivin, olla tavattavana vastaanottohuoneistossaan, jonka pitää, mikäli mahdollista, sijaita alueella niin, että useimpain avuntarvitsijain on helppo sinne päästä. Pakottavissa tapauksissa älköön aluelääkäri kieltäytykö sairaita auttamasta muinakin vuorokauden aikoina.

Vastaanottoajoistaan ja asunnostaan tulee aluelääkäriin ilmoittaa terveydenhoitolautakunnalle, jonka on sopivalla tavalla saatettava ne yleisön tiedoksi.

8 §.

Aluelääkäri on oikeutettu vuosittain saamaan kuukauden virkalomaa terveydenhoitolautakunnan hyväksymänä aikana, ja on tarpeellinen viransijainen kaupungin palkattava.

Virkavapauden aluelääkärille myöntää terveydenhoitolautakunta.

Virkaloman ja virkavapauden aikaisen viransijaisen ehdottaa viran vakainainen pitäjä ja määrää terveydenhoitolautakunta. Viran avonaiseksi tullessa on terveydenhoitolautakunnan niinkään määrättävä sopiva henkilö virkaa hoitamaan, kunnes se täytetään.

Aluelääkäriin virkaloman tahi virkavapauden aikana älköön vastaanottojen aikaa eikä paikkaa terveydenhoitolautakunnan myönnytyksestä muutettako.

Viransijaisen ottaminen sekä hänen vastaanottonsa ja asuntonsa on saatettava tiedoksi 7 §:ssä säädetyllä tavalla.

9 §.

Muuten tulee aluelääkäriin noudattaa voimassa olevia asetuksia, terveydenhoitolautakunnan päätöksiä sekä niitä määräyksiä, joita ensimmäinen kaupunginlääkäri kussakin eri tapauksessa saattaa viran hoitamiseen nähden asianmukaisesti antaa.

Asiaa lopullisesti esiteltäessä päätti ¹⁾ kaupunginvaltuusto puolestaan hyväksyä edellä mainitun ehdotuksen sekä läänin kuvernööriltä anoa sille vahvistusta.

Kirjelmässä kesäkuun 29 päivältä lähetti ²⁾ maistraatti valtuustolle lääninhallituksen saman kuukauden 21 päivänä antaman päätöksen puheena olevan aluelääkärien uuden johtosääntöehdotuksen vahvistamisesta.

Esiteltäessä rahatoimikamarin esitystä lisämäärärahan myöntämisestä Sipoossa olevan kaupungin mielisairaalan ³⁾ rakennuttamista varten päätti ⁴⁾ kaupunginvaltuusto puolestaan antaa terveydenhoitolautakunnan tehtäväksi yksissä neuvoin mainitun sairaalan

Ehdotuksen laatiminen Sipoon mielisairaalan lääkärin ja taloudenhoiton johtosäännöksi.

¹⁾ Valt. pöytäk. huhtik. 30 p. 20 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. syysk. 10 p. 17 §. —

³⁾ Ks. tätä kert. siv. 42 ja seur. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. lokak. 8 p. 1 §.

ylilääkärin kanssa laatia ehdotuksen sairaalan lääkärin- ja taloudenhoitoa koskevaksi johtosäännöksi.

Kaupunginteknillisten laitosten hallituksen ohjesääntö ja näiden laitosten toimitusjohtajain johtosääntö.

Käsitellessään kysymystä ohjesäännön antamisesta kaupungin teknillisten laitosten hallitukselle ja johtosäännön antamisesta niiden toimitusjohtajille päätti ¹⁾ kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 22 päivänä 1911, ennen muuhun toimenpiteeseen ryhtymistä asiassa, painattaa mainitun hallituksen esityksen, että toimitusjohtajat eivät kuuluisi jäseninä hallitukseen.

Uudestaan esiteltäessä asiaa, josta teknillisten laitosten hallitus oli antanut joulukuun 18:nä 1911 päivätyn lisäesityksen ²⁾ että toimitusjohtajille suotaisiin oikeus saada osavoittoa eräiden lähemmin mainittujen perusteiden mukaan, päätti ³⁾ kaupunginvaltuusto lähettää asian koko laajuudessaan lähemmin valmisteltavaksi valiokuntaan, jonka jäseniksi valittiin herrat Ramsay, Stjernvall, Björkenheim ja Enckell.

Huhtikuun 16:nä päivättyssä mietinnössään ²⁾ lausui valiokunta kysymyksestä, tulisiko teknillisten laitosten toimitusjohtajain jäseninä kuulua laitosten hallitukseen, mielipiteenään, että näiden johtajain ei tulisi kuulua hallitukseen ja esitti käsityksensä tueksi: etteivät asianomaiset johtajat, ammattimiehinä kukin erikoisalallaan, tavallisesti olleet päteviä teknillisissä erikoiskysymyksissä arvostelmaan toisia laitoksia koskevia ehdotuksia, minkätähden heidän osanotostaan hallituksen päätöksiin hallituksen teknillinen pätevyys ei karttuisi; ettei johtajien, jotka tietenkin harrastivat enimmäkseen näiden kysymysten ratkaisua, jotka koskivat kunkin omaa laitosta, ollut mahdollista riittävän asiallisesti arvostella toisia laitoksia koskevia asioita, mikä seikka ei voinut koitua hallituksen yhteistyölle ja sen tulokselle hyödyksi; että johtajien työ pirstoutui, jos heidän täytyi syventyä asioihin, joilla ei ollut yhteyttä heidän varsinaisen toimensa kanssa; sekä että hallitus jo itse oli ehtinyt saada sellaisen kokemuksen siihenastisesta menettelytavasta, että se oli nähnyt olevan syytä useita kertoja ehdottaa muutosta tässä kohden. Kunkin johtajan tulisi sentähden valiokunnan mielestä hallituksen kokouksissa ainoastaan esitellä oman laitoksensa asiat ja hallituksen pyynnöstä antaa muistakin kysymyksistä lausuntonsa.

Mitä tuli teknillisten laitosten hallituksen esitykseen osavoiton antamisesta teknillisten laitosten toimitusjohtajille, ehdotti valiokunta sen evättäväksi. Valiokunta ei nimittäin pitänyt oikeana, että kunnallishallinnossa toteutettaisiin yksityisessä liiketoiminnassa noudatettu osavoittojärjestelmä sellaisellakaan alalla, missä liikeperi-

¹⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 233 ja 234. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 26. — ³⁾ Valt. pöytäk. tammik. 30 p. 3 §.

aatteita melkoisessa määrässä täytyi noudattaa. Liikelaitoksinakin oli teknillisillä laitoksilla kunnallisten laitosten luonne, joiden päälliköt olivat kunnan virkamiesten asemassa. Ei näyttänyt oikealta näille antaa palkkoja toisten perusteiden mukaan kuin kunnan muille virkamiehille, näin sitä vähemmän kun osavoittojärjestelmää ei voida toteuttaa erinäisiin muihin virkamiehiin nähden, jotka toiminnassaan voivat melkoisessa määrässä valvoa kunnan taloudellisia etuja, niinkuin esimerkiksi kaupungininsinööri. Kaupungin samoin kuin valtionkin virkamiehillä tuli tietoisuudessa siitä, että palvelevat yleistä hyvää, olla riittävä kannustin sekä turvatummassa ja itsenäisemmässä asemassa, kuin yleensä yksityisissä yrityksissä, samoin kuin heille taatussa eläke-edussakin vastike jonkin verran pienemmästä vuositulosta. Jos kaupungin kuitenkin olisi jossakin tapauksessa vaikea kilpailussa yksityisen liiketoiminnan kanssa täyttää jokin paikka täysin pätevällä henkilöllä, oli aina tilaisuus korottaa toimesta maksettava vakinainen palkka kohtuulliseen määrään tai myöntää erikoisesti sopivalle viranpitäjälle mieskohtainen palkanlisä. Mielipiteensä lisätueksi valiokunta lausui, että sähkövirran ja kaasun kulutus kaupungin väestön lisääntyessä oli melkoisesti kasvava, tarvitsematta tämän kulutuksen lisääntymisen siis olla suoranaishana tuloksena sähkö- ja kaasulaitoksen johtavain henkilöiden osottamasta tarmokkaasta toiminnasta, sekä että toiselta puolen vesijohtolaitoksen liikkeenjohdolta puuttui kaikki mahdollisuus laitoksen tulojen kartuttamiseen, sen kun määräsivät muut seikat. Tämän lisäksi huomautettiin, että valmistettujen hyödykkeiden tariffit oli, koska oli välttämätöntä katsoa kuluttajain etua, tietenkin aina pidettävä mahdollisimman alhaisina, mihin seikkaan, koska se vaikuttaisi osavoittoon, asianomaiset eivät osavoittojärjestelmän vallitessa ehkä aina kiinnittäisi riittävää huomiota.

Lisäksi valiokunta valaisi niitä muutosehdotuksia, jotka se oli katsonut asiakseen esittää teknillisten laitosten hallituksen laatiin ehdotuksiin hallituksen ohjesäännöksi ja toimitusjohtajain johtosäännöksi.

Valiokunta esitti m. m., että kaupunginvaltuusto päättäisi:

hyväksyä mietinnön oheiset ehdotukset kaupungin teknillisten laitosten hallituksen ohjesäännöksi ja näiden laitosten toimitusjohtajain johtosäännöksi; sekä

evätä ehdotuksen osavoittojärjestelmän käytäntöön ottamisesta toimitusjohtajiin nähden.

Asiaa lopullisesti esiteltäessä hyväksyi kaupunginvaltuusto valiokunnan esityksen muutoin ¹⁾, paitsi että vähäinen muutos tehtiin teknillisten laitosten hallituksen ohjesääntöehdotukseen.

¹⁾ Valt. pöytäk. huhtik. 30 p. 21 §. Ks. myös tätä kert. siv. 139.

Kaupunginvaltuuston siten hyväksymät ohjesääntö ja johtosääntö olivat seuraavat:

Helsingin kaupungin teknillisten laitosten hallituksen ohjesääntö.

1 §.

Helsingin kaupungin teknillisten laitosten hallituksen tehtävänä on hoitaa kaupungin vesijohtolaitosta sekä kaasun- ja sähkötehdasta niihin kuuluvine laitteineen sekä sen ohella:

järjestää rahatoimikamarin ohjeiden mukaan kaupungin katujen, yleisten paikkain ja rantasiltain valaistus sekä pitää sitä silmällä, ollen hallitus myöskin velvollinen tekemään rahatoimikamarille esityksen sellaisista valaistusta koskevista muutoksista ja parannuksista, joita hallitus katsoo tarpeen vaatimiksi; valvoa kaupunkiin asetettuja, mutta kaupungille kuulumattomia valaistus- ja voimajohtoja sekä katsoa, että niihin nähden annettuja määräyksiä tarkoin noudatetaan; kuin myös

pyydettyessä antaa kaupunginviranomaisille lausuntoja ja tietoja hallituksen toiminnan yhteydessä olevista asioista.

2 §.

Hallitukseen kuuluu kolme jäsentä ja kolme varajäsentä, jotka valitaan siten, että puheenjohtajan ja toisen jäsenen sekä kaksi varajäsentä valitsee kaupunginvaltuusto kolmeksi vuodeksi sekä toisen jäsenen ja yhden varajäsenen rahatoimikamari jäsenistään yhdeksi vuodeksi.

Puheenjohtajan ollessa estettynä on kaupunginvaltuuston valitseman jäsenen varapuheenjohtajana astuttava puheenjohtajan sijaan.

Hallituksessa toimii sihteeri.

3 §.

Hallitus kokoontuu puheenjohtajan tai hänen ollessa estettynä varapuheenjohtajan kutsumuksesta sekä on päätäntövaltainen, jos jompikumpi näistä sekä kaksi jäsentä tai varajäsentä on saapuvilla ja ottavat osaa päätökseen.

4 §.

Hallituksen kokouksissa esittelevät eri laitosten toimitusjohtajat kukin laitoksensa asiat.

Sihteeri tekee kokouksissa pöytäkirjan, johon merkitään päätökset sekä tapahtuneet äänestykset.

5 §.

Hallituksen ehdotukset, jotka koskevat:

kaasun valovoimaa;

veden, kaasun ja sähkövirran kulutustariffeja; sekä

johtolaitteiden liittämässä noudatettavia sääntöjä ja ehtoja, ovat lähehtävät rahatoimikamariin, joka oman lausuntonsa ohella alistaa ehdotukset kaupunginvaltuuston harkittaviksi ja hyväksyttäviksi.

6 §.

Hallituksen kirjelmät allekirjottaa puheenjohtaja ja varmentaa sihteeri.

7 §.

Eri laitosten toimitusjohtajat valitsee kaupunginvaltuusto hallituksen ehdotuksesta, ja otetaan heidät toimeensa kuuden kuukauden molemminpuolisella irtisanomisajalla. Muut sääntöpalkkaiset virkamiehet ottaa toimeen ja erottaa hallitus korkeintaan kuuden kuukauden keskinäisellä irtisanomisajalla. Muun tarpeellisen palveluskunnan ottaa ja erottaa asianomainen toimitusjohtaja.

Toimitusjohtajien johtosäännön antaa kaupunginvaltuusto hallituksen esityksestä.

Virkamiesten ja palveluskunnan virkavapauden myöntää hallitus.

8 §.

Vuosittain viimeistään lokakuun 15 päivänä on hallituksen annettava rahatoimikamarille ehdotus ensintulevan vuoden meno- ja tulosäännöksi.

9 §.

Kertyneet varat, joita ei tarvita käyttöön ja liikkeeseen, toimitetaan rahatoimikonttoriin.

Menojen suorittamiseen tarvittavat varat otetaan rahatoimikonttorista rahatoimikamarin määräämällä tavalla.

10 §.

Kun tulee kysymys vesi-, kaasu- tai sähköjohtoverkon laajentamisesta, uudistamisesta tahi täydentämisestä, on hallituksen siitä ilmoitettava kaupungin yleisten töiden hallitukselle, joka rakennuskonttorilla, korvausta vastaan, toimittuttaa tarpeellisen kadunrepimisen sekä, johdon valmistuttua, kadun täyttämisen ja kiveämisen, ellei muuta menettelytapaa katsota tarkoituksenmukaiseksi ja siitä sovita.

11 §.

Teknillisten laitosten hoidosta ja liikkeestä, jokaisesta laitoksesta erikseen, on pidettävä täydelliset tilikirjat, jotka, kalenterivuosittain päätettyinä, ovat ennen maaliskuun 1 päivää seuraavana vuonna jätettävät rahatoimikamariin pidettäväksi kaupungin tilintarkastajain saatavissa; ollen hallitus kuitenkin velvollinen jo aikaisemmin ennen helmikuun 1 päivää rahatoimikamariin antamaan kaikki kaupungin tilinpäätöstä varten tarvittavat tiedot.

Hallituksen velvollisuus on niinkään vuosittain ennen kesäkuun 1 päivää kaupunginvaltuustolle antaa kertomus hallituksen ja sen alaisten laitosten toiminnasta edellisenä vuonna.

Helsingin kaupungin teknillisten laitosten toimitusjohtajain johtosääntö.

Helsingin kaupungin teknillisten laitosten toimitusjohtajain velvollisuutena on, kunkin laitoksessaan:

- 1) lähinnä hoitaa laitoksen johtoa;
- 2) esitellä hallituksen kokouksissa laitosta koskevat asiat sekä muutenkin, hallituksen kutsusta, olla kokouksissa läsnä;
- 3) tehdä teknillisten laitosten hallitukselle ehdotukset kysymyksissä, jotka koskevat:

- laitoksen sääntöpalkkaisten virkamiesten ottamista ja erottamista; sekä tarveaineiden, koneiden ja työkalujen suurenpuoleisia ostoja ja tilauksia;
- 4) antaa hallitukselle joka kuukausi raportit laitoksen käytöstä;
  - 5) tehdä hallitukselle esitys urakoitsijain ottamisesta ja erottamisesta asettamis- ja johtotöitä varten;
  - 6) valvoa laitoksen kirjanpitoa sekä antaa hallitukselle lähinnä edellisen kalenterivuoden päätetyt tilikirjat;
  - 7) pitää sellaisia päiväkirjoja ja muistiinpanoja, jotka tarkoittavat erityisesti laitoksen teknillistä käyttöä;
  - 8) jättää hallitukselle erikoisehdotus laitoksen vuosikulunkiarvioksi;
  - 9) laatia ja hallitukselle antaa vuosikertomus laitoksen toiminnasta;
  - 10) järjestää ja valvoa laitoksessa palvelevan henkilökunnan toimintaa sekä ottaa, erottaa ja hallituksen vahvistamain perusteiden mukaan määrätä ylimääräisten virka-apulaisten, työnjohtajain ja työntekijäin palkat;
  - 11) tarkastaa ja tehdä ehdotukset ja laskelmat töistä, jotka tarkoittavat laitoksen ylläpitoa, uudestirakentamista tai laajentamista;
  - 12) antaa hallitukselle kaupunginviranomaisten vaatimia lausuntoja ja tietoja asioista, jotka kuuluvat laitoksen käytön alaan; sekä
  - 13) muuten noudattaa hallituksen antamia ja tarpeelliseksi katsomia määräyksiä.
- Toimitusjohtajilla ei saa olla muuta tointa eivätkä he myöskään hallituksen luvatta saa vastaanottaa yksityisiä toimia.

Kaupungin tavaravajain ohjesääntö järjestyssääntöineen.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan toukokuun 9 päivänä 1911 oli erikoisvaliokuntaan valmisteltavaksi lähettänyt ¹⁾ kysymyksen kaupungin tavaravajain käyttämisestä voimassa olevain määräysten muuttamisesta, antoi valiokunta asiasta mietinnön ²⁾ ehdotuksineen m. m. mainittujen tavaravajain ohjesäännöksi ja järjestyssäännöiksi.

Asiaa lopullisesti esiteltäessä vahvisti ³⁾ kaupunginvaltuusto mainitut ehdotukset, ohjesääntöehdotuksen eräin vähäisin muutoksin.

Ohjesääntö ja järjestyssäännöt, joita sovellettaisiin huhtikuun 1 päivästä 1912 lähtien, hyväksyttiin siten voimassa oleviksi seuraavina:

Helsingin kaupungin tavaravajain ohjesääntö.

1 §.

Helsingin kaupungin tavaravajat, jotka ovat tullikamarin valvonnan alaisia ja tulliteknilliseltä kannalta katsotaan umpinaisiksi rantasilloiksi, vuokrataan alempana mainituilla ehdoilla:

1) Venäjältä tahi ulkomaalta saapuneiden lastien lajittelua ja varastoonpanoa varten, kunnes tavara joko tullauttamatta lähetetään toiseen paikka-

¹⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 217. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 10. — ³⁾ Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 19 §. Ks. myös tätä kert. siv. 92 ja 93.

kuntaan tahi vietään pakkahuoneeseen tahi myös kohta tullauksen tapahduttua annetaan omistajalleen;

2) vientitavaran varastoon panoa varten, kunnes lähetystilaisuutta Venäjälle tahi ulkomaalle ilmaantuu; sekä

3) toisesta kotimaan paikkakunnasta toiseen menevän kauttakulikutavaran varastoonpanoa varten uudestilastauksen tapahtuessa Helsingissä.

Erikoistapauksissa ja kun vajoja ei tarvita edellä mainittuihin tarkoituksiin, voi kaupungin rahatoimikamari myös vuokrata ne muihin tarkoituksiin.

2 §.

Tavaravajain hallintoa hoitaa liikennekonttori, joka veloittaa, panee kirjaan ja tilittää kertyneet vuokrat sekä huoltaa vajain ynnä niissä olevain kiintonaisten vaakain ja kaluston kunnossapidon.

Vajain lähimpänä silmälläpitäjänä on kaitsija, jonka tullikamari asianomaisten virka- tahi palvelusmiestensä joukosta toimeen määrää.

Kaitsijan tehtävänä on:

valvoa järjestystä vajoissa;

osottaa paikat vajiin otettaville tavaroille;

antaa tarkastamansa tiedot vajanvuokran maksunpanon toimittamiseksi; asianomaisten tullivahtimestarien kesken jakaa se korvaus, minkä kaupunki on myöntänyt vuokran laskemiseen tarpeellisten tietojen antamisesta liikennekonttorille sekä kaupungin etujen valvomisesta vajoissa; kuin myös

huoltaa, että tavaroita ei anneta vajoista, ennenkuin niiden vuokra on maksettu tahi liikennekamreeri kaupungin puolesta on myöntänyt luvan niiden antamiseen, paitsi mikäli koskee tullipakkahuoneeseen vietäviä tavaroita.

Vajain puhtaanapidon toimittaa kaupungin puhtaanapitolaitos.

3 §.

Jos joku haluaa vajiin tallettaa tavaroita, on hakemus siitä ajoissa tehtävä kaitsijalle, samalla ilmoittamalla minkä verran tilaa tarvitaan ja mistä ajasta lähtien. Tavara saa yleensä tilaa siinä järjestyksessä, kuin se on ilmoitettu, mutta kaitsija on oikeutettu vajain tilaa jakaessaan ottamaan huomioon tavaran laadun, kuitenkin siten, että säännöllisesti kulkevain matkustajahöyrylaivain lasteille varataan etusija kaikkien muiden tavarain ja tuontitavaralle vientitavaran edellä. Toisesta kotimaan paikasta toiseen menevällä kauttakulikutavaralla on vähin oikeus.

4 §.

Jos tavara on tulenarkaa tahi terveydelle vaarallista, tai jos se voi vahingoittaa varastohuonetta tahi muita tavaroita, tahi jos se muuten painoa, laajuutta tahi muita ominaisuuksia silmällä pitäen on sen laatuista, että sitä kaitsijan harkinnan mukaan ei ole sovelias vajassa säilyttää, saa hän kieltäytyä sitä vastaanottamasta.

5 §.

Sitä, joka on tavaran ilmoittanut vajaan otettavaksi, pidetään, ellei liikennekamreerin kanssa toisin sovita, tavaran tallettajana ja hoitajana, ja vastaa hän siitä, että vuokraa suoritetaan se määrä ja niillä ehdoilla, kuin kaupunginvaltuuston vahvistama ohjesääntö ja taksa likemmin sisältävät.

6 §.

Tavarantallettaja saa itse kärsiä kaiken vahingon, mikä tavaraa kohtaa

vajassa säilytettäessä, siinäkin tapauksessa että vahingon syynä ovat vajan puutteellisuudet, muut siellä säilytetyt tavarat, tulipalo, varkaus tahi haaskaus.

Sama määräys koskee sitä tapausta, että tavara vahingoittuu sitä kaupungin toimesta toiseen paikkaan muutettaessa.

7 §.

Tallettaja on oikeutettu sinä aikana, kun tavaraa vajassa säilytetään, tarpeen mukaisesti sitä pitämään silmällä ja hoitamaan. Tullaamattoman tavarain katsastaminen tahi näytteiden ottaminen siitä voi sitä vastoin tapahtua ainoastaan asianomaisen tulliviranomaisen luvalla ja hänen silmälläpitonsa alaisena.

8 §.

Tavaraa annetaan vajasta tallettajalle tai hänen siihen oikeuttamalleen, sittenkun vuokra, jos liikennekamreeri sitä vaatii, on maksettu.

9 §.

Tavarantallettaja on velvollinen, ellei erityistä sopimusta ole tehty, kahden vuorokauden kuluessa kaitsijan ilmoittamasta irtisanomisesta viemään tavarain pois vajasta, sen uhalla että se muuten poistetaan kaitsijan toimesta tallettajan kustannuksella siihen paikkaan, minkä kaitsija sopivaksi katsoo.

Jos kotimainen tahi tullautettu tavara, paikalle kutsuttujen uskottujen miesten arvion mukaan, ei kannata kustannuksia, joita olisi sen kuljettamisesta ja varastoon panemisesta toiseen paikkaan, on liikennekonttorilla valta kohta irtisanomisajan päätyttyä julkisella huutokaupalla myydä tavara sekä huutokauppasummasta pidättää kaupungin saaminen. Jos huutokauppasumma ei riitä tarpeellisiin kustannuksiin, on tallettaja velvollinen korvaamaan puuttuvan määrän, mutta myös oikeutettu saamaan ylijäämän.

10 §.

Paitsi tämän ohjesäännön määräyksiä ovat myös noudatettavina rahatoimikamarin antamat erityiset järjestyssäännöt.

11 §.

Tämä ohjesääntö on ruotsin ja suomen kielellä laadittuna pidettävä yleisön saatavana tavaravajoissa sekä liikennekonttorissa ja sen haaraosastoissa. Taksa ja järjestyssäännöt ovat kumpaisellakin kielellä laadittuna julkinauttavat tavaravajoihin.

12 §.

Edellä oleva ohjesääntö astuu voimaan huhtikuun 1 päivänä 1912.

Helsingin kaupungin tavaravajain järjestyssäännöt.

1 §.

Tallettajan tahi sen, jonka hän siihen oikeuttaa, tulee päästä tavaravajoihin tavaransa hoitamaan niinä aikoina, joina kaupungin pakkahuone on tullausta varten avoinna. — Tavarain ottamisesta vajaan muina aikoina on kaitsijan kanssa sovittava.

2 §.

Tavaravajain kaitsijalle varataan oikeus tarkastaa liikenteenharjoittajain työväki sekä vajoista poistaa hänen mielestään sopimattomat henkilöt, niin myös evätä sellaisilta henkilöiltä pääsy vajoihin.

3 §.

Voimassa olevassa poliisijärjestyksessä säädetyn seuraamuksen uhalla kielletään tavaravajoissa:

- 1) tupakoimasta;
- 2) nauttimasta tai jakelemasta väkijuomia;
- 3) kaitsijan luvatta käyttämästä muuta kuin kaupungin hankkimaa valaistusta; sekä
- 4) muuten varomattomasti pitelemästä tulta.

Täkäläisen pörssilaitoksen ¹⁾ uudestijärjestämistä varten ase- Helsingin pörssin säännöt.
 tetun komitean lähettämän ehdotuksen Helsingin pörssin säännöiksi kaupunginvaltuusto puolestaan päätti ²⁾ hyväksyä sekä antoi Helsingin kauppavaltuutettujen toimeksi hankkia säännöille vahvistuksen.

Täytettäessä kaupunginvaltuuston ³⁾ apulaissihteerin ja notaarin virkoja valitsi ⁴⁾ valtuusto apulaissihteeriksi prokuraattorinsihteeriksi J. R. Ugglan sekä notaariksi toimittaja K. V. Puuskan. Kaupunginvaltuuston virkain täyttämisen.

Jälleen täytettäessä rahatoimikonttorin avonaista nuoremman kaupunginkirjanpitäjän virkaa valitsi ⁵⁾ kaupunginvaltuusto siihen ekspeditööri O. W. Roosin. Rahatoimikonttorin kaupunginkirjanpitäjänviran jälleen täyttämisen.

Tehdyn hakemuksen johdosta myönsi ⁶⁾ kaupunginvaltuusto rahatoimikonttorin vanhemmalle konttorikirjurille, neiti M. Th. Cadeniukselle eron hänen konttorikirjurinvirastaan, tammikuun 1 päivästä 1913 lukien. Virkaero rahatoimikonttorin konttorikirjurille.

Tässä yhteydessä päätti kaupunginvaltuusto mainitun konttorikirjurinviran toistaiseksi ja kunnes muuta määrättäisiin hoidettavaksi viransijaisella.

Tehdyn hakemuksen johdosta myönsi ⁷⁾ kaupunginvaltuusto liikennekonttorin vanhemmalle kirjanpitäjälle F. Lammiselle eron kirjanpitäjänvirasta, toukokuun 1 päivästä lukien, minkä ohessa valtuusto valitsi samasta ajankohdasta lähtien mainitun konttorin vanhemmaksi kirjanpitäjäksi nuoremman kirjanpitäjän F. A. Ekebomin, nuoremaksi kirjanpitäjäksi vaakamestarinapulaisen G. E. A. Tidermanin ja vaakamestarinapulaiseksi ylimääräisen vaakamestarin B. Bäckmanin. Virkaero liikennekonttorin kirjanpitäjälle sekä konttorin virkain jälleen täyttämisen.

Täytettäessä rakennustarkastuskonttorin ⁸⁾ hiljattain perustet- Rakennustarkastuskontto-

¹⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 235. — ²⁾ Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 25 §. — ³⁾ Ks. tätä kert. siv. 210 ja seur. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. huhtik. 30 p. 22 §. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 20 §. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 20 p. 9 §. — ⁷⁾ Valt. pöytäk. maalisk. 26 p. 6 §. — ⁸⁾ Ks. tätä kert. siv. 220 ja seur.

rin rakennus-
insinöörinviran
täyttäminen.

Kaupungin
museon johta-
janviran täyt-
täminen sekä
ero virasta.

Kansanlasten-
tarhain tarkas-
tajanviran
täyttäminen.

Virkaero ali-
palomestarille
sekä kysymys
palolaitoksen
uudistamisesta.

Marian sairaa-
lan toimihenki-
löjen siirto uu-
teen kulkutau-
tisairaalaan.

Kallion alueen
luelääkärin-

tua rakennusinsinöörin virkaa valitsi ¹⁾ kaupunginvaltuusto siihen insinööri A. E. Nikanderin.

Täytettäessä hiljattain perustettua kaupungin museon ²⁾ johtajan virkaa valitsi ³⁾ kaupunginvaltuusto siihen filosofiantohtori K. K. Meinanderin.

Tohtori Meinanderin anomukseen saada vuoden päättyessä vapautus vastamainitusta johtajan virasta kaupunginvaltuusto myöntyi ⁴⁾.

Täytettäessä hiljattain perustettua kansanlastentarhain tarkastajanvirkaa ⁵⁾ valitsi ⁶⁾ kaupunginvaltuusto siihen neiti Th. Gahmbergin, ja oli hänen astuttava virkaan tammikuun 1 päivänä 1913.

Sittenkun alipalomestari O. Ekman oli palotoimikunnalle antamassaan kirjoituksessa pyytänyt vapautusta toimestaan, kohta kun siihen oli ehditty toinen henkilö valita, lähetti toimikunta kirjelmässä joulukuun 6 päivältä mainitun anomuksen valtuustolle ja puolsi myöntymistä siihen sekä esitti samalla, että toimikunta valtuutettaisiin julistamaan virka avonaiseksi, sillä ehdolla että viran uusi pitäjä ei saisi toimikunnan suostumuksetta hoitaa mitään sivutointa.

Asiaa esiteltäessä päätti ⁷⁾ kaupunginvaltuusto, palotoimikunnan esitykseen myöntyen, siihen katsoen että kaupunki oli tuntuvasti laajentunut ja uusia paloasemia osin jo oli rakennettu, osin suunniteltu siitä lähtien kun kaupungin palolaitos oli nykyiselleen järjestetty, toimikuntaan lähettää kysymyksen palolaitoksessa ehkä tarpeellisista uudistuksista, ollen toimikunnan asiaa valmisteltuaan valtuustolle tehtävä tarpeellisiksi havaitsemansa ehdotukset, ja oli edellä mainittu alipalomestarinvirka sentähden julistettava avonaiseksi panemalla se lisäehto, että vastaisen viranpitäjän tuli virkaan nähden alistua semmoisiin muutoksiin kuin valtuusto päättänee.

Kun syksyllä 1912 avattavan uuden kulkutautisairaalan toimintaa oli pidettävä Marian sairaalan kulkutautiosaston työn jatkona, esitti terveydenhoitolautakunta kirjelmässä lokakuun 10 päivältä, että ne mainitun osaston toimihenkilöt eli yllilääkäri, assistenttilääkärit, hoitajattaret y. m., jotka saattoivat tulla kysymykseen, saisi siirtää vastaaviin toimiin uudessa sairaalassa tarvitsematta virkoja julistaa avonaisiksi, sekä että lautakunta oikeutettaisiin lähemmin määräämään, milloin eri toimihenkilöjen siirto sopisi toimittaa.

Kaupunginvaltuusto myöntyi ⁸⁾ esitykseen.

Täytettäessä vastaperustettua Kallion alueen ⁹⁾ toisen alue-

¹⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 20 p. 4 §. — ²⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 230 ja seur. — ³⁾ Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 15 §. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. lokak. 8 p. 14 §. — ⁵⁾ Ks. tätä kert. siv. 101 ja 102. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 35 §. — ⁷⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 20 p. 13 §. — ⁸⁾ Valt. pöytäk. marrask. 12 p. 7 §. — ⁹⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 132.

lääkäriin virkaa valitsi ¹⁾ kaupunginvaltuusto siihen lääketieteen- viran täyttämisen. liseniaatti C. J. L. Wetterstrandin.

Tehdyn hakemuksen johdosta myönsi ²⁾ kaupunginvaltuusto Töölön alueen aluelääkärille, lääketieteen-tohtori A. Elmgrenille eron hänen aluelääkärinvirastaan, joulukuun 1 päivästä lukien, minkä ohessa valtuusto mainitun alueen aluelääkäriksi valitsi ³⁾ ylimäär. professorin A. L. Wallgrenin.

Virkaero Töölön alueen aluelääkärille sekä viran jälleen täyttämisen.

Jälleen täytettäessä Hermannin ja Toukolan alueen avonaista aluelääkärinvirkaa valitsi ⁴⁾ kaupunginvaltuusto siihen lääketieteen-liseniaatti Hj. M. Stenbäckin.

Hermannin ja Toukolan alueen aluelääkärinviran jälleen täyttämisen.

Esiteltäessä rahatoimikamarin esitystä lisämäärärahan myöntämisestä Sipoossa olevan kunnan mielisairaalan ⁵⁾ rakennuttamista varten päätti ⁶⁾ kaupunginvaltuusto m. m., että mainitun sairaalan ylilääkärinvirka oli julistettava avonaisena vastaanotettavaksi tammi-kuun 1 päivänä 1913 ja velvoittamalla uusi viranpitäjä alistumaan vastedes annettavaan lähempään johtosääntöön sekä laitoksen rakennusaikana seuraamaan työn kulkua ja siinä antamaan asian-tuntumuksensa käytettäväksi, ja oli virka täytettävä varaamalla kuusikuukautinen molemminpuolinen irtisanomisaika.

Sipoossa olevan kaupungin mielisairaalan ylilääkärinviran avonai- seksi julista- minen.

Tehdyn anomuksen johdosta myönsi ⁷⁾ kaupunginvaltuusto kaupungin suomenkielisten kansakoulujen apulaistarkastajalle, filoso- fiantohtori K. O. Vikmanille eron hänen tarkastajanvirastaan, syyskuun 1 päivästä lukien, minkä ohessa mainittujen kansakoulu- jen apulaistarkastajaksi valittiin ⁸⁾ filosofiantohtori O. Mantere.

Virkaero kan- sakoulujen apulaistarkas- tajalle sekä viran jälleen täyttämisen.

Rahatoimikamarin kirjelmässä toukokuun 11 päivältä asiasta tehdyn esityksen johdosta päätti ⁹⁾ kaupunginvaltuusto niihin häi- riöihin nähden, joiden alaisena kaupungin meriliikenne oli ollut siitä lähtien, kun Suomen luotsi- ja majakkalaitos vuonna 1912 oli asetettu keisarikunnan meriministeriön alaiseksi, alamaisessa kir- jelmässä anoa ryhtymistä sen suuntaisiin toimenpiteisiin, että lail- linen järjestys mainittuun luotsi- ja majakkalaitokseen nähden tulisi palautetuksi.

Alistus toimen- piteisiin ryhty- misestä lailli- sen järjestyk- sen palautta- miseksi luotsi- ja majakka- laitokseen nähden.

Kirjelmässä marraskuun 14 päivältä ilmoitti kunnallinen keskus- toimisto ¹⁰⁾ kaupunginvaltuustolle että, sittenkun toimistolle jo oli useimmista maamme kaupungeista lähetetty painatetut kunnalliset asiakirjat ja toimiston aineskokoelmaa muutoinkin oli täydennetty, toimisto oli alottanut toimintansa sekä antoi maksutta pyynnöstä kaupunginvaltuustoille ynnä kuntain virastoille, hallituksille, lauta-

Kunnallinen keskustoimisto alottanut toimintansa.

1) Valt. pöytäk. huhtik. 16 p. 28 §. — 2) Valt. pöytäk. huhtik. 30 p. 17 §. — 3) Valt. pöytäk. syysk. 24 p. 3 §. — 4) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 3 §. — 5) Ks. tätä kert. siv. 42 ja seur. — 6) Valt. pöytäk. lokak. 8 p. 1 §. — 7) Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 33 §. — 8) Valt. pöytäk. syysk. 24 p. 12 §. — 9) Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 27 §. — 10) Ks. tätä kert. siv. 169.

kunnille, valiokunnille ja virkamiehille tietoja kaupunkikuntain laitoksista sekä vastasi muihin kaupunkien kunnallisoloja koskeviin kysymyksiin.

Asiaa esiteltäessä päätti ¹⁾ kaupunginvaltuusto, että edellä oleva oli saatettava maistraatin, rahatoimikamarin sekä kaupungin hallitusten ja lautakuntain tiedoksi.

Kaupungin voi-
kauppaa kos-
keva esitys-
ehdotus.

Herra Häggmanin tekemän, kaupunginvaltuuston kokouksessa joulukuun 22 päivänä 1911 pöydälle pannun, täkäläistä voikauppaa koskevan esitysehdotuksen ²⁾ lähetti ³⁾ valtuusto valmistusvaliokunnan ehdotuksesta terveydenhoitolautakuntaan lähemmän selityksen ja lausunnon saamiseksi.

Kirjelmässä huhtikuun 11 päivältä teki terveydenhoitolautakunta ilmoituksen niistä toimenpiteistä, joihin asiassa oli ryhdytty, sekä pyysi saada vastedes antaa lisälausunnon asiasta.

Kirjelmä ei aiheuttanut erikoista toimenpidettä kaupunginvaltuuston puolelta ⁴⁾.

Esitysehdotus
toimenpiteisiin
ryhtymisestä
elintarpeiden
hinnan huojis-
tamiseksi kau-
pungissa.

Kaupunginvaltuustolle antamassaan esitysehdotuksessa ⁵⁾ ehdottivat herrat Ehrnrooth, Häggman, Serlachius, Tollet, Walldén ja V. von Wright esittämillään syillä, että valtuusto päättäisi antaa komitean tehtäväksi harkita, mihin toimenpiteisiin kunnan puolelta olisi ryhdyttävä elintarpeiden hinnan huojistamiseksi kaupungissa sekä aikansa valtuustolle antaa tästä tehtävästä johtuvat esitykset ja ehdotukset.

Asiaa esiteltäessä päätti ⁶⁾ kaupunginvaltuusto, hyväksyen esitysehdotuksen ponnien, siten päätetyn komitean jäseniksi valita herra Häggmanin, ent. päätirehtöörin R. Sieversin, toimitussihteri A. Hyttisen, rakennusmestari N. L. Eskolan, kaupungininsinööri G. Idströmin sekä filosofianmaisterit G. Estlanderin ja G. R. Snellmanin.

Kysymys väli-
tyksestä työrii-
doissa.

Työväenasiain lautakunnan kirjelmässä syyskuun 5 päivältä tehdyn esityksen, että lautakunta valtuutettaisiin rakennusteollisuuden alalla täällä vallitsevan työriidan johdosta ryhtymään sopivaan toimenpiteeseen mainitun riidan sovittamista tarkoittavain keskustelujen aikaansaamiseksi asianosaisten kesken kaupunginvaltuusto hylkäsi ⁷⁾.

Niinikään hylkäsi ⁸⁾ kaupunginvaltuusto 22 äänellä 18 vastaan valmistusvaliokunnan tekemän ehdotuksen, että työväenasiain lautakunnalla olisi valta tehdä uusi esitys sellaisen lisäyksen aikaansaamisesta lautakunnalle vahvistettuun johtosääntöön, että lauta-

¹⁾ Valt. pöytäk. marrask. 26 p. 17 §. — ²⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 236. —

³⁾ Valt. pöytäk. tammik. 30 p. 10 §. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. huhtik. 30 p. 16 §. —

⁵⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 75. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 10 p. 26 §. — ⁷⁾ Valt.

pöytäk. syysk. 10 p. 49 §. — ⁸⁾ Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 29 §.

kunnalla olisi puhjenneissa työriidoissa, jos jompikumpi tai molemmat asianosaiset halusivat lautakunnan välitystä tai lautakunta itse harkitsi sopivaksi välitykseen ryhtyä, oikeus siihen.

Kirjelmässä marraskuun 23 päivältä jätti maistraatti kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja ratkaistavaksi Pietarissa vuonna 1913 toimeenpantavaa venäläistä terveyshoidollista näyttelyä varten asetetun päätoimikunnan tiedustelun Helsingin kaupungin osanotosta mainittuun näyttelyyn.

Kysymys kaupungin osanotosta näyttelyihin.

Asiaa esiteltäessä päätti 1) kaupunginvaltuusto ilmoittaa, ettei kaupungilla ollut tilaisuutta ottaa osaa mainittuun näyttelyyn.

Sen johdosta että keisarillinen venäläinen teknillinen seura oli kehottanut kaupunkia lähettämään edustajia Pietarissa pidettävään kokoukseen, jossa pohdittaisiin kysymystä kunnallistoimintaa koskevia oloja valaisevan näyttelyn järjestämisestä vuonna 1915 päätti 2) kaupunginvaltuusto valita herrat Enckellin ja Stjernvallin valtuutettuina ottamaan osaa mainittuun kokoukseen, minkä jälkeen saisi näiden lausunnosta ja lähemmästä ehdotuksesta riippua, ottaisiko kaupunki osaa itse näyttelyyn.

Kirjelmässä kesäkuun 5 päivältä lähetti maistraatti kaupunginvaltuustolle lausunnon saamista varten ehdotuksen kaupungin uudeksi vaalijärjestykseksi, jonka ehdotuksen mukaan m. m. vaalipiirien luku lisääntyisi viideksitoista, mutta maistraatilla kuitenkin olisi valta harkintansa mukaan asettaa yhteinen vaalilautakunta kahta tai useampaa vaalipiiriä varten.

Lausunto uuden vaalijärjestyksen ehdotuksesta.

Asiaa esiteltäessä päätti 3) kaupunginvaltuusto puolestaan hyväksyä edellä mainitun ehdotuksen.

Kirjelmässä helmikuun 7 päivältä lähetti maistraatti valtuustolle lääninhallituksen lähetteen, jossa kaupunginvaltuuston lausuntoa oli vaadittu tšekäläisen poliisimestarin kuvernöörille tekemän esityksen johdosta, että kaupungin voimassa olevaan poliisijärjestykseen pantaisiin lisämääräys siitä, että kaupungin talonomistajat ovat velvolliset taloihinsa laittamaan sähkökellojohdon talonmiehen asuntoon.

Lausunto poliisijärjestyksen tehtävästä talojen sähköjohtoja koskevasta lisäyksestä.

Hankittuaan lausunnon Helsingfors gårdsägarförening yhdistykseltä ja Helsingin suomalaiselta talonomistajain yhdistykseltä päätti 4) kaupunginvaltuusto ehdottaa edellä mainitun esityksen evättäväksi, koska ehdotettu toimenpide olisi merkitystä vailla niissä taloissa, joissa ei ole talonmiestä taikka joissa on yövartija taikka joiden porttia tai ulko-ovea ei suljeta yöksi, sekä tuollaiset kellojohdot sitä paitsi epäilemättä monessa kohden tulisivat väärinkäytöksen ja ilkivallan esineiksi.

1) Valt. pöytäk. jouluk. 10 p. 8 §. — 2) Valt. pöytäk. jouluk. 10 p. 25 §. —

3) Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 18 §. — 4) Valt. pöytäk. huhtik. 16 p. 9 §.

Lausunto
aseiden kanto-
kieltoa koske-
vasta asiasta.

Kirjelmässä toukokuun 28 päivältä lähetti maistraatti kaupunginvaltuustolle lääninhallituksen lähetteen, jossa kaupunginvaltuustolta vaadittiin lausuntoa täkäläisen poliisimestarin kuvernöörille tekemän esityksen johdosta, että ryhdyttäisiin sen suuntaisiin toimenpiteisiin, että puukon ja revolverin sekä muiden hengen- vaarallisten aseiden kantaminen huvi- tai muissa julkisissa tilaisuuksissa kiellettäisiin sekä ankara rangaistus kiellon rikkomisesta säädettäisiin.

Asiaa esiteltäessä päätti ¹⁾ kaupunginvaltuusto antaa sen valmisteltavaksi erikoisvaliokunnalle, johon valittiin herrat Grotenfelt, Serlachius ja Lassenius.

Toukokuun 31:ntenä päivätyssä mietinnössä ²⁾ valiokunta esitti, että kaupunginvaltuusto kuvernöörille ilmoittaisi, että valtuusto poliisimestarin tekemään ehdotukseen liittyen oli puolestaan hyväksynyt kaupungin voimassa olevaan, lokakuun 30 päivänä 1908 vahvistettuun poliisijärjestykseen 46 §:n kohdalle 1 momentiksi pantavaksi seuraavan lisäyksen: „Yleiseen kansankokoukseen tai muuhun sellaiseen tilaisuuteen, jossa ihmisiä on enemmän koolla, älköön terä-, ampuma- tai muuta asetta ilman pätevää aihetta tuotako.“

Asiaa lopullisesti esiteltäessä hyväksyi ³⁾ kaupunginvaltuusto valiokunnan esityksen 22 äänellä 14 vastaan, jotka annettiin poliisimestarin ehdotuksen epäämisen puolesta.

Lausunto
hissien katsas-
tustaksan
ehdotuksesta.

Kirjelmässä helmikuun 24 päivältä pyysi maistraatti kaupunginvaltuuston lausuntoa seuraavasta kaupungin hissien katsastustaksan ehdotuksesta:

1) uuden hissien katsastuksesta.....	Smk	40:—
2) kahden tai useamman samassa talossa olevan uuden hissien yhtäaikaisesta katsastuksesta, kultakin	„	30:—
3) yhden hissien tarkastuskatsastuksesta	„	25:—
4) kahden tai useamman samassa talossa olevan hissien yhtäaikaisesta tarkastuskatsastuksesta, kunkin	„	20:—

Asiaa esiteltäessä päätti ⁴⁾ kaupunginvaltuusto puoltaa mainittua ehdotusta, sillä edellytyksellä että siinä mainitut maksut oli laskettu kultakin hissiltä eikä kumpaisellekin katsastuksessa toimivalle katsastajalle.

Lausunto
työttömyys-
vakuutuskom-

Kirjelmässä helmikuun 21 päivältä lähetti maistraatti kaupunginvaltuustolle lääninhallituksen lähetteen, jossa kaupungin-

¹⁾ Valt. pöytäk. toukok. 28 p. 23 §. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 47. —
³⁾ Valt. pöytäk. syysk. 10 p. 22 §. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 12 §.

valtuuston lausuntoa oli vaadittu hallituksen asettaman työttömyysvakuutuskomitean mietinnöstä ja ehdotuksista.

Asiaa esiteltäessä päätti 1) kaupunginvaltuusto erikoisvaliokunnalle, johon valittiin herrat Relander, Engström ja Hertzberg, antaa toimeksi laatia lähemmän ehdotuksen valtuuston annettavaksi lausunnoksi asiasta.

Kirjelmässä huhtikuun 17 päivältä lähetti maistraatti kaupunginvaltuustolle lääninhallituksen lähetteen, jossa valtuuston lausuntoa oli vaadittu asetetun komitean laatimasta ehdotuksesta maamme kaupunkien yleiseksi rakennussäännöksi.

Asiaa esiteltäessä päätti 2) kaupunginvaltuusto antaa erikoisvaliokunnalle, johon valittiin herrat Grotenfelt, Ehrnrooth, H. Lindberg, Lundqvist ja Idman, toimeksi laatia ehdotuksen valtuustolta vaaditaksi lausunnoksi.

K. senaatin vaadittua kaupunginvaltuustolta lausuntoa täkäläisen lihanhinnan järjestämistä koskevasta asiasta päätti 3) valtuusto, rahatoimikamarin annettua asiasta lausunnon 4), ilmoittaa, ettei valtuusto katsonut asian silloisessa vaiheessa olevan ryhtyminen eikä ehdottaminen ryhdyttäväksi suoranaisiin toimenpiteisiin elintarpeiden hinnan huojistamiseksi, mutta että valtuusto vastedes käsitellessään päiväjärjestyksessä olevia kysymyksiä kunnan teurastamon rakennuttamisesta ja torikaupan järjestämisestä kohdistaisi erikoista huomiota elintarvekysymykseen sen koko laajuudessa.

Tässä yhteydessä päätti kaupunginvaltuusto käskeä rahatoimikamarin mahdollisimman pian valtuustolle antaa kamarilta aikaisemmin vaaditun lausunnon kunnan teurastamon rakennusasiasta, joka lausunto olisi annettava niin hyvissä ajoin, että määrärahat teurastamon rakennustöiden aloittamista varten voitaisiin panna 1913 vuoden menosääntöön, sekä sen ohessa huomauttaa kamaria, että on tarpeellista mahdollisimman pian ottaa käsiteltäväksi kamariin niinikään lähetetty kysymys torikaupan järjestämisestä.

Puoltavan lausunnon antoi kaupunginvaltuusto 6 tapauksessa Suomen kansalaisoikeuden hakemuksista 5) ja 1 tapauksessa vapautusta Suomen kansalaisuudesta tarkoittavasta hakemuksesta 6).

42 tapauksessa puolsi 7) kaupunginvaltuusto myöntymistä ulko-

tean mietinnöstä.

Lausunto maamme kaupunkien yleisen rakennussäännön ehdotuksesta.

Lausunto lihanhinnan järjestämistä koskevasta asiasta.

Lausuntoja Suomen kansalaisoikeuden y. m. hakemuksista.

Lausuntoja elinkeino-oike-

1) Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 7 §. — 2) Valt. pöytäk. huhtik. 30 p. 5 §. — 3) Valt. pöytäk. toukok. 28 p. 9 §. — 4) Valt. pain. asiakirj. n:o 37. — 5) Valt. pöytäk. tammik. 16 p. 3 §, maalisk. 12 p. 5 §, maalisk. 26 p. 3 §, syysk. 10 p. 12 §, marrask. 26 p. 4 § ja jouluk. 10 p. 7 §. — 6) Valt. pöytäk. syysk. 24 p. 1 §. — 7) Valt. pöytäk. tammik. 16 p. 1 ja 2 §, tammik. 30 p. 15–17 §, helmik. 13 p. 7 ja 8 §, helmik. 27 p. 1 §, maalisk. 12 p. 2–4 §, maalisk. 26 p. 2 §, huhtik. 16 p. 1–3 §, huhtik. 30 p. 1 §, toukok. 14 p. 1–5 §, toukok. 28 p. 1 §, kesäk. 11 p. 10–12 §, syysk. 10 p. 1–8 §, lokak. 8 p. 2–5 §, lokak. 29 p. 1 §, marrask. 12 p. 1 §, marrask. 26 p. 1 ja 3 § sekä jouluk. 20 p. 2 §.

utta ja kiinteän omaisuuden omistusoikeutta tarkoittavista lupahakemuksista. maalaisten tekemiin hakemuksiin saada kaupungissa harjoittaa elinkeinoa.

Puoltavan lausunnon antoi ¹⁾ kaupunginvaltuusto 1 tapauksessa ulkomaalaisten tekemästä hakemuksesta saada lupa omistaa ja hallita kiinteää omaisuutta tässä kaupungissa.

Lausuntoja rohdoskaupan ja myrkyllisten aineiden kaupan harjoittamislupaa tarkoittavista hakemuksista. Niinikään antoi kaupunginvaltuusto puoltavan lausunnon 1 tapauksessa rohdoskaupan ²⁾ harjoittamislupaa ja 1 tapauksessa tuollaisen kaupan siirtolupaa ³⁾ tarkoittavasta hakemuksesta.

Lausuntoja huutokauppaajanammattin harjoittamista ja biljardinpitämistä tarkoittavista hakemuksista. Samaten antoi ⁴⁾ kaupunginvaltuusto 3 tapauksessa puoltavan lausunnon hakemuksista, jotka tarkoittivat luvan saamista myrkyllisten aineiden kaupan harjoittamiseen tässä kaupungissa.

Lausuntoja huutokauppaajanammattin harjoittamista ja biljardinpitämistä tarkoittavista hakemuksista. Sitä vastoin ehdotti ⁵⁾ kaupunginvaltuusto 1 tapauksessa hyödylliseksi hakemusta luvan saamisesta huutokauppaajanammattin harjoittamiseen tässä kaupungissa.

Lausuntoja palo- ja väkiviinan tukkukaupan harjoittamislupaa tarkoittavista hakemuksista. 3 tapauksessa antoi ⁶⁾ kaupunginvaltuusto puoltavan lausunnon hakemuksista, jotka tarkoittivat luvan saamista biljardin pitämiseen yleisön käytettävänä tässä kaupungissa.

Lausuntoja palo- ja väkiviinan tukkukaupan harjoittamislupaa tarkoittavista hakemuksista. Yhdessä tapauksessa puolsi ⁷⁾ kaupunginvaltuusto myöntäväksi hakemukseen luvan saamisesta paloviinan tukkukaupan harjoittamiseen, jota vastoin valtuusto epäsi 5 hakemusta sellaisen kauppaluvan ⁸⁾ saamisesta sekä 2 hakemusta luvan saamisesta palo- ja väkiviinan tukkukaupan ⁹⁾ harjoittamiseen.

Väkiviinajuomien vähittäismyyntin ja anniskelun, mallasjuomien anniskelun sekä viinien ja muiden miedompain juovutusjuomien vähittäiskaupan järjestäminen ynnä ensinmainitun liikkeen yksinoikeuden pitentäminen. Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 22 päivänä 1911 käsitellessään kysymystä väkiviinajuomien vähittäismyyntin ja anniskelun, mallasjuomien anniskelun sekä viinien ja muiden miedompain juovutusjuomien vähittäiskaupan järjestämisestä kesäkuun 1 päivän 1912 ja saman päivän 1914 väliseksi kaksivuotiskaudeksi ynnä ensiksi mainitun liikkeen yksinoikeuden pitentämisestä samaksi ajaksi oli antanut erikoisvaliokunnan tehtäväksi ¹⁰⁾ valtuustolle esittää ne ehdotukset sekä viinien että väkevämpäin väkiviinajuomien myyntiin nähden, mitkä asiasta hankitun lisäselvityksen pohjalla näyttivät oikeutetuilta, antoi valiokunta tammi-kuun 10:ntenä päivätyn mietinnön ¹¹⁾ asiasta.

Mainitussa mietinnössä lausui valiokunta siitä, miten viinien ja muiden miedompain juovutusjuomien vähittäiskaupasta voimassa olevat lainmääräykset oikeastaan olisi ymmärrettävä, m. m. seuraavaa:

¹⁾ Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 6 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. huhtik. 30 p. 2 §. — ³⁾ Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 2 §. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. huhtik. 30 p. 23 §, toukok. 28 p. 2 § ja syysk. 10 p. 13 §. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 16 §. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. huhtik. 16 p. 4 §, syysk. 10 p. 10 § ja jouluk. 20 p. 3 §. — ⁷⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 20 p. 6 §. — ⁸⁾ Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 8—10 § sekä toukok. 28 p. 4 ja 5 §. — ⁹⁾ Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 4 §. — ¹⁰⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 240 ja seur. — ¹¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 2.

Asiasta voimassa olevan, toukokuun 2 päivänä 1895 annetun asetuksen 2 §:n 1 momentissa säädettiin, että maistraatin tuli loka-kuun kuluessa joka toinen vuosi hankkia kaupunginvaltuusmiesten, tahi missä niitä ei ollut, raastuvankokouksen lausunto, kuinka monet viinien ja muitten miedompien väkijuomain vähittäismyyntioikeudet oli seuraaviksi kahdeksi myyntivuodeksi, jotka luettiin kesäkuun 1 päivästä alkaen, annettava sekä missä kaupungin seuduissa sellaisten juomien vähittäismyyntipaikkoja ei saanut olla. Saman pykälän 2 momentissa säädettiin että, jos maistraatti oli asiasta yhtä mieltä kaupunginvaltuusmiesten tahi raastuvankokouksen kanssa, jääköön asia sen varaan, mutta vastakkaisessa tapauksessa toimitti maistraatti asian kuvernöörille, jonka ratkaistava se oli. Pykälän 3 momentissa taas säädettiin että, jos myönnettyä myyntioikeutta tahdottiin saada uudistetuksi, älköön sitä kiellettävä, jollei hakija ollut oikeuttaan väärinkäyttänyt, rikkonut väkiviina- ja mallasjuomien myyntiä koskevia asetuksia tahi muuten pitänyt huonoa järjestystä myymisessä. Viimeksi mainittu säännös se oli, joka ensiksi kerrottuun verrattuna oli käytännössä aiheuttanut epätietoisuutta, kun toiselta puolen oli väitetty, että myyntioikeuksien lukua, siihen nähden mitä myönnetyn oikeuden uudistamisesta oli säädetty, ei voinut laillisesti määrätä vähemmäksi kuin niitä kulloinkin oli käytännössä, koska moitteettomasti käytetyn oikeuden anottu uudistaminen päinvastaisessa tapauksessa saattaisi käydä mahdottomaksi, mihin taas toiselta puolen oli huomautettu, että ensiksi mainittu säännös sisälsi päämääräyksen asiasta sekä että myyntioikeuden uudistamista kävi vaatiminen ainoastaan sikäli kuin tuollaisia oikeuksia ylipäättään oli myönnetty.

1894 vuoden valtiopäiväasiakirjoista, joilla valtiopäivillä valtiopäivät puheena olevan asetuksen hyväksyivät, samoin kuin ritariston ja aatelin sekä pappis- ja porvarissäädyn keskusteluista katsoi valiokunta käyvän täysin selvästi näkyviin, että valtiopäivillä yleisesti oli kannatettu sitä mielipidettä, että 2 §:n 3 momentin tarkoituksena oli, että niiden viinikauppiaiden, jotka olivat moitteettomasti liikettään hoitaneet, tuli edelleen saada pitää heille myönnetty oikeudet sekä että kaupunginvaltuuston ja raastuvankokouksen valta määrätä tuollaisten oikeuksien luku oli rajoitettu sanotun kolmannen momentin kautta sikäli, että näillä viranomaisilla ei ollut valtaa määrätä oikeuksien lukua pienemmäksi kuin että ne viinikauppiaat, joilla kuluvan myyntikauden aikaan oli tuollainen oikeus, voivat saada sen pitää seuraavankin myyntikauden aikana.

Tämän johdosta ja kun tulkitessa nykyään voimassa olevan asetuksen puheenalaista 2 §:ää, jonka hämäränlainen sanonta oli aiheuttanut eri käsityksiä sen oikeasta sisällyksestä, valiokunnan

mielestä oli pantava ratkaiseva paino asetuksen laadinnan yhteydessä julkilausuttuun käsitykseen, ei valiokunnan enemmistö ollut voinut tulla muuhun päätökseen, kuin että mainittu 2 § oli käsitettävä niin, että pykälän 3 momentin säännös että, jos myönnettyä myyntioikeutta tahdottiin saada uudistetuksi, sitä älköön kiellättäkö, jollei hakija ole oikeuttaan väärinkäyttänyt, rikkonut väkiviina- ja mallasjuomain myyntiä koskevia asetuksia tahi muuten pitänyt huonoa järjestystä myymisessä, sisälsi rajoituksen kaupunginvaltuustolle tahi, missä sitä ei ollut, raastuvankokoukselle saman §:n 1 momentissa myönnettyyn valtaan määrätä, kuinka monet asetuksessa mainittua alkoholipitoisuutta olevien viinien ja muiden miedompain väkijuomien vähittäismyyntioikeudet oli seuraaviksi kahdeksi myyntivuodeksi annettava, sekä että kaupunginvaltuusto niinmuodoin ei ollut oikeutettu määräämään sanottua lukua vähemmäksi kuin että jokaiselle, jolla kulloinkin jatkuvan myyntikauden kuluessa oli tuollainen oikeus, varattiin mahdollisuus saada oikeutensa uudistetuksi, jos hän sitä halusi eikä ollut väärinkäyttänyt oikeuttaan, rikkonut väkiviina- tai mallasjuomien myyntiä koskevia asetuksia tahi muuten pitänyt huonoa järjestystä myymisessä.

Kun valiokunta siis ei ole voinut yhtyä siihen tulkintaan, jonka mukaan myyntioikeuksien lukumäärän kävisi niin supistaminen, että eräiltä aikaisemmilta myyjiltä riistettäisiin myyntioikeutensa, ei valiokunta voinut ehdottaa tätä lukua täällä vähennettäväksi ensintulevana myyntikautena ennen ehdotettuja seitsemääviidettä oikeutta vähemmäksi, joka oikeuksien lukumäärä oli nykyään käytännössä.

Mietintöön liittämässään vastalauseessa herra Listo puolusti sitä käsitystä, että kaupunginviranomaisilla puheena olevan 2 §:n 1 ja 3 momentin johdosta oli oikeus supistaa viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskauppain lukumäärä vähemmäksi niiden lukua, jotka hakivat sellaisten juomain myyntiin saamainsa oikeuksien uudistamista, voivatpa viranomaiset ne supistaa yhteen asti, mutta että siten myönnettyt oikeudet oli ehdottomasti annettava niille hakijoille, jotka olivat anoneet nauttimansa myyntioikeuden uudistamista.

Asiaa lopullisesti esiteltäessä päätti 1) kaupunginvaltuusto puolestaan, osittain äänestettyään:

1) väkiviinajuomain vähittäismyyntiin ja anniskeluun nähden: että vähittäismyyntioikeuksien lukumäärä vahvistetaan enintään yhdeksäksikolmatta, joista enintään neljäkolmatta oikeutta annetaan yksinomaan ulkomaisten väkiviinajuomain vähittäismyyntiin; sekä

1) Valt. pöytäk. tammik. 16 p. 14 §.

että anniskelu-oikeuksien lukumäärä vahvistetaan enintään kolmeksisetsemättä, josta määrästä kuitenkin enintään viisiviidettä saa luovuttaa käytettäväksi ravintolaliikkeen yhteydessä;

2) mallasjuomain anniskeluun nähden:

että sellaisen anniskelun oikeuksien lukumäärä on oleva enintään kolmekymmentä, joista oikeuksista kaksikymmentä olisi annettava ainoastaan suurenpuoleisille ruokaloille ja niihin verrattaville ravintoloille sekä kymmenen työväenluokkaa varten aiotuille ruokaloille, joissa olutta anniskellaan;

3) viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskauppaan nähden:

että paitsi sitä sellaisen kaupan oikeutta, joka lain mukaan kuuluu paloviinan ja muiden väkevämpien väkiviinajuomien vähittäismyyntioikeuden haltijalle, tällaisen vähittäismyynnin oikeuksien lukumäärä on oleva korkeintaan seitsemänviidettä; sekä

että nämä oikeudet ovat laadultaan henkilökohtaisia eikä niitä siis käy toiselle siirtäminen; samoin kuin

4) kaiken edellä mainitun liiketoiminnan harjoitusalueeseen nähden:

että vähittäismyynti- ja anniskelupaikkoja ei saa olla;

a) VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII, XIV ja XV kaupunginosassa eikä kaupunkiin kuuluvalla, sen asemakaavaan ottamattomalla alueella;

b) I kaupunginosassa Rauhankadun pohjoispuolella, mutta kyllä sanotun kadun varrella;

c) II kaupunginosassa Hallituskadun pohjoispuolella, mutta kyllä sanotun kadun varrella sekä Mikonkadun 9:ssä ja 11:ssä;

d) III kaupunginosassa Unioninkadun varrella Kauppatorin eteläpuolella sekä Unioninkadun ja Länsirannan välisissä kortteleissa;

e) IV kaupunginosassa Kansakoulu- ja Simonkadun pohjoispuolella eikä sanottujen katujen varsilla; sekä

f) Fredrikinkadun länsipuolella olevassa osassa IV ja V kaupunginosaa, mutta kyllä sanotun kadun varrella;

ettei kaupungin muissakaan osissa väkiviinajuomien vähittäismyyntiä ja anniskelua, mallasjuomain anniskelua eikä viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskauppaa saa harjoittaa kirkon, koulun, kasarmin, sairaalan eikä semmoisen paikan välittömässä läheisyydessä, missä väkeä runsaammin liikkuu, ei myöskään Kauppa- ja Rautatienvarsin varsilla eikä Simon- ja Kaivokadun pohjoispuolella olevilla Itä- ja Länsi-Henrikinkadun varsilla; sekä

että poikkeuksen näistä kielloista saa väkiviinajuomain vähittäismyyntiin ja anniskeluun sekä mallasjuomain anniskeluun nähden tehdä Kauppa- ja Rautatienvarsin varsilla oleviin hotelleihin, Alppi-

laan, Kaisaniemeen, Blekholman saariin, Korkeasaareen, Liuska-
saareen ja Kaivohuoneeseen sekä teattereihin ja klubeihin nähden.

Yksinoikeuden myöntämisestä väkiviinajuomain vähittäiskaup-
paan ja anniskeluun nähden päätti kaupunginvaltuusto:

että Helsingin anniskeluosakeyhtiölle myönnetään yksinoikeus
kaikkien sekä koti- että ulkomaisten väkiviinajuomien vähittäismyynti-
tiin ja anniskeluun täällä edelleen kesäkuun 1 päivästä 1912 samaan
päivään 1914, ollen osakeyhtiö oikeutettu määrättyä, osakeyhtiölle
suoritettavaa maksua vastaan hotellin, ravintolan tai kahvilan omis-
tajalle luovuttamaan osan saamistaan anniskeluoikeuksista sekä
samoin yksityisille kauppiaille tai yhtiöille luovuttamaan oikeuksia
sellaisten ulkomaisten väkiviinajuomien vähittäismyyntiin, joita ei
anneta yleisölle huokeammasta kuin 5 markan hinnasta litra, astiasta
myyden, sekä 6 markasta litra pulloissa tai ruuseissa tähän maahan
tuotuna;

mutta että mainittuun myönnytykseen kytketään seuraavat
ehdot:

että osakeyhtiön hallituksessa varataan sija vähintään kah-
delle kaupunginvaltuuston valitsemaalle jäsenelle, jotka vastaavat
kolmattaosaa jäsenluvusta;

että kaupunginvaltuusto vahvistaa niiden välikirjain kaavak-
keet, joilla vähittäismyynti- tai anniskeluoikeuksia luovutetaan;

että luokan, mihin kukin anniskelupaikka on luettava, määrää
maistraatti;

että osakeyhtiö viimeistään helmikuun kuluessa ottaa ratkais-
tavaksi kysymyksen, luovuttaako se omistamiaan vähittäismyynti- tai
anniskeluoikeuksia vai ei;

että anniskeluoikeuden haltija on oikeutettu keneltä kaupungin
väkiviinajuomakauppiaalta tahansa tilaamaan sellaisia väkiviina-
tavaroita, joita näillä on oikeus pitää kaupan;

että kaupunginvaltuuston valitseman alituisen sovintolauta-
kunnan, johon kuuluu viisi henkilöä ja tarpeellinen määrä vara-
jäseniä, ratkaistavaksi jätetään; a) kysymys siitä, onko vuokraaja
osakeyhtiön vaatimuksesta julistettava saamansa oikeuden menettä-
neeksi; b) muut riidat, joita voi syntyä osakeyhtiön ja sen vuokraa-
jain välillä vuokrasopimuksen sisällyksestä; sekä c) kysymys tavara-
varaston lunastamisesta, kun sitä vaatii vuokraaja, jonka vuokra-
oikeus supistetaan, lakkautetaan tai julistetaan menetetyksi; sekä

että osakeyhtiö itse hoitaa ravintolaliikkeen kaikissa kolmannen
luokan anniskelupaikoissa sekä, sikäli kuin toisen luokan anniskelu-
oikeuksia puheenalaisena kautena ehkä tulee avoimiksi, itse ottaa
huostaansa tällaisenkin ravintolaliikkeen, mikäli sen jatkamista
pidetään suotavana.

Lopuksi kaupunginvaltuusto osakeyhtiön huomioon otettavaksi mainitun yksinoikeuden käyttämisessä lausui seuraavat toivomukset: että osakeyhtiön vähittäismyyntiliike käsittäisi ulkomaisiakin väkiviinajuomia;

että osakeyhtiö ei käyttäisi hyväkseen yksinoikeutta saadakseen liikkeestä mahdollisimman suurta voittoa, vaan etupäässä saadakseen aikaan järjestystä tässä liiketoiminnassa sekä vastustaakseen väkijuomien väärinkäyttöä;

että osakeyhtiö koettaisi pitää kaupaksi tarjoamiensa juomien alkoholipitoisuuden alhaisimmassa luvallisessa määrässä;

että pidettäisiin huolta siisteydestä ja järjestyksestä ja että tarpeellinen määrä tarkastajia otettaisiin valvomaan järjestystä toisen ja kolmannen luokan ravintoloissa;

että luovutettujen anniskelu- tai vähittäismyyntioikeuksien myyntimaksut oikeudenmukaisesti määrättäisiin; sekä

että osakeyhtiö neuvottelisi maamme muiden anniskeluyhtiöiden kanssa, olisiko mahdollista yksinoikeutta seuraavalla kerralla uudistettaessa kaikissa kaupungeissa ottaa käytäntöön yhtäläiset määräykset siitä:

a) että kaikkia väkijuomakauppiaita, yhtiöt niihin luettuina, kiellettäisiin lähettämästä väkijuomia kaupungin ulkopuolella olevaan paikkaan; sekä

b) että väkijuomakauppaoikeuksia yksityisille myönnettäessä väkijuomain astiasta myyminen kiellettäisiin.

Tässä yhteydessä päätti kaupunginvaltuusto:

terveydenhoitolautakuntaan lähemmin valmisteltavaksi lähettää kysymyksen tarpeellisen valvonnan aikaansaamisesta viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain kauppaan nähden niiltä kohdin, joista terveydenhoidosta voimassa olevan asetuksen 32 ja 36 §:ssä säädetään; sekä

väkiviina- ja mallasjuomain kauppa koskevain asiain valmistusvaliokuntaan lähettää kysymykset, voisiko kaupunki anniskeluosakeyhtiön voittovaroista osottaa jonkin rahamäärän maksettavaksi niille henkilöille, jotka täällä harjoittavat viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain kauppa sekä vapaaehtoisesti lopettavat mainitun liikkeen, sekä käykö ja millä tavoin viinikauppalikkeen järjestyksen valvonnan järjestäminen kaupunginvaltuuston toimesta järjestysvallan siinä kohden toimittaman silmälläpidon lisäksi.

Vaadituksi selitykseksi sen valituksen johdosta, minkä pastori G. Bondestam oli läänin kuvernöörille tehnyt edellä mainitusta viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäismyyntioikeuksien lukua koskevasta kaupunginvaltuuston päätöksestä, päätti 1)

Selitys viinien y. m. vähittäiskauppaoikeuksien luvun määräämistä koskevasta

1) Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 34 §.

kaupunginvaltuuston päätöksestä tehdyn valituksen johdosta.

valtuusto lausua: että valtuusto ainoastaan oli antanut lausunnon asiasta, jonka maistraatti oli lopullisesti ratkaissut, minkätähden valittajan olisi muutoksen saamiseksi asiaan ollut valitettava maistraatin siinä tekemästä päätöksestä; ettei valittaja ollut väittänyt, että valtuuston päätös olisi loukannut hänen yksityistä oikeuttaan tai että se ei olisi syntynyt laillisessa järjestyksessä tai että se olisi muutoin mennyt valtuuston toimivallan ulkopuolelle; sekä että valittajan väitteeseen, että päätös perustui toukokuun 2 päivänä 1895 eräistä viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain kaupan rajoituksista annetun asetuksen 2 §:n vääriin tulkintaan, kävi paneminen sitä vähemmän huomiota, kun päätös sinänsä oli tunnustettu lailliseksi eikä tässä tietenkään voitu ottaa huomioon niitä perusteita, joita kaupunginvaltuusto oli päätöstä tehdessään noudattanut. Edellä lausutun johdosta olisi alistettava, että valitusta ei otettaisi huomioon.

Kaupunginvaltuuston tiedoksi lähetettiin ¹⁾ sitten kuvernöörin huhtikuun 4 päivänä antama päätös, jonka mukaan edellä mainittu valitus oli jätetty huomioon ottamatta.

Vahvistetut välikirjankakavakkeet väkiviinajuomain vähittäismyynti- ja anniskeluosakkeen luovutusta varten.

Kaksi Helsingin anniskeluosakeyhtiön johtokunnan kirjelmässä helmikuun 19 päivältä valtuustolle lähetettyä välikirjan kaavaketta käytettäväksi luovutettaessa ulkomaisten väkiviinajuomain vähittäismyynti- sekä niin koti- kuin ulkomaistenkin tuollaisten juomain anniskeluosakkeita kesäkuun 1 päivän 1912 ja saman päivän 1914 väliseksi myyntikaudeksi yksityishenkilöille tai yhtiöille vahvasti ²⁾ kaupunginvaltuusto noudatettaviksi.

Kysymys väkiviina- ja mallasjuomain anniskelualueita koskevan määräyksen tulkinnasta.

Kirjelmässä elokuun 26 päivältä anoi Helsingin anniskeluosakeyhtiön johtokunta, ilmoittaen aikovansa vuokrata Etelä Makasiinikadun 3:sta anniskeluhuoneiston, jonka eräät ikkunat antoivat Unioninkadulle päin, selitystä miten oikeastaan oli käsiteltävä voimassa oleva määräys siitä, että väkiviina- ja mallasjuomia ei saa anniskella III kaupunginosassa Unioninkadun varrella Kauppatorin eteläpuolella eikä mainitun kadun ja Länsirannan välisissä kortteleissa.

Asiaa esiteltäessä päätti ³⁾ kaupunginvaltuusto äänestettyään lausua että, koska mallasjuomain anniskeluosaketta tarkoittava hakemus on maistraatin, mutta ei kaupunginvaltuuston käsiteltävä, sekä maistraatin tosin tuli hankkia kaupunginvaltuuston lausunto väkiviinajuomain anniskeluosaketta tarkoittavasta hakemuksesta, mutta oli oikeutettu lopullisesti ratkaisemaan tuollaisenkin hakemuksen, valtuusto ei katsonut voivansa antaa pyydettyä selitystä.

Lausuntoja väkiviinajuomain vähit-

Sittenkun kaupunginvaltuusto oli Helsingin anniskeluosakeyhtiölle myöntänyt yksinoikeuden tässä kaupungissa edelleen kesä-

¹⁾ Valt. pöytäk. huhtik. 30 p. 7 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 24 §. — ³⁾ Valt. pöytäk. syysk. 10 p. 45 §.

kuun 1 päivästä 1912 samaan päivään vuonna 1914 vähittäin myydä kaikkia sekä koti- että ulkomaisia väkiviinajuomia, oikeutettuna yksityisille kauppiaille tai yhtiöille luovuttamaan oikeuden eräiden ulkomaisten väkiviinajuomain vähittäismyyntiin, sekä yhtiö oli maistraattiin antanut 23 hakemusta tuollaisten oikeuksien saamisesta mainituksi ajaksi ja sen ohessa lähettänyt omiin viiteen vähittäismyyntipaikkaansa otettujen johtajatarten papinkirjat, anoen näiden henkilöiden hyväksymistä toimiinsa, pyysi maistraatti kirjelmässä maaliskuun 19 päivältä valtuuston lausuntoa asiasta.

Sittenkun väkiviina- ja mallasjuomakauppaa koskevain asiain valmistusvaliokunta oli antamassaan mietinnössä 1) ehdottanut, että kaupunginvaltuusto puoltaisi myöntymistä 22:een edellä mainituista hakemuksista ynnä yhtiön omaan anomukseen, mutta sitä vastoin antaisi epäävän lausunnon yhdestä hakemuksesta, hyväksyi 2) kaupunginvaltuusto pääasiassa valiokunnan ehdotuksen.

Kahdessa tapauksessa puolsi 3) kaupunginvaltuusto myöntymistä hakemuksiin saada täällä kesäkuun 1 päivään asti anniskella väkiviinajuomia.

Sittenkun kaupunginvaltuusto oli Helsingin anniskeluosakeyhtiölle suonut yksinoikeuden edelleen kesäkuun 1 päivästä 1912 samaan päivään vuonna 1914 täällä anniskella väkiviinajuomia, oikeutettuna hotellien, ravintolain tai konditoriaain omistajille luovuttamaan osan haltuunsa saamiaan anniskeluoikeuksia, sekä yhtiö oli maistraattiin lähettänyt 53 hakemusta mainitun oikeuden luovuttamisesta puheena olevaksi ajaksi ynnä omiin 8 anniskelupaikkaansa otettujen johtajatarten papinkirjat, anoen näiden henkilöiden hyväksymistä toimiinsa, pyysi maistraatti kirjelmässä maaliskuun 26 ja 27 päivältä valtuuston lausuntoa asiasta.

Asianomaisen valiokunnan annettua mietinnön 4) asiasta sekä sittemmin kahdesta kohdasta muutettua ehdottamaansa lausuntoa päätti 5) kaupunginvaltuusto, mainitut ehdotukset hyväksyen, puoltaa myöntymistä 51:een edellä mainituista hakemuksista, joista 16 tarkoitti n. s. klubioikeuksia ja 3 anniskeluoikeutta ainoastaan kesäkuun 1 päivään 1913, sekä yhtiön omaan anomukseen, mutta sitä vastoin antaa epäävän lausunnon 2 hakemuksesta.

Sitä paitsi antoi kaupunginvaltuusto puoltavan lausunnon 1 hakemuksesta saada ravintolaliikkeen yhteydessä anniskella väkiviinajuomia 6) ja yhdestä niinkään väkiviinajuomain 6) anniskelun käsittävästä klubioikeuden hakemuksesta sekä kahdesta toiselle yhti-

täismyyntioikeutta tarkoittavista hakemuksista.

Lausuntoja väkiviinajuomain anniskeluoikeutta tarkoittavista hakemuksista.

1) Valt. pain. asiakirj. n:o 22. — 2) Valt. pöytäk. maalisk. 26 p. 5 §. — 3) Valt. pöytäk. tammik. 16 p. 6 § ja helmik. 27 p. 5 §. — 4) Valt. pain. asiakirj. n:o 24. — 5) Valt. pöytäk. huhtik. 16 p. 12 §. — 6) Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 11 §.

ölle tai toiselle henkilölle myönnetyn tuollaisten juomain anniskelu-oikeuden siirtolupaa tarkoittavasta hakemuksesta ¹⁾).

Lausuntoja
mallasjuomain
vähittäismyyn-
tioikeutta tar-
koittavista
hakemuk-
sista.

Kaupunginvaltuusto antoi 6 tapauksessa puoltavan ²⁾ ja 4 tapauksessa epäävän ³⁾ lausunnon hakemuksista saada täällä vähittäismyydä mallasjuomia kesäkuun 1 päivään 1913, minkä ohessa valtuusto 2 tapauksessa puolsi ⁴⁾ myöntymistä tuollaisen toiselle henkilölle myönnetyn vähittäismyyntioikeuden siirtolupaa tarkoittavaan hakemukseen.

Mallasjuomain
vähittäis-
myynnin jär-
jestäminen.

Huhtikuun 2 päivänä 1883 mallasjuomain myymisestä ja anniskelemisestä annetun asetuksen 2 §:n säännöksen johdosta ja kun se kahden vuoden aika, joksi maistraatti oli myöntänyt oikeudet panimon ulkopuolella myydä mallasjuomia noudettavaksi, päättyi kesäkuun 1 päivänä 1913, pyysi maistraatti kirjelmässä syyskuun 16 päivältä kaupunginvaltuustolta lausuntoa, montako tuollaista oikeutta olisi ensintulevaksi kaksivuotiskaudeksi myönnettävä sekä missä seuduin kaupunkia tuollaisia myyntipaikkoja ei saisi olla.

Asianomaisen valiokunnan annettua asiasta mietinnön ⁵⁾ päätti ⁶⁾ kaupunginvaltuusto sekä lausunnon saamiseksi lähettää asian Helsingin anniskeluosakeyhtiölle, jonka lausuntoa antaessaan samalla tuli ilmoittaa, voiko ja halusiko yhtiö ottaa haltuunsa kaiken muun mallasjuomain vähittäiskaupan kuin sen, mikä asiasta voimassa olevan asetuksen mukaan kuului panimoille, että myös käskeä valiokunnan, sittenkun anniskeluosakeyhtiön lausunto oli saatu, valtuustolle antaa ne ehdotukset, mitkä mainitun lausunnon johdosta näyttäisivät tarpeellisilta.

Antamassaan lausunnossa ⁷⁾ edellä mainitun yhtiön hallitus ilmoitti yhtiön suostuvan kesäkuun 1 päivästä 1913 ottamaan haltuunsa kaiken mallasjuomain vähittäiskaupan lain sallimassa laajuudessa.

Valiokunnan annettua uuden mietinnön ⁷⁾ asiasta päätti ⁸⁾ kaupunginvaltuusto puolestaan mallasjuomain vähittäismyyntiin nähden kesäkuun 1 päivän 1913 ja kesäkuun 1 päivän 1915 välisenä aikana, osittain äänestettyään:

että tuollaisten vähittäismyyntioikeuksien luku on oleva enintään 20, panimoille lain mukaan kuuluvat myyntioikeudet niihin luettuina;

¹⁾ Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 12 § ja jouluk. 10 p. 32 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. tammik. 30 p. 18 ja 19 §, helmik. 27 p. 2 ja 3 §, huhtik. 16 p. 6 § ja lokak. 8 p. 6 §. — ³⁾ Valt. pöytäk. toukok. 28 p. 6 ja 7 § sekä syysk. 10 p. 15 ja 16 §. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. tammik. 16 p. 4 § ja toukok. 28 p. 3 §. — ⁵⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 59. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 3 §. — ⁷⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 71. — ⁸⁾ Valt. pöytäk. marrask. 26 p. 7 §.

että mallasjuomain myyntiä ei saa toimittaa:

a) VI, VIII, IX, X, XI, XII, XIII, XIV ja XV kaupunginosassa;
 b) I kaupunginosassa sillä alueella, jota lännessä ja etelässä rajoittavat Unionin- ja Elisabetinkatu, mutta kyllä näiden katujen varsilla;

c) sillä IV ja V kaupunginosan alueella, joka sijaitsee länsi- ja pohjoispuolella sitä murtoviivaa, jonka muodostavat Albertinkatu, Eerikinkatu ja Fredrikinkatu Kampinkadulle asti, mutta kyllä mainittujen katujen puheena olevain osain varsilla;

d) VII kaupunginosassa, lukuunottamatta Kasarminkadun sekä Kasarminkadun ja Saunatien välisen Vuorimieskadun varrella olevia taloja; sekä

e) kaupungin asemakaavaan nykyään ottamattomalla alueella; ettei kaupungin muissakaan osissa mallasjuomain vähittäiskauppaa saa harjoittaa kirkon, koulun, kasarmin, sairaalan eikä semmoisen paikan välittömässä läheisyydessä, missä väkeä runsaammin liikkuu, eikä myöskään Kauppa- ja Rautatientorin varsilla eikä Simon- ja Kaivokadun pohjoispuolella olevilla Itä ja Länsi Henrikinkadun varsilla; samoin kuin

lausua, että kaikki puheena olevan laatuiset vähittäismyyntioikeudet, lukuunottamatta panimoille lain mukaan kuuluvia myyntioikeuksia, etusijassa luovutettaisiin Helsingin anniskeluosakeyhtiölle.

Yhdessä tapauksessa vaati ¹⁾ kaupunginvaltuusto hylättäväksi valitusta, joka oli tehty maistraatin päätöksestä evätä oikeus mallasjuomain anniskelemiseen.

Sittenkun kaupunginvaltuustolle oli maistraatista saapunut 40 hakemusta viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain myyntioikeuden saamisesta täällä kesäkuun 1 päivän 1912 ja kesäkuun 1 päivän 1914 väliseksi ajaksi sekä asianomainen valiokunta oli antanut mietinnön ²⁾ asiasta, päätti ³⁾ kaupunginvaltuusto puoltaa myöntymistä 33:een mainituista hakemuksista, mutta sitä vastoin ehdottaa muut 7 hakemusta evättäviksi.

Niinikään antoi kaupunginvaltuusto epäävän lausunnon kolmesta mainitun laatuudesta ⁴⁾ hakemuksesta sekä kahdesta viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäismyyntioikeuden siirtolupaa ⁵⁾ tarkoittavasta hakemuksesta.

Kolmessa tapauksessa vaati ⁶⁾ kaupunginvaltuusto hylättäviksi valituksia, joita oli tehty maistraatin päätöksistä evätä oikeus viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäismyyntiin.

Lausunto mallasjuomain anniskeluosakeyhtiölle johdosta tehdystä valituksesta.

Lausuntoja viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäismyyntioikeutta tarkoittavista hakemuksista.

Lausuntoja viinien y. m. vähittäismyyntioikeuden epäykyksestä tehtyjen valitusten johdosta.

¹⁾ Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 14 §. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 12. — ³⁾ Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 17 §. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. huhtik. 16 p. 5 § sekä toukok. 14 p. 6 ja 7 §. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. tammik. 16 p. 5 § ja toukok. 14 p. 7 §. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. huhtik. 30 p. 3 ja 4 § sekä syysk. 10 p. 14 §.

Vapautus kaupunginvaltuusmiehistöistä y. m.

Tehdyn anomuksen johdosta vapautti ¹⁾ kaupunginvaltuusto herra Almqvistin olemasta kaupunginvaltuusmiehenä sekä rahatoimikamarin ja oikeusapulautakunnan jäsenenä, minkä ohessa päätettiin maistraatilta anoa täytevaalin toimittamista toisen kaupunginvaltuusmiehen valitsemiseksi herra Almqvistin sijaan sekä annettiin valmistusvaliokunnan toimeksi ehdottaa jäsen rahatoimikamariin ja oikeusapulautakuntaan herra Almqvistin sijaan.

Kaupungin museon lautakunnan jäsenen vaali.

Jäseneksi kaupungin museon lautakuntaan filosofiantohtori K. K. Meinanderin sijaan, joka oli valittu mainitun museon johtajaksi, valitsi ²⁾ kaupunginvaltuusto kaupunginasemakaava-arkkitehti B. Jungin.

Kansanlastentarhain johtokunnan jäsenen vaali.

Jäseniksi vasta päätettyyn kansanlastentarhain johtokuntaan ³⁾ valitsi ⁴⁾ kaupunginvaltuusto rehtori B. Estlanderin, filosofiantohtori K. O. Vikmanin, lakitieteentohtori A. Freyn, kansakoulunopettajattaren, neiti H. Paqvalénin ja konsulinleski B. Pauligin.

Musiikkilautakunnan jäsenen vaali.

Jäseniksi musiikkilautakuntaan ⁵⁾ valitsi ⁶⁾ kaupunginvaltuusto herrat H. Lindbergin ja Frenckellin, prokuraattorinsihteerin J. R. Ugglan, soittotaiteilija O. Merikannon ja apteekkari E. Stigzeliuksen sekä varajäseniksi professori G. von Wendtin ja musiikkikauppias E. Fazerin.

Sittemmin päätti ⁷⁾ kaupunginvaltuusto julistaa herrat Lindbergin ja Frenckellin, apteekkari Stigzeliuksen sekä prokuraattorinsihteerin Ugglan valituiksi musiikkilautakunnan jäseniksi 1913 vuoden loppuun, minkä ohessa valtuusto lautakunnan jäseniksi samaksi ajaksi valitsi professori von Wendtin, ylimäär. professorin A. L. Wallgrenin ja filosofiantohtori J. Hahlin.

Vapautus vaivahoitohallituksen jäsenyydestä ja jäsenten valitseminen siihen.

Rouva E. Wegeliuksen ja ent. kuvernöörin E. Krogiuksen pyynnöstä vapautti ⁸⁾ kaupunginvaltuusto heidät olemasta vaivahoitohallituksen jäseninä, minkä ohessa valtuusto jäseniksi heidän sijaansa valitsi filosofiantohtorin, neiti J. af Forselleksen ja ylimäär. professorin A. L. Wallgrenin.

Vaivahoitohallituksen esityksestä päätti ⁹⁾ kaupunginvaltuusto hallituksen jäsenluvun lisättäväksi yhdellä, ja valitsi tämän johdosta hallituksen jäseneksi varajäsenen kunnallisneuvos N. Kochtomowin sekä varajäseneksi hänen sijaansa filosofianmaisterin, neiti E. Heikelin.

Jäseneksi vaivahoitohallitukseen kuolemalla eronneen kappa-

¹⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 4 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 15 §. — ³⁾ Ks. tätä kert. siv. 101 ja 102. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 29 §. — ⁵⁾ Ks. tätä kert. siv. 129 ja seur. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. helmik. 13 p. 30 §. — ⁷⁾ Valt. pöytäk. maalisk. 26 p. 17 §. Ks. myös tätä kert. siv. 237 ja seur. — ⁸⁾ Valt. pöytäk. tammik. 30 p. 27 § ja syysk. 10 p. 46 §. — ⁹⁾ Valt. pöytäk. tammik. 30 p. 27 §.

laisen E. Murénin sijaan valitsi 1) kaupunginvaltuusto 1913 vuoden loppuun asti aluelääkäriin, lääketieteellisensiaatti H. Sundeliuksen.

Kirjelmissä helmikuun 27 ja 29 päivältä lähetti maistraatti valtuustolle lääninhallituksen lähetteet ehdotuksen laatimisesta tšekäläisten oppilaitosten kouluneuvostoiksi syyskuun 1 päivän 1912 ja saman päivän vuonna 1915 väliseksi kolmivuotiskaudeksi.

Sittenkun kaupunginvaltuusto oli antanut herrain Relanderin, Forsiuksen ja Aschanin toimeksi 2) valtuuston valitsijamiehinä laatia tuollaisen ehdotuksen sekä valitsijamiehet olivat mainitun tehtävän täyttäneet, päätti 3) valtuusto maistraattiin lähettää siten laaditun ehdotuksen.

Työväenasiain lautakunnan esityksestä päätti 4) kaupunginvaltuusto tšekäläisten ylempäin työväenopetuskurssien johtokunnat kokoonpantaviksi siten, että Helsingfors svenska arbetarförening ja Arbetets vänner kumpikin valitsisivat kaksi jäsentä ruotsinkielisten kurssien sekä Helsingin työväenyhdistys ja Helsingin kansanopistoseura niinkään kumpikin kaksi jäsentä suomenkielisten kurssien johtokuntaan, minkä ohessa valtuusto valitsi filosofiantohtori J. M. Granitin ruotsinkielisten ja ylimäär. professorin K. Grotenfeltin suomenkielisten kurssien johtokunnan puheenjohtajaksi.

Kirjelmässä marraskuun 7 päivältä ehdotti työväenasiain lautakunta, että edellä mainitut johtokunnat 1913 vuoden alusta kokoonpantaisiin siten, että Arbetets vänner ja Helsingfors svenska arbetarförening kumpikin valitsisivat kaksi sekä kaupungin ruotsinkieliset raittiusyhdistykset yhteisesti ja Konstitutionella arbetarföreningen kumpikin yhden jäsenen ruotsinkielisten kurssien johtokuntaan sekä Helsingin työväenyhdistys ja Helsingin kansanopistoseura kumpikin kaksi ja Helsingin raittiusseurain keskuskomitea ja Suomalainen työväenliitto kumpikin yhden jäsenen suomenkielisten kurssien johtokuntaan, jota paitsi kaupunginvaltuusto valitsisi seitsemännen jäsenen kumpaiseenkin johtokuntaan puheenjohtajaksi, minkä ohessa lautakunta, edellyttäen mainittuun ehdotukseen myönnettävän, esitti, että valtuusto valitsisi puheenjohtajat mainittuihin johtokuntiin vuodeksi 1913.

Asiaa esiteltäessä hyväksyi 5) kaupunginvaltuusto puheena olevain johtokuntain kokoonpanoa koskevan esityksen sekä valitsi uudelleen puheenjohtajiksi ruotsinkielisten kurssien johtokuntaan tohtori Granitin ja suomenkielisten kurssien johtokuntaan professori Grotenfeltin.

Ehdotus oppilaitosten kouluneuvostoiksi.

Ylempäin työväenopetuskurssien johtokuntain kokoonpano.

1) Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 11 §. — 2) Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 10 §. —

3) Valt. pöytäk. huhtik. 16 p. 8 §. — 4) Valt. pöytäk. tammik. 30 p. 6 §. — 5) Valt. pöytäk. jouluk. 10 p. 17 §.

Kansakoulu-
johtokunnan
jäsenen vaali.

Jäseniksi kansakoulujohtokuntaan ensintulevaksi kolmivuotis-
kaudeksi valitsi kaupunginvaltuusto protokollasihteeri K. Malinin
ja filosofiantohtori S. Johanssonin ¹⁾ sekä elokuun 1 päivään 1914
koulunjohtajattaren, neiti M. von Troilin ²⁾.

Kaupungin
kansakoulupiirien
kouluneu-
vostojen jäsen-
ten vaali.

Sittenkun kaupunginvaltuusto oli valitsijamiehiksi kaupungin
kansakoulupiirien kouluneuvostojen jäseniä lukuvuodeksi 1912—13
valitsemaan valinnut ³⁾ herrat Krogiuksen, Tolletin, Wiggin, Hertz-
bergin ja Stenbergin sekä valitsijamiehet olivat valtuustolle anta-
neet mainittuun tehtävään valitsemainsa henkilöjen luettelon, päätti ⁴⁾
valtuusto lähettää sanotun luettelon kansakoulujohtokunnalle.

Jäsenen valit-
seminen Sedmigradskyn
pien-
tenlastenkou-
lun johtokun-
taan.

Jäseneksi Sedmigradskyn pientenlastenkoulun johtokuntaan
kuolemalla eronneen kappalaisen E. Murénin sijaan valitsi ⁵⁾ kau-
punginvaltuusto 1913 vuoden loppuun asti kirkkoherra C. G. Olsonin.

Sedmigradskyn
pienlasten-
koulun ja
Marian turva-
kodin tilintar-
kastajain vaali.

Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian turvakodin 1912
vuoden tilejä tarkastamaan valitsi ⁶⁾ kaupunginvaltuusto herra A. F.
Lindbergin ja professori E. Nordströmin.

Budjettivalio-
kunnan jäsen-
ten vaali.

Jäseniksi kaupungin 1913 vuoden meno- ja tulosäännön ehdo-
tusta tarkastavaan valiokuntaan valitsi ⁷⁾ kaupunginvaltuusto herrat
Alfthanin, Björkenheimin, Relanderin, Stenrothin, Tallbergin, F. von
Wrightin ja Zilliacuksen.

Kaupungin irtai-
men omai-
suuden invent-
taajain vaali.

Niinikään valitsi ⁸⁾ kaupunginvaltuusto kaupungin irtaimen
omaisuuden inventtaajiksi vuodeksi 1912 herrat Häggmanin ja
Wiggin, notaari A. Sallménin, insinöörit E. F. Andersinin ja J.
Boreniuksen, kaupunginkirjanpitäjä E. Enebergin sekä pankki-
virkamies M. Höckertin ynnä näiden varamiehiksi konttorinjohtaja
K. E. Grönlundin, filosofianmaisteri W. E. Liuksialan, ylioppilas V.
Hougbergin, arkkitehti W. von Essenin ja filosofiantohtori A. H.
Bergholmin.

Jäsenten valit-
seminen lii-
kenne- ja sata-
maksujen
huojistamisky-
symystä käsit-
televään valio-
kuntaan.

Valmistusvaliokunnan ehdotuksesta valitsi ⁹⁾ kaupunginval-
tuusto jäseniksi siihen valiokuntaan, jonka valtuusto oli asettanut ¹⁰⁾
valmistelemaan kysymystä talvipurjehduskauden aikaisten liikenne-
ja satamamaksujen huojistamisesta, herrat Häggmanin, Lindholmin
ja F. von Wrightin.

Jäsenten valit-
seminen kun-
nan palveluk-
sessa olevain
työntekijäin
eläkekysy-
mystä valmis-

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 22
päivänä 1911 oli antanut 1912 vuoden alkupuoleksi asetettavan
valmistusvaliokunnan toimeksi ¹¹⁾ valtuustolle ehdottaa jäsenet sii-
hen komiteaan, johon valtuusto oli valmisteltavaksi lähettänyt
kysymyksen eläke-edun hankkimisesta kunnan palveluksessa ole-

¹⁾ Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 54 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. lokak. 8 p. 29 §. —

³⁾ Valt. pöytäk. toukok. 28 p. 19 §. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 50 §. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. lokak. 29 p. 20 §. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 5 §. — ⁷⁾ Valt. pöytäk. tammik. 30 p. 11 §. — ⁸⁾ Valt. pöytäk. syysk. 24 p. 18 §. — ⁹⁾ Valt. pöytäk. tammik. 30 p. 13 §. — ¹⁰⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 122. — ¹¹⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 202.

ville työntekijöille, ilmoitti valtuuston puheenjohtaja valiokunnan ehdottaneen jäseniksi herrat Ramsayn, Ehrnroothin ja Alfthanin, insinööri T. Öllerin, prokuraattorinsihteeri J. R. Ugglan sekä kirvesmiehet A. Karlssonin ja K. J. Bymanin.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi ¹⁾ ehdotuksen.

Jäseniksi siihen valiokuntaan, jonka tuli valmistella väkiviina- ja mallasjuomain sekä viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain myyntiä koskevat asiat, valitsi ²⁾ kaupunginvaltuusto herrat Lundqvistin, Liston, Lasseniuksen, Häggmanin ja Salingren.

Samaten valitsi ³⁾ kaupunginvaltuusto Helsingin anniskeluosakeyhtiön 1911 vuoden tilien tarkastajaksi kaupunginkassanhoitaja S. Ehrstedtin.

Edelleen valitsi ⁴⁾ kaupunginvaltuusto jäseniksi valiokuntaan, jonka oli annettava ehdotus Helsingin anniskeluosakeyhtiön 1911 vuoden voittovaroista kaupungille tulevan osuuden jakamiseksi, herrat Heikelin, Ehrnroothin, Pesosen, Rosenqvistin ja V. von Wrightin.

Jäseniksi Helsingin anniskeluosakeyhtiön johtokuntaan vuosiksi 1912—14 valitsi ⁵⁾ kaupunginvaltuusto herra Hertzbergin ja pankinjohtaja E. Indreniuksen.

Jäseniksi Helsingin anniskeluosakeyhtiön ja sen vuokraajain välisiä riitoja ratkaisevaan vakituiseen sovintolautakuntaan vuosiksi 1912—14 valitsi ⁶⁾ kaupunginvaltuusto herrat Lasseniuksen, Häggmanin, Lundqvistin, Walldénin ja F. von Wrightin sekä näiden varamiehiksi herrat A. F. Lindbergin, F. Stockmannin ja Stenbergin.

Jäseniksi vuosiksi 1912—14 siihen pörssikomiteaan, jonka läänin kuvernöörin huhtikuun 25 päivänä Helsingin pörssille ⁷⁾ vahvistamain sääntöjen mukaan tulee hoitaa pörssin silmälläpitoa ja hallintoa, valitsi ⁸⁾ kaupunginvaltuusto puolestaan herrat F. von Wrightin ja Stenroothin sekä oikeusneuvosmies A. V. Lindbergin.

Kaupunginvaltuuston edustajain varamiehiksi maamme kaupunkien valtuutettujen kokoukseen ⁹⁾ valitsi ¹⁰⁾ valtuusto herrat Walldénin, Stjernvallin ja Tolletin.

Jäseniksi valiokuntaan, jonka oli jaettava vuodelta 1912 apurahat kunnollisen palvelusväen palkitsemisrahastosta, valitsi ¹¹⁾ kaupunginvaltuusto herrat A. F. Lindbergin, Pesosen, Stenbergin, Wiggin ja V. von Wrightin.

¹⁾ Valt. pöytäk. helmik. 13 p. 6 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. tammik. 9 p. 4 §. — ³⁾ Valt. pöytäk. tammik. 30 p. 14 §. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. tammik. 30 p. 12 §. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. helmik. 13 p. 4 §. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. helmik. 13 p. 5 §. — ⁷⁾ Ks. tätä kert. siv. 249. — ⁸⁾ Valt. pöytäk. huhtik. 30 p. 26 §. — ⁹⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 199. — ¹⁰⁾ Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 43 § ja syysk. 10 p. 51 §. — ¹¹⁾ Valt. pöytäk. marrask. 12 p. 16 §.

Kaupungin lautakuntain ja hallitusten puheenjohtajain, jäsenten ja varajäsenten vaalit.

Puheenjohtajiksi, jäseniksi ja varajäseniksi kaupungin lautakuntiin ja hallituksiin niiden henkilöjen sijaan, jotka 1912 vuoden päättyessä olivat erovuoroiset taikka kuolleet, valitsi ¹⁾ kaupunginvaltuusto:

rahatoimikamariin: puheenjohtajaksi todellisen valtioneuvoksen A. Gripenbergin, varapuheenjohtajaksi ent. protokollasihteerin B. Wasastjernan, jäseniksi herra Stjernvallin ja arkkitehti K. Lindahlin sekä varajäseniksi kamarineuvos N. B. Grotenfeltin, insinööri H. Liliuksen ja yli-insinööriin, filosofiantohtori K. R. von Willebrandin;

kaupungin yleisten töiden hallitukseen: jäseneksi herra Appelbergin sekä varajäseniksi herra Enckellin ja konsuli K. Stockmannin;

holhouslautakuntaan: jäseneksi lakitieteentohtori A. Charpentierin;

työväenasiaain lautakuntaan: jäseniksi professori U. Lindelöfin ja ammattijärjestön puheenjohtajan O. Tokoin sekä varajäseniksi lakitieteenkandidaatti E. Böökin ja työmies K. Heinosen;

kunnan työväelitystoimiston johtokuntaan: puheenjohtajaksi filosofiantohtori S. Ivalon ja hänen varamiehekseen lakitieteenkandidaatti E. Böökin, jäseniksi uunintekijämestari A. Malmin ja muurari T. Uskin sekä varajäseniksi maalarimestari A. Haanojan ja huonekalupuuseppä V. Långholmin;

kasvatuslautakuntaan: jäseniksi kirkkoherra K. V. Hurmerinnan ja professori O. Tarjanteen sekä tehtävästä vapautetun ²⁾ vapaaherratar A. af Schulténin sijaan ent. kuvernööriin I. Gordien;

kunnan työväenasuntojen hoitolautakuntaan: jäseniksi herrat Lundqvistin ja V. von Wrightin sekä arkkitehti K. Lindahlin, varajäseniksi herrat Hertzbergin ja Stjernvallin sekä lakitieteenkandidaatti E. Böökin;

oikeusapulautakuntaan: varajäseniksi varatuomari K. Sundmanin ja lakitieteentohtori A. Freyn;

palotoimikuntaan: jäseniksi insinööri H. Catanin ja arkkitehti G. Estlanderin sekä paikkakunnalta poismuuttaneen insinööri H. Mäklinin sijaan insinööri G. Souranderin, varajäseniksi herra Forsiuksen ja johtaja J. Rundqvistin;

terveydenhoitolautakuntaan: puheenjohtajaksi herra Heikelin ja jäseneksi arkkitehti L. Mallanderin;

Marian sairaalan hallitukseen: tehtävästä vapautetun lääketieteentohtori A. B. Lönnqvistin ja kuolemalla eronneen insinööri J. Tallbergin sijaan jäseniksi herrat Idmanin ja Salingren;

¹⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 10 p. 6 § sekä jouluk. 20 p. 10 ja 11 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. toukok. 28 p. 14 §.

vaivaihoitohallitukseen: puheenjohtajaksi ent. pormestarin B. Schaumanin, jäseniksi, myöntymällä hallituksen ehdotukseen jäsenluvun lisäämisestä kymmenestä kahdeksitoista, herra Serlachiuksen, pastori A. Malinin, kunnan työnvälitystoimiston johtajan A. H. Karvosen, kansakoulunopettajattaren, neiti S. Strengin ja ylimäär. professorin A. L. Wallgrenin sekä varajäseniksi varatuomari L. Collanin, filosofianmaisterin, neiti E. Heikelin ja rovastinleski F. Nordlundin;

alempain käsityöläiskoulujen johtokuntaan: jäseneksi herra Holmbergin;

valmistavan poikain ammattikoulun johtokuntaan: jäseneksi teknikko G. R. Lindbergin sekä varajäseniksi herrat Engströmin ja insinööri O. Lönnrotin;

tyttöjen ammattikoulun johtokuntaan: jäseniksi todellisen valtioneuvoksen F. Saltzmanin, insinööri J. Reuterin ja kauppaneuvoksetar H. Schildtin sekä varajäseniksi herra H. Lindbergin ynnä neidit M. von Troilin ja V. Hjeltin;

Helsingin kaupungin kirjaston hallitukseen: jäseneksi ylimäär. professorin J. N. Reuterin ja varajäseneksi ylimäär. professorin K. Grotenfeltin;

Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian turvakodin johtokuntaan: jäseniksi herra Aschanin ja professori Th. Homénin; sekä

majoituslautakuntaan: puheenjohtajaksi everstiluutnantti G. E. M. af Enehjelmin, jäseneksi alikapteeni M. Tamelanderin sekä varajäseniksi ylikassanhoitajan, vapaaherra L. Hisinger-Jägerskiöldin ja alikapteeni G. A. Bäckmanin.

II. Rahatoimikamari.

Rahatoimikamariin kuuluivat vuoden varrella todellinen valtioneuvos A. Gripenberg, puheenjohtajana, ent. protokollasihteeri B. Wasastjerna, varapuheenjohtajana, pankinjohtaja H. Hertzberg, arkkitehti A. Nyberg, varatuomari A. Ärt ja ent. senaattori C. Almqvist. Varajäseninä olivat kamarineuvos N. B. Grotenfelt, yli-insinööri, filosofiantohtori K. R. von Willebrand ja insinööri H. Lilius.

Sihteerinä toimi filosofianmaisteri G. Estlander ja apulaissihteerinä filosofianmaisteri K. Rein.

Rahatoimikamari piti vuoden varrella 92 kokousta, niistä 52 varsinaista ja 40 ylimääräistä.

Vuoden varrella saapui 2,206 asiaa. Näistä ja edelliseltä vuodelta ratkaisematta olevista 310 asiasta käsiteltiin loppuun 2,212, joten siis vuoteen 1913 siirtyi 304 asiaa. Maksumääräyksiä annettiin 6,709. Kamarin pöytäkirjain pykäläluku oli 3,059, lähetettyjen kirjeiden taas 726.

Rahatoimikamarin vuoden varrella käsittelemistä asioista mainitaan seuraavat ¹⁾:

A. Kaupungin kiinteän omaisuuden hoitoa koskevat asiat.

1. Kaupungin kiinteän omaisuuden luovutusta koskevat asiat.

Rahatoimikamari möi vuoden varrella alempana mainitut tontit:

Myytyjä tontteja.

Katu.	Tontin numero.	Korttelin numero.	Ostaja.	Tontin pinta-ala m ² .	Yksikköhinta m ² :ltä, Smk.	Kauppahinta, Smk.
Apollokatu	4	435	Leskirouva V. Werikoff ²⁾	945.000	35	33,075
Creutzkatu	7	447	Leskirouva A. Korander ³⁾	1,399.682	47	65,785,05

¹⁾ Viitoissa mainitut päivämäärät ja pykälät kohdistuvat rahatoimikamarin pöytäkirjoihin. — ²⁾ Huhtik. 25 p. 58 §. — ³⁾ Heinäk. 18 p. 20 §.

Etelä Hesperiank.	6	447	Ent. veturinkuljettaja J. A. Valhelm ¹⁾	1,632.000	48	—	78,336	—
Fredrikinkatu	79	417	Rakennusmestari F. W. Katajavuori ²⁾	977.800	52	—	50,845	60
Helsinginkatu	2	343	} Helsingfors aktieostä- der ³⁾	962.786	40	—	38,511	44
”	4	343		1,077.795	30	—	32,333	85
”	18	339	Kauppias K. A. Lindström ⁴⁾	1,627.530	15	—	24,412	95
”	19	349	Talonomistaja N. Mikkola ⁵⁾	1,544.483	17	—	26,256	51
”	20	339	Kauppias K. A. Lindström ⁶⁾	1,227.026	10	—	12,270	26
Inkoonkatu	5	378	Pika-ajuri G. F. Ådahl ⁷⁾ ..	768.400	10	—	7,684	—
Itäinen viertotie	47	343	Helsingfors aktieostäder ³⁾ ..	1,359.200	30	—	40,776	—
Kaarlenkatu	7	336	Kauppias F. Strömberg ⁸⁾ ..	841.833	32	—	26,938	66
Karjalankatu	16	387	Rakennusmestari R. Lindeman ja ajuri H. L. Wiljanen ⁹⁾	612.750	9	—	5,514	75
Kristiinankatu	15	364	Talonomistaja J. H. Velroos ja ent. voimistelunopettaja J. Hofman ¹⁰⁾	1,349.000	—	—	24,500	—
Läntinen viertotie	20	462	Teknikko T. Sohlberg ja rakennusmestari K. S. Wainio ¹¹⁾	964.095	75	—	72,307	12
Museokatu	7	435	Rakennusmestari A. Ahlgren ¹²⁾	1,252.223	—	—	88,800	—
”	19	442	Rakennusmestari H. Kaartinen ¹³⁾	867.000	50	—	43,350	—
”	21	442	Neiti M. Tirkkonen ¹⁴⁾	807.385	—	—	47,100	—
”	26	424	Aktiebolaget Helsingfors nya hattfabriker ¹⁵⁾	845.000	45	—	38,025	—
Nervanderkatu	9	407	Maalari A. J. A. Nieminen y. m. ¹⁶⁾	1,370.075	40	—	54,803	—
”	12	425	Rakennusmestari A. J. Hongisto ¹⁷⁾	846.053	48	—	40,610	54
Pormestarinrinne	8	139	Aktiebolaget J. E. Cronvall ¹⁸⁾	1,296.957	—	—	168,500	—
Porvoonkatu	12	373	Rakennusmestari J. Makkonen ¹⁹⁾	1,692.539	15	—	25,388	08
”	22	375	Rakennusmestari A. V. Ääri ja A. V. Malmi ²⁰⁾	770.000	9	—	6,930	—
”	53	388	Muurari V. Palin ²¹⁾	484.265	9	—	4,358	39
”	55	388	Puutarhuri J. Rannikko ²²⁾ ..	644.920	—	—	5,170	—
Runebergkatu	6	412	Rakennusmestari A. F. Koskivirta ja sementtityöntekijä J. Pirjala ²³⁾	1,034.534	50	—	51,726	70

¹⁾ Toukok. 30 p. 54 §. — ²⁾ Helmik. 8 p. 20 §. — ³⁾ Tammik. 11 p. 25 §. — ⁴⁾ Helmik. 1 p. 19 §. — ⁵⁾ Kesäk. 13 p. 21 §. — ⁶⁾ Helmik. 1 p. 20 §. — ⁷⁾ Marrask. 28 p. 8 §. — ⁸⁾ Toukok. 9 p. 25 §. — ⁹⁾ Kesäk. 13 p. 22 §. — ¹⁰⁾ Helmik. 1 p. 21 § ja helmik. 8 p. 48 §. — ¹¹⁾ Huhtik. 25 p. 19 §. — ¹²⁾ Tammik. 11 p. 11 §. — ¹³⁾ Helmik. 22 p. 16 §. — ¹⁴⁾ Helmik. 29 p. 9 §. — ¹⁵⁾ Kesäk. 13 p. 23 §. — ¹⁶⁾ Helmik. 8 p. 21 §. — ¹⁷⁾ Syysk. 5 p. 14 §. — ¹⁸⁾ Helmik. 29 p. 10 §. — ¹⁹⁾ Huhtik. 4 p. 15 §. — ²⁰⁾ Lokak. 17 p. 19 §. — ²¹⁾ Elok. 15 p. 15 §. — ²²⁾ Huhtik. 4 p. 16 §. — ²³⁾ Helmik. 29 p. 8 §.

Runebergkatu	41	443	Rakennusmestari Hj. Väänänen ¹⁾	847.440	55	—	46,609	20
Sirkuskatu	8	297	Rakennusmestari J. Söderlund ²⁾	2,016.000	45	—	90,720	—
Siuntionkatu	6	378	Kauppias K. H. Valldén ³⁾	768.400	9	—	6,915	60
Sörnäsintori	1	280	Helsingfors sirapsfabriksaktiebolag ⁴⁾	2,148.148	12	—	25,777	78
Töölönkatu	15	446	Rouva A. Garoff ⁵⁾	1,124.033	—	—	87,450	—
”	17	462	Teknikko T. Sohlberg ja rakennusmestari K. S. Wainio ⁶⁾	834.131	67	—	55,886	78
”	53	499	Leskirouva M. Neumann ⁷⁾	1,328.016	25	—	33,200	40
Viides linja	5	329	Työmies A. Jokinen ⁸⁾	560.550	33	—	18,498	15
Viipurinkatu	26	373	Rakennusmestari E. Ikäläinen ⁹⁾	1,461.875	15	50	22,659	06

2. *Kaupungin kiinteän omaisuuden vuokra- ja muuta nautintaoikeutta sekä tilapäistä käyttöoikeutta koskevat asiat.*

Vuokralle
annettuja
tiluksia.

Rahatoimikamari teki vuokrasopimuksen kaupungille kuuluvasta maasta seuraavissa tapauksissa:

Tiluksen nimi.	Vuokraajan nimi.	Vuokrakausi päättyy.	Vuotuisen vuokramaksu, Smk.
Ainespiha, viereinen alue	Vesijohtolaitos ¹⁰⁾	—	600 —
Bölenkatu, tontti n:o 2	Rouva I. Peltonen ¹¹⁾	1940, jouluk. 31	340 54
S:n ” ” 18	Huvilanomistaja A. Sillanpää ¹²⁾	1940, jouluk. 31	50 —
S:n ” ” 20	Ulkotyöläinen O. W. Salo ¹³⁾	1940, jouluk. 31	50 —
S:n ” ” 33	Asunto-osakeyhtiö Vuorenpää ¹⁴⁾	1940, jouluk. 31	90 —
S:n tonttipaikka	Vapaaehtoinen palokunta ¹⁵⁾	6 kuuk. irtisan.	Maksuton
Eläintarha, vesisäiliö	Vesijohtolaitos ¹⁰⁾	—	Maksuton
Eläintarhantie, alue	Aktiebolaget Tennishall ¹⁶⁾	1923, jouluk. 31	480 —
Hannankatu, tontti n:o 8	Asunto-osakeyhtiö Vuorenpää ¹⁴⁾	1940, jouluk. 31	90 —

¹⁾ Toukok. 30 p. 16 §. — ²⁾ Toukok. 17 p. 20 §. — ³⁾ Maalisk. 14 p. 15 §. — ⁴⁾ Maalisk. 14 p. 16 §. — ⁵⁾ Huhtik. 25 p. 17 §. — ⁶⁾ Huhtik. 25 p. 18 §. — ⁷⁾ Elok. 1 p. 29 §. — ⁸⁾ Kesäk. 6 p. 77 §. — ⁹⁾ Elok. 15 p. 16 §. — ¹⁰⁾ Marrask. 7 p. 73 §. — ¹¹⁾ Kesäk. 6 p. 29 §. — ¹²⁾ Kesäk. 6 p. 10 §. — ¹³⁾ Tammik. 11 p. 9 §. — ¹⁴⁾ Heinäk. 4 p. 15 §. — ¹⁵⁾ Kesäk. 13 p. 47 §. — ¹⁶⁾ Toukok. 2 p. 23 §.

Hertankatu, tontti n:o 4	Maalari I. Karlsson ¹⁾	1940, jouluk. 31	60	—
Humalisto, tontit n:ot 21 ja 23	Tehtailija C. E. Lindgren ²⁾	1917, jouluk. 31	75	—
Inarintie, tontti n:o 21	Huvilanomistaja M. Toivonen ³⁾	1939, jouluk. 31	111	50
S:n ” ” 23	Muurari M. L. Toivonen ⁴⁾	1939, jouluk. 31	120	—
S:n ” ” 25	Työnjohtaja E. Rainio ⁵⁾	1939, jouluk. 31	131	—
S:n ” ” 27	Työmies V. Bergman ⁶⁾	1939, jouluk. 31	99	60
S:n ” ” 31	Muurari M. Toivonen ⁷⁾	1939, jouluk. 31	130	—
Itäinen Kaivopuisto, alue	Merikapteeni O. Blomqvist ⁸⁾	1932, toukok. 31		Maksuton
S:n viertotie, alue	Venäläinen hyväntekeväisyysyhdistys ⁹⁾	—		Maksuton
S:n ” tontit n:ot 41, 43 ja 45	H:fors aktiebostäder ¹⁰⁾	1923, jouluk. 31	400	—
Kaarlenkatu, tontti n:o 5	Sähkölaitos ¹¹⁾	—	1,034	—
Kortteli n:o 44, tontit n:ot 3 b, 3 c ja 5	Suomen valtio ¹²⁾	—		Maksuton
S:n ” 253, puolikas	Sähkölaitos ¹¹⁾	—	936	—
S:n ” ” ”	Kaasulaitos ¹¹⁾	—	936	—
Kyllikinkatu, tontti n:o 9	Huvilanomistaja H. J. W. Åhman ¹³⁾	1940, jouluk. 31	50	—
Läntinen ja Itäinen Pappinkatu, välinen alue	Helsingin suom.-ruotsalais. evank.-luterilaiset seurakunnat ¹⁴⁾	—		Maksuton
Meilans, huvilapalsta n:o 27 c	Työnjohtaja J. D. Sepponen ¹⁵⁾	1942, jouluk. 31	20	—
S:n ” ” 33	Puuseppä K. K. Sylvander ¹⁶⁾	1940, jouluk. 31	150	—
				1922, jouluk. 31 asti, 225
				1932, jouluk. 31 asti, siten 300
Nybondas ja Petas, alue	Metsänhoitaja A. W. Granit ¹⁷⁾	1928, lokak. 31	40	—
Ouluntie, tontti n:o 3	Työnjohtaja A. Jäntti ¹⁸⁾	1939, jouluk. 31	98	—
S:n ” ” 4	Uunintekijä V. Lönnqvist ¹⁹⁾	1939, jouluk. 31	105	—
S:n ” ” 5	Työnjohtaja A. Jäntti ²⁰⁾	1939, jouluk. 31	96	—
S:n ” ” 6	Uunintekijä V. Lönnqvist ²¹⁾	1939, jouluk. 31	105	—
S:n ” ” 7	Liikemies K. E. Sundström ²²⁾	1939, jouluk. 31	103	—
S:n ” ” 8	Muurari O. V. Eklund ²³⁾	1939, jouluk. 31	105	—
S:n ” ” 9	Rakennusmestari O. Lähde ²⁴⁾	1939, jouluk. 31	151	—

1) Kesäk. 13 p. 8 §. — 2) Marrask. 14 p. 23 §. — 3) Maalisk. 14 p. 17 §. — 4) Helmik. 22 p. 17 §. — 5) Helmik. 22 p. 18 §. — 6) Maalisk. 28 p. 16 §. — 7) Lokak. 31 p. 11 §. — 8) Syysk. 26 p. 20 §. — 9) Toukok. 17 p. 21 §. — 10) Tammik. 11 p. 25 §. — 11) Marrask. 7 p. 73 §. — 12) Kesäk. 13 p. 39 §. — 13) Tammik. 25 p. 9 §. — 14) Tammik. 11 p. 26 §. — 15) Helmik. 29 p. 15 §. — 16) Syysk. 26 p. 22 §. — 17) Kesäk. 13 p. 29 §. — 18) Lokak. 17 p. 20 §. — 19) Kesäk. 6 p. 25 §. — 20) Syysk. 26 p. 13 §. — 21) Kesäk. 6 p. 26 §. — 22) Marrask. 21 p. 18 §. — 23) Heinäk. 11 p. 15 §. — 24) Kesäk. 20 p. 18 §.

Ouluntie, tontti n:o 10	Työmies J. Sillman ¹⁾	1939, jouluk. 31	161	—
Pääskylänkatu, tehdaston- tin n:o 6 osa	Sähkölaitos ²⁾	—	500	—
S:n " " "	Kaasulaitos ²⁾	—	19,950	—
Roineentie, tontti n:o 1	Puuseppä E. Kuhanen ³⁾	1939, jouluk. 31	178	—
S:n " " 3	Kirvesmies K. Wirtanen ⁴⁾	1939, jouluk. 31	154	—
S:n " " 5	Tehdastyöläinen H. Saari ⁵⁾	1939, jouluk. 31	131	25
S:n " " 7	Puuseppä E. Kuhanen ⁶⁾	1939, jouluk. 31	131	25
S:n " " 9	Vanginvartija A. Korpinen ⁷⁾	1939, jouluk. 31	131	25
Runebergkatu, kaasukello	Kaasulaitos ²⁾	—	400	—
S:n tontti n:o 52	Sähkölaitos ²⁾	—	2,672	—
Susannankatu, tontti n:o 3	Föreningen för allianshuset i Helsingfors ⁸⁾	1940, jouluk. 31	Maksuton	—
Suvantotie, tontti n:o 3	Rakennusmestari J. Wesanen ⁹⁾	1939, jouluk. 31	130	—
	Insinööri A. Nikander ¹⁰⁾	1939, jouluk. 31	160	—
S:n " " 5	Muurari J. Wirmalainen ¹¹⁾	1939, jouluk. 31	159	50
	Kirvesmies K. A. Henriksen ¹²⁾	1939, jouluk. 31	175	—
S:n " " 6	Talonomistaja W. Ginman ¹³⁾	1939, jouluk. 31	95	—
S:n " " 7	Kirvesmies A. Jokinen ¹⁴⁾	1939, jouluk. 31	206	—
S:n " " 8	Kirvesmies A. Henriksson ¹⁵⁾	1939, jouluk. 31	95	—
S:n " " 10	Kaitsija K. A. Kerttunen ¹⁶⁾	1939, jouluk. 31	100	—
Sörnäsän rantatie, tehdas- tontti n:o 1	Sähkölaitos ²⁾	—	6,292	—
Vallilantie, tontti n:o 32	Maalari I. Ranta ¹⁷⁾	1939, jouluk. 31	146	55
S:n " " 34	Maalari I. Ranta ¹⁸⁾	1939, jouluk. 31	157	85
S:n " " 36	Levyseppä K. Åkerlund ¹⁹⁾	1939, jouluk. 31	140	80
Vanhakaupunki, alue S:n vesivoima	} Vesijohtolaitos ²⁾	—	400	—
		—	100	—
Virtaintie, tontti n:o 3	Työnjohtaja J. V. Sundman ²⁰⁾	1939, jouluk. 31	96	73
S:n " " 4	Koneenkäyttjä A. Kokko ²¹⁾	1939, jouluk. 31	111	37
S:n " " 5	Kirvesmies W. Wallin ²²⁾	1939, jouluk. 31	131	25
S:n " " 6	Leskivaimo F. Wuorio ²³⁾	1939, jouluk. 31	121	87
S:n " " 7	Kirvesmies W. Wallin ²⁴⁾	1939, jouluk. 31	153	—
S:n " " 8	Neiti W. Sihvola ²⁵⁾	1939, jouluk. 31	121	87
S:n " " 9	Kirvesmies J. Pulkkinen ²⁶⁾	1939, jouluk. 31	131	25
S:n " " 10	Neiti W. Sihvola ²⁷⁾	1939, jouluk. 31	121	87
S:n " " 11	Muurari A. Lähde ²⁸⁾	1939, jouluk. 31	150	—
S:n " " 12	Pika-ajuri M. Laalo ²⁹⁾	1939, jouluk. 31	121	87

¹⁾ Kesäk. 6 p. 27 §. — ²⁾ Marrask. 7 p. 73 §. — ³⁾ Helmik. 1 p. 23 §. —
⁴⁾ Helmik. 15 p. 22 §. — ⁵⁾ Helmik. 15 p. 23 §. — ⁶⁾ Helmik. 15 p. 24 §. —
⁷⁾ Helmik. 22 p. 19 §. — ⁸⁾ Helmik. 1 p. 15 §. — ⁹⁾ Huhtik. 18 p. 7 §. — ¹⁰⁾ Toukok.
9 p. 24 §. — ¹¹⁾ Maalisk. 14 p. 18 §. — ¹²⁾ Toukok. 2 p. 14 §. — ¹³⁾ Huhtik. 18 p.
8 §. — ¹⁴⁾ Maalisk. 7 p. 18 b §. — ¹⁵⁾ Maalisk. 28 p. 14 §. — ¹⁶⁾ Maalisk. 28 p.
15 §. — ¹⁷⁾ Helmik. 8 p. 22 §. — ¹⁸⁾ Helmik. 8 p. 23 §. — ¹⁹⁾ Toukok. 23 p. 29 §. —
²⁰⁾ Huhtik. 4 p. 18 §. — ²¹⁾ Huhtik. 4 p. 17 §. — ²²⁾ Heinäk. 25 p. 14 §. — ²³⁾ Heinäk.
11 p. 16 §. — ²⁴⁾ Heinäk. 25 p. 15 §. — ²⁵⁾ Heinäk. 18 p. 7 §. — ²⁶⁾ Elok. 1 p.
11 §. — ²⁷⁾ Heinäk. 18 p. 8 §. — ²⁸⁾ Kesäk. 6 p. 28 §. — ²⁹⁾ Heinäk. 11 p. 17 §.

Pitennetty vuokraoikeus myönnettiin seuraaviin tiluksiin:

Vuokraoikeuden pitennys.

Tiluksen nimi.	Vuokraajan nimi.	Vuokrakausi pitennetty		Vuotuisen vuokramaksu, Smk.
		mistä	mihin	
Itäinen viertotie, tontti n:o 61	Helsingin kaupunkilähetys ¹⁾	1912, tammi-kuun 1	1941, joulukuun 31	Maksuton
Meilans, tonttipaikka	Huvilanomistaja J. Jacobsohn ²⁾	1913, tammi-kuun 1	1917, joulukuun 31	150
Toukola, palstat n:ot 1 ja 2 numeroimattomassa korttelissa	Seppä S. Hägg ³⁾	(1914, tammi-kuun 1 1915, tammi-kuun 1)	1920, joulukuun 31	300 kummastakin palstasta
Toukola, palsta n:o 5 rantakorttelissa	Kalastaja G. A. Liljeborg ⁴⁾	1913, marraskuun 1	1920, joulukuun 31	300
Vallila, palstat n:ot 1 a, 2 a ja 3 a	Sörnäsien puuseppäosakeyhtiö ⁵⁾	1912, tammi-kuun 1	1917, joulukuun 31	5,000
Vallila, huvilatilus n:o 2	Huvilanomistaja A. K. Vikström ⁶⁾	1914, tammi-kuun 1	1917, joulukuun 31	500

Rahatoimikamari hyväksyi seuraavien tilusten vuokraoikeuden siirron:

Vuokraoikeuden siirto.

Tiluksen nimi.	Uuden vuokraajan nimi.
Böle, palsta n:o 1 c	Työmies E. E. Eklund ⁷⁾
S:n huvilapalsta	Pika-ajuri F. W. Malmberg ⁸⁾
Bölenkatu, tontti n:o 10	Poliisikonstaapeli H. Laingren ⁹⁾
S:n ” ” 16	Tilanomistaja J. Tavast ¹⁰⁾
S:n ” ” 21	Leskirouva E. S. Karjanen ¹¹⁾
Greijus, viljelyspalstat n:ot 19 ja 20	Herrat F. Halme ja E. Wennola ¹²⁾
Gumtähti, viljelyspalsta n:o 44	Puutarhuri A. H. Karlsson ¹³⁾
Hermannin, tontti n:o 1 d kortt. 2	Tilanomistaja V. Salin ja leskirouva E. Saario ¹⁴⁾
S:n ” ” 2 ” 4	Huvilanomistaja W. Nyholm ¹⁵⁾
S:n ” ” 9 ” 4	Neiti L. Ch. Kullberg ¹⁶⁾
S:n ” ” 1 ” 11	Kauppias J. E. Ylöstalo ¹⁷⁾
S:n ” ” 4 ” 15	Senaatin ylimäär. kopisti A. Relander ¹⁸⁾
Hernesaari, palsta n:o 2	Kauppias L. V. Relander ¹⁹⁾

1) Tammik. 4 p. 28 §. — 2) Toukok. 2 p. 21 §. — 3) Toukok. 2 p. 22 §. — 4) Kesäk. 6 p. 88 §. — 5) Maalisk. 28 p. 21 §. — 6) Marrask. 21 p. 70 §. — 7) Helmik. 29 p. 29 §. — 8) Huhtik. 25 p. 44 §. — 9) Lokak. 10 p. 31 §. — 10) Marrask. 28 p. 48 §. — 11) Toukok. 2 p. 33 §. — 12) Heinäk. 11 p. 19 §. — 13) Elok. 29 p. 20 §. — 14) Toukok. 30 p. 60 §. — 15) Jouluk. 12 p. 39 §. — 16) Heinäk. 11 p. 51 §. — 17) Syysk. 5 p. 34 §. — 18) Jouluk. 19 p. 55 §. — 19) Helmik. 8 p. 61 §.

Humalisto, huvilapalsta n:o 19	Talonomistaja A. R. Österman ¹⁾
Inarintie, tontti n:o 3	Mylläri K. A. Löfman ²⁾
S:n tontit n:ot 11 ja 13	Talonomistaja K. Toivonen ³⁾
S:n tontti n:o 17	Pika-ajuri F. E. Tallberg ⁴⁾
S:n " " 25	Talollinen H. J. Peltola ⁵⁾
S:n " " 31	Rakennusmestari J. Roine ⁶⁾
Itäinen Oura	Veneenrakentaja A. M. Pettersson ⁷⁾
Keiteleentie, tontti n:o 4	Työmies O. Rask ⁸⁾
S:n " " 5	Pehtori V. K. Henriksson ⁹⁾
Kinnekulle, läntinen osa	Professorinrouva E. Strukel ja rouva E. Alfthan ¹⁰⁾
Kyllikinkatu, tontti n:o 11	Puuseppä J. Käräjämies ja suutari A. Moilanen ¹¹⁾
Leankatu, tontti n:o 8	{Hovioikeudenaktuaari C. J. Ahlberg ¹²⁾
Lohjantie, tontti n:o 4	{Rautatienvirkamies O. Tanner ¹³⁾
S:n " " 6	Liikemies J. Ahola ¹⁴⁾
S:n " " 15	Pika-ajuri K. R. Mannila ¹⁵⁾
Läntinen Rönnskäri, huvilapalsta n:o 6	{A. Peltola ja M. Laine ¹⁶⁾
Maistraatinkatu, tontti n:o 15, osa	{A. Peltola ¹⁷⁾
Malmi, huvila-alue, n:o 43 c	Filosofianmaisteri G. Dreijer ¹⁸⁾
Meilans, asuntopalsta n:o 12	Vaihdemies J. Blomqvist ¹⁹⁾
S:n " " 30	AB. Fredriksbergs svingård OY. ²⁰⁾
S:n viljelyspalsta " 35	Johtaja E. Tilgmann ²¹⁾
S:n " " 36	Emännöitsijä S. W. Niinisaari ²²⁾
Monsas, alue	Huvilanomistaja A. Nieminen ²³⁾
Nybondas, asuntopalsta	Metsänhoitaja A. W. Granit ²⁴⁾
Paloholma	OY. Rovaniemen poronpaistiliike AB. ²⁵⁾
Pohjoinen Blekholma, palsta n:o 3	Herra E. Suortti y. m. ²⁶⁾
Raakelinkatu, tontti n:o 5	Kauppias G. A. Weckström ²⁷⁾
S:n " " 7	{Vaihdemiehet G. E. Berg ja K. A. Valenius ²⁸⁾
Roineentie, tontti n:o 7	{Veturinlämmittäjä K. E. Ilman ²⁹⁾
Salli, viljelyspalsta n:o 2	Huvilanomistaja H. Saari ³⁰⁾
Sibyllankatu, tontti n:o 1	Emännöitsijä S. W. Niinisaari ³¹⁾
Suvantotie, tontti n:o 7	J. W. Enqvist aktiebolag ³²⁾
	Rakennusmestarit K. W. Nurminen ja A. L. Wuoristo ³³⁾

1) Elok. 8 p. 30 §. — 2) Marrask. 7 p. 58 §. — 3) Heinäk. 25 p. 45 §. — 4) Maalisk. 28 p. 58 §. — 5) Huhtik. 18 p. 36 §. — 6) Jouluk. 27 p. 8 §. — 7) Marrask. 7 p. 41 §. — 8) Helmik. 29 p. 48 §. — 9) Jouluk. 12 p. 38 §. — 10) Heinäk. 11 p. 57 §. — 11) Toukok. 30 p. 15 §. — 12) Helmik. 22 p. 20 §. — 13) Heinäk. 4 p. 49 §. — 14) Syysk. 12 p. 44 §. — 15) Syysk. 26 p. 39 §. — 16) Huhtik. 4 p. 44 §. — 17) Jouluk. 5 p. 44 §. — 18) Tammik. 11 p. 48 §. — 19) Jouluk. 5 p. 46 §. — 20) Helmik. 8 p. 62 §. — 21) Syysk. 5 p. 35 §. — 22) Toukok. 2 p. 35 §. — 23) Maalisk. 28 p. 38 §. — 24) Huhtik. 4 p. 5 §. — 25) Toukok. 9 p. 52 §. — 26) Tammik. 4 p. 44 §. — 27) Toukok. 2 p. 32 §. — 28) Toukok. 17 p. 32 §. — 29) Elok. 22 p. 21 §. — 30) Syysk. 12 p. 15 §. — 31) Toukok. 2 p. 35 §. — 32) Helmik. 22 p. 29 §. — 33) Kesäk. 20 p. 48 §.

Södernäs, palsta n:o 1	Toiminimi Nobels petroleumimportaktiebolag i Finland ¹⁾
Sörnäsi, 2 palstaa	
S:n tontti B	
S:n 4 varastopaikkaa	
Sörnäsin rantatie, tehdastontti n:o 6 ..	Insinööri G. Zitting ²⁾
Toukola, tontti n:o 1 rantakorttelissa ..	Työmestari A. Salditt ³⁾
Vallilantie, tontti n:o 40	Rouva A. Alastalo ⁴⁾
Virtaintie, tontti n:o 5	(Muurari M. Toivonen ⁵⁾
	(Työnjohtaja A. Jäntti ⁶⁾
S:n " " 8	Kirvesmies J. Salmi ⁷⁾
S:n " " 9	Kirvesmies K. V. Wirtanen ⁸⁾
Äggelby, palsta n:o 5	Herra K. G. Karlsson ⁹⁾
S:n " " 65	Maanviljelijä K. E. Lindbäck ¹⁰⁾
Ätsärintie, tontti n:o 3	Urakoitsija E. Kajaslampi ja rakennusmestari A. Tammilehto ¹¹⁾
S:n " " 5	Talonomistaja T. Silén ¹²⁾
S:n " " 7	Talonomistaja K. E. Parkkinen ¹³⁾

Tilapäisluontoisia vuokrasopimuksia pienemmistä, osin viljelykseen, osin varastopaikoiksi y. m. sopivista paikoista teki rahatoimikamari seuraavissa tapauksissa:

Tilapäisiä vuokrasopimuksia.

Vuokrapaikka.	Vuokraajan nimi.	Vuokrakausi päättyy.	Vuokramaksu, Smk.	Muist.
Busholma, alue	Asessori U. Kurtén ¹⁴⁾	1912, jouluk. 31	750 —	Vuod.
			toukok. 1 päivän, sitten 500 —	Vuod.
Böle, laidunpalsta n:o 3	Ajuri F. Åström ¹⁵⁾	Kesäksi	40 —	
S:n viljelysalue	Leski E. Hedman ¹⁶⁾	Kesäksi	10 —	
Caloniuskatu, varastopaikka	Rakennusmestari K. Oila ¹⁷⁾	3 kuuk. irtis.	20 —	Kuuk.
Etelä Rautatiekatu, varastopaikka	Jordbrukarnas mjölkcentral aktiebolag ¹⁸⁾	2 kuuk. irtis.	25 —	Kuuk.
Franzénkatu y. m., varastopaikka	Talonomistaja E. Wanne ja rakennusmestari H. Kaartinen ¹⁹⁾	2 kuuk. irtis.	15 —	Kuuk.
Fredrikinkatu, varastopaikka	Tehtailija R. Helander ²⁰⁾	3 kuuk. irtis.	25 —	Kuuk.

¹⁾ Huhtik. 4 p. 37 §. — ²⁾ Tammik. 25 p. 25 §. — ³⁾ Helmik. 29 p. 47 §. —

⁴⁾ Helmik. 26 p. 6 §. — ⁵⁾ Elok. 29 p. 21 §. — ⁶⁾ Lokak. 3 p. 33 §. — ⁷⁾ Marrask. 7 p. 52 §. — ⁸⁾ Elok. 22 p. 23 §. — ⁹⁾ Kesäk. 20 p. 44 §. — ¹⁰⁾ Helmik. 8 p. 60 §. —

¹¹⁾ Toukok. 17 p. 33 §. — ¹²⁾ Syysk. 26 p. 38 §. — ¹³⁾ Toukok. 9 p. 23 §. —

¹⁴⁾ Huhtik. 18 p. 34 §. — ¹⁵⁾ Huhtik. 4 p. 39 §. — ¹⁶⁾ Kesäk. 6 p. 56 §. — ¹⁷⁾ Helmik. 29 p. 31 §. — ¹⁸⁾ Jouluk. 5 p. 48 §. — ¹⁹⁾ Maalisk. 7 p. 41 §. — ²⁰⁾ Maalisk. 7 p. 40 §.

Fredrikinkatu, varastopaikka	Tehtailija J. Nordberg ¹⁾	3 kuuk. irtis.	25	Kuuk.		
Fredriksperi, alue	Varikonhoitaja W. Jakobsson ²⁾	1912, maalisk. 31	150			
Greijus, laidunpalsta n:o 2	Ravintoloitsija R. Piehl ³⁾	Kesäksi	40			
S:n " " 4	Perunakauppias A. Sik ⁴⁾	Kesäksi	30			
Gumtähti, laidunpalsta n:o 6	Työmies K. J. Sairanen ⁵⁾	Kesäksi	45			
S:n " " 8	Työmies K. G. Aarnio ⁶⁾	Kesäksi	70			
S:n " " 9	A. M. Ferin ⁷⁾	Kesäksi	40			
S:n laidunmaa	Puutarhuri A. Holmqvist ⁸⁾	Kesäksi	35			
S:n " "	Leskirouva S. Nyman ⁹⁾	Kesäksi	15			
S:n palsta n:o 15 a	} Ajuri W. Jyvä ¹⁰⁾	1912, jouluk. 31	110			
S:n " " 15 b			88			
S:n " " 20			Ajuri K. O. Aarnio ¹⁰⁾	1912, jouluk. 31	312	
S:n " " 34			Ajuri K. Wuorinen ¹⁰⁾	1912, jouluk. 31	101	
S:n " " 36			Mylläri E. Lindborg ¹⁰⁾	1912, jouluk. 31	230	
S:n " " 37			Mylläri E. Lindborg ¹¹⁾	1913, toukok. 31	500	
S:n " " 38			Ravintoloitsija A. Piehl ¹⁰⁾	1912, jouluk. 31	100	
Hakaniemenranta, varastopaikka			Rakennusmestari H. Juntunen ¹²⁾	2 kuuk. irtis.	20	Kuuk.
S:n " "	Toiminimi Konetehdas Sampo ¹³⁾	1 kuuk. irtis.	200	Vuod.		
Hietakannas, alue	Puuseppä M. Kyllönen ¹⁴⁾	6 kuuk. irtis.	25	Kuuk.		
Hietaniemi, alue	Sementtityöntekijä E. Lehikoinen ¹⁵⁾	6 kuuk. irtis.	200	Vuod.		
S:n varastopaikka	Helsingin rakennusainekauppa osakeyhtiö ¹⁶⁾	6 kuuk. irtis.	75	Vuod.		
S:n " "	Suomen kalkkiosakeyhtiö ¹⁷⁾	6 kuuk. irtis.	75	Kuuk.		
S:n " "	Sementtitehtailija K. Suo ¹⁸⁾	6 kuuk. irtis.	210	Vuod.		
Humalisto, huvilapalsta n:o 4, osa	Rehtori J. K. Jännes ¹⁹⁾	6 kuuk. irtis.	450	Vuod.		
S:n huvilapalsta n:o 15, osa	Leskirouva M. Neumann ²⁰⁾	2 kuuk. irtis.	100	Vuod.		
Itä Henrikinkatu, varastopaik.	Rakennusmestari A. N. Nyberg ²¹⁾	2 kuuk. irtis.	15	Kuuk.		
S:n " " "	Talonomistaja V. Lång ²²⁾	2 kuuk. irtis.	15	Kuuk.		
It. viertotie, laidunpalsta	Huvilanomistaja J. W. Helenius ²³⁾	Kesäksi	50			

¹⁾ Maalisk. 21 p. 58 §. — ²⁾ Tammik. 4 p. 16 §. — ³⁾ Kesäk. 6 p. 74 §. — ⁴⁾ Heinäk. 4 p. 22 §. — ⁵⁾ Maalisk. 14 p. 20 a §. — ⁶⁾ Huhtik. 25 p. 20 §. — ⁷⁾ Toukok. 30 p. 19 §. — ⁸⁾ Helmik. 22 p. 21 §. — ⁹⁾ Maalisk. 7 p. 38 §. — ¹⁰⁾ Kesäk. 13 p. 24 §. — ¹¹⁾ Huhtik. 18 p. 21 §. — ¹²⁾ Toukok. 9 p. 27 §. — ¹³⁾ Toukok. 2 p. 34 §. — ¹⁴⁾ Toukok. 2 p. 16 §. — ¹⁵⁾ Tammik. 18 p. 47 §. — ¹⁶⁾ Helmik. 22 p. 30 §. — ¹⁷⁾ Kesäk. 13 p. 26 §. — ¹⁸⁾ Lokak. 17 p. 21 §. — ¹⁹⁾ Lokak. 17 p. 71 §. — ²⁰⁾ Jouluk. 12 p. 40 §. — ²¹⁾ Kesäk. 6 p. 93 §. — ²²⁾ Kesäk. 13 p. 25 §. — ²³⁾ Huhtik. 4 p. 20 §.

Kaarlenkatu, kivilouhi- mon paikka	Rakennusmestari J. Sy- vähuoko ¹⁾	6 kuuk. irtis.	15	Kuuk.
Kaavi	Leskirouva A. Lind- ström ²⁾	3 kuuk. irtis.	400	Vuod.
Kampinnummi, varasto- paikka	Aktiebolaget Eros ³⁾	2 kuuk. irtis.	90	Vuod.
Katajanokanranta, varas- topaikka	Aktiebolaget J. E. Cron- vall ⁴⁾	Toistaiseksi	50	Kuuk.
Katajanokka, varasto- paikka	Toiminimi Arthur Kop- pel ⁵⁾	1 kuuk. irtis.	15	Kuuk.
Kortt. n:o 178, varasto- paikka	Kauppias A. Heikkilä ⁶⁾	6 kuuk. irtis.	40	Vuod.
S:n „ 178 „	Rakennusmestari K. Oila ⁷⁾	2 kuuk. irtis.	20	Kuuk.
S:n „ 178 „	Kauppias A. Lundin ⁸⁾	6 kuuk. irtis.	800	Vuod.
S:n „ 178 „	Rakennusmestari N. Es- kola ⁹⁾	6 kuuk. irtis.	150	Vuod.
S:n „ 198 „	Toiminimi Kreuger & Toll ¹⁰⁾	3 kuuk. irtis.	970	Vuod.
S:n „ 199 „	Fastighetsaktiebolaget Badhusgatan n:ris 6 och 8 ¹¹⁾	1913, tammik. 14	20	
S:n „ 301 b „	Helsingin raitiotie- ja omnibusosakeyhtiö ¹²⁾	1 kuuk. irtis.	15	Kuuk.
S:n „ 343, kivilouhi- mon paik.	Kivityömies A. Asp ¹³⁾	1 kuuk. irtis.	2	Kuuk.
S:n „ 353 „	Työmies E. Raunio ¹⁴⁾	1 kuuk. irtis.	2	Kuuk.
S:n „ 410, varasto- paikka	Rakennusmestari R. Lin- deman ¹⁵⁾	2 kuuk. irtis.	25	Kuuk.
S:n „ 410 „	Rakennusmestarit V. Malmi ja V. Ääri ¹⁶⁾	3 kuuk. irtis.	15	Kuuk.
S:n „ 416 „	Isännöitsijä K. V. Kaar- ma ¹⁷⁾	1 kuuk. irtis.	15	Kuuk.
S:n „ 416 „	Rakennusmestari K. A. Himanka ¹⁸⁾	1 kuuk. irtis.	15	Kuuk.
S:n „ 421 „	Oluenpanija H. Bast- manin perill. ¹⁹⁾	3 kuuk. irtis.	15	Kuuk.
S:n „ 426, kivilouhi- mon paik.	Helsingin graniittiteolli- suusosakeyhtiö ²⁰⁾	3 kuuk. irtis.	30	Vuod.
S:n „ 500, varasto- paikka	Tehtailija C. E. Lind- gren ²¹⁾	6 kuuk. irtis.	25	Vuod.

¹⁾ Helmik. 15 p. 27 §. — ²⁾ Kesäk. 27 p. 45 §. — ³⁾ Huhtik. 18 p. 44 §. —
⁴⁾ Heinäk. 18 p. 22 §. — ⁵⁾ Syysk. 19 p. 33 §. — ⁶⁾ Toukok. 9 p. 57 §. — ⁷⁾ Toukok.
23 p. 72 §. — ⁸⁾ Kesäk. 6 p. 70 §. — ⁹⁾ Heinäk. 18 p. 11 §. — ¹⁰⁾ Huhtik. 18 p. 40 §.
— ¹¹⁾ Jouluk. 19 p. 43 §. — ¹²⁾ Syysk. 5 p. 33 §. — ¹³⁾ Marrask. 7 p. 51 §. —
¹⁴⁾ Maalisk. 28 p. 37 §. — ¹⁵⁾ Heinäk. 18 p. 16 §. — ¹⁶⁾ Lokak. 17 p. 22 §. —
¹⁷⁾ Toukok. 23 p. 70 §. — ¹⁸⁾ Heinäk. 18 p. 12 §. — ¹⁹⁾ Elok. 15 p. 25 §. —
²⁰⁾ Toukok. 17 p. 27 §. — ²¹⁾ Lokak. 10 p. 40 §.

Kotkankatu y. m., laidunmaa	Ajuri M. Lindberg ¹⁾	Kesäksi	20	—	
Laakso, viljelyspalsta n:o 6	{Puutarhuri I. Scholin ²⁾	Kesäksi	600	—	
S:n alue	{Puutarhuri I. Scholin ³⁾	1913, jouluk. 31	600	—	
Laivaveistämöalue, varastopaikka	Ajuri K. A. Wirta ⁴⁾	1912, jouluk. 31	27	—	
Leppäsuu, varastopaikka	Fastighetsaktiebolaget Pax ⁵⁾	2 kuuk. irtis.	20	—	Kuuk.
Linnankatu, varastopaikka	Rakennusmestari F. J. Wäänänen ⁶⁾	6 kuuk. irtis.	50	—	Kuuk.
Läntinen viertotie, tontti n:o 52	Helsingin rakennusainekauppa osakeyhtiö ⁷⁾	1 kuuk. irtis.	15	—	Kuuk.
" " " 54	{Puutarh. M. Schosch-	3 kuuk. irtis.	200	—	Vuod.
Malmi, laidunmaa	{koffin perilliset ⁸⁾	3 kuuk. irtis.	250	—	Vuod.
Meilans, palsta n:o 37	Leski H. Johansson ⁹⁾	Kesäksi	8	—	
Museokatu, varastopaikka	Rouva O. Aikala ⁴⁾	1912, jouluk. 31	222	—	
S:n "	Rakennusmestari A. Ahlgren ¹⁰⁾	1 kuuk. irtis.	15	—	Kuuk.
Nordenskiöldkatu, varastopaikka	Rakennusmestari G. S. Wainio ¹¹⁾	2 kuuk. irtis.	15	—	Kuuk.
Nybondas, viljelyspalsta n:o 12	Kivenhakkaaja J. E. Forsman ¹²⁾	3 kuuk. irtis.	120	—	Vuod.
S:n " " 13	Makkarantekijä A. Piehl ¹³⁾	1913, jouluk. 31	400	—	
S:n pelto	Kauppias K. E. Berggren ¹⁴⁾	1912, jouluk. 31	150	—	
Pohj. Rautatiekatu, varastopaikka	Metsänhoitaja A. W. Granit ¹⁵⁾	6 kuuk. irtis.	20	—	Vuod.
Porvoonkatu, kivilouhimon paikka	Helsingin telefoniyhdistys ¹⁶⁾	2 kuuk. irtis.	10	—	Kuuk.
Ruoholahti, varastopaikka	Kivityömiehet A. Köntti ja D. Willman ¹⁷⁾	2 kuuk. irtis.	2	—	Kuuk.
Roosavillakatu, tontti n:o 27	Paraisten kalkkivuori-osakeyhtiö ¹⁸⁾	1913, kesäk. 30	18	—	Kuuk.
" " 29	{Puutarh. M. Schosch-	3 kuuk. irtis.	100	—	Vuod.
Sinivuorenmaa, viljelyksiä	{koffin perilliset ⁸⁾	3 kuuk. irtis.	50	—	Vuod.
Sirpalekari, varastopaikka	Kalastaja J. G. Niemelä ⁴⁾	1912, jouluk. 31	37	—	
Sumppari, palsta n:o 4	Tehtailija J. Nordberg ¹⁹⁾	1 kuuk. irtis.	60	—	Kuuk.
	Laivuri G. Piispa ²⁰⁾	1 kuuk. irtis.	15	—	Kuuk.

1) Helmik. 22 p. 33 §. — 2) Maalisk. 14 p. 20 b §. — 3) Jouluk. 5 p. 16 §. — 4) Kesäk. 13 p. 24 §. — 5) Toukok. 17 p. 28 §. — 6) Toukok. 2 p. 15 §. — 7) Syysk. 26 p. 34 §. — 8) Lokak. 17 p. 69 §. — 9) Kesäk. 13 p. 30 §. — 10) Helmik. 15 p. 28 §. — 11) Maalisk. 7 p. 36 §. — 12) Tammik. 11 p. 13 §. — 13) Marrask. 28 p. 20 §. — 14) Tammik. 18 p. 24 §. — 15) Kesäk. 6 p. 76 §. — 16) Maalisk. 21 p. 20 §. — 17) Helmik. 8 p. 56 §. — 18) Syysk. 19 p. 32 §. — 19) Toukok. 23 p. 71 §. — 20) Jouluk. 27 p. 37 §.

Sumppari, varastopaikka	Toiminimi Segererantz & C:o ¹⁾	1913, huhtik. 30	125	—	
Sörnäsi, varastopaikat n:ot 7 ja 8	Toiminimi Nobels petroleumimportaktiebolag i Finland ²⁾	6 kuuk. irtis.	1,200	—	Vuod.
Sörnäsin niemeke, maapalstat n:ot 17 ja 20	Kauppahuone N. M. Schoschkoff ynnä veljenpojat ja K:ni ³⁾	1912, lokak. 31	400	—	
Sörnäsin rantatie, varastopaikka	Osakeyhtiö Riksi-Levyt ⁴⁾	6 kuuk. irtis.	25	—	Kuuk.
S:n " " n:o 1	Aktiebolaget Leantegel osakeyhtiö ⁵⁾	6 kuuk. irtis.	100	—	Vuod.
S:n " " " 2	(Insinööri Y. Pacius ⁶⁾ Aktiebolaget Leantegel osakeyhtiö ⁵⁾	6 kuuk. irtis. 6 kuuk. irtis.	240 240	— —	Vuod. Vuod.
S:n " " " 3	Aktiebolaget Leantegel osakeyhtiö ⁷⁾	6 kuuk. irtis.	360	—	Vuod.
S:n " varastopaikat n:ot 4 ja 5	Helsingin kaupunkilähetys ⁸⁾	6 kuuk. irtis.	100	—	Vuod.
S:n " varastopaikka n:o 8	Kallion konepajaosakeyhtiö ⁹⁾	6 kuuk. irtis.	340	—	Vuod.
Taipale, alue	Suutari J. Slischeffski ¹⁰⁾	3 kuuk. irtis.	60	—	Vuod.
Toivo, viljelyspalstalitt. a	Puutarhuri S. Bikoff ¹¹⁾	6 kuuk. irtis.	390	—	Vuod.
S:n " " d	Kauppias A. Bogdanoffin kuolinpesä ¹¹⁾	6 kuuk. irtis.	200	—	Vuod.
Toukola, alue	Työmies S. Koivumäki ¹²⁾	Kesäksi	15	—	
Ulriikkaporin huone	Johtaja K. E. Johnsson ¹³⁾	1927, helmik. 28	9,500	—	Vuod.
Ursinin kallio, uimalaitos	Helsingin uimaseura ¹⁴⁾	Kesäksi	13,000	—	
Viides linja, varastopaik.	Talonomistaja E. Wanne ¹⁵⁾	2 kuuk. irtis.	10	—	Kuuk.
Äggelby, syöttöhaka	Huvilanomistaja A. Rosendal ¹⁶⁾	3 kuuk. irtis.	25	—	Vuod.
S:n laidunmaa	Herra A. Krabbe-Rosqvist ¹⁷⁾	Kesäksi	50	—	

Vuoden varrella hyväksyi rahatoimikamari 29 vuokrasopimuksesta annettua takuusitoumusta.

Hyväksytyjä takuusitoumuksia.

1) Lokak. 3 p. 32 §. — 2) Jouluk. 5 p. 49 §. — 3) Helmik. 29 p. 43 §. — 4) Heinäk. 25 p. 34 §. — 5) Syysk. 19 p. 38 §. — 6) Elok. 29 p. 4 §. — 7) Lokak. 10 p. 29 §. — 8) Elok. 22 p. 22 §. — 9) Elok. 29 p. 5 §. — 10) Helmik. 8 p. 57 §. — 11) Jouluk. 5 p. 15 §. — 12) Huhtik. 11 p. 14 §. — 13) Maalisk. 14 p. 30 §. — 14) Toukok. 2 p. 55 §. — 15) Marrask. 21 p. 19 §. — 16) Elok. 29 p. 23 §. — 17) Toukok. 17 p. 34 §.

Hyväksyttyjä rakennuspiirustuksia.	Kaikkiaan 62 tapauksessa hyväksyttiin kaupungin maille hankkeissa olevain uusien rakennusten tahi niillä ennestään oleviin rakennuksiin tehtävain muutosten piirustukset.
Toimitettuja katselmuksia.	Vuoden varrella toimitettiin kolmivuotiskatselmus 154 tiluksella sekä sitä paitsi erinäisiä katselmuksia ehdotuksen laatimiseksi tilusten, varastopaikkain y. m. vuokraamiseksi.
Myönnetty vaipaampi käyttö-oikeus vuokra-tiluksiin.	Tehtyjen hakemusten johdosta myönsi rahatoimikamari seuraaville henkilöille ja yhtiöille oikeuden kaupunkia kuulematta toiselle henkilölle luovuttaa hallintaoikeuden alempana mainittuihin vuokra-tiluksiin: kauppiaanvaimo I. Holmgrenille ¹⁾ Vallilan alueella olevaan tiluspalstaan n:o 1 a; Sörnäsän puuseppäosakeyhtiölle ²⁾ Vallilan palstoihin n:o:ihin 1 a, 2 a ja 3 a; työnjohtaja J. D. Sepposelle ³⁾ Meilansin huvilapalstaan n:o 27 c; kauppias J. A. Sjöblomille ⁴⁾ Sirpalesaareen; kauppa-asioitsijan vaimolle A. Campbellille ⁵⁾ Meilansin huvilapalstaan n:o 21; sekä kirjapainonfaktori K. Grefvebergille ⁶⁾ Merholman palstaan n:o 5.
Virvokevaunujen ja myyntikojujen paikat.	Huutokaupan toimitettuaan myönsi ⁷⁾ rahatoimikamari 20 henkilölle kaikkiaan 20,130 markan maksusta oikeuden tarkoitukseen määrättyillä kahdellakymmenellä paikalla yhden vuoden aikana vaunuista myydä virvokejuomia, hedelmiä, jäätelöä y. m. Neljälle henkilölle ⁸⁾ myönnettiin oikeus yhden vuoden aikana eri paikkoihin asettaa kaikkiaan 8 virvokejuomain, hedelmän y. m. myyntivaunua 50 markan maksusta kunkin; 2 henkilöä ⁹⁾ sai samanlaisen oikeuden, toinen 27 ja toinen 20 markan viikkomaksusta sekä 3 henkilöä ¹⁰⁾ maksutta. Yksi henkilö ¹⁰⁾ oikeutettiin yhden vuoden aikana asettamaan 2 jäätelön myyntivaunua kumpaisenkin 100 markan maksusta ja 1 henkilö ¹¹⁾ sai oikeuden 200 markan maksusta asettaa yhdeksi vuodeksi virvokejuomain myyntikioskin. Edelleen oikeutettiin 71 henkilöä ¹²⁾ 25 markan ja 1 henkilö ¹³⁾ 16 markan maksusta sekä 3 henkilöä ¹⁴⁾ maksutta eri paikkoihin asettamaan kahvin, virvokejuomain y. m. myyntikojuja.
Heinänteko-oikeus.	Oikeus heinäntekoon kesällä 1912 eräillä kaupungin mailla luovutettiin ¹⁵⁾ 2 henkilölle yhteensä 225 markan maksusta.

¹⁾ Tammik. 11 p. 49 §. — ²⁾ Huhtik. 11 p. 24 §. — ³⁾ Huhtik. 18 p. 35 §. — ⁴⁾ Toukok. 2 p. 49 §. — ⁵⁾ Heinäk. 25 p. 29 §. — ⁶⁾ Syysk. 26 p. 33 §. — ⁷⁾ Maalisk. 27 p. 1 §. — ⁸⁾ Maalisk. 28 p. 34 ja 35 §, huhtik. 4 p. 42 § ja huhtik. 18 p. 43 §. — ⁹⁾ Elok. 15 p. 18 §. — ¹⁰⁾ Huhtik. 18 p. 39 §. — ¹¹⁾ Huhtik. 18 p. 43 §. — ¹²⁾ Huhtik. 18 p. 39 §, toukok. 9 p. 63 b §, kesäk. 27 p. 12 §, heinäk. 18 p. 9 §, lokak. 17 p. 23 §, marrask. 7 p. 10 § ja marrask. 14 p. 17 §. — ¹³⁾ Elok. 22 p. 9 b §. — ¹⁴⁾ Toukok. 9 p. 63 b §, syysk. 19 p. 20 § ja lokak. 3 p. 18 §. — ¹⁵⁾ Toukok. 9 p. 28 § ja kesäk. 20 p. 45 §.

Tehtyjen hakemusten johdosta myönsi rahatoimikamari erinäisille yhdistyksille luvan määrättyinä päivinä vuoden varrella käyttää Hakasalmen ja Hesperian puistoa ¹⁾, Eläintarhan ²⁾ ja Kaisaniemen ³⁾ urheilukenttiä, Kyläsaarta ⁴⁾ sekä Eläintarhan Mäntymäkeä ⁵⁾ urheilukilpailuihin, juhliin, kansanhuveihin y. m.

Lupa puistojen y. m. käyttämiseen.

Itä Henrikinkadun varrella olevalta entisen kaasutehtaan tontilta vuokrattiin kuusikuukautisen irtisanomisen ehdolla seuraavat huoneistot:

Ent. kaasutehtaan tontilla olevain huoneiden vuokraus.

kaksi huonetta herroille J. A. Olanderille ja R. Lindströmille ⁶⁾, edelliselle 1,000 ja jälkimäiselle 600 markan vuosivuokrasta;

kaasukellohuone Konekauppaosakeyhtiö Aatralle ⁷⁾ 350 markan vuosivuokrasta; sekä

pajarakennus kauppias O. Huttuselle ⁸⁾ 300 markan vuosivuokrasta.

Kaupungin kauppahalleissa olevista myymälöistä ja kellareista kertyi vuoden varrella vuokratuloja kaikkiaan 86,569 markkaa 21 penniä.

Kaupphallit.

Oikeudet kesällä 1912 kantaa maksut Haapaniemen rannassa sekä Ruoholahden ja Humallahden partaalla olevain kaupungin uimahuoneiden käyttämisestä annettiin ⁹⁾, huutokaupan toimitettua, määrätyn ehdoin 3 henkilölle yhteensä 1,127 markan maksusta.

Kaupungin uimahuoneiden vuokraus.

Luvan talvella 1912—13 pitää Vantaanjoessa jäärataa jäiden ottoa varten myönsi ¹⁰⁾ rahatoimikamari Aug. Ludv. Hartwallin kivennäisvesitehdas-osakeyhtiölle 100 markan maksusta.

Lupa jäiden ottoon.

Sittenkun rahatoimikamari kokouksessaan marraskuun 30 päivänä 1911 oli myöntänyt luotsi- ja majakkalaitokselle luvan ¹¹⁾ rakentaa kaasutehtaan Vrakholmaan, sillä edellytyksellä että kaasulaitoksen sijoitus ja piirustukset alistettiin kaupunginviranomaisten tarkastettaviksi ja tutkittaviksi, sekä semmoiset piirustukset oli kamariin annettu, päätti ¹²⁾ kamari myöntyä rakennusyrityksen toteuttamiseen mainittujen piirustusten mukaan, kuitenkin sillä ehdolla että kaasulaitoksesta tulevat kalkkijätteet vähä vähältä poistettiin, sen uhalla että kaupunki luotsilaitoksen kustannuksella ryhtyi siinä kohden tarpeellisiin toimiin, että laitoksen poistovettä ei johdettu Korkeasaaren puoleiseen salmeen, vaan vastapäiselle puolelle

Asetonikaasutehtaan rakentaminen Vrakholmaan.

¹⁾ Huhtik. 4 p. 47 §, heinäk. 4 p. 20 §, heinäk. 11 p. 61 §, heinäk. 25 p. 37 § ja elok. 15 p. 26 §. — ²⁾ Huhtik. 4 p. 38 §, toukok. 2 p. 36 b §, toukok. 9 p. 29 §, kesäk. 6 p. 31 §, elok. 29 p. 39 §, lokak. 3 p. 8 § ja lokak. 17 p. 4 §. — ³⁾ Huhtik. 18 p. 38 §, toukok. 2 p. 36 a §, toukok. 9 p. 26 § ja elok. 8 p. 12 §. — ⁴⁾ Huhtik. 4 p. 47 §. — ⁵⁾ Toukok. 30 p. 57 § ja kesäk. 13 p. 52 §. — ⁶⁾ Huhtik. 11 p. 25 §. — ⁷⁾ Syysk. 26 p. 35 §. — ⁸⁾ Marrask. 28 p. 40 §. — ⁹⁾ Toukok. 23 p. 30 §. — ¹⁰⁾ Marrask. 7 p. 53 §. — ¹¹⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 266. — ¹²⁾ Elok. 29 p. 16 §.

Kruunuvuorenselälle, sekä että teknilliset laitteet järjestettiin niin, että laitoksesta ei levinnyt pahaa hajua.

Lupa laiturin teettämiseen Kanavatorin rantaan.

Tehdyn anomuksen johdosta oikeutti 1) rahatoimikamari toiminimi Lars Krogius & C:on Kanavatorin rantaan teettämään lisää yhden laiturin, kuitenkin sillä ehdolla että laituri rakennettiin satamakaapteenin ja rakennuskonttorin hyväksymän piirustusten mukaan sekä että toiminimi asetti rautakaiteen rantasillalle pienten alusten kytkypaikalle vieväin portaiden itäpuolelle.

Lupa laskea raiteet Sörnäsintien rantatien poikki.

Niinikään oikeutti 2) rahatoimikamari Wilh. Andsténs fabriksaktiebolag yhtiön Sörnäsintien rantatien viereiseltä tehdastontiltaan lähimpään, mainitun tien viereiseen laiturin asti sekä itse laiturille laskemaan raiteet ja laajentamaan laiturinpäätä, kuitenkin sillä ehdolla että raiteiden laskeminen toimitettiin rakennuskonttorin osotuksen mukaisesti, niin etteivät ne estäneet muuta liikennettä paikalla.

Lupa laskea raiteet pitkin Sörnäsintien rantatietä.

Tehdyn hakemuksen johdosta myönsi 3) rahatoimikamari Helsingin kaupunginlähetykselle luvan laskea kapeat raiteet yhdistyksen Sörnäsissä olevalta halkopihalta pitkin rantatietä kaupungin sähkölaitoksen viereiseen vaihteeseen asti, kuitenkin sillä ehdolla että raiteet sijoitettiin rakennuskonttorin osotuksen mukaan.

Lupa sijoittaa rullavaunuraitteet Ruoholahdenrantaan.

Niinikään myönsi 4) rahatoimikamari Helsingfors asfaltaktiebolag yhtiölle luvan Ruoholahdenrannassa olevalta lastauslaituriltaan sijoittaa väliaikaiset, satamaradalle johtavat rullavaunuraitteet, kuitenkin sillä ehdolla että raiteet laskettiin rakennuskonttorin osotuksen mukaisesti.

Lupa sijoittaa sähkökytkyjohtoja taloihin.

Edelleen myönsi 5) rahatoimikamari toiminimi Rydman & Savoniukselle luvan sijoittaa sähkökytkyjohtoja semmoisiin kaupungin omistamiin taloihin, missä puhtaanapitolaitos lumen poistamiseksi käyttäisi toiminimen lumensulattajia, kuitenkin sillä ehdolla että johdot sijoitettiin sähkölaitoksen toimesta yksissä neuvoin kaupunginarkkitehdin kanssa.

Lupa laskea puhelinkaapelin sementtikanaava.

Tehdyn hakemuksen johdosta myönsi 6) rahatoimikamari Helsingin telefonyhdistykselle luvan eräillä ehdoilla laskea puhelinkaapelin sementtikananavan Ludviginkadun n:osta 10 pitkin Länsi Henrikinkadun n:ojen 2—12 viertä sekä Läntiseltä viertotieltä pitkin Pohjois Rautatie- ja Arkadiakatua ynnä verhotun puhelinkaapelin pitkin Kruunuvuorenkatua tonttien n:ojen 2—34 vieritse.

Lupa laskea puhelinkaapelirumpuja.

Niinikään oikeutti 7) rahatoimikamari Helsingin telefonyhdistyksen eräin ehdoin laskemaan puhelinkaapelirumpuja Itäiseen viertotiehen n:osta 19 n:oon 25.

1) Helmik. 22 p. 25 §. — 2) Kesäk. 27 p. 47 §. — 3) Syysk. 12 p. 25 §. — 4) Toukok. 23 p. 52 §. — 5) Lokak. 17 p. 41 §. — 6) Maalisk. 7 p. 31 §. — 7) Heinäk. 11 p. 36 §.

Edelleen myönsi ¹⁾ rahatoimikamari Helsingin telefoniyhdistykselle luvan eräisiin paikkoihin kaupungissa asettaa puhelinautomaatteja kaupunginpuutarhurin osotuksen mukaan.

Lupa puhelin-
automaatien
asettamiseen.

Tehtyjen hakemusten johdosta oikeutti ²⁾ rahatoimikamari Bil, Auto-kupé ja Auto nimiset osakeyhtiöt sekä Helsingin automobiilinomistajayhdistyksen eräisiin paikkoihin kaupungissa asettamaan puhelinkaappeja.

Lupa puhelin-
kaappien aset-
tamiseen.

Samaten myönsi ³⁾ rahatoimikamari rautatiehallitukselle luvan asettaa vedenheittäjän Katajanokalle sekä rakentaa kivihiilien säilytysvajan Eteläsatamaan, kuitenkin sillä edellytyksellä että vaja tehtiin siro ja sen piirustukset alistettiin kamarin hyväksyttäväksi.

Lupa veden-
heittäjän y. m.
asettamiseen
Katajanokalle.

Niinikään myönsi ⁴⁾ rahatoimikamari ravintolanomistaja I. Lindbergille luvan Kauppatorille asettaa punaisella lyhdyllä varustetun lyhtypatsaan ohjaamaan matkailijoita ja muukalaisia ulkoravintola Luodon höyrypursien Eteläsatamassa olevaan kytkypaikkaan.

Lupa lyhtypat-
saan asettami-
seen Kauppa-
torille.

Edelleen myönsi ⁵⁾ rahatoimikamari Helsingfors asfaltaktiebolag yhtiölle luvan rakennuttaa lastaus- ja purkauslaiturin Ruoholahdenrantaan, kuitenkin sillä ehdolla että työ teetettiin rakennuskonttorin ohjeiden mukaisesti sekä että yhtiö, jos kaupungin etu sitä vaati, käskyn saatuaan poisti laiturin paikalta.

Lupa teettää
lastaus- ja pur-
kauslaituri
Ruoholahden-
rantaan.

Tehtyjen hakemusten johdosta myönsi ⁶⁾ rahatoimikamari Helsingin suomalaiselle luistinseuralle ja Helsingfors skridskoklubb ⁷⁾ nimiselle klubille luvan talvena 1912—13 laittaa luistinratoja, edelliselle Kaisaniemenlahteen ja jälkimmäiselle Punanotkon urheilukentälle.

Lupa luistinra-
tain laittami-
seen.

Useiden Kottbyn pysäkin läheisyydessä asuvain huvilanomistajain pyynnöstä myönsi ⁸⁾ rahatoimikamari eräillä ehdoilla luvan noin 300 metrin pituisen jalkatien laittamiseen kaupungin mainitun pysäkin luona omistaman metsämaan poikki.

Lupa jalkatien
laittamiseen
Kottbyhyn.

Maistraatin vaatimaksi lausunnoksi toimittaja T. I. Hjeltin maistraatissa tekemän hakemuksen johdosta saada määrättyillä paikoilla ja määrättyinä aikoina kaupungissa tarkoitusta varten rakennetuilta käsirattailta myydä lämpimiä makkaroita sinapin kera paperiin pantuina päätti ⁹⁾ kamari äänestettyään ilmoittaa, ettei myöntyminen hakemukseen kamarin puolelta kohdannut estettä, edellyttäen että mainitun tavaran valmistamisessa ja myymisessä tarkoin noudatettiin terveydellisiä vaatimuksia.

Lausunto hake-
muksesta saa-
da lupa makkara-
rain myyntiin
kaupungin ka-
duilla.

¹⁾ Heinäk. 18 p. 25 §. — ²⁾ Syysk. 26 p. 32 §, lokak. 31 p. 32 §, marrask. 28 p. 47 § ja jouluk. 19 p. 18 §. — ³⁾ Kesäk. 6 p. 40 §. — ⁴⁾ Maalisk. 28 p. 24 §. — ⁵⁾ Huhtik. 18 p. 27 §. — ⁶⁾ Elok. 8 p. 31 §. — ⁷⁾ Marrask. 14 p. 35 §. — ⁸⁾ Lokak. 10 p. 37 §. — ⁹⁾ Jouluk. 27 p. 17 §.

3. Muut kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiat.

Pukeutumispaviljongin teettämisen Eläintarhaan.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 30 päivänä 1910 oli myöntänyt ¹⁾ 10,000 markan määrärahan pukeutumispaviljongin teettämiseksi Eläintarhan urheilukentän vierelle sekä samalla päättänyt, että määräraha etusijassa käytettäisiin yksityisen yhtiön avustamiseksi mainitun paviljongin rakennuttamisessa, jos tuollainen yhtiö voitaisiin saada aikaan, ja että määräraha vasta sitten, kun oli osottautunut, ettei tuollaista yhtiötä ollut saatu aikaan, käytettäisiin paviljongin teettämiseen kaupungin toimesta, mutta yksityistä yhtiötä tätä tarkoitusta varten ei ollut perustettu, päätti ²⁾ rahatoimikamari antaa kaupunginarkkitehdin toimeksi mahdollisimman pian laatia puheena olevan paviljongin piirustukset ja, sittenkun kamari oli ne hyväksynyt, ryhtyä paviljongia teettämään.

Virutushuoneiden laittaminen.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan maaliskuun 26 päivänä oli valtuuttanut ³⁾ rahatoimikamarin yksissä neuvoihin kaupungin yleisten töiden hallituksen kanssa m. m. määräämään kaupunkiin laitettavain virutushuoneiden luvun, rakennuttamaan virutushuoneet, asettamaan tarvittavan palvelijaston sekä antamaan virutushuoneiden käyttämisessä noudatettavan taksan, päättivät ⁴⁾ kamari ja hallitus m. m. kolme virutushuonetta rakennettavaksi Sörnäsän rantatien varrelle Haapaniemen uimahuoneen vierelle, yhden Siltavuorenrantaan ja niinikään yhden Ruoholahden partaalle, kamarin toimesta asetettavaksi kuhunkin virutushuoneeseen vartijan 1,200 markan vuosipalkalla sekä velvollisena valvomaan järjestystä virutushuoneissa ja kantamaan maksut, minkä ohessa maksut virutushuoneiden käyttämisestä vahvistettiin 30 penniksi kokonaiselta, 15 penniksi puolelta ja 10 penniksi neljännestunnilta ja kultakin virutusaltaalta.

Kesäpäiväparantolan paikka.

Sen kansakouluikäisten lasten kesäpäiväparantolan paikaksi, joka kaupunginvaltuuston huhtikuun 30 päivänä ⁵⁾ tekemän päätöksen mukaan oli rakennettava keväällä 1912, määräsi ⁶⁾ rahatoimikamari puolestaan Framskogin alueen Äggelbyn kartanon maalla.

Muutettu myytävien ja vuokrattavien tonttien arvioimismenettely.

Rahatoimikamarin puheenjohtajan ehdotuksesta päätti ⁷⁾ kamari, että 1913 vuoden alusta oli myytävain ja vuokrattavain tonttien arvioimisessa noudatettava:

¹⁾ Ks. 1910 vuod. kert. siv. 59. — ²⁾ Toukok. 17 p. 42 §. — ³⁾ Ks. tätä kert. siv. 62. — ⁴⁾ Toukok. 2 p. 59 §. — ⁵⁾ Ks. tätä kert. siv. 44 ja seur. — ⁶⁾ Toukok. 9 p. 58 §. — ⁷⁾ Syysk. 5 p. 25 §.

että kaupungingeodeetin tuli lokakuun kuluessa rakennuskonttorin budjettiehdotuksen johdolla laatia kaikkien myytävänä ja vuokrattavana olevain tonttien luettelo, jossa mainittiin tonttien asema, pinta-ala, hänen ehdottamansa hinta neliömetriltä ja koko tontilta sekä erikoisesti huomiota ansaitsevat seikat, niinkuin tarpeellinen kallionlouhinta, paalutus tai muutoin vaikea perustaminen y. m.;

että rahatoimikamarin sitten tuli yhdellä kertaa arvioida kaikki nämä tontit;

että, sittenkun kamari oli saanut tietää, mitkä kadut tulivat tasotettaviksi, käytettävänä olevain tonttien luettelo painatettaisiin sekä pidettäisiin kamarin kansliassa ja kaupungingeodeetin luona halullisten saatavana; sekä

että tämä arvio olisi voimassa yhden vuoden sekä otettaisiin sen jälkeen uudelleen tarkastettavaksi ja, jos aihetta oli, muutettaisiin.

Sittenkun eräiden Helsingin kaupungissa olevain tonttien ja alueiden omistusoikeutta tutkimaan asetettu komitea oli rahatoimikamariin antanut mietinnön selvityksineen Vanhankaupungin vesiputouksen ¹⁾ omistusoikeudesta, päätti ²⁾ kamari heinäkuun 23 päivänä 1902 annetussa, vesilaitoksen omistajan oikeutta eräissä tapauksissa saada oikeutensa koskeen tuomioistuimen tutkittavaksi koskevassa asetuksessa olevain määräysten johdosta ryhtyä toimenpiteisiin saadakseen kaupungin oikeuden mainittuun koskeen tutkituksi, ja annettiin ent. prokuraattorinsihteerille J. R. Ugglalle tehtäväksi ryhtyä tuollaiseen toimenpiteeseen.

Vanhankaupungin vesiputouksen omistusoikeus.

Kaupungin yleisten töiden hallituksen esityksestä päätti ³⁾ rahatoimikamari Haapaniemenrannassa olevat uimahuoneet poistettaviksi, koska ne olivat ylen rappeutuneet ja niiden viereinen vesi oli niin likaista, ettei se terveydelliseltä kannalta näyttänyt sopivalta kylpemiseen käytettäväksi.

Haapaniemen uimahuoneiden poistaminen.

Niinikään kaupungin yleisten töiden hallituksen esityksestä päätti ⁴⁾ rahatoimikamari kiellettäväksi keihään- ja kiekonheiton, kuulantyönnin sekä jalka- ja kuningaspalloperin Tokantorin leikkikentällä.

Kielletty pitämästä urheiluharjoituksia Tokantorin leikkikentällä.

Tehtyjen hakemusten johdosta myönsi rahatoimikamari seuraaville henkilöille luvan yhteenrakentaa alempana mainitut tontit: huvilanomistaja M. Toivoselle ⁵⁾ Inarintien varrella korttelissa n:o 545 olevat tontit n:ot 21 ja 23;

Lupa tonttien yhteenrakentamiseen.

maalari I. Rannalle ⁶⁾ Vallilantien varrella korttelissa n:o 531 olevat tontit n:ot 32 ja 34;

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 49. — ²⁾ Lokak. 24 p. 26 §. — ³⁾ Lokak. 10 p. 38 §. — ⁴⁾ Toukok. 23 p. 50 §. — ⁵⁾ Toukok. 9 p. 36 §. — ⁶⁾ Toukok. 23 p. 78 §.

uunintekijä V. Lönnqvistille ¹⁾ Ouluntien varrella korttelissa n:o 547 olevat tontit n:ot 4 ja 6; sekä

työnjohtaja A. Jäntille ²⁾ Ouluntien varrella korttelissa n:o 546 olevat tontit n:ot 3 ja 5.

Pitennetty
tontin raken-
nusaika.

Tehdyn hakemuksen johdosta myönsi ³⁾ rahatoimikamari urakoitsija E. Kajaslammelle ja rakennusmestari A. Tammilehdolle elokuun 1 päivään 1913 pitennettyä aikaa Ätsärintien tontin n:o 3 rakennuttamiseen.

Tiepuomien
laittaminen
satamaradan
varrelle.

Sen johdosta että rautatiehallitus oli rahatoimikamarilta tiedustellut, oliko kaupungin puolelta mitään muistuttamista sitä hallituksen laatimaa ehdotusta vastaan, että tiepuomeja asetettaisiin kaupungin satamaradan varrelle seuraaviin ylimenokohtiin, nimittäin:

Malminkadun varrelle n. s. Leppäsuon ylimenokohtaan,

Ruoholahdenkadun varrelle,

Tokankadun

”

Merikadun—Neitsytpolun varrelle sekä

Puistokadun—Läntisen lehtotien varrelle,

päätti ⁴⁾ kamari ilmoittaa rautatiehallitukselle, että kaupungin puolelta ei ollut mainitussa kohden olemassa estettä, kuitenkin edellyttäen ettei kaupungille koitunut kustannuksia tiepuomien asettamisesta ja vastaisesta kunnossapidosta eikä vartijamiehistön palkkaamisesta ylimenokohtiin.

Lupa ikkunain
laittamiseen
naapuritonttia
päin.

Tehdyn hakemuksen johdosta myönsi ⁵⁾ rahatoimikamari Unioninkadun talon n:o 41 omistajalle J. G. Thilénille luvan sijoittaa ikkunoita rajakkaista Nikolainkadun kansakoulutonttia päin, saamatta tätä lupaa kuitenkaan tulkita kaupungilla mainittuun koulutonttiin olevan vapaan käyttövallan rajoitukseksi.

Niinikään myönsi ⁶⁾ rahatoimikamari Annankadun tontin n:o 4 omistajalle T. Johanssonille eräillä ehdoilla luvan mainitulle tontille aikomaansa uutisrakennukseen sijoittaa ikkunoita saman kadun varrella olevaa rajakkaista kansakoulutonttia päin antavaan seinään.

Edelleen oikeutti ⁷⁾ rahatoimikamari Korkeavuorenkadun tontin n:o 3 omistajan leskirouva Emilie Jakobssonin eräillä ehdoilla sijoittamaan ikkunoita kaupungin saman kadun varrella omistaman kirjastotalotontin n:o 5 raja.

¹⁾ Elok. 29 p. 35 §. — ²⁾ Marrask. 28 p. 49 §. — ³⁾ Heinäk. 11 p. 50 §. — ⁴⁾ Tammik. 4 p. 31 §. — ⁵⁾ Maalisk. 28 p. 54 §. — ⁶⁾ Kesäk. 20 p. 40 §. — ⁷⁾ Marrask. 7 p. 45 § ja marrask. 28 p. 54 §.

B. Kaupungin irtainta omaisuutta ja rahatointa koskevat asiat.

Kaupunginkassan ylimääräisiksi inventtaajiksi kuluvaksi vuodeksi valittiin ¹⁾ herrat Gripenberg ja Wasastjerna. Ylimääräiset inventtaajat.

Helsingin kaupungin obligatsioonilainoihin kuuluvia obligatio- Obligatsioonien arvonta.
neja arvottaessa joutuivat ²⁾ lunastettaviksi seuraavat numerot:

5 %:n lainaa vuodelta 1876 (arvonta marraskuun 1 päivänä):

Sarjaalitt. A à 1,000 markkaa, n:ot	7, 44, 92, 102, 140, 141, 239, 240, 268, 279, 288, 350, 424, 450 ja 465.
„ „ B à 500 „ „	6, 36, 54, 59, 60, 139, 186, 216, 230, 250, 251, 273, 288, 315, 355, 386, 407, 472, 479, 489, 522, 581, 708, 712, 736, 745, 869, 886, 917, 956, 1,020, 1,039, 1,067, 1,129, 1,182, 1,278, 1,293, 1,314, 1,321, 1,337, 1,372, 1,453, 1,454, 1,458 ja 1,493.
„ „ C à 200 „ „	68, 109, 116, 146, 156, 169, 236, 254, 319, 338, 366, 427, 541, 559, 693, 825, 843, 847, 857, 881, 941, 985, 992, 1,033, 1,055, 1,075, 1,128, 1,140, 1,142, 1,170, 1,184, 1,205 ja 1,238.

4 1/2 %:n lainaa vuodelta 1882 (arvonta marraskuun 1 päivänä):

Sarjaa litt. A à 3,000 markkaa, n:ot	21, 33, 70, 98, 114, 119, 135 ja 136.
„ „ B à 1,000 „ „	22, 43, 56, 92, 120, 122, 134, 139, 210, 242, 255, 272, 278, 280, 288, 345, 351, 386, 395, 402, 405, 431, 457, 474, 499, 509, 520, 556, 560, 564, 579, 580, 602, 645, 667, 670, 692 ja 693.
„ „ C à 500 „ „	7, 34, 36, 53, 125, 140, 149, 151, 160, 167, 204, 208, 224, 272, 304, 321, 330, 339, 341, 344, 377, 381, 391, 397, 417, 425, 445, 454, 463, 505, 512, 534, 541, 618, 627, 646, 649, 668, 681, 722, 734, 758 ja 793.

¹⁾ Tammik. 4 p. 10 §. — ²⁾ Helmik. 8 p. 43 §, kesäk. 6 p. 81 § ja marrask. 7 p. 61 §.

4 1/2 %:n lainaa vuodelta 1892 (arvonta marraskuun 1 päivänä):

Sarjaa litt. A à 5,000 markkaa, n:ot 346, 384 ja 397.

” ” B à 1,000 ” ” 5, 14, 27, 457, 652, 664, 668, 748, 790,
972, 1,224, 1,391 ja 1,427.

” ” C à 500 ” ” 192, 195, 217, 227, 287, 383, 400, 409,
413, 542, 770, 790, 1,291, 1,533, 1,673,
1,748, 1,896, 1,906 ja 1,974.

3 1/2 %:n lainaa vuodelta 1898 (arvonta helmikuun 1 päivänä):

Sarjaa litt. A à 5,000 markkaa, n:ot 45, 96 ja 102.

” ” B à 2,000 ” ” 216, 385 ja 448.

” ” C à 1,000 ” ” 21, 37, 51, 170, 204 ja 568.

” ” D à 500 ” ” 118, 516 ja 569.

4 %:n lainaa vuodelta 1900 (arvonta helmikuun 1 päivänä):

Sarjaa litt. B à 2,000 markkaa, n:ot 232, 350 ja 403.

” ” C à 1,000 ” ” 653, 739, 800, 836, 879, 960, 988,
1,175 ja 1,199.

” ” D à 500 ” ” 1,255, 1,312, 1,419, 1,488, 1,492, 1,501,
1,556, 1,619, 1,772, 1,857, 2,025, 2,055,
2,071, 2,190 ja 2,206.

4 %:n lainaa vuodelta 1902 (arvonta kesäkuun 3 päivänä):

à 500 markkaa, n:ot 22, 128, 242, 281, 747, 755, 771, 818, 1,150, 1,183,
1,414, 1,522, 1,583, 1,710, 1,854, 1,923, 1,988, 2,096,
2,246, 2,396, 2,409, 2,419, 2,639, 2,708, 2,746, 2,792,
2,993, 3,226, 3,232, 3,313, 3,395, 3,801, 3,889, 4,122,
4,430, 4,647, 4,660, 4,734, 4,896, 4,972, 5,032, 5,146,
5,159, 5,326, 5,328, 5,389, 5,760, 5,782, 5,831, 5,835,
5,874, 5,972, 6,035, 6,111, 6,186, 6,377, 6,386, 6,414,
6,628, 6,697, 6,710, 7,125, 7,304, 7,325, 7,378, 7,632,
7,639, 8,269, 8,847, 8,998, 9,167, 9,566, 9,601, 9,745,
9,754, 10,231, 10,341, 10,383, 10,393, 10,560, 10,616, 10,712,
10,965, 11,205, 11,415, 11,420, 11,480, 11,559, 11,898, 11,902,
11,941, 12,195, 12,317, 12,414, 12,422, 12,767, 12,793, 13,061,
13,394, 13,405, 13,419, 13,457, 13,519, 13,546, 13,584, 13,644,
13,735, 14,883, 15,307, 15,592, 15,612, 15,687, 15,754 ja 15,755.

Sittenkun kaupunginvaltuusto oli kokouksessaan toukokuun 14 päivänä antanut rahatoimikamarin tehtäväksi ¹⁾ viivyttlemättä ryhtyä sen suuntaiseen toimenpiteeseen, että kunnallinen luotsilaitos tulisi järjestetyksi joko Helsingin kaupunkia varten yksin tai myös, jos kävisi päinsä, yhteisesti muiden kuntain kanssa, oli kamarin kanslia yksissä neuvoin Turun kaupungin edustajain kanssa laatinut ehdotuksen kunnallisen luotsilaitoksen järjestämiseksi Helsingin ja Turun kaupunkia varten.

Kunnallisen luotsilaitoksen järjestäminen.

Periaatteessa hyväksyen ²⁾ mainitun ehdotuksen antoi rahatoimikamari puheenjohtajansa ja sihteerinsä tehtäväksi toimia asiassa edelleen sopimuksen aikaansaamiseksi asianomaisten luotsien kanssa.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan toukokuun 14 päivänä oli vahvistanut ³⁾ yleiset perusteet maksujen laskemiselle oikeudesta aidata erilleen kaupungin maata rakennusyrityksiä varten, vahvisti ⁴⁾ rahatoimikamari mainittujen maksujen laskemisessa noudatettavaksi seuraavan erikoistaksan:

Erikoistaksa, jonka mukaan maksut oikeudesta aidata erilleen kaupungin maata rakennusyrityksiä varten lasketaan.

Erilleen aidatusta maasta:

X—XV kaupunginosassa sijaitsevien tonttien viereltä, lukuunottamatta raitiotielinjan viereisiä tontteja, maksetaan:

20 ensimmäiseltä viikolta 3 penniä m²:ltä ja viikolta;

20 viikon yli menevältä ajalta 5 penniä m²:ltä ja viikolta;

I—IX kaupunginosassa sijaitsevien tonttien viereltä, allamainituin poikkeuksin, maksetaan:

20 ensimmäiseltä viikolta 5 penniä m²:ltä ja viikolta;

20 viikon yli menevältä ajalta 7 penniä m²:ltä ja viikolta;

kaikkien raitiotielinjan sekä seuraavien katujen varsilla sijaitsevain tonttien viereltä: Aleksanterinkadun, Antinkadun Itä-Henrikinkadulta Fredrikinkadulle asti, Annankadun Ratakadulta Eerikinkadulle, Kaivokadun, Elisabetinkadun, Fabianinkadun Aleksanterin- ja Pohjois Makasiinikadun välillä, Fredrikinkadun Pursimiehen- ja Tehtaankadun välillä, Yrjönkadun Bulevardi- ja Ratakadun välillä, Kluuvikadun, Hakasalmenkadun, Korkeavuorenkadun, Kasarminkadun Etelä Esplanadi- ja Ulriikkaporinkadun välillä, Katariinankadun, Kruunuvuorenkadun, Kirkkokadun, Pikku Robertinkadun, Luotsikadun, Malminrinteen, Mariankadun, Mikonkadun, Pohjois Esplanadikadun, Pohjois Makasiinikadun, Uudenmaankadun, Hallituskadun Mikon- ja Kluuvikadun välillä, Sofiankadun, Ison Robertinkadun, Etelä Esplanadikadun, Unioninkadun, Pohjois Makasiinikadun pohjoispuolella, Vladimirinkadun Fredrikinkadun itäpuolella sekä Länsi Satamakadun, maksetaan:

20 ensimmäiseltä viikolta 7 penniä m²:ltä ja viikolta;

20 viikon yli menevältä ajalta 10 penniä m²:ltä ja viikolta;

vuokratontin viereisestä alasta ei suoriteta mitään maksua.

Alin maksu, mikä rakennusyritystä varten erilleen aidatusta alueesta voi tulla kysymykseen, on 10 markkaa.

¹⁾ Ks. tätä kert. siv. 94. — ²⁾ Toukok. 23 p. 39 §. — ³⁾ Ks. tätä kert. siv. 95 ja seur. — ⁴⁾ Heinäk. 25 p. 24 § ja lokak. 10 p. 27 §.

Valtion apu-
maksu katu-
valaistukseen.

Läänin kuvernööri oli rahatoimikamarin tiedoksi lähettänyt 1) jäljennöksen k. senaatin sivilitoimituskunnan kuvernöörille lähettämästä kirjelmästä heinäkuun 11 päivältä ilmoituksineen, että Helsingin kaupungille oli katuvalaistuksen voimassapitoon myönnetty 7,700 markan vuotuinen valtioapu, maksettavaksi 1911 vuoden alusta toistaiseksi.

Majatalon- ja
kyydinpito.

Majatalon- ja kyydinpito kaupungissa kesäkuun 1 päivästä 1912 samaan päivään 1915 annettiin ajuri A. Willbergin toimeksi 2) hänen vaatimastaan 1,980 markan vuotuisesta korvauksesta neljältä hevoselta.

Satamavesi-
posteista
otetun veden
taksa.

Kaupungin teknillisten laitosten hallituksen tehtyä rahatoimikamarille esityksen m. m. veden antamisesta satamavesiposteista sekä satamakapteenin annettua lausunnon asiasta päätti 3) kamari, kumoamalla huhtikuun 9 päivänä 1896 vahvistamansa taksan, jonka mukaan rantasilloille laitetuista vesiposteista vettä myytiin aluksiin, 1912 vuoden alusta kustakin myydystä kuutiometristä vettä ostajalta kannettavaksi 75 penniä, minkä ohessa aikaisemmin vahvistettu, vedenmyyntiä toimittavalle satamapalvelijastolle ja satamakonttorin-kirjanpitäjälle yhteisesti tuleva prosentti määrättiin kymmeneksi, ollen satamakonttorin-kirjanpitäjälle tästä prosenttimäärästä tuleva kolmannes.

Harjutorin
myyntipaik-
kain maksut
määrätty.

Harjutorin kaupan järjestämiseksi päätti 4) rahatoimikamari toistaiseksi sieltä luovuttaa kojupaikkoja 3 markan sekä pöytäpaikkoja 1 markan 50 pennin kuukausimaksusta.

Ent. puiston-
vartijan P.
Haitin jälleen
ottaminen puis-
tonvartijaksi.

Ent. puistonvartijan P. Haitin, jolle kaupunginvaltuusto oli helmikuun 13 päivänä antanut 240 markan vuotuisen elinkautisapurahan 5), päätti 6) rahatoimikamari, Haitin tehtyä asiasta hakemuksen, jälleen ottaa puistonvartijaksi kesäkuun 1 päivästä toistaiseksi ja kunnes siitä muuta määrättäisiin, maksamalla hänelle entisen palkan, ja oli Haitille myönnetty apuraha pidätettävä, niin kauan kun hän oli kaupungin palveluksessa.

Tomuimurin
osto.

Rahatoimikamari päätti 7) 614 markasta kaupungille ostaa tomuimurin.

Kirjotuskone-
neen osto.

Tehdyn esityksen johdosta oikeutti 8) rahatoimikamari rakensuskonttorin 750 markan hinnasta konttoriin ostamaan yhden kirjotuskoneen lisää, ja oli tämä summa pantava maksettavaksi 1913 vuoden määrärahasta kaluston ostamiseksi kaupungin taloihin.

Kertymättö-
män vuokra-

Pääasiallisesti rahatoimikonttorin ehdotuksesta poistettiin 9)

1) Heinäk. 25 p. 18 §. — 2) Huhtik. 4 p. 50 §. — 3) Tammik. 4 p. 37 §. — 4) Heinäk. 4 p. 64 §. — 5) Ks. tätä kert. siv. 156. — 6) Toukok. 17 p. 29 §. — 7) Huhtik. 4 p. 35 b §. — 8) Jouluk. 27 p. 27 §. — 9) Tammik. 18 p. 41 §, tammik. 25 p. 43 §, helmik. 1 p. 40 § ja maalisk. 7 p. 46 §.

- kertymättömiä 1910 ja 1911 vuoden vuokramaksuja yhteensä 634 markkaa 99 penniä. maksujen poisto.
- Liikennekonttorin esityksestä päätti 1) rahatoimikamari 1911 vuoden tileistä poistettavaksi maksunpanoeriä kaikkiaan 2,914 markkaa 62 penniä, joita ei ollut voitu tavaranomistajilta saada. Liikennekonttorin saamista poisto.
- Niinikään liikennekonttorin esityksestä myöntyi 2) rahatoimikamari liikennemaksuista vapauttamaan erään määrän Maitopisaryhdistyksen hyväksi myytäviä keinotekoisia kukkia. Vapautus liikennemaksun suorittamisesta.
- Samaten liikennekonttorin esityksestä myönsi 3) rahatoimikamari suoritettuja liikennemaksuja palautettavaksi yhteensä 197 markkaa 55 penniä. Liikennemaksujen palautus.
- Tehdyn hakemuksen johdosta myönsi 4) rahatoimikamari toiminimi Victor Ekille palautettavaksi suoritettuja satamamaksuja 269 markkaa 40 penniä. Satamamaksujen palautus.
- Rahatoimikonttorin ehdotuksesta poistettiin 5) suorittamattomia henkilökohtaisia vaivaismaksuja vuosilta 1908—10 yhteensä 1,436 markkaa 50 penniä. Henkilökohtaisten vaivaismaksujen poisto.
- Niinikään poistettiin 6) pääasiallisesti rahatoimikonttorin ehdotuksesta vuosilta 1905—11 kertymätöntä koiraveroa kaikkiaan 2,220 markkaa. Koiraveron poisto.
- Kaupungin yleisten töiden hallituksen esitysten johdosta myönsi rahatoimikamari seuraaville kaupungin työssä tapaturmaisen ruumiinvamman saaneille henkilöille vuotuista vahingonkorvausta alempana mainitut määrät, nimittäin: työmies M. Asumaalle 7) 172 markkaa 80 penniä, työmies A. Tångille 8) 86 markkaa 40 penniä, työmies K. V. Filénille 9) 108 markkaa, työmies E. Johanssonille 10) 129 markkaa 60 penniä ja työmies W. Manniselle 11) 40 markkaa. Vahingonkorvauksia tapaturman aiheuttamista ruumiinvammoista.
- Samantyyppisestä syystä myönnettiin työmies K. V. Koskiselle 12) 129 markan 60 pennin apuraha tammikuun 2 ja syyskuun 2 päivän 1912 väliseltä ajalta, minkä jälkeen hänen korvausvaatimuksensa otettaisiin uudestaan tutkittavaksi, sekä työmies A. Aspille 13) 100 markkaa, työmies A. Näpille 14) 130 markkaa, työmies J. F. Juleniukselle 15) 70 markkaa, työmies E. Galantille 16) 80 markkaa ja kirvesmies H. Ahoselle 17) 160 markkaa kerta kaikkiaan.
- Niinikään myönnettiin 18) kaupungin työssä tapaturmaisen kuoleman saaneen työmies K. W. Lindholmin jälkeen vuotuista vahin-

1) Jouluk. 5 p. 53 §. — 2) Huhtik. 18 p. 33 §. — 3) Helmik. 1 p. 53 §, elok. 29 p. 17 §, syysk. 19 p. 30 § ja jouluk. 19 p. 34 §. — 4) Tammik. 25 p. 27 §. — 5) Tammik. 4 p. 43 §. — 6) Tammik. 11 p. 42 §, tammik. 18 p. 41 § ja syysk. 5 p. 31 §. — 7) Helmik. 8 p. 36 §. — 8) Toukok. 23 p. 48 §. — 9) Toukok. 23 p. 48 b §. — 10) Elok. 8 p. 23 §. — 11) Lokak. 31 p. 38 §. — 12) Helmik. 8 p. 37 §. — 13) Kesäk. 27 p. 28 §. — 14) Heinäk. 18 p. 19 §. — 15) Elok. 8 p. 24 §. — 16) Elok. 22 p. 14 §. — 17) Jouluk. 19 p. 37 §. — 18) Maalisk. 28 p. 26 §.

gonkorvausta hänen leskelleen M. Lindholmille 144 markkaa, niin kauan kun hän leskenä pysyy, ja pojalleen E. A. Lindholmille 72 markkaa, kunnes hän täyttää viisitoista vuotta.

A. F. Laurellin stipendirahaston koron käyttäminen.

Axel Fredrik Laurellin stipendirahaston käytettävänä oleva, 99 markkaan nouseva korko jaettiin ¹⁾ ruotsalaisen realilyseon ja Svenska privata läroverket för flickor koulun kesken.

Evätty tarjous raitiotie- ja omnibusosakeyhtiön raitiotielaitosten myymisestä kaupungille.

Sen johdosta että rahatoimikamari oli Helsingin raitiotie- ja omnibusosakeyhtiön johtokunnalta tiedustellut ²⁾, suostuisiko yhtiö kaupungille myymään raitiotielaitoksensa ja kaikki muut varansa 4,687,500 markasta sekä lähemmin esitetyin ehdoin ³⁾, ilmoitti johtokunta, että yhtiön osakkaat eivät olleet kamarin tarjousta hyväksyneet.

C. Muut asiat.

Vakuusasiakirjain tarkastus.

Kaupungin vakuusasiakirjoja tarkastaessaan päätti ⁴⁾ rahatoimikamari erinäisissä tapauksissa ryhtyä toimenpiteisiin kaupungin oikeuden säilyttämiseksi.

Hyväksytyjä takuusitoumuksia.

Vuoden varrella hyväksyi rahatoimikamari 13 takuusitoumusta myytyjen tonttien kauppahinnan maksamisesta.

Ylimääräisen apulaissihteerin asettaminen rahatoimikamariin.

Ylimääräiseksi apulaissihteeriksi rahatoimikamariin maaliskuun 1 päivästä vuoden loppuun otti ⁵⁾ kamari varatuomari W. O. Beckerin maksamalla kaupunginvaltuuston tarkoitukseen myöntämän 500 markan kuukausipalkkion.

Tilastokonttorin aktuaarinviran jälleen täyttämisen.

Kaupungin tilastokonttorin avonaista aktuaarinvirkaa jälleen täytettäessä valitsi ⁶⁾ rahatoimikamari virkaan dosentti E. O. V. Gyllingin.

Lausunto Kauppatorilla olevan muistomerkin kunnossapitovelvollisuudesta.

Kirjelmässä helmikuun 27 päivältä pyysi yleisten töiden yllähallitus rahatoimikamarin lausuntoa siitä, kuka on velvollinen kunnossapitamaan Kauppatorille keisarinna Aleksandra Feodorovnan käynnin muistoksi vuonna 1833 pystytettyä muistomerkkiä.

Sittenkun amanuenssi A. Hästesko, jonka toimeksi rahatoimikamari oli antanut tutkia mainitun muistomerkin syntyä, oli kamariin antamassaan promemoriassa tutkimuksen tuloksena esittänyt, että muistomerkki oli aikaansaatu yksityisten alotteesta ja yleisellä rahankeruulla sekä valtiovaroista suoritettulla apumaksulla, että kaupunginviranomaisia ei ollut kuultu muistomerkin paikkaa koskevasta asiasta, sekä ettei muistomerkkiä ollut luovutettu kaupun-

¹⁾ Huhtik. 4 p. 41 §. — ²⁾ Elok. 22 p. 12 §. — ³⁾ Lokak. 17 p. 67 §. — ⁴⁾ Helmik. 7 p. 1 §, helmik. 14 p. 1 § ja heinäk. 1 p. 1 §. — ⁵⁾ Helmik. 22 p. 34 §. — ⁶⁾ Helmik. 29 p. 37 §.

gin hoitoon, päätti ¹⁾ rahatoimikamari ylihallitukselle ilmoittaa, että kamarin mielestä puheena oleva kunnossapitovelvollisuus ei kuulu-
nut Helsingin kaupungille.

Jäseneksi kaupungin yleisten töiden hallitukseen valitsi ²⁾ raha-
toimikamari herra Wasastjernan ja varajäseneksi herra Ärtin. Jäsenen ja va-
rajäsenen valit-
seminen kau-
pungin yleisten
töiden ja tek-
nillisten laitos-
ten hallituk-
siin.

Niinikään valitsi ²⁾ rahatoimikamari kaupungin teknillisten
laitosten hallituksen jäseneksi herra Almqvistin ja varajäseneksi
herra Nybergin. Aleksanterin-
kadun tontin
n:o 6 ja Kata-
riinankadun
tontin n:o 1
myyntitarjous
eväTTY.

Aktiebolaget Futuran tekemän tarjouksen, että kaupungille
ostettaisiin yhtiön omistamat tontit Aleksanterinkatu n:o 6 ja Kata-
riinankatu n:o 1 890,000 markan hinnasta, rahatoimikamari epäsi ³⁾.

¹⁾ Toukok. 17 p. 22 §. — ²⁾ Tammik. 4 p. 14 §. — ³⁾ Heinäk. 11 p. 20 §.

III. Liikennekonttori.

Liikennekamreerin antama kertomus liikennekonttorin toiminnasta vuonna 1912 ¹⁾ oli seuraavaa sisällystä:

Maksunpano.

Liikennekonttorin maksettavaksi panemain, kaupungille tulevain maksujen koko määrä vuodelta 1912 oli Smk 1,270,808: 61, osottaen edelliseen vuoteen verraten lisäännystä Smk 81,454: 63 eli 6.8 %. Tästä lisäännyksestä oli tuulaakia Smk 25,881: 19, liikennemaksuja Smk 38,429: 21, mittausmaksuja Smk 189: 13, makasiininvuokraa Smk 5,050: 40 sekä työpalkkoja Smk 11,904: 70.

Paitsi liikenteen kasvamisesta johtunutta tulojen lisääntymistä on kaupunginvaltuuston maaliskuun 12 päivänä 1912 vahvistaman makasiininvuokrataksan käyttäminen etusijassa edistänyt tulojen karttumista. Työpalkkain suuri kohoaminen johtui siitä, että työkunta alotti toimintansa vasta kesäkuun 1 päivänä 1911.

Verrattuina 1912 vuoden rahasăännössä laskettuun määrään osottivat edellä mainittujen maksujen tuottamat tulot ylijäämää seuraavat määrät:

Tuulaaki	Smk 27,343: 09
Liikennemaksut	„ 31,794: 42
Mittausmaksut	„ 666: 79
Makasiininvuokra	„ 3,587: 20
Työpalkat	„ 2,917: 11

Mittausmaksujen ylijäämää vastaa likimmittäin saman suuruisen menojen lisäännys, jota vastoin työkunnan menot ylittävät Smk:lla 5,049: 53 lasketun määrän ja osottavat siis tämän laitoksen tuottaneen selvää tappiota Smk 2,132: 42. Konttori oli jo ennen 1911 vuoden loppua kaupunginvaltuustolle tehnyt esityksen työkunnan taksan korottamisesta, mutta valitettavasti ilman toivottua tulosta.

¹⁾ Kertomukseen liitetyt taulukkotiedot ovat julkaistuina Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa vuodelta 1912.

Koko maksettavaksi pannusta määrästä tuli pääkonttorin osalle Smk 576,198: 13, haaraosaston I osalle (posti- ja varasto-osasto) Smk 436,420: 43 ja haaraosaston II osalle Smk 258,190: 05.

Haaraosastossa I maksettaviksi pantuihin määrin on luettu Smk 164,490: 38 yleisessä varastossa tullatuista tavaroista, Smk 219,391: 14 erikoisvarastoihin pannuista tai sieltä otetuista tavaroista, Smk 52,105: 71 postitse saapuneista tavaroista sekä Smk 433: 20 työpalkoista.

Maksunpanokirjoja oli 117,171, joten lisäennys oli noin 8.5 % edelliseen vuoteen verraten. Näiden kirjain koko määrästä tuli pääkonttorin osalle 49,271, haaraosaston I osalle 46,942 ja haaraosaston II osalle 20,958. Keskimääräinen maksu kutakin maksunpanokirjaa kohti oli pääkonttorissa Smk 11: 69, haaraosastossa I kutakin yleisen varaston maksunpanokirjaa kohti Smk 14: 51, kutakin erikoisvaraston kirjaa kohti Smk 28: 17 ja kutakin postikirjaa kohti Smk 1: 88 sekä haaraosastossa II Smk 12: 32.

Postikirjain luku oli 23.7 % maksunpanokirjain koko luvusta, jota vastoin postikirjain nojalla maksettavaksi pantu rahamäärä oli ainoastaan 4.2 % koko maksettavaksi pannusta määrästä.

Vuonna 1912 edusti talvipurjehduskauden aikaisten liikennemaksujen puoleen määrään alentaminen Smk:n 74,891: 34 arvoa. Niiden 4 1/2 kuukauden aikana vuodesta, jolloin alennus on voimassa, jatkui laivaliikettä ainoastaan kuukauden ja 25 päivää. Konttorin taholta useasti tehdyt esitykset tämän kaupungille epäedullisen määräyksen kumoamisesta ovat jääneet tuloksettomiksi.

Talvipurjehduskauden aikainen liikennemaksujen alennus.

Paperia ja paperimassaa, jotka tavarat kaupunginvaltuuston toukokuun 28 päivänä 1907 tekemän päätöksen mukaan ovat vapautetut liikennemaksuista, lähetettiin vuonna 1912 Helsingin kautta maasta 26,437 tonnia, joten lisäennys edelliseen vuoteen verraten oli 2,927 tonnia eli 12.0 %. Koko maan paperin ja paperimassan vientiin verraten oli vienti Helsingin kautta 8.2 % eli sama kuin edellisenä vuonna. Tähän vientiin on ottanut osaa 40 paperitehdasta ja puuhiomoa edellisen vuoden 38 teollisuuslaitoksen sijasta. Sen kysymyksen ratkaisemiseksi, onko ja missä määrin tämä vienti, joka, lukuunottamatta vähäistä lisäennystä vuonna 1907 (mutta taantuen vuosina 1908 ja 1909) alkoi vasta vuonna 1910, on liikennemaksujen poistamisen johdosta lisääntynyt, ei ole riittävää tilastoa aineistoa käytettävänä. Ulkomaisilla paperimarkkinoilla vallitsevan edullisen liiketilan aikaansaama kotimaisen paperiteollisuuden suuri elpyminen ja sulfiittiseluloosan valmistuksen alkaminen vuonna 1910 ovat etusijassa aikaansaaneet tuonin lisääntymisen olematta Helsingin kauppa-alueen silti tarvinnut mainittavasti laajentua. Tällaisen olettamuksen puolesta puhuu se seikka, että Helsingin kautta kulkenut paperinvienti, joka vuonna 1906 oli 7.3 % koko maan vienti-

Paperin ja paperimassan maastavienti.

	1909.	1910.	1911.	1912.
Siirto	9,833 tonnia	5,695 tonnia	6,130 tonnia	3,420 tonnia
Kivihiiliä ..	730 „	593 „	— „	8,014 „
Koksia	130 „	342 „	— „	— „
Sekalaista ..	766 „	692 „	1,315 „	886 „
Yhteensä	11,459 tonnia	7,322 tonnia	7,445 tonnia	12,320 tonnia

		1909.	1910.	1911.	1912.
Bruttotuloja	Smk	2,734: 03	2,176: 89	2,589: 34	2,606: 99
Apulaisten palkkoja	„	1,734: 33	1,297: 22	1,174: 93	1,629: 20
Vaakamestarin osuus	„	999: 70	879: 67	1,414: 41	977: 79

Paitsi isompia tavaramääriä punnittiin pienempiäkin, tavallisesti vahingoittuneita käärojä, kun oli saatava selville vahingon määrä. Paitsi tulo-osuutta on vaakamestarilla tammikuun 1 päivästä 1910 lähtien kaupungilta vuokratrahoja 700 markkaa.

Edellä lausutusta käy selville, ettei tätä laitosta toistaiseksi käy voimassa pitäminen taksan mukaan kertyvillä maksuilla ja että sen toiminta vielä on liian vähäinen, jotta kaupunkia kävisi katsominen velvolliseksi tekemään suurempia uhrauksia sen voimassa pitämiseksi.

Toisena toimintavuotenaan on työkuunta samoin kuin ensimmäisenäkin työskennellyt tappiolla, mikä epäkohta ei ole poistettavissa taksaa korottamatta. Konttorin 1911 vuoden lopulla tekemää sen suuntaista esitystä ei otettu huomioon. Sen johdosta että työaika, joka riippuu pakkahuoneen avoinna pitämisestä ja sentähden eri vuodenaikoina vaihtelee 5:stä 7 tuntiin päivässä sekä jakautuu silloin epätasaisesti, ei voi tuona lyhyenä aikana täysin käyttää hyödyksi, käy miehistön palkkauksen ja liikennöitsijäin suorittamain työpalkkain välinen suhde talvikuukausina niin epäedulliseksi, että vajuus ylittää suotuisampain kuukausien aikaansaaman ylijäämän. Palkka siltä ajalta, jona miehistön työvoimaa käytettiin, oli vuonna 1912 keskimäärin 63.5 penniä miestä kohti tunnissa, ja kun ainoastaan 74.0 % työvoimasta voitiin käyttää, oli työpalkkatuloja 1) ainoastaan 55.5 penniä miestä kohti tunnissa, joten koko vuotuinen tappio oli Smk 2,132: 42. Lisäksi tulevat kirjanpidon ja työkalujen kustannukset, joten koko tappion käy arvioiminen ainakin 3,500 markaksi. Kun on täysin oikeudenmukaista, ettei kaupunkia rasiteta kustannuksilla liikkeenharjoittajain puolesta, varsinkin kun ainoastaan osa näistä käyttää työkuuntaa, näyttää puheena olevan epäkohdan poistaminen välttämättömän tarpeen vaatimalta.

Työkuunta.

1) Taksan mukainen työpalkka on 75 penniä miestä kohti tunnissa.

Menot.

Menot, jotka 1912 vuoden menosäännössä oli laskettu Smk:ksi 122,568: 33, olivat Smk 120,290: 05, osottaen säästöä Smk 2,278: 28.

Menojen jakautuminen eri määrärahain kesken näkyy seuraavasta taulusta:

	Määräraha menosään- nön muk.		Menot.		Määrärahan ylitys.		Määrärahaa säästynyt.	
Palkkoja	93,678	33	93,790	20	111	87	—	—
Mittaripalkkioita	1,440	—	2,097	24	657	24	—	—
Tarverahoja	5,200	—	5,090	54	—	—	109	46
Sähköhissien käyttökuluja, polttoaineet, valaistus, ka- lusto ja vedenkulutus ..	22,250	—	19,312	07	—	—	2,937	93
Yhteensä Smk	122,568	33	120,290	05	769	11	3,047	39

Se seikka, että mittaripalkkioiden määräraha on ylitetty, ei vaikuta budjetin tasapainoon, koska mittarimaksujen tulot osottavat lisäennystä Smk 666: 79.

IV. Palotoimikunta.

Palotoimikunnan kertomus vakinaisen palokunnan toiminnasta vuonna 1912 ¹⁾ oli seuraavaa sisällystä:

Palotoimikuntaan, jonka kaupunginvaltuusto valitsee ja jonka tehtävänä on tarkastaa ja valvoa kaupungin palolaitosta, ovat vuonna 1912 kuuluneet seuraavat henkilöt, nimittäin:

Puheenjohtajana: koneinsinööri Hugo Catani; varapuheenjohtajana: arkkitehti Gustaf Estlander; sihteerinä: varatuomari Werner Holmberg; muina jäseninä: palovakuutusarkkimestari Berndt Blom ja sähkötekniikko, insinööri Gustaf Sourander, viimeksi mainittu valittuna paikkakunnalta pois muuttaneen insinööri Hugo Mäklinin sijaan; varajäseninä: palovakuutusjohtaja John Rundqvist ja filosofianmaisteri Valter Forsius.

Palokuntaa hälytettiin vuoden varrella 245 kertaa, niistä 161 kertaa tulipalojen, 46 kertaa nokivalkeain sekä 38 kertaa muiden syiden takia. Edelliseen vuoteen verraten on hälytysten luku lisääntynyt 19:llä ja tulipalojen luku 16:lla. Sitä paitsi sattui vuoden varrella 92 tulipalonalkua, joita sammuttamaan palokuntaa ei ollut kutsuttu.

Tulipalojen ryhmittäminen kuukausien ja viikonpäiväin kesken näkyy seuraavasta taulusta:

	Tammikuu.	Helmikuu.	Maaliskuu.	Huhtikuu.	Toukokuu.	Kesäkuu.	Heinäkuu.	Elokuu.	Syyskuu.	Lokakuu.	Marraskuu.	Joulukuu.	Yhteensä.
Sunnuntai	4	3	3	—	2	1	2	1	1	2	—	1	20
Maanantai	2	3	2	1	—	1	—	1	1	1	1	2	15
Tiistai	6	3	1	—	2	2	6	2	—	1	—	1	24
Keskiviikko	6	4	—	3	2	1	1	3	4	—	—	1	25
Torstai	1	4	5	—	3	1	2	4	2	2	4	1	29
Perjantai	5	4	—	3	2	—	5	1	2	1	4	—	27
Lauantai	1	—	2	1	2	1	1	2	2	2	2	5	21
Yhteensä	25	21	13	8	13	7	17	14	12	9	11	11	161

¹⁾ Kertomusta seuranneet taulukkotiedot ovat osittain julkaistuina Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa vuodelta 1912.

Vuorokaudenaikaan nähden on 67 tulipaloa sattunut päivällä klo 6 a. p. ja klo 6 i. p. välillä sekä 94 öiseen aikaan klo 6 i. p. ja klo 6 a. p. välillä.

Ensimmäinen tieto tulen irtipääsemisestä on 89 tapauksessa saapunut puhelimesta, 59 tapauksessa palolennättimellä, 12 tapauksessa suullisen sanantuojaan kautta ja 1 tapauksessa palotornissa olevan tähystäjän antamana.

Tulipalojen ryhmittäminen paikkaan nähden käy selville seuraavasta taulusta:

	Kivi- taloja.	Puu- taloja.		
Asuinhuone	38	28	Siirto	141
Myymäälä tai liikehuoneisto	14	2	Automobiili	3
Kellari	8	4	Rikkaläjä	2
Ullakko	6	2	Asfalttipata	1
Tehdas- tai työpaja	11	5	Valaistuspatas	2
Makasiini tai ulkokuone	—	9	Lautapiha	1
Sisustettavana oleva			Pihamaa	1
asuintalo	3	1	Rautatievaunu	1
Höyrykattilahuone	2	—	Metsämaa	7
Kauppakouju	—	2	Kivihiihivarasto	1
Museo	1	—	Varastopaikka	1
Pesutupa	1	—		Yhteensä 161
Automobiilitalli	2	—		
Eläväinkuvain teatteri ..	1	—		
Taidemaalarin työpaja ..	1	—		
	<u>88+53</u>			
	141			

Tulipalojen
syyt.

Syynä tulen irtipääsyyn oli:

Tulisijasta pudonneet kekäleet tai kipinät	30 tap.
Viallinen tulisija tai savujohto	12 ”
Varomaton lampun tai kynttilän pitely	11 ”
Huolimaton n. s. hehkutuslampun pitely jäätyneitä vesijohto- putkia sulatettaessa	10 ”
Huolimaton tulenarkain öljyjen pitely	8 ”
Huolimaton tupakoiminen	7 ”
Itsesytytys	6 ”
Sähkövalojohtojen lyhytsulku	5 ”
Kaatuneen tai pudonneen lampun räjähdys	5 ”
Huolimaton tulitikkujen pitely	4 ”
Lasten leikkiminen tulella	4 ”
Tulisijan tai lämpöjohtoputken liikalämmitys	4 ”

Tulensekainen tuhka puuastiassa	3 tap.
Liian likelle puuseinää sijoitettu rautauuni	3 ”
Primuskeittiön räjähdys	3 ”
Liian likelle kuumaa tulisijaa sijoitettu esine	2 ”
Eläväinkuvain filmin varomaton pitely	1 ”
Primuskeittiön huolimaton pitely	1 ”
Murhapoltto	1 ”
Epätietoinen tai tuntematon syy	41 ”
	<u>Yhteensä 161 tap.</u>

Eri kaupunginosain kesken ryhmittivät tulipalot seuraavasti:

		Tulipalojen ryhmittäminen eri kaupunginosain kesken.	
I kaupunginosa.....	12	XIII kaupunginosa	1
II ”	21	XIV ”	1
III ”	12	Läntisen viertotien viereinen	
IV ”	21	järjestämätön kaupungin-	
V ”	10	osa	3
VI ”	10	Itäisen viertotien viereinen	
VII ”	14	järjestämätön kaupungin-	
VIII ”	7	osa	17
IX ”	2	Verkkosaari	1
X ”	9	Taivalsaari	1
XI ”	11	Helsingin pitäjä	2
XII ”	6		
		<u>Yhteensä 161</u>	

1912 vuoden palovahinkotilasto osottaa seuraavaa:

Palovahingot.

A. Järjestetty kaupunki (paloalue).

Tulen milloin minkin verran vahingoittaman omaisuuden arvo eli vakuutussumma oli:

irtaimiston	Smk	2,468,961: —	
kiinteän omaisuuden ..	”	<u>17,250,795: —</u>	19,719,756: —

ja taas vahingon suuruus eli palovahingon korvaussumma oli:

irtaimistosta	Smk	211,244: 92	
kiinteästä omaisuudesta ..	”	<u>76,598: 59</u>	287,843: 51

Vahinko oli siis 1.46 % omaisuuden arvosta.

B. Kaupunkiin kuuluva maa järjestetyn kaupungin ulkopuolella (esikaupungit ja maaseutu).

Vahingoittuneen omaisuuden arvo eli vakuutussumma oli:

irtaimiston	Smk	150,880: —	
kiinteän omaisuuden	„	<u>866,100: —</u>	716,980: —

ja vahingon suuruus eli palovahingon korvaussumma oli:

irtaimistosta	Smk	37,590: 97	
kiinteästä omaisuudesta	„	<u>28,142: 25</u>	65,733: 22

siis 9.17 % omaisuuden arvosta.

Vuoden palovahinkojen koko summasta Smk:sta 353,576: 73 ovat kotimaiset paloapuyhtiöt korvanneet Smk 243,236: 85 ja ulkomaiset yhtiöt Smk 108,647: 41, minkä lisäksi vakuuttamatonta omaisuutta on turmeltunut Smk:n 1,692: 47 arvosta.

Laajuutensa puolesta on vuoden 161 tulipalosta 30 ollut sen laatuista, että kaksi tahi useampia vesisuihkuja palovesiputkesta, isommasta käsivoima- tahi höyryruiskusta on tarvittu tulen rajoittamiseen, 31 sellaista, että yksi vesisuihku mainituista voimalähteistä on riittänyt tulen tukahuttamiseen, kun taas 100 tulipaloa oli niin pientä, että sammutettiin sankoruiskulla tai oli sammutettu palokunnan paikalle saapuessa.

Vuoden varrella sattuneista huomattavammista tulipaloista mainittakoon:

Elisabetinkadun 27:n ullakolla tammikuun 10 päivänä sattunut tulipalo, jossa tuhoutuneen omaisuuden arvo oli	Smk	17,387: 44
Pohjois Esplanadikadun 37:ssä olevassa pianomyymälässä helmikuun 14 päivänä ollut tulipalo, joka tuotti vahinkoa	„	70,528: 76
Taivalsaaren kemiallisessa pesulaitoksessa heinäkuun 19 päivänä sattunut tulipalo, jonka tuottamat vahingot olivat	„	59,169: 59

Tulipaloissa, harjoituksissa ja matkalla tulipaloihin ei ole sattunut tapaturmia.

Palokunnan vuoden varrella kulkema matka on ollut:

Tulipalojen johdosta	543.7	kilometriä
Nokivalkeain johdosta	72.9	„
Muiden hälyytysten johdosta	<u>114.3</u>	„
	Yhteensä	730.9 kilometriä

Palolaitoksen sairaankuljetusvaunuja käytettiin vuoden varrella kaikkiaan 1,245 kertaa, niistä 1,147 kertaa taudintapauksen ja 98 kertaa tapaturman johdosta. Edellisenä vuonna olivat vastaavat luvut 1,055, 985 ja 70.

Palolaitoksen sairaankuljetusvaunut.

Eri kuukausien kesken ryhmittivät kuljetukset seuraavasti:

	Taudin- tapauksia.	Tapa- turmia.	Yhteensä.
Tammikuu	79	8	87
Helmikuu.....	88	10	98
Maaliskuu	107	8	115
Huhtikuu.....	111	9	120
Toukokuu	101	7	108
Kesäkuu	89	2	91
Heinäkuu.....	76	7	83
Elokuu	91	7	98
Syyskuu	92	5	97
Lokakuu	120	5	125
Marraskuu	89	18	107
Joulukuu	104	12	116
Yhteensä	1,147	98	1,245

Nämä kuljetukset ovat käsittäneet kaikkiaan 7,051.2 kilometrin matkan.

Palokuntaan kuului vuonna 1912 kaikkiaan 85 miestä, nimittäin: Palomiestistö ja sen jaotus.
Päällystöä: 1 palomestari (palopäällikkö) ja 1 alipalomestari; alipäällystöä: 2 ruiskumestaria, 1 ylikoneenkäyttäjä ja lennätinmekanikko sekä 7 kersanttia; miehistöä: 3 alikoneenkäyttäjää, 24 korpuraalia ja 46 konstaapelia.

Keskimääräinen palvelusaika oli joulukuun 31 päivänä 1912:

Palopäällystön	20 v. 9 kuuk. 12 päivää
Alipäällystön.....	21 „ — 15 „
Miehistön	3 „ — 6 „

Koko palokunnan keskimääräinen palvelusaika oli 5 vuotta 11 kuukautta ja 3 päivää.

Hevosia oli 21.

Palomiestistö oli jaettuna pääaseman ja neljän ala-aseman kesken seuraavasti:

A s e m a.	Päällystää.	Alipäällystää.	Miehistöä.	Yhteensä.	Hevosia.
Pääasema Korkeavuorenkadun varrella	2	6	50	58	15
Pohjoinen asema Vironkadun varrella	—	1	7	8	2
Kallion asema Itä Pappikadun varrella	—	1	8	9	2
Kampin asema Fredrikintorin varrella	—	1	4	5	1
Hermannin asema Itäisen vierotien varrella	—	1	4	5	1
Yhteensä	2	10	73	85	21

Palokalut ja varusteet.

Palokunnan pääasiallisimpina tulensammutusvälineinä olivat:

Sähköautomobiili	1	Hengenpelastuskojeita	6
Höyryruiskuja	3	Pelastusköysiä	40
Kaasuruiskuja	2	Sairaankuljetusvaunuja	2
Isonlaisia käsivoimaruiskuja	6	Pyöräpaareja	3
Sankoruiskuja	10	Pyörättömiä paareja	2
Kemiallisia sammutuskojeita	4	Savunsuistajia	2
Hydranttivaunuja	10	Happikoje	1
Kalu- ja miehistövaunuja	7	Sidetarvikelaatikkoja	2
Kalu- ja miehistörekiä	6	Vöitä karbinikoukkuineen	80
Vesirattaita	3	Kirveitä	90
Vesirekiä	4	Teräskankia	20
Vedenlämmityskojeita	3	Jäätuuria	4
Purjekankaisia vesiammeita	4	Sorkkarautoja	14
Purjekankaisia vesisankoja	44	Lapioita	25
Koneellisia palotikapuita	2	Suutinputkia	47
Hakatikapuita	18	Vesijohdonpäitä (pystyputkia)	19
Liitostikapuita	22	Haaraputkia	16
Asetetikapuita	5		
Hyppyypurjeita	4		

Letkuvarasto käsitti:

Kumitettua letkua	2,460 m.
Hamppu- tai pellavaletkua	2,910 „
Yhteensä	5,370 m.

Palolaitoksen kirjaanpantu irtaimisto jakautui seuraavain eräin Kaluston arvo.
kesken:

Tulensammutusvälineistö	Smk	86,638: —
Palolennätin	„	14,693: —
Hevoset	„	8,400: —
Tallikalusto ja silat	„	1,030: —
Työkalusto, työkalut ja työpajavarusteet	„	6,567: —
Kasarmien kalusto ja talouskalut	„	10,598: 50
Yhteensä Smk		127,926: 50

Vesisäiliö, joka on kahdella johdolla yhdistettynä kaupungin putkijohtoon, vetää 5,000 m³. Palovesijohdot ovat maanalaiset ja niitä on kaikkiaan 844. Katuihin sijoitettujen putkien suurin läpimitta on 812 ja vähin 102 mm. Putkiverkon keskiläpimitta on 258 mm. ja kuutiosisäilyys 5,634 m³. Vesipaine on putkissa alimpana sijaitsevilla kaduilla 4 ja korkeimmilla paikoilla 1.5 ilmakehää.

Vesijohto.

Hevosia oli 21, ja oli vanhin niistä 23 sekä nuorin 5 vuotias. Keski-ikä oli 13 vuotta ja keskimääräinen palvelusaika 8 1/2 vuotta.

Palokunnan
hevoset.

Hevoset ovat vuoden varrella olleet terveinä eikä mainittavaa tapaturmaa ole sattunut. — Päivittäiseen ruokintaan käytettiin 5 kg. heiniä ja 4 kg. kaurjoja.

Hevosten kengitys toimitetaan pääpaloasemalla ja sen suorittaa erään yksityisliikkeen lähettämä kengittäjä. Palokunnan sepät takovat kengät palokunnan omassa pajassa.

Ylläpitokustannuksia, lukuunotettuina kengitys, lääkkeet ja silojen korjaus, oli Smk 1: 46 hevosta kohti vuorokaudessa vastaavan määrän edellisenä vuonna ollessa Smk 1: 49. Ruokintakuluja on ollut Smk 1: 30 hevosta kohti vuorokaudessa. Tämä suotuisa tulos johtuu osittain siitä, että palokunnan käytettävänä on ollut oma heinäniitty, jonka tuotolla hevoset ruokittiin kesäkuukausina.

Palolennättimen hoitoa ja montteerausta on palolaitoksen henkilökunta toimittanut. Kaupungissa oli 66 palokaappia, niistä 9 yksityisten laitosten omistamia. Palolennätinverkko, jonka pituus on kaikkiaan noin 36 kilometriä ja jonka johdot ovat maanpäällisiä, on miltei kokonaan eristetystä Hackethal-langasta. Ilkivaltaisuu-desta on palokuntaa vuoden varrella hälyytetty 6 kertaa edellisen vuoden 8 kerran sijasta sekä palolennättimessä olleen vian takia 2 kertaa. Samoin kuin edellisenäkin vuonna on vuonna 1912 useampia tulipalonilmoituksia annettu puhelimitse (89) kuin palolennättimellä (59). Puhelinten luku kaupungissa oli joulukuun 31 päivänä 9,425.

Palolennätin.

Varamiehistö.

Varamiehistönä toimi Helsingin vapaaehtoinen palokunta, johon kuului noin 400 toimivaa jäsentä. Vapaaehtoinen palokunta on vuoden varrella ollut apuna sammuttamassa Taivalsaaren tulipaloa heinäkuun 19 päivänä.

Harjoitukset,
virantoimitus
y. m.

Harjoituksia on pidetty joka päivä, mikäli olot ovat sallineet. Harjoitukset ovat käsittäneet harjoittelua tulensammutus- ja hengenpelastusvälineillä, valjastusta ja liikkeellelähtöä, ohjeiden antamista, paikantuntemista kaupunginasemakaavan mukaan ja voimistelua. Lauantaita on käytetty huoneistojen ja palokaluhallien suursiivoukseen sekä kylpemiseen.

Palokunnan työpajoissa on toiminut 6 miestä, nimittäin yksi suutarina, kaksi puuseppänä ja kolme seppänä, viilaaajana ja sorvarina. Palokunnan työpajoissa on enimmäkseen suoritettu kunnan hallussa olevan palosammutusvälineistön uudistus- ja korjaustöitä, mutta lisäksi myös valmistettu erinäisiä uusia palokaluja, niinkuin muutamia liitos- ja hakatikapuiden panoksia, 2 pystyputkea, 6 haara-putkea, 17 suutinputkea ja 1 letkurattaat.

Samoin kuin edellisenäkin vuonna on palokunta hoitanut paloasemiin kuuluvain pihamaiden ja katuosain puhtaanapidon sekä toimittanut sairaankuljetusta kaupungissa.

Teattereissa ja kokoussaleissa on pidetty vartijoita näytäntöjen aikana seuraavasti:

Ruotsalaisessa teatterissa	2 miestä	296	kertaa
Suomalaisessa "	3 "	212	"
Venäläisessä "	2 "	96	"
Kaivopuiston kesäteatterissa.....	1 mies	87	"
Folkteaterissa ylioppilastalolla	1 "	86	"
Sirkuksessa	2 miestä	78	"
Seurahuoneella	1 mies	23	"
V. P. K:n talon juhlasalissa	1 "	2	"

Vartiovuorojen luku oli siten 1,774 edellisen vuoden 1,750 vuoron sijasta.

Lääkärin johtama samariittikurssi on tänäkin vuonna toimeenpantu miehistölle. Kurssiin otti osaa 20 miestä.

Miehistön täydentäminen ei ole kohdannut vaikeuksia, eikä vakanssipäiviä ole sattunut. Sitä vastoin eroaa täysinpalvellut miehistö tavallisesti kahden vuoden kuluttua sopimuksenmukaisen palvelusaikansa päätyttyä siirtyäkseen edullisempiin toimiin. Kertomusvuoden kuluessa erosi kaikkiaan 15 miestä, niistä 1 kuolemalla, 12 omasta pyynnöstään, 1 kivulloisuuden tähden ja 1 laiminlyöntien johdosta virassa.

Tunnustukseksi ja kehotukseksi hyvin suoritetusta työstä on palokunta vuoden varrella saanut kaupunkien yleiseltä paloapuyhtiöltä vastaanottaa 300 markkaa Elisabetinkadun 27 ullakolla tammiukuun 10 päivänä puhjenneen tulipalon sammuttamisesta ja vaakuutustariffiyhdistykseltä 100 markkaa Sörnäsiniemekkeellä sijaitsevan lautapihan tulipalon sammuttamisesta elokuun 10 päivänä. Näillä varoilla on ostettu kirjoja palokunnan kirjastoon, jossa nykyään on 1,101 nidettä.

Kilpailuja yleisessä urheilussa on tänäkin vuonna palomiehistölle toimeenpantu ja palkintoina jaettu arvoesineitä.

Palomiehistö on samoin kuin edellisenäkin vuonna saanut maksutta kylpeä ja maksutonta uinninopetusta Helsingin uimaseuran käytettävänä olleessa Ursinin kallon uimalaitoksessa.

Miehistölle on lomapäiväkirjan mukaan voitu suoda lomaa kullekin miehelle 75—85 tuntia kuukaudessa kesällä, jolloin ei ole tarvinnut toimittaa vartioimista teattereissa, sekä 65—70 tuntia muina aikoina vuodesta. Kesällä on sitä paitsi jokainen vähintään vuoden palveluksessa ollut mies saanut lomaa 7—10 vuorokautta sekä alipäällystö 14 vuorokautta.

Kesäkuun alussa Pietarissa pidetyn kansainvälisen palokuntakongressin johdosta kävi Helsingissä moniaita ulkomaalaisia palolaitosalan merkkimiehiä, joista erittäin mainittakoon palojohtaja Westphalen, Hampuri, palojohtaja Ruhstrat, Stettin, Tukholman palopäällikkö, kapteeni Svinhufvud, palojohtaja Flöter, Berlin-Schöneberg ja palojohtaja, t:ri Reddemann, Leipzig.

Ulkomaalaisten palokuntaupseerien käydessä kaupungin paloasemilla toimeenpantiin palokunnan näytäntöjä ja harjoituksia.

Helsingistä ja sen palokunnasta saamansa vaikutelmat on t:ri Reddemann sittemmin ilmituonut Leipzigissä ilmestyvän „Archiv für Feuerschutz“ nimisen aikakauslehden elokuun-numerossa. Tämä asiallinen ja suopeasävyinen kirjoitus päättyy seuraavaan lausuntoon:

Alles, was wir sahen, war stramm und gut ausgeführt. Die Mannschaften machten einen vorzüglichen Eindruck. Sie waren von ausgezeichneter Haltung und blickten frisch und froh in die Welt. Wir waren von dem Gesehenen sehr befriedigt. Und als dann im Namen der Besucher unser „Dienstältester“, Branddirektor Ruhstrat, Stettin, in einer markigen und packenden Ansprache den angetretenen Mannschaften unsere Anerkennung und Hochachtung vor ihren Leistungen und ihrem Auftreten ausdrückte, da sprach er uns allen aus dem Herzen. Hut ab vor der Helsingforscher Feuerwehr! Was wir sahen, war ganz ausgezeichnet.

Palokunnan terveydentila oli ylipäätään hyvä. Harjoituksissa ja palosammutusmatkoilla ei ole mainittavia tapaturmia sattunut.

Huomattavia vieraita.

Palokunnan terveydentila.

Sairaalassa hoidettiin 11 miestä kaikkiaan 260 vuorokautta ¹⁾. Potilaiden ryhmittäminen taudin laadun mukaan käy selville seuraavasta taulusta:

Taudin laatu.	Potilas- luku.	Sairaanhoido- päiviä.
Umpilisäkkeen tulehdus	1	5
Sukupuolitauti	1	8
Angina	2	10
Tuhkarokko	1	14
Kurkkumätä	1	18
Mahakatarri	1	18
Nivelleini	1	20
Polyyppejä nenässä	1	22
Vettä polviniveleessä	1	36
Keuhkotauti	1	109
Yhteensä	11	260

Palolaitoksen
menojen yhdis-
telmä.

Palolaitoksen 1912 vuoden menojen yhdistelmä:

	Määrärahat meno- säännön mukaan.		Menot.		Määräraho- ja säästy- nyt.	
Palkkaukset, vaatetus, ruoka y. m.	122,699	50	120,468	30	2,231	20
Palotalli	13,050	—	11,430	81	1,619	19
Lämmitys, valaistus, puhtaanapito, veden- kulutus	14,250	—	14,231	33	18	67
Palokalut ja kalusto	12,740	—	12,706	74	33	26
Sekalaista	3,980	—	3,978	26	1	74
Yhteensä Smk	166,719	50	162,815	44	3,904	06

¹⁾ Miehistöstä on vuoden varrella palokorpraali Karl Murberg kuollut palveltuaan palokunnassa kaikin puolin ansiokkaasti 12 vuotta ja 8 kuukautta.

V. Vaivaishoitohallitus.

Vaivaishoitohallituksen kertomus Helsingin kaupungin vaivaihoidon hallinnosta vuonna 1912 oli seuraavaa sisällystä:

Vaivaishoitohallitukseen ovat kertomusvuonna kuuluneet seuraavat henkilöt:

Vaivaishoitohallituksen jäsenet, virkamiehet ja muut henkilökunta.

Puheenjohtaja: ent. pormestari Björn Schauman (1/1:stä 1909); varapuheenjohtaja: aluelääkäri, lääketieteellisensiaatti V. Leontjeff (1912—14); jäsenet: ent. kuvernööri Edvard Krogius (1910—12), joka erosi vuoden varrella ja jonka sijaan valittiin aluelääkäri, ylimäär. professori Axel Wallgren, kauppapaputarhuri V. F. Sagulin (1910—12), ent. kuvernööri Ivar Gordie (1911—12), pastori Emil Murén (1911—13), joka kuoli vuoden varrella ja jonka sijaan valittiin aluelääkäri, lääketieteellisensiaatti Harald Sundelius, kultaseppä Hj. Fagerroos (1911—13), prokuristi C. F. Fagerholm (1911—13), rouva Elli Wegelius (1912—14) ja hänen erottuaan filosofiantohtori Jenny af Forselles, kunnallisneuvos N. Kochtomow (1912—14) ja luutnantti Gustaf Poppius (1912—14); varajäsenet: varatuomari Ludvig Collan, kunnallisneuvos N. Kochtomow (eronnut) ja filosofianmaisteri Elsa Heikel.

Toimitusjohtajana toimi pastori J. A. Collan, lastenhoidontarkastajana (aikaisemmin ylitarkastajana) ent. kuvernööri Ivar Gordie, sihteerinä varatuomari Ludvig Collan, kirjanpitäjänä ja kassanhoitajana herra Frans Rosendahl sekä kaitsijoina (samalla köyhäinkatsojina) rouva H. von Creutlein ja ylioppilas Herman Myhrberg.

Vaivaishoitohallituksessa köyhäin silmälläpitoa varten Helsingin vaivaishoito-ohjesäännön 27 §:n johdosta olevaan henkilökuntaan ovat, paitsi edellä mainittuja kaitsijoita, kuuluneet rouvat Sigrid Amirchanjanz ja Adèle Stenman, neiti Edit Johansson, herra Thure Fagerlund ja neiti Rosa Bronck. Neiti E. Johanssonin siirryttyä rekisteritoimiston palvelukseen tuli hänen sijaansa neiti Frideborg Wallin.

Kirjuriapulaisina hallituksessa ovat toimineet rouvat Bertha Stenman, Sigrid Kullman ja Anna Stegman.

Työ- ja vaivaishoitohallituksen kokoukset, asiain luku y. m.

Työ- ja vaivaistalon henkilökuntaan ovat vuonna 1912 kuuluneet:

Johtajana: everstiluutnantti Gustaf Méléart; lääkärinä: ylimäär. professori Ernst Ehrnrooth sekä vaivaistalon siirrettyä Forsbyhyn lokakuun 1 päivästä viransijaisena Helsingin pitäjän kunnanlääkäri, t:ri Väinö Dahlberg; saarnaajana: pastori Emil Murén ja hänen kuoltuaan pastori Artur Malin; konttoriapulaisena: neiti Anna Grönblom; emäntänä: neiti Hildur Kempe; varastonhoitajana: herra Emil Melartin; työlaitoksen kaitsijana: herra G. W. Lindroth.

Vaivaishoitohallitus on vuoden varrella pitänyt 21 varsinaista ja 7 ylimääräistä kokousta. Näissä on hallitus käsitellyt kaikkiaan 3,384 asiaa, joista 2,179 oli toimitusjohtajan ja 432 ylitarkastajan valmistelemia avustusasioita sekä 773 kirjeasioita.

Vaivaishoitohallituksen lähettämiä kirjelmiä oli 907, toimitusjohtajan lähettämiä 927.

Taulusta 1 saa yleiskatsauksen vaivaishoidon Aleksanterinkadun 1:ssä ja Pengerkadun 5:ssä olevain kansliain toimintaan. Kaikkiaan käsiteltiin näissä kanslioissa 31,660 asiaa (edellä mainittuja avustus- ja kirjeasioita lukuunottamatta).

Suoranaista avustusta nauttivain sekä kaupunkiin elätteelle annettujen köyhäin silmälläpitoa varten on kaupunki Helsingin vaivaishoidon voimassa olevan ohjesäännön 21 §:n mukaan ollut jaettuna tarkastuspiireihin, joista kukin on ollut jonkin hallituksenjäsenen lähimmän valvonnan alaisena. Nämä tarkastuspiirit, lukuaan 9, ovat olleet seuraavat:

1:nen piiri: I, II, III, VIII ja IX kaupunginosa sekä Vuorimieskadun pohjoispuolella sijaitseva osa VII kaupunginosaa, johtaja: kunnallisneuvos N. Kohtomow;

2:nen piiri: VI kaupunginosa, johtaja: prokuristi C. F. Fagerholm;

3:s piiri: V kaupunginosa ja Vuorimieskadun eteläpuolella sijaitseva osa VII kaupunginosaa, johtaja: kuvernööri E. Krogius sekä joulukuun 1 päivästä kultaseppä Hj. Fagerroos;

4:s piiri: IV kaupunginosa Bulevardikadulta Lapinlahden-, Kansakoulu- ja Simonkadulle asti, johtaja: puutarhuri V. F. Sagulin;

5:s piiri: Töölö sekä IV kaupunginosa Lapinlahden-, Kansakoulu- ja Simonkadulta alkaen, johtaja: kultaseppä Hj. Fagerroos sekä joulukuun 1 päivästä ylimäär. professori A. Wallgren;

6:s piiri: XI kaupunginosasta Eläintarhan huvilat sekä Ensimmäinen, Toinen ja Kolmas linja ynnä X kaupunginosasta Siltasaari Näkinkujaan asti, johtaja: lääketieteenlisensiaatti V. Leontjeff;

7:s piiri: muut XI kaupunginosan osat sekä X kaupunginosa Näkinkujan ja Vilhovuorenkadun väliltä, johtaja: filosofiantohtori Jenny af Forselles;

8:s piiri: XII kaupunginosa sekä Fredriksperi, johtaja: luutnantti G. Poppius;

9:s piiri: Vallila, Hermannin, Toukola ja Vilhovuorenkadun pohjoispuolinen X kaupunginosa, johtaja: pastori E. Murén sekä hänen kuoltuaan ylimäär. professori A. Wallgren ja joulukuun 1 päivästä lääketieteenlisensiaatti H. Sundelius.

Seitsemännessä ja kahdeksännessä tarkastuspiirissä on ollut käytännössä muodosteltu Elberfeldin järjestelmä vapaaehtoisine köyhäinkatsojineen (hoitajineen). Näiden kanssa on johtaja tavallisesti kerran kuukaudessa pitänyt kokouksia neuvotellakseen ja keskustellakseen turvattien hoidosta ja silmälläpidosta. Seuraavat henkilöt ovat olleet vapaaehtoisina köyhäinkatsojina

7:nnessä tarkastuspiirissä, jota on johtanut filosofiantohtori Jenny af Forselles:

laamanni T. J. Boisman, kunnallisneuvos N. Kochtomow, rouvat Hanna Grenman, Alexandra Orell ja Anna Tandefelt, neidit Hanna Boisman, Olga Hedman, Maria Lagus, Hedvig Poppius, Maria Spåre, ja Olga Ugglä, rouvat Augusta Blåfield ja Emilia Allén, neidit Agnes Widerholm, Constance Hedman, Hanna Ingman, Olga Spåre, Hella Federley ja Edin Nyholm, rouva Olga Relander, neiti Elsa Heikel, rouva Lisi Hyrkstedt sekä neidit Ellinor Dordette, Sigrid Forsten, Elsa Eklund ja Matilda Bohm;

8:nnessä tarkastuspiirissä, jota on johtanut luutnantti G. Poppius:

neidit Edit Lindblad, K. A. Englund ja K. M. Evander, rouvat Anna Furuhjelm ja A. S. Frick, neiti S. G. Hirn, pastori V. Kantele, neidit A. Korppila, G. K. Kataja, N. Finnberg, T. M. Paananen, H. A. Paqvalén ja Blenda Simberg, rouva E. Hannikainen, neiti M. M. Valio sekä rouvat Agda Wasastjerna, Hanna Vasenius, A. v. Wright, A. Gordie ja Aina Gebhard.

Tärkeämpiä kysymyksiä valmistelemaan oli vaivaihoitohallitus marraskuussa 1911 asettanut seuraavat valiokunnat ¹⁾, nimittäin:

a) valiokunnan, jonka oli valmistettava tuberkulosin vastustamistoimenpiteitä koskevaa kysymystä sekä eräitä sairaalakysymyksiä; b) valiokunnan, jonka tuli valmistella kysymystä kerjuun ehkäisemisestä; c) valiokunnan, jonka oli laadittava ehdotus toimenpiteiksi yhteistoiminnan aikaansaamiseksi vaivaihoitohoidon ja paikkakunnalla toimivain armeliaisuusyhdistysten kesken; sekä d) valiokunnan, jonka tuli laatia ehdotus tarpeellisiksi muutoksiksi vuodelta 1896 voimassa olevaan Helsingin kaupungin vaivaihoito-ohjesääntöön.

¹⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 294.

Nämä valiokunnat, jotka eivät olleet edellisenä vuonna ehtineet antaa mietintöjä, ovat vuonna 1912 vaivaishoitohallitukselle antaneet työnsä tulokset, lukuunottamatta valiokuntaa d), joka on jättänyt toistaiseksi ehdotuksen laatimisen ohjesäännön osittaisiksi muutoksiksi, koska vaivaishoitohallituksessa oli tehty eräitä ehdotuksia kaupungin vaivaishoidon perinpohjaisemmiksi muutoksiksi, jotka, jos uudestijärjestäminen päätettäisiin toimeenpanna, vaikuttaisivat ohjesäännön muutoksiin. Sittenkun vaivaishoitohallitus oli yhtynyt kirjelmässä lokakuun 14 päivältä n:o 640 kaupunginvaltuustolle lähettämäänsä vaivaishoidon uudestijärjestämisehdotukseen ja valtuusto oli, myöntyen vaivaishoitohallituksen samalla tekemään esitykseen, valinnut kaksi jäsentä valiokuntaan, jonka vaivaishoitohallitus aikoi asettaa lähemmin käsittelemään ehdotusta, sai ohjesääntövaliokunta seuraavan kokoonpanon: puheenjohtajana pormestari B. Schauman, jäseninä: lääketieteenlisensiaatti V. Leontjeff, filosofiantohtori Jenny af Forselles, ylimäär. professori A. Wallgren, prokuraattori L. Kihlman ja kunnallisneuvos V. von Wright. Sittenkun Uudenmaan läänin kuvernöörinvirasto oli marraskuun 12 päivänä 1912 antamallaan päätöksellä n:o 4,444 käskenyt kaupunginvaltuuston viimeistään ennen kesäkuun loppua 1913 läänin kuvernöörille antaa hakemuksen Helsingin vaivaishoidon uuden ohjesäännön vahvistamisesta, lähetti kaupunginvaltuusto kirjelmässä joulukuun 10 päivältä 1912 n:o 514 asiakirjat vaivaishoitohallitukseseen, joka antoi asian viimeksi mainitun valiokunnan käsiteltäväksi.

Valiokunnan a) vaivaishoitohallitukselle antamasta mietinnöstä oli seurauksena, että hallitus helmikuun 26 päivänä teki kaupunginvaltuustolle esityksen, että Sipooseen tehtäväksi päätetty mielisairaala piämmiten rakennettaisiin, jotta Töölön vaivaistaloryhmään kuuluvat tuberkulosipaviljongit, joihin mielenvikaisia oli sijoitettu, voitaisiin luovuttaa varsinaiseen tarkoitukseensa, sekä että vaivaistalon poismuuton johdosta joutilaiksi tulevat rakennukset käytettäisiin yksinomaan kunnan lainmukaisen sairaanhoitovelvollisuuden täyttämiseen.

Valiokunta b) antoi maaliskuun 17 päivänä mietinnön, jossa huomautettiin, että kerjuuta olisi kaikin voimin ehkäistävä, mutta valiokunnan mielestä ei kuitenkaan ollut tarkoitusta varten asetettava erikoisia kaitsijoita, koska siitä koituisi kaupungille liian suuria kustannuksia. Sitä vastoin voitaisiin valiokunnan mielestä parempi tulos vähemmillä kustannuksilla saavuttaa, jos poliisin harrastusta tähän tehtävään saataisiin lisätyksi, esim. sopivasti palkitsemalla ansioita. Valiokunta lausui edelleen, että kerjuun ehkäisemiseksi olisi tarpeellista koettaa poistaa sen edellytykset. Tärkeimpiä sen suuntaisia toimenpiteitä olisi työtilaisuuden hankkiminen kerjääville.

Siinä mielessä olisi katsottava, ei ainoastaan että täällä ennestään olevat ja tarkoitustaan vastaavat yritykset, joiden toimialana oli lastenhoito ja työansion hankkiminen niille aikuisille henkilöille, jotka kerjäämisensä puolustukseksi vetosivat työttömyyteen, eivät tarpeellisten määrärahain puutteessa estyisi luonnollisessa kehityksessään, vaan myös että samansuuntaisia uusia yrityksiä tarpeen mukaan syntyisi. Valiokunta oli vihdoin kiinnittänyt huomionsa kaupunkilähetyksen maaseudulle suunnittelemaan työsiirtolaan ja katsonut tuollaisen laitoksen lähemmin kytkettynä vaivaishoitohallitukseen voivan tuntuvasti edistää kerjuun ehkäisemistä. Valiokunta oli sentähden ehdottanut, että vaivaishoitohallitus, otettuaan selon sopivista tarjona olevista maataloista, kaupunginvaltuustolle tekisi esityksen, että enintään 100,000 markan hinnalla ostettaisiin rautatien varrella sijaitseva talo, mieluummin semmoinen, missä oli viljelyskelpoisia soita, sekä että vaivaishoitohallitus valtuutettaisiin kaupunkilähetyksen kanssa sopimaan sen käyttämisestä kaupunkilähetyksen välityksellä työsiirtolana kerjuun ehkäisemiseksi kaupungissa.

Vaivaishoitohallitus hyväksyi kokouksessaan huhtikuun 22 päivänä mietinnön, mutta kysymys, oliko sopivaa antaa palkintoja poliisille, otettaisiin vastedes lähemmin harkittavaksi; samaten ei nyt tehtäisi ehdotusta jonkin määrätyn tilan ostosta, vaan anottaisiin, että kaupunginvaltuusto käskisi vaivaishoitohallituksen tai jonkun muun hankkia tarjouksia.

Valiokunnan c) työn tulosta on seikkaperäisesti selvitetty rekisteritoimiston järjestämisestä annetun kertomuksen yhteydessä (ks. siv. 318).

Syyskuun 16 päivänä teki vaivaishoitohallitus kaupunginvaltuustolle esityksen, että heinäkuun 1 päivästä 1909 lähtien vaivaishoitohallituksen molemmissa kanslioissa palvelevat kaitsijat vastedes määrättäisiin kanslianjohtajiksi ja että sen ohessa ulkohoitoa varten 1913 vuoden alusta saataisiin asettaa kaksi diakonissaa. Tämän esityksen kaupunginvaltuusto hyväksyi lokakuun 29 päivänä.

Joulukuun 30 päivänä kaupunginvaltuusto niinikään hyväksyi vaivaishoitohallituksen ehdotuksen valvojan asettamisesta hallitukseen 1913 vuoden alusta.

Erittäin tärkeänä tapahtumana pääkaupungin vaivaishoidossa vuonna 1912 on merkittävä kaupungin vaivaistalon ja työlaitoksen muutto Töölössä (Kivelässä) olevista vanhoista huoneistoistaan, missä ne olivat sijainneet vuodesta 1873 lähtien, Forsbyhyn rakennettuun uuteen, ajanmukaiseen ja uhkeaan laitokseen. Sensijaan että sairaalahoito vähitellen oli enemmän ja enemmän anastanut

suljetun vaivaishoidon alaa ja vihdoin saattanut sen aivan mahdollommaksi, on rakennuttamalla uusi vaivaistalo ja järjestämällä vanha vaivaistalo sairaalaksi aikaansaatu yhtä tarpeellinen kuin luonnollinenkin raja sairaalan ja vaivaistalon välille. On asian luonnossa että, vaikka kunnan sairaalainkin kustannuksia on katsottava vaivaishoitorasitukseen kuuluviksi, ei sairaanhoitoa enää voi eikä saa antaa vaivaistalossa, ja tätä seikkaa silmällä pitäen on uusi vaivaistalo järjestetty.

Lokakuun 1 päivänä 1912, jolloin uutta vaivaistaloa ruvettiin käyttämään tarkoitukseensa, voitiin vaivaistalon 704 hoidokista sinne muuttaa ainoastaan 214, jota vastoin 490 sairaalahoidoa kaipaavaa henkilöä jätettiin jällelle.

Toimenpiteitä yhteistoiminnan aikaansaamiseksi yksityisen armeliaisuus-työn kanssa.

Rekisteritoimisto.

Kokouksessaan marraskuun 13 päivänä 1911 päätti vaivaishoitohallitus asettaa eräitä valiokuntia valmistelevasti käsittelemään moniaita kaupungin vaivaishoitoa koskevia kysymyksiä.

Yksi näistä valiokunnista, johon puheenjohtajaksi valittiin ent. kuvernööri, eversti I. Gordie, sekä jäseniksi valtioneuvoksetar Anni Öhman ja luutnantti G. Poppius, sai toimekseen laatia ehdotuksen vaivaishoidon ja paikkakunnalla toimivain armeliaisuusyhdistysten kesken aikaansaataavaksi yhteistoiminnaksi.

Valiokunnan ensimmäinen toimenpide oli saatavissa olevan kirjallisuuden avulla perehtyä niihin mainitunsuuntaisiin toimenpiteisiin, joihin muissa maissa oli ryhdytty, varsinkin kun valiokunta oli havainnut, että meidän omassa yhdyskunnassamme aikaisemmin alotetut toimenpiteet puheena olevan yhteistyön edistämiseksi joka kerta olivat rauenneet, nähtävästi sen johdosta ettei niitä ollut voitu järjestää kyllin käytännöllisesti.

Likimain samaan aikaan ilmestyi Ruotsin vaivaishoitoliiton julkaisemassa aikakauslehdessä eräitä tätä asiaa käsitteleviä kirjoituksia, joissa m. m. verraten tarkoin tehtiin selkoa julkista ja yksityistä vaivaishoitoa varten Tukholmaan perustetusta yhteisestä rekisteritoimistosta.

Kun tämän rekisteritoimiston järjestys, mikäli aikakauslehdessä olleista selonteoista kävi päättämisen, näytti vastaavan kaikkia vaatimuksia, joita kävi asettaminen järjestelmälliselle, helpolle ja käytännöllisesti järjestetyille lainmukaisen vaivaishoidon ja armeliaisuusyhdistysten väliselle yhteydelle samoin kuin viimeksi mainittujenkin yhteistoiminnalle, päätti valiokunta vaivaishoitohallitukselle esittää, että komitean puheenjohtajalle valmistettaisiin tilaisuus itse paikalla lähemmin perehtyä mainittuun järjestykseen. Kokouksessaan marraskuun 20 päivänä 1911 päätti vaivaishoitohallitus hyväksyä esityksen.

Paria päivää myöhemmin matkusti kuvernööri Gordie Tukhol-

maan sekä antoi palattuaan kertomuksen siellä tekemistään huomioista, lausuen siinä m. m. seuraavaa:

Sittenkun Tukholmassa oli useat vuodet kiinnitetty tarkkaa huomiota yhteistyöhön vaivashoidon ja armeliaisuustoiminnan alalla, etusijassa siellä jo parikymmentä vuotta toimineen hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistyksen toimesta, oli havaittu että, huolimatta kaikesta mitä oli tehty, tulokset eivät olleet läheskään tyydyttäviä. Hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistyksen ja muutama vuosi takaperin perustetun Ruotsin vaivashoitoliiton johtokunnan yhteistoimin hankittiin viimeksi mainitun liiton sihteerille, toimittaja G. H. von Kochille tilaisuus harjottaa laajoja opinnoita muissa maissa, sekä Euroopassa että Amerikassa. Näistä oli sittemmin tuloksena, että hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistyksen puolelta tehtiin Tukholman kaupunginviranomaisille ehdotus kunnan avustuksen myöntämisestä armeliaisuustyön järjestämiseen. Niinpä ehdotettiin, osin että perustettaisiin *rekisteritoimisto*, mihin tiedot kaikesta vaivashoidosta ja armeliaisuustyöstä Tukholman kaupungissa kävisi kokoominen, ja osin että laadittaisiin *käsikirja*, jossa olisi sekä neuvoja ja ohjeita vaivashoidon ja armeliaisuustyön alalta että myös selonteko niistä laitoksista, säätiöistä y. m., joiden tehtävänä oli kaupungin köyhäin avustaminen ja tukeminen.

Sittenkun asia oli lähetetty käsiteltäväksi erikoiskomiteaan ja tämä oli hyväksynyt ehdotuksen, että puheena oleva tehtävä pyydettyllä raha-avulla kannatettuna annettaisiin toimeksi Tukholman hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistykselle, hyväksyi sikäläinen kaupunginvaltuusto sen kokonaisuudessaan. Valmistaviin toimiin rekisteritoimiston perustamiseksi ja käsikirjan julkaisemiseksi ryhdyttiin heti, ja toimisto voi aloittaa toimintansa 1911 vuoden alussa; käsikirja ilmestyi saman vuoden syksyllä.

Kuvernööri Gordie päätti kertomuksensa seuraavaan lausuntoon:

Rekisteritoimiston järjestys, jonka silmäänpistävämpänä tunnusmerkkinä oli yksinkertaisuus ja selväpiirteisyys sekä siitä johtuva toiminnan joustavuus, minkä johdosta halutut tiedot voitiin nopeasti ja varmasti antaa, näyttivät minusta tarjoavan miltei kaikki, mitä siinä kohden saattoi toivoa. Tätä todistaa paraiten armeliaisuusyhdistysten lukuisa liittyminen toimistoon. Vaikka tämä liittyminen varsin suurelta osalta johtuneekin siitä valppaudesta ja virkeydestä, joka Ruotsin yhteiskunnassa on viime aikoina alkanut vallita vaivashoidon ja armeliaisuustyön alalla ja jonka on herättänyt osin Ruotsin vaivashoitoliiton valistava ja innostava toiminta, osin ne kaiken vaivashoitotyön perusaatteet, mitkä tällä alalla laajoissa piireissä tunnettu ja suuressa arvossa pidetty professorinrouva Agda Montelius on loistavalla tavalla esittänyt edellä mainitussa käsikirjassa, saanee kuitenkin pitää kiistämättömänä, että tämä etusijassa on johtunut siitä luottamuksesta, minkä toimisto on järjestyksensä johdosta saavuttanut, ja siitä tavasta, miten se täyttää vaikean tehtävänsä.

Sen tuntemuksen perusteella, minkä olen tästä järjestelmästä saanut, siis empimättä lämpimimmin puollan sen käytäntöön ottamista meilläkin, vaikka ehkä hiukan toisessa muodossa. Ulkomailla on nimittäin eri paikkakunnilla annettu tässä puheena oleva yhdistävä ja johtava toiminta osin

valtion tai asianomaisen kunnan avustamain tai avustamattomain yksityisten yritysten ja osin laissa määrättyjen vaivaishoitolaistosten tehtäväksi.

Mille näistä järjestelyistä on annettava etusija, riippuneet etupäässä paikallisoloista. Minä puolestani en katso voivani tässä yhteydessä antaa varmaa lausuntoa tästä asiasta, mikäli Helsingin kaupunkikuntaa koskee, koska tämän asian sopivimmin valmistellee se valiokunta, jonka vaivaishoitohallitus on asettanut käsittelemään kysymystä vaivaishoidon ja yksityisten armeliaisuusyhdistysten välisestä yhteistyöstä.

Saatuun tiedokseen tämän kertomuksen siinä esitettyine näkökohtineen ja toivomuksineen sekä selontekoineen muista ulko- mailla aikaansaaduista mainitunsuuntaisista toimenpiteistä antoi valiokunta vaivaishoitohallitukselle lausunnon ehdotuksineen asiasta.

Sivistysmaissa näiden kysymysten käsittelyn pohjaksi pannut periaatteet määritteli valiokunta seuraavasti:

1) Sekä kunnallinen että yksityinen vaivaishoito on tarpeellinen ja hyödyllinen, mutta niillä on eri toimialat.

2) Kunnallisen ja yksityisen vaivaishoidon täytyy olla keskenään yhteistoiminnassa, niin ettei turhaa työtä tehdä eikä aukkoja avustustyöhön synny.

3) Avunanojan pitää mikäli mahdollista tarvita käyttää ainoastaan yhden laitoksen apua.

Jokainen myöntänee ilman muuta, etteivät nämä tärkeät periaatteet tavallisesti olleet toteutettavissa erinäisiin järjestäviin toimenpiteisiin ryhtymättä. Useissa maissa olikin sentähden armeliaisuusystyötä valitettavasti usein haittaavan suunnitelman puutteen johdosta ollut pakko ryhtyä joihinkin toimenpiteisiin yhteistoiminnan aikaansaamiseksi monilukuisten eri yritysten kesken, jolloin tietenkin oli koetettu toimenpiteet sovittaa kullakin eri paikkakunnalla vallitsevain olojen mukaan.

Se lausuma lienee eittämätön, ettei kellekään ole, paitsi todellisessa hädässä, annettava vaivaishoitoa, enempää kunnallista kuin yksityistäkään. Tästä periaatteesta poikkeaminen olisi omansa vahingoittamaan köyhiä ei ainoastaan sen johdosta, että ne saattaisivat tarpeettomasti käyttämään apuvaroja, jotka hyvin tarvitaan todellisen hädän poistamiseksi, vaan myös ja ennen kaikkea sen johdosta, että ne aikaansaisivat laiskuutta ja välinpitämättömyyttä synnyttäviä oloja, palkitsisivat noita ominaisuuksia sekä herättäisivät ja ylläpitäisivät kerjuuhalua. Työnjaon puute vaivaishoidon ja armeliaisuus toiminnan alalla lisäisi perustelemattomain avustusten vaaraa. Se joka yhdeltä taholta olisi saanut mitä tarvitsi, saisi toiselta taholta — missä asiaa ei tunnettu — mitä hänen ei pitäisi tarvita. Tästä syystä ei samaa avuntarvitsijaa voi vaaratta saattaa useamman erillään toisistaan toimivan auttajan huolenpidon

esineeksi. Auttajan toimenpiteet tarkoittaisivat pahan vastustamista toimitetun tutkimuksen johdolla ja määrätyn suunnitelman mukaan, ja vastamainittu vaara olisi siinä, että toinen auttaja työskennellessään suunnitelmansa toteuttamiseksi puuttuisi häiritsevästi toisen toimenpiteisiin. Tästä olisi seurauksena ainakin osittain kaksinkertainen työ, ja pyrkimys tämän kaksinkertaistumisen mahdollisimman tarkkaan välttämiseen voisi aikaansaada työhön aukkoja: toinen luottaisi toiseen, siinäkin tapauksessa että hänellä ei ole ollut siihen aihetta. Niinikään olisi käytännöllisistä syistä samalle avunetsijälle ainoastaan poikkeustapauksissa ja erikoisten asianhaaran vaatiessa annettava apua useamman yhteisesti toimivan avustusyrietyksen taholta. Sääntönä tulisi olla, että avuntarvitsija ei saisi avustusta useammalta kuin yhdeltä yritykseltä, kunnalliselta tai yksityiseltä. Silloin olisi toiselta puolen tarpeettoman työn ja toiselta puolen aukkojen vaara vähin. Jos tämä tunnustetaan oikeaksi, on ilmeistä, että on välttämättömän tarpeellista saada täydellinen selvyys osin apua nauttivista köyhistä ja osin avustusta antavista yrityksistä; tämä selvyys on tarpeellinen työnjaon aikaansaamiseksi. Mutta tähän tarvitaan keskuslaitos, jonka välityksellä julkisen vaivahoidon elin voi toimeenpanna työalan sopivan kahtiajaon ja joka samalla on siinä asemassa, että yksityiset armeliaisuusyritykset tai ainakin ne niistä, joiden avustustyöllä on olennaista merkitystä köyhille, ottavat sen antamat ohjeet huomioon.

Tähän päämäärään pääsemiseksi, selvän käsityksen saamiseksi sekä avuntarvitsijoista että apulähteistä, tarvitaan ensinmainittua varten rekisteritoimisto siihen koottuine, helposti käytettävissä olevine ja täysin luotettavine tietoineen avuntarvitsijoista, jälkimäistä varten taas käsikirja niin julkisessa kuin yksityisessäkin avustustoiminnassa noudatettavine neuvoineen ja ohjeineen sekä viittauksineen niihin apulähteisiin, joita yhteiskunnassa on olemassa ja sopivimmin voidaan käyttää kussakin eri tapauksessa.

Toimenpiteet, joihin Tukholmassa on tässä kohden ryhdytty ja joista edellä mainitussa kertomuksessa oli tarkka selonteko, näyttivät valiokunnasta olevan täysin tarkoituksenmukaisia ja omansa saattamaan toivotun yhteistyön meilläkin suotuisaan tulokseen.

Kun valiokunnassa oli arveltu, että meilläkin hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistys ehkä olisi halukas vastaanottamaan tehtävän likimain samanlaisessa muodossa ja samanlaisilla perusteilla kuin tukholmalainen yhdistys, oli valiokunta tiedustellut asiaa yhdistyksen johtokunnalta, joka oli lausunut pitävänsä tarkoituksenmukaisimpana ja oikeimpana, että kunnallinen vaivahoito otti asian huo- lekseen, mutta samalla ilmoittanut yhdistyksen, koska piti ehdotet-

tuja toimenpiteitä erittäin tarpeellisina, suostuvan, siinä tapauksessa ettei toimenpiteitä muuten saataisi toteutetuiksi, ottamaan tehtävän huolekseen vastedes esitettävien ehdoin.

Sekä tähän että muihinkin asiaan vaikuttaviin seikkoihin nähden oli valiokunnassa vakautunut se mielipide, että vaivaishoitohallituksen olisi kokonaan otettava tämän asian järjestäminen huolekseen.

Valiokunta sentähden ehdotti, että vaivaishoitohallitus päättäisi: hyväksyä ehdotuksen rekisteritoimiston perustamisesta;

asettaa sen vaivaishoitohallituksen silmälläpidon alaiseksi ja varata sille paikan hallituksen huoneistossa;

mainittua tarkoitusta varten erottaa osan nykyistä odotushuonetta;

toimiston johtajaksi ensi tilassa valita sopivan henkilön sekä hankkia tälle tilaisuuden Tukholmassa perinpohjin tutustua kaikkiin sikäläisen toimiston järjestyksen ja työtavan yksityiskohtiin;

asettaa järjestämiskomitean, jonka tulisi vastaisen johtajan kera ja ehkä tarpeen mukaan yksissä neuvoin asianomaisten armeliaisuusyhdistysten kanssa ryhtyä kaikkiin toimiston järjestämiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin;

ryhtyä toimiin professorinrouva Agda Monteliuksen laatiman ja Ruotsin vaivaishoitoliiton toimesta Ruotsissa julkaistun ruotsinkielisen käsikirjan saattamiseksi tšekäläisen yleisön käytettäväksi sekä niinkään sen suomennuttamiseksi ja painattamiseksi;

ryhtyä toimiin selonteon laatimiseksi kaikista yhdistyksistä, laitoksista, kassoista y. m., joita viranomaiset avustustyötä suorittaessaan voisivat käyttää avuntarvitsijoita auttaessaan, jonka selonteon sittemmin kävisi liittäminen käsikirjaan; sekä

tekemällä kaupunginvaltuustolle hetimiten esityksen ehdotettujen toimenpiteiden hyväksymisestä samalla hankkia tarvittavan rahamäärän rekisteritoimiston järjestämiseen ja sen yhteydessä oleviin toimenpiteisiin sekä käsikirjan julkaisemiseen ynnä lisäksi vuotuisen määrärahan toimiston johtajan ja tarpeellisten apulaisten palkkaamiseen.

Tämän ehdotuksen vaivaishoitohallitus sittemmin kaikin puolin hyväksyi kokouksessaan toukokuun 20 päivänä. Kaupunginvaltuusto, joka käsitteli asian seuraavan kesäkuun 11 päivänä, hyväksyi niinkään ehdotuksen rekisteritoimiston perustamisesta ja osotti tarkoitukseen tarvittavat varat, jota vastoin ehdotus käsikirjan suomennuttamisesta ja laajemman selonteon laatimisesta hädänalaiten avustamista varten olemassa olevista järjestöistä ja apulähteistä jätettiin vaivaishoitohallituksen lähemmän selvityksen ja uuden esityksen varaan.

Vastamainitussa kokouksessaan toukokuun 20 päivänä oli vaivaishoitohallitus, edellyttäen kaupunginvaltuuston hyväksyvän ehdotuksen rekisteritoimiston perustamisesta, sen vastaiseksi johtajattareksi valinnut neiti Edith Johanssonin, joka muutamia vuosia oli palvellut kaitsijana kaupungin vaivaishoidossa. Päivä sen jälkeen kun kaupunginvaltuusto oli ehdotuksen hyväksynyt, matkusti neiti Johansson Tukholmaan sekä ryhtyi siellä heti — sittenkun hänelle mitä rakastettavimmin ja auliimmin oli valmistettu tilaisuus siihen — ei ainoastaan tutustumaan, vaan lisäksi varsinaisesti ottamaan osaa sikäläisen rekisteritoimiston työhön, joten hän sai tilaisuuden kyllin perinpohjaisesti perehtyä sen järjestykseen ja toimintaan.

Hiukan myöhemmin sai kuvernööri I. Gordie omalla kustannuksellaan tehdessään opintomatkan Ruotsiin, Tanskaan ja Saksaan, jota tarkoitusta varten hänelle oli myönnetty tarpeellinen virkavapaus, tilaisuuden käydä Dresdenin kaupungissa, missä rekisteritoimisto samoin kuin täälläkin toimii vaivaishoitoviranomaisten silmälläpidon alaisena kunnallisena laitoksena. Nämä kaksi rekisteritoimistoa pääasiallisimmin ovat olleet esikuvana tšekäläistä toimistoa järjestettäessä.

Rekisteritoimiston järjestämistyö, jota herkeämättä on jatkunut elokuun keskivaiheilta 5—6 ylimääräisen apulaisen keralla jopa 7:kin tuntia päivässä, on vuoden loppuun mennessä päättynyt, niin että toimisto voi 1913 vuoden alusta ryhtyä toimintaansa. Tämä järjestämistyö on ollut erittäin laaja, sillä on ollut n. s. henkilöselvityksiin koottava kaikki saatavissa olevat tiedot kaikista vaivaishoidon avustamista henkilöistä ei ainoastaan rekisteritoimiston, vaan vaivaishoidon molempain kansliainkin käytettäväksi, näiden koko kirjanpito kun on muutettu tämän järjestelmän mukaiseksi. Aluksi oli laadittava uudet, tarkoituksenmukaiset tutkintopöytäkirjain, kotipaikkaoikeuden selvitysten, papinkirjain y. m. lomakkeet sekä itse selvityskirjat. Uusien papinkirjalomakkeitten tarpeellisuuteen nähden on huomattava, että tämä johtui siitä että, sittenkun kaupunki oli jaettu kuuteen seurakuntaan, vaivaishoidolle usein koitui vaikeuksia, sen johdosta että eri seurakunnista annetuissa papinkirjoissa olevat tiedot eivät olleet yhtä täydellisiä, minkä tähden katsottiin tarpeelliseksi laadituttaa ne yhdenmukaisiksi. Tässä asiassa käännyttäessä kaupungin papiston puoleen on tämä suurimmalla auliudella suostunut vaivaishoitohallituksen esitykseen, mikä kiitollisuudella mainitaan. Sen ohessa katsoo vaivaishoitohallitus olevan julkilausuminen tunnustuksensa siitä myöteämielisydestä, jota hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistys on osottanut antamalla hallituksen käytettäväksi jäljennöksen avustamainsa köyhäin luettelosta.

Kortin etusivun vasempaan ylänurkkaan merkitään selvityksen numero, tässä akt. S. ¹⁹¹³/₂₄. Paitsi tietoja hakijan nimestä, syntymäpäivästä ja -vuodesta sekä, jos hän on nainut, samanlaisia tietoja vaimosta, mainitaan kortissa hakijan asunto ja kotipaikkaoikeus sekä kaikki lapset ikänsä mukaan syntymäpäivineen ja -vuosineen. Lisäksi on kortin takasivulla moniaita sarakkeita, joihin merkitään hakijan tai hänen perheensä vaivashoidolta saamat avustukset.

Jos kortti käsittää koko perheen, käytetään avustusta saaneiden perheenjäsenten osottamiseksi kunkin kohdalla eri merkkiä seuraavasti: M mies, H vaimo, B nimeltä mainitsematon lapsi, F perhe kokonaisuudessaan sekä nimeltä mainitun lapsen kohdalla hänen järjestysnumerosa. Kortin vaivaisapuostossa olevat numerot osottavat vaivashoidon antamia erilaatuisia avustuksia. Niinpä merkitsee 1 täysihoidtoa vaivaistalossa, 2 lastenkotia, 3 elätelle- antoa, 4 rahaa, 5 vuokraa, 6 ruokaa tai ruokatavaroita, 7 muun laatuista suoranaista avustusta, 8 laitoshoidtoa, 9 sairaanhoitoa, 10 lääkkeitä, 11 sairasparselleja, 12 tilapäistä raha-apua, 13, 14, 15 = varattu vastaisiin tarpeisiin. Strömin perhe on siis vuonna 1913 saanut seuraavat avustukset: vuokraa (5. F.); ruokatavaroita (6. F.); kuukausittaista raha-apua (4. F.); mies sairaalahoitoa (9. M.); vaimo ja Dagmar lääkkeitä (10. H. ja 5.) sekä Anders, joka liikkaa, sairasparselin (kampurakengän) (11. 3.).

Kortin takasivulla, joka on jaettu 17 ryhmään, on tietoja yksityisestä hyväntekeväisyydestä.

Niinpä käsittää ryhmä 1 satunnaiset raha-avut, 2 jatkuvat raha-avut, 3 ruokatavarat, 4 koulussa tai laitoksessa annettun ruuan, 5 vaatetuksen, 6 polttopuut, 7 lastenkodin, 8 laitoshoidon, 9 sairas- ja toipuvaishoidon, 10 suojelu- ja pelastuskodin, 11 siirtola- ja kesäloma- hoidon, 12 opetuksen, 13 työkalut, 14 työansion tai palveluspaikan, 15 rahastot, eläkkeet tai muut kassat, 16 lainat ja 17 sekalaista.

Tässäkin merkitään samalla tavalla eri sarakkeihin se perheen- jäsen, jolle apua on annettu. Avustusta antaneiden eri yhdistysten tai liittymäin nimet merkitään lyhennettyinä jatkosarakkeeseen, esim. Fskm = föreningen Mat åt fattiga folkskolelever (yhdistys Ruokaa köyhille kansakouluoppilaille); Skr. b. = föreningen Sanatorium för skrofulösa barn (risatautisten lasten parantola-yhdistys); Föd. g. = föreningen Födelsedagsgåfvan (Syntymäpäivälahja-yhdistys) j. n. e.

Strömin perhe on siis vuonna 1913 saanut: yhdistykseltä Ruokaa köyhille kansakouluoppilaille Andersille ja Hjalmarille ruokaa kou- lussa (4 : 3 ja 4); risatautisten lasten parantolayhdistys on kustan- tanut Dagmarin oleskelun Högsandissa (11 : 5) F. V. O. (= föreningen för välgörenhetens ordnande = hyväntekeväisyyden järjestämis- yhdistys) on Anna Liisalle hankkinut palveluspaikan (14 : 2); yh-

distys Puita köyhille (Ved f. = Ved åt de fattiga) on hankkinut perheelle halkoja (4 : F.); Julgrisarne (Jouluporsaat) niminen yhdistys (Jgr) on hankkinut vaatteita Dagmarille ja Kertulle (5 : 5 ja 6); yksityishenkilön (privatperson = Pr. p.) välityksellä on hankittu työkalu (ompelukone) vaimolle (13 : H.).

Kortin etusivun yläalaidassa ovat osotettuina takasivun 17 ryhmää n. s. ratsastajain sijoittamiseksi niihin.

Nämä ratsastajat merkitsevät ainakin toistaiseksi: vihreä — pyydetty tieto selvitettävänä; sininen — tieto annettu, vastausta odotetaan; punainen — vastaus avustuksen myöntämisestä saapunut. Nämä ratsastajat sijoitetaan selvitykseen järjestysnumeron kohdalle, ellei pyynnössä ole mainittu avustusmuotoa, muussa tapauksessa vastaavan ryhmän kohdalle. Keltainen ratsastaja — kotipaikka-oikeus selvitettävänä; valkea — on lastenluettelossa. (Tämä on eri luettelo, joka käsittää vaivahoidon huostaan otetut lapset sekä elätteelle annetut aikuiset henkilöt, niinkuin edellä on mainittu.)

Tässä esimerkki: Vihreä ratsastaja kortin 7 ryhmän kohdalla osottaa siis, että Strömin perheestä on pyydetty selvitystä, sen johdosta että yhdelle lapsista on haettu pääsyä yksityiseen lastenkotiin; tieto mihin lastenkotiin ja mille lapselle saadaan osastosta „Förfrågning“ (= tiedustelu) (ks. korttia). Frf. 6. merkitsee siis: rouvasväenyhdistyksen (fruntimmersföreningen) lastenkotiin anotaan pääsyä Kertulle. Sittenkun tiedusteluun on vastaus saatu, pannaan paikalle sininen ratsastaja odotellessa vastausta, onko anomukseen myönnytty. Myönteisen vastauksen saavuttua merkitään numero 6 sarekkeeseen 7 kortin takasivulle ja sinisen ratsastajan sijaan pannaan punainen. Pelkästään tarkkaamalla näiden ratsastajain eri asentoa ja väriä voi siis toimiston johtajatar, useimmissa tapauksissa ottamatta korttia seimestäkään — vielä vähemmän etsimättä käsiinsä selvitystä —, heti ilmoittaa, minkälaista apua mikin henkilö tai perhe saa.

Rekisteritoimisto toimittaa siihen liittyneelle yhdistykselle samoin kuin sitä haluavalle yksityishenkilöllekin lehtiöksi liitettyjä lomakkeita, joissa täytettäväksi luetellaan ne tiedot, mitkä tarvitaan jotta toimisto voi identifioida puheena olevan henkilön. Lomakkeen ensimmäisessä osastossa A luetellaan kysymykset ja osastossa B rekisteritoimiston näihin antamat vastaukset, ja taas osasto C, joka on reijistämällä erotettu lomakkeen muusta osasta ja jonka siis helposti käy irrottaminen, on, sittenkun avustustoimenpide siihen on merkitty, palautettava toimistoon, missä vastaava merkintä tehdään asianomaisen avunetsijän korttiin ja henkilöselvitykseen. Nämä vastausliput voi asianomainen yhdistys palauttaa joko heti tai vasta seuraavassa kuukaudenvaihteessa.

Erityisiä lomakkeita pidetään yhdistysten saatavina niinikään tietojen merkitsemiseksi yhdistyksen jatkuvan avustuksen lakkaamisesta, ja voi nämä tiedot lähettää toimistolle samalla tavoin kuin edellä mainitutkin.

Jotta kaupungissa toimivat armeliaisuusyhdistykset ja niiden toimintaa harrastavat yksityishenkilöt voisivat tutustua rekisteritoimiston tarkoitukseen ja järjestykseen sekä rupeaisivat antamaan toimistolle tarpeellisia tietoja ja käyttämään sitä, toimeenpani edellä mainitun komitean ehdotuksen mukaisesti sen puheenjohtaja, kuvernööri Gordie, marraskuun 19 päivänä yleisen kokouksen, johon yhdistyksiä kutsuttiin sanomalehdissäkin julkaistulla kiertokirjeellä.

Kutsua olivat noudattaneet melko lukuisat yhdistykset, jopa yksityishenkilötkin. Kokouksessa teki kuvernööri Gordie tarkkaa selkoa toimistosta, sen järjestyksestä ja työtavasta, jota havainnollisesti valaistiin yksityiskohtia myöten, minkä ohessa kunnioittavasti kehoitettiin läsnäolijoita lukuisasti liittymään toimistoon.

Heti samassa tilaisuudessa ilmoittautuivat seuraavat yhdistykset: kaupunkilähetys, köyhäin lasten työkotiyhdistys, syntymäpäivälahja-yhdistys ja hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistys.

Sittemmin ovat tulleet lisää: Maitopisara-yhdistys, rouvasväen yhdistys, pelastusarmeija, vankeusyhdistys sekä lastenhoidon edistämisyhdistys, ja toivottavasti vieläkin useampia liittyy.

Vaivahoitohallituksen toimesta vuonna 1912 hoidetuista, elätetyistä ja rahalla avustetuista on ollut:

Avustettujen
koko luku-
määrä.

	1912.	1911.	1910.	1909.	1908.
a) Työ- ja vaivaistaloon otettuja	1,449	1,386	1,282	1,239	1,187
b) Elänteelle annettuja	847	717	639	625	606
c) Kotonaan suoranaista avustusta saaneita ¹⁾	1,762	1,534	1,279	1,274	1,266
d) Vaivaistalosta erillään olevissa mielisairaaloissa ja turvalaitoksissa hoidettuja	60	61	103	105	95
e) Vaivaistalosta erillään olevissa sairaaloissa (lukuunottamatta Marian, Humaliston ja Hesperian sairaalaa) hoidettuja	240	209	272	353	432
f) Lahjoitettujen rahastojen ko-roista avustusta nauttivia	84	88	90	72	72
Yhteensä	4,442	3,995	3,665	3,668	3,658

¹⁾ Ottamatta lukuun avunsaajain perheitä (miestä tai vaimoa ja lapsia).

Elättelel-
annon hoito.

Niinkuin vaivaishoitohallituksen 1911 vuoden toimintakertomuksesta näkyy, asetti kaupunginvaltuusto helmikuun 21 päivänä mainittua vuotta tekemänsä päätöksen mukaan seuraavan huhtikuun 1 päivästä hallitukseen väliaikaisen ylitarkastajan, jolle oli siirrettävä kaupungin vaivaishoito-ohjesäännön 25 §:n b, d, e, f, h ja k momentin kohdalla mainitut toimitusjohtajan tehtävät.

Vuoden varrella saavutettu kokemus oli kuitenkin osottanut että, jos mieli vaivaishoidon asiana olevaan tärkeään lastenhoitoon ja lasten elätteleltoon sekä yksityiskoteihin elättelelle annettujen aikuisten henkilöjen osaksi tulevan hoidon valvontaan panna sitä huolekkuutta, kuin asia vaati, kului uuden toimihenkilön aika siihen kokonaan.

Tämän johdosta teki vaivaishoitohallitus syyskuun 16 päivänä kaupunginvaltuustolle esityksen, että ylitarkastajalle, jota tästälähin sanottaisiin lastenhoidontarkastajaksi, olisi annettava toimeksi lähinnä lastenhoito ja elättelelto sekä vaivaishoitohallitukseen perustetun rekisteritoimiston johto. Tämän esityksen kaupunginvaltuusto hyväksyi lokakuun 29 päivänä, minkä ohessa vaivaishoitohallituksen käskettiin laatia ehdotus tästä johtuviksi tarpeellisiksi muutoksiksi Helsingin kaupungin vaivaishoito-ohjesääntöön sen ohjesääntöuudistuksen yhteydessä, josta vaivaishoitohallitus aikaisemmin oli tehnyt esityksen.

Paitsi niitä toimenpiteitä lastenhoidon ja elättelelannon asian ja ajanmukaiseksi järjestämiseksi, joista vaivaishoitohallituksen 1911 vuoden kertomuksessa on tehty selkoa, on vuoden varrella siinä kanslian osastossa, joka tarkoitusta varten on erotettu ja asetettu lastenhoidontarkastajan välittömään johtoon, laadittu n. s. amerikkalaisen korttijärjestelmän mukainen lastenluettelo eri henkilöselvityksineen kustakin luetteloon otetusta henkilöstä.

Tämä luettelo, johon etusijassa on tarkoitus ottaa kaikki vaivaishoidon huostassa olevat lapset, käsittää ne aikuisetkin henkilöt, jotka on annettu yksityiskoteihin hoidettaviksi, ja luettelo on laadittu samain periaatteiden ja likimain yhtäläisten perusteiden mukaan, kuin kaikki kaupungissa olevat avunsaajat käsittävä suuri luettelo, jota niinikään vuoden varrella perustettu rekisteritoimisto hoitaa.

Kaikkiaan 847:stä Helsingin kaupungin vaivaishoidon vuonna 1912 elättelelle antamasta henkilöstä oli:

	15 vuotta vanhempia.	15 vuotta nuorempia.	Yhteensä.
Elättelellä kaupungissa	36	202	238
„ maaseudulla	202	407	609
Yhteensä	238	609	847

Vastaavat luvut vuodelta 1911 olivat:

	15 vuotta vanhempia.	15 vuotta nuorempia.	Yhteensä.
Elätteellä kaupungissa	37	165	202
„ maaseudulla	219	296	515
	<u>Yhteensä</u> 256	<u>461</u>	<u>717</u>

Maaseudulle elätteelle annetuista oli sijoitettuina alempana mainittuihin paikkakuntiin, missä oli vaivahoitohallituksen asettamia asiamiehiä:

Kirkkonummen pitäjään	96
Vihdin „	43
Espoon „	73
Siuntion „	50
Helsingin „	53
Tuusulan „	27
Nurmijärven „	10
Sipoon „	113
sekä erinäisiin muihin kuntiin, joissa ei ole asiamiehiä, vaan valvontaa toimittaa asianomainen paikkakunnan vaivahoitoviranomainen	<u>144</u>
	Yhteensä 609

Kaikista elätteelle annetuista kuoli (7 aikuista ja 6 lasta)	13
täytti 15 vuotta	31
omaiset ottivat hoitoonsa	18
otettiin vaivaistaloon tai muuhun laitokseen	27
karkasi	8
siirrettiin terveydenhoitolaetakunnan valvonnan alaisiksi mielenvikaisina	70

Paikallisasiamiehinä edellä mainituilla elätteelleantolalueilla ovat vuoden varrella toimineet:

Kirkkonummella: rouva Selma Warelius, joka tuli vanhuuden ja kivullosuuden tähden eronneen ent. siltavoudin K. A. Lönnqvistin sijaan.

Vihdissä: poliisiylikonstaapeli G. Grönberg.

Espoossa: neiti Anna Bergström.

Siuntiossa: neiti Victoria Boxström.

Helsingin pitäjässä: rouva Maria Ekholm, joka tuli toimestaan luopuneen kaitsija G. A. Fältin sijaan.

Tuusulassa: neiti Siina Helenius, joka tuli paikkakunnalta pois muuttaneen rouva Elin Petroffin sijaan.

Nurmijärvellä: rouva Alexandra Sivén.

Sipoossa: kaitsija A. Stenman.

Näiden asiamiesten palkkio, joka ennen oli vuodekseen määrätty, maksetaan kertomusvuoden alusta vaivaishoitohallituksen joulukuun 29 päivänä 1911 tekemän päätöksen johdosta kullekin alueelle elätteelle annettujen henkilöjen luvun mukaan siten, että asiamiehen palkkio kustakin elätteelle annetusta, paikallisasiamiehen silmälläpidon alaisesta lapsesta on 8 sekä kustakin aikuisesta henkilöstä 5 markkaa vuodessa. Sen lisäksi saavat paikallisasiamiehet lukea hyväkseen täyden korvauksen tarkastusmatkinsa aiheuttamista todellisista matkakuluista sekä posti- ja puhelinmaksuista, kaikki laskun mukaan.

Lastenhoito
kunnan lasten-
kodissa Oulun-
kylässä.

Kun lastenkoti on ollut ja edelleen on saman taloudellisen hallinnon alaisena kuin työ- ja vaivaistalokin, sisältyvät tiedot siitä viimeksi mainituista laitoksista annettuun yleiseen selontekoon.

Kun vuoden varrella kuitenkin on kodin hoitoa vastaan monia muistutuksia ja kanteluja sekä yksityisesti että virallisesti tehty ja nämä ovat johtaneet laajoihin poliisitutkintoihinkin, valitettavasti yhä vielä tuntemattomin tuloksin, katsoo vaivaishoitohallitus olevan syytä mainituista seikoista antaa tarkemman kertomuksen.

Lastenkoti on, niinkuin tunnettu, sijoitettuna eräisiin vanhempiin rakennuksiin kaupungin omistaman Äggelbyn kartanon maalla sekä osittain viereiselle, niinkään kaupungin omistamalle Nybondaksen tilalle.

Kodissa on, paitsi vaivaishoidon huostaansa ottamia äitejä pikkulapsineen, hoidettu kaiken ikäisiä lapsia, vastasyntyneistä 15-vuotiaisiin asti, jotka on sinne otettu siksi kunnes heihin nähden on muuhun toimenpiteeseen voitu ryhtyä.

Lastenkodin taloudenhoitoa on, niinkuin edellä mainittiin, hoitanut työ- ja vaivaistalon johtaja; sisäisen järjestyksen valvonta ja turvattien hoito taas on ollut vaivaishoitoon väliaikaisesti asetetun ylitarkastajan, sittemmin lastenhoidontarkastajan toimesta. Kodin välitöntä hoitoa varten on ollut: ylihoitajatar (johtajatar), jossa toimessa maaliskuun 1 päivästä lähtien on ollut neiti Signe Syväne, keittäjätär, joka sen ohessa hoitaa ruokalaa, sekä kolme lastenhoitajatar (2 pieniä, enintään 2 vuotiaita sekä 1 vanhempia lapsia varten), minkä ohessa kotiin otettujen äitien työkykyä on käytetty

hyväksi kodin muussa hoidossa, niinkuin keittämisessä, leipomisessa, juomanpanossa, vaatteiden pesussa, siivoamisessa ja lastenhoidossa, sikäli kuin tämä on ollut mahdollista, sekä ompelutöiden suorittamisessa kodin tarpeisiin.

Edellä mainitut lastenkodin hoitoon kohdistetut kantelut koskivat väitettyä lasten huonoa hoitoa ja pahoinpitelyä sekä siellä käytetyn ruuan laatua.

Tarpeellisen selvyuden saamiseksi näiden kantelujen oikeutuksesta päätti vaivaishoitohallitus asiasta toimittaa tarkan tutkinnan, jota varten hallitus kokonaisuudessaan kokoontui lastenkodissa loka-kuun 2 päivänä. Kokouksessa olivat niinkään saapuvilla kutsutuna asiantuntijoina toinen kaupunginlääkäri, lääketieteellisensiaatti Harald Råbergh, ja kaupungin lastenhoitoyhdistyksen lastenkodin johtajatar, neiti Ingrid Poppius.

Mainitussa kokouksessa kuulusteltiin, paitsi kodin palvelijastoa, kaikkia siellä olevia aikuisia hoidokkeja sekä moniaita sivullisia, mutta kotiin ja sen hoitoon hyvin perehtyneitä henkilöjä; kaikki suojat sekä ruoka ja ruokatavarat tutkittiin.

Tästä tutkinnasta kävi täysin selvästi ilmi, että tehdyt syytökset — ainakin pääasiassa — olivat osin aivan aiheettomia, osin olevien olojen vääristelyä. Tämän todistivat yhtäpitävästi kaikki todistajina kuullut henkilöt, lukuunottamatta muutamia aikuisia hoidokkeja, joiden eriävät lausunnot, häilyviä ja ristiriitaisia kun olivat, ilmeisesti johtuivat pelkästä moittimishalusta ja pahansuopaisuudesta. Näiden viimeksi mainittujen todistajain lausuntoihin kävi paneminen sitä vähemmän arvoa, kun heidän aikaisempi elämänsä oli sellainen, että he, vaikka heitä täytyikin laillisesti pitää todistajaksi kelpaavina, kuitenkin olivat siveellisesti vajamittaisia. Vaivaishoitohallitus ei sentähden ole tehtyjen ilmiantojen johdosta ja toimittamansa tutkinnan perusteella havainnut olevan syytä ryhtyä minkäänlaisiin toimenpiteisiin, varsinkin kun tuloksia edellä mainituista poliisitutkinnoista, joista maamme vaivaishoidontarkastajan vaatimuksen johdosta läänin kuvernöörin määräyksen perusteella toisen toimitti Huopalahden piirin kruununnimismies ja toisen Helsingin poliisimestarin lainopillinen apulainen, ei vielä ole saatettu vaivaishoitohallituksen tiedoksi eivätkä ne muutoinkaan ole sille tunnettuja, vaikka jo on enemmän kuin puoli vuotta kulunut tutkintain alottamisesta.

Seuraavat numeroluvut osottavat lastenkodissa vuonna 1912 hoidettujen sekä sieltä poistettujen lasten lukumäärät ynnä poistamisen syyt:

	Rintalapsia ilman äitejä.	Rinta- lapsia äitiineen.	Muita lapsia (1—15 v.).	Yhteensä.
Vanhemmat ja omaiset ottivat hal- tuunsa	3	27	29	59
Toinen kunta otti haltuunsa	2	3	3	8
Annettiin elätteelle	3	1	47	51
Kuoli	19	5	1	25
Muutettiin sairaalaan	—	1	2	3
Karkasi	—	—	2	2
Kasvatuslautakunta otti haltuunsa	—	—	1	1
Oli jälellä vuoteen 1913	9	3	22	34
Yhteensä	36	40	107	183

Suurin kodissa yhtäaikaan hoidettujen lasten luku on ollut 44 ja vähin 20. Elatuspäiviä oli 12,125. Keskimääräinen päivittäinen hoidokkiluku oli 33 lasta. Keskimääräinen elatuspäiväin luku kutakin lasta kohti oli 66.26.

Kun alkutalvesta alkoi lastenkodissa olla tilanpuutetta, pantiin liikasijoituksen välttämiseksi vuoden alussa muuan Åggelbyn kartanossa sijaitseva, tarkoitukseen kelpaava huone asuttavaan kuntoon ja luovutettiin pientenlastenosastolla palvelevain kahden hoitajattaren asunnoksi. Vähää myöhemmin pantiin kuntoon muuan viereisessä Nybondaksen talossa sijaitseva huone, mihin sijoitettiin kahdeksan 2—5-vuotiasta lasta hoitajattarineen. Kun myöhemmin vuoden varrella edelleen syntyi tilanpuutetta, sisustettiin muuan Åggelbyn kartanossa mankeli- ja kuivaushuoneeksi käytetty isonlainen suoja asuinhuoneeksi.

Tämän järjestelyn kävi toimeenpaneminen, sen johdosta että kaikki mainittavampi lastenkodin vaatteiden pesu sekä leipominen kokonaan voitiin toimittaa Forsbyssä vaivaistalon muutettua sinne.

Samanaikaisesti voitiin ryhtyä toiseenkin yhtä tärkeään kuin kauan toivottuun järjestelyyn ei ainoastaan lastenkodin sisäisen järjestyksen parantamiseksi, vaan myös siellä vallitsevan tilanpuutteen poistamiseksi.

Lastenhoidontarkastajan esityksestä määräsi nimittäin vaivaishoitohallitus kokouksessaan lokakuun 7 päivänä, että kaikki siihen aikaan kodissa pienten lastensa kera hoidetut äidit — lukuunottamatta muutamia harvalukuisia, jotka valinnan jälkeen katsottiin sopiviksi jäämään sinne suorittamaan erinäisiä työtehtäviä — oli siirrettävä Forsbyhyn. Sen ohessa päätettiin, että vatedeskin ja kunnes muu järjestely voitiin aikaansaada, kaikki vaivaishoidon huostaan joutuvat äidit, joilla oli kahta vuotta nuorempia lapsia, otettaisiin Forsbyn vaivaistaloon, missä heille oli varattu eri osasto.

Kaikki muut vaivahoidon huolenpidon tarpeessa olevat lapset taas otettaisiin samoin kuin siihenkin asti lastenkotiin.

Suuria vaikeuksia on lastensairaalan puute tuottanut vaivahoitohallitukselle. Täyttäessään voimassa olevan vaivahoitoasetuksen 2 §:n mukaista laissa määrättyä elatusvelvollisuuttaan on vaivahoitohallituksen ollut pakko lastenkotiin hoidettavaksi ja ylläpidettäväksi ottaa ja siellä säilyttää asianmukaisen hoidon puutteessa olevia lapsia aivan siihen katsomatta, ovatko ne olleet terveitä vai sairaita. Lukemattomia yrityksiä on turhaan tehty sairaiden lasten sijoittamiseksi sairaaloihin saamaan tautinsa vaatimaa hoitoa, jommoista on ollut mahdoton antaa sen laatusessa lastenkodissa, kuin vaivahoitohallituksella on käytettävänä. Tuskin kuitenkaan on luultavaa, että tämä puute olisi mainittavasti vaikuttanut lastenkodin lasten kuolleisuuteen, joka elokuulla oli kokonaista 10 tapausta. Ajatellessa kuinka huonosti hoidettuja useimmat näistä lapsista ovat olleet ennen vaivahoitohallituksen huostaan tuloaan, mitä perintätauteja heillä on ollut, mitä äkillisiä vatsa- ja muita tauteja he ovat lastenkotiin tullessaan sairastaneet, näyttää luonnolliselta, että nämä lapset ovat paljon suuremmassa määrässä kuin terveet lapset olleet tuomittuja menehtymään, vaikkakin elämää olisi täysin järkiperaisella sairaalahoidolla eräissä tapauksissa voitu hiukan pitentää. Professorien W. Pippingin ja V. Sucksdorffin näiden kuolemantapausten johdosta toimittamasta kodin olojen tutkimuksesta ei käynyt selville mitään, mikä olisi antanut tukea sille oletukselle, että lisääntynyt kuolleisuus olisi aiheutunut huolimattomuudesta tai huonosta hoidosta. Yksimielisesti herrat Pipping ja Sucksdorff kuitenkin pitivät sopimattomana, että sairaita lapsia hoidetaan lastenkodissa, ja puolsivat sentähden ryhtymistä toimiin lastensairaalan aikaansaamiseksi. Kohta tämän jälkeen antoikin lastenhoidontarkastaja vaivahoitohallitukselle kirjoituksen, jossa m. m. esitettiin tämä vaatimus. Samanlaisen vaatimuksen teki samaan aikaan lastenkodin lääkäri.

Vaivahoitohallituksen terveydenhoitolautakunnalle syyskuun 20 päivänä osottaman kirjelmän johdosta teki lautakunta asiasta esityksen kaupunginvaltuustolle, joka sitten lokakuun 8 päivänä päätti viipymättä perustettavaksi väliaikaisen lastensairaalan. Siihen voitiin lokakuun 15 päivänä ottaa ensimmäiset potilaat, ja siitä lähtien on lastenkotiin saapuneet sairaita tai siellä sairastuneet lapset siirretty mainittuun sairaalaan, joka valitettavasti jo on osottautunut liian pieneksi.

Osottaakseen, miten lastenkotiin otettujen lasten hoito on toimitettu ja mitä vaikeuksia siinä on ollut voitettavana, katsoo vaivahoitohallitus olevan paneminen tähän kodin lääkärinä 1912 vuoden

loppuun toimineen tohtori Väinö Dahlbergin vuoden varrella tekemänsä muistoonpanojen pohjalla laatiman katsauksen Helsingin vaivahoitohallituksen lastenkodissa maaliskuu—joulukuulla 1912 valinneisiin terveydellisiin oloihin.

Katsaus vaivahoidon lastenkodin terveydellisiin oloihin maaliskuu—joulukuulla 1912.]

Sittenkun järjestetty päiväkirjanpito oli maaliskuun 1 päivästä 1912 otettu kodissa käytäntöön, on myös käynyt mahdolliseksi laatia tarkempaa tilastoa hoidokkien terveydentilasta, ja annetaan tässä siitä eräitä tietoja, jotka näyttävät tarjoovan mainittavampaa mielenkiintoa.

Vaikka ainoastaan yhden vuoden kokemuksesta saatu aineisto on verraten vähäinen, on kuitenkin yritetty tämän aineiston pohjalla selvittää erikseen aviollisten ja aviottomain sekä rintamaidolla ja keinollisella ravinnolla elätettyjen lasten terveydentilaa. Seuraavissa tilastotiedoissa on tätä jakoa mikäli mahdollista noudatettu.

Hoidokkiluvun vaihtelua lastenkodissa maaliskuun 1 ja joulukuun 31 päivän välisenä aikana valaisevat seuraavat numeroluvut:

Vastaanotettuja lapsia	157,	niistä pieniä	71
Poistettuja	123	”	59
Vuoteen 1913 jälellä olevia	34	”	12

Vastaanotetuista lapsista oli:

Aviollisia	37	23.6 %
Aviottomia	113	72.0 ”
Tuntematonta syntyperää	7	4.4 ”
<u>Yhteensä</u>		157 100.0 %

Semmoisesta vanhempain entisyydestä, minkä saattaa olettaa vaikuttavan lasten vastaiseen terveydentilaan, on saatu seuraavat tiedot (prosenttiluvut kohdistuvat ainoastaan niihin, joista tietoja on saatu):

Kunnollisia	7	5.4 %
Kuolleita	18	14.0 ”
Siveettömiä, alkoholisteja, rikoksesta vangittuja tai tuomittuja	21	16.3 ”
Kadonneita tai muutoin lapsensa hylänneitä	30	23.3 ”
Huolimattomia, likaisia tai pahansuisia	18	14.0 ”
Sukupuolitaudin saastuttamia	7	5.4 ”
Tuberkuloosia	6	4.6 ”
Muutoin kivullosia (tauti tuntematon)	22	17.0 ”
<u>Yhteensä</u>		129 100.0 %

Vastaanottotilaisuudessa vallitsevan terveydentilan sekä aviollisuuden ja aviottomuuden mukaan ryhmittivät lapset seuraavasti:

	Avioll. lapsia.	%.	Aviott. lapsia.	%.	Tuntemat. syntyperä.	%.	Yhteensä.	%.
Hyvä	15	40.5	32	28.3	1	14.3	48	30.6
Huono	22	59.5	81	71.7	6	85.7	109	69.4
Yhteensä	37	100.0	113	100.0	7	100.0	157	100.0

Tautien lukumäärän yhdistelmä antaa, kun moni lapsi samaan aikaan sairasti useita eri tauteja, seuraavan tuloksen:

	Lapsia.	Tauteja.	%.
Aviollisia lapsia	22	32	145.5
Aviottomia „	81	138	170.4
Tuntematon syntyperä	6	12	200.0
Kaikki	109	182	167.0

Tautien laatu ja lukumäärä eri ryhmissä näkyy seuraavasta yhdistelmästä:

Taudin laatu.	Avioll. lapsia.	Aviott. lapsia.	Tuntemat. synty- perä.	Yh- teensä.
Hengityselinten häiriöitä	3	21	1	25
Ruansulatuselinten häiriöitä	3	43	3	49
Riisitauti (rachitis)	6	15	2	23
Risatauti	4	8	2	14
Yleinen synnynnäinen heikkous	7	30	1	38
Ihotauteja	3	15	2	20
Muita tauteja	6	6	1	13
Yhteensä	32	138	12	182

Vallitsevina tauteina olivat: mahahäiriöt, yleinen heikkous, rintaviat ja riisi.

Viisi lasta, joissa epäiltiin olevan tuberkulosia, syystä että tavalliset tutkimusmenettelyt eivät antaneet varmaa tulosta, on Pirquetin menettelyä käyttämällä tutkittu Marian sairaalassa, jolloin 2 antoi myönteisen ja 3 kielteisen tuloksen. Kahdeksan lasta, joissa epäiltiin olevan kuppatautivikoja, on dermatologisella osastolla tutkittu Wassermannin menettelyä käyttämällä, jolloin 3 reageerasi myönteisesti ja 5 kielteisesti.

Huhtikuun 1 päivästä lähtien on lapset, jotka ovat oleskelleet kodissa kauemmin kuin vain muutaman päivän, tavallisesti punnittu joka toinen viikko, ja tässä esitetään lyhyesti ensimmäisen ja viimeisen punnituksen tulokset:

	Punnittuja lapsia.	Lapsia, joiden paino oli lisääntynyt. %.	Lapsia, joiden paino oli vähentynyt. %.	Lapsia, joiden paino oli ennallaan. %.
Aviolliset lapset	26	18	69	5 19
Aviottomat „	85	62	73	20 23.5
Tuntematon syntyperä	3	—	—	2 67
Kaikki	114	80	70	27 24
				7 6

Maaliskuun 1 ja joulukuun 31 päivän välisenä aikana Oulunkylän lastenkodissa hoidetuista 157 lapsesta oli vuoteen 1913 jälellä 34. Muut poistettiin, ja heidän terveydentilansa kodista poistuessa näkyi seuraavista numeroluvuista:

	Poistettuja lapsia.	% poistettujen lasten kokoluvesta.	% vastaanotettujen lasten kokoluvesta.
Terveinä	75	61.0	47.8
Parempina ¹⁾	18	14.6	11.5
Parantamattomina ..	7	5.7	4.4
Kuolleina	23	18.7	14.6
Yhteensä	123	100.0	78.3

Eri ryhmiin nähden olivat vastaavat numeroluvut:

	Avioll. lapsia.	%.	Aviott. lapsia.	%.	Tuntemat. syntyperä.	%.
Terveitä	22	59.5	50	44.3	3	42.8
Parempia	6	16.2	11	9.7	1	14.3
Parantamattomia	—	—	7	6.2	—	—
Kuolleita	3	8.1	18	15.9	2	28.6
Jälellä vuoteen 1913 ..	6	16.2	27	23.9	1	14.3
Yhteensä	37	100.0	113	100.0	7	100.0

Hoidokkien joukossa oli 71 n. s. rintalasta (1 vuotta nuorempia). Näistä olivat:

Imetettyjä	29	40.9 %.
Keinollisesti ruokittuja	37	52.1 „
Osin imetettyjä, osin keinollisesti ruokittuja	5	7.0 „
Yhteensä	71	100.0 %.

¹⁾ Riisitautiset lapset on luettu parempiin, vaikka olivatkin muutoin aivan terveitä.

Rintalasten terveydentila lastenkotiin tullessa käy selville seuraavista numeroluvuista:

	Imetetyjä lapsia.		Keinoll. ruokittuja lapsia.		Osin imetettyjä, osin keinoll. ruok. lapsia.		Yhteensä.	
		%.		%.		%.		%.
Hyvä	10	34.5	5	13.5	1	20.0	16	22.5
Huono . . .	19	65.5	32	86.5	4	80.0	55	77.5
Yhteensä	29	100.0	37	100.0	5	100.0	71	100.0

Ennen noudatetun periaatteen mukaan lukien oli tautien luku:

	Lapsia.	Tauteja.	%.
Imetetyissä lapsissa	19	22	115.8
Keinollisesti ruokituissa lapsissa	32	63	196.9
Osin imetetyissä, osin keinollisesti ruokituissa lapsissa	4	5	125.0
Kaikki	55	90	163.6

Alempana olevat numeroluvut osottavat rintalasten painon niiden tullessa lastenkotiin ja sieltä poistuessa:

	Punnittuja lapsia.	Lapsia, joiden paino lisääntyi.	%.	Lapsia, joiden paino väheni.	%.	Lapsia, joiden paino pysyi ennallaan.	%.
Imetetyt lapset	23	20	87.0	2	8.7	1	4.3
Keinollisesti ruokitut lapset	31	12	38.7	19	61.3	—	—
Osin imetetyt, osin keinollisesti ruokitut lapset	4	2	50.0	2	50.0	—	—
Kaikki	58	34	58.6	23	39.7	1	1.7

Pienten lasten terveydentila niiden poistuessa lastenkodista näkyy seuraavista numerotiedoista:

	Imetetyjä lapsia.	%.	Keinollisesti ruokittuja lapsia.	%.	Osin imetettyjä, osin keinoll. ruokittuja lapsia.	%.	Yhteensä lapsia.	% vas-taan- otettujen lasten koko luvusta.	% pois-tettujen lasten koko luvusta.
Terveitä	14	48.3	4	10.8	—	—	18	30.5	25.3
Parempia . . .	5	17.2	5	13.5	2	40.0	12	20.3	16.9
Parantamattomia	5	17.2	2	5.4	—	—	7	11.9	9.9
Kuolleita . . .	3	10.4	17	46.0	2	40.0	22	37.3	31.0
Jällellä vuoteen 1913	2	6.9	9	24.3	1	20.0	12	20.3	16.9
Yhteensä	29	100.0	37	100.0	5	100.0	71	120.3	100.0

Maaliskuun 1 ja joulukuun 31 päivän välisenä aikana vastaanotetuista 157 lapsesta kuoli vuoden varrella 23 (14.6 %). Lastenkotiin tullessaan oli 3 (13.0 %) näistä terveitä ja 20 (87.0 %) sairaita, sairastaen 38 tautia.

Kuolleista lapsista oli:

Avioliitossa syntyneitä	3	13.0 %.
Avioliiton ulkopuolella syntyneitä	18	78.3 „
Tuntematonta syntyperää.....	2	8.7 „
Yhteensä 23		100.0 %.

Miten sittemmin kuolleet rintalapsset oli ruokittu, näkyy seuraavasta:

Imetettyjä lapsia.....	3	13.6 %.
Keinollisesti ruokittuja lapsia.....	17	77.3 „
Osin imetettyjä, osin keinollisesti ruokittuja	2	9.1 „
Yhteensä 22		100.0 %.

Kuolleista pienistä lapsista väheni kahdenkymmenen paino lastenkodissa ollessa, jota vastoin yhden lapsen paino pysyi ennallaan.

Kuolemansyyt olivat:

Ripuli	8
Synnynnäinen heikkous	6
Tuberkulosi	6
Keuhkotulehdus	2
Syfiiliittinen vika	1
Yhteensä 23	

Suoranaiset
avustukset.

Suoranaista avustusta koteihinsa saaneista köyhistä oli:

	1912.	1911.	1910.	1909.	1908.
Henkilöitä, jotka 17 p:nä maaliskuuta 1879 annetun arm. asetuksen 2 §:n mukaan ehdottomasti olivat oikeutetut vaivaishoittoon	1,131	971	685	782	769
Puutteenalaisia henkilöjä, jotka eivät ehdottomasti olleet oikeutettuja vaivaishoittoon.....	631	563	594	492	497
Yhteensä	1,762	1,534	1,279	1,274	1,266

Helsingin kaupungin vaivahoidon kustannuksella hoidettiin vuonna 1912 alempana mainituissa laitoksissa tai turvakodeissa seuraava henkilömäärä:

Erinäisissä
laitoksissa
hoidetut.

Lapinlahden mielenvikaisten keskuslaitoksessa ..	6
Pitkäniemen " "	7
Niuvanniemen " "	3
Käkisalmen " turvalaitoksessa ..	14
Seilin " "	19
Räckhalsin kaatuvatautisten kodissa	8
Vaajasalon " hoitolaitoksessa	1
Helsingin sokeain miesten työkoulussa.....	2
Yhteensä	60

Vaivaistalosta erillään olevissa sairaaloissa Helsingin vaivahoidon kustannuksella hoidettujen henkilöiden lukumäärä oli:

Vaivaistalosta
erillään ole-
vissa sairaala-
loissa hoidetut.

	1912.	1911.	1910.	1909.	1908.
Yleisen sairaalan eri osastoilla.....	236	204	264	312	374
Muissa sairaaloissa	4	5	8	41	58
Yhteensä	240	209	272	353	432

Erinäisten vaivahoidolle lahjoitettujen, rahatoimikamarin hoitamien rahastojen korot on vaivahoitohallitus jakanut 84 henkilön kesken, jotka maksuosotuksilla ovat rahatoimikonttorista nostaneet heille myönnetty osuudet.

Lahjoitettujen
rahastojen
koroilla avus-
tetut.

Nämä korkovarot on jaettu seuraavan laskelman mukaan:

Helmikuussa 1912 korkoa:

Aleksandran rahastosta	Smk	200: --
Wilhelm Elgin rahastosta	"	609: 18
Gustaf Hanellin rahastosta.....	"	307: 50
Hedvig Charlotta Gripenbergin rahastosta	"	662: 35

Toukokuussa 1912 korkoa:

Carl Sierckenin rahastosta	"	165: 60
Gustava Katharina Brobergin y. m. rahastoista ..	"	857: 70

Lokakuussa 1912 korkoa:

Maria Bergmanin rahastosta	"	591: 39
----------------------------------	---	---------

Joulukuussa 1912 korkoa:

Adolf Fredrik Sierckin rahastosta	"	414: --
Elsa Maria Lampan rahastosta.....	"	616: 85
Lisette Gardbergin rahastosta	"	59: 15
W. J. E. Westzynthiuksen rahastosta.....	"	936: 70

Yhteensä Smk 5,419: 72

Erinäiset avustukset.

Niiden henkilöiden lukumäärä, joita kertomusvuoden eri kuukausina on avustettu ruokavaroilla (ruoka-annoksilla työväenböhryrkeittäistä), sekä niiden henkilöiden lukumäärä, jotka ovat saaneet lääkkeitä vaivaishoidon kustannuksella, näkyy taulusta 1.

Vaivaishoidon tulot ja menot.

Seuraava laskelma osoittaa vaivaishoidon tulot ja menot vuonna 1912:

	Smk.	piä.	Smk.	piä.
Tulot.				
Säästöä vuodelta 1911.....	—	—	834	27
Vaivaistalon hoidokkien tekemistä töistä	34	30		
Työlaitoksen ” ” ”	9,278	40		
Vaivaistalon maan tuotto	3,196	15		
Ylimääräistä tuloa vaivaistalon ruokalasta	736	70		
Korvausta köyhäin ylläpidosta	31,772	—	45,017	55
Korkoa ja osinkoa	—	—	253	96
Nostettu rahatoimikonttorista	—	—	1)634,325	25
Kaupungin laitosten hyväksymistä laskuista	—	—	7,007	66
Yhteensä Smk	—	—	687,438	69
Menot.				
<i>1. Vaivaishoito</i> hallitus.				
Palkkaukset.....	28,500	—		
Kaupungissa olevain kaitsijain ja vakinaisten maaseutuasiamiesten palkkiot	8,010	—		
Tarkastusmatkain korvaus	1,141	76	37,651	76
<i>2. a) Vaivaistalo.</i>				
Palkkaukset.....	26,873	24		
Vaatus	16,151	33		
Ruoka	52,225	78		
Lääkkeet	5,132	78		
Kalusto	9,168	40		
Polttopuut ja valaistus	22,978	01		
Hevosenrehu	2,242	16		
Korjaustyöt.....	668	70		
Sekalaiset menot	16,059	57	151,499	97
<i>b) Työlaitos.</i>				
Palkkaukset	4,780	—		
Polttopuut ja valaistus	417	88		
Ruoka	14,000	—		
Siirto	19,197	88	189,151	73

1) Rahatoimikonttorista on vuoden varrella nostettu kaikkiaan 635,000 markkaa, josta määrästä on palautettu Smk 674: 75.

	Smk.	p.ä.	Smk.	p.ä.
Siirto	19,197	88	189,151	73
Vaatetus	5,251	07		
Tarveaineet	16,826	72		
Kalusto ja työkalut	1,921	40		
Uutteruusrahat	2,625	—		
Sekalaiset menot	1,323	20	47,145	27
<i>c) Mielenvikaisten hoitolaitos.</i>				
Palkkaukset	21,810	—		
Vaatetus	8,669	73		
Ruoka	38,000	—		
Lääkkeet	3,228	20		
Kalusto	584	86		
Polttopuut ja valaistus	14,682	24		
Korjaustyöt	645	43		
Uutteruusrahat	315	—		
Sekalaiset menot	5,262	48	93,197	94
<i>3. Laitoksen ulkopuolella olevien köyhien avustaminen.</i>				
Elätteelleantokustannukset	98,134	74		
Sairaanhoitokustannukset	10,428	51		
Mielisairaiden hoitokustannukset	40,754	08		
Lääkkeet	12,510	75		
Suoranaisia avustuksia				
a) vaivahoitoon ehdottomasti oikeutetuille henkilöille	131,314	39		
b) puutteenalaisille, jotka eivät ehdottomasti ole oikeutettuja vaivahoitoon	43,218	—		
	174,532	39	336,360	47
<i>4. Sekalaista.</i>				
Hautauskuluja	1,872	30		
Tarverahoja	4,361	57		
Arvaamattomia menoja	7,499	66	13,733	53
Kustannuksia työ- ja vaivaistalon muutosta	—	—	2,463	85
Rekisteritoimiston menoja	—	—	4,999	99
Yhteensä menoja	—	—	687,052	78
Kassasäästö vuoteen 1913	—	—	385	91
Yhteensä Smk	—	—	687,438	69

Seuraava taulu osottaa määrärahain ja menojen välisen eron vuonna 1912:

	Määrä- rahat ¹⁾ .	Menot.	Määrä- rahoja ylitetty.	Määrä- rahoja säästynyt.
Palkkaukset	28,500	28,500	—	—
Kaitsijain palkkiot	8,500	8,010	—	490
Tarkastusmatkain korvaus	1,000	1,141 76	141 76	—
Vaivaistalo	¹⁾ 137,060	151,499 97	14,439 97	—
Työlaitos	¹⁾ 45,090	47,145 27	2,055 27	—
Mielenvikaisten hoitolaitos	118,910	93,197 94	—	25,712 06
Elätteelleantokustannukset	80,000	98,134 74	18,134 74	—
Sairaanhoitokustannukset	14,000	10,428 51	—	3,571 49
Mielisairaiden hoitokustannukset	46,000	40,754 08	—	5,245 92
Lääkkeet	12,000	12,510 75	510 75	—
Suoranaiset avustukset	160,000	174,532 39	14,532 39	—
Sekalaiset menot	9,500	13,733 53	4,233 53	—
Työ- ja vaivaistalon muutto- kulut	10,000	2,463 85	—	7,536 15
Rekisteritoimiston menot	5,000	4,999 99	—	— 01
Yhteensä Smk	675,560	687,052 78	54,048 41	42,555 63

1912 vuoden menosäännön mukaan oli vaivaishoitoa varten osotettu 656,460 markkaa, josta summasta kuitenkin kaupunkilähetys sai käytettäväkseen 13,000 markkaa työlaitostensa voimassapitoon. Vaivaishoidon menoja varten oli siis jällellä 643,460 markkaa, mihin lisäksi tuli vuodelta 1911 siirtynyt työ- ja vaivaistalon muuttokustannuksiin myönnetty nostamaton 10,000 markan määräraha. Kaupunginvaltuusto on kuitenkin vuonna 1912 tehtyjen anomusten johdosta myöntänyt seuraavat lisämäärärahat:

Helmikuun 27 päivänä 1912 vaivaistaloa varten ..	Smk 10,000: —
Kesäkuun 11 päivänä 1912 rekisteritoimistoa varten ..	„ 5,000: —
” ” ” ” uutta työ- ja vaivaistaloa varten (maksettavaksi työlaitoksen eri määrä- rahoista)	„ 7,100: —
	Smk 22,100: —

Niinkuin edellä olevasta, 1912 vuoden määrärahain ja menojen välisen erotuksen osottavasta taulusta näkyy, oli menoja Smk 687,052: 78, jota vastoin määrärahoja (lisämäärärahat lukuunotettuina) oli ainoastaan 675,560 markkaa. Menot ylittivät siis määrärahasumman kaikkiaan Smk:lla 11,492: 78. Samasta taulusta näkyy niinkään, että mielisairaiden hoitolaitoksen ynnä Greijuksen lisähoitolan vuosimäärärahasta on säästynyt Smk 25,712: 06, sen johdosta että kaikki vaivaistalossa hoidetut mielenvikaiset, työ- ja

¹⁾ Lisämäärärahat lukuunotettuina.

vaivaistalon lokakuun 1 päivänä siirtyessä Forsbyn tilan maalle Vanhaankaupunkiin rakennettuun uuteen laitokseen, jäivät Kivelän sairaalaan sekä että mielisairaiden hoito samaan aikaan asetettiin terveydenhoitolaitekunnan silmälläpidon alaiseksi ja kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan myönsi näiden ylläpitoon eri määrärahan vuoden viimeistä neljännestä varten. Sitä vastoin on useimmat muut vaivaishoidon määrärahat kaupunginvaltuuston luvalla ylitetty.

Vaivaishoidon hallinnosta selkoa tehdessä on myös otettava huomioon muiden kuntain ja yksityisten suorittamat apumaksut ja korvaukset sekä työ- ja vaivaistalon tulot. Kruunun vuodelta 1911 maksettavia korvauksia, joita maaliskuun 17 päivänä 1879 annetun arm. asetuksen 28 §:n perusteella on kruunulta haettu, ei vielä vuonna 1912 ole maksettu. Maksamatta ovat niinkään valtion korvaukset vuodelta 1910.

Kun tässä edellä luetelluista vaivaishoidon menoista, kaikkiaan Smk:sta 687,052: 78, vähennetään mainitut tuloerät Smk 45,017: 55, nähdään, että kunnan todelliset menot 1912 vuoden vaivaishoidosta olivat Smk 642,035: 23.

Lähinnä edellisinä vuosina nousivat vastaavat menot seuraaviin määriin:

1911	Smk	587,545: 83
1910	„	543,312: 14
1909	„	502,459: 11
1908	„	512,497: 93

Seuraava taulu osoittaa eri menojen välisen eron vuosina 1911 ja 1912:

	Menot.		Menot vuonna 1912 vuoteen 1911 verraten		
	1912.	1911.	lisäänty- neet.	vähenty- neet.	
Palkkaukset	28,500 —	21,000 —	7,500 —	—	—
Kaitsijain palkkiot	8,010 —	6,900 —	1,110 —	—	—
Tarkastusmatkain korvaus	1,141 76	1,002 —	139 76	—	—
Vaivaistalo	151,499 97	132,913 32	18,586 65	—	—
Työlaitos	47,145 27	34,452 71	12,692 56	—	—
Mielenvikaisten hoitolaitos	93,197 94	126,853 17	—	33,655	23
Elänteelleantokustannukset	98,134 74	80,741 92	17,392 82	—	—
Sairaanhoitokustannukset	10,428 51	7,214 03	3,214 48	—	—
Mielisairaiden hoitokustannukset	40,754 08	42,486 10	—	1,732	02
Lääkkeet	12,510 75	9,701 10	2,809 65	—	—
Suoranaiset avustukset	174,532 39	156,763 97	17,768 42	—	—
Sekalaiset menot	13,733 53	8,395 18	5,338 35	—	—
Työ- ja vaivaistalon muuttokulut	2,463 85	—	2,463 85	—	—
Rekisteritoimiston menot	4,999 99	—	4,999 99	—	—
Yhteensä Smk	687,052 78	628,423 50	94,016 53	35,387	25

Taulussa 2 annetaan erinäisiä tietoja vaivaishoidon ylläpitämisestä mielisairaista sekä taulussa 3 tietoja Sipoon mielisairaiden siirtolasta.

Henkilöjä, jotka vaivaishoitohallitus syystä tai toisesta on kutsuttanut tai tuottanut luokseen poliisin avulla, oli 198. Näistä otettiin työlaitokseen 61. Kuvernööriltä on anottu kuulutuksella etsittäväksi 37 huolimatonta perheenelättäjää.

Henkilöjä, joita toimitusjohtaja on vaivaishoitohallituksen puolesta poliisin pyynnöstä varottanut joutilaisuuden, kerjuun y. m. johdosta, oli 4,860, niistä 3,106 miestä ja 1,754 naista.

Kuvernöörin käsiteltäviksi suositeltiin 12 henkilöä eli 10 miestä ja 2 naista.

Työ- ja vaivaistalo.

Työ- ja vaivaistalon toiminnasta vuonna 1912 on sen johtaja antanut seuraavat tiedot:

Työ- ja vaivaistaloon otettuina on vuonna 1912 ollut kaikkiaan 1,449 henkilöä (1,386 vuonna 1911), niistä vaivaistaloon ja sen eri sairausosastoille 1,176 (1,148 vuonna 1911) ja työlaitokseen 273 (238 vuonna 1911).

Vaivaistaloon ja sen eri sairausosastoille otetuista 1,176 henkilöstä oli:

Miehiä	452
Naisia	540
Lapsia	184
	Yhteensä 1,176

Ikänsä mukaan ryhmittivät nämä seuraavasti:

10 vuotta nuorempia	171
10 ja 20 vuoden välillä	45
20 ” 30 ” ”	146
30 ” 40 ” ”	224
40 ” 50 ” ”	132
50 ” 60 ” ”	152
60 ” 70 ” ”	127
70 ” 80 ” ”	127
80 ” 90 ” ”	48
90 vuotta vanhempia	4
	Yhteensä 1,176

Näistä oli syntynyt:

Helsingissä	217
Muilla paikkakunnilla	959

Työlaitokseen otetuista 273 miehestä oli:

15 ja 20 vuoden välillä	10
20 ” 30 ” ”	35
30 ” 40 ” ”	63
40 ” 50 ” ”	57
50 ” 60 ” ”	57
60 ” 70 ” ”	35
70 ” 80 ” ”	15
80 ” 90 ” ”	1
<u>Yhteensä 273</u>	

Näistä oli syntynyt:

Helsingissä	74
Muilla paikkakunnilla	199

Koko määrästä 1,449:stä kuoli vuoden varrella 133 (132 vuonna 1911), joista oli:

Miehiä	62
Naisia	45
Lapsia	26
<u>Yhteensä 133</u>	

Suurin lukumäärä yhdellä kertaa laitoksessa olevia oli	812
Pienin lukumäärä	251
Koko vuoden keskimäärä	656

Laitoksessa hoidettujen mielisairaiden lukumäärä vuonna 1912 oli 565 (516 vuonna 1911), joista oli:

Miehiä	264
Naisia	301

Näistä hoidettiin mielisairaalassa 522 (473 vuonna 1911).

Elätteellä oli yksityisten henkilöiden luona maaseudulla 69, niistä:

Miehiä	11
Naisia	18
Lapsia	40

Näistä oli mielisairaita 11 miestä ja 18 naista. Edellä mainituista 69 elätteellä olevasta otettiin laitokseen takaisin 17, niistä 2 mielisairasta miestä ja 6 mielisairasta naista.

Muihin kuntiin kotiinlähetettyjä tai muiden kuntain asiamiesten pois ottamia oli 38, niistä:

Miehiä	13
Naisia	15
Lapsia	10

Laitoksen kirjoissa oli vuoden alussa 791 ja vuoden lopussa 343 hoidokkia.

Vuoden varrella vaivaistaloon ja sen eri osastoille otetut ovat olleet iäkkäitä, kivulloisia, raihnaisia taikka mielenvikaisia henkilöitä sekä turvattomia tai huonosti hoidettuja lapsia, joita viimeksi mainittuja on jonkun aikaa pidetty laitoksessa ja sitten annettu elänteelle yksityisiin, hyväksi tunnettuihin perheisiin, osin kaupunkiin ja osin maaseudulle, hoidettaviksi ja kasvatettaviksi.

Vaivaistaloon otettuja hoidokkeja on kykynsä mukaan käytetty työhön, mikä näkyy jo siitäkin, että suurimman osan kaikista uusista vuoden varrella tehdyistä vaatekappaleista ovat hoidokit valmistaneet, jota paitsi he niinkään ovat laitoksen vanhoja vaatekappaleita tarpeen mukaisesti pitäneet kunnossa. Vaivaistalon hoidokkien vuonna 1912 valmistamista uusista vaatekappaleista mainittakoon m. m. 1,300 lakanaa, 555 miehen ja 407 naisen paitaa, 340 pyyheliinaa, 225 röiijyä, 355 alushametta, 109 alusliiviä, 114 esiliinaa, 276 patjanpäällystä, 232 korvallisensuojusta, 149 naisen pukua, 47 pehmustettua päällysnuttua, 862 paria sukkia ja 503 korvallisempäällistä. Kaiken vaatteiden pesun, huoneiden puhtaanapidon y. m. ovat vaivaistalon hoidokit niinkään hoitaneet.

Tarkempia tietoja työlaitoksen toiminnasta vuonna 1912 saadaan tähän kertomukseen liitetystä taulusta 4. Kuitenkin on lisättävä, että vaivaistalossa vallinneen tilanpuutteen johdosta eräät henkilöt, jotka oikeastaan olisivat kuuluneet vaivaistaloon, ovat olleet lokakuun 1 päivään asti sijoitettuina työlaitokseen.

Vaivaistalon siirtyessä Forsbyhyn jätettiin Kivelän sairaalaan vaivaistalolle kuuluvaa omaisuutta noin 117,575 markan arvosta ynnä 25 sylvä halkoja, joiden arvo oli 2,900 markkaa, eli kaikkiaan omaisuutta 120,475 markan arvosta. Vanhan vaivaistalon palveluksessa oli 1 johtaja, 1 konttoriapulainen, 1 saarnaaja, 1 lääkäri, 1 emäntä, 2 tutkinnon käynnyttä ja 5 tutkinnon käymätöntä hoitajarta, 9 siivoojataria, 3 lastenhoitajataria ja 1 renki; työlaitoksen palveluksessa 1 kaitsija, 2 vahtimestaria ja 1 kirjuriapulainen; mieli-

sairaalan palveluksessa 1 ylihoitajatar, 24 nais- ja 7 mieshoitajaa ynnä 2 yövartijaa; Greijuksessa 1 ylihoitajatar, 3 naishoitajaa, 1 keittäjätär ja 1 astianpesijätär. Uuden vaivaistalon henkilökuntaan kuului 1 johtaja, 1 konttoriapulainen, 1 lääkäri, 1 saarnaaja, 1 varastonhoitaja, 1 emäntä, 1 ompelijatar, 4 hoitajatarta, 2 siivoojatar, 1 koneenkäyttäjää, 2 lämmittäjää, 1 pesunjohtajatar, 2 pesijätärtä, 1 emännöitsijä, 6 keittäjätärtä, 2 leipojatar, 1 renki, 1 puutarhatöiden johtaja; työlaitoksen palveluksessa oli 1 kaitsija, 4 vahtimestaria ja 1 kirjurinapulainen.

Keskikustannus kunkin aikuisen henkilön elatuksesta laitoksessa oli 45.58 penniä päivässä (44.08 pennin sijasta vuonna 1911).

Lähempiä tietoja ruuanpidosta työ- ja vaivaistalossa vuonna 1912 on taulussa 5.

Työ- ja vaivaistalon menot olivat vuonna 1912 kaikkiaan Smk 291,843: 18, vuonna 1911 Smk 294,219: 20.

Menoista tuli:

		1912.	1911.
Vaivaistalon osalle	Smk	151,499: 97	132,913: 32
Työlaitoksen „	„	47,145: 27	34,452: 71
Mielenvikaisten hoitolaitoksen osalle	„	93,197: 94	126,853: 17
	Smk	291,843: 18	294,219: 20

Hoitopäiviä oli vuonna 1912 kaikkiaan 240,269 (276,030 vuonna 1911), nimittäin:

		1912.	1911.
Vaivaistalossa	Smk	131,002: —	129,086: —
Työlaitoksessa	„	30,929: —	30,101: —
Mielenvikaisten hoitolaitoksessa	„	78,338: —	116,843: —
	Smk	240,269: —	276,030: —

Keskimääräinen kustannus hoitopäivää kohti oli:

		1912.	1911.
Vaivaistalossa	Smk	1: 16	1: 03
Työlaitoksessa	„	1: 52 ¹⁾	1: 15
Mielenvikaisten hoitolaitoksessa	„	1: 19	1: 09
Koko laitoksessa	„	1: 21	1: 07

Sairaalan ja mielenvikaisten hoitolaitoksen toiminnasta on työ- ja vaivaistalon lääkäri antanut seuraavia tietoja:

Sairaala ja mielenvikaisten hoitolaitos.

¹⁾ Työlaitoksesta ollutta tuloa lukuunottamatta (ks. taul. 4).

A. *Sairaala.*

	Miehiä.	Naisia.	Yhteensä.
Jälellä vuodelta 1911.....	49	46	95
Vastaanotettu vuoden varrella 1).....	245	105	350
Yhteensä	294	151	445
Poistettu: terveinä.....	16	6	22
„ parempina.....	40	15	55
„ parantamattomina.....	54	31	85
„ kuolleina.....	62	34	96
Jälellä vuoteen 1913.....	122	65	187
Yhteensä	294	151	445
Sairaanhoitopäiväin luku.....			41,094
Päivittäinen keskimääräinen potilasluku.....			112.3
Sairaanhoitopäiviä keskimäärin potilasta kohti.....			92.3
Poliklinisesti käsiteltyjä (lokakuun 1 päivään 1912).....			1,156

B. *Mielisairaiden hoitolaitos.*

	Miehiä.	Naisia.	Yhteensä.
Jälellä edelliseltä vuodelta.....	142	141	283
Vastaanotettuja vuonna 1912.....	109	130	239
Yhteensä	251	271	522
Poistettuja vuonna 1912.....	113	117	230
Jälellä vuoteen 1913.....	138	154	292
Yhteensä	251	271	522
Sairaanhoitopäiväin luku.....			103,257
Päivittäinen keskimääräinen potilasluku.....			282.1
Sairaanhoitopäiviä keskimäärin potilasta kohti.....			197.8

Kotipaikkansa mukaan, mikäli sitä on saatu selville, ryhmittäytyvät vuoden varrella laitokseen otetut potilaat seuraavasti:

1) Lukuunotettuina vaivaistalon poismuutossa lokakuun 1 päivänä 1912 jällelle jätetyt potilaat.

	Miehiä.	Naisia.	Yhteensä.
Helsinki	78	93	171
Muut Uudenmaan läänin paikkakunnat ...	4	2	6
Muut Suomen paikkakunnat	19	33	52
Suomen ulkopuoliset paikkakunnat	8	2	10
Yhteensä	109	130	239
Lapinlahden sairaalaan siirrettiin	—	2	2
„ sairaalasta otettiin	1	—	1
Greijuksen tylsämielisten naisten turvalaitok- sessa hoidettiin vuoden varrella	—	58	58
Suurin päivittäinen potilasluku	—	35	35
Sipooseen (ynnä rajakkaiseen Helsingin pitäjän Fastbölen kylään) sijoitettujen mielisairaiden koko luku	31	59	90
Näistä annettiin elätteelle vuonna 1912	11	18	29
Näistä otettiin takaisin	2	6	8
Kuoli	—	1	1
Poistettiin terveytyneinä ja parempina	4	6	10
Karkasi	1	—	1
Vuoteen 1913 oli jälellä:			
Sipoossa	24	44	68
Helsingin pitäjässä	—	2	2
Yhteensä	31	59	90

Taulu 1. Vaivahoitohallituksen

	Henkilöitä, jotka on																									
	Työ- ja vaivaistaloon.										Kunnan sairaaloihin.						Yleiseen sairaalaan.									
	Vaivais- taloon.			Sairaa- laan.		Mielisai- raalaan.		Työlätköseen, miehiä.			Marian sairaalaan ¹⁾ .			Kivelän sairaa- laan.			Yhteensä.		Sisätauti- osastolle.		Kirurgiselle osastolle.		Sisätauti- osastolle.		Yhteensä.	
	Miehiä.	Naisia.	Lapsia.	Miehiä.	Naisia.	Miehiä.	Naisia.	Miehiä.	Naisia.	Yhteensä.	Sisätauti- os.	Kirurgiselle os.	Kulutus- os.	Yleis- osastolle.	Mielenvikais- ten osastolle.	Yhteensä.	Sisätauti- osastolle.	Kirurgiselle osastolle.	Sisätauti- osastolle.	Yhteensä.	Yhteensä.	Yhteensä.	Yhteensä.			
Pääkanslia:																										
Tammikuu	4	1	9	—	—	—	2	3	19	65	6	8	—	—	79	4	—	—	2	—	2	1				
Helmikuu	6	6	1	3	3	—	—	5	24	54	3	3	—	—	60	4	2	—	2	—	1	4				
Maaliskuu	3	2	3	1	3	1	—	3	16	35	4	14	—	—	53	3	—	—	—	—	—	2				
Huhtikuu	3	—	10	—	2	—	1	2	18	44	8	4	—	—	56	3	—	—	—	—	—	—				
Toukokuu	1	3	1	—	—	—	—	1	6	63	4	—	—	—	67	4	—	1	—	—	—	1				
Kesäkuu	1	—	5	6	2	—	—	5	19	48	4	2	—	—	54	2	—	—	—	—	—	2				
Heinäkuu	6	1	9	4	2	1	—	3	26	55	4	7	—	—	66	3	—	3	—	—	—	1				
Elokuu	7	1	2	4	1	—	—	3	18	46	5	5	—	—	56	4	—	—	—	—	—	4				
Syyskuu	5	1	5	1	5	—	1	1	19	50	4	6	—	—	60	3	1	—	—	—	—	3				
Lokakuu	1	2	3	—	—	—	—	6	12	48	5	15	13	5	86	1	—	1	—	—	—	3				
Marraskuu	3	6	5	—	—	—	—	9	23	19	6	9	32	3	69	2	2	—	1	—	—	1				
Joulukuu	5	9	7	—	—	—	—	4	25	33	2	9	18	—	62	2	—	1	1	—	—	1				
Yhteensä	45	32	60	19	18	2	4	45	225	560	55	82	63	8	768	35	5	5	7	—	5	21				
Haarakanslia:																										
Tammikuu	4	9	12	1	1	9	11	11	58	49	8	7	—	—	64	1	—	3	1	1	—	3				
Helmikuu	2	12	8	1	3	8	8	14	56	39	4	7	—	—	50	—	2	1	1	2	—	2				
Maaliskuu	3	7	5	2	1	2	4	18	42	49	7	8	—	—	64	1	—	2	3	1	—	—				
Huhtikuu	3	7	7	3	—	6	6	8	40	35	4	1	—	—	40	1	—	—	1	4	2	1				
Toukokuu	5	8	11	5	2	9	12	8	60	33	8	3	—	—	44	2	3	2	—	1	—	3				
Kesäkuu	6	4	6	1	—	12	6	2	37	31	4	7	—	—	42	1	—	1	1	1	—	4				
Heinäkuu	2	8	15	3	2	7	7	8	52	35	5	7	—	—	47	1	2	3	1	5	—	5				
Elokuu	3	14	10	—	—	5	6	9	47	27	14	3	—	—	44	1	—	1	1	—	—	5				
Syyskuu	1	9	5	3	2	10	12	9	51	29	7	12	—	—	48	1	1	—	2	2	—	3				
Lokakuu	4	5	8	—	—	—	—	20	37	39	11	7	21	17	95	2	1	3	4	2	—	3				
Marraskuu	4	3	9	—	—	—	—	20	36	35	9	9	16	28	97	2	2	1	—	—	—	4				
Joulukuu	1	8	11	—	—	—	—	19	39	32	3	15	10	21	81	1	—	1	—	1	—	3				
Yhteensä	38	94	107	19	11	68	72	146	555	433	84	86	47	66	716	14	11	18	15	20	—	236				
Kaikkiaan	83	126	167	38	29	70	76	191	780	993	139	168	110	74	1,484	49	16	23	22	20	—	757				

¹⁾ Lukuunotettuina Humaliston ja Hesperian sairaalat sekä väliaikainen lastensairaala.

kansliain käsittelemät asiat vuonna 1912.

l ä h e t e t t y		Varattomuuden todistuksia annettu											Vainvaishoidon kustannuksella myönnettyjä				Erinäisiä hakemuksia eväyty.	Raha- ja erinäisiä muita asioita.	Yhteensä käsitellyjä asioita.			
laan.	Kaupungin muihin sairaaloihin.	Köyhäinasiainajaj. käyttäm. vart.	Eläkehakemusta varten.	Parantolaan pääsemiseksi.	Maksumtom. koulunk. saamiseksi.	Maksumtom. lääkäriinh. saamiseksi.	Vapautuksen saamiseksi			Yhteensä.	Ruokailupöytä.	Yömajailupöytä.	Yhteensä.	Hautauksia.	Lääkkeitä.	Yhteensä.						
	Prof. Engströmin klinik.	Diakonissalaitokseen.					Työnsäntä saantia varten tarpeellisen matkakadistuksen maksusta.	Kunnallisveroista.	Kirkollismaksuista.	Kruununveroista.												
4	13	—	—	—	17	2	—	2	4	55	3	—	1	84	2	—	149	4	155	59	1,245	1,654
1	14	—	—	—	15	1	1	1	2	27	—	—	1	48	3	1	133	7	144	55	1,423	1,768
2	7	—	—	—	18	7	2	—	6	5	3	—	1	42	4	1	141	7	153	38	948	1,257
1	4	—	—	—	20	2	—	2	2	6	—	—	1	31	1	1	131	7	140	29	1,158	1,436
1	7	—	—	—	22	1	2	5	2	1	1	10	3	47	5	—	97	5	102	10	1,105	1,344
4	4	—	—	—	12	—	2	1	3	3	—	—	2	23	4	1	94	7	106	19	996	1,221
1	8	1	—	—	17	1	—	—	1	—	—	—	1	3	2	—	122	5	129	16	1,071	1,340
8	—	—	—	—	16	3	4	4	—	—	—	—	—	27	—	—	78	4	82	16	1,089	1,296
4	11	1	1	—	16	5	3	18	1	1	5	5	2	56	—	—	113	4	117	10	1,120	1,395
3	8	—	—	—	16	7	—	—	—	34	9	1	1	67	2	—	132	6	140	22	1,258	1,593
5	11	—	—	—	15	8	—	2	3	1	16	—	1	46	—	—	137	8	145	6	1,286	1,586
5	—	—	—	—	12	3	—	—	—	4	2	2	4	27	1	1	126	12	140	9	1,402	1,670
22	100	2	1	—	196	40	14	33	24	103	64	27	20	521	19	5	1,453	76	1,553	289	14,101	17,560
2	11	—	—	—	13	—	—	1	9	59	—	—	3	85	5	2	291	3	301	21	843	1,383
8	—	—	—	—	4	1	—	—	5	25	—	—	—	35	—	—	300	3	303	49	1,002	1,503
7	—	—	—	—	13	1	—	—	—	—	—	—	—	14	—	—	344	9	353	23	829	1,332
1	10	—	—	—	13	—	—	—	6	—	—	—	—	19	1	1	267	6	275	13	838	1,235
3	14	—	—	—	6	1	—	1	—	—	—	2	—	10	—	—	209	8	217	14	675	1,034
5	13	1	—	—	10	1	—	2	—	—	—	—	—	13	—	—	162	4	166	6	651	929
2	19	—	—	—	2	—	1	—	2	—	—	—	3	8	—	—	185	5	190	8	600	924
8	—	—	—	—	10	—	—	—	8	—	—	—	—	19	—	—	189	5	194	33	639	984
6	15	—	—	—	15	1	—	7	—	—	—	—	—	23	—	—	174	8	182	14	714	1,047
15	—	—	—	—	9	2	—	—	2	—	28	—	—	32	1	1	193	6	201	19	797	1,196
1	10	—	—	—	9	4	—	1	4	—	7	—	—	25	—	—	211	2	213	13	784	1,178
6	—	—	—	—	6	—	—	—	—	5	—	1	1	13	3	—	224	12	239	14	963	1,355
20	136	1	—	—	101	11	1	12	36	89	35	3	8	296	10	4	2,749	71	2,834	227	9,335	14,100
42	236	3	1	—	297	51	15	45	60	192	99	30	28	817	29	9	4,202	147	4,387	516	23,436	31,660

Taulu 2. Helsingin kaupungin vaivaishoidon ylläpitämät mielisairaat henkilöt kymmenvuotiskaudella 1903—12.

V u o s i.	Helsingin kaupungin työ- ja vaivaistalon mielisairaaloissa hoidettuja.					Vaivaishoidon ylläpitämiä valtion laitoksissa.							Vaivaishoidon elätteelle antamia.		
	Vuoden alussa kirjoissa olevia.	Vuoden kuluessa vastaanotettuja.	Kaikkiaan vuoden kuluessa hoidettuja.	Vuoden kuluessa poistuneita.	Vuoden lopussa jäljellä olevia.	Lapinlahden keskuslaitoksessa.	Niuvanniemen keskuslaitoksessa.	Pitkänniemen keskuslaitoksessa.	Sellin turvalaitoksessa.	Käksälmen turvalaitoksessa.	Yhteensä.	Valtion laitoksista vaivaishoidon laitoksiin siirrettyjä.	Kaupunkim.	Maasudulle.	Yhteensä.
1903.....	119	90	209	80	129	28	4	14	17	20	83	13	9	78	87
1904.....	129	80	209	62	147	29	4	9	17	19	78	4	11	80	91
1905.....	147	109	256	91	165	25	3	12	18	17	75	7	12	91	103
1906.....	165	99	264	87	177	21	3	16	18	16	74	13	14	86	100
1907.....	177	160	337	126	211	24	2	17	19	16	78	2	16	97	113
1908.....	211	169	380	141	239	14	2	9	19	16	60	4	13	102	115
1909.....	239	150	389	133	256	12	2	6	19	14	53	2	9	98	107
1910.....	256	175	431	156	275	10	2	7	19	14	52	5	9	92	101
1911.....	275	198	473	190	283	10	2	7	19	14	52	8	10	100	110
1912.....	283	239	522	230	292	6	3	7	19	14	49	2	8	114	122

Taulu 3. Sipoon mielisairaiden siirtolassa hoidetut potilaat vuosina 1901—12.

V u o s i.	Vuoden alussa elätteellä olevia.	Vuoden varrella elätteelle annettuja.	Yhteensä.	P o i s t u n e i t a.						Vuoden lopussa elätteellä olevia.
				Mielisairaalaan takaisin otettuja.	Omaisset ortoneet hoitoonsa.	Kuolleita.	Karanteita.	Terveinä poistettuja.	Yhteensä.	
1901.....	—	19	19	—	—	—	—	—	—	19
1902.....	19	17	36	4	1	—	—	—	5	31
1903.....	31	19	50	7	2	1	1	—	11	39
1904.....	39	16	55	9	1	1	1	—	12	43
1905.....	43	13	56	10	—	2	—	—	12	44
1906.....	44	15	59	13	1	—	—	—	14	45
1907.....	45	17	62	10	1	—	—	3	14	48
1908.....	48	17	65	10	—	—	2	1	13	52
1909.....	52	8	60	1	2	2	—	—	5	55
1910.....	55	9	64	4	2	3	—	—	9	55
1911.....	55	18	73	2	—	3	—	7	12	61
1912.....	61	29	90	8	—	1	1	10	20	70

Taulu 4. Helsingin kaupungin miesten työlaitoksen toiminta vuonna 1912.

	Tulot hoidokkien päivätöistä, tarveaineet lukuun- otettuina.					Päivä- töiden luku.	Keski- arvo päi- vätyötä kohti.	M e n o t.	Smk.
	Vieraita töitä.	Työlaitok- seen teh- tyjä töitä.	Vaivais- taloon teh- tyjä töitä.	Mielisai- raalalle tehtyjä töitä.	Yhteensä.				
Sepäntöyöpaja	2,787 60	1,755 20	6,128 30	425 15	11,096 25	1,478	7 51	Palkat	4,780 —
Suutarintöyöpaja	1) 3,814 —	561 25	1,546 65	696 30	6,618 20	4,299	1 54	Polttopuut ja valo	417 88
Räätälintöyöpaja	100 75	512 75	577 65	134 75	1,325 90	1,145	1 16	Ruoka	14,000 —
Puusepäntöyöpaja	3,290 65	1,138 75	4,333 60	620 20	9,383 20	2,561	3 66	Vaatetuskulut	5,251 07
Maalarintöyöpaja	623 60	2,576 35	2,011 70	1,073 10	6,284 75	1,451	4 33	Tarveaineet	16,826 72
Kirjansitojan töitä	280 35	— —	8 50	— —	288 85	211	1 37	Kalusto ja työkalut	1,921 40
Sekalaisia töitä	1,024 75	75 30	8,712 10	1,586 40	11,398 55	13,868	— 82	Uutteruusrahat	2,625 —
								Sekalaiset menot	1,323 20
	Yhteensä ²⁾ 11,921 70	6,619 60	23,318 50	4,535 90	46,395 70	25,013	1 85	Yhteensä	47,145 27

Menoja .....

Tuloja .....

Vajaus Smk 749:57, jaettuna 30,929 elatuspäivälle antaa tulokseksi 2.42 penniä kutakin elatuspäivää kohti.

1) Kaupungin kansakouluihin on toimitettu 480 paria nahkajalkineita, arvoltaan Smk 2,742:50, josta summasta on kertynyt käteistä Smk 1,062:50. — 2) Tästä on kertynyt käteistä Smk 9,278:40; kaupungin kansakoulujen maksettavaksi on pantu Smk 1,680:—, ja vuoteen 1913 on maksamatta Smk 963:30.

Taulu 5. Helsingin kaupungin työ- ja vaivaistalon ruuanpitoon toimitetut, ostetut ja laitoksen maa-alueelta korjatut tuotteet vuonna 1912.

	Maitoa.	Ruis- jauhoja.	Lesti- jauhoja.	Puuro- jauhoja.	Vehni- jauhoja.	Suurimoja.			Lihaa.	Herneitä.	Silkoja.	Perunnotta.	Silavaa.	Suola- silakkaa.	Voita.	Kaahin- kupuja.	Lantuja.	Porkkan.	Maitoa.	Smk.	
						Ohra-	Kaura-	Tattari-													
						hl.	hl.	kg.													
Säästöä vuodelta 1911	—	1,275	325	150	115	3.5	4	100	10	4.5	72	1,138	250	6,300	—	—	9	23	120	10,411	02
Osin toimitettu, osin ostettu vuonna 1912	238,786	62,307	19,320	1,700	6,064	89	126	2,900	25,898.3	130.5	—	1,842.92	53,782.3	2,010	2,703.9	—	1	—	4,094	96,329	72
Sekalaisia vähäisiä elintarpeita ja ylimääräistä kestitystä vuoden varrella	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5,351	02
Korjattu vaivaistalolla v. 1912.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4,000	15	17	—	562	—
S:n sekalais. vihanneks.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	60	—
Ruuanpitoon käytetty Emännöitsijän ja 6 palvelijattaren palkkaukset	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	66	—	—	—	—	—	—	—	—	2,406	—
Yhteensä	238,786	63,582	19,645	1,850	6,179	92.5	130	3,000	25,908.3	135	6	2,980.92	54,032.3	8,310	2,703.9	4,000	25	40	4,214	117,664	80
Siittämällä tullut lisää porsaita	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	74	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vähenee myytyjen sikain sekä jätteiden ja kahvin hinta	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	—	—	—	—	—	—	—	—	3,932	85
Yhteensä Smk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	113,731	95
Säästö vuoteen 1913	—	—	—	—	—	1.5	2	80	—	60	50	—	—	1,560	—	—	—	—	—	4,220	54
Yhteensä Smk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	109,511	41

Muist.: Vuonna 1912 jaettiin kaikkiaan 240,269 täyttä päiväannosta seuraavasti:

Työ- ja vaivaistalossa	131,002
Työlaitoksessa	30,929
Mielenvikaisten hoitolaitoksessa	78,338
	240,269

Täyden päiväannoksen kustannus oli koko laitoksessa 45.58 p:iä.

VI. Kasvatuslautakunta.

Kasvatuslautakunnan kertomus vuodelta 1912 ¹⁾ oli seuraavaa sisällystä:

Kasvatuslautakuntaan ovat vuonna 1912 kuuluneet pankinjohtaja Karl W. Saurén, puheenjohtajana, aistivalliskoulutarkastaja V. Forsius, varapuheenjohtajana, sekä vapaaherra Emil Cedercreutz, neiti Bertha von Nandelstadh ja protokollasihteeri Osk. Zitting, jäseninä, ynnä vaivahoitohallituksen edustajana vapaaherratar A. af Schultén osan vuotta sekä, sittenkun hänet ulkomaanmatkan johdosta oli lautakunnan jäsenyydestä vapautettu, ent. kuvernööri I. Gordie. Herrat Saurén ja Forsius, joiden vuoro oli vuoden lopussa lautakunnasta erota, olivat pyytäneet, ettei heitä täydennysvaalissa otettaisi huomioon, ja valittiin heidän sijaansa jäseniksi kirkkoherra K. W. Hurmerinta ja professori O. Tarjanne.

Lautakunnan jäsenet.

Lautakunnan sihteerinä toimi filosofianmaisteri Henrik Ståhl, talouden- ja kassanhoitajana herra Frans Rosendahl.

Helsingin kasvatuslautakunta asetettiin kaupunginvaltuuston helmikuun 7 päivänä 1899 tekemän päätöksen johdosta, jolloin sille niinikään annettiin lyhykäinen johtosääntö, johon myöhemmin marraskuun 12 päivänä 1901 tehtiin muutoksia, jotta se lautakunnan kokoonpanoon nähden pitäisi yhtä yleisen kansakouluasetuksen kanssa. Kasvatuslautakunnan toiminta vuonna 1912 on pääasiassa jatkunut saman suunnitelman mukaan kuin edellisenäkin vuonna.

Lautakunta kokoontui vuoden varrella 12 kertaa ja käsitteli silloin 238 pöytäkirjaan kirjetettua asiaa. Vähemmän tärkeät asiat on juoksevina ratkaissut puheenjohtaja sihteerin esityksestä, mutta jos ne ovat olleet sen arvoisia, että niiden vaatimat toimenpiteet on katsottu olevan kirjetettava pöytäkirjaan, on ne lähinnä seuraavassa kokouksessa ilmoitettu hyväksyttäväiksi. Vuoden kuluessa lähetettyjen kirjelmäin luku oli 205, vähemmän tärkeitä, konseptikirjaan kirjottamattomia lukuunottamatta.

Lautakunnan toiminta.

¹⁾ Kertomusta seuranneita taulutietoja ei ole tässä julkaistu.

Poikain vastaanottokodin perustaminen.

Siihen nähden että Helsingissä jo kauan oli todettu tarpeelliseksi vastaanottokoti, jossa lautakunnan huostaansa ottamille lapsille ei ainoastaan voitaisi valmistaa ensimmäistä olosijaa, vaan lisäksi jonkin aikaa heitä pitää lähemmin silmällä heidän yksilöllisten ominaisuuksiensa ja mahdollisten henkisten puutteellisuuksiensa ja viallisuuksiensa selville saamiseksi, teki lautakunta helmikuun 7 päivänä 1912 kaupunginvaltuustolle esityksen tuollaisen 12 pojalle aiotun vastaanottokodin perustamisesta, ja myöntyi valtuusto tähän esitykseen seuraavan syyskuun 24 päivänä, jolloin tarpeellisiin perustamiskustannuksiin sekä laitoksen voimassapitoon vuonna 1913 osotettiin kaikkiaan 23,600 markkaa. Huoneisto vastaanottokodille vuokrattiin kaupunkilähetyksen talosta Perämieskadun 13:sta, ja kodin johtajaksi siirrettiin omasta pyynnöstään Bengtsårin kasvatustalautoksen johtaja T. Vaarala.

Vastaanottokodin perustaminen lautakunnan huostaansa ottamia tyttöjä varten on sitä vastoin voitu jättää toistaiseksi, kaupunkilähetyksen kanssa kun on tehty sopimus näiden tyttöjen ottamisesta yhdistyksen lastenkotiin silmällä pidettäväksi edellä mainituissa kohdin, jommoinen silmälläpito kuitenkin, sikäli kuin siihen tarvitaan lääkärin myötävaikutusta, lautakunnan poikakotia varten asetetun lääkärin tulee toimittaa.

Bengtsårin kasvatustalautoksen johtajan palkankorotus.

Sittenkun Bengtsårin kasvatustalautoksen johtajan virka johtaja Vaaralan siirrettyä edellä mainittuun toimeen oli joutunut avonaiseksi, teki lautakunta, kun virkaa avonaiseksi julistettaessa oli varsin vähän luultavaa, että siihen voitaisiin saada täysin päteviä hakijoita vahvistetun vuosirahansäännön mukaan virasta maksettavalla palkalla, kirjelmässä kaupunginvaltuustolle lokakuun 30 päivältä 1912 esityksen tämän toimihenkilön rahapalkan korottamisesta 3,500 markasta 5,000 markkaan vuodessa, ja myöntyi kaupunginvaltuusto tähän esitykseen marraskuun 12 päivänä samaa vuotta.

Kasvatustalautoksen hoidon valvonta.

Kirjelmässä tammikuun 19 päivältä 1912 oli kasvatustalautakunta terveydenhoitotalautakunnalta anonut, että viimeksi mainittu, siihen nähden että oli tietämätöntä, milloin laadittu uuden terveydenhoitojärjestyksen ehdotus siinä olevine määräyksineen kasvatustalautoksen silmälläpidosta voi saada lopullisen vahvistuksen, tästä ehdotuksesta murtaisi erilleen kasvatustalautoksen silmälläpitoa koskevat määräykset ja heti lähettäisi nämä vahvistettaviksi sillä tavoin kuin nykyään voimassa olevaan kasvatustalautoksen sääntöön nähden ennen oli tehty. Kasvatustalautakunnan kirjelmän oheen oli niinkään pantu ehdotus eräiksi muutoksiksi terveydenhoitotalautakunnan laatimaan sääntöehdotukseen, jotka muutokset kasvatustalautakunnan kokemuksen mukaan näyttivät olojen vaatimilta. Esityksen johdosta asetettiin komitea, jossa kasvatustalautakuntakin tuli edustetuksi, ja komitean

laatima mietintö, jossa asiaa on käsitelty koko laajuudessaan, on lähetetty kaupunginvaltuustolle, joka taas on antanut sen uuden komitean käsiteltäväksi.

Kirjelmässä huhtikuun 9 päivältä 1912 oli kasvatustalautakunta esittänyt, että vaivahoitohallitus tavallisia kuukausiavustuksia myöntäessään nimenomaan, samoin kuin vaivahoidon elättämiin alaikäisiin nähden oli määrätty, panisi ehdoksi, että näiden avunsaajain lasten tulee, jos ovat täyttäneet 4 tai 7 vuotta, säännöllisesti käydä kansanlastentarhaa tai kansakoulua, sekä niinkään valvoisi, että tätä noudatettiin. Kirjelmässä saman kuukauden 15 päivältä vaivahoitohallitus ilmoitti havainneensa esityksen erittäin huomiota ansaitsevaksi sekä antaneensa toimitusjohtajansa ja väliaikaisen ylitarkastajan tehtäväksi laatia ehdotuksen tuollaisen valvonnan järjestämiseksi.

Kuukausiapurahaa saavain vanhempain alaikäisten lasten koulunkäynnin valvonta.

Kasvatustalautakunnan kokouksessa kesäkuun 27 päivänä 1912 pidettäväksi päätetty kasvatustalautosten toimihenkilöjen yleinen opettajakokous pidettiin Helsingissä lokakuun 28 ja 29 päivänä, jossa tilaisuudessa keskusteluja johti maamme suojeluskasvatuksen v. t. tarkastaja. Kokouksen yhteydessä toimeenpantiin 28 päivän illalla yleinen keskustelukokous, johon oli kutsuttu niiden kaupungin hallitusten ja lautakuntain sekä armeliaisuusyhdistysten ja muiden liittymäin edustajia, joiden toiminta kosketti kasvatustalautakunnan työalaan. Kokouksen asiakirjain painatukseen on kaupunginvaltuusto lautakunnan pyynnöstä myöntänyt tarpeellisen määrärahan.

Opettaja-kokous.

Keskusteltaessa edellä mainitun opettajakokouksen ohjelmassa olevaa kysymystä kaupungin kasvatustalautosten oppilaiden ruumiillisesta hoidosta lausuivat kaikkien talautosten johtajat ja johtajattaret toivottavaksi, että lääkäri saisi tarkoin tutkia kaikki nämä oppilaat, ja esitettiin tällöin semmoisia tosiasioita, että kasvatustalautakuntakin havaitsi suotavaksi, että näiden talautosten oppilaat mahdollisimman pian saatettaisiin tuollaisen tarkastuksen alaisiksi. Kirjelmässä kaupunginvaltuustolle joulukuun 14 päivältä 1912 kasvatustalautakunta sentähden teki esityksen tarpeellisen määrärahan myöntämisestä lääkärintutkimuksen kustantamiseen, ja saman kuukauden 30 päivänä kaupunginvaltuusto myöntyi esitykseen.

Kasvatustalautosten oppilaiden lääkärintarkastus.

Kuluneenakin vuonna on kasvatustalautakunta 5 tapauksessa ainoastaan holhouslautakunnan ja raastuvanoikeuden myötävaikutuksella voinut saada hoitoonsa lapsia, joiden vanhemmat olivat sellaista toimenpidettä vastustaneet. Sihteerin huolena oleva holhoojantoini on siten lisääntynyt 70 tapaukseksi, käsittäen yhteensä 117 lasta, joista kuitenkin osa jo on lakannut nauttimasta lautakunnan huolenpitoa. Yhdessä tuollaisessa kasvatustalautakunnan aloitteesta vireille pannussa holhousasiassa ei raastuvanoikeus ole

Holhousasioita.

katsonut olevan syytä ottaa vanhemmilta pois lastensa kasvatusoikeutta, ja eräässä toisessa tapauksessa määrättiin lautakunnan sihteeri holhoojaksi tarvitsematta lapsia ottaa lautakunnan hoitoon.

Tilastotietoja kasvatustalautakunnan hoidettavina vuonna 1912 olleista lapsista.

Kasvatustalautakunnan hoidon ja silmälläpidon alaisina oli 1912 vuoden alussa 233 lasta eli 158 poikaa ja 75 tyttöä. Vuoden varrella otettiin hoidettaviksi 39 poikaa ja 11 tyttöä, jota vastoin saman ajan kuluessa 21 poikaa ja 1 tyttö lakkasi nauttimasta lautakunnan huolenpitoa. Vuonna 1912 on siten kaikkiaan 283 lasta ollut lautakunnan huollettavina, ja näistä oli vuoden päättyessä jällellä 176 poikaa ja 85 tyttöä eli yhteensä 261 lasta.

Edellä mainituista 283 lapsesta oli 114:lla ruotsi ja 168:lla suomi sekä yhdellä muu kieli äidinkielenään.

Vuoden varrella hoidettaviksi otetuista 50 lapsesta oli yksi 7 vuotta nuorempi, 2 oli täyttänyt 7 vuotta, 1 täyttänyt 8 vuotta, 3 täyttänyt 9 vuotta, 16 täyttänyt 10 vuotta, 10 täyttänyt 11 vuotta, 6 täyttänyt 12 vuotta, 7 täyttänyt 13 vuotta ja 2 täyttänyt 14 vuotta, kun taas 2 oli 14 vuotta vanhempaa.

Kaikista koko vuoden tai jonkin sen osan lautakunnan huollettavina olleista 283 lapsesta oli yksi 7 vuotta nuorempi, 4 oli täyttänyt 7 vuotta, 5 täyttänyt 8 vuotta, 19 täyttänyt 9 vuotta, 22 täyttänyt 10 vuotta, 32 täyttänyt 11 vuotta, 41 täyttänyt 12 vuotta, 37 täyttänyt 13 vuotta, 39 täyttänyt 14 vuotta, 44 täyttänyt 15 vuotta, 25 täyttänyt 16 vuotta, 9 täyttänyt 17 vuotta ja 5 täyttänyt 18 vuotta.

Edellä mainituista 283 hoidokista oli 3 entisten kauppiaiden y. m. s., 21 pienempäin ammatinharjoittajain, vahtimestarien y. m. s., 42 tehdastyöläisten sekä 217 sellaisten työntekijäin lapsia, joiden ammattitaitoa ei ollut ilmoitettu.

Hoidettaviksi otetuista kouluikäisistä lapsista oli 144 keskeyttänyt koulunkäyntinsä ennen aikojaan tahi ei ollut ensinkään käynyt koulua; 60 lapsessa oli ilmeisesti huomattavana sukuhuononemista; avioliitossa oli syntynyt 201 ja avioliiton ulkopuolella 82 lasta. Hoidettaviksi otettaessa oli 86 lapsella molemmat vanhempansa elossa, 82 oli varhain kadottanut isänsä ja 60 äitinsä. Isintimä oli 18 lapsella ja emintimä 12 lapsella, tässä ottamatta huomioon niitä lukuisia tapauksia, jolloin isä tai äiti julkisesti elivät salayhteydessä. Jompikumpi vanhemmista tai molemmat olivat rikoksesta rangaistuja 23 tapauksessa, suuressa määrin juoppouteen vajonneita 92 tapauksessa, ja mainittava köyhyys vallitsi lasten kodeissa 173 tapauksessa.

Kaupungin kasvatustalautokset ja koulusiirtolat.

Vuonna 1912 on kaupunki pitänyt voimassa seuraavia kasvatustalautoksia ja koulusiirtoloja, joiden ohjesääntö on lisäyksenä kaupungin kansakouluohjesääntöön asianmukaisesti vahvistettu marraskuun 12 päivänä 1901.

Bromarvin Bengtsårin kasvatustalautos perustettiin vuonna 1909

ja on aiottu sekä ruotsia että suomea puhuvia poikia varten, jotka on jaettu koulu- ja työosastolle. Laitoksen palveluksessa on, paitsi johtajaa, kaksi opettajaa, emäntä, emännän apulainen, leipuri, puutarhuri, pehtori, karjakko, puuseppä, seppä, räätäli, suutari ja lämmittäjä, joka viimeksi mainittu kesäisin toimii kalastajana.

Lohjan Outamon kasvatustalokunta avattiin vuonna 1903 Vanajan pitäjässä ja muutettiin Lohjalle vuonna 1911. Se on aiottu suomea puhuvia tyttöjä varten ja siinä palvelee, paitsi johtajatar, apulaisopettajatar ja emäntä.

Finbyn Aisbölen kasvatustalokunta perustettiin vuonna 1906, muutettiin Kemiöstä Finbyhyn vuonna 1911 ja on, samoin kuin molemmat ensinmainitutkin, oppilasasumalaitoksella varustettu. Se on aiottu ruotsia puhuvia tyttöjä varten ja sen henkilökuntaan kuuluu johtajatar, apulaisopettajatar ja emäntä.

Sipoon Paipisten koulusiirtola perustettiin vuonna 1900 ja on aiottu ruotsia puhuvia poikia varten. Paitsi johtajaa on sen palveluksessa räätälin- ja suutarinammattin tuntiopettajiä.

Nummen Tavolan koulusiirtola avattiin vuonna 1900 ja on aiottu suomea puhuvia poikia varten. Opettajahenkilökunta on samanlainen kuin edellisessä laitoksessa.

Lohjan Karstun koulusiirtola perustettiin vuonna 1902 suomea puhuvia poikia varten. Opettajahenkilökunta on samanlainen kuin Sipoon siirtolassa.

Porvoon pitäjän Laversin koulusiirtola perustettiin vuonna 1904 ja on aiottu ruotsia puhuvia poikia varten. Opettajahenkilökunta on samanlainen kuin Sipoon siirtolassa.

Vihdin Vanjoen koulusiirtola perustettiin vuonna 1905 Sammattiin ja muutettiin Vihtiin vuonna 1909. Se on aiottu etusijassa suomea puhuvia, alemman kansakoulun ikä- ja kehitysasteella olevia poikia varten, mutta siinä on myös ylemmän kansakoulun I luokkaa vastaava osasto. Siirtolan palveluksessa on johtaja ja apulaisopettajatar.

Porvoon pitäjän Vekkosken koulusiirtola avattiin vuonna 1906 ja on aiottu ruotsia puhuvia, alemman kansakoulun ikä- ja kehitysasteella olevia poikia varten. Sitä hoitaa johtaja.

Finbyn Aisbölen laitoksen johtajatar on syyskuulla nauttinut virkavapautta kivulloisuuden tähden, ja hänen tehtäviään on sinä aikana hoitanut v. t. apulaisopettajatar H. M. Wallsténs.

Kaikki edellä luetellut kasvatustalokset ja koulusiirtolat ovat koulunpitoon nähden pääasiassa kaupungin kansakoulujen veroiset, ja on niissä mikäli mahdollista opetusta annettu niinkään kansakouluille vahvistettujen lukukaavain mukaisesti.

Yksityisiin koteihin elättele annettujen hoidokkiensa opetuksesta on lautakunta niinkään koettanut parhaansa mukaan pitää huolta hankkimalla heille tilaisuuden käydä kansakoulua asianomaisissa maalaiskunnissa.

Samoin kuin aikaisemmin on myöskin vuonna 1912 eräille kasvatuslaitoksista päässeille oppilaille hankittu tilaisuus käydä sopivia jatko- ja ammattikouluja, ja on lautakunta tarkoitusta varten osotetuista varoista suorittanut tästä johtuvat kustannukset, mikäli niitä on ollut.

Rippikouluikäisille hoidokeille on kustannettu yksityistä rippikouluopetusta, elleivät he ole voineet käydä yleistä rippikoulua niissä seurakunnissa, joissa asianomaiset kasvatuslaitokset sijaitsevat.

Useimpiin lautakunnan hoidokkeihin nähden on kuluneenakin vuonna voitu todeta, että heidän käytöksensä ei ole antanut aihetta painaviin muistutuksiin. Eräät Bengtsärin kasvatuslaitoksen oppilaat ovat kuitenkin saattaneet itsensä syypäiksi törkeänlaisiin kurinpidollisiin hairahduksiin, ja karkausyrityksiä on sattunut.

Hoidettaviksi otettujen lasten terveydentila on ylipäätään ollut hyvä; sairaalahoidon tarpeessa olevat on tuotu Helsinkiin, elleivät ole voineet saada tarpeellista hoitoa lähimmässä kunnan sairaalassa.

Kun kasvatuslaitoksista eronneista oppilaista ei saavu lautakunnalle ilmoituksia näiden lakattua nauttimasta lautakunnan huolenpitoa, on mahdotonta heistä antaa luotettavia tietoja. Mikäli kasvatuslautakunnan tietoon on tullut, ovat kuitenkin useimmat pojat, senkin jälkeen kun ovat lakanneet olemasta lautakunnan silmälläpidon alaisina, yleensä käyttäytyneet hyvin ja elättäneet itsensä kunnollisella työllä, jota vastoin muista ja erittäinkin laitoksista päässeistä tytöistä varsin moni on lisännyt pääkaupungin kaduilla liikkuvia joutilaiden joukkoja. Jotkut on niinkään tuomittu rikoksista, ja eräitä tyttöjä on käsitelty irtolaisuuden johdosta.

Bengtsärin
maatila.

Päätöksellä helmikuun 25 päivästä 1908 on kaupunginvaltuusto antanut Bengtsärin maatilan taloudellisen hallinnon kasvatuslautakunnan hoidettavaksi tilalle sijoitetun kasvatuslaitoksen johtajan välityksellä, kuitenkin niin että kysymykset laitoksessa tarpeellisiksi havaituista rakennustöistä valmistelee rahatoimikamari yksissä neuvoin kasvatuslautakunnan ja rakennuskonttorin kanssa.

Vuonna 1912 on kolmena kesänä rakenteilla ollut uusi talousrakennus valmistunut ja saatu käytettäväksi tarkoitukseensa. Uusi sikala, jota varten oli pantu määräraha 1912 vuoden menosääntöön, ei sitä vastoin vielä ole valmistunut.

Kaupunginvaltuuston joulukuun 30 päivänä 1911 budjetinkäsittelyn yhteydessä tekemän päätöksen johdosta on kasvatustalokunta 1912 vuoden alusta lähtien käsitellyt kysymykset kunnan kustantaman opetuksen hankkimisesta varattomille, tylsämielisille, kuuromykille, sokeille sekä raajarikkaisille ja kaatuvatautisille lapsille heille sopivissa kouluissa.

Varattomien, tylsämielisten, aistiviallisten ja raajarikkaiten lasten opetus.

VII. Sedmigradskyn pientenlastenkoulu ja Marian turvakoti.

Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian turvakodin kertomus vuodelta 1912 oli seuraavaa sisällystä:

Eräiden yhteensattuneiden asianhaarain johdosta täytyi pientenlastenkoulujen toimintaa vuonna 1912 jossain määrin supistaa. Niinpä oli Kallion Neljännen linjan varrella sijaitseva Sedmigradskyn pientenlastenkoulun haaraosasto suljettuna koko syyslukukauden.

Syynä tähän oli, että jo edellisessä vuosikertomuksessa mainittu kansakoulujohtokunnan päätös lunastaa mainittua pientenlastenkoulua varten saman linjan varrelle rakennettu kaksikerroksinen rakennus kesäkuun 1 päivänä pantiin täytäntöön, jolloin pientenlastenkoululle uskottujen miesten toimittaman arvion mukaan maksettiin rakennuksesta 41,000 markan lunastushinta.

Yritykset sittemmin saada koululle sopiva huoneisto kohtuullisin ehdoin jäivät tuloksettomiksi, erittäinkin kun haluttiin vuokrata huoneisto ainoastaan vuodeksi.

Sitä uutta koulutaloa, jota varten johtokunta oli kahtena viime vuonna ryhtynyt valmisteluihin ja kaupunginvaltuustokin myöntänyt johtokunnalle luvan tarpeellisen lainan ottamiseen, ruvettiin vuoden varrella rakentamaan, mutta tämä työ on syksyllä sattuneen yleisen työlakon johdosta varsin tuntuvasti myöhästynyt, niin että epävarmalta näyttää, voidaanko uutta koulutaloa ensi syyslukukauden alussa saada käytettäväksi.

Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian turvakodin johtokuntaan ovat vuonna 1912 kuuluneet seuraavat kaupunginvaltuuston alempana mainituiksi vuosiksi valitsevat jäsenet, nimittäin: professorit Th. Homén ja O. Aschan, valitut vuosiksi 1910—12; yliopettaja, t:ri G. Borenius ja kirkkoherra E. Murén, valitut vuosiksi 1911—13; professori K. R. Wahlfors ja kansakoulutarkastaja, t:ri A. Lilius, valitut vuosiksi 1912—14, sekä koulujen johtokunnan valitsema taloudenhoitaja, luutnantti Aug. Fabritius. Kirkkoherra Murénin

sijaan, joka syyskuun 17 päivänä kuoleamalla erosi kuuluttuaan innokkaana jäsenenä johtokuntaan 1902 vuoden alusta lähtien, valitsi kaupunginvaltuusto lokakuun 29 päivänä 1912 kirkkoherra C. G. Olsonin 1912 vuoden jälellä olevaksi ajaksi sekä vuodeksi 1913.

Johtokunnan puheenjohtajana on kuluneena vuonna toiminut professori Wahlfors sekä varapuheenjohtajana tri Borenius. Sihteerintehtäviä on hoitanut luutnantti Fabritius tammi—syyskuulla sekä sittemmin kirjanpitäjä Uno Westerholm.

Opetuksesta ja koulunhoidosta ovat lukuvuoden aikana huolta pitäneet:

Sedmigradskyn pientenlastenkoulussa Oikokadun 7:ssä neiti Elin Skogman johtajattarena sekä kevätlukukaudella opettajatar, neiti Blonny Hannén ja opastaja Anni Malmström; syyslukukaudella toimi neiti Elin Holmström apulaisopettajattarena ja Judit Lindgren opastajana;

Sedmigradskyn lastenkoulun haaraosastossa, Kallion lastentarhassa, neiti Nanny Lagerblad; sekä

Marian turvakodissa pastorinrouva Anni Hofström johtajattarena ynnä apulaisopettajatar, neiti Blonny Hannén syyslukukaudella ja opastaja Saima Tuominen.

Koulut alottivat toimintansa tammikuun 15 päivänä, ja kevätlukukausi päättyi tavanmukaisella retkellä Korkeasaareen toukokuun 24 päivänä. Työ Sedmigradskyn pientenlastenkoulussa alkoi syksyllä jälleen syyskuun 2 päivänä.

Kallion haaraosasto oli edellä mainituista syistä suljettuna syyslukukauden.

Marian turvakodissa, joka syyslukukauden alussa muutti uuteen huoneistoon, syystä että entinen, vuodesta 1847 lähtien käytetty koulusali oli uutisrakennuksen johdosta purettu, voi työ rakennuslakon tähden alkaa vasta syyskuun 16 päivänä. Syyslukukausi päätettiin joulukuun 18—20 päivänä joulujuhlilla, joissa paitsi tavanmukaista joulukestitystä jaettiin jalkineita varattomimmille oppilaille, 16:lle Sedmigradskyn pientenlastenkoulussa ja 17:lle Marian turvakodissa, noudattamalla tässä samoin kuin ennenkin sitä menettelyä, että jalkineet, joiden mitat oli otettu syyslukukauden lopulla, annettiin lapsille vasta kevätlukukauden alkaessa.

Kunakin päivänä opetuksen päätyttyä ovat lapset saaneet annoksen lämmintä ruokaa.

Oppilailta, joiden vanhemmilla on katsottu olevan siihen varoja, on kannettu koulumaksu, nimittäin:

Oikokadun koulussa 40 lapselta kevä- ja 37 lapselta syyslukukaudella;

Kallion haaraosastossa 26 lapselta kevätlukukaudella;
Marian turvakodissa 26 lapselta kevät- ja 29 lapselta syysluku-
kaudella.

Opetus on kaikissa kolmessa koululaitoksessa ollut järjestettyä Fröbelin metodin mukaisesti. Koulutunteja on ollut kolme päivittäin, ja ne ovat yleensä olleet jaettuina puoli tuntia kestäviin, eräissä aineissa hiukan lyhempiin tai pitempiin oppitunteihin, niinkuin seuraavat eri kouluista annetut tiedot osottavat:

Sedmigradskyn pientenlastenkoulu.

Koulun alottaessa toimintansa oli oppilaita 60 yhteensä molemmilla luokilla, nimittäin ensimmäisellä luokalla 30 lasta eli 10 poikaa ja 20 tyttöä sekä toisella luokalla 30 lasta, niistä 14 poikaa ja 16 tyttöä. Oppilaista oli kevätlukukaudella:

Ensimmäisellä luokalla:

2 lasta	.....	4-vuotiaita.
20 ”	.....	5 ”
8 ”	.....	6 ”

Toisella luokalla:

2 lasta	.....	5-vuotiaita.
19 ”	.....	6 ”
9 ”	.....	7 ”

Vuoden varrella on työkaava ollut seuraava:

Ensimmäinen luokka:

Kertomuksia.....	2	puoltatuntia	viikossa.
Havainto-opetusta	2	”	”
Laskentoa.....	2	”	”
Kirjotusta	2	”	”
Piirustusta	2	”	”
Ompelua	2	”	”
Palmikoimista	2	”	”
Rakentelua	2	”	”
Laulua	2	”	”
Tikkujen asettelua....	1	puolitunti	”
Pintain asettelua.....	1	”	”
Muovailua	1	”	”
Paperintaittamista	2	neljännestuntia	”
Ulkolukua	2	”	”
Voimistelua	2	”	”

Toinen luokka:

Kertomuksia	2	puoltatuntia	viikossa.
Havainto-opetusta	2	”	”
Laskentoa	2	”	”
Kirjotusta	4	”	”
Piirustusta	2	”	”
Ompelua	2	”	”
Palmikoimista	2	”	”
Vohvelikangastöitä	2	”	”
Laulua	2	”	”
Paperintaittamista	1	puolitunti	”
Muovailua	1	”	”
Niinitöitä	2	$\frac{3}{4}$ tuntia	”
Ulkolukua	2	$\frac{1}{4}$ ”	”
Voimistelua	2	”	”

Poissaolot nousivat kevätlukukaudella noin 13 %:iin opetus-
tuntien luvusta.

Toukokuun 24 päivänä päästettiin koulusta 32 lasta, nimittäin
16 poikaa ja 16 tyttöä. Näistä siirtyi 1 poika Lampénin valmista-
vaan kouluun, 1 tyttö Eichingerin sekä 1 poika ja 1 tyttö Nord-
manin valmistavaan kouluun, muut alempiin kansakouluihin.

Syyskuun 2 päivänä kirjotettiin kouluun 32 lasta eli 18 poikaa
ja 14 tyttöä, joten koko oppilasluku syyslukukaudella oli jälleen 60,
niistä ensimmäisellä luokalla 30 eli 15 poikaa ja 15 tyttöä sekä toisella
luokalla niinkään 30 eli 11 poikaa ja 19 tyttöä.

Oppilaista oli syyslukukaudella:

Ensimmäisellä luokalla:

6 lasta	4-vuotiaita.
19 ”	5 ”
5 ”	6 ”

Toisella luokalla:

2 lasta	5-vuotiaita.
19 ”	6 ”
9 ”	7 ”

Poissaolot nousivat syyslukukaudella noin 6 %:iin oppituntien
luvusta.

Kallion lastentarha.

Kallion lastentarhaan, jossa on yksi luokka, oli kevätlukukau-
della kirjotettuina 36 oppilasta, nimittäin 20 tyttöä ja 16 poikaa.

Näistä oppilaista oli 5-vuotiaita 10, 6-vuotiaita 20 ja 7-vuotiaita 6. Opetustunteja on ollut 18 viikossa, ja poissaoloja oli noin 5 % opetus-tuntien luvusta.

Lapsille on opetettu seuraavia aineita:

Uskontoa	1 kerta	viikossa,	1/2 tuntia	kerrallaan.
Kertomuksia	2 kertaa	”	”	”
Havainto-oppia	2	”	”	”
Laskentoa	2	”	”	”
Laulua	3	”	”	”
Laulujen sanain ja leikkien harjotusta	3	”	”	”
Voimistelua	2	”	”	”
Kirjotusta	3	”	”	”
Piirustusta	1 kerta	”	”	”
Pintain asettelua	2 kertaa	”	”	”
Muovailua	1 kerta	”	”	”
Tikkujen asettelua	1	”	”	”
Paperintaittamista	1	”	”	”
Laululeikkejä	6 kertaa	”	”	”
Käsityötä	6	”	”	”

Marian turvakoti.

Lastentarha aloitti toimintansa 60 oppilaalla, joista poikia oli 26 ja tyttöjä 34. Lapsista oli 7-vuotiaita 14, 6-vuotiaita 36, 5-vuotiaita 9 ja 4-vuotiaita 1.

Lastentarha on toiminut 18 tuntia viikossa klo 10—1 päivällä. Lapsille on silloin opetettu seuraavia aineita:

Kertomuksia	2 opetustuntia	viikossa,	20—25 min.	kerrallaan.
Havainto-opetusta ..	2	”	”	”
Laskentoa	2	”	”	”
Kirjotusta	2	”	”	”
Piirustusta	2	”	”	”
Rakentelua	2	”	”	”
Tikkujen asettelua ..	2	”	”	”
Muovailua	1 opetustunti	”	45	”
Ompelua	3 opetustuntia	”	30	”
Palmikoimista	3	”	”	”
Paperintaittamista ..	2	”	15	”
Pintain asettelua	2	”	”	”
Laulua	3	”	”	”
Ulkolukua	2	”	”	”
Liikuntaleikkejä	6	”	”	”

Poissaoloja oli kevätlukukaudella 15.5 % opetustuntien luvusta.

Syyslukukauden alusta asetettiin apulaisopettajatar, ja ovat lapset mainitun lukukauden alusta lähtien olleet jaettuina kahteen yhtä suureen osastoon, toisella osastolla vanhemmat ja kehittyneemmät, toisella nuoremmat. Nuorempi osasto on työskennellyt klo 9—12 ja vanhempi 12—3. Kahdesti viikossa on molemmilla osastoilla ollut yhteistä laulu- ja leikkiopetusta klo 11—12 päivällä.

Oppilaita oli kaikkiaan 60, nimittäin 31 poikaa ja 29 tyttöä. Lapsista oli 7-vuotiaita 3, 6-vuotiaita 35, 5-vuotiaita 18 ja 4-vuotiaita 4.

Lapset ovat työskennelleet 18 tuntia viikossa, jolloin on opetettu seuraavia aineita:

Kertomuksia	2	opetustuntia	viikossa	20—25	min. kerrallaan.
Havainto-opetusta	2	”	”	”	”
Laskentaa	2	”	”	”	”
Kirjotusta	4	”	”	”	”
Piirustusta	2	”	”	”	”
Rakentelua	1	opetustunti	”	”	”
Tikkujen asettelua	1	”	”	”	”
Muovailua	1	”	”	45	”
Ompelua	3	opetustuntia	”	30	”
Palmikoimista	3	”	”	”	”
Paperintaittamista	1	opetustunti	”	”	”
Ulkolukua	3	opetustuntia	”	15	”
Laulua	2	”	”	30	”
Liikuntaleikkejä	6	”	”	15	”

Sitä paitsi on vanhemmilla lapsilla ollut viikottain kaksi 45 minuutin opetustuntia niinitöissä, jota vastoin nuoremmat ovat edellä kerrotun lisäksi yhtenä opetustuntina saaneet harjotella rakentelua, asetella tikkuja ja taittaa paperia.

Poissaoloja oli syyslukukaudella 22.5 % opetustuntien määrästä. Tämä suuri prosenttiluku johtui enimmältä osalta oppilaiden keskuudessa raivonneesta tuhkarokosta, minkätähden alempi osasto terveydenhoitolautakunnan kehotuksesta suljettiin kahdeksi viikoksi.

Niinkuin tämän kertomuksen alussa mainittiin, ryhdyttiin jo miltei vuoden alussa ensimäisiin valmistustöihin uuden koulutalon teettämiseksi kaupunginvaltuuston luovuttamalle rakennuspaikalle Viipurin-, Sture- ja Porvoonkadun varrella. Nämä työt olivat pääasiallisimmin maan mäkisyyden johdosta välttämättömiä

melko suuria tasotus- ja louhintatöitä. Kesällä puhkesi yleinen työlakko, jota jatkui myöhäiseen syksyyn, minkä tähden rakennustyö täytyi kokonaan keskeyttää ja voitiin vasta keväällä 1913 jälleen alottaa. Johtokunta kuitenkin toivoo Sedmigradskyn pientenlastenkoulun haaraosaston voitavan, vaikkakaan ei heti syyslukukauden alussa, niin jonkin verran myöhemmin lukukauden varrella vihkiä tarkoitukseensa.

Edellä kerrotuista seikoista huolimatta on koulujen taloudellinen tila kuluneena vuonna ollut sangen edullinen, sillä niille on syntynyt pääomasäästöä: Sedmigradskyn pientenlastenkoululle Smk 28,890: 37, josta määrästä kuitenkin edellä mainitun Kallion koulutalon lunastuksen osalle tuli Smk 6,713: 02, niin että todellinen säästö oli Smk 22,177: 35, sekä Marian turvakodille Smk 2,884: 97.

Koulujen pääomarahastot ovat siten lisääntyneet: Sedmigradskyn pientenlastenkoulun 525,972 markasta 24 pennistä 554,862 markkaan 61 penniin ja Marian turvakodin 175,445 markasta 54 pennistä 178,330 markkaan 51 penniin.

VIII. Kansanlastentarhat.

Helsingin kansanlastentarhain johtokunnan kertomus työvuodelta 1912—13 ¹⁾ oli seuraavaa sisällystä:

Ylinnä pitämään silmällä kaupungin kannattamia kansanlastentarhoja asetti kaupunginvaltuusto helmikuun 27 päivänä 1912 johtokunnan, johon kuuluivat rehtori B. Estlander, filosofiantohtori K. O. Vikman, lakitieteentohtori A. Frey, opettajatar neiti H. Paqvalén sekä konsulinrouva Bertha Paulig. Kansanlastentarhain lähempää silmälläpitoa toimittaisi tarkastaja, mies tai nainen, joka toistaiseksi asetettaisiin kolmeksi vuodeksi ja saisi palkkiota 1,200 markkaa vuodessa. Johtokunnalle annettiin toimeksi julistaa tarkastajanvirka avonaisena haettavaksi sekä sitten tehdä kaupunginvaltuustolle esitys sen täyttämisestä. Sen ohessa myönsi valtuusto 1,500 markan suuruisen matkastipendin vastaisen tarkastajan käytettäväksi, sillä ehdolla että hän kolmen kuukauden aikana ulkomailla tutkii kansanlastentarhain järjestystä ja toimintaa sekä matkalta palattuaan antaa matkakertomuksen. Johtokunta sai edelleen toimeksi laatia ja kaupunginvaltuustolle lähettää ehdotuksen johtokunnan johtosäännöksi sekä saavutetun kokemuksen perusteella laatia ehdotuksen kansanlastentarhain valvontaa ja niiden avustus-ehdoja koskeviksi ohjeellisiksi määräyksiksi.

Perustavassa kokouksessa maaliskuun 18 päivänä 1912 valitsi johtokunta puheenjohtajakseen rehtori B. Estlanderin ja sihteeriksi ent. lääninsihteerin Axel Th. Möllerin.

Sittenkun tarkastajanvirka oli julistettu avonaiseksi ja erinäiset henkilöt olivat sitä hakeneet, valitsi kaupunginvaltuusto toukokuun 14 päivänä johtokunnan esityksestä mainittuun toimeen neiti Thyra Gahmbergin, joka sitten lähti edellä mainitulle opintomatkalle ja on siitä antanut matkakertomuksen, jonka johtokunta on lähettänyt kaupunginvaltuustolle.

---

¹⁾ Eräät kertomusta seuranneet taulutiedot on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa vuodelta 1912.

Kaupunginvaltuuston päätettyä, että kaupungissa toimivain kansanlastentarhain apurahat, jotka siihen asti oli maksettu anniskeluvaroista, oli 1913 vuoden alusta pantava maksettaviksi kaupungin vakinaisesta menosäännöstä ja laskettava kalenterivuodelta, kokoontuivat johtokunnan kehotuksesta kaikkien kaupungin avustamain kansanlastentarhain johtajattaret neuvottelemaan sekä sopivat silloin yhteisistä lastentarhain menojen ja tulojen laskemisen perusteista. Tämän mukaisesti laskettiin kaupungin aikaisemmin kannattamain lastentarhain menot kaikkiaan Smk:ksi 174,788: 50, joten ne Smk:lla 39,288: 50 ylittivät kaupungin samaan tarkoitukseen lukuvuonna 1911—12 myöntämän summan. Kun johtokunta kuitenkin havaitsi kustannusarviot laadituiksi erittäin säästeliäästi ja huolekaasti, katsoi johtokunta olevan kaupunginvaltuustossa puoltaminen maksettavaksi koko sen määrän, johon kansanlastentarhain kustannusten vuonna 1913 oli laskettu nousevan, varsinkin kun näiden laitosten budjetin kohoamisen johtokunnan mielestä korvasi se seikka, että niiden toiminta on omansa vähentämään vaivashoidon tarvetta ja siten säästämään kaupungin vaivashoitomenoja. Sen ohessa puolsi johtokunta myönnyttäväksi kolmeen sille annettuun anomukseen, joissa pyydettiin apumaksua kaikkiaan 26,430 markkaa 3 uuden kansanlastentarhan perustamiseen. Anotuista apurahoista myönsi kaupunginvaltuusto aikaisemmin avustetuille kansanlastentarhoille 150,000 markkaa ja uusien lastentarhain perustamiseen 10,000 markkaa, josta viimeksi mainitusta summasta johtokunta antoi puolet neideille E. Alanderille ja H. Rothmanille Sörnäsiin aiotun uuden kansanlastentarhan järjestämiseksi ja voimassapitämiseksi syyslukukaudella 1913 sekä toisen puolen neideille H. Bengelsdorffille ja M. Rasmussenille Tehtaankadun varrelle aiottua uutta lastentarhaa varten. Asianomaisten lastentarhajohtajatarten erityisestä anomuksesta myönnettiin anniskeluvaroista lisäksi Smk 24,788: 50, joten näiden laitosten menoihin vuonna 1913 tarvittava summa tuli täyteen. Kun syyslukukauden menot ovat kevätlukukauden menoja suuremmat, mutta kansanlastentarhat, sen johdosta että ne tammikuun 1 päivästä 1913 oli pantu kaupungin vakinaiseen menosääntöön, syyslukukaudella 1912 saivat ainoastaan puolet anniskeluvaroista myönnetystä määrärahasta eikä niillä ollut muita varoja käytettävänä, myönsi kaupunginvaltuusto johtokunnan esityksestä vajauksen täyttämiseksi 13,290 markkaa.

Helmikuun 25 päivänä 1913 vahvisti kaupunginvaltuusto johtokunnan laatimat ehdotukset kansanlastentarhain johtokunnan ja tarkastajan johtosäännöiksi, minkä ohessa sihteerin palkkio määrättiin 600 markaksi vuodessa ja johtokunnan käytettäväksi vuonna 1913 annettiin 300 markan tarverahain määräraha.

Toimintavuonna 1912—13 on vaivashoitohallitukselta ja kasvatustalokunnalta saapunut esityksiä kansanlastentarhain toiminnan laajentamisesta, jotta ne aamuin ja illoin sinä aikana, jolloin varsinainen lastentarhatoiminta on keskeytyneenä, tarjoisivat kodin ja hoitoa lapsille, jotka ovat vailla silmälläpitoa, syystä että niiden äitien täytyy työskennellä kodin ulkopuolella. Tämän johdosta on johtokunta, huomauttaen että kansanlastentarhat eivät ole kunnan laitoksia, vaan yksityishenkilöjen perustamia sekä hakemuksen johdosta kannatusapua nauttivia ja että eräissä näissä laitoksissa jo oli toimeenpantu sellainen järjestely kuin puheena olevissa esityksissä tarkoitettiin, ilmoittanut ei voivansa ryhtyä muuhun toimenpiteeseen kuin saattaa edellä mainitut toivomukset kansanlastentarhain johtajarten tiedoksi, joilla siten olisi tilaisuus, jos halusivat lastentarhatoimintaa tähän suuntaan laajentaa, ryhtyä siitä johtuviin toimenpiteisiin. N. s. lastenkamariosastoja onkin vähitellen perustettu useihin kansanlastentarhoihin.

Kevätlukukaudella 1913 ovat tarkastajan valvonnan alaisina olleet seuraavat 15 kansanlastentarhaa, nimittäin:

kaksikieliset kansanlastentarhat Sörnäsissä, Harjukadun 1:ssä; Fredriksperissä, Hertankadun varrella; Toukolassa;

ruotsinkieliset kansanlastentarhat Kalliossa Itäisen viertotien 3:ssa; Hermannissa, Saarikadun 4:ssä; Sepänkadun 13:ssa; Bertha-Maria kodissa, Töölönkadun 47:ssä; Vladimirinkadun 21:ssä;

suomenkieliset kansanlastentarhat Kalliossa, Kolmannen linjan 4:ssä; Kansakoulukadun 1:ssä; Hermannissa, Saarikadun 2:ssa; Korkeavuorenkadun 1:ssä; Kivenhakkaajakadun 3:ssa; Töölössä, Kammiokadun 11:ssä; sekä

kuuromykkäin lastentarha, Perämieskadun 12:ssa.

Kaikkiaan oli lastentarhoihin työvuonna 1912—13 kirjoitettuina 1,655 lasta, vaikka tilaa oli alkujaan varattu ainoastaan 1,546 lapselle.

Lapsista oli syyskuun 1 päivänä 1912:

122 seitsenvuotiaita,
575 kuusivuotiaita,
479 viisivuotiaita,
318 nelivuotiaita,
155 kolmivuotiaita,
6 kaksivuotiaita.

Kansanlastentarhoja käyttäneiden lasten puolesta on suoritettu sisäänkirjotusmaksua 1—3 markkaa lukukaudessa eri kaupunginosissa vallitsevan taloudellisen tilan mukaan. Nuoremmille sisarukille on suotu maksunalennusta ja köyhistä kodeista olevat lapset

on osittain tai kokonaan vapautettu näistä maksuista. Ateriasta on maksettu 5 penniä, ellei lapsi hellittävässä tapauksissa ole saanut ruokaa maksutta. Alempana olevasta taulusta näkyy, missä määrin huojuksia maksujen suorittamisessa on myönnetty kevätlukukaudella 1913:

	Kansanlastentarhoihin kirjotettuja lapsia.	N i i s t ä					kaikista maksuista vapaut.
		työden maksavia.	alennettun si- sänkirj. mak- sun suorittavia.	alennettun si- sänkirj. mak- susta vapautet- tuja.	ainoastaan si- sänkirj. mak- susta vapautet- tuja.	ainoastaan päi- vällismaksusta vapautettuja.	
Sörnäsän kansanlastentarha	235	29	9	31	11	155	
Fredrikssperin ”	77	53	—	4	—	20	
Toukolan ”	63	16	—	37	—	10	
Kallion ruotsinkielinen kansanlastentarha	119	69	1	25	—	24	
Hermannin ”	120	21	—	6	19	74	
Sepänkadun 13 ”	107	78	4	25	—	—	
Töölön ”	139	95	4	—	—	40	
Vladimirinkadun 21 suomenkielinen kan- sanlastentarha	105	75	5	—	5	20	
Kallion suomenkielinen kansanlastentarha	112	34	9	19	22	28	
Kansakoulukadun 1 suomenkielinen kan- sanlastentarha	100	72	4	11	1	12	
Hermannin suomenk. kansanlastentarha..	156	76	20	20	3	37	
Korkeavuorenkadun 1 suomenkielinen kan- sanlastentarha	117	98	1	10	—	8	
Kivenhakkaajakadun 3 suomenkielinen kansanlastentarha	109	42	18	21	—	28	
Töölön suomenkielinen kansanlastentarha	85	40	9	22	—	14	
Kuuromykkäin lastentarha	11	11	—	—	—	—	
Yhteensä	1,655	809	84	231	61	470	

Lastentarhat olivat kevätlukukaudella 1913 avoinna 92—103 päivää. Vähin oli työpäiväin luku Töölön suomenkielisessä lastentarhassa ja Fredrikssperin lastentarhassa, joka jälkimäinen oli lasten keskuudessa sattuneiden taudintapausten johdosta suljettuna kaksi viikkoa. 103 työpäivää saavutti Sörnäsän lastentarha. Terveydentila on ylipäätään ollut hyvä. Seuraavat kulkutaudit kuitenkin mainittakoon: Sörnäsän kansanlastentarhan suomenkielisellä osastolla: 2 tulirokkotapausta; Fredrikssperin kansanlastentarhassa: lievä kulkutauditapainen tuhkarokko, joka pakotti sulkemaan lastentarhan kahdeksi viikoksi; Vladimirinkadun 21:n kansanlastentarhassa: 2 tulirokko-, 2 kurkkumätätapausta, joista toinen päättyi kuolemalla, ja 3 tuhkarokkotapausta; Kallion suomenkielisessä kansanlastentarhassa: 2 tulirokkotapausta ja muutamia vesirokkotapa-

uksia; Hermannin suomenkielisessä kansanlastentarhassa: 1 tuli-rokkotapaus, joka aiheutti työn keskeytymisen päiväksi desinfioimisen johdosta.

Opettajisto on ollut jakautuneena seuraavasti: Sörnäsän kansanlastentarha: johtajattaret neidit Elisabeth Alander ja Hanna Rothman, apunaan opettajattarina ruotsinkielisellä osastolla neidit Nanna Hammar, Olga Pikoff ja Ester Kronholm, suomenkielisellä osastolla neidit Lahja Vaaranen, Ester Zidbäck ja Hanna Stenius sekä lastenkamariosastolla neiti Lisi Roos; Fredriksperin kansanlastentarha: johtajatar neiti Eva Brander sekä opettajattaret neidit Bertha Gröndahl ja Ines Sundström (on suorittanut ainoastaan lastenhoitajatarkurssin); Toukolan kansanlastentarha: johtajatar neiti Karin Eklund (virasta vapaa 3 1/2 kuukautta, viransijaisena neiti Th. v. Christierson) sekä opettajattaret rouva Signe Eklund (virasta vapaa koko kevätlukukauden, viransijaisena neiti Elvi Sjöroos) ja neiti Barbara Luther (virasta vapaa kevätlukukauden, sijaisena neiti Magda Rasmussen); Kallion ruotsinkielinen kansanlastentarha: johtajattaret neidit Bertha Bäckman ja Lilli Winter sekä opettajattaret neidit Greta Ascholin ja Hella Federley; Hermannin ruotsinkielinen kansanlastentarha: johtajattaret neidit Mildrid Brotherus ja Hilda Anthoni sekä opettajattaret neiti Elsa Norrman, rouva Sigrid Westergren ja neiti Sigrid Tujulin (virasta vapaa koko työvuoden, viransijaisena neiti Signe Törnwall) sekä lastenkamariosastolla neiti Lydia Fagerlund; Sepänkadun 13:n kansanlastentarha: johtajatar neiti Elin Eklund sekä opettajattaret neidit Anna Kalning, Hildur Nordman ja Signe Nordman; Töölön ruotsinkielinen kansanlastentarha: johtajatar neiti Lydia Wendell sekä opettajattaret neidit Elsa Olin, Ester Stenius ja Louise Stoltzenberg; Vladimirinkadun 21:n kansanlastentarha: johtajatar neiti Ingeborg Liljeström sekä opettajattaret neidit Astrild Liljeström, Gunhild Liljeström ja Ester Mannelin; Kallion suomenkielinen kansanlastentarha: johtajatar rouva Mary Methner sekä opettajattaret neidit Aino Hirn, Elsa Hytönen (virasta vapaa, viransijaisena rouva Anna-Lisa Thomé) ja Elli Knuutila; Kansakoulukadun 1:n suomenkielinen kansanlastentarha: johtajatar neiti Esther Floman sekä opettajattaret neidit Signe af Hällström, Eini Streng ja Aino Sirola (on käynyt ainoastaan lastenhoitajatarkurssin); Hermannin suomenkielinen kansanlastentarha: johtajattaret neidit Elsa Borenius ja Therese Wuoreneheimo sekä opettajattaret neidit Gerda Forsström, Eeva Hyvärinen, Olga Sulin ja Lydia Rissanen (kaksi viimeksi mainittua käynyt ainoastaan lastenhoitajatarkurssin) sekä lastenkamariosastolla neiti Alma Talviyö; Korkeavuorenkadun 1:n suomenkielinen kansanlastentarha: johtajatar neiti Annie Rundström sekä opettajattaret neidit Hilja

Immonen, Tyyni Stålhammar ja Bertha Waselius; Kivenhakkaajakadun 3 suomenkielinen kansanlastentarha: johtajatar neiti Lina Hellgren sekä opettajattaret neidit Tekla Carlson, Tekla Lönnbeck ja Aini Warheenmaa; Töölön suomenkielinen kansanlastentarha: johtajatar neiti Anna Geitlin sekä opettajattaret neidit Helmi Geitlin ja Ilma Geitlin; kuuromyökkäin lastentarha: neiti Sonja Stjerncreutz.

Lastentarhat ovat olleet avoinna 4 tuntia päivittäin klo 10 a. p. —2 i. p., jona aikana lapset ovat saaneet harjotella Fröbelin työaineiden käsittelyä sekä valmistaa pieniä, kehitykselleen sopivia käsitöitä. Heille on kerrottu satuja, he ovat saaneet ottaa osaa keskusteluihin joistakin määrätystä asioista sekä oppia lauluja ja leikkejä. Taloustehtävissä on lapsia käytetty mahdollisimman paljon. Ylipäätään on kaikki työ asetettu lasten omasta kokemuspöiristä valitun aineen yhteyteen. Uskonnollisen tunteen herättämiseksi on pidetty raamatullisia keskusteluja.

N. s. lastenkamariosastot ovat aiotut lapsille, jotka päivisin ovat vailla silmälläpitoa kotonaan. Nämä osastot ovat tänä lukukautena olleet avoinna klo 2—6 i. p. Lastenkamareja on ollut Sörnäsissä kansanlastentarhassa 19 ruotsia ja 22 suomea puhuvalle lapselle, Hermannin ruotsinkielisessä kansanlastentarhassa 30 lapselle ja Hermannin suomenkielisessä kansanlastentarhassa 31 lapselle.

Sörnäsissä kansanlastentarhassa on kesän aikana järjestetty lapsille puutarhatyötä työskennellyttämällä heitä etusijassa ulkosalla. Tässä lasten kesäpuutarhassa on käynyt 41 lasta.

Lastentarhoissa suoritetun säännöllisen työn lisäksi on niissä useimmissa toimeenpantu veisto- ja käsityöiltoja lastenpuutarhain entisille turvateille sekä säännöllisiä ompelukokouksia äideille ja toisinaan vanhempain iltamiakin. Näitä ylimääräisiä toimenpiteitä varten ovat opettajattaret hankkineet varoja yksityistietä. Kansakoulukadun lastentarha on sitä paitsi hankkinut 6 lapselle kuusiviikkoisen oleskelun maalla. Sörnäsissä kansanlastentarha on perustanut 15 lapselle siirtolan, missä 30 pienokaista on eri pitkän ajan saanut oleskella maaseudulla. Varoja tähän tarkoitukseen ovat opettajattaret keränneet. Sitä paitsi ovat eri kansanlastentarhain opettajattaret välittäneet vaatetusavun jakelua, johon tarkoitukseen on käytetty vähäpätöinen määrä kunnan varoja, sekä yksityishenkilöjen antamain lahjain jakelua.

Tarkastaja on tänä ensimmäisenä lukukautena tehnyt 5 lyhempää tai pitempää käyntiä kussakin lastentarhassa sekä sitä paitsi käynyt eräissä lastenseimissä saadakseen selville, olisiko tarpeellista pitää lastentarhoja avoinna kaiken päivää. Niinikään on tarkastaja toimeenpannut 3 opettajatarkokousta, joissa on tehty alote erinäisiin pieniin käytännöllisiin uudistuksiin lastentarhoissa, niinkuin saman-

mallisten päivä- ja nimikirjain y. m. hankkimiseen, sekä sovittu saman lääkärin käyttämisestä kaikissa lastentarhoissa. Näissä kokouksissa on käsitelty lastentarhain kehitystä koskevia käytännöllisiä kysymyksiä, niinkuin kysymystä lastenkamariosastoista, lastenpuutarhoista ja vaivaishoidosta, mistä johtui päätös, että oli tutustuttava vaivaishoitohallituksen uuteen rekisteritoimistoon, sekä lasten säästäväisyystoiminnasta, josta keskustelusta on ollut seurauksena Helsingin säästöpankille tehty esitys säästömerkkien käytäntöön ottamisesta. Tarkastajan aloitteesta on niinkään asetettu lastentarhaopettajatar niitä lapsia varten, jotka äitineen oleskelevat työläisvaimojen siirtolassa Sinivuorenmaalla.

IX. Kaupunginkirjasto.

Kaupunginkirjaston hallituksen kertomus vuodelta 1912 ¹⁾ oli seuraavansisältöinen:

Kirjaston hallitukseen ovat kuten neljänä edellisenäkin vuonna kuuluneet vakinaisina jäseninä ylitirehtööri Richard Sievers puheenjohtajana, professori J. N. Reuter varapuheenjohtajana ja lehtori Hugo Bergroth sekä varajäseninä filosofiantohtori Albin Lönnbeck, professori Kustavi Grotenfelt ja professori Yrjö Hirn.

Laitoksen henkilökuntaan nähden ovat seuraavat muutokset tapahtuneet: 23 p:nä tammikuuta nimitettiin ylimääräiset amanuenssit Saima Tukiainen ja Ingrid Hellström vakinaisiksi amanuensseiksi pääkirjastoon, neidit Hildur Allén ja Vera Dahlberg ylimääräisiksi amanuensseiksi pääkirjastoon ja rouva Ida Tamlander ylimääräiseksi amanuenssiksi Sörnäsän haaraosastoon, 17 p:nä syyskuuta ylimääräinen amanuenssi Emilia Salovius vakinaiseksi amanuenssiksi sekä neiti Katri Färbling ylimääräiseksi amanuenssiksi Sörnäsän haaraosastoon ja neiti Karin Lesch ylimääräiseksi amanuenssiksi pääkirjastoon, 22 p:nä lokakuuta ylimääräinen amanuenssi Vera Dahlberg vakinaiseksi amanuenssiksi pääkirjastoon ja entinen vahtimestari Edvin Willman Tehtaankadun haaraosaston hoitajaksi 1 p:nä lokakuuta eronneen rouva Mathilda Rosenbergin sijalle.

Helsingin kunnallinen kirjastolaitos on vuoden 1912 kuluessa monessa suhteessa huomattavasti kehittynyt. Lainaustiike on kasvanut aivan erikoisesti, varsinkin on tietokirjallisuutta lainattu huomattavasti enemmän kuin ennen, Sörnäsän haarakirjasto on saanut uuden sitä varten rakennetun ja sisustetun kirjastorakennuksen, pääkirjastossa on avattu erikoinen lainausosasto lasten- ja nuorisonkirjallisuutta varten, varoja on myönnetty pääkirjaston lukusalien uudestijärjestelyä varten, ja on päätetty pidentää haara-

---

¹⁾ Kertomukseen liittyvät taulukkotiedot lainausliikkeestä sekä käynneistä lukusaleissa ovat julkaistuina Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa vuodelta 1912.

kirjastojen aukioloaikaa sekä kohottaa haarakirjastojen hoitajain ja amanuenssien palkkaetuja.

Sörnäsän kirjastotalo on ensimmäinen yleinen yksinomaan kunnan varoilla rakennettu kirjastorakennus maassamme — ensimmäinen, vaikkei nähtävästi kauan ainoa, sillä eri tahoilla maatamme on vireillä suunnitelmia kunnallisten kirjastotalojen rakentamiseksi. Rakennus, joka on tehty kaupunginarkkitehti Karl Hård af Segerstadin ja apulais-kaupunginarkkitehdin Runar Eklundin piirustusten mukaan, on kohdaltaan Sörnäsän kaupunginosan kaunistuksena ja täyttää kaikki oleelliset vaatimukset, mitkä voidaan asettaa ajanmukaiselle tämänlaatuiselle kirjastorakennukselle. Se käsittää erittäin kauniin lainausosaston, jonne myöskin suurin osa kirjavarastoa on sijoitettu, neljä valoisaa, hauskaa lukusalia, kaksi kirjastovirkailijoiden työhuonetta, kirjavarastohuoneen, palvelusväen asuntoja y. m. Haaraosasto muutettiin uuteen huoneistoonsa syyskuun lopulla ja alotti toimintansa siellä 1 p:nä lokakuuta. Sisustustyö, jota silloin ei vielä oltu lopetettu, on sittemmin jatkunut vuoden loppuun. Kaupungin rahatoimikamarin tekemä ehdotus rakennuksen etufasaadin ikkunain koristamisesta lasimaalauksilla ei ole toistaiseksi toteutunut. — Sörnäsän kirjastorakennuksen kautta ovat kaupungin kirjastot olot melkoisesti parantuneet. Huomattava osa lainausliikkeestä on siirtynyt tähän uuteen rakennukseen — ilman tätä olisi tilanpuute varsin vaikea ja kirjastohuoneistojemme laatu ylen alkeellinen. Kirjastojen kehityksessä on yleensä käynyt ilmi, miten suuri merkitys huoneistolla on kirjaston sivistystehtävän täyttämisessä. Kirjastolla ei ole käytettävänään mitään pakkokeinoja; paitsi sitä että se työskentelyllään tekee kirjaston hyödyn ilmeiseksi kaikille kirjastossa kävijöille, on sen houkuteltava yleisö luokseen myöskin sillä, että oleskelu siellä on viihdykstä ja hupaista. Tähän taas tarvitaan m. m. avarat, ilmavat, hauskat huoneistot.

Lainausliikkeen lisäys — verrattuna vuoden 1911 lainaukseen on tämä lisäys 61.8 % — johtuu siitä, että kirjalainat kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan vuoden 1912 alusta ovat olleet maksuttomat. Lisäys, joka on ollut niin suuri ja äkillinen, että on mahdollisuuksien piirissä jonkinmoinen taantuminenkin vastaisuudessa, aiheutti vuoden alussa kirjastolle melkoisiakin vaikeuksia, tilanahtaus kävi suurena määrinä tuntuvaksi, kirjavarastot osottautuivat riittämättömiksi, ja kirjastovirkailijat joutuivat toisinaan rasittamaan itseään liiaksi. Kirjaston hallitus näki tämän johdosta olevan syytä jossakin määrin rajoittaa lainausoikeutta lapsille alle 12 vuoden. Nämä eivät saaneet, kuten aikuisemmat, lainata kahta, vaan ainoastaan yhden kirjan kerrallaan. Kaupungin hallintolai-

tosten suosiollisella myötävaikutuksella saatiin kuitenkin tilanne vähitellen lieventymään ja parantumaan. Kirjastolle myönnettiin varoja ylimääräisten apulaisten palkkaamiseksi, samaten myönnettiin varoja erikoisen lainausosaston järjestämiseksi lapsia ja nuorisoa varten pääkirjastoon. Tämä uusi osasto, jonka kirjavarasto vuoden lopussa nousi noin 6,500 nidokseen, sijoitettiin entiseen sanomalehtisaliin kirjastorakennuksen alakerrassa. Sen kaunistamisessa ovat eräät kirjaston amanuenssit avustaneet, ja vaikuttaa se hyvinkin miellyttävästi nuoriin vieraisiinsa, joille se avattiin 2 p:nä joulukuuta. Lainausliike on senjälkeen jakautunut tasaisemmin, ja samalla on voitu tehokkaammin kuin ennen valvoa ja tarpeen tullessa ohjata nuorisoa kirjallisuuden valinnassa. Lukuhulun ohjaamiseksi on myöskin valmistettu erilaisia luetteloita, painettuja ja käsinkirjotettuja. — Syksyn kuluessa on sanomalehtiä lukevalle yleisölle järjestetty kirjastorakennuksen eteishalliin kaksi huonetta, joissa sanomalehdet, kuten Sörnäsin haaraosaston uudessa rakennuksessaakin, ovat yleisön käytettävänä kiinnitettynä tarkoitusta varten valmistettuihin englantilais-mallisiin pöytiin.

Tämä useasti huomautettu tilanahtaus on aiheuttanut kirjaston hallituksen herättämään kysymyksen uuden avaran ja ajanmukaisen rakennuksen rakentamiseksi pääkirjastolle. Hallitus anoi valtuustolta, että tarkoitusta varten varattaisiin tonttialue. Kysymystä ei kuitenkaan toistaiseksi ole ratkaistu. Samoin on laita tämän kanssa yhteydessä olevan kysymyksen Rikhardinkadun varrella sijaitsevan kirjastorakennuksen laajentamisesta.

Kertomuksessa kirjaston toiminnasta vuonna 1911 mainittiin, että lainaajat uusien lainaussääntöjen mukaan, jotka olivat hyväksytyt astumaan voimaan vuoden 1912 alusta, saivat oikeuden käyttää kirjalainoissaan kahta lainakorttia, joista toinen oikeutti lainoihin kirjavarastosta kokonaisuudessaan, toinen tietokirjallisuudesta. Tämän määräyksen tarkoituksena oli saada tietokirjallisuuden lukeminen lisääntymään, ja on tarkoitus saavutettu. Kun vuonna 1911 romaaneja ja kertomuksia lainattiin 85.80 % koko lainausmäärästä, oli vastaava prosenttiluku vuonna 1912 68.36.

Pääkirjaston lainausosastot ovat vuoden varrella olleet yleisölle avoinna joka päivä, paitsi pitkänäperjantaina, juhannuspäivänä, jouluaattona, joulupäivänä ja sunnuntaisin suvella. Muuton vuoksi ei lasten- ja nuorisonkirjallisuutta lainattu 1 p:nä joulukuuta. Kaikkiaan oli lainauspäiviä 349 (346 v. 1911). Lainausaika on ollut sama kuin edellisinäkin vuosina: arkipäivin klo 1—3 ja 5—8 i. p., sunnuntaisin ja juhlapäivinä klo 4—7 i. p. (Lasten- ja nuorisonosasto oli kuitenkin joulukuun kuluessa avoinna aino-

astaa klo 5—8 i. p. arkipäivin ja klo 4—7 i. p. pyhä- ja juhlapäivinä).

Sörnäsien haaraosastossa on kirjasto ollut yleisön käytettävänä tammi—toukokuussa sekä syys—joulukuussa samoina päivinä kuin pääkirjastossakin, paitsi 27—30 p:nä syyskuuta, jolloin lainausliike oli keskeytetty muuton vuoksi uuteen huoneistoon. Kesä—elokuussa oli lainausosasto entiseen tapaan avoinna tiistaisin, torstaisin ja lauantaisin. Lainausaika oli sama kuin edellisenä vuonna: arkipäivin klo 5—8 i. p., sunnuntaisin ja juhlapäivinä klo 4—7. Lainauspäivien lukumäärä oli 307 (309 v. 1911).

Töölön ja Hermannin haaraosastoissa lainattiin niinkään kirjoja samoina päivinä kuin pääkirjastossa, kesäkuukausina kuitenkin ainoastaan keskiviikkoisin ja lauantaisin. Lainauspäivien luku oli Töölön haaraosastossa 298 (294 v. 1911), Hermannin haaraosastossa 298 (295 v. 1911). Lainausaika on ollut klo 5—7 i. p.

Pääkirjastosta lainattiin vuonna 1912 270,193 kirjaa (191,814 v. 1911), Sörnäsien haaraosastosta 86,056 (38,593 v. 1911), Töölön haaraosastosta 24,240 (8,660 v. 1911) ja Hermannin haaraosastosta 14,697 (5,233 v. 1911). Yhteensä annettiin koko laitoksesta lainaksi 395,186 (244,300 v. 1911) kirjaa. Kutakin lainauspäivää kohti lainattiin pääkirjastosta 774, Sörnäsien haaraosastosta 280, Töölön haaraosastosta 81, Hermannin haaraosastosta 49, yhteensä 1,184 kirjaa; vastaavat luvut vuodelta 1911 olivat 554, 125, 29, 18 ja 726. — Suomalaisia kirjoja lainattiin pääkirjastosta 127,078 (47.03 %), ruotsalaisia (sekä norjalaisia ja tanskalaisia) 141,904 (52.52 %), saksalaisia, ranskalaisia ja englantilaisia 1,211 (0.45 %); Sörnäsien haaraosastosta suomalaisia 67,030 (77.89 %), ruotsalaisia 19,026 (22.11 %); Töölön haaraosastosta suomalaisia 15,560 (64.19 %), ruotsalaisia 8,680 (35.81 %); Hermannin haaraosastosta suomalaisia 7,582 (51.59 %), ruotsalaisia 7,115 (48.41 %); yhteensä suomalaisia 217,250 (54.97 %), ruotsalaisia (sekä tanskalaisia ja norjalaisia) 176,725 (44.72 %), saksalaisia, ranskalaisia ja englantilaisia 1,211 (0.31 %). Vuonna 1911 taas oli pääkirjastossa suomalaisia lainoja 87,236 (45.48 %), ruotsalaisia (sekä tanskalaisia ja norjalaisia) 104,274 (54.36 %) ja saksalaisia, ranskalaisia ja englantilaisia 304 (0.16 %); Sörnäsien haaraosastossa suomalaisia 27,717 (71.82 %), ruotsalaisia 10,876 (28.18 %); Töölön haaraosastossa suomalaisia 5,889 (68.0 %), ruotsalaisia 2,771 (32.0 %); Hermannin haaraosastossa suomalaisia 2,627 (50.20 %), ruotsalaisia 2,606 (49.80 %); yhteensä suomalaisia 123,469 (50.54 %), ruotsalaisia (ja ulkomaalaisia) 120,831 (49.46 %). — Seuraavat prosenttiluvut osottavat lainamäärän kirjavaraston eri osastoilla pääkirjastossa ja haaraosastoissa:

	1912.	1911.
I. Uskontoa	0.62	0.35
II. Historiaa ja elämäkertoja	9.40	3.43
III. Maantietoa ja matkakuvauksia	6.33	1.60
IV. Romaaneja, kertomuksia ja satuja	68.36	85.80
V. Runoja, näytelmiä, kirjallisuus-, oppi- ja taidehistoriaa	6.27	3.12
VI. Terveys- ja lääkintöoppia, luonnontiedettä, matematiikkaa ja teknologiaa	3.84	2.07
VII. Oikeus- ja valtiotiedettä, yhteiskunnallisia kysymyksiä, valtiopäiväasiakirjoja ja taloutta	0.99	0.73
VIII. Kieliä	0.99	0.81
IX. Filosofiaa, siveysoppia, kasvatusta, voimistelua, urheilua, leikkejä ja sekalaisia aineita	3.20	2.09

Kirjastosta vuonna 1912 lainatuista kirjoista on 78 vielä takaisin tuomatta. Näistä on 68 lainattu pääkirjastosta, 8 Sörnäsien haaraosastosta ja 2 Töölön haaraosastosta. Lainaustilanteen suuresta kasvamisesta huolimatta on palauttamattomien lainojen lukumäärä huomattavasti pienempi kuin ennen. Tämä johtuu siitä, että lainaajalle nykyään lainan langettua ilmoitetaan asiasta postikortilla.

Kaikkiaan on vuoden kuluessa ilmoittautunut 14,419 henkilöä lainaajaksi. Oheenliitetty taulukko antaa tarkempia tietoja näistä:

	Suomalaisia lainaajia.							Ruotsalaisia lainaajia.							Yhteensä.						
	Miehiä.			Naisia.				Miehiä.			Naisia.				Miehiä.			Naisia.			
	Ruunnillis. työn tekij.	Muita.		Ruunnillis. työn tekij.	Muita.	Lapsia.	Yhteensä.	Ruunnillis. työn tekij.	Muita.		Ruunnillis. työn tekij.	Muita.	Lapsia.	Yhteensä.	Ruunnillis. työn tekij.	Muita.		Ruunnillis. työn tekij.	Muita.	Lapsia.	Yhteensä.
Pääkirjas- to	911	861	650	779	1,694		4,895	850	1,174	328	1,707	1,676	5,735	1,761	2,035	978	2,486	3,370	10,63		
Sörnäsien haaraos. ...	397	136	234	155	1,105		2,027	89	36	51	50	355	581	486	172	285	205	1,460	2,60		
Töölön haa- raosasto ..	104	19	54	37	284		498	64	33	18	23	132	270	168	52	72	60	416	76		
Hermannin haaraos. ...	50	7	36	9	127		229	28	3	14	12	127	184	78	10	50	21	254	41		
Yhteensä	1,462	1,023	974	980	3,210		7,649	1,031	1,246	411	1,792	2,290	6,770	2,493	2,269	1,385	2,772	5,500	14,41		

Muutokset, joiden alaisena kirjavarasto on ollut vuonna 1912 käyvät ilmi allaolevasta taulusta:

Kirjallisuus- osastot.	Nidosten lukumäärä.																
	Tammik. 1 p. 1912.				Poistettu v. 1912.			Tullut lisäksi v. 1912.			Lisäys v. 1912.			Tammik. 1 p. 1913.			
	Suomal. kirjoja.	Ruotsal. ja ulkom. kirjoja.	Yhteensä.		Suomal. kirjoja.	Ruotsal. ja ulkom. kirjoja.	Yhteensä.	Suomal. kirjoja.	Ruotsal. ja ulkom. kirjoja.	Yhteensä.	Suomal. kirjoja.	Ruotsal. ja ulkom. kirjoja.	Yhteensä.	Suomal. kirjoja.	Ruotsal. ja ulkom. kirjoja.	Yhteensä.	
I	1,133	774	1,907	1	1	2	72	40	112	71	39	110	1,204	813	2,017		
II	1,282	2,270	3,552	38	26	64	262	392	654	224	366	590	1,506	2,636	4,142		
III	764	1,378	2,142	27	10	37	185	169	354	158	159	317	922	1,537	2,459		
IV	10,670	16,638	27,308	584	726	1,310	1,206	1,511	2,717	622	785	1,407	11,292	17,423	28,715		
V	2,796	2,440	5,236	16	5	21	320	405	725	304	400	704	3,100	2,840	5,940		
VI	973	1,223	2,196	14	10	24	180	214	394	166	204	370	1,139	1,427	2,566		
VII	979	906	1,885	—	—	—	175	152	327	175	152	327	1,154	1,058	2,212		
VIII	189	280	469	5	5	10	51	57	108	46	52	98	235	332	567		
IX	1,028	1,369	2,397	3	3	6	214	240	454	211	237	448	1,239	1,606	2,845		
X ¹⁾	2,188	3,433	5,621	64	51	115	187	196	383	123	145	268	2,311	3,578	5,889		
Yhteensä	22,002	30,711	52,713	752	837	1,589	2,852 ²⁾	3,376	6,228	2,100	2,539	4,639	24,102	33,250	57,352		

Lainausliikkeestä oli tuloja:

K u u k a u s i.	Pää- kirjasto.		Sörnäsin haaraos.		Töölön haaraos.		Hermannin haaraos.		Yhteensä.	
	Smk.	p.ä.	Smk.	p.ä.	Smk.	p.ä.	Smk.	p.ä.	Smk.	p.ä.
Tammikuu	286	10	18	60	7	—	11	—	322	70
Helmikuu	224	70	37	30	5	60	8	40	276	—
Maaliskuu	203	95	38	60	11	30	5	05	258	90
Huhtikuu	187	70	23	05	3	30	3	15	217	20
Toukokuu	231	35	19	45	5	75	6	—	262	55
Kesäkuu	153	35	19	60	6	55	2	70	182	20
Heinäkuu	209	55	29	70	8	25	5	20	252	70
Elokuu	154	85	19	05	5	75	6	60	186	25
Syyskuu	161	65	12	20	2	90	8	15	184	90
Lokakuu	189	95	28	50	5	80	6	90	231	15
Marraskuu	178	75	28	95	3	75	4	45	215	90
Joulukuu	187	50	49	80	18	35	6	30	261	95
Yhteensä	2,369	40	324	80	84	30	73	90	2,852	40

¹⁾ X:nteen osastoon on viety hakemistoteokset, lastenkirjat, sidotut sanoma-lehti- ja aikakauskirjavuosikerrat y. m., jotka ovat yleisön käytettävissä lukusaleissa. Muihin osastoihin kuuluvien kirjojen laatu ilmenee siv. 380.

²⁾ Vuonna 1912 tulleista kirjoista on 185 saksan-, englannin- tai ranskan-kielistä, joten vieraskielisten kirjojen lukumäärä on noussut 407 nidokseen.

Nämä summat jakaantuvat seuraaviin pääeriin:

	Pää- kirjasto.			Sörnäsin haaraosasto.			Töölön haaraosasto.			Hermannin haaraosasto.			Yhteensä.		
	Luku.	Smk.	p.	Luku.	Smk.	p.	Luku.	Smk.	p.	Luku.	Smk.	p.	Luku.	Smk.	p.
Sakkoja	6,456	1,667	30	467	166	35	121	38	15	90	32	25	7,134	1,904	05
Suomalaisia luett. à 5 p:iä	101	5	05	—	—	—	138	6	90	43	2	15	282	14	10
Suomalaisia luett. à 10 p:iä	—	—	—	61	6	10	96	9	60	59	5	90	216	21	60
Suomalaisia luett. à 15 p:iä	6	—	90	154	23	10	—	—	—	—	—	—	160	24	—
Suomalaisia luett. à 20 p:iä	60	12	—	28	5	60	—	—	—	—	—	—	88	17	60
Suomalaisia luett. à 60 p:iä	411	246	60	134	80	40	—	—	—	—	—	—	545	327	—
Ruotsalaisia luett. à 5 p:iä	—	—	—	—	—	—	67	3	35	32	1	60	99	4	95
Ruotsalaisia luett. à 10 p:iä	747	74	70	60	6	—	51	5	10	58	5	80	916	91	60
Ruotsalaisia luett. à 15 p:iä	371	55	65	43	6	45	—	—	—	—	—	—	414	62	10
Ruotsalaisia luett. à 30 p:iä	43	12	90	6	1	80	—	—	—	—	—	—	49	14	70
Ruotsalaisia luett. à 60 p:iä	221	132	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	221	132	60
Sekalaista	—	161	70	—	29	—	—	21	20	—	26	20	—	238	10
Yhteensä	—	2,369	40	—	324	80	—	84	30	—	73	90	—	2,852	40

Vuonna 1911, jolloin kirjalainat eivät olleet maksuttomia, kertyi lainausliikkeestä tuloja pääkirjastossa Smk 9,704: 80, Sörnäsin haaraosastossa Smk 1,796: 85, Töölön haaraosastossa Smk 406: 50, Hermannin haaraosastossa Smk 265: 65 ja yhteensä Smk 12,173: 80.

Pääkirjaston lukusalit ovat vuonna 1912 olleet yleisölle avoinna joka päivä, paitsi juhannusaattona, juhannuspäivänä, jouluaattona ja joulupäivänä — siis myöskin sinä aikana, jolloin aikaisemmin mainitut sisustus- ja muutostyöt kirjastorakennuksen alakerrassa suoritettiin. Kuten edellisinä vuosina ovat alakerran lukusalit olleet avoinna klo 10 a. p.—9 i. p. (sunnuntai- ja juhlapäivin sekä juhla-aattoina klo 8:aan), yläkerran lukusalit taas klo 5—9 i. p. (sunnuntai- ja juhlapäivin sekä juhla-aattoina klo 4—8 i. p.; kesäkuun 1 p:stä elokuun 31 p:iän joka päivä klo 5—8 i. p.). Sanomalehtisalissa (myöhemmin sanomalehti-huoneissa) on vuoden kuluessa ollut yleisön käytettävänä 32 suomalaista sanomalehteä 42 kappaleena ja 25 ruotsalaista 39 kappaleena, yhteensä 81 kappaleena, sekä 8 suomalaista ja 6 ruotsalaista aikakauskirjaa 1 kpl. kutakin, muissa lukusaleissa 75 suomalaista

106 kappaleena, 67 ruotsalaista 82 kappaleena, 6 suomalaisella ja ruotsalaisella tekstillä varustettua aikakauskirjaa, 2 norjalaista aikakauskirjaa, 1 tanskalainen, 1 ranskalainen, 1 englantilainen, 2 saksalaista sekä 2 ruotsalaisella, norjalaisella ja tanskalaisella tekstillä varustettua aikakauskirjaa, 1 kpl. kutakin. — Käyntien lukumäärä on vuonna 1912 ollut 338,488, joista alakerran sanomalehtihuoneistojen osalle tulee 228,601, yläkerran suomalaisen lukusalin osalle 54,513 ja ruotsalaisen 55,374; keskimäärin on käyntien luku päivää kohti eri osastoissa ollut 631, 151 ja 153, yhteensä 935. Vuonna 1911 taas oli käyntejä kaikkiaan 301,127, joista 212,675 alakerran, 45,241 yläkerran suomalaisessa, 43,211 yläkerran ruotsalaisessa lukusalissa; keskimäärä käyntejä päivää kohti oli 589, 120 ja 125, yhteensä 834. — Lukusaleissa käytettäväksi on vuonna 1912 annettu 88,155 kirjaa, joista suomalaisessa lukusalissa 44,776 ja ruotsalaisessa 43,379 1).

Sörnäsän haaraosaston sanomalehtisali on tammi—syyskuun, eli sen ajan, jolloin se sijaitsi entisessä huoneistossaan, ollut yleisölle avoinna joka päivä, paitsi pitkänäperjantaina, juhannusaattona ja juhannuspäivänä, klo 10 a. p.—9 i. p. (sunnuntaisin ja juhlapäivinä kuitenkin ainoastaan klo 9—12 a. p. ja klo 6—9 i. p.). — Haaraosaston siirryttyä uuteen taloonsa avattiin 1 p:nä lokakuuta sanomalehtisali ja lasten lukusali, jotka sen jälkeen ovat olleet avoinna, sanomalehtisali joka päivä, paitsi jouluaattona ja joulupäivänä, klo 10 a. p.—9 i. p. (sunnuntai- ja juhlapäivinä klo 8 i. p.), lasten lukusali samoina aikoina kuin haaraosaston lainausosasto. Esillä on ollut 16 suomalaista sanomalehteä 24 kappaleena ja 12 ruotsalaista 17 kappaleena sekä 52 aikakauskirjaa ja lastenlehteä, joista 29 suomalaista 37 kappaleena ja 23 ruotsalaista 28 kappaleena.

Töölön, Hermannin ja Tehtaankadun 36:ssa olevan haaraosaston lukusalit ovat olleet yleisön käytettävänä joka päivä, paitsi juhannusaatto-, juhannus-, jouluaatto- ja joulupäivänä (Töölön ja Hermannin haaraosastot myöskin pitkänäperjantaina), sanomalehtihuoneet klo 10 a. p.—2 i. p. ja 4—9 i. p., aikakauslehtihuoneet Töölössä klo 5—7 i. p., Hermannissa klo 5—8 i. p. ja Tehtaankadun haaraosastossa klo 6—8 i. p. Kesä—elokuussa pidettiin kuitenkin Töölön haaraosaston aikakauslehtihuonetta auki ainoastaan keskiviikkoisin ja lauantaisin klo 5—7 i. p.; Hermannin haaraosaston aikakauslehtihuone on sunnuntaisin ja juhlapäivinä sulettu jo klo 8:lta illalla. Töölön haaraosastossa on ollut esillä sanomalehtiä 7 suomalaista 9 kappaleena ja 6 ruotsalaista 8 kappaleena, aikakauskirjoja ja lastenlehtiä 12 suomalaista ja 11 ruotsalaista, 1 kpl. kutakin, Hermannin haaraosastossa 7 suomalaista

1) Kirjalainojen (sekä kotiin lainattujen että lukusaleissa käytettyjen) kokonaisluku nousi siis vuonna 1912 483,341:een.

sanomalehteä 10 kappaleena ja 5 ruotsalaista 6 kappaleena sekä 12 suomalaista ja 10 ruotsalaista aikakauskirjaa ja lastenlehteä, 1 kpl. kutakin, ja Tehtaankadun haaraosastossa 8 suomalaista sanomalehteä 14 kappaleena ja 8 ruotsalaista 12 kappaleena sekä 14 suomalaista ja 13 ruotsalaista aikakauskirjaa ja lastenlehteä, 1 kpl. kutakin.

Lahjoja ovat kirjastolle antaneet teollisuushallitus, tie- ja vesirakennusten ylihallitus, maanviljelyshallitus, Helsingin kaupunginvaltuuston kanslia, Helsingin kaupungin tilastokonttori, Suomen yhdyspankin johtokunta, ruotsalaisen kirjallisuuden seura, Argentinan konsulinvirasto, Hufvudstadsbladet'in, Pohjalaisen, Sanan, Kotilähe-tyksen, Sydösterbotten'in ja Suomen kristillisen raittiuslehden toi-mitukset, kollega A. W. E. Modeen, filosofianmaisteri Alexander Boldt, neiti Gerda Lagerborg, kamreeri J. Kronquist, rouva Götz sekä muutamat henkilöt, jotka eivät ole halunneet tulla mainituiksi. Sitä paitsi ovat Deichmanin kirjasto Kristianiassa, Aarhus'in valtionkirjasto ja Gesellschaft für Verbreitung der Volksbildung lähettäneet julkaisunsa kirjastolle.

Painosta on julkaistu luettelot suomenkielisestä ja ruotsinkie-lisestä lasten- ja nuorisonkirjallisuudesta, ruotsalainen lisäluettelo vuonna 1911 kirjastoon hankitusta ruotsinkielisestä ja ulkomaisesta kirjallisuudesta, kirjaston säännöt, lainaussäännöt sekä kertomus kirjaston toiminnasta v. 1911.

Tutkimusvierailulla on kirjastossa vuoden kuluessa käynyt kirjastonhoitajia tai kirjastoasian harrastajia Viipurista, Vaasasta ja Porista, kansanvalistusseuran järjestämän kirjastokurssin osan-ottajat sekä joitakin ulkomaalaisia.

X. Rakennustarkastuskonttori.

Rakennustarkastajan maistraatille antama kertomus vuodelta 1912 oli seuraavaa sisällystä:

Vuonna 1912 toimitettiin 1,486 kirjoihin rekisteröityä katselmusta, annettiin 354 katselmuskirjaa ja kirjojesta sekä tarkastettiin 598 rakennuslaskelmaa ja 340 rakennuspiirustusta. Valvonnan alaisia rakennuksia oli 569. Vuoden varrella tuli lisää 212 uutisrakennusta sekä 128 rakennus- ja tulisijanmuutosta, ja vuodelta 1911 oli keskenäisinä 150 uutisrakennusta sekä 79 rakennus- ja tulisijanmuutosta. Vuonna 1912 katsastettiin 109 näistä rakennusyrytyksistä lopullisesti. Vuonna 1912 lisäksi tulleiden uutisrakennusten kuutiolisälys oli 1,346,798 m³, ja on mainittuna vuonna valmistunut 6,148 asuinhuonetta, 2,080 keittiötä sekä 7,619 tulisijaa. Tulisijain luku on varsin pieni lisäksi tulleiden asuinhuoneiden ja keittiöiden lukuun verraten, mutta tämä johtuu siitä, että useat talot on varustettu keskuslämpöjohdolla.

Virkeä rakennustoiminta on asettanut rakennustarkastukselle sangen suuria vaatimuksia, ja suureksi edistykseksi on merkittävä, että tämä tarkastus on Helsingin kaupungin rakennustarkastuskonttorin perustamisen johdosta saanut käytettäväkseen niin suuren henkilökunnan, että valvontaa on vuoden jälkipuoliskolla voitu toimittaa entistä tarkemmin. Mainitun tarkemman valvonnan johdosta on varmaankin voitu torjua monta tapaturmaa ja estää rakennusten luhistumisia, jommoisia on sattunut Tukholmassa ja monin paikoin Amerikassa. Sen ohessa on tarkastus saattanut ilmi monia epäkohtia, joten on täysin selvästi käynyt näkyviin, että suurella osalla rakennuttavaa yleisöä on ollut se käsitys että, kohta kun rakennuksen loppukatselmus on toimitettu, saa rakennukseen tehdä muutoksia aivan mielin määrin, siihen katsomatta että rakennuksen sekä rakenne että terveydelliset olot joutuvat siitä arveluttavassa määrässä kärsimään. Rakennelaskelmain ja piirustusten tarkastusta on voitu toimittaa perinpohjaisemmin ja tarkemmin kuin edellisinä vuosina. Suomessa noudatettavain yleisten sääntöjen puute

on kuitenkin tuottanut rakennustarkastukselle tarpeetonta ajanhukkaa ja aikaansaanut alituisia riitoja niiden henkilöiden ja liikkeiden kanssa, jotka laativat laskelmia raudoitetusta betonista tehtäviä rakenteita varten. Eri liikkeet tahtovat noudattaa eri maissa hyväksytyt ohjeita ja valitsevat näistä tavallisesti ne, jotka sallivat arveluttavassa määrässä käyttää hyväksi rakennusaineen lujuutta, minkä johdosta varmuus jää mahdollisimman vähäiseksi. Ohjeet, joita on noudatettava raudoitettujen ja raudoittamattomien betonitöiden suorituksessa sekä ylipäätään rakenteiden kuormituksen ja luvallisen paineen laskemisessa, ovat jo kauan osottautuneet sangen tarpeellisiksi, ja k. senaatti onkin asettanut komitean laatimaan ehdotusta tuollaisiksi ohjeiksi. Tietäen kuitenkin kuinka hitaasti kaikki sekä valtion että kaupungin komiteat työskentelevät, ja kun rakennustoiminta ei saa kokonaan seisahtua odotellessa mainitun komitean työtulosta ja sitä ajankohtaa, jolloin ohjeet vihdoinkin vahvistetaan noudatettaviksi, on rakennustarkastus laatinut ehdotuksen rakennusyrytyksissä toistaiseksi noudatettaviksi ohjeiksi ja moni maiden eteväin teknikkojen kanssa neuvoteltuaan niihin ottanut mitä parasta on ollut Saksassa ja Ruotsissa voimassa olevissa määräyksissä sekä näihin lisännyt semmoisia, mitkä tšekäläisillä rakennusmailla saavutetun kokemuksen pohjalla ovat osottautuneet aivan välttämättömiksi. Mainittu ehdotus tulee pianmiten annettavaksi maistraattiin, jota pyydetään vahvistamaan se toistaiseksi noudatettavaksi Helsingin kaupungissa.

Eräissä tšekäläisissä työnjohtajissa vallitsee edelleen valitettavaa tietämättömyyttä yksinkertaisimmistakin rakenteista, ja aniharva nuoremmissa rakennusmestareistamme tietää, miten tavallinen katto-tuoli on kyhättävä. Viimeksi kuluneina kolmena vuonna ovat olot kuitenkin tuntuvasti parantuneet. Vika näyttää pääasiallisesti olevan teknillisten koulujemme opetuksessa. Lukuisain rakennustöiden johdon epävarmuuteen vaikuttaa tietysti osaltaan sekin, että työnjohto usein uskotaan varsin nuorille, aivan kokemattomille henkilöille, joiden vielä monet ajat pitäisi olla ankaran ja taitavan työpäällikön johdettavina, ennenkuin heidän sallitaan omin päin johtaa suuria yrityksiä ja siten tuottaa rakennuttajalle suuria, usein korvaamattomia tappioita.

Suuri osa rakennustarkastuksen tutkittaviksi annetuista piirustuksista on semmoisten henkilöiden laatimia, joilla ei ole alkeellisintakaan käsitystä siitä, miten rakennus on suunniteltava, ja jotka vielä vähemmän voivat aikaansaada kohtuullisimpiakaan esteettisiä vaatimuksia täyttävää julkisivupiirustusta. Valitettavasti ei ole mitään tehtävissä sen hävitystyön estämiseksi, jota tuollaiset henkilöt harjottavat kaupungin ulkoasun pilaamiseksi. Yleisten ra-

kennusten ylihallitus hyväksyy tavallisesti sangen ala-arvoisetkin julkisivut. Useiden rakennusten pohjapiirustukset ovat sommitellut niin, että monasti empii niiden hyväksymistä. Niinpä esim. ei ole ensinkään tavatonta, että kunkin kerroksen samaan porrastasoon yhtyy kymmenenkin eri huoneistoa, joita porrashuoneeseen yhdistävät ahtaat, mutkalliset käytävät. Tämä valitettava asiantila ei kuitenkaan ole autettavissa, elleivät rakennuttajat opi oivaltamaan näiden taitamattomien piirustajain aikaansaamaa hävitystyötä ja ennenkuin viranomaiset saavat vallan perinpohjaisemmin tarkastaa kutakin rakennuspiirustusta.

Nykyisen vanhettuneen ja usein epäselvän rakennusjärjestyksen rakennustoiminnalle tuottamat haitat poistuvat kohdakkoin, sillä toiveita on, että tekeillä oleva uuden rakennusjärjestyksen ehdotus piakkoin saa asianmukaisen vahvistuksen.

Täysin oikealle tolalle ei kuitenkaan rakennustoiminta eikä rakennustarkastuskaan tule, ennenkuin piirustusten vahvistamisessa ja rakennustoiminnan valvonnassa noudatettu vanha menettelytapa muuttuu ja koko tämä suuri ja tärkeä kunnallisen politiahallinnon osa siirretään rakennuslautakunnalle tai myös, jos vanha järjestelmä säilytetään, maistraattiin rakennusasiain käsittelyä varten lisätään tarpeellinen määrä rakennusalan ammattimiehiä.

Sittenkun kaupunginvaltuusto oli kesäkuun 1 päivänä 1912 hyväksynyt Helsingin kaupungin rakennustarkastuskonttorin uuden vuosirahansäännön ja k. senaatti vahvistanut rakennustarkastukseen kuuluvissa toimituksissa noudatettavan uuden taksan olevaksi voimassa syyskuun 20 päivästä samaa vuotta, teki maistraatti kirjelmässä lokakuun 2 päivästä 1912 kaupunginvaltuustolle esityksen uuden menosäännön johdosta tarpeelliseksi käyneen lisämäärärahan myöntämisestä rakennustarkastusta varten. Kaupunginvaltuusto myönsi tarkoitukseen Smk 11,792: 72. Syyskuun 20 päivästä vuoden loppuun on rakennuttavan yleisön maksettavaksi pantu uutisrakennuksista Smk 5,110: 29 sekä rakennus- ja tulisijanmuutoksista 2,770 markkaa. Ulkoparvekkeista ja tontinrajan ulkopuolelle menevistä ulkonemista on kaupungilla vuodelta 1912 tuloja 3,784 markkaa sekä rakennustelineiden ja aitain paikaksi käytetystä kaupungin maasta Smk 131: 85 eli yhteensä Smk 11,796: 14. Tulot ovat siis ylittäneet pyydetyn määrärahan Smk:lla 3: 42. Siihen nähden että uusi menosääntö ja uusi taksa astuivat voimaan myöhäiseen vuodenaikaan, jolloin vallitsi laimea rakennustoiminta, täytyy pitää ilahuttavana seikkana, että menot ja tulot ovat näin hyvin menneet tasan.

XI. Kaupungin yleisten töiden hallitus ja rakennuskonttori.

Kaupungin yleisten töiden hallituksen antama kertomus vuodelta 1912 oli seuraavaa sisällystä:

Insinööri-
osasto.

Insinööri-osastolla suoritettiin vuonna 1912 seuraavat työt:

Kaduntasotuksia ja kanavoimistöitä teetettiin pääasiallisesti Töölössä ja Kalliossa käyttämällä näihin tarkoituksiin myönnettyjä määrärahoja.

Katujen kiveämistä toimitettiin pääasiallisimmin kaupungin vanhemman osan vilkasliikenteisimmillä kaduilla käyttämällä päällystysaineena noppakiviä sekä Töölön kaupunginosassa, missä käytettiin ketokiviä.

Vallilan alueen tasotustöitä joudutettiin erittäin haluttujen vuokratonttien luvun lisäämiseksi, minkätähden hallitus katsoi tarpeelliseksi hankkia itselleen valtuuden jatkaa edelleen samaan suuntaan. Tätä varten tarpeelliset määrarahat pantiin 1913 vuoden menosääntöön.

Bölen esikaupungissa teetettiin vuoden varrella tasotustöitä tämän alueen järjestämisen valmistelemiseksi.

Savilan alueelle suunnitellun puhdistusaseman rakennuttaminen täytyi jättää toistaiseksi, syystä että hallituksen hankkimat ehdotukset ja tarjoukset eivät joutuneet kaupunginvaltuuston lopullisesti tarkastettaviksi ennen vuodenvaihdetta.

Vuoden varrella ovat eräät osastopäälliköt hallitukselle ilmoittaneet, että moniaat heidän käytettäväkseen annetut määrarahat olivat osottautuneet riittämättömiksi ja ylitetty seuraavilla määrillä, nimittäin:

1) katujen ja yleisten paikkain määräraha	Smk	7,000:—
2) satamain kunnossapitomääräraha	„	15,000:—
3) Sörnäsän lastaussillan määräraha	„	7,200:—
4) ylimäär. insinöörien palkkausmääräraha	„	7,000:—

Kaikki nämä määrärahat on annettu hallituksen käytettäväksi.

Sittenkun kaupunginvaltuusto oli hallituksen tekemän esityksen johdosta 1912 vuoden menosääntöön pannut 200,000 markan määrärahan uuden ruoppauslaitoksen ynnä kahden proomun hankkimista varten sekä hallitus oli katsonut tarpeelliseksi mainitun laitoksen ohjelman laadinnassa käyttää asiantuntijaa, oli täksi kutsuttu insinööri J. Forsman, jolle niinkään annettiin toimeksi valvoa laitoksen rakentamista. Sittenkun kuitenkin hankintakilpailu oli julistettu, havaittiin, että koko määräraha tarvittaisiin itse ruoppauslaitoksen kustannuksiin, minkätähden proomuja varten täytyi anoa eri määräraha.

Hallituksen suunnittelema työ Santa- ja Busholman käyttämiseksi kaupan ja merenkulun vastaisiin tarpeisiin on aiheuttanut moniaita neuvotteluja, joihin hallitus on asiantuntijoiksi kutsunut satamakapteeni O. W. Andsténin, pakkahuoneentarkastaja O. Häggmanin, ratatirehtööri K. Stierin sekä merikapteenit L. Laurentin ja A. Mannelinin, molemmat viimeksi mainitut Helsingin laivanpäälikköyhdistyksen edustajina.

Mainituissa neuvotteluissa vahvistettiin sekä ne periaatteet, jotka yksimielisesti oli hyväksytty noudatettaviksi laadittaessa lopullista suunnitelmaa niin rantasiltain viereisen veden syvyyteen kuin tavaravajain kokoon ja sijoitukseen ynnä rautatieraiteiden suunnitteluun y. m. nähden, että nekin näkökohdat, joita etusijassa olisi otettava huomioon puheena olevan alueen rakennusjärjestyksen laadinnassa. Aika ei kuitenkaan sallinut lopullisesti valmistaa näitä suunnitelmia kertomusvuoden kuluessa.

Kaupungingeodeetin toiminta on käsittänyt moniaita toimituksia hänen voimassa olevan johtosääntönsä puitteissa.

Paitsi talorakennusten osaston toimenä olevia vuosittain tarpeellisia korjaustöitä on sen silmälläpidon alaisena ryhdytty rakennuttamaan kauppahallia sitä varten osotetulle paikalle Hakaniementorille. Sittenkun paalutus-, perustus- ja kivityöt oli suoritettu, täytyi työ kuitenkin sattuneen lakon johdosta keskeyttää. Lakon päätyttyä ei enää voitu ryhtyä muuraustöihin, syystä että syksy jo oli liian myöhäinen. Vuoden päättyessä oli määrärahasta jällellä 288,000: 69, joka summa siirtyi seuraavaan vuoteen.

Tarpeellisen tilan hankkimiseksi uudelle kulkutautisairaallalle täytyi rankkurin asuinrakennus muuttaa toiseen paikkaan. Tätä tarkoitusta varten myönnettiin 9,000 markan määräraha, joka kuitenkin osottautui riittämättömäksi ja ylitettiin Smk:lla 2,982: 69. Sikalan ja uuden vajarakennuksen teettämiseksi Bengtsåriin oli käytettävänä 8,550 markan määräraha, joka kuitenkin ylitettiin Smk:lla 2,288: 64. Tämä ylitys lienee johtunut siitä, että kasvatus-

Maanmittaus-
töiden osasto.

Talorakennus-
ten osasto.

lautakunnan määräyksestä sikala teetettiin aikaisemmin suunniteltua tuntuvasti suurempi ja kaksi huonetta rakennettiin lisää, ilman että hallitus oli saanut näistä seikoista mitään ilmoitusta.

Kaupunginpuutarhan alueelle Eläintarhaan rakennettiin kaupunginarkkitehdin ja kaupunginpuutarhurin myötävaikutuksella sekä ensinmainitun valvoessa työtä kasvihuone ja kuusi kasvisuojaa. Tarkoitukseen myönnetty määräraha osottautui kuitenkin riittämättömäksi, niin että tarvittiin lisäksi Smk 6,584:07. Muut talorakennusten osaston käytettäviksi annetut määrärahat on osin ylitetty, osin on niistä joitakin vähäisiä määriä säästynyt.

Kaupungin-
asemakaava-
osasto.

Kaupunginasemakaava-arkkitehdin johdettavana olevalla rakennuskonttorin osastolla on valmisteltu ehdotusta kaupungille kuuluvain Meilansin alueen osain kaupunginasemakaavaksi, Eläintarhan järjestämiseksi sekä keskuspuiston suunnittelemiseksi.

Muista kaupunginasemakaava-osaston toimialalla suoritetuista suuremmista töistä ansaitsevat mainitsemista moniaat tutkielmat laivaveistämöalueen järjestämiseksi, käsittäen nämä työt asemapiiirustuksia ja perspektiivisiä luonnoksia y. m. niihin liittyvine rakennepiiirustuksineen, joita kustannusarvioineen ei vielä ole alistettu hallituksen tutkittaviksi.

Kaupungin-
istutusten
osasto.

Kaupunginpuutarhurin johtamista töistä johtuneet kustannukset ovat pääasiassa olleet budjettiin pantujen määrärahain mukaiset. Huomattavimmista töistä mainittakoon Haapaniemen urheilukentän tasotustyön jatkaminen, VI kaupunginosassa Tehtaan- ja Laivurikadun kulmauksessa olevan istutuksen lopullinen valmistaminen, Punanotkon tasotustöiden jatkaminen sekä Simonkadun viereisen avonaisen paikan varustaminen istutuksilla. Kaisaniemen puistossa toimitettavia tasotustöitä varten oli hallituksen käytettäväksi annettu 30,000 markan määräraha. Puistossa vuoden varrella teetetyistä töistä, jotka käsittävät etusijassa mullan vetoa, teiden tekoa ja valmistustöitä, oli kustannuksia Smk 41,499:97, joten määräraha ylitettiin Smk:lla 11,499:97, joka summa siirrettiin kuluvan vuoden määrärahaan.

Puhtaanapito-
osasto.

Kaupungin yleisten paikkain, katuosain, teiden y. m. puhtaanapidosta on ollut kustannuksia hiukan enemmän kuin niitä varten oli osotettu määrärahoja. Tehdyn esityksen johdosta kaupunginvaltuusto kuitenkin oikeutti hallituksen ylittämään nämä määrärahat 27,000 markalla, joka summa riittikin näihin tarkoituksiin.

Yleiseen käymäläin puhtaanapitoon nähden lienee huomautettava että, vaikka eri töitä varten osotetut määrärahat on jonkin verran ylitetty, tulot kuitenkin ylittivät lasketun määrän niin tuntuvasti, että voitiin merkitä Smk:n 19,062:20 säästö, ensimmäinen puhtaanapitolaitoksen perustamisesta lähtien.

Työpäällikön antama kertomus vuodelta 1912 oli seuraava:

Katujen ja yleisten paikkain erinäisistä korjauksista oli vuonna 1912 kustannuksia Smk 23,402: 22 määrärahan ollessa 15,000 markkaa. Kaupungin kaduilla teetettyjen suurien korjaustöiden johdosta myönsi kaupunginvaltuusto 7,000 markan lisämäärärahan, mutta sekini ylitettiin Smk:lla 1,402: 22.

Kadut ja
yleiset paikat.

Vuonna 1912 vaihdettiin useiden kaupungin katuosain ja avonaisten paikkain ketokivipäällystys I:ma noppakiviin. Niinpä päällystettiin Saunakadun keskimäisestä kolmanneksesta 2,277 m² Smk:n 40,048: 36 kustannuksilla määrärahan ollessa 40,000 markkaa; Kauppatorin länsiosasta 1,235 m², kustannukset Smk 15,741: 95, määräraha 15,800 markkaa; kaupungille kuuluvaa Bulevardikadun osaa Hieta- lahdentorin viereltä 1,019 m², kustannukset Smk 16,859: 96, määräraha 20,200 markkaa; Kasarmintoria kauppahallin viereltä 405 m², kustannukset Smk 6,711: 22, määräraha 6,700 markkaa; Uudenmaankatua Yrjön- ja Erottajakadun väliltä 305 m², johon tarkoitukseen riitti osotettu 5,000 markan määräraha; sekä Keittohuoneenrannan jälellä oleva osa tarkastuspaviljongin ja Makasiininrannan väliltä, 950 m², jota varten osotetusta 14,400 markan määrarahasta säästy Smk 685: 04. Sitä paitsi oli Ison Robertin- ja Uudenmaankadun välisen kaupungille kuuluvan Yrjönkadun osan päällystämiseksi I:ma noppakivillä osotettu 18,400 markkaa, mutta tämä työ ei valmistunut vuoden varrella, minkätähden säästö siirrettiin seuraavaan vuoteen.

Siltasaarenrannan uudestipäällystämisestä ja sen ketokivipäällystyksen osittaisesta laajentamisesta oli laskettu olevan kustannuksia 4,500 markkaa, josta summasta säästy Smk 91: 89.

Rautatien torin poikki kaakosta luoteeseen kulkevan ajotien sekä mainitun torin pahimpain kuoppain korjauksesta oli kustannuksia Smk 1,540: 98 määrärahan ollessa 1,500 markkaa.

Kaupungille kuuluvan Puistokadun osan sekä Kaivopuiston Läntisen ja Ison lehtokujan viertämistä varten oli osotettu 3,000, 5,200 ja 8,000 markkaa, mutta sen johdosta että nämä työt teetettiin toistensa yhteydessä, ei niiden kunkin kustannuksia voitu tarkalleen merkitä eri tileihin, minkätähden kahdesta määrarahasta jäi säästöä, jota vastoin kolmas ylitettiin, ja määrarahain yhteenlaskettu summa 16,200 markkaa ylitettiin Smk:lla 81: 33.

Itäisen viertotien laajentamiseen niiltä kohdin, mihin sen varrelle uutisrakennuksia jo oli teetetty tai vuoden varrella teetettäisiin, oli vuodeksi 1911 myönnetystä 15,000 markan määrarahasta säästynyt Smk 2,563: 59, joka summa siirrettiin vuodeksi 1912 samaa tarkoitusta varten myönnettyyn 15,000 markan määrärahaan. Vuonna

1912 laajennettiin ja uudestaan tasotettiin osa Toisen linjan ja korttelin n:o 331 tontin n:o 27 välistä Itäistä viertotietä, josta työstä oli kustannuksia Smk 21,159: 41. Näin syntynyt vajaus, Smk 3,595: 82, siirrettiin mainitun viertotien laajentamista varten vuonna 1913 myönnettyyn määrärahaan.

Läntisen viertotien laajentamista varten osotetusta 10,000 marcan määrärahasta käytettiin Smk 6,404: 96 ja säästö siirrettiin samaa tarkoitusta varten vuodeksi 1913 myönnettyyn määrärahaan.

Eräiden kaupungille kuuluvain katuosain varsilla olevain kaiteiden uudestirakentamisesta ja korjauksesta oli laskettu olevan kustannuksia 12,700 markkaa, mutta niitä oli Smk 14,805: 76. Vanhain puukaiteiden sijaan pantiin rautakaiteet 135 metrin pituudelta Malminkadun varrella sekä 150 metrin pituudelta Tokankadun itäisen pengermuurin varrella Pursimies- ja Hernesaarenkadun välille.

Läntisen viertotien ja Runebergkadun välisen Pohjois Rautatiekadun osalla päällystettiin ajotie ketokivillä ja jalkakäytävä varustettiin reunuskivellä sekä laitettiin asfalttijalkakäytävä, joista töistä oli kustannuksia Smk 27,358: 68 määrärahan ollessa 27,300 markkaa.

Pohjois Rautatie- ja Fredrikinkadun välisen kaupungille kuuluvan Arkadiakadun osan päällystämistä ketokivillä oli kustannuksia Smk 615: 86 määrärahan ollessa 800 markkaa.

Läntisen viertotien ja Cygnæuskadun välisen kaupungille kuuluvan Museokadun osan päällystämistä ketokivillä oli kustannuksia Smk 391: 37 lasketun määrän 11,600 markan lisäksi.

Museo- ja Nervanderkadun välisen kaupungille kuuluvan Dagmarkadun osan ketokiveystä varten osotetusta 3,900 markan määrärahasta säästyivät Smk 372: 36.

Vilhovuorenkadun tasotuksesta ja viertämisestä oli laskettu olevan kustannuksia 18,200 markkaa, mutta louhintatöitä täytyi teettää enemmän kuin oli laskettu, minkä johdosta määräraha ylitettiin Smk:lla 2,374: 15.

Kaupungille kuuluvain Armfelt- ja Ehrensvärdtien osain viertämistä varten oli osotettu 5,070 ja 7,380 markan määrärahat, mutta ylitettiin näistä edellinen Smk:lla 1,041: 18 ja jälkimäinen Smk:lla 1,948: 54, syystä että kustannusarviota laadittaessa oli edellytetty käytettävän tavallista viertämistä, mutta jotta pinta tulisi lujempi ja tomua syntyisi vähemmän, käytettiin kitonivierrosta, mikä korotti hintaa noin 50 pennillä m² kohti.

Ankkuri- ja Itä Satamakadun välisen Rahapajanrannan päällystäminen ketokivillä suoritettiin likimittäin arvioidulla kustannusmäärällä, 16,000 markalla.

Vuori- ja Unioninkadun välisen kaupungille kuuluvan Vilhonkadun osan sekä Kasvitieteellisen puutarhan vieritse kulkevan Unioninkadun laajennetun osan päällystämiseen I:ma noppakivillä asfalttiin oli osotettu 70,800 markkaa sekä Unioninkadun laajentamiseen Kasvitieteellisen puutarhan viereltä 24,400 markkaa, mutta nämä työt täytyi teettää uuden Pitkäsillan eteläpuoliseen maakiinnikkeeseen asti, minkä johdosta määrärahat ylitettiin Smk:lla 9,726: 93 ja 2,387: 35. Siten syntyneet vajaukset siirrettiin kaupunginvaltuuston 1913 vuoden budjetissa osottamaan määrärahaan mainitun Unioninkadun osan päällystämiseksi I:ma noppakivillä.

Unioninkadulta Siltavuorenpenkereelle vievän ajotien tasotuksesta oli kustannuksia Smk 1,510: 14 osotetun määrärahan 12,200 markan lisäksi.

Museokadun ja Läntisen viertotien yhtymäkohtaa ei saatu vuoden varrella valmiiksi järjestetyksi, minkä johdosta säästö, Smk 2,064: 14, siirrettiin vuoteen 1913.

Töölön kaupunginosassa toimitettiin vuonna 1912 seuraavat kaduntasotukset:

Temppele- ja Fredrikinkadun välistä Dagmarkatua tasotettiin 2,800 m², ja oli siitä kustannuksia Smk 20,407: 61 määrärahan ollessa 20,400 markkaa.

Freesekatua tasotettiin 1,500 m² ja määräraha, 12,500 markkaa, ylitettiin Smk:lla 623: 18, syystä että louhittava kalliomäärä oli kustannusarviossa laskettua suurempi.

Nervanderkadulta korttelin n:o 417 tontille n:o 12 vievää Temppelekatua tasotettiin 3,450 m² laskettujen 3,250 m²:n sijasta, ja kustannuksia oli Smk 49,258: 78 määrärahan ollessa 48,500. Syynä määrärahan ylitykseen oli, että korttelissa n:o 425 sijaitseva Nervanderkadun tontti n:o 10 oli myyty ja tuli rakennettavaksi, minkätähden mainitun tontin länsirajan viereinen kallio oli louhimalla poistettava sekä tontin viereinen Temppelekatu tasotettava.

Creutz- ja Töölönkadun välistä Apollokatua tasotettiin 3,000 m², ja tarkoitusta varten oleva 31,300 markan määräraha ylitettiin Smk:lla 1,872: 39, syystä että mainitulta kadulta saadut kivet täytyi kuljettaa Flora- ja Sallikadulle asti, kun näiden katujen tasotukseen tarpeellista täyteainetta ei, niinkuin oli edellytetty, saatu riittävästi Töölössä toimeenpannuista yksityisistä rakennusyrityksistä.

Läntisen viertotien ja Creutzkadun välistä Etelä Hesperiakadun osaa tasotettiin 2,100 m² tarkoitukseen osotetulla 9,500 markan määrärahalla.

Creutzkatua tasotettiin 3,400 m², ja kustannuksia oli Smk 18,369: 80 määrärahan ollessa 18,200 markkaa.

Etelä Hesperia- ja Kulneffkadun välisen Töölönkadun osan,

2,350 m²:n, tasotusta varten olevasta 8,900 markan määrärahasta säästy Smk 288: 62.

Töölönkadun ja Läntisen viertotien välisen Kulneffkadun osan tasottamisesta oli kustannuksia Smk 12,130: 18 määrärahan ollessa 12,200. Tasotettu pinta-ala oli 1,600 m².

Töölönkadun ja Seurasaarentien välisen Nimrodkadun tasotukseen oli osotettu 38,000 markkaa, ja tasotettu ala oli 8,200 m². Syystä että työ jäi vuoden varrella jonkin verran keskeneräiseksi, siirrettiin säästö, Smk 6,933: 87, vuoteen 1913.

Kaavi- ja Toivokadun välisen Floratien tasotusta ei suoritettu loppuun, syystä että vuoden varrella laadittiin ehdotus mainitun tienoon kaupunginasemakaavan muutokseksi, minkätähden määrärahasta, 22,500 markasta, jäänyt säästö Smk 632: 87 siirrettiin vuoteen 1913.

Sallikadun tasotuksesta oli kustannuksia Smk 9,607: 70 lasketun määrän 10,500 markan sijasta. Tasotettu ala oli 1,000 m².

Sen johdosta että Läntisen viertotien ja Floratien välistä tienoota varten oli, niinkuin edellä mainittiin, laadittu kaupunginasemakaavan muutosehdotus, ei Kaavikadun tasotusta voitu aloittaa, minkätähden tähän tarkoitukseen osotettu rahamäärä, 10,600 markkaa, kokonaan siirtyi vuoteen 1913.

Kalliossa ja Sörnäsissä suoritettiin seuraavat tasotustyöt:

Näkinkujan tasottamisesta korttelin 296 viereltä oli kustannuksia Smk 14,674: 66 määrärahan ollessa 13,000 markkaa. Tasotettu ala oli 1,800 m². Määrärahan ylitys aiheutui siitä, että louhitut kivet täytyi kuljettaa Sörnäsin niemekkeen pohjoispuolelle sijaitsevaan lahteen asti kivipenkereen laittamiseksi vastaisen ruoppa-tytteen eteen.

Itäisen viertotien ja Harjukadun välisen Fredriksperinkadun osan, kaikkiaan 3,500 m²:n tasotusta varten osotettu 62,000 markan määräraha ylitettiin Smk:lla 702: 33.

Saimaan- ja Karjalankadun välinen Fredriksperinkatu tasotettiin puoleen leveyteensä 1,200 m²:n alalta tarkoitukseen osotetulla summalla, 3,600 markalla.

Samaten riitti osotettu määräraha, 21,000 markkaa, Viidennen linjan ja Castrénkadun välisen Itä Pappikadun osan, 2,500 m²:n, tasotukseen.

Vaasan- ja Fredriksperinkadun välisen Kustavinkadun osan tasotuksesta oli kustannuksia Smk 624: 90 yli määrärahan 16,800 markan. Tasotettu ala oli 1,600 m².

Itäisen viertotien ja Flemingkadun välistä Vaasankatua tasotettaessa täytyi liikennehäiriöiden välttämiseksi suorittaa moniaita arvaamattomia töitä, minkä johdosta määräraha, 51,000 markkaa, ylitettiin Smk:lla 3,247: 13. Tasotettu ala oli 9,400 m².

Porvoon- ja Fredriksperinkadun välisen Sturekadun osan, 1,000 m²:n, tasotukseen riitti myönnetty määräraha 10,000 markkaa.

Vallilassa teetettäviä tasotustöitä varten oli osotettu: 5,400 markkaa Itäisen viertotien ja Inarintien välisen Keiteleentien osan, 1,800 m²:n tasotukseen; 4,200 markkaa Oulun- ja Ätsärintien välisen Inarintien osan, 1,030 m²:n tasotukseen; 4,800 markkaa Suvantotien tasotukseen Inarintieltä 100 metriä länteen, joten tasotettava ala oli 1,200 m²; 3,000 markkaa Ouluntien tasotukseen Inarintieltä 100 metriä länteen, ollen tasotettava ala 900 m²; 8,500 markkaa Vallilan- ja Virtaintien välisen Suvantotien osan, 1,700 m²:n tasotukseen; 17,500 markkaa Ylä ja Ala Roineentien tasotukseen 3,500 m²:n laajuiselta alalta; sekä 4,500 markkaa Virtaintien tasottamiseksi 900 m²:n laajuiselta alalta. Nämä tasotustyöt teetettiin toistensa yhteydessä, minkätähden eri tilien menoja ei aina voitu aivan tarkoin toisistaan erottaa ja sen johdosta toiset määrärahat ylitettiin, kun taas toisissa syntyi säästöjä. Edellä mainittujen Vallilan teiden tasotukseen kaikkiaan myönnettyistä 47,900 markasta säästyi Smk 37: 41.

Bölen esikaupungissa tasotettiin vuoden varrella:

Magdalenan- ja Fannynkadun välinen Maistraatinkatu 4,240 m²:n laajuudelta, josta työstä oli kustannuksia Smk 28,646: 89 määrärahan ollessa 26,900 markkaa.

Selmankatua tasotettiin 1,060 m², josta työstä oli kustannuksia Smk 3,462: 34 määrärahan ollessa 3,250 markkaa.

Fannynkatua tasotettiin 960 m², kustannukset Smk 7,139: 25, määräraha 6,800 markkaa.

Selman- ja Reginankadun välistä Bölenkatua tasotettiin 4,550 m², kustannukset Smk 19,725: 15, määräraha 20,700 markkaa.

Leankatua tasotettiin 1,600 m², kustannukset Smk 6,086: 46, määräraha 5,700 markkaa.

Näitä katuja varten osotetut määrärahat ylitettiin, syystä että tasotusmaa täytyi kuljettaa Fredriksperin aseman seuduilta asti, sillä Bölen maa on laadultaan pääasiallisimmin suomultaa.

Osoitettua 45,000 markan määrärahaa Nordenskiöldin lehtotien tasottamiseksi puoleen leveyteensä ei voitu vuoden varrella käyttää, syystä ettei Eläintarhaan teetettävään teiden suuntaa ollut vahvistettu. Määräraha siirtyi vuoteen 1913.

Kaupunginvaltuuston osottama 16,500 markan määräraha laustausraiteen teettämiseksi Sörnäsän haararadan pohjoispuolelle siirrettiin vuoteen 1913, syystä ettei rautatiehallitus ollut vuoden varrella hyväksynyt raiteen sijoitussuunnitelmaa.

Vastamainitusta syystä ei myöskään voitu rakentaa Sörnäsän haararadan poikki tehtävää väliaikaista siltaa, vaan toimitettiin

ainoastaan Sörnäsän rautatien ja Vallilantien välisen Sturekadun jatkon tasotus. Myönnetystä 21,000 markan määrärahasta jällelle jääneet Smk 12,378: 57 siirtyivät vuoteen 1913.

Santa- ja Busholman järjestämistöitä sekä näiden saarien ja Ruoholahdenrannan välisen yhdysväylän ja rautatieraiteiden laittamista varten oli vuoden alussa käytettävänä Smk 596,439: 24. Vuoden varrella toimitettiin tasotuslouhintaa niin Santa- kuin Busholmassakin sekä valmistettiin ja upotettiin Ruoholahdenrannan ja Busholman väliset silta-arkut, mistä kaikesta oli kustannuksia Smk 319,757: 79. Säästö, Smk 276,681: 45, siirtyi vuoteen 1913.

Kanavat ja
viemärit.

Kanavain ja viemärien erinäistä kunnossapitoa varten oli myönnetty 29,000 markkaa, mutta tämä määräraha ylitettiin Smk:lla 5,582: 92, syystä että sekä kanavain pituus että syöksykaivojen luku oli lisääntynyt siinä määrin, että vuoden varrella täytyi muodostaa kolmas kolme miestä ja yhden hevosen käsittävä puhdistuskunta. Sitä paitsi oli uuden septic-tankin puhdistuksesta ja kunnossapidosta kustannuksia Smk 3,539: 83.

Kokonaiskustannukset jakautuivat seuraavain alitilien kesken:

Kanavat	Smk	11,630: 44
Kaivokset ja kaivot	„	17,654: 99
Ojat	„	1,757: 66
Septic-tank	„	3,539: 83
Yhteensä Smk		34,582: 92

Täydennystöistä oli vuonna 1912 kustannuksia Smk 7,520: 59 määrärahan ollessa 5,000 markkaa.

Lokaviemärien huuhtelusta johtuvaa vedenkulutusta varten osotetusta 5,000 markan määrärahasta käytettiin ainoastaan Smk 3,815: 30.

Dagmarkadun alitse korttelin n:o 409 tontilta n:o 14 Fredrikinkadun alaiseen kanavaan sekä korttelin n:o 417 tontilta n:o 9 Tempelikadun alaiseen kanavaan kulkeva laskukanava tehtiin 110 m. pituudelta 12" putkesta sekä varustettiin 2 tarkastus- ja 2 syöksykaivolla ynnä 2 tuulluutusputkella. Tästä oli kustannuksia Smk 5,978: 54 määrärahan ollessa 5,750 markkaa.

Freesekadun alle korttelin n:o 408 tontilta n:o 3 Aurorakadun alaiseen kanavaan tehtiin laskukanava 40 m. pituudelta 12" putkesta ja varustettiin 1 tarkastuskaivolla sekä 1 tuulluutusputkella. Kustannukset Smk 1,989: 76, määräraha 2,200 markkaa.

Laskujohton teettämiseksi Tempelikadun alitse korttelin n:o 417 tontilta n:o 12 Nervanderkadun alaiseen kanavaan oli osotettu 8,450 markkaa, josta summasta käytettiin Smk 8,417: 55. Laskujohto

oli 185 m. pitkä, tehtiin 12" putkesta sekä varustettiin 3 tarkastus- ja 2 syöksykaivolla ynnä 1 tuulluutusputkella.

Apollokadun alle korttelin n:o 435 tontin n:o 6 Töölönkadun alaiseen kanavaan tehtiin 70 m. pituinen laskujohto 12" putkesta, joka varustettiin 2 tarkastus- ja 2 syöksykaivolla sekä 1 tuulluutusputkella. Kustannukset Smk 4,257: 60 ja määräraha 4,300 markkaa.

Etelä Hesperiakadun alle Creutzkadulta Töölönkadun alaiseen kanavaan laskettiin 80 m. laskujohtoa 12" putkesta, joka varustettiin 2 syöksykaivolla. Kustannukset Smk 2,215: 45, määräraha 2,150 markkaa.

Creutzkadun alle Apollo- ja Museokadun välille sekä korttelin n:o 448 tontilta n:o 5 Etelä Hesperiakadun alaiseen kanavaan laskettiin 210 m. 12" putkijohtoa, joka varustettiin 3 tarkastus- ja 4 syöksykaivolla sekä 2 tuulluutusputkella. Kustannukset Smk 8,345:61, määräraha 8,350 markkaa.

Töölönkadun alle Kulneff- ja Etelä Hesperiakadun välille laskettiin 50 m. putkijohtoa 15" ja 90 m. 12" putkesta, joka varustettiin 3 tarkastus- ja 2 syöksykaivolla sekä 1 tuulluutusputkella. Määräraha oli 5,200 markkaa, kustannukset nousivat Smk:aan 5,000: 80.

Nimrodkadun alitse Topeliuskadulta Seurasaarentielle ja sieltä edelleen Humallahteen menevää laskukanavaa varten oli budjetissa osotettu 31,300 markkaa, mutta kadun siirtämisen johdosta oli louhintatöitä teetettävä enemmän kuin oli laskettu, minkä vuoksi määräraha ylitettiin Smk:lla 2,582: 35. Lasketusta johdosta on 56 m. 12" ja 460 m. 15" putkea, johon sijoitettiin 12 tarkastuskaivoa.

Seurasaarentien alle ukkokodin tontilta Nimrodkadun alaiseen kanavaan tehtiin laskujohto 360 m. pituudelta 12" putkesta ja varustettiin 6 tarkastuskaivolla. Kustannuksia oli Smk 17,814: 59 määrärahan ollessa 18,200 markkaa.

Floratien alle tehtiin 167 m. kanavaa 90 sm. korkeista putkista ja siihen sijoitettiin 3 tarkastuskaivoa. Kustannuksia oli Smk 14,358: 17 määrärahan ollessa 14,300 markkaa.

Sallikadun alaista, 110 m. pituista ja 18" putkesta tehtyä kanavaa varten osotettu 3,000 markan määräraha ylitettiin Smk:lla 827: 25, syystä että putken alustaa täytyi paaluttaa painumisen välttämiseksi.

Fredrikssperinkadun alle Saimaan- ja Karjalankadun välille laskettiin 200 m. 15" putkea sekä tehtiin 3 tarkastus- ja 3 syöksykaivoa ynnä 1 tuulluutusputki. Kustannuksia oli 6,665: 30 määrärahan ollessa 6,750 markkaa.

Samaten tehtiin Kustavinkadun alle korttelin n:o 360 tontilta n:o 19 Fredrikssperinkadun alaiseen kanavaan 65 m. pitkä kanava 12" putkesta sekä 1 tarkastus- ja 2 syöksykaivoa ynnä 1 tuulluutus-

putki. Kustannukset nousivat likimain määrärahasummaan, 3,100 markkaan.

Vallilan teiden alle teetettiin kaikki kanavat hiukan vähemmällä kustannuksilla kuin myönnetyt määrärahat osottivat, ja sijoitettiin: Inarintien alle korttelin n:o 545 tontilta n:o 25 Ätsärintien alaiseen kanavaan sekä mainitun korttelin tontilta n:o 27 Ouluntielle asti 80 m. 12" putkea, 3 tarkastus- ja 2 syöksykaivoa sekä 1 tuulluutusputki; Suvantotien alle korttelin n:o 546 tontilta 10 korttelien n:ojen 546 ja 547 länsipuolitse kulkevan kadun alaiseen kanavaan 85 m. 12" putkea ynnä 1 tarkastuskaivo ja 1 tuulluutusputki; Ouluntien alle Inarintieltä korttelien n:ojen 546 ja 547 länsipuolitse kulkevan kadun alaiseen kanavaan 105 m. 12" putkea sekä 1 tuulluutusputki; korttelien n:ojen 546 ja 547 länsipuolisen kadun alitse Ouluntieltä Ätsärintielle 105 m. 15" putkea sekä 2 tarkastus- ja 2 syöksykaivoa; Suvantotien alle Virtaintieltä Vallilantien alaiseen kanavaan 120 m. 15" putkea, 3 tarkastus- ja 1 syöksykaivo sekä 1 tuulluutusputki; Ylä ja Ala Roineentien alle 240 m. 12" putkea, 3 tarkastus- ja 1 syöksykaivo ynnä 2 tuulluutusputkea; sekä Virtaintien alle 85 m. 12" putkea, 1 tarkastuskaivo ja 1 tuulluutusputki.

Kaikista Bölen viemärlaitoksia varten osotetuista määrärahoista niinkään säästyι jonkin verran. Bölessä teetettiin seuraavat kanavatyöt:

Maistraatinkadun alle 320 m. 12" putkea, 5 tarkastus- ja 3 syöksykaivoa sekä 2 tuulluutusputkea, joista töistä oli kustannuksia Smk 11,705: 71 määrärahan ollessa 12,000 markkaa.

Bölenkadun alle Selmankadulta Reginankadulle 60 m. 15" putkea ja 260 m. 12" putkea, 6 tarkastus- ja 5 syöksykaivoa ynnä 3 tuulluutusputkea. Kustannukset Smk 10,096: 71, määräraha 10,500 markkaa.

Bölenkadulta korttelin n:o 573 tontin n:o 38 halki Maistraatinkadun eteläpuolella sijaitsevaan avonaiseen ojaan 120 m. 18" putkea sekä 1 tarkastuskaivo. Kustannukset Smk 5,815: 35, määräraha 6,200 markkaa.

Leankadun alle korttelin n:o 569 tontilta n:o 9 Bölenkadun alaiseen kanavaan laskettiin 110 m. 12" putkea, 2 tarkastus- ja 2 syöksykaivoa sekä 1 tuulluutusputki. Kustannukset Smk 4,233: 80, määräraha 4,350 markkaa.

Puhdistusaseman rakentamiseksi Eläintarhan alueelle Läntisen viertotien itäpuolelta Töölönlahteen laskevia lokaviemärejä varten sekä laskujohdon teettämiseksi vanhalta Eläintarhantieltä mainittuun puhdistusasemaan oli osotettu 158,600 markan määräraha. Syystä ettei laitoksen järjestelmää vuoden varrella vahvistettu, täytyi määräraha siirtää vuoteen 1913.

Edelliseltä vuodelta oli siirtynyt 6,500 markan määräraha, jolla

olisi ollut laskettava 102 m. 1.05 m:n korkuista putkea Museokadun vieritse Aurorakadulta Läntiselle viertotielle, mutta kaupunginasema-kaavan muutoksen johdosta täytyi kanava teettää 130 m. pitkä sekä varustaa 2 tarkastus- ja 1 syöksykaivolla. Kustannukset ylittivät sentähden määrärahan Smk:lla 1,511: 81.

Kustannuksia vuoden varrella tarpeellisista teiden erinäisistä korjauksista oli Smk 12,988: 06 määrärahan ollessa 10,000 markkaa.

Uuden Eläintarhantien vierelle Säästöpankinrannasta Helsinginkadun jatkon yhtymäkohtaan teetettiin jalkakäytävä sementistä. Kustannuksia oli Smk 23,063: 13 määrärahan ollessa 22,200 markkaa.

Ullanlinnanvuorten poikki Tähtitorninkadulta Unioninkadulle vievän ajotien korjauksista oli kustannuksia Smk 1,651: 84. Määräraha oli 2,200 markkaa.

Eläintarhan kehätie vaakitettiin uudestaan ja tasotettiin kustannuksilla, jotka Smk:lla 1,475: 99 ylittivät osotetun 9,500 markan määrärahan.

Diakonissalaitoksen ja Läntisen viertotien välisen Eläintarhantien viertopäällystys uudistettiin ja sitä varten myönnetty 5,000 markan määräraha ylitettiin Smk:lla 372: 28.

Läntiseltä viertotieltä Tilkassa sijaitsevaan rankkurin uuteen asuntopaikkaan vievä tie teetettiin likimittäin sitä varten osotetulla 2,000 markan määrärahalla.

Viertoteiden erinäisiä korjauksia varten oli budjetissa osotettu 15,000 markkaa, mutta vuoden varrella tarpeellisista korjauksista oli kustannuksia Smk 18,369: 51.

Itäisen viertotien vierelle teetettiin jalkakäytävä Sörnäsän panimolta Arabiaan asti. Kustannuksia oli Smk 7,625: 10 määrärahan ollessa 7,000 markkaa.

Läntisen viertotien viereistä jalkakäytävää jatkettiin Nimrodkadulta lähtien 300 m. pohjoiseen. Kustannuksia oli Smk 5,426: 51 määrärahan ollessa 5,000 markkaa.

Satamain erinäisiä korjauksia varten oli budjetissa osotettu 25,000 markkaa, mutta syystä että tämä määräraha jo kesällä osotautui riittämättömäksi, pyysi hallitus kaupunginvaltuustolta 15,000 markan lisämäärärahaa, joka myönnettiinkin. Satamista oli todellisia kustannuksia Smk 40,956: 67, joka summa jakautui seuraavain alitilien kesken:

Satamat	Smk	3,095: 84
Rantasillat	”	9,488: 64
Sillat	”	5,201: 33
		<hr/>
	Siirto Smk	17,785: 81

Tiet.

Viertotiet.

Satamat.

	Siirto Smk 17,785: 81
Poijut	„ 1,957: 12
Nostorana	„ 126: 18
Väliaikaiset laiturit	„ 6,918: 99
Tihtaalit	„ 1,030: —
Ruoppaus	„ 37: 96
Täytetyöt	„ 8,306: 16
S:n kaasulaitoksen vierellä	„ 4,625: 43
Sekalaista	„ 169: 02
	<u>Yhteensä Smk 40,956: 67</u>

Jällelmenosilloista ynnä laiturien ja jäärailojen viereisistä aidoista oli kustannuksia Smk 5,030: 90 määrärahan ollessa 5,000 markkaa.

Satamain ruoppaukseen osotetusta 20,000 markan määrarahasta käytettiin ainoastaan Smk 17,176: 35.

Ruopannostokone muutettiin uuden kaasulaitoksen edustalla olevasta täytepaikasta Sörnäsän niemekkeen pohjoispuolella sijaitsevaan uuteen ruoppavarastopaikkaan. Tästä oli kustannuksia Smk 4,830: 69 määrärahan ollessa 4,000 markkaa.

Ruoppavarastopaikan järjestämiseksi Sörnäsän niemekkeen vierelle oli osotettu 10,000 markkaa, mutta summa ylitettiin Smk:lla 157: 19.

Sumpparin itärannassa sijaitseva yleinen laituri rakennettiin uudestaan ja pitennettiin. Kustannuksia oli Smk 3,772: 53 määrärahan ollessa 3,500 markkaa.

Makasiininrannan päällystämistä II:da noppakivillä vanhan puukansituksen sijasta oli laskettu olevan kustannuksia 4,000 markkaa, mutta työtä suoritettaessa osottautui välttämättömäksi kaivaa pois täyte eteläisen silta-arkun viereltä ja hiekan pois huuhtoutumisen välttämiseksi sinne teettää sementtimuuri, minkätähden kustannuksia oli kaikkiaan Smk 4,702: 38.

Eteläisen laiturisiiven länsiosan uudestirakentamisesta oli kustannuksia Smk 3,273: 78 määrärahan ollessa 3,100 markkaa.

Lintulahdenkadun edustalla Sörnäsän rantatien vierellä sijaitseva purkaussilta teetettiin likimmittäin osotetulla määrarahalla 2,350 markalla.

Sörnäsän läntisen purkaussillan silta-arkkuja ja kansitusta uudestirakennettaessa havaittiin siltaa purettaessa, että korjaustyö täytyi teettää laajemmassa mitassa kuin oli edellytetty. Samaten havaittiin kannatusparruissa, jotka tutkittaessa olivat näyttäneet terveiltä, olevan sydänlaho, minkätähden niiden sijaan täytyi panna uudet, ja hallitus pyysi sentähden kaupunginvaltuustolta 7,200

markan määrärahaa budjetissa osotettujen 15,500 markan lisäksi. Sillan uudistamisesta oli kustannuksia Smk 22,811:04.

Soutu- ja moottoriveneiden kytkylaiturin teettämisestä Pohjois-satamaan oli kustannuksia Smk 28,473:71, joten siis määräraha, 25,000 markkaa, jonkin verran ylitettiin, osin syystä että työn jatkuessa oli välttämätöntä monesta kohden tukea siltaa ja osin syystä että Pohjoisrannassa olevain vanhain laiturien poistaminen vaati verraten suuria ylimääräisiä kuluja.

Budjetissa oli osotettu 200,000 markkaa isomman ruoppauskoneen ynnä tarpeellisten proomujen ostoon. Sittenkun ruoppauskoneen hankintaohjelma oli laadittu ja tarjouksia eri liikkeiltä saapunut, päätettiin hyväksyä kone- ja siltarakennusosakeyhtiön tarjous. Yhtiö lupautui kuitenkin toimittamaan koneen vasta toukokuussa 1913, minkätähden määrärahaa ei käytetty vuoden varrella, vaan siirtyi se vuoteen 1913.

Makasiininrannassa olevaa 25 tonnin nostoranaa ei voitu vuoden varrella järjestää sähkövoimalla käyväksi, minkätähden sitä tarkoitusta varten olevaa määräraha siirtyi vuoteen 1913.

Erinäisten työkalujen ostoon ja korjaukseen oli osotettu 10,000 markkaa, mutta työkaluja täytyi ostaa niin paljon, että kustannukset nousivat Smk:aan 17,968:58. Niinpä ostettiin tai ainespihassa valmistettiin muun muassa seuraavat työkalut:

Työkalut.

1 valopainokoje	Smk	1,600:—
4 rautapiiruranaa	”	2,390:—
3 kolmijalaista ranaa.....	”	938:50
2 paaluranaa	”	775:29
725 m. raiteita	”	1,351:35
4 vaihdetta	”	221:50
1 betonginsekotuskonetta	”	570:—
14 dynamiitinlämmittäjää	”	210:—
1 diafragmapumppu	”	343:—
5 tarkastuskelloa.....	”	350:—
1 kivivaunu	”	425:—
24 m. pistokankia	”	699:—
2 vaakituskonetta	”	600:—
1 rautasorvi	”	600:—
3 alasinta	”	334:18
2 ahjoa	”	123:60
265 teräskankea	”	864:39
348 lapiota	”	1,100:29
151 väkivasaraa	”	1,055:54
50 kivitalttaa	”	280:17
20 reunausmoukaria.....	”	101:97

Yhden kivenkuljetusproomun uudestirakentamisesta oli kustannuksia Smk 3,697: 50 määrärahan ollessa 3,500 markkaa.

Kahden ruoppaproomun uudestirakentamista varten osotetusta 6,000 markan määrarahasta säästyivät Smk 248: 79.

Kustannuksia uusien takapyöräin hankkimisesta höyryjyrrään sekä eräistä vähäisistä höyryjyrrän korjauksista oli kustannuksia Smk 2,754: 29 määrärahan ollessa 2,000 markkaa.

Porakoneen höyrykattilaa varten osotetusta 3,300 markan määrarahasta säästyivät 2,560 markkaa.

Sekalaista.

Hengenpelastuskalujen, halkomittain y. m. kunnossapitoon osotetusta 4,000 markan määrarahasta käytettiin Smk 3,461: 10 seuraavasti:

hengenpelastuskalut	Smk	1,578: 10
halkomitat	„	691: 46
sekalaista	„	1,191: 54

Virutushuoneiden ja virutuslaiturien erinäiseen hoitoon ja korjaukseen osotetusta 10,000 markan määrarahasta käytettiin Smk 9,715: 82.

Sen johdosta että kaupunginvaltuusto oli päättänyt myöntäväksi viikon kesäloman kaupungin palveluksessa vähintään 5 vuotta olleille työntekijöille, maksettiin rakennuskonttorin palveluksessa oleville työntekijöille Smk 4,752: 46.

Kaupungin katukilpien muuttamista varten oli kaupunginvaltuusto osottanut 10,000 markkaa, mutta kaikkia uusia kilpiä ei pantu vuoden varrella paikalleen, minkätähden säästö siirtyi vuoteen 1913.

Rakennuskonttorin muutettua nykyiseen huoneistoonsa tarvittiin joukko uutta kalustoa, josta oli kustannuksia Smk 7,277: 20, minkä summan kaupunginvaltuusto hyväksyi.

Pitkäsillan uudestirakentamista varten oli edellisenä vuonna osotettu 787,500 markkaa, josta summasta oli vuoden päätyessä käyttämättä Smk 174,005: 61, mutta vuoden varrella havaittiin sillan uudestirakentamista varten myönnetty määräraha riittämättömäksi ja rakennuslautakunta ilmoitti tästä kaupunginvaltuustolle, joka myönsi 120,000 markan lisämäärärahan pantavaksi 1913 vuoden budjettiin. Vajaus siirrettiin sentähden edellä mainittuun lisämäärärahaan.

Edellisenä vuonna oli määrärahoja osotettu Dagmar- ja Aurorakadun välisen Töölönkadun sekä Etelä Rautatie- ja Henrikinkadun välisen Arkadiakadun tasotukseen. Kun näitä määrärahoja ei käytetty sinä vuonna, syystä että mainittujen katujen varsilla oli rakennuksia tekeillä, siirtyivät säästöt, Smk 5,500:— ja 7,008: 78, vuoteen 1913.

Kaisaniemen tenniskenttään laittamista varten osotetusta 6,600 markan määrärahasta oli vuonna 1911 säästynyt Smk 1,040: 71, mutta vartiokojun teettämisen ja vartijan palkkaamisen johdosta oli kustannuksia Smk 2,914: 03 yli osotetun määrärahan.

Vuodeksi 1908 myönnettyä määrärahaa Hakaniementorin päällystämiseen II:da noppakivillä Sörnäsin rantatien jatkon pohjoispuolelta ei vuonna 1912:kaan käytetty, syystä että paikalle oli tekeillä kauppahalli, minkätähden määräraha, Smk 31,503: 30, vielä siirrettiin seuraavaan vuoteen.

Kaupungingeodeetti on vuonna 1912 suorittanut seuraavat määrät kaupungin rakennuskonttorin johtosäännössä mainittuja toimituksia y. m., nimittäin:

Kaupungingeodeetin toiminta.

Tontinmittauksia.....	125
Tontinarvioimisia	102
Huvilan- ja maankatselmuksia	32
Kolmivuotiskatselmuksia	148
Tarkastuskatselmuksia	23
Varastopaikkain ja kivilouhosten katselmuksia	35
Rajanpaalutuksia ja kivijalankatselmuksia	110
Mittauskirjan jäljennöksiä	16
Arvioimiskirjan „	2
Todistuksia ja tonttikirjan otteita	12
Tilusten, varastopaikkain y. m. karttoja	18

Kaupunginarkkitehdin antama kertomus vuodelta 1912 oli seuraava:

Rakennusten ja talojen erinäisiä korjauksia varten olevasta 51,300 markan määrärahasta oli töiden valmistuttua säästynyt Smk 675: 48.

Rakennukset ja talot.

Lumenkuljetukseen y. m. kaupungin taloista osotettu 7,000 markan määräraha on, päinvastoin kuin oli laita vuonna 1911, vuoden varrella vallinneiden harvinaisen suotuisain säiden johdosta niinkään antanut ylijäämää Smk 4,078: 60.

Erinäisiin Katajanokalla olevan tulli- ja pakkahuoneen korjauksiin, joita varten oli osotettu 7,700 markkaa, meni Smk 7,735: 24, joten määräraha ylitettiin Smk:lla 35: 24.

Raatihuoneen, Rikhardinkadun varrella olevan kaupungin-kirjastotalon sekä poliisilaitoksen huoneistoissa Aleksanterinkadun 22—24:ssä ja Pengerkadun 5:ssä toimitetut erinäiset korjaukset

vaativat kustannuksia vähemmän kuin oli laskettu, joten eri määrärahoista säästy Smk 452: 92, 361: 58, 413: 01 ja 524: —, jota vastoin poliisilaitoksen käytettävänä Ratakadun 10:ssä olevain huoneistojen korjaukseen osotettu määräraha ylitettiin Smk:lla 55: 86.

Niiden vaikeuksien johdosta, joita Korkeavuorenkadun varrella olevan palolaitoksen talon tornin ylimmän osan korjaus koh-tasi, osottautui eteläisen palotornin erinäisiin korjauksiin myön-
netty 4,650 markan määräraha riittämättömäksi ja ylitettiin Smk:lla 373: 59. Pohjoisen palotornin ja paloasemain korjauksiin myönne-
tyistä määrärahoista sitä vastoin säästy, toisesta Smk 278: 60 ja toisesta 32: 50.

Marian sairaalassa vuoden varrella vallinneen liikasijoituksen sekä sen johdosta että, sensijaan että olisi korjattu osa sairaala-
aluetta ympäröivää aitaa, mainitun alueen rautatiealueelle päin antava puoli täytyi pitkältä osalta varustaa aivan uudella aidalla, ei Marian sairaalan erinäisiin korjauksiin myönnetty 20,000 markan määräraha riittänyt, vaan ylitettiin se Smk:lla 890: 03.

Niinikään ylitettiin vesiklosettien laittamiseksi edellä mainitun sairaalan tuberkulosipaviljonkiin myönnetty 2,400 markan määrä-
raha Smk:lla 313: 52, sen johdosta että mainittuun paviljonkiin vievä laskujohto oli paikoitellen ehdottomasti korjattava ja uudistettava.

Uudet istutukset Marian sairaalan vierelle laitettiin kaupungin-
puutarhurin toimesta, ja tähän tarkoitukseen myönnetty määräraha Smk 3,157: 50 osottautui pääasiassa riittäväksi. Näistä toista joh-
tuneina kustannuksina on kirjoihin pantu Smk 3,210: 17.

Erinäisiä Bengtsårin kasvatustalokseen kuuluvain rakennus-
ten korjaustöitä, joita varten budjetissa oli 2,700 markkaa, ei voitu teettää mainitulla summalla. Eräiden huoneistojen suunnattoman kulumisen sekä varsinkin talous- ja koulurakennuksessa (n. s. Sö-
dergårdissa) useana vuonna vallinneen tungoksen johdosta, täytyi sekä mainituissa että muissakin rakennuksissa aivan välttämättä teettää erinäisiä korjaus-, maalaus- ja siistimistöitä, minkä johdosta kustannuksia olikin Smk 3,853: 17, joten myönnetty määräraha yli-
tettiin Smk:lla 1,153: 17. Huomattava on kuitenkin, että viimeksi mainittuun summaan on luettu eräitä matkakulujakin, joita varten budjetissa ei ollut erityistä määrärahaa.

Makasiininrannan ja Katajanokan tavaravajain erinäisistä korjauksista oli kustannuksia vähemmän kuin oli laskettu, joten määrärahoista säästy, toisesta Smk 671: 18 ja toisesta 236: 63.

Seurahuoneen korjaustöistä oli kustannuksia Smk 7,526: 98 määrärahan ollessa 7,100 markkaa, joka summa siis ylitettiin Smk:lla 426: 98, sen johdosta että eräät pihamaita vasten sijaitsevat puusta ja rautalevystä tehdyt ulkokuonerakennukset osottautuivat korjat-

taessa niin perin lahoiksi, että ne osittain täytyi purkaa ja teettää uudestaan.

Korttelissa n:o 181 olevain uimahuoneiden vuosikorjausta ei myöskään voitu teettää myönnetyllä määrärahalla, 5,700 markalla, vaan ylitettiin tämä Smk:lla 475: 02, syystä että laitoksen molemmat hyppytelineet olivat vuosien kuluessa niin pilaantuneet, että niiden perinpohjainen ja kallis korjaus oli aivan välttämätön, vaikka tuolaista korjausta varten oli budjettiin pantu määräraha ainoastaan toisen hyppytelineen osalle.

Kaivopuiston vanha kylpylaitos, joka vähitellen on vanhuuden ja kosteuden johdosta käynyt varsin rappeutuneeksi, voitiin korjata likimmittain myönnetyllä määrärahalla.

Kaivopuiston uimahuoneiden erinäisiä korjauksia varten olevasta määrarahasta sensijaan säästy Smk 295: 67.

Vuorimieskadun talossa n:o 9 rakennettiin m. m. kivirakennus aivan uudestaan. Tässä rakennustyössä sattui, niinkuin useinkin tuollaisissa töissä on laita, että moniaat parrustot, muuripilarit, laskujohdot y. m. s., joitten alkujaan oli luultu edelleen kelpaavan, sittemmin osottautuivat niin lahoiksi tai ruostuneiksi, että sijaan välttämättä oli hankittava uudet. Tästä syystä tarkoitukseen myönnetty määräraha 11,000 markkaa osottautuikin riittämättömäksi ja ylitettiin Smk:lla 2,382: 70.

Osin samanlaatuisista syistä, mutta pääasiallisesti sen johdosta että täytyi louhia tavattoman hankalaa vuorilajia (gneissia) tilan hankkimiseksi alhaispainehöyrykattiloille keskuslämpöjohtoa laitettaessa Hakasalmen huvilaan, ylitettiin sisustuksen muutostöitä varten myönnetty 24,900 markan määräraha Smk:lla 1,998: 23, joten tästä laajasta ja vaikeasta työstä oli kustannuksia kaikkiaan Smk 26,898: 23.

Sensijaan säästy kaupungin Puutarhakadun varrella omistaman talon täydellistä sisäistä ja osittaista ulkopuolista korjausta varten myönnetystä määrarahasta Smk 966: 12.

Budjetissa osotetut määrarahat riittivät kutakuinkin sähkövalaistuksen laittamiseen Kasarmintorin kauppahalliin ja yleisiin käymälöihin sekä Aleksanterinkadun 26:ssa teetettyihin erinäisiin muutostöihin.

Uuden kulkutautisairaalan, kunnan uuden mielisairaalan ja Kallion uuden paloaseman rakennustöitä sekä syyskuun 15 päivänä 1912 tarkoitukseensa luovutetun uuden työ- ja vaivaistalon erinäisiä töitä valvoivat erikoiset rakennustoimikunnat, mutta kaupungin-arkkitehti on kuitenkin toiminut sekä Fredriksperin kulkutautisairaalan että Forsbyn uuden työ- ja vaivaistalon rakennustyön johtavana arkkitehtinä.

Hakaniementorille teetettävän uuden kauppahallin rakennus-

työt aloitettiin vuoden varrella, mutta ainoastaan paalutus-, perustus- ja kivityöt ehdittiin suorittaa. Tämä johtui siitä, että kesällä puhjennut yleinen rakennustyöläisten lakko, vaikkei ollutkaan välittömästi kohdistettu kunnan töihin, saattoi järkipärisen rakennustavan mahdottomaksi, syystä että kunnan urakoitsijat julistettiin lakkotilaan. Mainittu lakko, joka niinkuin tunnettu kesti kauan, vaikutti välillisesti sangen haitallisesti kaikkiin talorakennusten osaston tai kaupunginarkkitehdin toimesta teetettäviin vähänkään isompiin töihin. Töistä, joita lakko tavattomasti viivästytti, on etusijassa mainittava Fredriksperin kulkutautisairaalan rakennustyöt.

Lakon päätyttyä oli syksy jo kulunut niin pitkälle, että kauppahallirakennuksen muureja, jotka oli aikomus teettää tavallisista punaisista tiilistä n. s. rohbau-tyyliin, ei enää ollut edullista käydä teettämään. Määrärahan ylijäämä, Smk 288,009: 22, siirrettiin kuluvan vuoden budjettiin.

Sen johdosta että uusi kulkutautisairaala rakennettiin rankkurin asunnon alueelle, kävi tarpeelliseksi muuttaa tämä asunto toiseen sitä varten osotettuun paikkaan. Tätä muuttoa, joka m. m. käsitti useiden eri rakennusten, niinkuin asuinrakennuksen, tallin, vaunuvajan, ulkokuoneen ja kivistä olevan saunan purkamisen ja uudelleen teettämisen, ei voitu suorittaa budjetissa osotetulla vähäisellä määrärahalla, 9,000 markalla, joka sentähden säästäväisyydestä huolimatta ylitettiin Smk:lla 2,982: 69, pääasiallisesti sen johdosta että tämän laatusista töistä on vaikea laatia luotettavaa kustannusarviota.

Rahatoimikamarin toimesta ostettiin Aleksanterinkadun talo n:o 26 sekä Kallion Neljännen linjan tontilla n:o 9 sijaitseva ent. Sedmigradskyn pientenlastenkoulun talo, kun taas talorakennusten osasto koulukeittiön huoneiston aikaansaamiseksi teetti viimeksi mainitussa rakennuksessa erinäisiä muutos- ja sisustustöitä, joista oli kustannuksia Smk 8,153: 69.

Toukolan kansakoulutalon laudoituksesta ja ulkopuolisesta maalauksesta, joita töitä varten oli osotettu 3,000 markkaa, oli kustannuksia Smk 3,390: 52, jota vastoin Tehtaankadun kansakoulun erinäisiä sisä- ja ulkopuolisia maalaustöitä varten osotetusta 4,650 markan määrärahasta säästyti Smk 37: 05.

Sopivaisuussyistä siirrettiin Ratakadun kansakoulun sisäpuolista maalausta varten osotetusta 6,500 markan määrärahasta Smk 610: 16 samanlaisia vuonna 1913 teetettäviä töitä varten.

Sähkövalojohdot edellä mainittuun rakennukseen laitettiin budjetissa osotetulla määrärahalla, 5,196 markalla.

Bengtsårin kasvatuslaitokseen kuuluvassa Södergårdin kivi-

rakennuksessa vuosina 1910 ja 1911 aloitettujen töiden loppuunsaattamista varten osotettu määräraha ylitettiin tuntuvasti, m. m. sen johdosta että teetettiin neljä uutta ullakkohuonetta. Mainittua tarkoitusta varten pantiinkin 1913 vuoden budjettiehdotusta laadittaessa 10,000 markan lisämääräraha, jota kaupunginvaltuusto ei kuitenkaan myöntänyt budjettia vahvistaessaan. Sittemmin on rahoituskammarin toimesta uusi esitys puheena olevan määrärahan myöntämisestä tehty valtuustolle, joka nyttemmin lieneekin määrärahan myöntänyt.

Kustannukset sikalan sekä uuden vajan teettämisestä Bengtsåriin ovat niinkään Smk:lla 2,288: 64 ylittäneet tarkoitukseen myönnetyn 8,550 markan määrärahan, syystä että kasvatuslautakunnan määräyksestä sikalaa tuntuvasti laajennettiin ja siihen laitettiin kaksi uutta huonetta, joita ei ollut alkuperäisessä ehdotuksessa.

Vanhankaupungin poliisivartiotuvan ja Hermannin paloaseman paikan tasotus- y. m. töihin riittivät niitä varten myönnetty määrärahat likimmittään.

Hakaniementorille teetettävää uutta käymälää varten osotetusta määrärahasta oli rakennuksen valmistuttua säästynyt 249 markkaa. Ruoholahdenrantaan tehtävää samanlaista rakennusta varten myönnetystä määrärahasta niinkään säästy Smk 102: 73, jota vastoin Merisataman uusi käymälä maksoi Smk 7: 31 enemmän kuin tarkoitukseen oli myönnetty.

Kasvihuoneen ja kuuden kasvuisuojan ynnä niihin kuuluvan lämpöjohdon teettämiseksi kaupunginpuutarhan alueelle Eläintarhaan oli osotettu Smk 92,444: 40, mutta kustannuksia oli Smk 99,028: 47, mikä johtui osin siitä, että lämpöjohdon kattilalaitos oli vastaisten lisärakennusten (uusien kasvihuoneiden) varalle alun pitäen suunniteltava niin suuri, että se riittäisi ei ainoastaan nykyisiin, vaan vastaisiinkin tarpeisiin, osin siitä että eräiden lasitöiden kustannukset jonkin verran ylittivät lasketun määrän.

Paitsi edellä mainittuja on kaupunginvaltuuston eri määräysten johdosta teetetty seuraavat työt, nimittäin: erinäisiä sisustus- ja muutostöitä Töölön ent. työ- ja vaivaistalon (nykyisen Kivelän sairaalan) kirkkorakennuksessa, määräraha 10,000 markkaa, kustannukset Smk 8,786: 28, säästö Smk 1,213: 72; sähköjohdot ja holvi kaupungingeodeetin ja revisionikonttorin käytettäväksi, määräraha Smk 5,463: 33, kustannukset Smk 2,566: 46, säästö Smk 2,896: 87 siirretty vuonna 1913 teetettävään samanlaisten töiden määrärahaan; muutostyöt satamaratakanttorissa, määräraha Smk 4,130: —, kustannukset Smk 4,668: 84, vajuus Smk 538: 84; lukuhuoneen laittaminen Rikhardinkadun kirjastotalon eteiseen, määräraha 1,700 markkaa, kustannukset Smk 1,408: 26, säästö Smk 291: 74; kesäpäiväparantola

Oulunkylän läheisyyteen, määräraha 12,000 markkaa, kustannukset Smk 11,896: 29, säästö Smk 103: 71; Marian sairaalan höyrykattilain korjaus, jota työtä ei ole vuoden varrella voitu suorittaa, syystä että sairaalan lämpökeskuksen täytyi olla käynnissä kylmänä vuodenaikana, määräraha 7,500 markkaa, kustannukset Smk 5: 40, säästö Smk 7,494: 60 siirretty vuonna 1913 suoritettavaa samanlaista työtä varten; yhden huoneen laittaminen Makasiininrannan tullihaaraosastoon, määräraha 675 markkaa, kustannukset Smk 688: 24, vajaus Smk 13: 24; erinäiset Hakasalmen huvilan siipirakennusten muutos- ja korjaustyöt, määräraha 8,400 markkaa, kustannukset Smk 9,557: 64, vajaus Smk 1,157: 64; rekisteritoimisto vaivashoitolaitoksen huoneistoon, määräraha 4,000 markkaa, kustannukset Smk 2,864: 91, säästö Smk 1,135: 11 siirretty vuonna 1913 teetettäviä samanlaisia töitä varten; erinäiset korjaukset ent. Stockmannin talossa, määräraha 11,500 markkaa, kustannukset Smk 6,643: 15, säästö Smk 4,856: 85 niinkään siirretty vuonna 1913 teetettäviä samanlaisia töitä varten; erinäiset korjaukset Humaliston sairaalassa, määräraha 4,700 markkaa, kustannukset Smk 12: 80, säästö Smk 4,687: 20 samoin kuin edellisetkin siirretty vuonna 1913 suoritettavia samanlaisia töitä varten; Hakasalmen huvilan vesijohdon uudistus, määräraha 2,500 markkaa, kustannukset Smk 2,501: 45, vajaus Smk 1: 45; eräät Kaivohuoneen korjaustyöt, määräraha 6,068 markkaa, kustannukset 15 markkaa, säästö 6,053 markkaa niinkään siirretty vuoteen 1913; höyrymankelin hankkiminen Marian sairaalaan, määräraha 5,560 markkaa, kustannuksia ei ensinkään, säästö siirretty 1913 vuoden budjettiin; rankkurin asunnon viereisen tallin laajennus, määräraha 500 markkaa, kustannukset 500 markkaa; sekä vihdoin poliisimaneesin pukeutumishuone, määräraha 375 markkaa, kustannuksia ei mitään, säästö siirretty 1913 vuoden budjettiin.

Näiden lisäksi on kaupunginvaltuuston, rahatoimikamarin y. m. kaupunginviranomaisten määräyksestä erinäisiä töitä vuoden varrella osin suoritettu ja osin alotettu, joiden töiden kustannukset on edeltäpäin maksettu kaupunginkassasta ja sittemmin pantu 1913 vuoden budjettiin, nimittäin: erinäiset majoituksesta aiheutuvat työt Sörnäsissä, kustannukset Smk 2,559: 75; uudet virutushuoneet, kustannukset Smk 28,188: 91; erinäiset muutostyöt Kivelän ent. työlaitoksessa, kustannukset Smk 2,171: 72; samanlaiset työt rakennustarkastuksen ja revisionikonttorin huoneistoissa sekä kaupunginvaltuuston entisessä kokoussalissa raatihuoneella, kustannukset Smk 17,390: 24; ynnä erinäiset tuollaiset työt rahatoimikonttorin sekä rakennustarkastuskonttorin entisessä huoneistossa, kustannukset 1,931 markkaa.

Vuoden varrella on vihdoin eräitä töitä, joita varten oli myön-

netty määrärahat jo edellisten vuosien menosäännöissä, osin jatkettu ja osin suoritettu loppuun. Näistä on mainittava: tullipostipaketti-osaston laittaminen Katajanokalla olevaan Helsingin makasiiniosakeyhtiön taloon, määräraha Smk 3,964: 04, kustannukset Smk 1,309: 99, säästö Smk 2,654: 05; kaupungin taloissa olevain sähköjohtojen uudistus, kustannukset Smk 1,278: 21 (työ jatkuu), sekä uuden kaupunginkirjastotalon rakennuttaminen Kallioon, määräraha Smk 84,863: 05, kustannukset Smk 84,845: 72, säästö Smk 17: 33, joka rakennus otettiin käytäntöön syyskuussa.

Lisäksi on vuoden varrella laadittu lukuisia piirustuksia ja suunnitelmia, joista mainittakoon: Hakaniementorin uuden kauppahallin pää- ja työpiirustukset, Eläintarhan urheilupaviljongin luonnos- ja pääpiirustukset, eräät Kallion kansankirjastotalon sisustus- ja huonekalupiirustukset, Töölön-, Talli- ja Lapinlahdenkadun uusien kansakoulutalojen luonnospiirustukset, kaupunginpuutarhan alueelle Eläintarhaan teetettävään uusien kasvihuoneiden pää-, työ- ja yksityiskohtaiset piirustukset, Fredrikserin kulkutautisairaalan rakennusten III, VI, VII, VIII, XI ja XIII työ- ja yksityiskohtaiset piirustukset, Bengtsärin uuden sikalan luonnos- ja työpiirustukset, kaupungin rankkurin uuden asunnon pää- ja työpiirustukset, Forsbyn työ- ja vaivaistalon asuinpaviljongin B pää-, työ- ja yksityiskohtaiset piirustukset, suunnitelma Rikhardinkadun kaupunginkirjastotalon uudestirakentamiseksi sekä erinäisten vajain, käymäläin, vartiokojujen y. m. tuollaisten pienempäin töiden, rakennusmuutosten y. m. luonnos- ja työpiirustukset.

Kaupunginasemakaava-arkkitehdin vuodelta 1912 antama kertomus oli seuraava:

Kaupunginasemakaava-osaston pääasiallinen toiminta vuonna 1912 on käsittänyt edellisinä vuosina aloitettujen töiden jatkamista kaupunginasemakaavan laatimiseksi osalle kaupungille kuuluvaa Meilansin aluetta sekä Eläintarhan järjestämiseksi ja Helsingin keskuspuiston suunnittelemiseksi. Eritoten viimeksi mainittu työ on vaatinut paljon aikaa, kun asian selvittämiseksi ei ainoastaan ole täytyntä laatia moniaita eri asemapiirustuksia ja niitä valaisevia lintuperspektiivisiä piirustuksia, vaan lisäksi on hallitukselle esitetty laajanlainen kirjallinen promemoria.

Muista osastolla vuoden varrella suoritettavina olleista suurista töistä mainittakoon joukko laivanveistämöalueen järjestämistä tarkoittavia tutkielmia asemapiirustuksineen, perspektiivisine luonnoksineen y. m., joka työ on suoritettu loppuun, paitsi suunnitellun lai-

Kaupungin-
asemakaava-
osasto.

toksen kustannusten laskemiseksi tarpeellisia rakennepiirustuksia. Mainittu ehdotus tulee vuonna 1913 annettavaksi hallituksen tutkittavaksi.

Moniaista hallituksen kaupunginasemakaava-arkkitehdin valmisteltaviksi antamista asioista on laadittu kirjalliset promemorat, joista mainittakoon lausunto vuonna 1913 myytäväksi käytettävänä olevista tonteista, ehdotus Santa- ja Busholman rakennusjärjestykseksi, lausunto uusien kansakoulujen piirustuksia koskevasta asiasta sekä eräiden puistojen ja puistikkojen järjestämisestä y. m.

Erään kaupunginvaltuuston asettaman valiokunnan pyynnöstä on kaupunginasemakaava-arkkitehti laatinut Helsingin väentihyettä ja vastaisia asutusmahdollisuuksia valaisevan kartan sekä sen täydennykseksi valiokunnalle antanut niinkään kaupungin laajenemistarpeita ja kehityspyrkimyksiä valaisevan kirjallisen selvityksen.

Lopuksi sopii mainita, että kaupunginasemakaava-arkkitehti oleskeli kaupungininsöörin keralla osan kesää Lyypekissä, Hampurissa, Bremenissä, Bremerhafenissa, Rotterdamissa, Antwerpenissä y. m. Saksan, Hollannin ja Belgian kaupungeissa sekä Tukholmassa, jolloin tutkittiin näiden paikkain satamalaitoksia, mutta huomiota myös kiinnitettiin puistoihin, erilaatuisiin kaupunginalueihin, katulaitoksiin y. m.

Kaupunginpuutarhurin antama kertomus vuodelta 1912 oli seuraavaa sisällystä:

Istutukset.

Kaupungin istutusten kunnossapitoa ja korjausta toimitettiin likimain samaan tapaan kuin edellisinäkin vuosina. Määräraha oli 102,800 markkaa.

Kevätsiistiminen voi kylmän sään johdosta alkaa vasta huhtikuun 27 päivänä, ja tätä työtä jatkui toukokuun 25 päivään. Mainitun ajan kuluessa suoritettiin muitakin kaupunginistutusten kuntoonpanemiseksi tarpeellisia töitä, niinkuin nurmien kylvämistä timoteinsiemenillä sekä puiden ja pensaiden täydentämistä y. m.

Nurmien leikkuu alkoi toukokuun 28 päivänä ja päättyi syksyllä syyskuun 25 päivänä.

Kevätkukkain istutusta täytyi tuntuvasti supistaa myöhäisen kevään johdosta, ja näitä kasveja käytettiin ainoastaan Runebergin patsaan ympärillä sekä kaupungin hoidettavina olevilla haudoilla hautausmaalla.

Kesäkaudeksi istutettiin lehti- ja kukkakasveja niitä varten aikaisemmin varatuille paikoille, ja tämä työ aloitettiin kesäkuun 4 päivänä. Runebergin patsaan ympärille, missä edellisenä vuonna

oli koristeina käytetty pääasiallisimmin kukkivia kasveja, sijoitettiin nyt yksinomaan kaktuksia ja mehevälehtisiä kasvilajeja.

Mitä muutoin tulee säähän ja sen vaikutukseen kasvullisuutta silmällä pitäen, ansaitsee mainitsemista, että sademäärä kevätkuukausina oli runsas. Sadekautta kesti juhannukseen asti, johon aikaan vuodesta tavallisesti poutasää vallitsee.

Sateinen alkukesä vaikutti sangen edullisesti kaikkeen kasvullisuuteen, joka sentähden oli erittäin rehevää ja tavattoman somistavaa.

Juhannuksen jälkeen sää oli lämmintä ja poutaista, minkä johdosta kaupunginistutusten pysyttämiseksi sirossa kunnossa oli tarpeen kallista kastelutyötä, joka alkoi heinäkuun 2 päivänä ja jatkui herkeämättä elokuun 12 päivään.

Kaupunginistutusten hoitokustannuksista on mainittava, että ne jonkin verran ylittivät menosäännössä olevan määrärahan. Ylitys johtui kuitenkin pääasiallisimmin timoteinsiementen tavattoman kalliista hinnasta sekä siitä, että näitä siemeniä tarvittiin enemmän kuin edeltäpäin oli osattu arvata.

Kaupunginvaltuuston sittemmin näihin lisäkustannuksiin myöntämästä 3,000 markan lisämäärärahasta käytettiin ainoastaan Smk 1,852: 04, joten kustannuksia oli kaikkiaan Smk 104,652: 04. Tämä summa jakautui seuraavain eräin kesken:

Ainespiha	Smk	351: 20
Aleksanteri II:n patsas	”	935: 01
Ateneum	”	429: 87
Elisabetinpuistikko	”	796: 90
Eläintarha	”	4,975: 20
Erottajanpuistikko	”	460: 07
Esplanadit	”	15,335: 43
Fredrikintori	”	142: 60
Hakasalmi ja Hesperia	”	1,876: 53
Haudat	”	723: 50
Kaisaniemi	”	4,803: 21
Kaivopuisto	”	15,746: 71
Kapteeninkadunpuistikko	”	488: 88
Kasvihuoneet	”	15,946: 98
Katajanokanpuistikot	”	2,792: 43
Kaupunginpuutarha	”	3,411: 28
Kirurgisen sairaalan istutukset	”	720: 62
Konstantininkadun puistikko	”	74: 88
Korttelin n:o 127 puistikko	”	467: 20
Koulutori	”	869: 71

Sääät y. m.

Kustannukset
istutuksista,
puutaimis-
toista y. m.

Lapinlahdenpuistikko	Smk	488: 71
Lönnotinpuistikko	”	401: 48
Marian sairaalan istutukset	”	1,487: 07
Punanotko	”	1,778: 20
Puutaimistot	”	2,583: 11
Ritarihuoneenpuistikko	”	685: 62
Runeberginpatsas	”	78: 06
Simonpuistikko	”	490: 54
Suomen pankin puistikko	”	475: 32
Säätytalonpuistikko	”	1,105: 19
Teknillisen korkeakoulun puistikko	”	662: 61
Tokantori	”	884: 65
Ullanlinnanvuoret	”	16,084: 03
Vanhan kirkon puistikko	”	2,364: 75
Sekalaista	”	3,734: 49
Yhteensä Smk		104,652: 04

Kustannukset järjestysmiehen palkkaamisesta Eläintarhan urheilukentälle nousivat tarkoitusta varten myönnettyyn määrään eli 600 markkaan.

Mainitun urheilukentän kunnossapitoa varten oli myönnetty 1,000 markkaa, mutta kustannuksia oli Smk 1,033: 37.

Punanotkon leikkikentän kunnossapitoon osotetusta 500 markan määrärahasta käytettiin Smk 495: 15.

Haapaniemen istutuksessa olevan urheilukentän kunnossapitoon osotetusta 800 markan määrärahasta käytettiin Smk 799: 81.

Kaupunginpuutarhan asuinrakennusten polttoaineita varten oli osotettu 1,200 markkaa, mutta kustannuksia oli Smk 1,201: 40.

Erinäisten kaupunginpuutarhan huoneistojen lämmitystä ja siivoamista varten oli osotettu 510 markkaa. Kustannuksia oli Smk 512: 97.

Kaupunginpuutarhan tallipalvelijaston palkkaukseen, tallin rehuihin y. m. menoihin osotetusta 6,300 markan määrärahasta käytettiin Smk 6,275: 10.

Talvipuutarha.

Talvipuutarhaa pidettiin kunnossa tavalliseen tapaan, ja sen koristeluun käytettiin runsas valikoima eri vuodenaikain kukkia. Talvipuutarhassa kävi vuonna 1912 kaikkiaan 19,846 henkilöä. Kunnossapidosta, jota varten oli osotettu 6,000 markkaa, oli kustannuksia Smk 6,071: 80.

Kaupunginpuutarhan vanhempain kasvihuoneiden korjausta varten osotetusta 500 markan määrärahasta käytettiin Smk 437: 37 erinäisten vähäisten puutteellisuuksien poistamiseen, talvipuutarhan sisäikkunain puhdistukseen, läntisen siipirakennuksen lasipintain

korjaukseen sekä peiteaineiden hankkimiseksi pienempiin kasvihuoneisiin y. m.

Paitsi vuosittain uusiutuvia Alpin kunnossapitotöitä tasotettiin etelään päin näköalatasolle vievä kävelytie pitkin pituuttaan ja varustettiin sitä paitsi paikka paikoin ojalla. Määrärahasta, 1,500 markasta, käytettiin Smk 1,493: 40.

Alpin kunnossapito.

Vanhempien nurmien ja käytävään uudistus aloitettiin huhtikuun 24 päivänä, jolloin Vuorimieskadun puoleisella Ullanlinnanvuorten rinteellä sekä eteläisellä vuorenrinteellä lähinnä lammikon itäpuolella sijaitsevat nurmet muokattiin ja tasotettiin. Kesän kuluessa niinikään korjailtiin eri istutuksissa olevia kävelyteitä tarpeen mukaan. Mainittuja töitä varten oli osotettu 4,500 markkaa, mutta kustannuksia oli Smk 4,503: 69.

Nurmien ja käytävään uudistus.

Vuonna 1912 korjattiin kaikki kaupunginistutuksissa olevat aidat sekä ostettiin 350 rautakeppiä ynnä niihin tarvittava määrä rautalankaa. Tarkoitukseen oli osotettu 3,500 markkaa, mutta kustannuksia oli Smk 3,505: 37.

Kaikki vanhemmat multavarastot muokattiin ja uusia tehtiin Eläintarhaan Mäntymäen luoteispuoliselle alueelle. Mainittua tarkoitusta varten osotetusta 3,500 markan määrärahasta käytettiin Smk 3,403: 76.

Mullanvalmistus.

Hevoslantaa ostettiin 1,029 kuormaa, mistä oli kustannuksia Smk 514: 50.

Kaupungin vesilintujen hoitoon, hoitajan palkkaamiseen, ruuan ja halkojen ostoon sekä erinäisiin korjauksiin kului määräraha 1,000 markkaa sekä lisäksi Smk 139: 90. Mainittu lisäkustannus johtuu pääasiallisimmin lintujen puutteellisten talvehtimishuoneistojen korjauksista.

Kaupungin vesilinnut.

225 leposohvan korjaukseen sekä 244 leposohvan, 74 sohvanjalustan ja 105 sohvaliistan maalaukseen käytettiin Smk 2,196: 99. Määräraha oli 2,200 markkaa.

Leposohvat.

Työkalujen ostosta ja korjauksesta, jota tarkoitusta varten oli osotettu 2,500 markkaa, oli menoja Smk 2,475: 44.

Työkalut.

Kaikissa istutuksissa, kasvihuoneissa y. m. kulutetusta vedestä oli menoja Smk 12,993: 63 määrärahan ollessa 12,000 markkaa.

Vedenkulutus.

Vuonna 1912 sijoitettiin alempana mainittuihin istutuksiin seuraava määrä vesiposteja, nimittäin Punanotkoon 3, Eiran puistikoon 2, Simonpuistikoon 2, Tokantorille 2, Unionin- ja Vilhonkadun väliseen puistikoon 1 ja kaupunginpuutarhaan 1. Tähän tarkoitukseen osotetuista 7,000 markasta käytettiin Smk 6,818: 10.

Kasvihuone ja 6 kasvisuojaa niihin kuuluvine lämpöjohtoineen rakennettiin kaupunginpuutarhaan kaupunginarkkitehdin johdolla. Rakennuspaikan tasotustöitä johti kaupungin työpäällikkö, Kasvihuoneen ja kasvisuojain rakennuttaminen kaupunginpuutarhaan.

Rautatielinjan itäpuolisen sekä Alppilaan vievän tien länsipuolisen alueen järjestämistä varten osotettua määrärahaa ei vuoden varrella käytetty, syystä että paikan järjestämisehdotus ei ollut saavuttanut asianmukaista vahvistusta.

Työpäällikön toimesta teetettiin kivikaide kaupunginpuutarhan pohjoisrajaan.

Korttelin n:o
127 pohjoisosan
tasotus.

Korttelin n:o 127 pohjoisosan tasottamiseksi muokattiin kasvullisuusalaksi aiotut kohdat ja kalliota louhittiin tarpeellisilta paikoilta riittävän syvään. Paikalle hankittiin multaa, jolla täytettiin maahan syntyneet syvennykset. Näitä töitä varten oli menosäännössä 10,000 markan määräraha, mutta menoja oli Smk 10,017: 24.

Haapaniemen
urheilukenttä.

Haapaniemen urheilukentän ympärillä jatkettiin tasotustyötä ja poistettiin 80 sm:n syvyinen savihiekkakerros urheilukentän ja Kaikukadun väliseltä alalta, jotta siihen vastedes voitaisiin istuttaa puita. Mainittuun paikkaan tuotiin samanvahvuinen multakerros. Itäisen viertotien laajennus- ja korotustyötä suoritettaessa havaittiin istutuksen multakerroksen sijaitsevan liian alhaalla, minkätähden sitä korotettiin viertotien eteläviereltä niin, että urheilukentän pohjoisrajan reunustus tuli jalkakäytävän tasalle. Mainituista töistä oli kustannuksia Smk 4,444: 32 määrärahan ollessa 4,450 markkaa.

Kaivopuiston
tasotustyöt.

Kaivopuiston tasotustöiden jatkamiseen oli myönnetty 5,000 markkaa, ja nämä varat käytettiin seuraavasti. Kampilta tuotiin 1,308 kuormaa tekeytyneitä katurikkoja ja Taipaleesta 569 kuormaa multaa, jotka aineet levitettiin puiston lounaiseen, uloimpana vuoren rinteellä sijaitsevaan osaan. Samaan paikkaan tehtiin kävelytie vanhan vallituksen ja Kaivopuiston rantatien välille. Kohta vallituksen eteläpuolelle ja lähimmän käytävän yhteyteen rakennettiin taso, mistä avautuu erittäin miellyttävä näköala meren, selkään ja saarten yli. Mainituista töistä oli kustannuksia Smk 4,979: 36.

Tehtaan- ja
Laihurikadun
välisen alueen
tasotus.

Tehtaan- ja Laihurikadun välinen alue VI kaupunginosassa oli aikaisemmin syvä notkelma, joka ei sopinut istutettavaksi, ellei sitä täytetty kyllin korkealle, mikä tarkoitus saavutettiin luovuttamalla paikka yleiseksi kaatopaikaksi. Sittenkun notkelma oli tällä tavoin kyllin korkealle tasotettu, ryhdyttiin sitä peittämään noin 70 sm. vahvalla multakerroksella; kävelyteitä paalutettiin ja täytettiin osin edellä mainitusta korttelissa n:o 127 toimitetusta kaivutyöstä saaduilla kivillä ja hiekalla, osin viereisiltä rakennustonteilta saaduilla jätteillä. Menosäännössä tätä tarkoitusta varten olevasta määrärahasta, 10,000 markasta, käytettiin Smk 9,999: 64.

Simonkadun
viereinen
lehtokuja.

Simonkadun viereisellä avonaisella paikalla olevat lehtopuut istutettiin sinne vuonna 1900, mutta istutettaessa käytettiin ainoastaan vähäistä määrää maata, jota muutaman vuoden kuluttua lisättiin. Tämä maavarasto havaittiin kuitenkin liian vähäiseksi

puiden kokoon verraten, minkätähden maata tuotiin lisää, niin että hiekalla täytetyt, puurivin väliset jälellä olevat tilat kaivettiin 4 metrin leveydeltä ja 75 sm. syvältä paljaiksi sekä täytettiin maalla. Puut ovat nyttemmin yhtäjaksoisessa multasarassa, joka antanee niille riittävää ravintoa vastaiseen kehitykseen.

Puheena olevaan tarkoitukseen osotetusta 5,000 markan määrärahasta käytettiin Smk 4,997: 23.

Talvikuukausina tuotiin Kaisaniemen puiston itäiselle alueelle suuret määrät multaa ja tekeytyneitä katurikkoja vastaisten nurmialain päällystämiseksi. Kesällä ja syksyllä täytettiin vastaisten leikkipaikkain alat, jotka toisin paikoin korotettiin 80 sm. maanpinnan yläpuolelle. Pienempi leikkikenttä valmistui ja isommalle on enää ainoastaan tuotava savihiekka- ja sorakerros. Samaan aikaan tasotettiin Vilhonkadulta länteen Kaisaniemen ravintolan ajotielle vievä pääkäytävä. Samaten tasotettiin ensinmainitusta käytävästä ilmatieteellisen laitoksen viereisen kummun länsipuolella erkaneva, Itäiseen Teatterikujaan kulkeva kävelytie. Näillä molemmilla kävelyteillä vallitsevan vilkkaan liikenteen johdosta päällystettiin ne pinnan lujittamiseksi 15 sm. vahvalla vierroskerroksella.

Kaisaniemen
puisto.

Edellä mainitut multa ja katurikat sekotettiin ja levitettiin käytävään kumpaisellekin puolelle eri leveältä, joten saatiin tilaisuus suorittaa nurmikenttään jälellä olevain osain valmistustyöt, niin että töitä ensi vuonna jatkettaessa multa voidaan välittömästi levittää kentille, joten päästään kustantamasta sen kuljetusta paikasta toiseen.

Mainitussa puiston osassa tehtiin vuoden varrella niinikään erinäisiä töitä pintaveden pois johtamiseksi laittamalla syöksykaivoja niihin kuuluvine putkijohtoineen, jota työtä johti kaupungin työpäällikkö.

Mainituista töistä oli kustannuksia Smk 41,499: 97, joten määräraha, 30,000 markkaa, ylitettiin Smk:lla 11,499:97. Ylityssumma siirrettiin maksettavaksi vuodeksi 1913 myönnetystä 30,000 markan määrärahasta.

Kelkkaratain järjestämismääräraha, joka edellisinä vuosina oli ollut 1,500 markkaa, korotettiin vuonna 1912 3,000 markkaan. Tämän johdosta laitettiin, paitsi tavallista määrää kelkkaratoja Kaisaniemen eteläosaan, rata puiston pohjoisrinteelle Kaisaniemenlahtea päin sekä toinen Kaivopuiston lounaisosaan. Näiden lisäksi laitettiin kaksi rataa Harjutorin pohjoisrinteelle Sörnäsiin.

Kelkkaradat.

Ratain laittamisesta ja kunnossapidosta oli kustannuksia Smk 3,000: 24.

Savilan puutaimiston itäosassa on maa alun pitäen ollut alavaa eikä sitä sen johdosta ole voitu edullisesti käyttää taimistotuotteiden viljelykseen. Tämän epäkohdan poistamiseksi levitettiin

Savilan puu-
taimisto.

mainitulle alueelle noin 40 sm. vahva maakerros. Sitä paitsi on taimiston ylävämpi osa, joka oli pensaikkaa kasvavaa kivikkoa, raivattu ja sitten kuohkennettu 50 sm:n syvään. Määräraha oli 2,500 markkaa, ja kustannuksia oli miltei saman verran eli Smk 2,491: 86.

Punanotkon
tasotustyöt.

Punanotkon tasotus- ja istutustöitä jatkettiin vuonna 1912, jolloin alueen lounaisosassa sijaitsevat kävelytiet täytettiin ja tasotettiin sekä uusille nurmialoille levitettiin maata. Niinikään laitettiin kaksi istuinpaikkakoroketta, toinen Johanneksenkirkon luoteeseen pengermänkulkumaukseen ja toinen istutuksen länsirinteelle Laivurinrinnettä päin. Sitä paitsi laitettiin nurmet Merimieskadun molemmin puolin ja osittain Laivurinrinteenkin vierelle. Nurmialoille istutettiin erilaatuisia puita ja pensaita. Edellä mainitun penkereen rinnettä koristettiin kääpiömännynillä ja muilla havukasveilla. Kun nurmirinteistä on sangen runsaita kunnossapitokustannuksia, istutettiin havukasvien väliin vahvaa juurta tekeviä monivuotisia yrtejä. Sen ohessa istutettiin erilaisia pensaskasveja pitkin Johanneksenkirkon pengermuurin pohjoislaitaa sekä niinikään Yrjön- ja Merimieskadun vierelle leikkikenttää ympäröiviin osiin.

Punanotkon tasotustöiden jatkamista varten oli osotettu 10,000 markan määräraha, ja kustannuksia oli Smk 9,688: 39.

Tokantorin
y. m. tasotus.

Tokantori tasotettiin keväällä ja nurmiin kylvettiin heinäsiemeniä.

Paitsi töitä, jotka, niinkuin edellä on mainittu, teetettiin puutarhaosaston menosäännössä olevilla määrärahoilla, on suoritettu erinäisiä muitakin töitä, niinkuin Unionin- ja Vilhonkadun välisen kolmion muotoisen puistoalueen ja Marian sairaalan uusien sairauspaviljonkien välisen alan tasotus sekä vähäisiä istutustöitä Kampilla olevain kunnan työväenasuntojen vierellä.

Sitä paitsi on puutarhaosasto avustanut Eläintarhan kansakoulupuutarhan järjestämistä.

Vuonna 1912 on istutettu 2,205 puuta ja pensasta sekä 77,984 lehti- ja kukkakasvia.

Suurin vuoden varrella yhtäikaa käytetty työntekijäluku oli 206 (kesäkuussa), vähin taas 13 (joulukuussa).

Kaupungin-
puutarhurin
ulkomainen
opintomatka.

Virkavapautensa aikana huhtikuussa teki kaupunginpuutarhuri kuukauden kestäväen ulkomaisen opintomatkan käyden silloin Tukholmassa, Berlinissä, Potsdamissa, Dresdenissä, Leipzigissä, Karlsruhessa, Mannheimissä, Frankfurtissa a/M, Wiesbadenissa, Kölnissä, Hampurissa ja Kööpenhaminassa. Tarkoituksena oli tutkia kaupunginpuutarhalaitoksia, niiden hallintoa ja hoitoa.

Edellä mainittujen kaupunkien herrain puutarhajohtajain osot-

tama rakastettava myötämielisyys tarjosi kaupunginpuutarhurille tilaisuuden kaikkien haluamainsa tietojen saamiseen.

Puutarhataidon kehitys mainituissa Saksan kaupungeissa on viime vuosikymmenen kuluessa ollut silmään pistävä, minkätähden olikin todellinen nautinto tutustua siihen. Kullakin eri paikalla sen aseman ja laadun mukaan sovitettut eri tyyllilajit oli käsitelty erinomaisella maulla ja ammattituntemuksella, olipa kysymys mittausopillisen tai maisema- tai luonnontyylin käyttämisestä.

Kaupunkien rivakkaasta kehityksestä on myös ollut seurauksena terveydellisten olojen paraneminen. Niinpä on m. m. uudempiin kaupunginosiin järjestetty tuntuvasti laajemmat istutusosalat, kuin mitä vanhemmissa kaupunginosissa on laita. Yhtenä syynä tähän on, että kaupunkeja nyttemmin suunnitellaan ja laajennetaan aivan toisten perusteiden mukaan kuin ennen. Niinpä näkyy n. s. vyö- ja sädejärjestelmää käytettävän yhä laajemmassa mitassa.

Edellä mainitun matkansa teki kaupunginpuutarhuri omasta alotteestaan ja omalla kustannuksellaan.

Puhtaanapitolaitoksen johtajan antama kertomus vuodelta 1912 oli seuraava:

Puhtaanapito-osaston menot vuonna 1912 ylittivät budjetissa olevat summat, minkätähden vuoden varrella tehdyn esityksen johdosta kaupunginvaltuustolta saatiin 27,000 markan lisämääräraha, joka riittikin tarkoituksiinsa. Yleisestä käymäläin puhtaanapidosta oli, vaikka erinäisten töiden määrärahat oli ylitetty, voittoa Smk 19,062: 20, sen johdosta että tulot olivat tuntuvasti ylittäneet lasketun määrän.

Puhtaanapito-
laitos.

Puhtaanapito-osaston tulotilit taas osottivat puhtaanapitomaksujen ylijäämää Smk 26,955: 03 sekä myydystä lannasta ylijäämää Smk 24,541: 75 eli kaikkiaan Smk 51,496: 78.

1912 vuoden menot jakautuivat seuraavasti:

Kaupungin rantasilloilla olevain tavaravajain sekä kauppahallien ynnä Aleksanterinkadun talon n:o 1 ja Länsirannan talon n:o 10 puhtaanapito	Smk	4,884: 44
Kaatopaikkain ja laiturien kunnossapito	„	5,951: 10
Vartijain palkkaus	„	8,401: 38
Käymäläin ja mukavuuslaitosten puhtaanapito	„	24,039: 36
Samain korjaus	„	2,283: 98
Mukavuuslaitosten vedenkulutus	„	5,182: —

Kaupungin yleisten paikkain ja katuosain puhtaanapito	Smk 142,683: 08
VI kaupunginosan huvila-alueella olevain kaupungin katuosain puhtaanapito	” 3,213: 73
Keskikaupungin katujen kastelu	” 25,327: 66
Keskikaupungin katujen kasteluun ja Kauppatorin huuhteluun käytetty vesi	” 11,343: 99
Viertoteiden puhtaanapito	” 51,729: 97
Kaivopuiston viertoteiden s:n	” 946: 26
Teiden s:n	” 21,810: 79
Venesatamain y. m. samoin	” 5,451: 49
Jäiden puhdistus	” 1,367: 30
3 tarveainevajain teettäminen	” 1,233: 74
	<hr/>
Yhteensä	Smk 315,850: 27

Yleinen käymälän puhtaanapito.

Yleinen käymälän puhtaanapito:

Palkkaukset, miehistö ja ajomiehet	Smk 177,655: 40
10 hevosen rehut	” 9,499: 11
Erinäisiä menoja desinfiomisaineista, työkaluista y. m.	” 12,103: 88
Ajoneuvojen, rikkalaatikkojen, levyastiain ja kansien korjaus	” 8,068: 33
Rautatierahdit	” 31,241: 55
Rautatievaunujen korjaus	” 2,914: 45
Ostettu 400 panosta käymäläästioita kansineen ..	” 7,556: 30
Ostettu 10 rikkain kuljetusrattaat	” 4,240: —
Malmin kaatopaikan lastauslaiturin uudistus sekä eräiden sikäläisten rakennusten korjaus	” 3,592: 36
Malmin uusi kaivo pumppuineen ja putkiosineen ..	” 2,562: 70
Höyrykattila putkijohtoineen y. m.	” 3,100: 50
	<hr/>
Yhteensä	Smk 262,534: 58

Tulot taas jakautuivat seuraavasti:

Puhtaanapitomaksuja	Smk 227,055: 03
Tuloa myydystä lannasta	” 54,541: 75
	<hr/>
Yhteensä	Smk 281,596: 78

Helsingin kaupungin metsäin hoitoa varten asetetun metsänhoitajan kertomus vuodelta 1912 oli seuraavaa sisällystä:

Apuharvennusta toimitettiin vuonna 1912 Kottbyn ja Gumtäh-^{Apuharvennus.} den metsissä sekä Äggelbyn kartanon mailla, jolloin koivut poistettiin kasvavasta kuusikosta. Harventamalla saaduista puista hakattiin halkoja Oulunkylän lastenkodin käytettäväksi 40 metristä syltä sekä uuden työ- ja vaivaistalon käytettäväksi 41,5 metristä syltä. Sitä paitsi hakattiin kaupunginpuutarhurin käytettäväksi Pakaan alueelta 50 kuormaa kuusenhavuja 52 isonlaisesta, osittain vioittuneesta kuusesta; rungoista tehtiin 44 rakennushirttä, loput hakattiin haloiksi.

Muutoin kaadettiin ainoastaan kuivia ja tuulenkaatopuita Oulun-^{Tukkkipuiden} kylään vievän rautatielinjan länsipuoliselta alueelta, kun taas itä-^{kaato.} puoliselta alueelta otettiin 82,36 m³ koivuisia peitehirsii kaupungin louhintatöihin. Isommista puista saatiin m. m. 2,058 m³ parruja, 391,6 m. rakennushirsii sekä 2,19 m³ koivuisia ja 1,76 m³ kuusisia sahatukkeja, mitkä kaikki käytettiin kaupungin tarpeisiin.

Metsänperkausta on vähänlaisessa määrässä toimeenpantu ^{Metsän-} näkyvillä paikoilla teiden varsilla, minkä ohessa 12 kuormaa katajan-^{perkaus.} havuja on toimitettu Runeberginpatsaan koristukseksi.

Metsäpaloja tai oikeastaan niiden alkuja syntyi vuonna 1912 ^{Metsäpalot.} neljästi, nimittäin heinäkuun 14 päivänä Pakaan metsässä kahdessa eri paikassa ja samaan aikaan sotaväen maaliinampuradan vierellä, jotka palot kuitenkin sammutettiin, ennenkuin olivat ehtineet aikaansaada mainittavaa vahinkoa. Niinikään sammutettiin Dalin alueella heinäkuun 17 päivänä syntynyt metsäpalon alku.

Vahingonteko on vuoden varrella saatettu syytteeseen yhdessä ^{Vahingonteko.} tapauksessa, jolloin syyllinen jatkuneista anastuksista tuomittiin 100 markan sakkoon sekä korvaamaan vahingon 50 markalla.

Kaupungin metsäin vartioimista varten on varsinkin joulupyhäin edellä täytynyt käyttää 10—15 ylimääräistä apulaista, jotka ^{Ylimääräinen} ovat olleet liikkeellä yötä päivää estääkseen joulukuusien anastusta. ^{vartioiminen.} Samalla mainittakoon, että sotaväki useita kertoja on ottanut erinäisiä metsätarpeita kuormittain kaupungin metsistä, mistä joka kerta on ilmoitettu rahatoimikamarille.

Katsaus metsänhoidosta y. m. olleisiin työkuustannuksiin.

Menot.

Tukkien kaato, apuharvennus y. m.....	Smk 1,744: 44
Metsänperkaus	„ 117: 88

Ylimääräinen vartioiminen.....	Smk	679: 68
Metsäpalojen sammutus	”	15: 32
Todistajat vahingontekojutuissa	”	13: —
	<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 2,570: 32</u>

Tulot.

Saatujen metsätuotteiden, myytyjen taimien y. m. arvo	Smk	3,213: 72.
Säästö vuodelta 1912 oli siis.....	”	643: 40.

XII. Majoituslautakunta.

Majoituslautakunnan kertomus vuodelta 1912 oli seuraava:

Joulukuun 12 päivänä 1911 valitsi kaupunginvaltuusto majoituslautakunnan jäseneksi ja puheenjohtajaksi eversti M. af Enehjelmin sekä varajäseniksi ylikassanhoitajan, vapaaherra L. Hisinger-Jägerskiöldin ja alikapteeni M. Tamelanderin, jota paitsi edelliseltä vuodelta olivat jäseninä kapteeni Oscar Wasastjerna ja turkkuri A. Lundqvist.

Lautakunnan
jäsenet ja
virkamiehet.

Aikaisemmissa viroissaan lautakunnassa olivat sihteeri, asessori Emil Lindroos, majoitusmestari, sotakamreeri Emil af Forselles ja kielenkääntäjä, alikapteeni K. B. Fogelholm.

Vuonna 1912 on lautakuntaan saapunut seuraava määrä kirjeitä ja lähetteitä sekä tilauksia, nimittäin: Uudenmaan läänin kuvernööriltä 4, Helsingin maistraatilta 14, Helsingin rahatoimikamarilta 10, komendanttihakemustalolta 514, erinäisiltä viranomaisilta 673 ja erinäisiltä henkilöiltä 41 eli yhteensä 1,256. Saman ajan kuluessa on lautakunnasta lähetetty 212 kirjettä ja reversaalia sekä 567 vuokrarahain tilausta eli kaikkiaan 779 lähtevää toimituskirjaa.

Lautakunnan
toiminta.

Seuraavat taulukot osottavat sekä niiden henkilöiden ja sotilaallisten laitosten lukumäärän, jotka vuonna 1912 ovat täällä nauttineet majoitusetuja, että myös kaikki tästä johtuneet kustannukset.

Majoitus.

A. Luontoismajoituksen sijasta maksetut vuokrarahat.

Majoituslautakunta on alempana mainitulle, tänne sijoitettuun venäläiseen sotaväkeen kuuluvalle sotilashenkilöiden ja sotilaallisten laitosten lukumäärälle vuonna 1912 tilannut vuokrarahoja vahvistetun tariffin mukaan seuraavat määrät:

Vuokrarahat.

	Kenraaleja ¹⁾ .		Esikunta- ja yliupseereja.		Alipäällystää ja miehistää.		Yrastoja.	Smk.	
	Naineita.	Naimattomia.	Naineita.	Naimattomia.	Naineita.	Naimattomia.			
1. Olomajoitus.									
<i>a) Helsingin linnueväki.</i>									
Tammikuu	2	—	161	91	14	10	5	36,276	60
Helmikuu	1	—	157	93	14	10	5	34,594	97
Maaliskuu	1	—	153	92	13	11	5	32,983	71
Huhtikuu	1	—	146	100	9	14	5	34,122	46
Toukokuu	1	—	144	91	11	13	5	33,924	55
Kesäkuu	1	—	155	188	9	12	5	45,264	95
Heinäkuu	1	—	157	190	14	11	5	45,970	77
Elokuu	1	—	162	171	8	18	5	44,406	15
Syyskuu	1	—	158	114	10	18	5	37,216	20
Lokakuu	1	—	168	109	15	11	5	37,699	92
Marraskuu	1	—	159	98	13	13	5	35,619	74
Joulukuu	2	—	155	96	13	13	5	35,325	98
								453,406	
<i>b) Erotettu santarmisto.</i>									
Tammikuu	—	—	12	6	14	71	6	6,699	16
Helmikuu	—	—	12	6	17	66	6	6,690	—
Maaliskuu	—	—	12	6	17	66	6	6,726	67
Huhtikuu	—	—	13	6	17	67	6	6,777	33
Toukokuu	—	—	11	6	17	67	6	6,781	13
Kesäkuu	—	—	10	5	17	67	6	6,269	18
Heinäkuu	—	—	10	5	17	74	6	5,872	03
Elokuu	—	—	10	5	17	68	6	5,940	—
Syyskuu	—	—	10	5	17	66	6	5,940	—
Lokakuu	—	—	11	5	17	62	6	6,133	33
Marraskuu	—	—	11	5	17	66	6	6,040	—
Joulukuu	—	—	11	5	17	65	6	6,002	68
								75,871	51
2. Satunnaisesti komennettuja.									
<i>Upseereja ja virkamiehiä.</i>									
Tammikuu, 108 päivää.....	—	3	—	26	—	—	—	460	—
Helmikuu, 170 „	—	12	—	20	—	—	—	920	—
Maaliskuu, 380 „	—	20	—	43	—	—	—	1,904	—
Huhtikuu, 148 „	—	15	—	23	—	—	—	864	—
Toukokuu, 282 „	—	19	—	41	—	—	—	1,464	—
Kesäkuu, 157 „	—	12	—	21	—	—	—	864	—
Heinäkuu, 67 „	—	2	—	15	—	—	—	296	—
Siirto	—	—	—	—	—	—	—	6,772	—
								529,277	51

¹⁾ Satunnaisesti komennettujen kenraalien joukkoon on myös luettu rykmentinpäälliköt ja heidän vertaisensa, jotka ovat oikeutettuja samansuuruisiin vuokratrahoihin.

		Kenraaleja.		Esikunta- ja yliupseereja.		Alipäällystää ja miehistöä.		Virastoja.	Smk.			
		Naimattomia.	Naimattomia.	Naimattomia.	Naimattomia.	Naimattomia.	Naimattomia.					
	Siirto	—	—	—	—	—	—	—	6,772	—	529,277	51
Elokuu,	161 päivää.....	—	6	—	15	—	—	—	768	—		
Syyskuu,	178 ”	—	10	—	24	—	—	—	832	—		
Lokakuu,	108 ”	—	12	—	13	—	—	—	644	—		
Marraskuu,	166 ”	—	16	—	15	—	—	—	924	—		
Joulukuu,	156 ”	—	18	—	18	—	—	—	868	—	1) 10,808	—
Yhteensä Smk		—	—	—	—	—	—	—	—	—	540,085	51

Siten on Venäjän valtakunnanrahaston korvattavasta olo-majoituksesta maksettu vuokra-rahvoja:

Helsingin linnuevälle	453,406: —		
josta määrästä on maksettu takaisin	<u>714: 84</u>	452,691: 16	
erotetulle santarmistolle	<u>75,871: 51</u>	528,562: 67	

sekä tilapäisestä komennuksesta, joka 1 §:n mukaan arm. asetuksessa heinäkuun 22 päivältä 1897, mikä koskee erinäisten pykäläin muuttamista tammikuun 18 päivänä 1882 annetussa arm. asetuksessa sotilasmajoituksen suorittamisen perusteista Suomen suuriruhtinaskunnassa, on korvattava yleisistä varoista:

upseereille ja sotilasvirkamiehille	10,776: —		
erotettuun santarmistoon kuuluville henkilöille	<u>32: —</u>	10,808: —	

Yhteensä Smk 539,370: 67

1) Edellä olevaan määrään Smk:aan 10,808: — on luettu 2 santarmiupseerille helmi- ja maaliskuulla maksettu korvaus kaikkiaan 32 markkaa.

B. Luontoismajoitus.

Luontois-
majoitus.

Seuraavalle määrälle venäläiseen sotaväkeen kuuluvia henkilöitä on lautakunta vuonna 1912 osottanut luontoismajoitusta voimassa olevan majoitusohjesäännön mukaan:

	Ylipäälystoa.		Alipäälystoa ja miehistoa.		Asuin- ja virka- huoneita.	Keittäjiä.
	Naisia.	Naimatonta.	Naisia.	Naimatonta.		
Olomajoitusta tammik. 1 p:stä—heinäk. 1 p:ään:						
Helsingin linnueväelle	—	—	1	10	5	2
Erotetulle santarmistolle	—	—	—	35	35	35
Olomajoitusta heinäk. 1 p:stä—jouluk. 31 p:ään:						
Helsingin linnueväelle	—	—	1	10	5	2
Erotetulle santarmistolle	—	—	—	32	32	32

Luontoismajoituksesta oli vuonna 1912 kustannuksia:

	Smk.	p:iä.	Smk.	p:iä.
<i>a) linnueväen:</i>				
Asunnonvuokraa	2,216	—		
Lämmittämiseen käytetyistä koivuhaloista	210	31		
Leipomiseen ja ruuanlaittoon käyt. havupuuhaloista	240	90		
Valaistuksesta	42	85		
Alipäälystön ja miehistön vuodeoljista	87	54	2,797	60
<i>b) santarmien:</i>				
Asunnonvuokraa	20,930	15		
Lämmittämiseen käytetyistä koivuhaloista	1,398	30		
Leipomiseen ja ruuanlaittoon käyt. havupuuhaloista	367	69		
Valaistuksesta	97	95		
Alipäälystön ja miehistön vuodeoljista	98	96	22,893	05
Yhteensä	—	—	25,690	65
Kun tästä vähennetään Venäjän valtakunnanrahastosta maksettava tilattu korvaus, nimittäin:				
<i>a) linnueväelle</i>	1,930	14		
<i>b) santarmeille</i>	12,180	—	14,110	14
niin jää erotukseksi Smk	—	—	11,580	51

joka niinmuodoin on kaupungin tappio luontoismajoituksesta vuonna 1912. Tämä tappio on pääasiallisesti syntynyt siitä, että vuonna

1912 edelleen on tilattu melko suuri määrä huoneistoja erotetun santarmiston aliupseereille, joita huoneistoja varten voimassa olevassa taksassa säädetty korvaus on laskettu liian alhaiseksi, minkätähden lautakunta onkin ehdottanut sen korottamista kesäkuun 1 päivästä 1913 voimaan astuvassa tariffissa.

C. Sekalaiset kustannukset.

Lautakunnan
kustannukset.

	Smk.	
Palkkiot lautakunnan virkamiehille ja palveluskunnalle	9,900	—
Tarverahoja	720	23
Yhteensä	10,620	23

Venäläisen sotaväen majoituksesta Helsingissä vuonna 1912 Kustannuksien
olleiden kustannusten yhdistelmä: yhdistelmä.

	Smk.	Smk.	Smk.	Yhteensä Smk.
A. Maksetut vuokrat.				
<i>Olomajoituksesta:</i>				
Helsingin linnueväelle	453,406	—	—	—
josta määrästä on palautettu	714	84	452,691	16
erotetulle santarmistolle	—	—	75,871	51
			528,562	67
<i>Tilapäisestä komennuksesta:</i>				
upseereille ja virkamiehille	—	—	10,776	—
erotettuun santarmistoon kuuluville hen-	—	—	32	—
kilöille	—	—	10,808	—
			539,370	67
B. Kustannukset luontoismajoituksesta.				
<i>Olomajoituksesta:</i>				
Helsingin linnueväelle	—	—	2,797	60
erotetulle santarmistolle	—	—	22,893	05
			25,690	65
C. Sekalaiset kustannukset.				
Palkkiot ja tarverahat	—	—	—	10,620
				23
Kun tästä vähennetään seuraavat korvaukset:				575,681
				55
Siirto	—	—	—	575,681
				55

	Smk.	Smk.	Smk.	Yhteensä Smk.
Siirto	—	—	—	575,681 55
<i>Venäjän valtakunnanrahastolta:</i>				
vuokrarahoista.....	—	528,562 67		
luontoismajoituksesta	—	14,110 14	542,672 81	
<i>Suomen valtiovarastolta:</i>				
vuokrarahoista.....	—	—	10,808 —	553,480 81
on kaupunki vuonna 1912 suorittanut majoituskustannuksia				
yhteensä Smk	—	—	—	22,200 74

Suvilahdenkadun talo n:o 4.

Sen johdosta että, niinkuin jo vuodelta 1910 annetussa kertomuksessa mainittiin, oli ilmoitettu yksi 2:sen ja kaksi 3:nnen suomenmaalaisen tarkka-ampujarykmentin komppaniaa sijoitettavan olomajoitukseen Helsinkiin, oli kaupunki katsonut tarpeelliseksi mainittuna vuonna ostaa Suvilahdenkadun talon n:o 4 ja sisustaa sen sotaväen majapaikaksi. Mainittu talo on siitä lähtien edelleen vuonna 1912 ollut luovutettuna sotaväen tarpeisiin. Tämän oheisesta taulusta näkyy, että majoituslautakunta on tilannut Helsingin kaupungille tästä majoituksesta vuodelta 1912 tulevaa korvausta kaikkiaan 93,804 markkaa, jota paitsi on tilattu k. Suomen senaatin kaupungille myöntämä korvaus kuormastovajasta ja keittiöstä, 600 markkaa. Mainittun taulun mukaan on lautakunta sanottuun taloon majoitettua sotaväkeä varten osottanut maksettavaksi kaikkiaan Smk 10,624: 64, joten erotus Smk 83,779: 36 jää kaupungin hyväksi. Lautakunta arvelee kuitenkin tässä yhteydessä olevan huomauttaminen, että lautakunta, rahatoimikamarin huhtikuun 11 päivänä 1912 tehdyn pöytäkirjan 19 §:n kohdalla mainitun päätöksen johdosta, jonka lautakunta sai tiedokseen saman kuukauden 25 päivänä, ei enää ole maksettavaksi osottanut edellä mainittuun taloon kohdistuvia Helsingin kaupungin vesijohtolaitoksen ja Helsingin kaupungin sähkölaitoksen antamia laskuja ja että Helsingin kaupungille on lautakunnan maksettavaksi osottamain määrään lisäksi koitunut erinäisiä menoja edellä mainitun talon korjauksesta ja hoidosta y. m., jotka menot rahatoimikamari on välittömästi osottanut maksettaviksi.

Suvilahdenkadun taloon n:o 4 majoitetuista 600 miehestä ali-päällystä ja miehistöä sekä 3 komppaniankansliasta, 3 varuskamari-
rista, 1 päiväystysupseerinhuoneesta sekä 6 hevosen tallitilasta on vuonna 1912 tilattu korvausta:

Vuoden alkupuoliskolla	Smk	46,902: —
„ jälkipuoliskolla	„	46,902: —
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>93,804: —</u>

Kuormastovajan ja keittiön korvaukseksi on tilattu k. senaatin myöntämä hyvitys:

Vuoden alkupuoliskolla	Smk	300: —
„ jälkipuoliskolla	„	300: —
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>600: —</u>

Edellä mainitusta kaupungille tulevasta korvauksesta jää:

Venäjän valtakunnanrahaston maksetta-		
vaksi	Smk	93,804: —
Suomen valtion maksettavaksi	„	600: —
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>94,404: —</u>

Vuonna 1912 on majoituslautakunta Suvilahdenkadun taloon n:o 4 majoitettua sotaväkeä varten maksettavaksi hyväksynyt seuraavat rahamäärät:

10,256.6 kg. vuodeolkia	Smk	999: 59
1,500 hl. höyryhiiliä	}	” 4,345: —
200 „ kaasukoksia		
261.6 m ³ havupuuhalkoja	„	1,767: 84
Sähkövirtaa y. m.	„	3,177: 64
Sekalaista	<u>„</u>	<u>334: 57</u>
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>10,624: 64</u>

XIII. Holhouslautakunta.

Holhouslautakunnan kertomus vuodelta 1912 oli seuraava:

Lautakunnan jäsenet.

Holhouslautakunnasta oli 1911 vuoden päättyessä puheenjohtajan, esittelijäsihteeri J. A. Nordmanin vuoro erota, mutta kun raastuvanoikeus joulukuun 2 päivänä mainittua vuotta määräsi hänet uudestaan lautakunnan puheenjohtajaksi vuosiksi 1912—15, ovat lautakuntaan vuonna 1912 kuuluneet hän sekä edelliseltä vuodelta jälellä olevat kamreeri Axel Rikberg sekä lakitieteentohtorit Axel Charpentier ja A. W. Gadolin. Lautakunnan sihteerinä on edelleen toiminut protokollasihteeri Ivar Groundstroem.

Kokoukset.

Holhouslautakunta on niinkuin edellisinäkin vuosina kokoonnutunut kerran viikossa, paitsi kesä-, heinä- ja elokuulla, jolloin kokouksia pidettiin ainoastaan kahdesti kuukaudessa. Tämän johdosta ja kun on pidetty yksi ylimääräinen kokous, on kokouksia ollut 46.

Holhous- ja uskotunmiehen toimia.

Lautakunnan holhouskirjan kappaleessa oli 1912 vuoden alussa mainittuna kaikkiaan 469 holhousta, joista 266 perustui määräykseen ja 203 oli laissa säädettyjä holhouksia, sekä 40 uskotunmiehen tointa. Raastuvanoikeuden pitämästä holhouskirjasta on vuoden varrella lautakunnan holhouskirjaan kirjoitettu 1911 vuoden jälki- ja 1912 vuoden alkupuoliskolla lisäksi tulleet kaikkiaan 104 holhousta ja uskotunmiehen tointa. Vuoden varrella holhouskirjassa siten mainituista 613 holhouksesta ja uskotunmiehen toimesta poistettiin kuitenkin erinäisistä syistä vuoden varrella 90. Tämän johdosta oli lautakunnan holhouskirjan kappaleessa 1912 vuoden päättyessä kaikkiaan 523 holhousta ja uskotunmiehen tointa eli 485 holhousta, joista 273 perustui määräykseen ja 212 oli laissa määrättyjä, sekä 38 uskotunmiehen tointa.

Luetteloja vainajista, joilta oli jälkeensä nyt alaikäisiä lapsia.

Vuoden varrella on lautakunta saanut kaupungin ruotsalais-ten, suomalaisten ja saksalaisen evankelis-luterilaisen seurakunnan kirkkoherranvirastoilta vastaanottaa säädetyt luettelot sellaisista 1911 vuoden jälki- ja 1912 vuoden alkupuoliskolla kuolleista näiden seurakuntain jäsenistä, joiden jälkeensä jättämille alaikäisille lapsille holhooja ehkä olisi määrättävä; ja on lautakunta katsonut

46:lla mainituista kuolinpesistä olevan sellaisen varallisuuden, että tili alaikäisten omaisuuden hoidosta olisi annettava. Tuollaisia luetteloja ei sitä vastoin ole saapunut metodisti-episkopaliselta, baptisti- eikä roomalais-katoliselta seurakunnalta, eikä kreikkalais-venäläisen seurakunnan kirkkoherranvirasto ole tänäkään vuonna antanut tuollaista luetteloa.

Vuonna 1912 on lautakunnan pyynnöstä määrätty tai on lautakunnan mieltä kuultu määrättäessä holhoojia 67 ja uskottujamiehiä 38 tapauksessa sekä 12 täysikäisen henkilön asettamisesta holhunalaiseksi ja 1 tuollaisen henkilön vapauttamisesta holhunalaisuudesta ynnä 10 kysymyksestä, jotka koskivat vanhempien erottamista oikeudesta kasvattaa lapsiaan, ja 2 kysymyksestä, jotka koskivat äidin pysyttämistä lasten holhoojana uusiin naimisiin mentyään, sekä 2 kysymyksestä, jotka koskivat vajavaltaisuustilan pidentämistä yli 21 ikävuoden.

Niinikään on lautakunta antanut lausunnon 35 tapauksessa holhotin kiinteistön myyntiä ja 18 tapauksessa holhotin kiinteistön kiinnitystä koskevista asioista sekä käsitellyt 9 kysymystä kiinteistön hankkimisesta vastiketta vastaan, 3 kysymystä lainan ottamisesta alaikäisen puolesta, 1 kysymyksen perintösopimuksen tekemisestä, 2 kysymystä yhtiön perustamisesta ja 2 kysymystä kauppalikkeen harjoittamisesta alaikäisen hyväksi.

Yhdessä tapauksessa on lautakunta antanut holhoojalle neuvoja holhotin varain sijoittamisessa ja niinikään yhdessä tapauksessa eräässä muussa tärkeämmässä hoitokysymyksessä, jota paitsi lautakunta on asianomaisille antanut neuvoja moniaissa vähemmän tärkeissä kysymyksissä.

Kaikkiaan 54 holhoojaa ja uskottuamiestä on laiminlyönyt antaa säädetyin ajan kuluessa tilin holhottiensa omaisuuden hoidosta, minkätähden lautakunta on holhouslain 53 § säännöksen mukaan siitä ilmoittanut raastuvanoikeudelle.

Niissä tapauksissa, jolloin lautakunta on velvoittanut asianomaiset holhoojat ja uskotutmiehet oikomaan antamiaan laskuja tai heiltä vaatinut tietoja ja todisteita, on lautakunnan osotuksia ja määräyksiä noudatettu muissa paitsi 3 tapauksessa, joista lautakunnan sentähden on täytynyt tehdä ilmoitus raastuvanoikeudelle.

47 holhouksesta on raastuvanoikeus lautakunnan esityksestä määrännyt, että vastaiset tilit holhuvarain hoitamisesta saavat käsittää vuotta pitemmän ajan.

Lautakunnan
toiminta.

Muistutuksia
tilinteon lai-
minlyönnin
johdosta.

XIV. Oikeusaputoimisto.

Oikeusavustajan kertomus Helsingin kaupungin vähävarais-
ten oikeusaputoimiston toiminnasta vuonna 1912 oli seuraavaa si-
sällystä:

Kaupungin vähävaraisten oikeusaputoimistossa oli vuonna
1912 kaikkiaan 6,214 käyntiä, sensijaan että niitä edellisenä vuonna
tehtiin 5,908 ja vuonna 1910 4,821. Tähän tulevat lisäksi käynnit,
joita kaupungin työväenasiain lautakunnan sihteeri on vastaan-
ottanut kahtena iltana viikossa, jolloin hän on antanut neuvoja
asioissa, jotka koskevat toiselta puolen työntekijäin ja toiselta
puolen työnantajain tahi julkisten viranomaisten ja laitosten välistä
suhdetta ja joita käynntejä kertomusvuoden kuluessa on ollut 272,
sensijaan että niitä edellisenä vuonna oli 679, joten siis vuoden
varrella on tehty kaikkiaan 6,486 käyntiä 6,587 käynnin sijasta
vuonna 1911.

Vuoden eri kuukausien kesken jakautuivat käynnit oikeus-
avustajan ja oikeusavustajan apulaisen luona seuraavasti:

Tammikuu	(25 päiv.)	.....	539
Helmikuu	(25 ”)	.....	581
Maaliskuu	(25 ”)	.....	512
Huhtikuu	(24 ”)	.....	505
Toukokuu	(25 ”)	.....	543
Kesäkuu	(23 ”)	.....	561
Heinäkuu	(26 ”)	.....	553
Elokuu	(27 ”)	.....	570
Syyskuu	(25 ”)	.....	469
Lokakuu	(27 ”)	.....	503
Marraskuu	(26 ”)	.....	478
Joulukuu	(24 ”)	.....	400

Yhteensä 6,214

Kun toimisto on vuoden varrella ollut avoinna kaikkiaan
302 päivää, tehtiin oikeusavustajain luona niinmuodoin keskimää-
rin päivässä 20.58 käyntiä, sensijaan että niitä vuonna 1911 oli 19.56 ja
vuonna 1910 15.96.

Suurin käyntien luku yhtenä päivänä oli 61.

Alempana esitetyt tilastotiedot näyttävät asiain luvun, laadun y. m.:

Vuoden varrella saapuneita	779
Edelliseltä vuodelta jälellä olevia	34
Yhteensä	813

Loppuun käsiteltyjä:

suullisesti toimitettuja	11
kirjallisesti ”	776
Yhteensä	787

Ratkaisemattomia	26
Kirjallisten toimitusten luku	535
niistä hakemuskirjoja	227

Säätynsä ja ammattinsa mukaan ryhmittäytyivät kävijät seuraavasti:

Työntekijöitä:

miespuolisia	144
naispuolisia	175

Palkollisia:

miespuolisia	16
naispuolisia	228

Käsityöläisiä:

miespuolisia	39
naispuolisia	29

Naimisissa olevia naisia ja leskiä .....

182

Yhteensä 813

Vuonna 1912 käsitellyt asiat käy laatunsa perusteella ryhmittäminen seuraavasti:

Velvoiteoikeus:

vuokrasopimuksia	12
työ- ja tariffisopimuksia	41
muita saamis oikeuksia	368

Esineoikeus .....

26

Perheoikeus .....

204

Perintöoikeus .....

6

Yleiset verot .....

8

Tapaturmavakuutukset .....

7

Apukassat .....

2

Erinäisiä tiedusteluja, hakemuksia, valituksia y. m.

84

Pienempiä rikosasioita .....

55

Yhteensä 813

Tähän tilastoon ei tietenkään ole pantu kaikkia niitä neuvonpyyntöjä, joita vähäpätöisimmissä asioissa on tehty oikeusaputoimistolle.

Käsityksen saamiseksi oikeusaputoimiston työstä selostettakoon tässä eräitä toimistossa käsiteltyjä asioita, joihin ei kuitenkaan käy paneminen erityistä merkitystä.

Muuan kirvesmiehenvaimo ilmoitti oikeusaputoimistossa, että hänen miehensä, joka oli oleskellut neljä vuotta Amerikassa, oli siellä tapaturmaisesti saanut surmansa kaivoksessa sekä että se sikäläinen henkilö, joka oli hänelle ilmoittanut siitä, samalla oli maininnut, että hänen pitäisi saada tapaturmasta vahingonkorvaus. Tämän johdosta nainen kääntyi toimiston puoleen, joka ryhtyi kirjeenvaihtoon tapaturman ilmoittajan kanssa ja lähetti Amerikkaan tarpeelliset asiakirjat. Mikäli toimisto nyttemmin on saanut tietää, on leski viime syksynä saanut 6,000 markkaa korvausta mainitusta tapaturmasta.

Muuan suutarinvaimo mainitsi oikeusaputoimistossa, että hän oli ruokatavaroista jäänyt velkaa 38 markkaa maitomyymälään, joka sijaitsi samassa talossa, missä hän itsekkin asui. Myymäläapulainen oli tämän velan johdosta tullut suutarinvaimon kotiin ja vienyt sieltä erinäistä omaisuutta, jonka vaimo nyt halusi toimiston välityksellä saada takaisin, sekä vaati sitä paitsi edesvastuuta apulaiselle. Asiassa kuultuna apulainen ilmoitti, että hän, jonka on vastattava kaikesta, mitä hän myymälästä antaa velaksi, ei ollut mainitulta suutarinvaimolta voinut saada edellä mainittua saamistaan perityksi, minkätähden hän, hankkiakseen vakuuden, oli ottanut esineet ja katsoi olevansa täysin oikeutettu siten menettelemään. Toimistossa asianomaiset sitten sopivat asian niin, että suutarinvaimo maksoi velkaansa 20 markkaa; loput myymäläapulainen antoi anteeksi sekä luopui tavaroista.

Muuan tehtaalaisnainen, joka kahden muun naistyöläisen kera oli asunut erään ompelijattaren luona, ilmoitti että sen talon omistaja, missä he asuivat, oli ompelijattaren maksamattoman vuokran suoritukseksi pidättänyt erinäisiä heille kuuluvia tavaroita ja vaatteita. Asiassa kuultuna talonomistaja ilmoitti, että ompelijatar, jonka vuokravetka oli 80 markkaa, oli karannut ja vienyt mukanaan huonekalunsa ja tavaransa, jotka oli kuletettu pois palokäytävän ikkunasta, ja olivat työläisnaiset siinä olleet ompelijattaren apuna. Talonomistajan kanssa sovittiin, että hän luoyuttaa hallustaan naistyöläisten omaisuuden, jos he kahdella uskottavalla todistajalla voivat näyttää omistusoikeutensa tavaroihin.

Muuan työmiehenleski ilmoitti, että hänen marraskuun 21 p:nä 1911 kuollut miesvainajansa oli antanut eräälle J. O. K. nimiselle työntekijälle luvan panna hänet niin moneen hautauspurenkaaseen

kuin tahtoi, sillä ehdolla että hän miehen kuoltua maksaa leskelle 500 markkaa sekä suorittaa hautauskulut. Nämä viimeksi mainitut olivat nousseet 200 markkaan, mutta oli J. O. K. maksanut leskelle ainoastaan 50 markkaa. Sittenkun asiassa oli kirjeitä vaihdettu, jolloin J. O. K., joka kielsi lesken tietojen todenperäisyyden, ilmoitti leskelle antaneensa erään hautausapurenkaan vastakirjan, jolla leski sittemmin oli nostanut 200 markkaa, minkä leski tunnustikin, velvoitti raastuvanoikeus oikeusaputoimiston ottamaan haasteen johdosta J. O. K:n maksamaan lisää 300 markkaa korkoineen ynnä oikeudenkäyntikulut. Leski oli ennen haasteen ottamista luopunut vaatimasta hautauskuluja.

Erästä naishierojaa oli hänen ollessaan potilaansa luona erään samassa talossa asuvan virkamiehen foxterrierkoira purrut oikean käden keskisormeen sillä seurauksella, että hieroja oli ollut työhön kykenemätön 25 päivää. Oikeusaputoimistossa tehtiin sittemmin asianosaisten kesken sellainen sovinto, että virkamies maksoi hierojattarelle 70 markkaa.

Eräs viinurinvaimo ilmoitti oikeusaputoimistolle, että hänen miehensä, jonka kanssa hän oli ollut naimisissa 25 vuotta, oli helmikuun 16 p:nä 1910 poistunut kodista ja siitä lähtien asunut poissa sekä koko aikana antanut ainoastaan 15 markkaa vaimon elatukseksi. Saadakseen miehen säännöllisesti antamaan elatusapua valittajalle, pyysi hän oikeusaputoimiston avustusta. Haasteen johdosta velvoitettiin mies maksamaan vaimolle 40 markkaa kuukaudessa sekä suorittamaan oikeudenkäyntikulut.

Eräs yövartijanvaimo kertoi, että hänen miehensä, jonka kanssa hän oli ollut naimisissa 16 vuotta, juopotteli ja riiteli, niin ettei hän enää voinut asua yhdessä hänen kanssaan. Hän tahtoi sen takia lähteä kodista, mutta kun mies kieltäytyi luovuttamasta vaimolle pesästä mitään, oli hän turvautunut oikeusaputoimistoon. Täällä syntyi asianosaisten kesken sellainen sopimus, että he asuisivat erillään toisistaan ja vaimo saisi pitää koko pesän, mutta maksaisi sen velat, kaikkiaan noin 800 markkaa.

Muuan koneenkäyttäjänvaimo ilmoitti, että hänen miehensä oli 9-kuukautisen avioliiton jälkeen ajanut hänet pois kotoa, vieläpä uhannut puukollakin, ellei vaimo poistuisi. Saadakseen pois vaatteensa sekä ompelukoneen, jonka aviopuolisot olivat hankkineet kotiin, kääntyi vaimo oikeusaputoimiston puoleen. Kutsuttaessa saapui mies, joka kielsi milloinkaan uhanneensa vaimoa, ja mainitsi syyksi, miksi hän oli vaatinut vaimoa poistumaan luotaan, että vaimo oli epäsiisti eikä hoitanut kotia, vaan laiminlöi sen eikä kyennyt hoitamaan taloutta. Toimistossa asianosaiset sopivat niin, että vaimo

sai vaatteensa ja ompelukoneen, sillä ehdolla että hän suorittaa ne 50 markkaa, jotka vielä olivat sen hinnasta maksamatta.

Eräs työntekijä oli rakennettaessa huvilarakennusta Kulosaarella loukannut korvansa niin, että hänen työkykynsä lääkärin todistuksen mukaan oli vähentynyt 20—30 %:lla. Oikeusaputoimiston välityksellä saatiin huvilarakennuksen omistaja sitoutumaan työntekijälle maksamaan 25 % täydellisestä invaliditeetistä tulevan vahingonkorvauksen määrästä eli 108 markkaa vuodessa, joka rahamäärä maksetaan neljännesvuosittain huvilanomistajan konttorissa.

Eräs työntekijä ilmoitti, että muuan automobiilin omistaja oli lokakuun 31 p:nä 1912 ottanut hänet omistamansa vuokra-automobiilin ohjaajaksi, luvaten palkkaa 120 markkaa kuukaudessa ynnä prosenttin, sekä että hänen seuraavana päivänä oli täytynyt viedä automobiili korjattavaksi ja hänet sen johdosta oli marraskuun 2 p:nä erotettu toimestaan ja hänelle maksettu palkkaa ainoastaan Smk 4: 25. Saadakseen 14 päivän palkan kääntyi hän oikeusaputoimiston puoleen. Syyksi ohjaajan erottamiseen mainitsi automobiilin omistaja, että ensinmainittu oli kykenemätön automobiiliä hoitamaan. Raastuvanoikeuteen otetun haasteen johdosta velvoitettiin automobiilin omistaja ohjaajalle maksamaan 14 päivän palkka, poislukien ennen saadut Smk 4: 25.

Muuan naistyöläinen ilmoitti, että hänelle oli huhtikuun 27 p:nä 1910 syntynyt lapsi sekä että lapsen isä, joka oli velvoitettu suorittamaan elatusapua, oli marraskuun 16 päivän illalla 1911, naistyöläisen maatessa sairaana eräässä kaupungin sairaalassa, hänen kotoaan vienyt pois lapsen eikä valittaja ollut saanut selville, minne lapsi oli viety, minkätähden hän hädissään kääntyi oikeusaputoimiston puoleen, joka hankki selvän lapsen osoitteesta.

XV. Työväenasiain lautakunta.

Työväenasiain lautakunnan kertomus vuodelta 1912 oli seuraavansisältöinen:

Helsingin kaupunginvaltuuston työväenasiain lautakuntaan kuuluivat vuonna 1912 seuraavat henkilöt, nimittäin lakitieteen kandidaatti Leo Ehrnrooth, puheenjohtaja, kunnallisneuvos V. von Wright, varapuheenjohtaja, aktuaari Oskar Groundstroem, ylimäär. professori Uno Lindelöf, luutnantti G. Poppius, puutarhuri V. F. Sagulin ja johtaja E. W. Walldén, jäseniä. Varajäseniä olivat prokuristi C. F. Fagerholm, vakuutustarkastaja O. Hallstén, kunnan työnvälitystoimiston johtaja A. H. Karvonen, valtioneuvos Edv. Krogius, johtaja W. A. Lavonius, insinööri Jon. Reuter ja filosofianmaisteri G. R. Snellman. Lautakunnan sihteerinä on edelleen toiminut lakitieteenkandidaatti Einar Böök.

Lautakunnan
kokoonpano.

Lautakunta on kertomusvuoden kuluessa käsitellyt seuraavat tärkeämmät asiat ja niistä osin antanut vaaditut lausunnot, osin tehnyt kaupunginvaltuustolle esityksen, kun aihetta on ollut.

Jo joulukuun 16 päivänä 1910 pitämässään kokouksessa oli Työväenopisto. lautakunta silloin eroavan puheenjohtajansa, kunnallisneuvos V. von Wrightin esityksestä päättänyt uudelleen ottaa valmisteltavaksi aikaisemmin turhaan tekemänsä ehdotuksen työväenopiston perustamisesta tähän kaupunkiin. Asiaa valmisteltiin erinäisissä kokouksissa vuonna 1911, niinkuin mainitulta vuodelta annetusta lautakunnan toimintakertomuksesta on käynyt ilmi, ja sittenkun se oli viime kertomusvuonnakin ollut useita kertoja pohdittavana, käsiteltiin se loppuun joulukuun 19 päivänä, jolloin lautakunta päätti kaupunginvaltuustolle esittää, että valtuusto päättäisi:

perustaa Helsingin kaupungin työväenopisto nimisen, ruotsinkieliseen ja suomenkieliseen osastoon jaetun kunnallisen työväenopiston; vahvistaa mietinnön oheisen ehdotuksen Helsingin kaupungin työväenopiston säännöiksi; määrätä että Helsingin kaupungin työväenopisto on aloitettava toimintansa syyslukukauden 1914 alusta, josta ajankohdasta lähtien kaupungin siihen asti voimassa

pitämät työväenopetuskurssit lakkautetaan; Helsingin kaupungin työväenopiston molempain osastojen johtokunnan vaalin ensi kerran toimitettavaksi ennen helmikuun 1914 umpeen menemistä, minkä jälkeen johtokuntain heti on käytävä julistamaan opiston johtajanvirat avonaisina haettaviksi sekä ryhdyttävä muiden opiston toiminnan alkamiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin; vahvistaa mietinnön oheisen opiston menosäännön; XI kaupunginosan kortteliin n:o 301 B työväenopistoa varten teettää rakennuksen pääasiallisesti mietinnön oheisten, sitä varten laadittujen luonnospiirustusten mukaisesti ja antaa rahatoimikamarille toimeksi opistoa varten mahdollisimman pian teettää lopulliset piirustukset ja kustannusarvion; sekä puheenalaisen rakennustyön aloittamiseksi osottaa Viola Lewinin tarkoitusta varten lahjoittamasta testamenttirahastosta sen pääomamäärän, johon rahasto nousi 1912 vuoden päättyessä, sekä kaupungin yleisistä varoista suorittaa mainitun testamenttirahaston korkovaroista menevät, toistaiseksi 3,000 markkaan vuodessa nousevat jälkिसäädös-lahjoitukset 1).

Työttömyys.

Lähetepäätöksellään lokakuun 22 päivältä 1911 oli maistraatti käskenyt lautakunnan yksissä neuvoin vaivaishoitohallituksen kanssa antaa lausunnon hallituksen asettaman työttömyysvakuutuskomitean laatimasta mietinnöstä. Asian oltua valiokunnan valmisteltavana käsiteltiin se vaivaishoitohallituksen ja työväenasiain lautakunnan yhteisessä kokouksessa tammikuun 25 päivänä, ja pyydetty lausunto annettiin samalla päiväyksellä varustetussa seikkaperäisessä kirjelmässä.

Samalla kun kaupunginvaltuusto maaliskuun 7 päivänä 1911 oli nähnyt hyväksi evätä työttömäin komitean puolesta valtuustolle annetun anomuksen 260 markan suuruisen vuokra-avun myöntämisestä komitean vuokraaman kansliahuoneiston kustantamiseksi, oli valtuusto lautakunnan periaatteellisesti harkittavaksi jättänyt kysymyksen, olisiko mainitulle komitealle vastaisen varalle hankittava huoneisto jostakin kaupungin omistamasta talosta. Sittenkun kunnan työnvälitystoimiston johtokunnan lausunto asiassa oli hankittu, katsoi lautakunta kuitenkin esillä olevan asian mitä likeisimmin liittyvän kysymykseen työttömyyden seurausten ehkäisemisestä kokonaisuudessaan ja pani sen sentähden pöydälle lisäselvityksen hankkimista varten. Sittemmin helmikuun 13 päivänä 1912 käsitellessään erinäisiä saapuneita anomuksia toimenpiteisiin ryhtymisestä työttömäin avustamiseksi päätti kaupunginvaltuusto, harkitun suunnitelman saamiseksi vastaisen varalle siitä, miten kaupunki järkipärisimmin voisi ryhtyä toimenpiteisiin täällä kokemuksen

1) Valt. pain. asiakirj. n:o 3 vuodelta 1913.

mukaan vuotuiseksi ilmiöksi käyneen työttömyyden sattuessa, antaa lautakunnan toimeksi asiaa valmisteltuaan valtuustolle tehdä ehdotus, miten sesonkitöiden keskeytyksen aikaansaama hätä olisi sopivimmin lievennettävissä. Tätä tehtävää täyttäessään lautakunta myös antoi lausunnon edellä mainitusta hätäapukomitealle tarpeellista huoneistoa koskevasta asiasta. Lausunto annettiin lautakunnan kirjelmässä n:o 30 syyskuun 26 päivältä ja sisälsi ehdotuksen määräyksiksi, miten sesonkityöttömyyden aikaansaaman hädän lieventämistoiminta olisi järjestettävä.

Joulukuun 6 päivänä 1911 lautakunnalle antamassaan promemoriassa oli sihteeri ehdottanut, että lautakunta tekisi kaupunginvaltuustolle esityksen komitean asettamisesta, jonka tulisi tutkia elintarpeitten hinta- ja menekkioloja tässä kaupungissa sekä siten saadun selvityksen pohjalla ehdottaa niitä parannuksia, joita puheenalaisessa kohden olisi aikaansaataavissa. Asia jätettiin sen selvityksen varaan, joka teollisuushallituksen työtilastollinen osasto paraikaa laati viime vuosina vällinneista elintarpeiden hinnoista ja joka seuraavana keväänä julkaistiin Työtilastollisessa aikakauslehdessä. Sittenkun mainittu selvitys oli lautakunnan jäsenille toimitettu, otettiin asia uudestaan käsiteltäväksi lokakuun 28 päivänä pidetyssä kokouksessa, mutta kun silloin oli toiveita, että elintarvekysymys kohdakkoin tulisi esitystietä kaupunginvaltuustossa esille, ja tätä keinoa asian saattamiseksi päiväjärjestykseen pidettiin sopivampana, päätti lautakunta puolestaan antaa mainitun asian raueta.

Elintarve-
kysymys.

Huhtikuun 2 päivänä pitämässään kokouksessa antoi lautakunta puheenjohtajan ehdotuksesta hänen ja sihteerin yhteisesti laadittavaksi ehdotuksen kaupunginvaltuustolle tehtäväksi esitykseksi naispuolisen käsiammattien tarkastajan asettamisesta. Ehdotus esiteltiin lautakunnalle joulukuun 18 päivänä, jolloin lautakunta, asiasta samana päivänä antamassaan kirjelmässä tarkemmin esitetyistä syistä, päätti kaupunginvaltuustolle ehdottaa, että terveydenhoitolautakuntaan kuuden kuukauden molemminpuolisen irtisanomisen ehdolla asetettaisiin naispuolinen käsiammattien ja työpaikkain tarkastaja, jonka vuosipalkka olisi 3,000 markkaa 500 markan korotuksin 5 vuoden palveluksesta, sekä että puheenalaista virkaa ensi kerran täytettäessä siihen kutsuttaisiin entinen naispuolinen ammattientarkastajan apulainen, insinööri Jenny Markelin-Svensson.

Käsiammattien
tarkastus.

Työmies-lehdessä elokuun 30 päivänä olleen kirjoituksen johdosta, jossa lausuttiin, että työväenasiain lautakunnan olisi velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin sovinnon aikaansaamiseksi paikkakunnalla vallitsevissa rakennus- ja sähkötyöntekijäin lakoissa, otettiin tämä kysymys käsiteltäväksi lautakunnan kokouksessa

Sovittelu työ-
riidassa.

syyskuun 5 päivänä, ja päätti lautakunta kaupunginvaltuustolle esittää, että valtuusto päättäisi valtuuttaa lautakunnan paikkakunnalla rakennusteollisuuden alalla vallitsevan työriidan johdosta sopivaan aikaan ryhtymään tarpeellisiin toimiin keskustelujen alottamiseksi asianosaisten kesken puolueettoman puheenjohtajan johdolla lopullisen sovinnon aikaansaamiseksi, sekä aikanaan kaupunginvaltuustolle tekemään esityksen puheenalaisen sovittelutoiminnan kustannusten suorittamisesta. Sähkötyöntekijäin lakossa lautakunta ei sitä vastoin katsonut olevan ryhtyminen sovitteluihin, koska tämä työnseisaus myös koski kunnan sähkölaitosta. Rakennustyöläkön sovitteluyritystä koskevan lautakunnan esityksen kaupunginvaltuusto hylkäsi syyskuun 10 päivänä.

Asuntolautakunta.

Sittenkun lautakunta kirjelmässä toukokuun 22 päivältä 1911 n:o 19¹⁾ oli tehnyt ehdotuksen asuntolautakunnan asettamisesta sekä rahatoimikamari tästä ehdotuksesta antamassaan lausunnossa²⁾ oli m. m. esittänyt, että annettaisiin työväenasiain lautakunnan tehtäväksi laatia ehdotus lautakunnan toimialan laajentamiseksi siihen suuntaan, että asuntopoliittisiin ja niiden yhteydessä oleviin sosiaalisiin kysymyksiin pantaisiin erikoista huomiota, lähetti kaupunginvaltuusto toukokuun 14 päivänä asian tähän lautakuntaan lausunnon saamiseksi siitä tehtävästä, minkä rahatoimikamari oli vastamainitussa lausunnossaan lautakunnalle ehdottanut. Asia oli useita kertoja lautakunnassa käsiteltävänä. Marraskuun 7 päivänä antamassaan lausunnossa lautakunta pysyi aikaisemmalla periaatteellisella kannallaan, mikäli koskee asuntopoliittikan järjestämistä yhdeksi kokonaisuudeksi, eikä sentähden voinut vastoin omaa ehdotustaan puoltaa rahatoimikamarin ehdottamaa lautakunnan toimialan laajennusta, vaan toivoi kaupunginvaltuuston antavan etusijan lautakunnan ehdotukselle. Lautakunta kuitenkin huomautti, että yksi kunnallisen asuntolautakunnan asettamista koskevan ehdotuksen yhteydessä tehdyistä ja valmistelluista asioista, nimittäin kysymys terveydenhoitolautakunnan alaisen tehokkaamman asuntotarkastuksen järjestämisestä oli joka tapauksessa kypsä heti ratkaistavaksi, minkätähden määrärahat, joita terveydenhoitolautakunta oli rahatoimikamarin vastamainittuun lausuntoon liitettyssä kirjelmässään anonut, olisi pantava jo seuraavan vuoden menosääntöön. Asian kokonaisuudessaan lähetti kaupunginvaltuusto sittemmin erityiseen valiokuntaan edelleen valmisteltavaksi.

Anniskeluvaroista myönnetty määrärahat.

Sittenkun lautakunta oli antanut asianaan olevat lausunnot hakemuksista, jotka tarkoittivat määrärahain myöntämistä annis-

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 28 vuodelta 1911. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 30 vuodelta 1912.

keluosakeyhtiön edellisen vuoden voittovaroista, myönsi kaupunginvaltuusto lautakunnan puoltosanan mukaisesti toukokuun 28 päivänä tuollaisia määrärahoja Valkonauhalle sen n. s. suojelutoimintaa varten, Helsingin raittiusyhdistysten keskustoimikunnalle, Helsingin nuorisoseurain keskusvaliokunnalle, Martta-yhdistyksen Helsingin osastolle, tehtaalaisnaisten kodille, Suomen naisyhdistykselle, Helsingin palvelijataryhdistykselle ja sosialiselle keskusliitolle. Avustetut yritykset on lautakunnan sihteeri tarkastanut.

Ylempäin suomalaisten ja ruotsalaisten työväenopetuskurssien johtokuntain anomusten johdosta, että puheenalaisia kurssveja varten vuodeksi 1913 myönnettäisiin, toisille 15,000 ja toisille 10,000 markan määräraha, päätti lautakunta syyskuun 26 päivänä lähettää anomukset puoltosanansa kera rahatoimikamariin, jotta mainitut määrärahat pantaisiin seuraavaksi vuodeksi laadittavaan kaupungin menosääntöön. Näin tehtiinkin ja kaupunginvaltuusto vahvisti ehdotuksen. Niinikään hyväksyi kaupunginvaltuusto lautakunnan marraskuun 7 päivänä tekemän esityksen, että ylempäin työväenopetuskurssien johtokunnat 1913 vuoden alusta valittaisiin siten, että Arbetets vännen ja Svenska arbetarföreningen kumpikin valitsisivat kaksi sekä kaupungin ruotsalaiset raittiusseurat yhteisesti ja Konstitutionella arbetarföreningen yksin kumpikin yhden jäsenen ruotsalaisten kurssien johtokuntaan, sekä Helsingin työväenyhdistys ja Helsingin kansanopistoseura kumpikin kaksi ynnä Helsingin raittiusseurain keskustoimikunta ja suomalainen työväenliitto kumpikin yhden jäsenen suomalaisten kurssien johtokuntaan, minkä lisäksi kaupunginvaltuusto valitsisi seitsemännen jäsenen kumpaiseenkin johtokuntaan puheenjohtajaksi. Kaupunginvaltuusto hyväksyi esityksen kokouksessaan joulukuun 10 päivänä.

Kertomusvuonna kokoontui lautakunta 12 kertaa (10 kertaa vuonna 1911 ja 11 kertaa vuonna 1910). Lähetettyjä kirjelmiä oli 48 (33 vuonna 1911 ja 30 vuonna 1910).

Työväenasiain lautakunnan sihteerin toiminnastaan vuonna 1912 lautakunnalle antama kertomus oli seuraavansisältöinen:

Kun sihteerin toiminta lautakunnassa esillä olleiden asiain valmistelussa ja käsittelyssä käy selville lautakunnan vuosikertomuksesta, selostetaan tässä ainoastaan hänen toimintaansa, mikäli se kohdistuu neuvojen antamiseen työväenluokkaan kuuluville henkilöille toiselta puolen työntekijäin ja toiselta työnantajain sekä julkisten viranomaisten ja laitosten välisiä suhteita koskevilla asioissa. Sihteerin johtosääntöön toukokuun 9 päivänä 1911 tehdyn

Ylemmät työväenopetuskurssit.

muutoksen johdosta on tämä toiminta nyttemmin sijoitettuna kaupungin vähävaraisten oikeusaputoimistoon.

	Vastaanottoja.	Käyntejä.
Tammikuu	8	29
Helmikuu	6	18
Maaliskuu	8	28
Huhtikuu	8	32
Toukokuu	7	25
Kesäkuu	8	16
Heinäkuu	9	17
Elokuu	9	36
Syyskuu	7	26
Lokakuu	5	22
Marraskuu	8	14
Joulukuu	7	9
	<hr/>	
	Yhteensä 90	272

Vastaanottojen lukuun nähden on huomattava, että sihteerin osanottonsa johdosta työnantajain ja työntekijäin välisiin neuvotteluihin sovinnon aikaansaamiseksi rakennusteollisuuden alalla puhjenneessa työriidassa helmikuun kuluessa kahdesti sekä taudintapauksen johdosta syys- ja lokakuulla erinäisiä kertoja oli estetty saapumasta yksityisten neuvonetsijäin vastaanottoihin. Neuvonetsijöitä vastaanottivat näissä tapauksissa oikeusaputoimiston neuvojat, jota vastoin taas sihteerin heidän ollessa estettyinä on toiminut heidän sijassaan.

Mitä taas käyntien lukuun tulee, on se, sen johdosta että oikeusapu vuonna 1911 uudestijärjestettiin, tuntuvasti vähentynyt. Sensijaan että vuonna 1910 oli joka vastaanotossa noin 9 neuvonetsijää, oli niitä vuonna 1912 keskimäärin ainoastaan 3. Neuvonetsijät pyrkivät tietenkin etusijassa niiden neuvojain puheille, jotka ovat päivittäin tavattavina. Työväenasiain lautakunnan sihteerin luona kävijäin lukuun on myös vaikuttanut oikeusaputoimiston muuttaminen uuteen huoneistoon, Kluuvikadun 1:een, joka huoneisto on sikäli sopimaton, ettei sihteerin vastaanottohuone niinkuin aikaisemmin ole neuvonetsijäin yleisen odotushuoneen välittömässä yhteydessä, vaan on siihen eri käytävä eteisestä.

Samoin kuin edellisinäkin vuosina olivat sihteeriltä neuvoja etsivät pääasiallisesti miespuolisia henkilöitä, ja kysymykset koskivat miltei yksinomaan työ- ja työehtosopimuksia sekä niistä johtuneita riitoja. Tarkempia tietoja seuraa tässä.

Asiain luku oli 102, joista käsiteltiin loppuun 32 suullisella toimituksella ja 70 kirjallisella toimituksella.

Kirjallisten toimitusten luku oli 68.

Säädyn ja ammatin mukaan jakautuivat neuvonetsijät seuraavasti:

Työnantajia	—
Työntekijöitä:	
miespuolisia	85
naispuolisia	9
Palkollisia:	
miespuolisia	—
naispuolisia	4
Käsityöläisiä:	
miespuolisia	—
naispuolisia	—
Naimisissa olevia naisia sekä leskiä	4
	<u>Yhteensä 102</u>

Laatunsa puolesta voidaan vuonna 1912 käsitellyt asiat ryhmittää seuraavasti:

Velvoiteoikeus:	
vuokra-asioita	6
työ- ja tariffisopimuksia	71
muuta saamisoikeuksia	5
Esineoikeus	—
Perheoikeus	1
Perintöoikeus	2
Elinkeino-oikeus (paitsi työoikeutta)	1
Kauppaoikeus	1
Prosessioikeus	2
Yleiset verot	—
Tapaturmavakuutus	7
Apukassat	3
Erinäiset tiedustelut ja valitukset	1
Pienemmät rikosjutut	2
	<u>Yhteensä 102</u>

XVI. Kunnan työnvälitystoimisto.

Kunnan työnvälitystoimiston johtokunnan kertomus vuodelta 1912 ¹⁾ sisälsi seuraavaa:

Katsaus
toimiston
10-vuotiseen
toimikauteen.

Toimisto perustettiin tammikuun 12 p:nä 1903, joten se on ollut toimessa kymmenen vuotta. Kuten tunnettua, oli julkinen työnvälitys useissa Euroopan maissa jo silloin, joskin lyhyessä ajassa, kehittynyt huomattavaksi yhteiskunnalliseksi tekijäksi muiden, nykyisen yhteiskuntakehityksen vaatimain sosiaalisten uudistusten rinnalla. Pohjoismaissa ei vielä ollut kunnallisia toimistoja muualla kuin Kööpenhaminassa, Kristianiassa ja äsken perustettu Gööteporissa, joten meillä tässä suhteessa aloitteen tekeminen ei jäänyt paljon Skandinavian maiden jälkeen.

Erinäisiä
huomioita.

Kun toimisto avattiin, tapahtui se varsin huonojen työolojen vallitessa, suuren työnpuutteen aikana. Sen tuli olla avustavana tekijänä työnpuutteen poistamisessa. Kun toimisto näissä oloissa perustettiin, sai yleisö sen käsityksen, että se on jonkinlainen hätäapulaitos, jossa hankitaan työtä ja paikkoja vain työttömyyden takia hätään joutuneille. Huolimatta siitä, että erinäisillä sanomalehtikirjotuksilla selitettiin toimiston yleisempää tarkoitusta työvoiman kysynnän ja tarjonnan tasottamisessa ja siten koko tuotannon palveluksessa, jäi työnantajille miltei yleensä se käsitys, että toimiston puoleen kääntyy vain puolikuntoinen väki, joten sen välityksellä ei ole parempaa väkeä saatavissa. Vaikkakin puolikuntoinen väki aina ensi kädessä joutuu työttömäksi ja se luonnollisesti toimiston puoleen kääntyy, ei yllämainittu käsitys kuitenkaan ole oikea, sillä jo alusta alkaen on toimistossa ollut hakijoina siksi paljon kelvollistakin työvoimaa, että se on saattanut työhön välittäessä ottaa huomioon työnantajain vaatimuksia. Milloin sopivia tarjokkaita ei ole ollut, on toimisto niitä hankkinut sanoma-

¹⁾ Eräitä kertomusta seuranneita tilastotauluja ei ole tähän otettu.

lehti-ilmoituksilla. Tuon väärän käsityksen poistamisessa ja sopivan väen valinnassa tarjottuihin töihin on toimistolla ollut melkoisia vaikeuksia voitettavana. Eikä toimisto ole tässä suhteessa moitteita päässyt, mutta sikäli kuin toimiston henkilökunta on oppinut tuntemaan sitä käyttävää yleisöä, on työnantajain käsitys vähitellen muuttunut ja työnhakijatkin, jotka alkuaikoina syyttivät toimistoa muka puolueellisesta menettelystä, ovat oppineet havaitsemaan, ettei ole työnhakijoillekaan toimistosta hyötyä, ellei toimisto tarkoin harkitse, mihin tarjottuun toimeen mikin hakija parhaiten soveltuu. Ilman tällaista harkintaa olisikin toimiston toiminta mahdoton.

Vastaako toimisto tarkoitustaan? Toimiston kymmenvuotinen toiminta osottaa, että sillä on verrattain tärkeä yhteiskunnallinen tehtävä. Jo ennen toimiston perustamista paikkakunnalla toimineiden lukuisten yksityisten paikanvälityskonttorien olemassaolo osotti, että sekä työnhakijat että työnantajat paljon käyttivät noiden konttorien välitystä, niiden korkeista maksuista ja väärinkäytöksistä huolimatta. Kunnan järjestämä, sen asukkaille ilmainen työnvälitys tuli siten olemaan jo aineellisessa suhteessa suureksi hyödyksi molemmille asianosaisille, erittäinkin työnhakijoille. Luonnollista oli, että varsinkin työnhakijat jo alunpitäin yleisesti kääntyivät toimiston puoleen ja työnantajatkin vuosi vuodelta yhä lukuisammin ovat toimiston välitystä käyttäneet. Jo ensimmäinen toimivuosi — 6,677 työnhakemusta, 3,045 tarjottua paikkaa ja 2,748 täytettyä paikkaa — osotti, että toimiston perustaminen oli tarpeen vaatima. Kuten tuonnempana esitetty tilasto osottaa, on sen liike vuosien kuluessa kasvanut runsaasti kaksinkertaiseksi. Vuonna 1912 oli 12,805 työnhakemusta, 7,886 tarjottua paikkaa ja 6,231 täytettyä paikkaa. Veratessa toimiston välitystilastoa Ruotsin kaupunkien työnvälitystoimistojen välitystilastoon huomaa, että tšekäläisen toimiston välitysten määrä, suhteellisesti kunkin kaupungin asukaslukuun, on jotenkin samalla tasolla, lukuunottamatta eräiden kaupunkien toimistojen, jotka ovat samalla läänin keskustoimistoja, parina viimeisenä vuotena saavuttamia suurempia tuloksia, jonka on aiheuttanut se seikka, että maassa on saatu järjestetyksi jotenkin tiheä työnvälitysverkko.

Vastaako
toimisto
tarkoitustaan?

Toimistolla on jo osittain vakinainen käyttäjäpiirinsä. Vaikka-kin suuremmat työlaitokset, edelleenkin, poikkeuksia lukuunottamatta, suhteellisesti vähän tarvitsevat kääntyä toimiston puoleen, niin sitä vastoin pienemmät työlaitokset, talonmistajat, palvelusväen tarvit-sijat eri aloilla ja kaupungin ympäristön asukkaat käyttävät ahkerasti toimiston välitystä. Miespuolisen työväen välitys paikkakun-nalla, lukuunottamatta ravintola- ja hotellipalvelusväen ja meri-

miesten välitystä, joista erikoiset ammattitoimistot huolehtivat, on nykyään jo kokonaan kunnan työnvälitystoimiston hallussa. Yksityiset paikanvälityskonttorit, joita on kyllä lukuisasti, välittävät näet yksinomaan naispalvelijattaria ja vain poikkeustapauksissa saavat miesten välityksiä aikaan. Toimiston naisosaston liikkeen kasvaminen antaa hyviä toiveita yksityisen paikanvälityksen verrattain vähiin rajoittumisesta.

Julkista työnvälitystä ei meillä, enemmän kuin ulkomaillakaan, käytetä läheskään kaikkea työvoimaa työpaikkoihin otettaessa. Erinäiset, työoloista johtuvat seikat näet vaikuttavat, että suurin osa erilaisissa yrityksissä tarvittavasta työvoimasta otetaan suorastaan ilman välitystä. Useat työt meillä, kuten esim. muuraus- ja kivityöt rakennusalalla, annetaan urakalla työkunnille. Tällaisia työkuntia on vaikea toimistossa muodostaa. Työntekijät itse liittyvät työkunniksi persoonallisen tuntemuksen nojalla ja tekevät urakkasopimukset. Vaikkakin siten erinäisillä työaloilla ei työvoiman hankkimisessa välitystä tarvita, sitä toisilla aloilla tarvitaan ja käytetään siksi paljon, että toimistolla on kyllä työalaa.

Toimiston
merkitys
taistelussa
työttömyyttä
vastaan.

Kokemus kymmenvuotiselta toimikaudelta osottaa, että toimistolla on tärkeä tehtävä taistelussa työttömyyttä vastaan. Luonnollisesti ei työnvälitys sellaisen työttömyyden vallitessa, mikä on aiheutunut yleisistä, koko maassa vallitsevista oloista, kuten rahamarkkinain tilasta j. n. e., kykene työttömyyttä ehkäisemään eikä edes vuodenajoista johtuvaa, n. s. sesonkityöttömyyttä poistamaan, mutta tavallisten työolojen aikana se on miltei aina voinut työttömiksi joutuneille hankkia työansiota. Ja yleisemmänkin, varsinkin talvisin säännöllisesti esiintyvän työttömyyden aikana on toimisto voinut huomattavasti rajoittaa paikallista työttömyyttä. Työttömyyden lähestyessä on toimisto säännöllisesti, varsinkin syksyisin, sekä toimistossa persoonallisesti että usein sanomalehdissä julaistuilla kehotuksilla neuvonut toisilta paikkakunnilta tänne työansiolle tulleita ajoissa palaamaan kotipaikoilleen sekä varottanut työnhakijoita toisilta paikkakunnilta saapumasta paikkakunnalle. Kuukausittain julkaisemalla sanomalehdissä tietoja työnhakijain, avonaisten paikkain ja täytettyjen paikkain luvusta ja näihin liittyvillä selityksillä sekä vastaamalla tehtyihin kirjeellisiin tiedusteluihin on toimisto antanut yleisölle säännöllisesti tietoja paikkakunnan työoloista. Sitä paitsi julkaisee toimiston johtaja teollisuushallituksen julkaisemassa Työtilastollisessa aikakauskirjassa vuosineljänneksittäin tilaston maan kaikkien kunnallisten työnvälitystoimistojen liikkeestä ja se-
lostuksen työoloista niillä paikkakunnilla, joissa toimistoja on olemassa.

Paitsi että toimisto yleensä joko omasta alotteestaan tai työnhakijain pyynnöstä kirjeillä ja puhelimella on tiedustellut työpaikkoja toisilta paikkakunnilta, on se aina syksyisin talvikauden työttömyyden lähestyessä eri tahoilta kuulustellut töitä. Se onkin joka talvi saanut työpaikkoja tietoon niin runsaasti, että kaikille työnhakijoille, jotka tarjottuihin töihin ovat halunneet ja kyenneet, on ollut tilaisuus niihin päästä. Nämä työt, lukuunottamatta palvelupaikkoja, ovat suurimmaksi osaksi olleet metsänhakuutöitä, joihin tosin eivät läheskään kaikki työnpuutteessa olevat joko perheolojen, tottumattomuuden tahi haluttomuuden takia ole lähteneet, mutta niihin on kuitenkin vuosittain voitu lähettää siksi suuri määrä paikkakunnan työttömiä, että se on melkoisesti rajoittanut työttömäin lukua ja helpottanut niiden työnsaantia, jotka todellisten esteiden takia ovat olleet pakotetut paikkakunnalle jäämään.

Toimistolla on useimpina vuosina ollut joko valtion tai kunnan (yhtenä vuotena 500 markkaa) työttömäin anomusten johdosta myöntämiä varoja sekä joku määrä vapaalippuja rautatiellä käytettävissä osittain matka-avuksi, osittain työkalujen ostamiseen niille, jotka ovat lähteneet työansiolle toisille paikkakunnille. Väärinkäytösten välttämiseksi on toimisto aina, milloin se on käynyt päinsä, jakanut työkalut työnantajan välityksellä työpaikalla ja antanut matkaliput rautatiellä junaa seuraavalle konduktöörille. Osittain on se voinut käyttää varoja myöskin tänne jääneiden perheiden avustamiseen. Ne summat, jotka toimisto on mainittuihin tarkoituksiin käyttänyt, eivät tosin ole olleet suuret — vuosittain 300—700 markkaa —, mutta tarkoituksenmukaisesti käytettynä ovat ne kuitenkin olleet suureksi hyödyksi ja siksi riittävät, ettei kenenkään toisille paikkakunnille toimiston tarjoomiin töihin haluavan ole ollut mahdollisuuksien puutteessa pakkoa jäädä tänne työnpuutteesta kärsimään, mikä seikka on ollut erinomaisena tukena työttömäin toimistolle ja kaupunginvaltuustolle tekemiä liioiteltuja vaatimuksia vastaan.

Osittain yllä esitettyjen toimenpiteiden, osittain tavallisten työvoiman tilausten johdosta on toimisto eri vuosina välittänyt seuraavat määrät työväkeä toisille paikkakunnille:

	Miehiä.	Naisia.	Yhteensä.
1903.....	143	47	190
1904.....	196	169	365
1905.....	153	279	432
1906.....	182	312	494
1907.....	182	280	462
1908.....	144	323	467

	Miehiä.	Naisia.	Yhteensä.
1909.....	318	388	706
1910.....	488	421	909
1911.....	342	377	719
1912.....	417	458	875

Työttömyysaikana on toimisto aina, sikäli kuin se ei ole sotinut työnantajain vaatimuksia vastaan, osottanut töihin ensisijassa sellaisia työnhakijoita, joilla on ollut suurimmat perheet elätettävänä ja jotka kauimmin ovat olleet työttöminä, jollainen järjestely ilman toimiston välitystä ei olisi mahdollinen. Siten huonoina työaikoina suuriperheiset työntekijät ovat tulleet autetuiksi joutumasta kunnan vaivashoidon rasitukseksi.

Verrattain tärkeä merkitys taistelussa työttömyyttä ja sen seurauksia vastaan on toimistolla ollut myöskin senvuoksi, että sieltä millä hetkellä tahansa on ollut saatavissa luotettavat tiedot työttömistä paikkakunnalla, ainakin niistä työläisryhmistä, joiden suhteen yhteiskunnan auttavat toimenpiteet ovat saattaneet tulla kysymykseen. Siten on kunnan sekä valtion asianomaisilla aina ollut helppo saada asiallinen pohja niille toimenpiteille, joihin nämä kulloinkin esiintyneen työttömyyden johdosta ovat ryhtyneet. Toimiston johtokunta onkin useana vuonna ollut tilaisuudessa antamaan kunnan ja valtionkin viranomaisille vaadittuja lausuntoja sekä tekemään esityksiä työttömyyden poistamiseksi ja sen seurausten lieventämiseksi.

Yhteistoiminta
kunnan vai-
vaishoitohalli-
tuksen kanssa.

Viime aikoina aikaansaatu lähempi yhteistoiminta kaupungin vaivashoitohallituksen ja työnvälitystoimiston kesken on osottautunut varsin hyödylliseksi. Toimisto näet toiselta puolen mahdollisuuden mukaan hankkii työtä sellaisille köyhänavunnauttijoille, jotka työhön kykenevät, vaivashoitohallitus taas vaatii työhön kykenevältä avunhakijalta todistuksen työnvälitystoimistosta siitä, voiko avunanoja saada työtä tai mitä mahdollisuuksia hänellä on työnsaantiin. Useissa ja johonkin työhön kykeneviin miehiin nähden useimmissa tapauksissa onkin toimisto todistuksen asemasta voinut osottaa työtä, josta saadun ansion suuruuden mukaan vaivashoitohallitus on sitten voinut anomuksesta päättää. Usein on tapahtunut, että kun toimistossa todistuksen anojalle on tarjottu työtä, on tämä hävinnyt ja siten rauennut yritys kunnan köyhäinhoidon väärinkäyttämiseen.

Puolikuntoinen
työväki.

Kuten jo ylempänä viitattiin, ovat toimiston työtä suuressa määrin vaikeuttaneet puolikuntoiset työnhakijat. Täällä, kuten muuallakin suurkaupungeissa, on näet, paitsi vanhuksia, koko joukko sekä moraalisisessa että fyysillisessä suhteessa puolikuntoista työ-

väkeä, kuten sairaaloisia, juoppouteen vajonneita, rikoksista rangaistuja j. n. e. Sopivan ansiotyön hankkiminen näille ei suinkaan ole helppoa. Jokainen työnantaja luonnollisesti haluaa täysin työkykyistä ja säännöllistä työväkeä. Puolikuntoisen väen lähettäminen ilman erityistä neuvottelua ja sopimusta työnantajan kanssa vieroittaisi työnantajat pian toimistoa käyttämästä. Neuvottelujen kautta on toimisto kuitenkin saanut sijoitetuksi puolikuntoisiakin työnhakijoita yksityistenkin töihin. Moraalisessa suhteessa rappiolla olevia työntekijöitä on toimisto neuvoilla ja kehotuksilla, jopa varoituksillakin koettanut auttaa kohoamaan säännöllisiksi työntekijöiksi. Milloin kehotuksista ei ole ollut apua, vaan työhön lähetetty on antanut aihetta muistutuksiin, on toimisto tällaisilta hakijoilta kieltänyt töihin välityksen asianhaaran mukaan lyhemmäksi tai pitemmäksi aikaa. Useissa tapauksissa ovat kuitenkin tällaiset työntekijät tuoneet jatkuvasti hyvät todistukset työpaikoistaan ja siten varttuneet säännöllisiksi työntekijöiksi.

Puolikuntoista työväkeä, etenkin vanhempaa, jolla on perhe elätettävänä, on toimiston ollut pakko etupäässä sijoittaa kunnan töihin, varsinkin talvisin, jolloin useilla töillä on tavallaan hätäaputyön luonne. Muutoin tällaiset työnhakijat perheineen olisivat joutuneet köyhäinhoidon huolehdittaviksi. Luonnollisesti kunnan töihinkään ei voi sijoittaa rajattomasti puolikuntoista väkeä ilman erityistä asian järjestelyä. Jos kunnan tavallisiin töihin sijoitetaan suhteellisesti paljon puolikuntoista väkeä, käy töiden säännöllinen kulku miltei mahdottomaksi ja ne tulevat ylen kalliiksi. Puolikuntoinen väki samoissa työkunnissa täyskykyisen väen kanssa vaikuttaa näet ehkäisevästi koko työkunnan työn suoritukseen ja siten demoraliseraa kunnan työssä käytettävän työväen. Tämän ehkäisemiseksi olisi tarpeen muodostaa erityisiä työkuntia puolikuntoisista työntekijöistä ja niille suorittaa palkkaa työkyvyn mukaan. Läheisen yhteistoiminnan avulla kunnan töiden johdon ja köyhäinhoitojärjestöjen kesken olisi tietenkin huolehdittava siitä, että tällaisten työntekijäin ja niiden perheiden toimeentulo tulisi turvatuksi.

Toimiston huoneisto, johon nykyään kuuluu viisi huonetta, odotushuone ja konttorihuone sekä mies- että naisosastolle ja arkistihuone, jota käytetään keskusteluhuoneena ja tarvittaessa johtajan erikoisena työhuoneena, on toimiston liikkeen kasvaessa osottautunut ahtaaksi, huomattavasti ehkäisten toimiston liikkeen lisääntymistä. Lukuunottamatta muita puutteellisuuksia, on huoneiston ahtaus rajoittanut etenkin naisosaston välitystyötä aina, milloin liike tällä osastolla on kasvanut yli määrätyn rajan. Kun tälle osastolle ei ole voinut asettaa toista puhelinta eikä tarpeellisessa määrin lisätä konttorihenkilökuntaa, niin työnhakijain, vieläpä usein työnanta-

Puolikuntoisten työntekijäin liittäminen erityisiin työkuntiin kunnan töissä.

Toimiston huoneisto.

jainkin, on eräinä aikoina syys- ja kevätkuukausina ollut pakko useita tunteja odottaa vuoroaan saadakseen asiansa suoritetuksi. Joukko sekä paikanhakijoita että työnantajia on kääntynyt ovelta pois, kun eivät ole sopineet edes odotushuoneeseen. Tarjottuihin paikkoihin ei toimisto ole ehtinyt lähettää riittävästi tarjokkaita eikä panna tarpeellista huolta niiden soveliaisuuden tutkimiseen paikkoihin lähetettäessä. Välytystilasto osottaakin, että kun normaalioloissa tällä osastolla vain noin 11—15 % kaupungissa tarjotuista paikoista on jäänyt täyttämättä, on se niinä kuukausina, jolloin liike on ollut tavallista suurempi, kohonnut 20, 28, 30, jopa elokuussa vuonna 1912 41.7 %:iin. Vuonna 1911 jäi kaupungissa naisille tarjotuista paikoista täyttämättä 14.5 %, mutta vuonna 1912 jo 26.0 % (miesosastolla vain 5.6 %). Tämän epäkohdan poistamista on toimiston johtokunta jo useana vuonna käsitellyt ja keväällä vuonna 1911 teki se esityksen kaupunginvaltuustolle toimiston huoneiston korjaamisesta ja laajentamisesta. Tämän esityksen valtuusto on nyttemmin hyväksynyt, myöntäen tarkoitukseen 17,500 markkaa, joten toimisto saa pian tarkoituksenmukaisen huoneiston: kaksi odotushuonetta kummallekin osastolle, kaksi konttorihuonetta naisosastolle, yhden miesosastolle ja arkistohuoneen, jota käytetään tarvittaessa johtajan työhuoneena, sekä erityisen keskusteluhuoneen työsopimusten tekemistä varten. Eri käytävät työnantajia ja työnhakijoita varten tulee kumpaankin osastoon.

Toimisto vielä
väliaikaisella
kannalla.

Kuten tunnettua, päätti kaupunginvaltuusto joulukuussa 1902 perustaa toimiston väliaikaisesti yhdeksi vuodeksi ja sitten vuonna 1903 neljäksi vuodeksi eteenpäin. Sen ajan kuluttua on kaupunginvaltuusto aina kaupungin vuosimenosäännön yhteydessä hyväksynyt toimiston menosäännön vuodeksi kerrallaan. Toimiston johtokunta teki esityksen jo vuonna 1907 toimiston asettamisesta vakinaiselle kannalle, mutta tämän esityksen kaupunginvaltuusto hylkäsi sen takia, kun työnvälitystä yleensä järjestävä lainsäädäntö oli parhaallaan tekeillä, minkä voimaan tultua olisi ehkä tarpeen tehdä suurempia muutoksia toimiston organisatiossiin. Kuten tunnettua, hyväksyi eduskunta vuonna 1908 työnvälitystä järjestävän lakiehdotuksen, mutta se ei ole vielä saanut asianomaista vahvistusta eikä astunut voimaan. Toimiston johtokunta ei sen takia ole uusiin ehdotustaan toimiston asettamisesta vakinaiselle kannalle, joten se edelleenkin on väliaikaisella kannalla.

Toimiston liike
10-vuotiskau-
tena 1903—12.

Toimiston liike 10-vuotiskautena 1903—12 näkyy seuraavasta taulukosta:

Vuosi.	Miesosasto.			Naisosasto.			Yhteensä.			Työnhakioita 100 paikkaa kohhti.	100:sta työnhakijasta saati työtä.	100:sta tarjotusta paikasta täytettiin.
	Työnhakemuksia.	Tarjottuja paikkoja.	Täytettyjä paikkoja.	Työnhakemuksia.	Tarjottuja paikkoja.	Täytettyjä paikkoja.	Työnhakemuksia.	Tarjottuja paikkoja.	Täytettyjä paikkoja.			
1903 ..	5,493	2,615	2,461	1,184	430	287	6,677	3,045	2,748	219	41	90
1904 ..	6,399	3,630	3,232	1,676	839	602	8,075	4,469	3,834	181	47	86
1905 ..	5,200	2,733	2,547	2,413	1,561	1,210	7,613	4,294	3,757	177	49	87
1906 ..	6,098	3,336	3,157	2,432	1,972	1,394	8,530	5,308	4,551	161	53	86
1907 ..	5,655	3,642	3,200	2,912	2,568	1,708	8,567	6,210	4,908	138	57	79
1908 ..	7,747	4,258	4,065	3,441	2,538	1,930	11,188	6,796	5,995	165	54	88
1909 ..	7,930	2,977	2,804	3,883	2,794	2,143	11,813	5,771	4,947	205	42	86
1910 ..	8,613	4,260	3,449	3,728	2,884	2,219	12,341	7,144	5,668	173	46	79
1911 ..	8,285	4,134	3,777	3,866	2,915	2,345	12,151	7,049	6,122	172	50	87
1912 ..	8,401	4,192	3,691	4,404	3,694	2,540	12,805	7,886	6,231	162	49	79

Kunnan työnvälitystoimiston johtokuntaan kuuluivat vuonna 1912 filosofiantohtori Santeri Ivalo puheenjohtajana, toimittaja Eero Erkkö varapuheenjohtajana sekä tehtailija K. A. Wigg, rakennusmestari Juho Ahde, muurari K. A. Pastell ja kirvesmies Th. Lillqvist jäseninä. Varajäseninä olivat uunintehtailija Aug. Malmi, rakennusmestari R. Willman, maalari Anton Caselius ja satamatyöntekijäin-esimies K. E. Satamavuori.

Toimiston johtokunta ja henkilökunta vuonna 1912.

Toimiston henkilökuntaan kuuluivat johtaja A. H. Karvonen, naisosaston apulaiset rouvat Ina Petelius ja Seidi Swendelin sekä miesosaston apulainen H. E. Blomqvist. Rouva Petelius oli sairauden vuoksi osan vuotta virkavapaa, ja hoiti hänen tehtäviään sillä aikaa neiti Aini Parkkonen.

Toimiston liikkeessä vuonna 1912 ei ole tapahtunut mitään, joka erityisesti poikkeaisi edellisten vuosien toiminnasta. Edelliseen vuoteen verraten osottaa liike eteenpäinmenoa, kuten asian laita on ollut muinakin vuosina.

Toimiston liike vuonna 1912.

Työnhakemuksia tehtiin molemmilla osastoilla yhteensä 12,805, edellisenä vuonna 12,151, tehden lisäys 654 työnhakemusta eli 5.4 %. Näistä hakemuksista tuli miesten osastolle 8,401 eli 65.6 %, edellisenä vuonna 8,285 eli 68.2 %, joten lisäys oli 116 eli 1.4 %. Naisten

Työnhakemusten määrä.

osastolla oli hakemusten lukumäärä 4,404 eli 34.4 %, edellisenä vuonna 3,866 eli 31.8 %, tehden lisäys 538 eli 13.9 %.

Työnhakemuksia teki 6,320 eri henkilöä (v. 1911 6,429), jotka työttömiksi uudelleen jouduttuaan uudistivat työnhakemuksensa 6,485 tapauksessa. Näistä oli 4,561 uudistusta mies- ja 1,924 naisosastolla.

Työnhakijat
sukupuolen ja
siviilisäädyn
mukaan.

Työnhakijoista oli miehiä 3,840 eli 60.8 % ja naisia 2,480 eli 39.2 %.
Miehistä oli perheellisiä 1,929 eli 50.2 % ja yksinäisiä 1,911 eli 49.8 %. Naisista oli perheellisiä 425 eli 17.1 % ja yksinäisiä 2,055 eli 82.9 %. Yhteensä perheellisiä 2,354 eli 37.2 %, yksinäisiä 3,966 eli 62.8 %. Tilastossa on viety lesket ja naimattomat naiset, joilla on omia lapsia elätettävänä, perheellisten joukkoon ja yksinäiset lesket taas yksinäisten ryhmään, joten se ei aivan tarkalleen osota työnhakijain siviilisäätyä.

Työnhakijat
kotipaikan
mukaan.

Työnhakijoista oli vakinaisesti Helsingissä asuvia miehistä 3,659 eli 95.3 % ja naisista 1,620 eli 65.3 %, yhteensä 5,279 eli 83.5 %; täällä työkirjalla oleskelevia ja toisilla paikkakunnilla asuvia oli miehistä 181 eli 4.7 % ja naisista 860 eli 34.7 %, yhteensä toispaikkakuntalaisia 1,041 eli 16.5 %.

Työnhakijat
äidinkielen
mukaan.

Äidinkielen mukaan jakaantuivat työnhakijat seuraavasti:

	Suomen- kielisiä.	%.	Ruotsin- kielisiä.	%.	Muun- kielisiä.	%.	Yhteensä.	%.
Miehiä ..	3,095	80.6	726	18.9	19	0.5	3,840	100.0
Naisia ..	2,268	91.5	212	8.5	—	—	2,480	100.0
Kaikki	5,363	84.9	938	14.8	19	0.3	6,320	100.0

Työnhakijat
koulusivistyk-
sen mukaan.

Työnhakijain koulunkäyntitilasto osottaa, että helsinkiläisestä työväestöstä on vielä verrattain suuri osa kaikkia koulutietoja vailla. Helsingissä kasvanut nuorempi polvi on kyllä miltei yleensä kansakoulussa tai muissa oppilaitoksissa käynyt, mutta osa vanhemmasta ja toisilta paikkakunnilta tänne muuttaneesta väestöstä on koulunkäymätöntä. Jos vertaa vuoden 1912 tietoja työnhakijain koulunkäynnistä kymmenen vuotta takaperin, vuoden 1903 kertomuksessa julaistuun tilastoon, niin huomaa, että mainitun ajan kuluessa on työväestön sivistysoloissa tapahtunut edistystä. Seuraavat prosenttiluvut osottavat lähemmin työnhakijain koulusivistyssuhteita vuosina 1903 ja 1912:

Työ n h a k i j o i t a.	1903.			1912.		
	Miehiä.	Naisia.	Yhteensä.	Miehiä.	Naisia.	Yhteensä.
Oppi- ja ammattikoulua käyneitä	5.6	2.4	4.9	3.9	2.9	3.5
Kansakoulun käyneitä	26.2	23.7	25.7	33.7	27.6	31.3
„ I—III l. käyneitä	14.8	16.0	15.0	20.4	21.3	20.8
Yhteensä koulua käyneitä	46.6	42.1	45.6	58.0	51.8	55.6
Koulunkäymättömiä	53.4	57.9	54.4	42.0	48.2	44.4

Tarjottujen paikkain luku oli vuonna 1912 7,886, joista 4,192 eli 53.2 % miehille ja 3,694 eli 46.8 % naisille. Edellisenä vuonna oli tarjousten luku 7,049, joista 4,134 eli 58.6 % miehille ja 2,915 eli 41.4 % naisille, ja oli lisäys siis 837 eli 11.9 %, 58 eli 1.4 % ja 779 eli 26.7 %. Toisilla paikkakunnilla tarjottujen paikkain luku oli miesosastolla 724 ja naisosastolla 879 sekä yhteensä 1,603 eli 20.3 %; vastaava luku vuodelta 1911 oli 1,220 eli 17.3 %, ja oli lisäys siis 383 eli 31.4 %. Miehille toisilla seuduilla tarjotuista paikoista oli suurin luku metsä- ja maataloustöihin sekä ammattilaisten paikkoja tehtaissa, naisille tarjotuista paikoista taas oli eniten palvelijattarien paikkoja maatalouteen ja huvilayhdyskuntiin Helsingin lähistölle, vaikka verrattain lukuisia tilauksia tehtiin kauemmaksikin rautatien varsille ja toisiin kaupunkeihin.

Tarjottuja
paikkoja.

7,886:sta tarjotusta paikasta täytettiin 6,231 eli 79.0 %, edellisenä vuonna 6,122 eli 86.8 %, joten välitysten määrä lisääntyi 109:llä eli 1.8 %. Näistä oli miesten paikkain välityksiä 3,691 eli 59.2 % ja naisten paikkain 2,540 eli 40.8 %. Toisille paikkakunnille välitti toimisto 417 (edell. v. 342) miestä ja 458 (edell. v. 377) naista eli yhteensä 875 henkeä, mikä tekee 14.0 % välitysten kokonaismäärästä. Edellisenä vuonna oli välityksiä toisille paikkakunnille 719, joten lisäys tekee 156 eli 21.7 %.

Täytettyjä
paikkoja.

Välityksistä miesosastolla oli suurin määrä eli 2,121 apuritöihin, sitten seurasivat välitykset rakennusammatteihin (kirvesmiehet, muurarit y. m.) 431, kivitöihin, kuten poraus- ja hakkaustöihin, 332, käskyläis- ja oppipojan toimiin 244, maaliikennelaitoksiin (pääasiassa ajotöihin) 132, metsä- ja puunjalostustöihin 119, metallitöihin 63, loput hotelli- ja ravintolapalvelukseen, kauppa-alalle y. m. erilaisiin toimiin. Naisosaston välityksistä oli taloustoimiin 1,943, ravintoloihin ja hotelleihin (ruokalot ja kahvilat niihin luettuina) 254, maatalouspalvelukseen 196, apuritöihin 70, loput tehtaisiin, kauppa-alalle j. n. e.

Toimistolle tarjotuista paikoista jäi täyttämättä 501 miehen ja 1,154 naisen paikkaa eli yhteensä 1,655 paikkaa, mikä tekee 21.0 % kaikista tarjotuista paikoista. Edellisenä vuonna jäi täyttämättä 927 paikkaa eli 13.2 %. Omalla paikkakunnalla miehille tarjotut paikat voi toimisto täyttää useimmissa tapauksissa. 3,468:sta täällä tarjotusta sellaisesta paikasta jäi täyttämättä vain 194 paikkaa eli 5.6 %. Ne olivat pääasiassa käskyläispoikain (joista oli puute kevättalvella), ajomiesten, rautasorvariin y. m. paikkoja. Toisilla paikkakunnilla miehille tarjotuista paikoista jäi täyttämättä 307 eli 42.4 %. Nämä olivat suurimmaksi osaksi metsätyömiesten (noin 200) ja maatalousrenkien (noin 50) paikkoja.

Täyttämättä
jääneet paikat.

Naisille kaupungissa tarjotuista paikoista jäi täyttämättä suh-

teellisesti paljon, nimittäin 733 paikkaa eli 26.0 %, edellisenä vuonna vain 335 eli 14.5 %. Tämä aiheutui osaksi siitä, että ruotsinkielisiä palvelijattaria ja käskyläistyttöjä sekä palvelijattaria pienipalkkaisein paikkoihin ei useina kuukausina ollut riittävästi saatavissa, osaksi toimistohuoneiston ahtaudesta, kuten edellä on esitetty. Toisilla paikkakunnilla naisille tarjotuista 879:sta paikasta jäi täyttämättä 421 eli 47.9 %, vuonna 1911 235 eli 38.4 %. Näistä oli noin 300 talous- ja noin 100 karjanhoitopalvelijain paikkoja, loput erinäisiä muita toimia.

Rakennustyö-
läisten ja
-ajurien lakko.

Heinäkuun alussa alkanut kuorma-ajurien ja saman kuun 20 p:nä alkanut rakennustyöläisten lakko, joka kesti kaksi kuukautta, vaikutti erittäin haitallisesti toimiston miesosaston toimintaan. Kevät-kesällä, jolloin rakennustoiminta oli erittäin vilkas, haettiin työvoimaa toimiston välityksellä näihin töihin sangen runsaasti, runsaammin kuin minään edellisenä vuonna. Jos työt olisivat saaneet säännöllisesti jatkua, olisi toimiston liike kasvanut huomattavassa määrässä edellisten vuosien liikettä suuremmaksi. Kesäkuussa oli näet miesosaston välitysten määrä 412, mutta heinäkuussa (kuuk. loppu lakkoaikaa) 279, elokuussa 177, syyskuussa 198, kohoten taas lakon loputtua lokakuussa 279:ään. Paitsi lakkoon julistettuja työpaikkoja, joihin oli vain muutamia tarjokkaita — harvoihin paikkoihin vain kysyttiin —, oli toimistolla suuria vaikeuksia väen hankkimisessa niihinkin työpaikkoihin, jotka toimiston käsitöksen mukaan eivät olleet missään yhteydessä lakon kanssa, kun osa työväestä tahtoi selittää miltei kaikki yksityisten ulkotyöt kaupungissa lakkoon kuuluviksi, mikä aiheutti lukuisia rettelöitä työpaikoissa.

Työsuhteet
Helsingissä
vuonna 1912.

Työsuhteet paikkakunnalla vuonna 1912 olivat erittäin hyvät. Edelliset vuodet olivat olleet maassamme taloudellista nousuaikaa, johon olivat vaikuttaneet suotuisat vuodentulot, edulliset puutavaramarkkinat ja varsinkin maahan ulkomailta hankitut verrattain suuret pääomalinat. Vuosi 1912 muodostui taloudellisen elämän käännekohtaksi. Vuoden lopulla kävi pääomain puute tuntuvaksi ja taloudellisen elämän laskuaika oli edessä. Mutta kun ennen suunniteltuihin yrityksiin varatut pääomat olivat vielä käytettävissä, kohosi toiminta eri tuotannon aloilla ja erittäinkin rakennusteollisuudessa.

Huolimatta siitä, että vuonna 1911 alotettujen lukuisten rakennuksien valmistustöissä tarvittiin työväkeä runsaasti seuraavan talvenkin aikana (1912), oli kuitenkin tällöin toimistossa enemmän miespuolisia työnhakijoita kuin edellisenä vuonna: tammikuussa 1,538, helmikuussa 802, maaliskuussa 801; edellisenä vuonna olivat vastaavat luvut 1,308, 793, 774. Tähän seikkaan vaikutti osaltaan se,

että tänne edellisinä vuosina oli siirtynyt paljon rakennustyöväkeä toisilta paikkakunnilta ja että kunnalla oli runsaasti kadunaukaisu-, satama- sekä eräitä rakennustöitä, joita hakemaan toimistoon ilmoit-
tautui paljon kaupungissa kauemmin asunutta työväkeä ja joihin osa otettiin toimiston välityksellä. Osaksi näihin kaupungin ja yksityisten tarjoamiin töihin saattoi toimisto sijoittaa miltei kaikki perheelliset miehet sekä osan yksinäisiäkin (tammikuussa 840, helmi-
kuussa 366, maaliskuussa 205 miestä), mutta nytkään, kuten yleensä talvisin, eivät kaikki työnhakijat saaneet töitä kaupungissa. Toi-
misto oli jo edellisen vuoden lopulla ryhtynyt tiedustelemaan töitä toisilta paikkakunnilta ja saikin se työntarjouksia metsä- y. m. töihin usealle sadalle miehelle. Kun toimistolla oli hallituksen vuonna 1910 myöntämiä ja edellisenä vuonna toimiston käytettäväksi uudel-
leen palautettuja varoja sekä vapaalippuja rautatiellä Helsingissä asuvain työnpuutteessa olevain toisille paikkakunnille lähettämistä varten, oli työnhakijoilla hyvä tilaisuus siirtyä työansiolle muille seuduille. Vuoden kuluessa lähetti toimisto toisille paikkakunnille töihin 417 miestä, joista 105 miestä sai avustusta (osittain työnan-
tajain välityksellä) työaseina ja matka-apuna yhteensä 576 markkaa yllä mainituista varoista.

Jo vuoden 1911 lopulla olivat työttömät asettaneet n. s. „työt-
tömäin komitean“, joka anoi kaupunginvaltuustolta töiden järjestä-
mistä ja 10,000 markan apurahaa komitean käytettäväksi työttö-
mäin avustamiseksi. Kun kaupungin rakennuskonttori tammikuussa pani vuosimenosääntöön otettuja töitä käyntiin sangen runsaasti ja kun näitä y. m. töitä oli toimiston välityksellä riittävästi tarjolla, osittain täällä, osittain toisilla paikkakunnilla, ei kaupunginvaltuusto pitänyt tarpeellisena lisätoimiin ryhtymistä miespuolisiin työnhaki-
joihin nähden, mutta myönsi anomuksen johdosta kaupunkilähe-
tykselle 5,000 markkaa käsitöiden järjestämistä varten työnpuut-
teessa oleville naisille.

Kevätkaukausina alkoi ripeä toiminta rakennusalalla. Uutta työvoimaa saapui toisilta paikkakunnilta. Työvoiman kysyntä toi-
miston välitykselläkin oli touko- ja varsinkin kesäkuussa vilkas. Toimiston piti tarjottuihin paikkoihin hankkia väkeä lukuisilla sa-
nomalehti-ilmoituksilla. Suurempaa puutetta ei kuitenkaan työvoi-
masta ollut. Toimiston välitystilasto osottaa suhteellisesti paljon liikaakin työnhakijoita, mutta aiheutui se siitä, että kesäkuussa muuttotöiden loputtua sekä sanomalehti-ilmoituksien johdosta kävi runsaasti väkeä ilmoittautuen työnhakuun, mutta se taas pian hä-
visi itse hankkimiinsa tai toimiston tarjoomiin töihin.

Hyvistä työsuhteista paikkakunnalla teki heinäkuun alussa alkanut rakennusajurien ja saman kuun 20 p:nä alkanut yleinen

rakennustyöläisten lakko, jonka takia kaikki rakennustyöt, paitsi uunintekijäin ja kivityömiesten ammateissa, joutuivat useilla työmailla aivan pysähdyksiin, nopean lopun, joskin toisilla saatiin osittaisilla työvoimilla pidetyksi töitä jonkun verran käynnissä. Noin kolmeneljäsosaa rakennuksilla työskentelevästä työväestä oli lakossa.

Yleensä luultiin lakon aiheuttavan syyskaudeksi ja seuraavaksi talveksi laajan työnpuutteen. Kun lakko jatkui syyskuun puoliväliin saakka, pantiin näet useita alotettuja rakennusyrityksiä seisomaan seuraavaan kevääseen ja valmiiksi suunniteltuja rakennuksia jätettiin kokonaan alkamatta. Siten vain verrattain harvoja rakennuksia näytti joutuvan sille asteelle, että niiden sisustamisessa olisi tullut töitä talvikaudeksi. Erittäin suotuisat sääsuhteet tekivät kuitenkin mahdolliseksi, että lakon loputtua, jolla työntekijät eivät saaneet ainoatakaan vaatimustaan läpi, voitiin rakennus- sekä muitakin ulkotöitä jatkaa uuteenvuoteen saakka. Lakkoon osaaottaneet työntekijät eivät tosin lakon loputtua päässeet kaikki töihin, mutta näistä olikin huomattava määrä mennyt toisille paikkakunnille eikä, kun lakko jatkui myöhään, palannut sen loputtuakaan tänne, peläten joutuvansa työnpuutteeseen. Täten syyskautena työsuhteet muodostuivat paremmiksi kuin edeltä saattoi otaksua, paremmiksi kuin useana muuna syksynä. Työttömiä oli huomattavimmin vasta joulukuussa, noin 300 miestä. Lakko kuitenkin vaikutti, että suurin osa työväkeä lähti talven taipaleelle ilman säästöjä, vieläpä velkaantuneena.

XVII. Verotusvalmistelukunta.

Verotusvalmistelukunnan antama kertomus vuodelta 1912¹⁾ oli seuraavansisältöinen:

Verotusvalmistelukuntaan kuuluivat vuonna 1912 kamreeri Axel Rikberg puheenjohtajana sekä apteekkari Edw. Stigzelius ja protokollasihteeri Björn Wasastjerna jäseninä. Sihteerinä toimi herra Oskar Studd.

Vuonna 1912 on verotusvalmistelukunnan toiminta jatkunut pääasiassa saman suunnitelman mukaan kuin edellisenäkin vuonna. Valmistelukunnalle voimassa olevan johtosäännön mukaisesti on 1912 vuoden henkilöuttelo läpikäyty ja tarkastettu, minkä ohessa on laadittu ehdotus itsekullekin verovelvolliselle pantavaksi vero-äyrimääräksi. Sen johdosta että on hankittu runsaammin ensitie-toja, on valmistelukunnan työ jossain määrin helpottunut, ja varsinainen helpotus työn suorituksessa on aikaansaatu sen korttijär-jestelmän avulla, jonka valmistelukunta heti toimintansa alussa hankki ja jota vuosittain on täydennetty. Tämän johdosta on valmistelukunnan kokousten lukua voitu rajoittaa niin, että niitä vuonna 1912 oli 88, sensijaan että niitä edellisenä vuonna oli 95, ja kuitenkin on verotettujen luku ensinmainittuna vuonna lisääntynyt 2,260:llä. Paitsi edellä mainittua verotuksen valmistelutyötä on valmistelukunta näissä kokouksissaan antanut lausuntoja erinäisissä verotusasioissa. Näiden lausuntojen luku on vuoden varrella ollut 161, sensijaan että niitä vuonna 1911 oli 217.

Verotuslautakunnan valmistelukunnan ehdotuksen pohjalla toimitama verotus ja tarkastuslautakunnan mainittuun verotukseen tekemät oikaisut ovat antaneet tulokseksi, että maksavain vero-äyrien luku, joka vuonna 1911 oli 281,671 vuonna 1912 nousi 304,361:een. Lisäys oli siis 22,690, sensijaan että vuonna 1911 tuli lisää 22,472 ja vuonna 1910 20,391 äyriä. Veroäyri, joka vuonna

---

¹⁾ Kertomukseen liitetyt tilastotiedot on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa vuodelta 1912.

1910 oli 16 markkaa 70 penniä ja vuonna 1911 laski 16 markkaan 15 penniin, kohosi kuitenkin vuonna 1912 17 markkaan 60 penniin, sen johdosta että verotettu määrä vuodesta 1911 vuoteen 1912 kohosi kokonaisella 807,854 markalla 25 pennillä. Jos viimeksi mainittu kohoaminen olisi ollut sama kuin vastaava kohoaminen vuodesta 1910 vuoteen 1911, olisi veroäyri vuonna 1912 laskenut noin 15 markkaan 70 penniin.

Verotuslautakunnan toimittamasta verotuksesta on tarkastuslautakunnalle tehty 4,692 valitusta 3,573 valituksen sijasta edellisenä vuonna. Puheenalaisista valituksista on tarkastuslautakunta kokonaan hyväksynyt 2,253 ja osittain 1,466, jota vastoin jällellä olevat 973 valitusta on hylätty. Vaikka valituksia oli 1,119 enemmän kuin vuonna 1911, ei maksavain veroäyriä luku kuitenkaan vähentynyt enemmällä kuin 15,842:lla, sensijaan että tarkastuslautakunta vuonna 1911 vähensi verotuslautakunnan panemia veroäyriä 17,056 äyrillä.

Verotettujen luku, joka vuonna 1910 oli 27,459 ja vuonna 1911 29,531, oli vuonna 1912 31,791 ja niinmuodoin ensinmainittuna vuonna 23.13 %, vuonna 1911 23.99 % ja vuonna 1912 24.57 % kaupungin henkikirjoissa olevasta asukasluvusta. Vuonna 1909 oli verotettujen luku 23,770. Kolmena viime vuonna eli sinä aikana, jolloin verotusvalmistelukunta on ollut toiminnassa, on verotettujen lukumäärä niinmuodoin lisääntynyt 8,021:llä. Samaan aikaan on maksavien veroäyriä luku lisääntynyt 65,553:lla. Verotettujen yhteenlaske-
tuista vuosituloista oli verotettu määrä vuonna 1910 3.92, vuonna 1911 3.79 ja vuonna 1912 4.14 %. Viimeksi mainitun vuoden prosenttiluvun näin tuntuva lisääntyminen johtuu verotetun määrän kohoamisesta, joka vuonna 1912 oli 807,854 markkaa, vuonna 1911 220,260 ja vuonna 1910 412,179 markkaa.

Verotettu määrä oli keskimäärin kutakin verotettua kohti 168 markkaa 49 penniä, sensijaan että se vuonna 1911 oli 154 markkaa 3 penniä, vuonna 1910 157 markkaa 63 penniä sekä vuonna 1909 164 markkaa 75 penniä.

Verotettujen verotetut tulot nousivat vuonna 1910 110,526,800 markkaan, vuonna 1911 119,865,200 markkaan ja vuonna 1912 129,280,400 markkaan. Lisäys on niinmuodoin vuodesta 1910 vuoteen 1911 ollut 9,338,400 markkaa ja vuodesta 1911 vuoteen 1912 9,415,200 markkaa. Verotettujen keskitulot, jotka vuonna 1910 olivat 4,025 markkaa, nousivat vuonna 1911 4,059 ja vuonna 1912 4,067 markkaan.

XVIII. Museolautakunta.

Museolautakunnan kertomus vuodelta 1912 oli seuraavansisältöinen:

Joulukuun 22 päivän kokouksessa vuonna 1911 valitsi kaupunginvaltuusto lautakunnan jäseniksi vuosiksi 1912—14 filosofiantohtorit Reinh. Hausenin ja K. K. Meinanderin sekä arkkitehti M. Schjerfbeckin, jotka keskuudestaan valitsivat filosofiantohtori Hausenin lautakunnan puheenjohtajaksi. Sittenkun kaupunginvaltuusto helmikuun 27 päivänä 1912 oli Helsingin kaupungin museon johtajaksi valinnut filosofiantohtori Meinanderin, valittiin hänen sijaansa uudeksi jäseneksi lautakuntaan kaupunginasemakaava-arkkitehti Bertel Jung. Filosofiantohtori Meinander on sittemmin omasta pyynnöstään vapautettu toimestaan tämän vuoden lopusta lukien; uutta johtajaa ei kaupunginvaltuusto vielä ole valinnut.

Lautakunta on kuluneena vuonna hoitanut muinaismuistolautakunnalta perinnöksi saamaansa tehtävää hankkia kuvia sellaisista rakennuksista, kadunvarsista ja kaupunginosista, joihin läheisessä tulevaisuudessa tehdään oleellisia muutoksia, ja on sitä varten kaupunginasemakaava-arkkitehdin ohjeitten mukaan valokuvauttanut erittäinkin kaupunginalueen pohjoispuolen, Töölön, Sörnäsän, Kallion ja Fredriksperin osia. Yhtärinnan tämän kanssa on edelleen koottu valokuvia kaikista kaupunginosista, tällä kertaa erittäin Kaivopuistosta, Merisatamasta ja Ruoholahdesta sekä Kaisaniemestä. Raatihuoneessa oleva kaupunginvaltuuston entinen kokoussali ja maistraatin istuntosali on sekä valokuvattu että kaupunginvaltuuston myöntämällä 500 markan määrärahalta mitattu ja sekä rakennustaiteellista puolta että koristeita silmällä pitäen piirustamalla jäljennetty. Sitä varten on neiti Signe Brander lautakunnan käytettäväksi vuoden varrella ottanut 158 valokuvalevyä. Samoin kuin aikaisemminkin on kaupungin rakennuskonttori korvauksetta piirättänyt asemapiirroksat valokuvajäljennöksiin. Lautakunnalla on nykyään omia valokuvia 831.

Suurin osa lautakunnan toiminnasta on kuitenkin kohdistunut

uuteen Helsingin museoon. Sittenkun kaupunginvaltuusto oli päättänyt museon huoneistoksi luovuttaa Hakasalmen huvilan alakerroksen, jota vastoin taideteollisuusyhdistys edelleen saisi käyttää yläkerrosta, on huvila ja sen kaksi vahtimestarin asunnoiksi käytettyä siipirakennusta rahatoimikamarin toimesta perinpohjin korjattu, jolloin etusijassa pari kosteuden vioittamaa muuriinosa on kokonaan muurattu uudestaan sekä lämpöjohto teetetty rakennukseen, joka ulkoa on rapattu ja maalattu sekä sisältä perinpohjin siistitty. Näiden töiden johdosta, jotka kuitenkin nyttemmin on kokonaan loppuun suoritettu eivätkä enää häiritse näiden kahden museon toimintaa, voitiin museo vasta joulukuun 15 päivänä 1912 avata yleisölle. Helsingin kaupungin museon järjestämistä ja esineiden hankkimista siihen jatkui kuitenkin keskeyttämättä sekä kesällä että syksyllä. Helsingin kuvain runsaat kokoelmat järjestettiin lasiovilla varustettuihin isoihin kuvakaappeihin vaihtelevia näyttelyjä varten. Lautakunnan hoitoon jo vuonna 1911 jätetty Furuhjelmin taulukokoelma sijoitettiin erikseen kahteen huoneeseen museossa. Uutena osastona tuli lisää muotokuvakokoelma, jonka alkuna olivat eräät aikaisemmin raatihuoneella säilytetyt öljymuotokuvat, niiden joukossa kaksi isoa muotokuvaa Kaarle XII:sta ja yksi Augustin Ehrensvärdistä. Näiden lisäksi hankittiin kaupunginvaltuuston myöntämällä erityisellä 600 markan määrärahalta kaksi jäljennöstä, toinen J. A. Ehrenströmin ja toinen C. L. Engelin muotokuvasta ja siten alulle pantuun jäljennöskokoelmaan on vuoden lopulla tullut lisää Kaisaniemen perustajattaren Kaisa Wahlundin muotokuva, jota paitsi Aurora Karamsinin ja C. W. I. Sundmanin muotokuvat ovat tekeillä. Jäljennökset on tehnyt rouva Signe Tandefelt. Edelleen on museo entisiltä Suomen luotsilaitoksen upseereilta ja virkamiehiltä saanut vastaanottaa kenraali N. Sjömanin muotokuvan, joka alkuaan oli aiottu sijoittaa luotsihallitukseen, kuitenkin sillä ehdolla että se luovutettaisiin Helsingin kaupungin museolle, siinä tapauksessa että mainittu virasto muuttuisi epäkansalliseksi.

Paitsi mainittuja muotokuvia sai lautakunta museoon raatihuoneesta erinäisiä muita vanhempia esineitä, niiden joukossa pari vanhaa kaupunginlippua, kaupungin kuuluttajan tai muun semmoisen virkapuvun ja varusteen, palokaluja sekä noin 600 nauhaa, jotka olivat olleet kiinnitettyinä Aleksanterinpatsaan juurelle helmi—huhtikuulla 1899 ja Lönnrotinpatsaan juurelle huhtikuun 9 päivänä 1902 laskettuihin seppeleihin. Näiden esineiden vaivaloisen järjestämisen ja kuntoonpanon, muun muassa lippuihin kiinnitetyn harsokankaan korjauksen ja vuorauksen, on suorittanut neiti Martha Schauman, joka on kansallismuseossa perehtynyt tuollaisiin töihin.

— Sen johdosta että kaupunginvaltuusto on osottanut runsaskäti-syyttä, kun museoon on ollut hankittava suurempia esineitä, on museoon vuoden varrella saatu kokoelma Helsingin kaupunginvaltuuston asiakirjoja vuosilta 1874—1908, kaikkiaan 24 nidosta, ja kaupungin tilastokonttori on museolle antanut kertomukset Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta vuosilta 1888—1907 ja Helsingin kaupungin tilastollisen vuosikirjan vuosilta 1905—09, kaikkiaan 25 nidosta. Edelleen on museoon ostettu ja lahjoitettu pienempiä esineitä; viimeksi mainituista on museon ollut kiittäminen rautatienvirkamies K. E. Boijeria, rehtori M. Brenneriä, filosofianmaisteri B. Cederhvarfia, luutnantti Aug. Fabritiusta, rouva I. von Gerickeä, filosofiantohtoreja A. Hackmania ja Reinh. Hausenia, rouva Wilhelmina Lackmania, neiti Anna Lindströmiä, filosofiantohtori K. K. Meinanderia, presidentinleski N. Procopéta, hovioikeudenneuvos W. Salingreä, konsuli Gösta Sundmania ja valtioneuvoksetar A. Öhmania. Museon esineluku on nykyään, lautakunnan omia valokuvia sekä mainittuja seppelten nauhoja lukuunottamatta, 293, joiden lisäksi tulee 934 värikuvaa, 58 kirjaa ja 14 arkistonumeroa.

Kansallismuseossa talletettavaksi on lautakunta vastaanottanut, paitsi paria pienempää esinettä, museon Nautica-kokoelman ja kaksi Topelius-huonetta Koivuniemeltä, jota paitsi niinkään kansallismuseoon sijoitetulle farmaseutiselle museolle on annettu huone Hakasalmen huvilasta. Lautakunta on katsonut toistaiseksi, Helsingin museon omien kokoelmain vielä ollessa pieniä, voivansa luovuttaa huoneet näille kokoelmille, jotka epäilemättä tuntuvasa määrässä hyödyttävät kaupungin museotakin herättämällä mielenkiintoa ja kehottamalla lahjoittamaan samantapaisia esineitä kuin näytteille pannut ovat.

Lautakunnan määräraha vuodeksi 1912, lukuunotettuna museon johtajan, lämmittäjän ja ylimääräisen vartijan palkat, on ollut 4,350 markkaa, minkä lisäksi tulevat mainitut kaupunginvaltuuston eri tiloissa myöntämät ylimääräiset määrärahat. Museon tilit osottivat vuoden päättyessä säästöä Smk 295: 41.

XIX. Musiikkilautakunta.

Musiikkilautakunnan kertomus vuodelta 1912¹⁾ oli seuraavaa sisällystä:

Lautakunnan
perustaminen
ja kaupungin-
valtuuston pää-
tös orkesteri-
asiassa.

Kokouksessaan helmikuun 13 päivänä 1912 päätti kaupunginvaltuusto:

I) asettaa musiikkilautakunnan, johon kuuluisi 5 varsinaista ja 2 varajäsentä;

II) antaa tämän lautakunnan toimeksi:

a) kaikkiaan enintään 75,000 markan vuosimäärärahan pohjalla syksystä lähtien järjestää orkesterikysymys siihen suuntaan, että mainittu summa tai osa siitä apurahana annettaisiin yhtiölle, musiikkiyhdistykselle tai yksityishenkilölle, jonka katsotaan omaavan tarpeelliset taiteelliset ja taloudelliset edellytykset voidakseen kaikin puolin tyydyttää paikkakunnan musiikkiharrastusten oikeutettuja vaatimuksia orkesterimusiikkiin nähden;

b) ellei asiaa kävisi järjestäminen avustuksen pohjalla, ryhtyä järjestämään omaa orkesteria kaupunkia varten samassa tarkoituksessa; kuitenkin on lopullinen ehdotus tästä alistettava kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja hyväksyttäväksi;

c) mahdollisimman pian (viimeistään ennen huhtikuun 15 päivää) kaupunginvaltuustolle antaa selostus, mitä lautakunta on asiassa tehnyt, sekä ehdotus lautakunnan johtosäännöksi;

III) paraikaa jatkuvaa soitantokautta varten filharmonisen orkesterin jäsenten palkkain turvaamiseksi lisäksi myöntää enintään 15,000 markkaa (aikaisemmin myönnettyjen 20,000 markan lisäksi);

IV) myöntää Helsingin torvisoittokunnalle sen toiminnan kannattamiseksi 1912 kalenterivuoden alkupuoliskolla 14,400 markan kannatusavun;

V) jättää kysymykset sopivan konserttihuoneiston hankkimisesta sekä orkesterikoulun asemasta musiikkilautakunnan aloitteen varaan.

---

¹⁾ Eräitä kertomusta seuranneita liitteitä ei ole tähän otettu.

Musiikkilautakunnan jäseniksi valitsi kaupunginvaltuusto samassa kokouksessaan arkkitehti Hugo Lindbergin, varatuomari John Ugglan, soittotaiteilija Oskar Merikannon, apteekkari Edw. Stigzeliuksen ja toimittaja A. R. Frenckellin, varamiehinä professori G. von Wendt ja herra Edv. Fazer. Kun lautakunnalle vahvistetussa johtosäännössä on määrätty, että lautakunnassa pitää olla seitsemän jäsentä, varajäseniä lukuunottamatta, julisti kaupunginvaltuusto kokouksessaan maaliskuun 26 päivänä herrat Lindbergin, Frenckellin, Stigzeliuksen ja Ugglan lautakunnan jäseniksi 1913 vuoden loppuun, minkä ohessa valtuusto tämän lisäksi samaan toimeen valitsi entisen varajäsenen von Wendtin, ylimäär. professori A. L. Wallgrenin ja filosofiantohtori J. Hahlin. Herrat Merikanto ja Fazer olivat sitä ennen sattuneesta syystä pyytäneet vapautusta lautakunnan jäsenyydestä.

Lautakunnan
kokoonpano.

Kaupunginvaltuuston päätös orkesteriasiaassa antoi lautakunnalle laajan valtuutuksen avustuksen pohjalla järjestää orkesterikysymys koko laajuudessaan seuraavaksi soitantokaudeksi (syys—toukokuun ajaksi) sekä tehdä välikirjat orkesteriyhtymisen hoitamisesta. Lautakunnan ensimmäinen ja tärkein tehtävä siis oli hankkia kaupungille ensiluokkainen orkesterinjohtaja, joka voisi taata täysipainoisen ohjelman ja antaisi takeita yrityksen taiteellisesta johtamisesta. Lautakunta oli yksimielinen siitä, että asia tulisi parhaiten ratkaistuksi myöntämällä kannatusapu ja yhdistämällä molemmat orkesteriyhtymykset yhteisen hallinnon alaisiksi, saamatta täten kuitenkaan loukata taiteellisia vaatimuksia. Symfoniaorkesterin ja torvisoittokunnan varsinaisen yhdistämisen ei tarvitsisi tulla kysymykseen, vaan pitäisi niiden toimia rinnakkain ja kumpaisenkin täyttää erikoistehtävänsä. Sinänsä niukan määrärahan kahtiajako ei olisi käytännöllis-taloudelliselta kannalta edullinen.

Lautakunnan
toimenpiteet
orkesteriyhtymisen järjestykseksi.

Mitä orkesterin päällikön ja yhteisen yrityksen johtajan valitsemiseen tulee, oli musiikkilautakunta sitä mieltä, että ainoastaan kaksi kotimaista soittotaiteilijaa täytti kaikki vaatimukset, joita silloisissa oloissa oli asetettava ensiluokkaisen ja hyvin hoidetun, koko maalle keskeisen orkesterin johdolle, nimittäin kapellimestarit Georg Schnéevoigt ja Armas Järnefelt. Tähän nähden päätti lautakunta kokouksessaan helmikuun 15 päivänä herra Schnéevoigtilta Riiassa sähköiteitse tiedustella, olisiko hän ehkä halukas asettumaan orkesteriyhtymisen etunenään, edellyttäen että kaupunki myöntää kannatusapua, sekä samaan aikaan erään lautakunnan jäsenen kautta, joka tuolloin matkusti ulkomaille Tukholman kautta, ryhtyä herra Järnefeltin kanssa keskusteluihin samasta asiasta.

Helmikuun 16 päivänä herra Schnéevoigt sähköiteitse ilmoitti ottavansa tarjouksen huomioon ja suostuvansa saapumaan tänne

persoonallisiin keskusteluihin. Helmikuun 18 päivänä saapui Tukholmaan matkustaneelta lautakunnan edustajalta saman kuukauden 17 päivätty kirjekortti, jossa ilmoitettiin, ettei kapellimestari Järnefelt ole halukas omalla vastuullaan ottamaan yritystä johtaakseen ja luopumaan turvatusta asemastaan. Saatuaan herra Järnefeltin epäävän vastauksen lähetti lautakunnan puheenjohtaja herra Schnéevoigtille sähköteitse pyynnön saapua tänne, ja hän saapuikin Helsinkiin helmikuun 20 päivän iltapuolella, jolloin keskustelut hänen kanssaan paikalla alkoivat.

Edellisenä päivänä kuitenkin saapui musiikkilautakunnan varajäsenelle herra Edv. Fazerille herra Järnefeltiltä sähkösanoma, jossa mainittiin, että herra Järnefelt aikaisemmasta epäyksestään huolimatta nyt halusi miettimisaikaa. Tätä niukkasanaista sähkösanomaa ei herra Järnefeltin puolelta seurannut kirjettä eikä tarkempia tietoja, minkätähden lautakunta katsoi olevansa velvollinen saattamaan loppuun keskustelut herra Schnéevoigtin kanssa, varsinkin kun herra Schnéevoigtilla oli vain vähän aikaa oleskellakseen täällä ja hän ilmoitti haluavansa jättää asian lopullisesti sillensä, ellei sopimusta nyt paikalla saataisi aikaan.

Herra Schnéevoigtin kanssa vireillä olevia keskusteluja vaikeutti suuressa määrin se seikka, että kysymys ei koskenut ainoastaan symfoniaorkesterin hoitoa, vaan myös torvisoittokunnan voimassapitämistä yhteisen yrityksen vastuulla. Tässä kohden pantiin etusijassa lautakunnan alotteesta ja sen myötävaikutuksella vireille keskustelut herra Schnéevoigtin ja kapellimestari A. Apostolin välillä, ja näistä oli tuloksena heidän kesken helmikuun 22 päivänä tehty välikirja. Tässä välikirjassa, jonka musiikkilautakunta tarkasti, sitoutui herra Schnéevoigt syyskuun 15 päivän 1912 ja toukokuun 15 päivän 1913 välisenä soitantokautena orkesteriyrityksessä voimassa pitämään Helsingin torvisoittokuntaa erityisenä, mutta symfoniaorkesterin kanssa yhteisen hallinnon alaisena, musiikkikorporatsioonina, ja olisi torvisoittokunta herra Apostolin välittömän johdon alainen. Torvisoittokunnan yhteyteen järjestetty jouhiorkesteri lakkautettaisiin syksyllä. Jotta torvisoittokunta, joka talvikaudella työskentelee tuntuvalla tappiolla, ei ylenmäärin rasittaisi orkesteriyrityksen rahassääntöä, sovittiin siitä, että torvisoittajia soitantokauden aikana olisi ainoastaan 16, varajohtaja lukuunotettuna. Kesäkuukausina sitä vastoin herra Apostol järjestäisi torvisoittokunnan itenäiseksi, aivan erilliseksi yritykseksi, ja saatettaisiin torvisoittokunnan miesluku silloin täyteen määräänsä täydentämällä joko symfoniaorkesterin torvensoittajilla taikka muualta hankitulla väellä. Edelleen sisälsi herrain Schnéevoigtin ja Apostolin välinen kontrahti, että viimeksi mainittu toimisi suuren orkesteriyrityksen taloudenhoita-

jana, minkä ohessa hän, saamatta vaikuttaa orkesteriyrityksen taiteelliseen johtoon, saisi päällikön määräyksen mukaan eräissä kevyemmissä musiikkitilaisuuksissa, esimerkiksi helppotajuisissa sunnuntaikonserteissa, ehdollisesti johtaa symfoniaorkesteria tai jotakin sen osaa.

Sittenkun tämä sopimus oli tasottanut tien lopullisen sopimuksen aikaansaamiseen herra Schnéevoigtin kanssa, ryhtyi musiikkilautakunta tekemään hänen kanssaan välikirjaa. Puheenalainen välikirja, jonka niinkään mainitun helmikuun 22 päivänä allekirjottivat musiikkilautakunta ja herra Schnéevoigt, sisälsi seuraavat kohdat:

1) Sillä ehdolla että saa luvatusavun koko määrän, sitoutuu orkesterin päällikkö ottamansa apulaisjohtajan ja taloudenhoitajan avulla ensintulevana soitantokautena, joka luetaan syyskuun 15 päivästä toukokuun 15 päivään, omintakeisesti ja omalla vastuullaan järjestämään ja voimassa pitämään uutta orkesteriyritystä pääkaupungin musiikkitarpeiden täyttämiseksi niin laajassa mitassa kuin kaupunginvaltuuston päätös sisältää.

Edellä mainittu kannatusapu osotetaan maksettavaksi tarpeen mukaan määräerin kirjallisten, musiikkilautakunnalle annettujen ja lautakunnan hyväksymään tilausten nojalla.

2) Tämän tarkoituksen saavuttamiseksi sekä ylimpänä silmämääränään musiikkielämän vaatimukset ja taiteelliset näkökohdat sitoutuu orkesterin päällikkö järjestämään vähintään 49 soittotaiteilijaa käsittävän ensiluokkaisen symfoniaorkesterin. Kun sen ohessa kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan vaatimus torvisoiton hankkimisesta kaikenlaisiin vaatimattomampiin musiikkitilaisuuksiin halki vuoden on huomioon otettava, asetetaan symfoniaorkesterin rinnalle ja yhteisen hallinnon, mutta apulaisjohtajan johdon alaiseksi 16 miehinen kantajoukko torvensoittajia, jotka soitantokauden aikana, ehdollisesti lisänään symfoniaorkesterin torvensoittajia, kun näitä on haitatta saatavissa, suorittaa torvisoittoa tuollaisissa tilaisuuksissa sekä kesäkuukausina täydennettynä vähintään 25 miestä käsittäväksi, orkesteriyrityksestä erilliseksi soitokunnaksi tyydyttää ulkoilmamusiikin tarpeita.

3) Yhteisen orkesteriyrityksen taiteellista ja taloudellista johtoa pitää ylinnä silmällä musiikkilautakunta, joka tässä kohden valvoo kaupungin etuja, ja sitoutuu orkesterin päällikkö ennen soitantokauden alkua musiikkilautakunnan tarkastettavaksi ja hyväksyttäväksi esittämään yleispiirteisen ohjelman symfoniaorkesterin toiminnalle konserttivuoden aikana. Tässä ohjelmassa on arvokas kotimainen musiikkikirjallisuus otettava asianmukaiseen huomioon.

4) Symfoniaorkesterin pitää, kun orkesterin pääasiallista tehtävää haittaamatta voi käydä päinsä, olla avustamassa, ooppera- ja teatterinäytännöissä sekä täällä esiintyvään koti- tai ulkomaisten taiteilijain konserteissa. Maksu orkesterin avustuksesta tuollaisissa musiikkitilaisuuksissa määrätään kohtuullisen tariffin mukaan, jonka orkesterin päällikkö yksissä neuvoin musiikkilautakunnan kanssa edeltäpäin vahvistaa.

5) Orkesterin päällikkö on velvollinen mahdollisuuden mukaan varaan koti- ja ulkomaisille johtajille tilaisuutta vierailuesiintymiseen, mutta varaa itselleen yksinomaisen päätäntövallan ulkomaisten orkesterinjohtajain valintaan ja palvelukseen ottamiseen nähden.

6) Kotimaisten säveltäjäin pitää, mikäli mahdollista, saada tilaisuus kustannuksitta esittää ja johtaa teoksiaan juhlallisissa musiikkilaisuuksissa orkesterin päällikön ja musiikkilautakunnan tarkemman määräyksen mukaan.

7) Symfoniaorkesterin jäseniä toimeen ottaessaan pitää orkesterin päällikön etusijassa ottaa huomioon välttämättömyys saattaa orkesteri kokoonpanoon ja järjestykseen nähden mahdollisimman korkealle taiteelliselle tasolle, ja varataan orkesterin päällikölle siinä kohden täysi toimintavapaus. Kuitenkin sitoutuu orkesterin päällikkö orkesterin jäseniä valitessaan panemaan tarpeellista huomiota niihin kotimaisiin soittotaitelijoihin, joiden hän katsoo soveltuvan ensiluokkaisen symfoniaorkesterin jäseniksi.

2 kohdassa mainitut 16 torvensoittajaa ottaa apulaisjohtaja toimeen.

8) Orkesterin johtaja sitoutuu soitantovuoden kuluessa toimeenpanemaan halpahintaisia kansansymfonia- ja kansankonsertteja sekä maksuttomia, etusijassa työväestölle tarkoitettuja konsertteja musiikkilautakunnan tarkemman määräyksen mukaan.

Kirjelmässä helmikuun 22 päivältä antoi lautakunta kaupunginvaltuustolle kertomuksen niistä toimenpiteistä, joihin mainittuun päivään asti oli ryhdytty orkesterikysymyksen ratkaisemiseksi.

Lautakunnan johtosääntö.

Kirjelmässä maaliskuun 11 päivältä lähetti musiikkilautakunta kaupunginvaltuustolle ehdotuksen lautakunnan johtosäännöksi, ja kokouksessaan maaliskuun 26 päivänä kaupunginvaltuusto hyväksyi tämän ehdotuksen vähäisin muutoksin.

Orkesterin johtajan ja filharmonisen orkesterin väliset keskustelut.

Kirjelmässä helmikuun 26 päivältä saattoi musiikkilautakunta kaupunginvaltuuston tiedoksi tuloksen niistä keskusteluista, joita saman kuukauden 23 ja 24 päivänä oli ollut kapellimestari Schnéevoigtin ja filharmonisen orkesterin jäsenten välillä.

Musiikkilautakunnan ja filharmonisen orkesterin jäsenten väliset keskustelut.

Sittenkun lautakunnan tietoon oli tullut, että filharmoninen seura aikoi ensintulevana soitantokautena jatkaa toimintaansa, lähetti lautakunta huhtikuun 23 päivänä filharmonisen orkesterin jäsenille näin kuuluvan kirjelmän:

Kun Helsingin kaupungin musiikkilautakunnan mielestä maamme musiikkielämän vastaiselle kehitykselle olisi erittäin suureksi vahingoksi, ellei kaikkia voimia saada kootuiksi yksimieliseen työhön, ovat ne riitaisuudet, joita on syntynyt Helsingin kaupungin avustusvarain käytön johdosta, näytäneet lautakunnasta sangen valitettavilta. Vuosikausia on yhteistoiminta Helsingin musiikkiopiston ja filharmonisen seuran kesken ollut mahdoton. Missä määrin tämä seikka on ehkäissyt musiikkielämäämme, ei nykyhetkellä liene määriteltävissä, pääasia on, että jokaisen, joka rakastaa säveltaidetta maassamme, pitäisi tuntea pakottavaksi velvollisuudekseen ehkäistä tämän suuntaista kehitystä. Musiikkilautakunta ei ainoastaan ole katsonut tehtäväkseen vaan velvollisuudekseenkin kaikin voiminsa pyrkiä tyydyttävään ratkaisuun ja on sentähden ryhtynyt sen suuntaiseen toimenpiteeseen, että kaikki filharmonisen seuran kotimaiset jäsenet, jotka eivät vielä ole ruvenneet Helsingin symfoniaorkesterin palvelukseen, otettaisiin sen jäseniksi, luuunottamatta sooloesellisiä, jonka paikka uudessa yrityksessä on välikirjan mukaisesti täytetty. Lautakunnan jäsenten enemmistö on sitä mieltä, että

n. s. orkesterikysymyksen onnellisin ratkaisu olisi kaupunkisoittokunnan perustaminen pääkaupunkiin. Niin kauan kuin luotettavia laskelmia tuollaisen yrityksen kannattavuudesta ei ole käytettävänä, ei lautakunta osaltaan voi ryhtyä minkäänlaisiin toimiin puheenalaisen tarkoituksen saavuttamiseksi. Selvä on, että kilpailevan yrityksen perustaminen tekisi tuollaisten numero-tietojen saannin mahdottomaksi ja siten epämääräiseen aikaan lykkäisi asian lopullisen ratkaisun. Musiikkilautakunta pyytää kiinnittää filharmonisen seuran orkesterin herrain jäsenten huomiota siihen, että Helsingin symfonia-orkesteriin jo on otettu useampia kotimaisia jäseniä kuin filharmoniseen orkesteriin on jäänyt järeille. Se seikka että eräille jäsenille uudessa yrityksessä on myönnetty entistä paremmat ehdot, johtuu etusijassa lautakunnan toivomuksesta, että orkesterin jäsenten asemaa on parannettava.

Samalla kun lautakunta pyytää Teitä tarkoin harkitsemaan tässä tehtyä tarjousta ja ajattelemaan, kuinka suuressa määrin se isänmaallinen työ, jota me kaikki haluamme edistää, kärsii ristiriidan jatkumisesta, pyytää lautakunta kiireellistä vastausta.

Vastaukseksi tähän tarjoukseen saapui orkesterin jäseniltä huhtikuun 24 päivätty, seuraavaa sisällystä oleva kirjelmä:

Vastaukseksi musiikkilautakunnan arvoisaan, huhtikuun 23 1912 päivättyyn kirjelmään saavat allekirjottaneet ilmoittaa seuraavaa:

Samaan aikaan kuin filharmoninen seura vetosi herroihin kaupunginvaltuusmiehiin orkesteriolojen järjestämiseksi vastaisen varalle, antoivat myös orkesterin jäsenet herroille kaupunginvaltuusmiehille kirjelmän, jossa lausuttiin suotavaksi, että meillekin varattaisiin tilaisuus jossain muodossa ottaa osaa tämän meille niin tärkeän asian järjestämiseen.

Täytyy syvimmin valittaa, että niin herrat kaupunginvaltuusmiehet kuin musiikkilautakuntakin aina tähän asti ovat jättäneet mainitun kirjelmän huomioon ottamatta, sillä nyttemmin tehtyämme ensi soitantokaudeksi kirjalliset kontrahdit filharmonisen seuran kanssa, emme voi ryhtyä keskusteluihin muun toimen vastaanottamisesta.

Tällä pohjalla eivät keskustelut niinmuodoin vieneet mihinkään tulokseen.

Kokouksessaan huhtikuun 2 päivänä päätti musiikkilautakunta Kirjelmä säveltäjä Jean Sibeliukselle lähettää näin kuuluvan kirjelmän:

Yksissä neuvoin kapellimestari Schnéevoigtin kanssa alustavasti käsitellessä kysymystä vastaisen symfoniaorkesterin ohjelmasta ensi soitantokautena on musiikkilautakunnassa otettu puheeksi, että orkesteriyrityksen tärkeimpiä työtehtäviä tulisi olla kaikkien Teidän orkesteriteostenne esittäminen ajanlun mukaisessa järjestyksessä ja siten Teidän taiteellisen toimintanne kehityksen valaiseminen. Tämän johdosta saa musiikkilautakunta Teiltä tiedustella, olisitteko Te ehkä halukas esimerkiksi kymmenen konserttia käsittävässä sarjassa ja esimerkiksi noin 300 markan kertapalkkiosta esittämään teoksenne pääkaupungin yleisölle. Konsertit pidettäisiin joko yliopiston juhlasalissa tahi kenties jossakin muussa tarkoitukseen sopivassa huoneistossa.

Samalla kun musiikkilautakunta kohteliaimmin pyytää mahdollisimman pian saada vastaanottaa Teidän vastauksenne, saa lautakunta lisäksi ilmoittaa että symfoniaorkesteri, lautakunnan päätöksen mukaan, maksutta asetetaan

Teidän käytettäväksenne ensintulevana soitantokautena ehkä toimeenpanemianne sävellyskonsertteja varten.

Tähän esitykseen sai lautakunta vastaanottaa epäävän vastauksen.

Soittotaiteilija
Hugo Dahlgrenin torvisoitokunnan avustus.

Kirjelmässä huhtikuun 2 päivältä antoi lautakunta kaupunginvaltuustolle epäävän lausunnon soittotaiteilija Hugo Dahlgrenin anomuksen johdosta, joka tarkoitti avustuksen myöntämistä hänen johtamalleen torvisoitokunnalle.

Filharmonisen seuran lisämäärärahan anomus.

Huhtikuun 10 päivänä antoi lautakunta kaupunginvaltuustolle epäävän lausunnon filharmonisen seuran anomuksen johdosta, joka tarkoitti 10,000 markan lisämäärärahan myöntämistä seuran soitokunnan voimassapitoon vuoden loppuun. Kokouksessaan huhtikuun 16 päivänä valtuusto teki päätöksensä lautakunnan ehdotuksen mukaisesti.

Orkesteriyrityksen nimi.

Edellä mainitussa kokouksessaan päätti lautakunta, että kaupungin avustamaa orkesteriyritystä olisi sanottava Helsingin symfoniaorkesteriksi, minkä ohessa lautakunta hyväksyi kaavakkeen vastaisten orkesterinjäsenten kanssa tehtäviksi välikirjoiksi.

Orkesterin toimintaohjelma soitantokautena 1912—13.

Kokouksissaan heinäkuun 27 ja syyskuun 4 päivänä musiikkilautakunta vähäisin muutoksin vahvisti orkesterinjohtajan laatiman symfoniaorkesterin toimintaohjelman soitantokaudeksi 1912—13.

Kirjeenvaihtosäveltäjä Armas Järnefeltin kanssa.

Puheenjohtajansa kautta tarjosi lautakunta säveltäjä Armas Järnefeltille tilaisuuden johtaa yhtä soitantokauden symfoniakonserttia, mutta sai elokuun 25 päivänä vastaanottaa epäävän vastauksen.

Rahasääntökirjelmä.

Kirjelmässä syyskuun 27 päivältä antoi lautakunta rahatoimikamariin rahasääntöehdotuksensa vuodeksi 1913. Rahasääntöä järjestellessään joulukuussa päätti kaupunginvaltuusto orkesteriyritystä jatkettavaksi ensintulevana musiikkivuonnakin sekä myönsi syyskaudeksi 1913 tarpeellisen määrärahan.

Helsingin konserttitalo.

Erinäisissä kokouksissaan käsiteltyään kysymystä konserttitalon aikaansaamisesta Helsingin kaupunkiin sekä tarkastettuaan arkkitehti Armas Lindgrenin yksissä neuvoin lautakunnan kanssa laatiman tuollaisen rakennuksen suunnitelman teki lautakunta marraskuun 16 päivänä kaupunginvaltuustolle esityksen asiassa ¹⁾.

Orkesterikoulu.

Niinkuin edellä huomautettiin, päätti kaupunginvaltuusto kokouksessaan helmikuun 13 päivänä jättää Helsingin filharmonisen seuran perustaman orkesterikoulun vastaista asemaa koskevan kysymyksen musiikkilautakunnan aloitteen varaan. Tämän johdosta on lautakunta yksissä neuvoin avukseen kutsumainsa asiantuntijain kanssa ottanut tämän kysymyksen alustavasti valmisteltavaksi sekä

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 67.

siinä tullut siihen käsitykseen, että musiikkilämän etu vaatisi pitämään orkesterikoulua voimassa sekä että tämän koulun yhdistäminen musiikkiopistoon olisi kaikilta kannoilta katsoen tämän kysymyksen onnellisin ja luonnollisin ratkaisu. Kun kuitenkin orkesterikoulu filharmonisen seuran henkisenä omaisuutena ei ole uudestijärjestettävissä musiikkiopistoon yhdistämällä, ellei seura tee siinä kohden välitöntä alotetta, on musiikkilautakunta kokouksessaan maaliskuun 27 päivänä jättänyt muun toimenpiteen asiassa toistaiseksi, odotellen tuollaista alotetta, minkä ohessa lautakunta on asianomaisille ilmoittanut suotavaksi, että asian järjestämiseksi ryhdyttäisiin alustaviin neuvotteluihin edellä mainittujen kahden laitoksen kesken.

Kirjelmässä elokuun 6 päivältä on kuitenkin musiikkiopiston johtokunta lautakunnalle ilmoittanut, että johtokunta ei ole filharmonisen seuran taholta saanut vastaanottaa minkäänlaista tiedonantoa asiassa sekä että kaikki muut toimenpiteet musiikkiopiston taholta ovat saaneet raueta. Näin ollen ei asia ole nykyisessä vaiheessaan aiheuttanut muuta alotetta musiikkilautakunnan puolelta, mistä seikasta lautakunta on kirjelmässä marraskuun 29 päivältä ilmoittanut kaupunginvaltuustolle.

Paitsi näitä on lautakunta vuoden varrella käsitellyt erinäisiä vähemmän tärkeitä kysymyksiä sekä orkesteriyrityksen hallintoa koskevia asioita, jotka eivät kuitenkaan liene sen laatuaisia, että niitä tarvitsisi tässä selostuksessa mainita.

Lopuksi saa lautakunta mainita, että orkesteriyritys, joka alotti Konsertit y. m. toimintansa syyskuun alussa, on taiteellisessa suhteessa täyttänyt kaikki toiveet, joita ensiluokkaiselle pääkaupungin soittokunnalle käy asettaminen, sekä että orkesterin johtaja on lautakunnan mielestä täyttänyt tehtävänsä erittäin ansiokkaalla tavalla. Symfoniaorkesteri on syyskaudella antanut 10 symfoniakonserttia, 17 helppotajuista, 6 kirkkokonserttia sekä 8 lyyrillis-dramaattista konserttia. Sitä paitsi on kansantalossa annettu 8 kansansymfonia- ja 3 kansankonserttia 50 pennin maksusta. Orkesteriyrityksen toiminta kertomusvuonna ei ainoastaan ole täyttänyt pääkaupungin musiikkitarpeita, vaan myös vähävaraisten luokkain vaatimukset hyvään orkesterimusiikkiin nähden.

Vaatimattomamman musiikin tarvetta on vuoden varrella tyydyttänyt Helsingin torvisoittokunta, joka on ollut herra Apostolin välittömän johdon alaisena ja syys—joulukuulla esiintynyt kaikkiaan 62 tilaisuudessa. Muun muassa on torvisoittokunta antanut 3 ulkoilma- ja 5 kansankonserttia. Orkesterin oppilaskoulussa on maksutta opetettu 15—20 oppilasta. Soittokunta on sen ohessa avustanut symfoniakonserteissa ja sitä on ahkerasti käytetty teatterinäytännöissä.

ASIAREKISTERI.

	Siv.
Aidan teettäminen Leppäsuon koleraparakkien ympäri	51
Ainespihan vastainen käyttäminen	195
Aistivillisten lasten opetus	361
Aitaaminen, tonttien	80
Aktuaarinviran, tilastokonttorin, jälleen täyttäminen	296
Aleksanterinkadun talon n:o 26 korjaukset	38, 406
Alemmat käsityöläiskoulut, niiden johtokunnan jäsenen vaali	271
" " niitä varten 1913 vuoden menosääntöön otettu määräraha	190
Alennus, liikenne- ja satamamaksujen, talvipurjehduskauden aikana	268, 299
Alppilan ja Kotkankadun välisen tien teettäminen	72
" kunnossapito	413
Alue mallasjuomain anniskelua ja vähittäismyyntiä varten	259, 262, 265
" viinien y. m. vähittäismyyntiä varten	259
" väkiviinajuomain anniskelua ja vähittäismyyntiä varten	259, 262
Aluelääkäreille myönnetty palkkio	103
Aluelääkäri, Hermannin ja Toukolan alueen, hänen valitsemisensa	251
" toinen, Kallion alueen, hänen valitsemisensa	250
" Töölön alueen, hänelle myönnetty virkaero	251
" " " hän valitsemisensa	251
Aluelääkärien johtosääntö	239
Amanuenssin palkkaaminen vaivaistalon sairaaloihin	117
Ammattikoulut, katso Alemmat käsityöläiskoulut, Tyttöjen ammattikoulu ja Valmistava poikain ammattikoulu.	
Ampumaratain teettäminen	27, 31
Anniskelu, mallasjuomain, sen järjestäminen	256
" väkiviinajuomain, sen järjestäminen	256
Anniskelualue, mallasjuomain	259, 262
" viinien y. m.	259
" väkiviinajuomain	259, 262
Anniskeluosakeuksia, väkiviinajuomain	263
Anniskeluosakeus, mallasjuomain, sen epäyksen johdosta tehty valitus	265
" väkiviinajuomain, sen luovutus	262
Anniskeluosakeyhtiö, katso Helsingin anniskeluosakeyhtiö.	
Apostol, A., kapellimestari, hänen ja musiikkilautakunnan väliset keskustelut	462
Apulais-kassanhoitajan palkkaaminen rahatoimikonttoriin	184
Apulais-rakennustarkastajan viransijaisen palkkaaminen	95
Apulais-tarkastaja, kansakoulujen, hänelle myönnetty virkaero	251
" " hän valitsemisensa	251

Dahlstedt, H., työntekijä, hänelle myönnetty apuraha	157
Demidoffin, Aurora, myötäjaisrahastosta annettavia stipendejä koskevat määräykset	150
Desinfiointi, kotien, sitä varten myönnetty lisämääräraha	108
Diakonissain palkkaaminen vaivashoitoon	118, 190, 317
Diakonissalaitoksen anomus vedenkulutusmaksujen alentamisesta	143
Drumsön kartanon myyntitarjous	15
Edustuskustannuksia varten myönnetty määräraha	169
Ekebom, F. A., nuorempi kirjuri, valittu liikennekonttorin vanhemmaksi kirjuriksi	249
Ekman, O., alipalomestari, hänelle myönnetty virkaero	250
Elinkeino-oikeuksien hakemuksia	255
Elintarpeiden hinnan huojistaminen kaupungissa	252
” hinta- ja menekkiolot kaupungissa	437
Elisabetintorin vierelle rakennettava veneenvartijatupa	61
Elmgren, A., Töölön alueen aluelääkäri, hänelle myönnetty virkaero	251
Eläinsuojelusyhdystys, Helsingin, sen toimittamaa koirain hoitoa y. m. varten myönnetty määräraha	177, 197
” Suomen, sen toimintaa varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	152
Eläintarha, puhdistusaseman teettäminen sinne	72
Eläintarhan urheilukentän käyttämiseen myönnetty lupa	285
” ” vierelle rakennettava pukeutumispaviljonki	288
Eläintarhantien viereisen alueen vuokraaminen	27
Eläintarhassa toimeenpantavat ulkoilmanäytännöt	28
Eläke-edut, kaupungin töissä olevien työntekijäin	205, 268
” käsityöläiskoulujen johtajain ja opettajiston	203
Eläkkeet ja apurahat, myönnetyt	155, 156, 157
” ” ” 1913 vuoden menosääntöön otetut	196
Elätteelle vaivashoidon toimesta annetut henkilöt	328, 345
Esitysehdotus kaupungin historian laatimisesta	172
” kaupunginvaltuusmiesten lukumäärän lisäämisestä	210
” kaupunginvaltuuston pöytäkirjain painattamisesta	90
” toimenpiteisiin ryhtymisestä elintarpeiden hinnan huojistamiseksi kaupungissa	252
” voikaupasta kaupungissa	252
Esplanadikappelin muutosrakennus	27
Etelä Esplanadikadun laajentaminen	71
Filharmonisen seuran ja musiikkilautakunnan keskustelut	464
” ” lisämäärärahan anomus	137, 464
Folkteatern, katso Osakeyhtiö Folkteatern.	
Fredriksperi, sen alueen vuokraaminen	27
” katso myös Böle.	
Fylgia, nuorisoliitto, sille myönnetty apuraha	172
Gahmberg, Th., neiti, valittu kansanlastentarhain tarkastajaksi	250
Geodeettinen osasto, rakennuskonttorin, sen vuosikertomus	403
Gordie, I., ent. kuvernööri, hänen kertomuksensa Tukholman rekisteroitomisesta	319
Greijuksen lisähoitolan menosääntö	105

Helsingin kaupungin kirjasto, katso Kaupunginkirjasto.	
” ” museon johtajalle myönnetty palkkionkorotus	100, 186
” ” ” johtajan vaali	250
” ” ” lautakunnan jäsenen vaali	266
” ” ” ” vuosikertomus	457
” ” vähävaraisten oikeusaputoimisto, katso Oikeusaputoimisto.	
” kuuromykkäyhdistykselle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	152
” käsityökoulun huoneistojen lämmitykseen ja valaistukseen myönnetty määräraha	127
” nuorten miesten kristilliselle yhdistykselle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	152
” palvelijataryhdistykselle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153
” pörssi, sen ohjesääntö	249
” ” sitä varten 1913 vuoden menosääntöön otettu määräraha	197
” raitiotie- ja omnibusosakeyhtiön raitiotielaitosten myynti kaupungille, evätty tarjous siitä	296
” raittiusyhdistysten keskustoimikunnalle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153
” sairaskodin johtokunnan vesimaksun vapautusanomus	143
” ” ” vuokramaksun vapautusanomus	28
” symfoniaorkesteria varten myönnetty määräraha	138, 192
” symfoniaorkesterin järjestäminen	136, 461
” ” konsertit	467
” ” toimintaohjelma soitantokautena 1912—13	466
” uimaseuralle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153
” ” myönnetty maksuton käyttöoikeus Ursinin kallion uimalaitokseen	28
” vapaaehtoinen palokunta	310
Helsinginkadun vierelle teetetävät myyntikojut y. m.	60
Hengenpelastuskalujen kunnossapito	402
Henkikirjottajan konttorin huoneisto	33
Henkilökohtaisten vaivaismaksujen poisto	295
Henkilöselvitykset, rekisteritoimiston	324
Hermanni, raitiotieverkon ulottaminen sinne	30
Hermannin ja Toukolan alueen aluelääkärin vaali	251
Hesperian puiston käyttämiseen myönnetty lupa	285
Hevosinfluanzan vastustamista varten myönnetty määräraha	117
Hiilenpurkaussillan, Sörnäsän, pitentäminen	74
Hissien katsastustaksan ehdotus	254
Holhousasioita	357
Holhouslautakunnan jäsenen vaali	270
” ” vuosikertomus	428
Houruinhoito, katso Mielisairaat.	
Humaliston tonttien n:o:jen 21 ja 23 vuokraaminen	27
” ” tuberkulosisairaalan korjaukset	107, 408
” ” määräraha	107
Humallahden uimahuoneen vuokraaminen	285

Huoneistot, kaupungin virastojen	32, 36, 94
Huutokaupalla luovutetut uimahuoneet	285
" " virvokejuomavaunujen ja myyntikojujen paikat ..	284
Huutokauppaajanammatin harjottamiseen myönnetty lupa	256
Huvilayhdyskunnat, kaupungin viereiset, kaupungin niihin nähden noudatettava politiikka	201
" " " niissä asuvain henkilöiden kunnallisverotus	177
Hyväksyminen, rakennuspiirustusten	27, 284
" takuusitoumusten	283, 296
Hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistykselle myönnetty määräraha ..	121, 153
Hyväntekeväisyshdistysten liittyminen rekisteritoimistoon.....	327
Hätäapulainain periminen	172
Högsandin parantola, kansakouluoppilaiden sinne sijoittamista varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	152
Ikkunain laittaminen naapuritonttia päin.....	290
Iltapäivälastentarha, katso Kansanlastentarha.	
Inventtaajat, kaupunginkassan	81
" " ylimääräiset	291
Istutukset, Marian sairaalan	404
Istutuksia varten 1913 vuoden menosääntöön otettu määräraha	75, 79, 196
Istutusten kunnossapito	410
" määrärahan ylitys	75
Johansson, Edit, neiti, otettu rekisteritoimiston johtajattareksi	323
Johtaja, Bengtsårin kasvatustaloksen, hänelle myönnetty palkankorotus	128, 356
Johtajat, vaivahoidon tarkastuspiirien	314
Johtokunta, alempain käsityöläiskoulujen, sen jäsenen vaali	271
" kunnan työnvälitystoimiston, sen puheenjohtajan ja varajäsenten vaali	270
" Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian turvakodin, sen jäsenten vaali	271
" tyttöjen ammattikoulun, sen jäsenten ja varajäsenten vaali	271
" valmistavan poikain ammattikoulun, sen jäsenten ja varajäsenten vaali.....	271
Johtosäännön muutos, kaupungin yleisten töiden hallituksen	236
" " rakennuskonttorin	236, 237
Johtosääntö, aluelääkärien uusi	239
" kansanlastentarhain johtokunnan ja tarkastajan.....	370
" kaupungin irtaimen omaisuuden katsastusmiesten	84
" " Sipoossa olevan mielisairaalan lääkärihoitoa ja taloutta koskeva	241
" kaupunginvaltuuston kanslian	213
" musiikkilautakunnan	237, 238
" rakennustarkastuskonttorin	222
" teknillisten laitosten toimitusjohtajain.....	242, 245
Jokinen, K., työmiehenleski, hänelle myönnetty apuraha	157
Jäiden ottoon myönnetty lupa	285
Jäljentäminen, kaupunginvaltuuston entisen kokoussalin	32
Järjestely, Santa- ja Busholman, sitä varten osotetut lainavarat	68

Järjestyssäännöt, kaupungin tavaravajain	246, 248
Järnefelt, Armas, säveltäjä, hänelle tarjottu tilaisuus symfoniakonsertin johtamiseen	466
Kaasulaitoksen I. Henrikinkadun varrella olevan tontin rakennusten y. m.	
vuokraaminen	285
" kamreerille myönnetty palkankorotus	193
" kirjanpitäjälle myönnetty palkankorotus	193
" pääputkiverkon laajentaminen	66
" rakennusten y. m. korjaus ja kunnossapito	66
" toimitusjohtajalle myönnetty palkankorotus	193
Kaasulaitos, siitä odotettavat tulot 1913 vuoden tulosäännön mukaan	199
" sitä varten 1913 vuoden menosääntöön otetut määrärahat	193
" " " vuokrattava näyttelyhuoneisto	143
Kaasutehdas, entinen, Marian sairaalan oppilaskoulun sijoittaminen siihen ..	39
Kaavakkeet, väkiviinajuomain anniskelu- ja vähittäismyyntioikeuden luovutusta koskevain välikirjain	262
Kadut ja yleiset paikat, niitä varten 1913 vuoden menosääntöön otetut määrärahat	195
" " " " rakennuskonttorin rakentamat ja korjaamat	391
Kaisaniemen puisto, kaupunginpuutarhurin siellä toimittamat työt	415
" puiston kaakkoisosan varaaminen rakennustontiksi	78
" " käyttämiseen myönnetty lupa	285
" " uudestijärjestäminen	76
Kaitsijan asettaminen Böleen	149
" kolmen, asettaminen terveydenhoitolautakunnan toimistoon	108
" " " " terveyspoliisiin	189
Kaivohuoneen korjaus- ja muutostyöt	61
" vuokraaminen	27
Kaivopuisto, kaupunginpuutarhurin siellä tekemät tasotustyöt	414
Kajanderin, G. ja H. K., lahjoitusrahastoa koskevat määräykset	150
Kallion alueen aluelääkärin vaali	250
" kirjastotalo, lasimaalausten teettäminen sinne	129
" " sen maalausta varten myönnetty määräraha	55
" " " viereisiä istutustöitä varten myönnetty määräraha	79
" lastentarha	365
Kalusto, rakennuskonttorin, sitä varten myönnetty määräraha	94
Kaluston hankkiminen sotaväkeä varten	172
Kanavat ja viemärit, niitä varten 1913 vuoden menosääntöön otetut määrärahat	195
Kanavatorin rantaan laitettava laiturit	286
Kanavoimistustyöt, Keuruuntien	70
" rakennuskonttorin toimittamat	396
" katso myös Viemärikanavat.	
Kannanta, liikennekonttorin maksujen	300
Kansakouluhallinnon uudestijärjestäminen	122
Kansakouluhammasklinikkaa varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	152
Kansakouluja varten 1913 vuoden menosääntöön otetut määrärahat	191
Kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistykselle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	152
" valtioavut	126, 127
Kansakoulujohtokunnan jäsenten vaali	268

Kansakoulujohtokunnan sihteerille myönnetty palkankorotus.....	191
Kansakoulukysymysten valmistelua varten asetettu valiokunta.....	127
Kansakoululaitoksen erinäiset muutokset.....	122
Kansakoululapset, heidän vaatetusapumäärärahansa ylitys.....	121
” kesäsiirtoloita varten heille anniskeluosakeyhtiön voitto- varoista myönnetty määräraha.....	152
” maksuton uimaopetus heille.....	28
” paikkoja varten heille Högsandin parantolassa anniskelu- osakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha.....	152
” ruokaa varten heille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha.....	152
” tuberkelitaudit, kesäpäiväparantolan perustaminen heitä varten.....	48, 288
” ” virkistyskotia varten heille anniskelu- osakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha.....	152
Kansakoulupiirien kouluneuvostojen jäsenten vaali.....	268
Kansakoulupuutarhassa järjestettävät työt.....	149
Kansakoulutalo, Ratakadun, sen maalausta varten myönnetty määräraha	54, 406
” ” sähkövalojohtojen sijoittaminen siihen.....	406
” Toukolan, rakennuskonttorin siinä toimittamat työt.....	406
Kansakoulutalojen teettämistä varten myönnetty määräraha.....	54
Kansalaisoikeutta, Suomen, koskevat anomukset.....	255
Kansallisteatteri, Suomen, sille myönnetty määräraha.....	138
Kansan näyttämölle myönnetty apuraha.....	138, 192
Kansanjuhlien y. m. pitämiseen myönnetty lupa.....	285
Kansanlastentarhain johtokunnan ja tarkastajan johtosääntö.....	370
” ” jäsenten vaali.....	266
” ” vuosikertomus.....	369
” maksujen suorittaminen.....	372
” opettajisto.....	373
” tarkastajan toiminta.....	374
” ” vaali.....	250
” toimintaa koskeva lausunto.....	101
Kansanlastentarhoihin kirjotetut lapset.....	371
Kansanlastentarhoja varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha.....	151, 152
” ” myönnetty lisämääräraha.....	102, 370
” ” 1913 vuoden menosääntöön otettu määrä- raha.....	101, 192, 370
Kansanopisto, Helsingin ruotsalainen, sille anniskeluosakeyhtiön voittova- roista myönnetty määräraha.....	152
Kansanopistoseura, Helsingin, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myön- netty määräraha.....	152
Kansanopistot, Uudenmaan, määrärahan myöntämistä niille koskeva anomus	127
Kansliahuoneisto, työttömäin komitean.....	436
Kappeli, ravintola, kysymys sen muuttamisesta.....	71
Kassanhoitajanviran perustaminen vesijohtolaitokseen.....	139
Kasvattilasten hoidon valvonta.....	356
Kasvatuslaitokset, kaupungin.....	358
Kasvatuslaitos, Finbyn Aisbölen, sen määrärahan ylitys.....	100
Kasvatuslaitosten oppilaiden lääkärintarkastus.....	357

Kaupunginasemakaavan muutos, Greijusta koskeva	3
” ” kortteileita n:oja 403 ja 422 koskeva	4
” ” ” ” 497, 501, 504 ja 506—511 koskeva	3
” ” ” ” 512—521, 526 ja 527 koskeva	3
” ” korttelia n:o 25 koskeva	2
” ” ” ” 102 ”	3
” ” ” ” 327 ”	4
” ” Mellansia koskeva	3
Kaupungingeodeetin vuosikertomus	403
Kaupungininsinöörille myönnetty palkankorotus	185
Kaupunginkassan inventaajat	81
” ylimääräiset inventaajat	291
Kaupunginkirjasto, lasten ja nuorison lainausosaston perustaminen siihen 129, 378	
” sitä varten 1913 vuoden menosääntöön otetut määrärahat	192
” ylimääräisten apulaisten palkkaaminen siihen	128
Kaupunginkirjastolle annetut lahjat	384
Kaupunginkirjaston amanuensseille myönnetty palkankorotus	192
” amanuenssien luvun lisääminen	192
” haaraosastojen johtajille myönnetty palkankorotus	192
” hallituksen jäsenen ja varajäsenen vaali	271
” kirjavarasto	129, 381
” korjaukset	403
” lainaajat	380
” lainausliike	377
” lukusalit	382
” Sörnäsän haaraosasto	129, 376, 408
” tulot	381
” vuosikertomus	376
Kaupunginmaan käyttäminen	25
Kaupunginosain maantieteellisten nimien ehdotus	81
Kaupunginosat X, XI ja XII, niiden katujen väliaikainen sähkövalaistus ..	102
” XIV ja XV, niiden kortteileita koskeva asemakaavanmuutos ..	3
Kaupunginpalvelijain palkankorotusanomus	90
” raitiotieliput	197
Kaupunginpuutarhaan teetettävät rakennukset	62
Kaupunginpuutarhurin vuosikertomus	410
Kaupungintalon rakentaminen	33, 197
Kaupunginvaltuusmiehet	1
Kaupunginvaltuusmiesten lukumäärän lisääminen	210
Kaupunginvaltuuston entisen huoneiston jäljentäminen	32
” ” ” ” ” käyttäminen	31
” huoneisto	90
” kanslian johtosääntö	213
” ” palkkaussääntö	90
” ” uudestijärjestäminen	210
” kokoukset y. m.	2
” pöytäkirjain painattaminen	90
” valmistusvaliokunta	1
” virkain täyttäminen	249
Kaupunkilähetykselle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153

Kaupunkilähetykselle myönnetty määräraha työnjakelua varten naisille	171, 190
Kaupunkilähetyksen anomus työsiirtolan perustamisesta	7, 177, 317
Keittiö, sotaväen, alueen varaaminen sellaista varten	29
Keittuhuoneenrantaan teetettävä tavaravaja	38, 196
Kelkkaratain laittaminen	79, 415
Kerjuun vastustaminen	316
Kertomukset Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta, niiden laatimista varten myönnetty määräraha	167
Kertomuksia niiden yhdistysten ja laitosten toiminnasta, joille on myönnetty apurahoja anniskeluosakeyhtiön voittovaroista	153
Kertomus kaupungin irtaimen omaisuuden katsastuksesta	83
” ” lahjoitusrahastojen tileistä ja tilinpäätöksestä	82
” ” 1911 vuoden ” ” ”	82
” ” ” ” tilien ja hallinnon tarkastuksesta	82
Kesäloma, kaupungin töissä olevain työntekijäin	171, 197, 402
” raastuvanoikeuden viidennen osaston oikeusneuvosmiesten ja vahtimestarien	88
Kesäpuutarha, lasten, sitä varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	152
Kesäpäiväparantolan paikka	288
” rakentaminen Oulunkylään	407
” voimassapito	45
Kesäsiirtola, lasten, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153
” työläisnaisten, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153
Kesäsiirtolaa varten Helsingin nuorten miesten kristilliselle yhdistykselle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	152
Kesäsiirtolat, kansakouluoppilaitten, niille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	152
Kesäsiirtoloiden perustaminen tuberkelitautisia kansakoululapsia varten	48
Kesäsiirtoloita varten kaupunkilähetykselle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153
Kesätyöskentelyn järjestämistä varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	152
Keuhkotauti, katso Tuberkulosi.	
Keuhkotautisten poliklinikkaa varten myönnetty lisämääräraha	107
Keuruuntien tasotus- ja kanavoimistyöt	70
Kiinnitysten myöhemmäksi siirtäminen	181
Kiinteä omaisuus, kaupungin, sen katselmusmiehet	63
” ” ” siitä odotettavat tulot 1913 vuoden tulosaännön mukaan	198
Kiinteän omaisuuden omistamiseen myönnetty lupa	256
Kilpailuohjelma, kaupungintalon piirustusten	33
Kilpapakintoja, uuden kaupungintalon piirustusluonnoksista annettavia	36, 197
Kirjanpito, teknillisten laitosten	141
Kirjasto, katso Kaupunginkirjasto.	
Kirjastotalo, Kallion, lasimaalausten teettäminen siihen	129
” ” sen maalaustyöt	55
” ” ” viereiset istutukset	79
Kirjastotaloa varten varattava tontti	55

Kirjavarasto, kaupunginkirjaston	129, 381
Kirjotuskoneiden osto	95, 100, 294
Kirkon rakentaminen työ- ja vaivaistaloon.....	51
Kivelän sairaalan korjaus- ja muutustyöt	42, 407
" " kuntoonpano ja kunnossapito	39
" " menosääntö	105
Kiveäminen, katuosain	72
Koirain hoitoa ja lopettamista varten myönnetty määräraha	177, 197
Koiraverojen poistaminen tileistä	295
Kojut, myynti-, niiden paikkain vuokralle antaminen	284
Kokoushuoneen teettäminen Bengtsårin kasvatuslaitokseen.....	54
Koleraparakit, Leppäsuon, niiden ympäröiminen aidalla	51
Komitea kaupungin töissä olevain työntekijäin eläkekysymystä varten	268
" kysymystä varten Helsingin kaupungin historian laatimisesta	172
" " " kaupungin terveyden- ja sairaanhoidon uudesti- järjestämisestä	117
" " " toimenpiteisiin ryhtymisestä elintarpeiden hintain huojistamiseksi kaupungissa.....	252
Kone- ja siltarakennusosakeyhtiön omistamiin tehdastontteihin myönnettyjen kiinnitysten myöhemmäksi siirtäminen	181
Konsertit, Helsingin symfoniaorkesterin	467
Konserttitalon rakentaminen	56, 466
Korjaukset, Aleksanterinkadun talon n:o 26	38, 405
" Bengtsårin kasvatuslaitoksen	54, 404
" Hakasalmen huvilan	61, 408
" Humaliston sairaalan	107, 408
" kaasutehtaan rakennusten y. m.	66
" Kaivopuiston kylpylaitoksen	61, 405
" Katajanokan tavaratoimiston.....	38
" katujen ja yleisten paikkain	66
" kauppahallien	60
" kaupunginkirjaston	403
" Kivelän sairaalan	42, 407
" kunnan työväenasuntojen	39
" Länsirannan päivystysHUONEEN	38
" Marian sairaalan.....	39, 404
" paloasemain	39, 404
" palotornien	39, 404
" poliisilaitoksen huoneistojen	39, 403
" Puutarhakadun talon n:o 4.....	405
" raatihuoneen.....	38, 403
" satamain.....	73
" seurahuoneen	404
" tavaravajain	38, 404
" teiden	72
" tulli- ja pakkahuoneen	38, 403
" uimahuoneiden	61, 405
" Ulriikaporin kaivuhuoneen	61, 408
" Vanhankaupungin tullijauhomyllyn	62
" vesijohdon rakennusten, putkiverkon y. m.	64
" viemärikanavain	72
" viertoteiden	73

Korjaukset, Vuorimieskadun talon n:o 9	405
Korkeasaarelle rakennettava vesijohto	64
Korkeasaaren laitteiden kunnossapito	80, 151, 153
Korkovarain maksu A. F. Laurellin stipendira hastosta	296
” ” Alex. Ärtin rahastosta	149
Korot, vaivaihoidolle lahjoitettujen rahastojen, niiden käyttö	339
” 1913 vuoden tulosäännön mukaan	198
Korpaksen talon osain yhdistäminen kaupunkiin	14
” ” osto	14
Korvauksia vaivaihoidosta, valtion maksettavia vuodelta 1911	343
Korvaus ruumiinvammasta	295
Koti, miesten, sitä varten pelastusarmeijalle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153
” nuorten naisten, sitä varten pelastusarmeijalle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153
” poikain, sitä varten pelastusarmeijalle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153
” tehtaalaisnaisten, sitä varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153, 439
Kottby, jalkatien laittaminen sinne	287
Koulukeittien sisustaminen	406
Kouluneuvostot, kansakoulupiirien, niiden jäsenten vaali	268
” oppilaitosten	267
Koulusiirtolat, kaupungin	358
Kuivattaminen, Böien lounaispuolella olevan suon	72
Kulkutautien vastustamisesta koituviin kustannuksiin myönnetty määräraha	115
Kulkutautisairaala, Marian sairaalan toimihenkilöjen siirtyminen sinne	250
Kulkuväylä, Busholman ja mantereen välinen	68
Kunnallinen keskustoimisto	169, 197, 251
” oikeusapu	430, 440
” työnvälitys, yleiskatsaus vuosiin 1903—12	452
Kunnallisen lainarahaston perustaminen yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämiseksi	162
” luotsilaitoksen järjestäminen	94, 293
Kunnalliskertomukset, kaupungin, niiden laatimista varten myönnetty määräraha	167
Kunnalliskokouksen edustajain varamiesten vaali	269
Kunnallistoimintaa koskevia oloja valaiseva näyttely, Pietarissa pidettävä, kysymys kaupungin osanotosta siihen	253
Kunnallisverotus, kaupungin viereisissä huvilasiirtoloissa asuvain henkilöiden	177
” vuonna 1912	455
Kunnan mielisairaala, katso Mielisairaala.	
” sairaanhoitajatarten luvun lisääminen	190
” ” raitiotievuosiliput	188
” työnvälitystoimiston huoneisto	447
” ” johtokunnan vuosikertomus	442
” ” liike 10-vuotiskautena 1903—12	448
” ” merkitys taistelussa työttömyyttä vastaan	444
” ” puheenjohtajan ja varajäsenten vaali	270
” ” yhteistoiminta vaivahoitohallituksen kanssa	446
” työväenasuntojen hoitolautakunnan jäsenten ja varajäsenten vaali	270
” ” korjaukset	39

Lastenkotia varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	152, 153
Lastenluettelo, lastenhoidontarkastajan	328
Lastensairaalan kuntoonpaneminen ja voimassapitäminen	115, 333
Lastenseimi, Sörnäsän, sitä varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha.....	153
Lastentarha, katso Kansanlastentarha sekä Sedmigradskyn pientenlastenkoulu ja Marian turvakoti.	
Laurellin, A. F., stipendirahaston korkovarojen käyttö.....	296
Lausunto aluelääkärien uudesta johtosäännöstä	239
” aseiden kantokieltoa koskevasta asiasta	254
” asuntolautakunnan asettamisesta.....	226
” biljardinpitoa tarkoittavista lupahakemuksista	256
” Brändö villastad osakeyhtiön kiinteistöjen ja laitosten ostoa koskevasta esityksestä	21
” Drumsön kartanon myyntitarjouksesta	15
” elinkeino-oikeutta tarkoittavista hakemuksista	255
” eläkkeen myöntämisestä kunnan töissä oleville työntekijöille	205
” eräästä Katajanokan maa-alueesta	64
” Etelä Esplanadikadun laajentamista y. m. koskevan vaatimuksen johdosta	71
” hissien katsastustaksan ehdotuksesta	254
” huutokauppaajanammatin harjottamista tarkoittavasta lupahakemuksista	256
” Itäisen viertotien kunnossapitoasiasta	72
” kansakoululaitosta koskevista muutoksista	122
” Kauppatorilla olevan muistomerkin kunnossapitovelvollisuudesta..	296
” kaupungin avustusta soittokuntain ja teatterien voimassapitoon koskevasta asiasta	129
” ” noudatettavasta politiikasta viereisiin esikaupunkimuodostumiin ja huvilayhdyskuntiin nähden	201
” ” viereisissä huvilasiirtoloissa asuvain henkilöjen kunnallisverotuksesta	177
” kaupunginosain maantieteellisten nimien ehdotuksesta	81
” kaupungintalon rakentamisesta	33
” kaupunginvaltuuston kanslian uudestijärjestämisestä	210
” kiinteän omaisuuden omistamisoikeutta tarkoittavista lupahakemuksista.....	256
” konserttitalon rakentamisesta	56
” kunnallisen lainarahaston perustamisesta yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämiseksi	162
” lihanhinnan järjestämistä koskevasta asiasta.....	255
” lähemmän yhteistyön aikaansaamisesta kaupungin sivistyslaitosten johtokuntain kesken	230
” maamme kaupunkien yleisen rakennussäännön ehdotuksesta	255
” makkara- ja myyntiä kaupungin kaduilla tarkoittavasta hakemuksesta	287
” mallasjuomain anniskeluoikeuden epäyksen johdosta tehdystä valituksesta	265
” ” vähittäismyyntioikeuksista	264
” myrkyllisten aineiden kaupan harjottamislupaa tarkoittavista hakemuksista.....	256
” palo- ja väkiviinan tukkukaupan harjottamislupaa tarkoittavista hakemuksista	256

Lausunto pilkkaanampumisradan laittamisesta	31
” poliisijärjestykseen tehtävästä talojen sähköjohtoja koskevasta lisäyksestä	253
” poliisitalon rakennuttamisesta	33
” raastuvanoikeuden työn uudestijärjestämisestä	86
” rahatoimikamarin, sen kanslian ja konttorin uudestijärjestämisestä	216
” rakennustarkastuksen uudestijärjestämisestä	220
” rohdoskaupan harjottamislupaa tarkoittavasta hakemuksesta	256
” Senaatintorin tasottamisesta	33
” Suomen kansalaisoikeuden y. m. hakemuksista	255
” teknillisten laitosten hallituksen ohjesäännöstä	243
” ” ” toimitusjohtajain johtosääntöehdotuksesta	242
” toimenpiteistä tuberkulootisten tautien vastustamiseksi	44
” tonttien halkomisasiasta	200
” ” yhteenrakentamisasiosta	200
” tuulaakimaksun laskemisesta	181
” työ- ja vaivaistalon rautabetonkitöiden virheellisyyksistä	52
” työttömyysvakuutuskomitean mietinnöstä	254
” vaalijärjestysehdotuksesta	253
” viinien y. m. vähittäismyyntioikeuden epäyksen johdosta tehdystä valituksesta	265
” ” ” ” vähittäismyyntioikeuksista	265
” väkiviinajuomain anniskeluoikeuksista	263
” ” ” ” vähittäismyyntioikeuksista	262
Leikkikenttä, Tokantorin, kiello pitää urheiluharjoituksia siellä	289
Lihanhinnan järjestäminen	255
Liikekannallepano, venäläisen sotavaen, sitä varten myönnetty määräraha 172, 197	
Liikennekonttorin kirjanpitäjälle myönnetty virkaero	249
” saamisten poisto	295
” vaakamestarinapulaisen viransijaisen palkkaaminen	91
” virkain jälleentäyttäminen	249
” vuosikertomus	298
Liikennemaksujen alennus talvipurjehduskausina	268, 299
” palautus	295
Liikennemaksun suorittamisesta myönnetty vapautus	295
Lindholm, V., työmiehenleski, hänelle myönnetty apuraha	157
Lindström, J. G., työntekijä, hänelle myönnetty apuraha	157
Lisätty kaupunginvaltuusto 5, 6, 11, 12, 17, 21, 24, 33, 34, 44, 51, 60, 61, 67, 143, 166	
Luettelo, vaivaihoidon toimesta avustettujen henkilöiden selvitysten	324
Luetteloja vainajista, joilta oli jälkeenjäänyt alaikäisiä lapsia	428
Luistinratain laittamiseen myönnetty lupa	287
Lumenkuljetusta varten kaupungin taloista myönnetty määräraha	403
Lunastus, Bengtsårin maatilaan kuuluvien saarien ynnä kalaveden	25
” Herttakadun huvilatiluksen n:o 2 vuokraoikeuden	7
” Tilkan niittypalstan A vuokraoikeuden	24
Luontoismajoitus	424
Luotsi- ja majakkalaitos, laillisen järjestyksen palauttaminen siihen nähden	251
Luotsilaitoksen, kunnallisen, järjestäminen	94, 293
Luovutus, väkiviinajuomain vähittäismyynti- ja anniskeluoikeuden	262
Luovutusehdot, teknillisten laitosten käyttämien tonttien ja maa-alueiden ..	26
Luovutusmaksun suoritukseen myönnetty määräraha	170
Lupa biljardin pitämiseen	256

Lupa huutokauppajaanammatin harjottamiseen	256
” ikkunain sijoittamiseen naapuritonttia päin	290
” jalkatien laittamiseen Kottbyhyn	287
” jäiden ottoon	285
” kiinteän omaisuuden omistamiseen	256
” kulkuraiteen teettämiseen Meilanskadulle	30
” köysiradan teettämiseen Sörnäsän rantatien poikki	31
” laiturin teettämiseen Kanavatorinrantaan	286
” lastaus- ja purkauslaiturin teettämiseen Ruoholahdenrantaan	287
” luistinratain laittamiseen	287
” lyhtypatsaan asettamiseen Kauppatorille	287
” makkarain myyntiin kaupungin kaduilla	287
” myrkyllisten aineiden kauppaamiseen	256
” palo- ja väkiviinan tukkukaupan harjottamiseen	256
” puhelinautomaattien asettamiseen	287
” puhelinjohdon ulottamiseen Katajanokan- ja Pohjoisrantaan	30
” puhelinkaapelin sementtikananavan laskemiseen	286
” puhelinkaapelirumpujen laskemiseen	286
” puhelinkaappien asettamiseen	287
” puistojen käyttämiseen	285
” raiteen laskemiseen pitkin Sörnäsän rantatietä	286
” ” ” Sörnäsän rantatien poikki	286
” rohdoskaupan harjottamiseen	256
” rullavaunuraiteiden sijoittamiseen Ruoholahdenrantaan	286
” sähköjohtopatsaiden asettamiseen Reimarsin tilalle	31
” sähkökytkeytojohtojen sijoittamiseen taloihin	286
” tonttien yhteenrakentamiseen	289
” vedenheittäjän y. m. asettamiseen Katajanokalle	287
” katso myös Lausunto.	
Lämmittäjän palkkaaminen Hakasalmen huvilaan	100, 186
Lyhtypatsaan asettaminen Kauppatorille	287
Maalaus, kansakoulutalojen	54, 406
Maanmittaustöiden osasto, rakennuskonttorin, sen vuosikertomus	403
Maantieteellisten nimien antaminen kaupunginosille	81
Maistraatin tarverahain määrärahan ylitys	85
Maitopisara-yhdistykselle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	152
Majatalonpito	294
Majoituksesta olleiden kustannusten yhdistelmä	425
Majoituslautakunnan puheenjohtajan, jäsenen ja varajäsenten vaali	271
” vahtimestarille myönnetty palkankorotus	138, 192
” vuosikertomus	421
Majoitusta nauttivien henkilöiden lukumäärä	421
Makasiinihuoneiston vuokraaminen kaasulaitosta varten	143
Makasiininvuokran anteeksi antaminen	91
Makasiinirakennusten teettäminen VIII kaupunginosan kortteliin n:o 187	26
Makkarainmyynti kaupungin kaduilla	287
Makkien puhtaanapito vuonna 1912	418
” puhtaanapitoa varten 1913 vuoden menosääntöön otetut määrärahat	196
Mallasjuomain anniskelu- ja vähittäismyyntialue	259, 262
” anniskelun ja vähittäismyyntin järjestäminen	256, 264
” myyntioikeuksien myöntäminen	264

Malmin maa-alueen hallinto-oikeuden pitennys	29
Mantere, O., filosofiantohtori, valittu suomenkielisten kansakoulujen apulais-tarkastajaksi	251
Marian sairaalaa varten 1913 vuoden menosääntöön otetut määrärahat.....	188
„ sairaalaan hankittava höyrymankeli	104, 408
„ „ „ röntgenkoje	188
„ sairaalan hallituksen jäsenten vaali	270
„ „ henkilökunnan sairaanhoito	104
„ „ höyrykattilalaitoksen panettaminen ajanmukaiseen kuntoon	39
„ „ istutukset	404
„ „ korjaukset	39, 404, 408
„ „ määrärahan ylitys.....	104
„ „ oppilaskoulun laajentaminen	39
„ „ sairasmaksutaksa	104
„ „ toimihenkilöjen siirto uuteen kulkutautisairaalaan	250
„ turvakoti	366
„ „ katso myös Sedmigradskyn pientenlastenkoulu.	
Martta-yhdistyksen Helsingin osastolle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153
Matkastipendi kansanlastentarhain tarkastajalle	101
„ opettajatar A. Pulkkiselle	170
„ puhtaanapitolaitoksen johtajalle	185
„ rakennuskonttorin virkamiehille	170
Meilansin huvilapalstan n:o 33 vuokraaminen	27
„ itäosan kaupungin asemakaava	3
„ tonttipaikan vuokraoikeuden pitennys	29
Meilanskadulle teetetävä kulkuraide	30
Meinander, K. K., filosofiantohtori, valittu kaupungin museon johtajaksi	250
„ „ „ „ vapautettu kaupungin museon johtajan virasta	250
Meno- ja tulosääntö, Helsingin kaupungin, vuodelta 1913 38, 39, 42, 44, 54, 60, 61, 62, 65, 66, 67, 68, 70, 72, 73, 75, 78, 79, 80, 88, 89, 102, 115, 116, 117, 121, 127, 128, 138, 170, 171, 172, 177, 182	
Menosääntö, kaupungin teknillisten laitosten hallituksen	139
„ kaupunginvaltuuston kanslian	90
„ Kivelän sairaalan ynnä Greijuksen lisähoitolan	105
„ rakennustarkastuskonttorin	98
„ vaivahoidon väliaikainen	118
„ vaivaistalon ja siihen yhdistettyjen laitosten	119
„ verotusvalmistelukunnan	100
Menot, sekalaiset, 1913 vuoden menosääntöön mukaan	197
Merenkulun turvaamiseksi myönnetty määräraha	94
Mesterton, A., kaupunginviskaali, hänelle myönnetty viransijaisuuspalkkio ..	89
Metsänhoidon kustannukset	419
Metsänhoitajan, kaupungin, vuosikertomus.....	419
Metsäpalot	419
Metsät, kaupungin, metsänperkaus niissä	419
„ „ niiden vartioiminen	419
Mielenvikaisten hoitolaitos, työ- ja vaivaistalon, sen vuosikertomus.....	348
Mielisairaala, Sipoossa oleva kunnan, sen lääkärin- ja taloudenhoitoa koskeva johtosääntö	241

Mielisairaala, Sipoossa oleva kunnan, sen ylilääkärin palkkaaminen	116
" " " " " ylilääkärinviran avonaiseksi julistaminen	251
" " " " sitä varten myönnetty lisämääräraha	42
Mielisairaavat, Sipoon siirtolassa hoidetut	352
" vaivashoidon ylläpitämät, kymmenvuotiskautena 1903—12.....	352
Miesten työlaitos, katso Työlaitos.	
Mietintö, katso Lausunto.	
Mikonkadun valaistus	102
Mikroskooppinen tutkiminen, tuontitavarain, sitä varten sisustettava huone	38
Moottoriveneen hankkiminen satamakonttorin käytettäväksi	93
Muistomerkki, Kauppatorilla oleva, sen kunnossapitovelvollisuutta koskeva lausunto	296
Muistutuksia lastenhoitoa vastaan vaivashoidon lastenkodissa	330
" tilinteon laiminlyönnin johdosta	429
Muotokuvajäljennösten osto	172
Muotokuvakokoelma, kaupungin museon.....	458
Museo, katso Helsingin kaupungin museo.	
Museolautakunnan jäsenen vaali	266
" vuosikertomus	457
Museorakennukset, valtion, tonttien varaaminen niitä varten	4
Musiikkilautakunnan asettaminen	136
" ja filharmonisen seuran väliset keskustelut.....	464
" johtosääntö	237, 238, 464
" jäsenien vaali	266
" määräraha	102
" vuosikertomus	460
Myrkyllisten aineiden kauppa, sen harjottamiseen myönnetty lupa	256
Myydyt tontit, rahatoimikamarin toimesta	272
Myymälät, kauppahallien, vuokrat niistä	285
Myynti, Helsingin raitiotie- ja omnibusosakeyhtiön raitiotielaitteiden	296
" tonttien	25, 272
" " katso myös Tontti.	
" katso myös Vähittäismyynti.	
Myyntikojujen paikat	284
" väliaikaisten, teettäminen Helsinginkadun varrelle	60
Myyntitarjous, Brändö villastad osakeyhtiön kiinteistöjen ja laitosten	17
" Drumsön kartanon	15
Myöhemmäksi siirtäminen, kiinnitysten	181
Mäntymäen käyttämiseen myönnetty lupa	285
Naisyhdistys, Suomen, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153
Nikander, A. E., insinööri, valittu rakennustarkastuskonttorin rakennus-insinööriksi	249
Nordmann, H., tohtorinrouva, hänen eläkeanomuksensa	156
Nuorisokirjastoa varten kaupunkilähetykselle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha.....	153
Nuorisoliitto Fylgialle myönnetty apuraha	172
Näyttelyhuoneiston vuokraaminen ja sisustaminen kaasulaitosta varten	143
Näyttelyt, Pietarissa pidettävät, kysymys kaupungin osanotosta niihin.....	253

Obligatsioonien arvonta	291
Ohjesääntö, kaupungin tavaravajain	246
” teknillisten laitosten hallituksen	242, 244
Oikeuksia mallasjuomain vähittäismyyntiin	264
” viinien y. m. ”	265
” väkiviinajuomain anniskeluun	263
” ” vähittäismyyntiin	262
Oikeus heinäntekoon	284
” katso myös Lupa.	
Oikeusapu, oikeusavustajan antama	430
” työväenasiaain lautakunnan sihteerin antama	440
Oikeusapulautakunnan varajäsenten vaali	270
Oikeusaputoimiston huoneisto	94
” vuosikertomus	430
Olin, A. M., kaupunginpalvelijanleski, hänelle myönnetty apurahan korotus	156
Omaisuus, kaupungin irtain, sen katsastus	83
” ” kiinteä, siitä odotettavat tulot 1913 vuoden tulosäännön mukaan	198
” tulipalon kautta hävinnyt, palovahingonkorvaus siitä	305, 306
” ” ” ” sen arvo tai vakuutussumma	305, 306
Omistusoikeus, korttelin n:o 44 sairaalatornttien ja valtioarkistotontin	63
” Vanhankaupungin vesiputouksen	289
Ompelukurssien järjestämistä varten myönnetty määräraha	127, 153
Opettaja- ja opettajataryhdistys, Helsingin kansakoulujen, sille anniskelu- osakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	152
Opettajakokous, kasvatustaitosten toimihenkilöjen yleinen	357
Opetus- ja sivistyslaitoksia varten 1913 vuoden menosääntöön otetut määrä- rahat	190
Opintomatka, kaupunginpuutarhurin	416
Oppilaskoulu, Marian sairaalan, sen laajentaminen	39
” ” ” ” sijoittaminen ent. kaasutehtaan konttori- rakennukseen	39
Orkesterikoulu, filharmonisen seuran	134, 136, 137, 466
Orkesterin voimassapito	129, 461
Osakeyhtiö Beton'in vastuunalaisuus uuden työ- ja vaivaistalon rautabetonki- töiden virheellisyyksistä	52
” Brändö villastad, sen kiinteistöjen ja laitosten osto	17
” Folkteatern, sen suunnittelemat ulkoilmanäytännöt	28, 138
” ” sille myönnetty määräraha	134, 136, 138
” G. F. Stockmann, sen ja kaupungin välinen sopimus tonttien ra- kentamisesta	35
” Helsingin raitiotie- ja omnibus-, sen raitiotielaitteiden myynti ..	296
” kone- ja siltarakennus-, sen omistamiin tehdastontteihin myön- nettyjen kiinnitysten myöhemmäksi siirtäminen	181
” Tennishall, maa-alueen vuokraaminen sille	170
Osto, Aleksanterinkadun tontin n:o 6	297
” automobiiliruiskun	187
” Katariinankadun tontin n:o 1	297
” kirjotuskoneiden	95, 100, 294
” Korpaksen talon	14
” kuorma-automobiiliin	193

Osto, moottoriveneen	93
” muotokuvajäljennösten	172
” palokalujen	128
” Pikku Robertinkadun n:o 8 talon ja tontin	5
” puistosohvain	79
” rakennuskonttorin kaluston	94
” ruoppaproomujen	196, 401
” ruoppauskoneen	196, 401
” suksien	127
” taideteoksen, evätty sitä koskeva esitys	177
” tomuimurin	294
” työsiirtolan paikaksi sopivan maatilan	7
” vaakain	196
” Viikin kapteenivirkatalon	12
” yhteenlaskukoneen	95
” katso myös Myyntitarjous.	
Oulunkylän lastenkoti	330
” ” katsaus sen terveydellisiin oloihin	334
” ” lääkärinvalvonta siellä	118
” ” sen laajentaminen	332

Pahantapaisten lasten turvakoteja varten 1913 vuoden menosääntöön otetut määrärahat .....

Paikallisasiamiehet, vaivashoitohallituksen	329
Paikanvuokra, Harjutorin myyntikojujen	294
Paikkoja virvokejuomavaunuja ja myyntikojuja varten	284
Painattaminen, kaupunginvaltuuston pöytäkirjain	90
Palautus, liikennemaksujen	295
” satamamaksujen	295
Palkankorotus Bengtsårin kasvatustaloksen johtajalle	128, 356
” kaasulaitoksen kamreerille	193
” ” kirjanpitäjälle	193
” ” toimitusjohtajalle	193
” kansakoulujohtokunnan sihteerille	191
” kaupungininsinöörille	185
” kaupunginkirjaston amanuensseille	192
” ” haaraosastojen johtajille	192
” kaupunginpalvelijoille	90
” majoituslautakunnan vahtimestarille	138, 192
” Marian sairaalan talousosaston henkilökunnalle	188
” oikeusneuvosmies F. Gyllingille	85
” rahatoimikamarin vahtimestarille	91, 184
” sähkölaitoksen toimitusjohtajalle	194
” terveydellisten tutkimusten laboratorioin assistentille	189
” ” ” ” vahtimestarinapulaiselle	189
” terveydenhoitolautakunnan sihteerille	187
” ulosottoapulaisille	90
” vaivashoitohallituksen sihteerille	189
” vesijohtolaitoksen kassanhoitajattarelle	193
” ” toimitusjohtajalle	193
Palkanlisäys, henkilökohtainen, palokunnan ruiskumestarille	186

Palkanlisäys, henkilökohtainen, raastuvanarkiston apulaiselle.....	183
" " rakennustarkastajalle	100
" " teknillisten laitosten virkailijoille.....	139
Palkkaussääntö, katso Menosääntö.	
Palkkion myöntäminen aluelääkäreille	103
" " kaupungin irtaimen omaisuuden katsastusmiehille ..	85
" " vaivaishoitohallituksen jäsenille	189
Palkkionlisäys kaupungin museon johtajalle	100, 186
" talonisännöitsijälle	197
Paloasemain korjaukset	39, 404
Palokalujen osto Bengtsårin kasvatustalokseen	128
Palokunnan hevoset	309
" miehistö ja sen jaotus	307
" palokalut ja varusteet	308, 309
" terveydentila	311
" varamiehistö	310
Palolaitoksen menojen yhdistelmä	312
" sairaankuljetusvaunut	307
Palolaitosta koskevat uudistukset	250
" varten 1913 vuoden menosääntöön otetut määrärahat	186
Palolennätin	309
Palomiehistö, maksuttomia kylpyjä sille Ursinin kallion uimalaitoksessa	28
Palomiehistön harjotukset y. m.	310
Palotoimikunnan jäsenten ja varajäsenten vaali	270
" vuosikertomus	303
Palatornien korjaukset.....	39, 404
Palovahingonkorvaus, tulipaloissa vahingoittuneen omaisuuden	305, 306
Paloviinan tukkukaupan harjottaminen.....	256
Palvelijatar kotia varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153
Palvelusväen, kunnollisen, palkitseminen.....	155
Paperin ja paperimassan maasta vienti	299
Parantola, risatautisten lasten, sitä varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	154
Pauligin lahjoitusrahastosta myönnetty matkastipendi	149
Pelastusarmeijalle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153
Pelastusasemia varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153
Pesonen, M., kansakoulutarkastaja, hänelle myönnetty viransijaisuuspalkkio	121
Pientenlastenkoulua varten varattava tontti	24
Piirustukset, Esplanadikappelin muutosrakennuksen	27
" kortteliin n:o 187 teetettävän makasiinirakennuksen.....	26
" rahatoimikamarin hyväksymät rakennus-.....	284
" rakennuskonttorin tekemät	409
" työ- ja vaivaistalon kirkon	51
Pikkukouluseminaareja varten myönnetty määrärahat	121, 191
Pippingsköldin turvakotia varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	152
Pitennys, käsiammatti- ja teollisuustalon ohjelman y. m. perille antamisajan	24
" tonttien rakentamisajan	200, 201
" vuokraoikeuden	29, 277
Pitkäsillan uudestirakentaminen	67, 402

Poikain ammattikoulu, katso Valmistava poikain ammattikoulu.	
” vastaanotto- ja havaintokodin perustaminen	233, 356
” ” ” havaintokotia varten myönnetty määräraha	128
Poisto tileistä, henkilökohtaisten vaivaimaksujen	295
” ” koiraverojen	295
” ” liikennekonttorin saamisten	295
” ” sähkölaitoksen pääomavelan	142
” ” vesijohtolaitoksen pääomavelan	142
” ” vuokramaksujen	294
Poliisilaitoksen huoneistojen korjaukset	39, 403
” tiedonantotoimiston huoneisto	33
Poliisilaitosta varten 1913 vuoden menosääntöön otetut määrärahat	187
Poliisimaneesiin laitettava pukeutumisosasto y. m.	39
Poliisimiehistöle myönnetty oikeus maksuttomiin kylpyihin Ursinin kallion uimalaitoksessa	28
Poliisitalon rakentaminen	33
Poliiklinikat, silmätautien, niitä varten myönnetty määrärahat	107
Puhdistusaseman sijoittaminen Eläintarhaan	72
Puhelinautomaattien asettamiseen myönnetty lupa	287
Puhelinjohdon, suoranaisen, teettäminen uuteen työ- ja vaivaistaloon	52
” ulottaminen Katajanokan- ja Pohjoisrantaan	30
Puhelinkaapelin sementtikananavan laskemiseen myönnetty lupa	286
Puhelinkaapelirumpujen laskemiseen myönnetty lupa	286
Puhelinkaappien asettamiseen myönnetty lupa	287
Puhtaanapitolaitoksen vuosikertomus	417
Puhtaanapitolaitos, sen määrärahaihin ylitys	79
” siitä odotettavat tulot 1913 vuoden tulosäännön mukaan	200
” sitä varten 1913 vuoden menosääntöön otetut määrärahat 80, ...	196
Puistojen käyttämiseen myönnetty lupa	285
Puistonvartijan palkkaaminen	294
Puistosohvain osto	79
Pukeutumispaviljongin teettäminen Eläintarhaan	288
Pulkkinen, A., opettajatar, hänelle myönnetty matka-apuraha	170
Puolikuntoisten työntekijäin liittäminen erityisiin työkonttiin kunnan töissä	447
Puuska, K. V., toimittaja, valittu kaupunginvaltuuston notaariksi	249
Puutaimistojen voimassapito	75, 411, 415
Puutarhuri, katso Kaupunginpuutarhuri.	
Päivystyshuone, Länsirannan, sen korjaus- ja muutostyöt	38
Pääomavelka, vesijohto- ja sähkölaitosten, sen poisto tileistä	142
Pörssikomitean jäsenten vaali	269
Raajarikkoisten lasten opetus	361
Raastuvanarkiston apulaiselle myönnetty henkilökohtainen palkanlisäys	183
Raastuvanarkistoon palkattava registraattorinapulainen	183
Raastuvanoikeuden ensimmäisen osaston toinen jaosto	86
” viidennen osaston oikeusneuvosmiesten ja vahtimestarien kesäloma	88
” viidettä osastoa varten myönnetty määräraha	88
Raatihuoneen korjaukset	38, 403
Rahapajanrantaan teetettävä tavaravaja	38
Rahasto, A. F. Laurellin, sen vuosikorkojen käyttö	296
” Alex. Ärtin, sen korkovarojen käyttö	149

Rakennustarkastuskonttorin rakennusinsinöörin vaali	249
Rakennustarkastusta varten myönnetty lisämääräraha	100, 387
Rakennustoiminta Vallilassa	158
Rakennustyöläisten ja -ajurien lakko	452
Ranta-alueen täyttämisen	74
Rasitukset, yleiset, niitä varten 1913 vuoden menosääntöön otetut määrärahat	192
Rautatierakennushankkeita	173
Reimarsin tila, sähköjohtopatsaiden asettaminen sinne	31
Rekisteritoimiston johtajattaren vaali	323
" perustaminen	117, 228, 318
" sisustaminen	51, 408
Rintalapset, vaivashoidon lastenkodissa hoidetut	336
Risautautisten lasten parantolaa varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153
Rohdoskaupan harjoittamiseen myönnetty lupa	256
Roos, O. W., ekspeditööri, valittu rahatoimikonttorin nuoremaksi kaupungin- kirjanpitäjäksi	249
Rottain hävityskustannusten suorittamista kaupungin varoista koskeva esitys	115
Rullavaunuraiteiden sijoittaminen Ruoholahdenrantaan	286
Ruokaa varten köyhille kansakouluoppilaille anniskeluosakeyhtiön voitto- varoista myönnetty määräraha	152
Ruoppaproomujen osto	196, 401
Ruoppauskoneen "	196, 401
Ruotsalaiselle pikkukoulunopettajaseminaarille myönnetty määräraha	121
" teatterille myönnetty apuraha	134, 136, 138
Ruuanlaittokurssien järjestäminen	127, 153
Ruumiinvamma, tapaturman tuottama, vahingonkorvaus siitä	295
Röntgenkojeen osto Marian sairaalaan	188
Sagulin, R. N., kansakoulunopettajatar, hänelle myönnetty eläke	156
Sairaala, Marian, katso Marian sairaala.	
" mieli-, katso Mielenvikaisten hoitolaitos ja Mielisairaala.	
" työ- ja vaivaistalon, sen vuosikertomus	348
Sairaalatontit, korttelin n:o 44, niitä koskeva selvitys	63
Sairaaloissa vaivashoidon kustannuksella hoidetut	339
Sairaanhoidon maksuton, Marian sairaalan henkilökunnalle	104
Sairaankuljetusvaunut, palolaitoksen, niiden käyttäminen	307
Sairaskoti, Helsingin, sen vesimaksun vapautusanomus	143
" " sille myönnetty vapautus vuokramaksun suorittamisesta	28
Sandberg, K. G., kirvesmies, hänelle myönnetty apuraha	156
Santaholman järjestäminen	68, 396
Satamakapteenille palkattava apulainen	185
Satamakonstaapelien, ylimääräisten, palkkaaminen	185
Satamakonttorin käytettäväksi hankittava moottorivene	93
Satamamaksujen alennus talviliikenteen aikana	268
" palautus	295
Satamaradan poikki teetettävä väliaikainen silta	68
" varrelle laitettavat tiepuomit	290
Satamat, niitä varten 1913 vuoden menosääntöön otetut määrärahat	73, 196
" rakennuskonttorin niissä toimittamat työt	399
Satamavesiposteista otetun veden taksa	294
Saunarakennuksen teettäminen uuteen työ- ja vaivaistaloon	52

Schnéevoigt, G., kapellimestari, hänen ja kaupungin välinen välikirja soittokunnan voimassapitamisestä	136, 463
Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian turvakodin johtokunnalle myönnetty vastuunvapaus.....	85
” ” ja Marian turvakodin johtokunnan jäsenten vaali.....	268, 271
” ” ja Marian turvakodin tilintarkastajain vaali	268
” ” ja Marian turvakodin vuosikertomus	362
Seurunlaitos, korttelin varaaminen sen paikaksi	3
Senaatintorin tasottaminen	33
Seurahuoneen korjaukset	404
Seurasaarelle järjestettävä ulkoilmateatteri.....	28
Seurasaaren laitteiden kunnossapito	80, 151, 153
Sibelius, Jean, säveltäjä, musiikkilautakunnan hänelle lähettämä kirjelmä ..	465
Sillan, väliaikaisen, teettäminen satamaradan poikki	68
Silmätautien poliklinikkoja varten myönnetyt määrärahat	107
Sipoon mielisairaala, katso Mielisairaala.	
” mielisairaiden siirtolassa hoidetut henkilöt	352
Simonkadun puistotien puiden hoito	414
Sisäiset rakennusrajat, muutetut	201
” ” vahvistetut	3, 63
Sivistyslaitokset, kaupungin, kysymys lähemmästä yhteistyöstä niiden johtokuntain kesken	230
Soittokuntain voimassapito	129
Sokeain ystävät yhdistyksen anomus apurahan saamisesta F. J. von Beckerin lahjoitusrahastosta	149
Sokeiden työkoulua varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153
Sopimus Helsingfors elektriska belysningsaktiebolag yhtiön virrankuluttajain luovuttamisesta kaupungin sähkölaitokselle	145
Sosialiselle keskusliitolle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153, 439
Sovintolautakunta anniskeluosakeyhtiön ja sen vuokraajan välisissä riidoissa	269
Sovittelu työriidassa	437
Stenberg, J., pastori, hänen eläkeanomuksensa.....	156
Stenbäck, Hj. M., lääketieteenlisensiaatti, valittu Hermannin ja Toukolan alueen alueläkäriksi.....	251
Stipendi, katso Matkastipendi.	
Stipendien myöntämistä Aurora Demidoffin myötäjaisrahastosta koskevat määräykset	150
Stockmann, G. F., osakeyhtiön ja kaupungin välinen välikirja tonttien käyttämisestä	35
Suksien osto kansakouluihin	127
Sundvall, V. S. E., kansakoulunopettajatar, hänelle myönnetty eläke	155
Suomalainen tyttökoulu, sen tonttipaikka.....	64
Suomen eläinsuojeluyhdistykselle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	152
” kansalaisyhteisöiden hakemuksia	255
” kansallisteatterille myönnetty määräraha	138
” kauppavaltuutettujen keskusvaliokunnan esitys kunnallisen luotsilaitoksen järjestämiseksi	94

Suomen naisyhdistykselle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153, 439
Suomenkieliselle pikkukoulunopettajaseminaarille myönnetty määräraha	121
Svenska kvinnoförbundet nimisen liiton järjestämät ruuanlaitto- y. m. kurssit	127
Sylvia-yhdistyksen anomus elävän siipikarjan säilytyshäkkien laittamisesta Hakaniementorin kauppahalliin	61
Symfoniaorkesteri, katso Helsingin symfoniaorkesteri.	
Sähköjohtopatsaiden asettaminen Reimarsin tilalle	31
Sähkökaarilamppuvalaistuksen laittaminen muutamille kaduille	103
Sähkökellojohdon laittaminen talojen talonmiesten asuntoihin	253
Sähkökytkyjohtojen sijoittaminen taloihin	286
Sähkölaitoksen johtoverkko, kustannusten korvaaminen talojen liittamisestä siihen	145
„ kamreerille myönnetty palkankorotus	194
„ kassanhoitajattarelle myönnetty palkankorotus	194
„ laajentaminen lainavaroilla	61
„ pääomavelan poistaminen tileistä	142
„ toimitusjohtajalle myönnetty palkankorotus	194
Sähkölaitos, Helsingfors elektriska belysningsaktiebolag yhtiön virrankuluttajain luovuttaminen sille	145
Sähkövalaistus, väliaikainen, X, XI ja XII kaupunginosan katujen	102
Sähkövoiman hintataksa	143
Säilytyshäkkien laittaminen elävää siipikarjaa varten Hakaniementorin kauppahalliin	61
Säännöt, Helsingin pörssin	249
Säästö vuodelta 1912, 1913 vuoden tulosäännön mukaan	198
Söderströmin, J. M., lahjoitusrahaston hoito	149
Sörnäsän haarakirjasto	129, 376
„ rantatie, köysiradan teettämiseen sen poikki myönnetty lupa	31
„ „ raiteen laskemiseen siihen myönnetty lupa	286
Taideteoksen osto, evätty sitä koskeva esitys	177
Takaisinsuoritus, katso Palautus.	
Taksa, hissien katsastus-	254
„ jonka mukaan maksut oikeudesta kaupungin maan erilleen aitaamiseen rakennusyrityksiä varten kannetaan	99, 293
„ Marian sairaalan sairasmaksu-	104
„ niiden maksujen laskemiseksi, joita kannetaan rakennustarkastukseen kuuluvista toimituksista	99
„ satamavesiposteista otetun veden	294
„ sähkölaitoksesta annettavan sähkövoiman käyttämisessä noudatettava	144
„ tavarain säilyttämisestä Helsingin tavaravajoissa	92
„ terveydellisten tutkimusten laboratorioin	109, 110
Taksoitus 1913 vuoden tulosäännön mukaan	200
Taksoitusvalmistelukunta, katso Verotusvalmistelukunta.	
Takuusitoumuksia, rahatoimikamarin hyväksymiä	283, 296
Tallirakennus, Tilkassa sijaitsevan rankkurinasunnon viereinen, sen laajentaminen	61
Talojen liittamisestä sähkölaitoksen johtoverkkoon olleiden kustannusten korvaaminen	145
Talonisännöitsijä, kaupungin, hänelle myönnetty palkkionlisäys	197
Talonmiehen ottaminen Hakasalmen huvilaan	100

Talorakennusten osasto, rakennuskonttorin, sen vuosikertomus	389, 403
Talot, kaupungin, niitä varten 1913 vuoden menosääntöön otetut määrärahat	195
” katso myös Tontti.	
Talviliikenne, keskeytymätön, sen voimassapito	94
Talvipurjehduskauden aikainen liikenne- ja satamamaksujen huojennus	268, 299
Talvipuutarha	412
Tapaturman tuottamasta ruumiinvammasta myönnetty vahingonkorvaus....	295
Tarkastaja, kansanlastentarhain, hänelle myönnetty matkastipendi	101
” ” hänen toimintansa vuonna 1912	374
” ” ” valitsemisensa	250
Tarkastus, kaupungin vakuusasiakirjain	296
” ” 1911 vuoden tilien ja hallinnon	82
” käsiammattien	437
Tarkastuslautakunnan alentamien veroäyrien lukumäärä	456
Tarkastuspiirit, vaivashoidon	314
Tasottaminen, Haapaniemen urheilukentän	414
” Kaivopuiston	414
” Keuruuntien	70
” korttelin n:o 127 pohjoisosan	414
” Punanotkon	416
” Senaatintorin	33
” Tehtaan- ja Laivurikatujen välisen alueen	414
” Tokantorin	416
Tavaratoimisto, Katajanokan, sen korjaukset	38
Tavaravajain teettäminen	38, 196
Tavaravajat, kaupungin, niiden korjaukset	38, 404
” ” ” ohjesääntö järjestyssääntöineen	246
” ” ” taksa tavarain säilyttämisestä niissä	92
Teatterien voimassapito	129
Tehtaalaisnaisten kotia varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153, 439
Teknilliset laitokset, niistä odotettavat tulot 1913 vuoden tulosäännön mukaan	199
” ” niitä varten 1913 vuoden menosääntöön otetut määrärahat	193
” ” Pikku Robertinkadun tontin n:o 8 osto niiden tarvetta varten	5
” ” uusien virkain perustaminen niihin	140
” ” katso myös Kaasulaitos, Sähkölaitos ja Vesijohtolaitos.	
Teknillisten laitosten hallituksen jäsenen ja varajäsenen vaali	297
” ” ” ohjesääntö ..	242, 244
” ” ” vuosirahansääntö	139
” ” kertomusten yhdistelmät	195
” ” kirjanpito	141
” ” kuolelusuunnitelmat	141
” ” kuolelusuunnitelman käyttäminen uutistöihin	142
” ” käyttämään tonttien ja maa-alueiden luovutusehdot	26
” ” toimitusjohtajain johtosääntö	242, 245
” ” virkailijain henkilökohtaisia palkanlisäyksiä koskeva esitys	139
Tenniskenttäm laittaminen	403
Teollisuustalon ohjelman y. m. perille antamisajan pitennys	24
Terveydelliset olot vaivashoidon lastenkodissa	334

Terveydellisten tutkimusten laboratorioin assistentille myönnetty palkankorotus	189
” ” ” kirjuriapulaisen palkkaaminen	189
” ” ” lisämääräraha	115
” ” ” taksa	109, 110
” ” ” työjärjestys	109, 110
” ” ” vahtimestarinapulaiselle myönnetty palkankorotus	189
Terveyden- ja sairaanhoidon uudestijärjestäminen	117
” ” sairaanhoitoa varten 1913 vuoden menosääntöön otetut määrärahat	187
Terveydenhoitolautakunnalle palkattava puhtaaksikirjottaja	187
Terveydenhoitolautakunnan puheenjohtajan ja jäsenen vaali	270
” ” sihteerille myönnetty palkankorotus	187
” ” tarverahain määrärahan lisäys	103
” ” toimistoon palkattavat kolme kaitsijaa	108
Terveyshoidollinen näyttely, Pietarissa pidettävä, kysymys kaupungin osanotosta siihen	253
Terveyspoliisiin palkattavat kaksi desinfiointsijaa	189
Terveyspoliisin kaitsijain luvun lisääminen	189
Terveystoimisto veneeristen tautien vastustamista varten, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153
Tiderman, G. E. A., vaakamestarinapulainen, valittu liikennekonttorin nuoremaksi kirjanpitäjäksi	249
Tien teettäminen Alppilaan	72
Tiepuomien laittaminen satamaradan varrelle	290
Tiet ja viertotiet, niitä varten 1913 vuoden menosääntöön otetut määrärahat	72, 73, 196
” ” ” rakennuskonttorin rakentamat ja korjaamat	399
Tilapäiset vuokrasopimukset, rahatoimikamarin tekemät	279
Tilastokonttorin aktuaarinviran jälleen täyttäminen	296
” huoneisto	94
” kirjoitus- ja yhteenlaskukoneiden osto	95
” tarverahain määrärahaan myönnetty lisäys	95
Tilien tarkastus, kaupungin 1911 vuoden	82
Tilinpäätös, 1911 vuoden	82
Tilintarkastajain vaali, Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian turvakodin	268
Tilintarkastajan vaali, Helsingin anniskeluosakeyhtiön	269
Tilinteko holhottien omaisuuden hoitamisesta	429
Tilkan niittypalstan A vuokraoikeuden lunastustarjous	24
Tilukset, rahatoimikamarin vuokralle antamat	274
” vuokralle annetut, niihin myönnetty vapaampi käyttöoikeus	284
Toimikunta varain keräämiseksi varattomain keuhkotautisten hyväksi, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153
Toipumakotia varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	152
Tokantorin leikkikenttä, kielto pitää urheiluharjoituksia siellä	289
” tasottaminen	416
Tollanderin lahjoitusrahastoa koskevat määräykset	150
Tomuimurin osto	294
Tontin halkominen	200

Tontin varaaminen kirjastotalon paikaksi	55
” ” pientenlastenkoulun paikaksi	24
Tontit ja maa-alueet, teknillisten laitosten käyttämät, niiden luovutusehdot ..	26
” kortteleissa n:oissa 372, 412 ja 419 olevat varatut, niiden myynti	25
” myytävät ja vuokrattavat, niiden arvioimismenettely	288
” n:ot 1, 3 ja 5 Arkadiakadun varrella, niiden osottaminen konserttitalon paikaksi	56
” ” 21 ja 23 Inarintien varrella, niiden yhteenrakentaminen	289
” ” 9 ” 10 It. Puistotien varrella, niiden ranta-alueen täyttämisen ..	74
” ” 32 ” 34 Länsi Henrikinkadun varrella, niiden osottaminen kon- serttitalon paikaksi	56
” ” 3 a, 5 ja 5 a Nikolainkadun varrella, niiden omistamisoikeutta kos- keva selvitys	63
” ” 3 ja 5 Ouluntien varrella, niiden yhteenrakentaminen	290
” ” 4 ” 6 ” ” ” ” ” ”	290
” ” 7 ” 9 Pohjois Rautatiekadun varrella, käsiammatti- ja teollisuus- talon rakentaminen niille	24
” ” 8 ja 10 Saunakadun varrella, niiden sisäiset rakennusrajat	3
” ” 8 ” 10 ” ” niitä koskeva asemakaavanmuutos ..	3
” ” 3 b ” 3 c Unioninkadun ” niiden omistusoikeutta koskeva selvitys	63
” ” 32 ” 34 Vallilantien ” niiden yhteenrakentaminen	289
” rahatoimikamarin myymät	272
Tontti n:o 6 Aleksanterinkadun varrella, sen myyntitarjous	297
” ” 23 Arkadiakadun ” ” varaaminen kirjastotalon pai- kaksi	55
” ” 4 Etelä Rautatiekadun ” ” osottaminen konserttitalon pai- kaksi	56
” ” 1 Katariinankadun ” ” myyntitarjous	297
” ” 2 Kruunuhaankadun ” sitä koskeva asemakaavanmuutos ..	2
” ” 8 Pikku Robertinkadun ” sen osto	5
” ” 17 Rauhakadun ” ” omistusoikeutta koskeva sel- vitys	63
” ” 8 Sirkuskadun ” ” myynti	25
” ” 3 Ätsärintien ” ” rakennusaikaa pitennetty	290
Tonttien rakennusaikaa pitennetty	200, 201, 290
” yhteenrakentaminen	200, 289
Torvisoittokunnan voimassapito	131, 462
Toukola, raitiotieverkon ulottaminen sinne	30
Toukolan ja Hermannin alueen aluelääkärinviran jälleen täyttämisen	251
” palstain vuokraoikeuden pitennys	29
Tuberkelitautisten kansakouluoppilaiden virkistyskotia varten anniskeluosake- yhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	152
Tuberkulosisairaala, Humaliston, sen korjaukset	107, 408
” ” sitä varten myönnetty lisämääräraha	107
Tuberkulosisairaalan rakentaminen	44
Tukkipuiden kaato kaupungin metsissä	419
Tukkukaupan harjottaminen, palo- ja väkiviinan	256
Tulipalojen kautta hävinneen omaisuuden arvo tai vakuutussumma	305, 306
” lukumäärä ja laatu	303, 304
Tulirokkosairaalan voimassapito	115
Tulli- ja pakkahuoneen korjaukset	38, 403

Tullijauhomyyllyn korjaukset	62
Tuloa tuottavat oikeudet 1913 vuoden tulosäännön mukaan	198
Tulot, sekalaiset, 1913 vuoden tulosäännön mukaan	198
Tuontitavarain tutkimushuoneen laittaminen	38
Turholman tiluspalstain välinen rajanjärjestely	81
Turvakodit, pahantapaisten lasten, niitä varten 1913 vuoden menosääntöön otettu määräraha	192
Tutkinta, lastenhoitoa vaivaihoidon lastenkodissa koskeva	331
Tuulaakimaksun laskemista koskeva lausunto	181
Tylsämielisten lasten opetus	361
Tyttöjen ammattikoulu, sen johtokunnan jäsenten ja varajäsenten vaali	271
" " " opettajattarelle myönnetty matkastipendi	170
" " sitä varten 1913 vuoden menosääntöön otettu määräraha	191
Työ- ja vaivaistalo, lääkärinvalvonta siellä	118
" " " saunarakennuksen teettäminen sinne	52
" " " sitä varten myönnetty lisämääräraha	117
" " " " " 1913 vuoden menosääntöön otettu määräraha	190
" " " suoranaisten puhelinjohdon teettäminen sinne	52
" " vaivaistalon henkilökunta	314
" " " kirkon piirustukset	51
" " " lastenkoti, katso Oulunkylän lastenkoti.	
" " " menot	347
" " " mielvikaisten hoitolaitoksen vuosikertomus	348
" " " rautabetonkitöiden virheellisyydet	52
" " " ruuanpito vuonna 1912	354
" " " sairaalan vuosikertomus	344
" " " sairaanhoitoa varten palkattava amanuenssi	117
" " " siirto Forsbyn tilan maalle	317, 342
" " " toiminta vuonna 1912	344
" " " uusi menosääntö	119
" " " uutisrakennukset	51
Työjärjestys, terveydellisten tutkimusten laboratorioin uusi	109
Työkaluja varten 1913 vuoden menosääntöön otettu määräraha	196
Työkalut, rakennuskonttorin	401
Työkodit, köyhäin lasten, niitä varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153
Työkoulua varten Sokeain ystävät yhdistykselle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153
Työkoulujen, lasten, määrärahat	102, 152
Työkunta, kaupungin pakkahuoneen, sen toiminta vuonna 1912	301
" " " " sitä koskevan määräyksen muutos 93, ...	197
" " " " " varten myönnetty määräraha	93
Työlaitos, miesten, sen toiminta vuonna 1912	353
Työläisnaisille toimeenpantuja ruuanlaittokursseja varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153
Työläisnaisten kesäsiirtolaa varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153
Työn jakamista varten kyöhille naisille myönnetty määräraha	153, 171, 190
Työnhakemusten määrä kunnan työnvälitystoimistossa	449
Työnhakijat kunnan työnvälitystoimistossa	450
Työnjohtaja, rakennuskonttorin, hänen vuosikertomuksensa	391

Työnpuute, katso Työttömyys ja Työttömät.	
Työntekijät kaupungin töissä, heille myönnettävä eläke-etu	205, 268
" " " " " kesäloma	197, 402
" " " " " puolikuntoiset, niiden liittäminen erityisiin työkuntiin kunnan töissä	447
Työnvälitys, kunnallinen	449, 450
Työnvälitystoimisto, kunnan, sen johtokunnan puheenjohtajan ja varajäsen- ten vaali	270
" " " " " vuosikertomus	442
" " " " " yhteistoiminnan aikaansaaminen sen ja vaivais- hoitohallituksen välillä	446
Työriidoissa aikaansaatava välitys	252, 437
Työriita rakennusteollisuuden alalla	437
Työsiirtolan perustaminen	7, 177, 317
Työsuhteet Helsingissä vuonna 1912	452
Työt, yleiset, niiden hallituksen huoneisto	94
" " " " " jäsenen ja varajäsenten vaali	270, 297
" " " " " vuosikertomus	388
" " " " " niitä varten 1913 vuoden menosääntöön otetut määrärahat	195
Työttömyys kaupungissa	436
" " " " " kunnan työnvälitystoimiston toimenpiteet sen vas- tustamiseksi	444
Työttömyysvakuutuskomitean mietintö	254
Työttömäin avustaminen	171
Työtupa, Töölössä oleva lasten, sitä varten anniskeluosakeyhtiön voitto- varoista myönnetty määräraha	152
Työväenasiain lautakunnan jäsenen ja varajäsenten vaali	270
" " " " " sihteerin vuosikertomus	439
" " " " " vuosikertomus	435
" " " " " välitysoikeus työriidoissa	252, 437
Työväenluentokurssien johtokuntain kokoonpano	267, 439
" " " " " määrärahat	439
Työväenopiston perustaminen	435
Töölön alueen aluelääkärille myönnetty virkaero	251
" " " " " aluelääkärinviran jälleen täyttäminen	251
" " " " " sokeritehdasosakeyhtiön anomus maksettavaksi pannun makasiinin- vuokran anteeksiantamisesta	91
U ggl, J. R., prokuraattorinsihteeriksi	
" " " " " sihteeriksi	249
Uimahuoneiden korjaukset	61
" " " " " poistaminen	289
" " " " " vuokraaminen	285
Uimalaitos, Ursinin kallion viereinen, sen käyttäminen	28
Uimaseura, Helsingin, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153
" " " " " " luovutettu uimalaitos	28
Ulkoilmateattereja varten anottu apuraha	138
" " " " " " luovutettavat paikat	28
Ulkomaalaisille myönnetty oikeus elinkeinon harjottamiseen kaupungissa ..	255
" " " " " " kiinteän omaisuuden omistamiseen kau- pungissa	255

Ulosottoapulaisten palkankorotusanomukset	90
" palkkaamiseen myönnetty määräraha	89
" vuosiliput raitioteillä	197
Ulriikaporin kaivuhuoneen muutos- ja korjaustyöt	61
" " vuokraaminen	27
Urheilukenttä, Haapaniemen, sen tasottaminen	414
Urheilukenttään käyttämiseen myönnetty lupa	285
Ursinin kallion uimalaitoksen käyttäminen	28
Uudenmaan ruotsinkielisten maalaiskuntain anomus määrärahan myöntä- misestä kansanopistoille	127
Uudestijärjestäminen, Kaisaniemen puiston	76
" kansakouluhallinnon	122
" kaupunginvaltuuston kanslian	210
" raastuvanoikeuden työn	86
" rahatoimikamarin, sen kanslian ja konttorin	216
" rakennustarkastuksen	220
Uudistuksia palolaitokseen	250
" vaivaishoitoon	230
Uutisrakennuksia, rakennustarkastajan tarkastamia	385
Vaakain osto tavaravajoihin	196
Vaali, budjettivaliokunnan	268
" Helsingin anniskeluosakeyhtiön johtokunnan jäsenten	269
" " " tilintarkastajan	269
" Hermannin ja Toukolan alueen aluelääkärin	251
" Kallion alueen aluelääkärin	250
" kansakoulujen apulaistarkastajan	251
" kansakoulujohtokunnan jäsenten	268
" kansakoulupiirien kouluneuvostojen jäsenten	268
" kansanlastentarhain johtokunnan jäsenten	266
" " tarkastajan	250
" kasvatuslautakunnan jäsenten	270
" kaupungin irtaimen omaisuuden inventtaajain	268
" " lautakuntain ja hallitusten puheenjohtajain, jäsenten ja vara- jäsenten	270
" " museon johtajan	250
" kaupunginkassan inventtaajain	81
" " ylimääräisten inventtaajain	291
" kaupunginvaltuuston apulaissihteerin	249
" " notaarin	249
" kunnalliskokouksen edustajain varamiesten	269
" liikennekonttorin nuoremman kirjanpitäjän	249
" " vaakamestarinapulaisen	249
" " vanhemman kirjanpitäjän	249
" museolautakunnan jäsenen	266
" musiikkilautakunnan jäsenten	266
" pörssikomitean jäsenten	269
" rahatoimikamarin ylimääräisen apulaissihteerin	296
" rahatoimikonttorin nuoremman kaupunginkirjanpitäjän	249
" rakennustarkastuskonttorin rakennusinsinöörin	249
" Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian turvakodin johtokunnan jäsenen	268

Vaali, Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian turvakodin tilintarkastajain	268
” sovintolautakunnan jäsenten	269
” tilastokonttorin aktuaarin	296
” Töölön alueen aluelääkäriin	251
” vaivashoitohallituksen jäsenten	266
” valiokuntain y. m., katso Komitea ja Valiokunta.	
Vaalijärjestyksen ehdotus	253
Vahingonkorvaus tapaturman tuottamasta ruumiinvammasta	295
Vahtimestari, majoituslautakunnan, hänelle myönnetty palkankorotus ..	138, 192
” rahatoimikamarin, hänelle myönnetty palkankorotus	91, 184
Vaivashoidon määrärahaan ylitys	118
” tarkastuspiirit	314
” tulot ja menot vuonna 1912	340
” uudistukset	230
” väliaikainen menosääntö	118
” yhteistoiminta kunnan työnvälitystoimiston kanssa	446
” ” yksityisen armeliaisuustyön kanssa	318
” ylläpitämät mielisairaajat henkilöt kymmenvuotiskautena 1903—12	352
Vaivashoidosta suoritettut apumaksut ja korvaukset	343
Vaivashoittoa varten myönnetty lisämäärärahat	342
” ” 1913 vuoden menosääntöön otetut määrärahat	189
Vaivashoitohallitukseen palkattava tarkastaja	189
Vaivashoitohallituksen jäsenyydestä myönnetty vapautus	266
” kansliain johtajain asettaminen	229, 317
” ” käsittelemät asiat	350
” kirjuriapulaisten luvun lisääminen	189
” kokoukset y. m.	314
” puheenjohtajan, jäsenten ja varajäsenten vaali ..	266, 271
” rekisteritoimiston johtajattaren vaali	323
” ” perustaminen	117, 228, 318
” ” sisustaminen	51
” vuosikertomus	313
Vaivashoitokorvausten maksamatta jättäminen	119
Vaivashoitokysymyksiä varten asetetut valiokunnat	315
Vaivashoito-ohjesäännön laatiminen	230
Vaivashoittoon asetettava lastenhoidontarkastaja	229
” asetettavat kaksi diakonissaa	118
Vaivaismaksut, henkilökohtaiset, niiden poisto	295
Vaivaistalo, katso Työ- ja vaivaistalo.	
Vajarakennuksen teettäminen kaupunginpuutarhaan	62
Vakuusasiakirjat, kaupungin, niiden tarkastus	296
Valaistus, katu- ja laituri-, sen omat kustannukset	186
” ” ” ” sitä varten 1913 vuoden menosääntöön otetut määrärahat	186
Valaistuslaitokset, katso Kaasulaitos, Sähkölaitos ja Teknilliset laitokset.	
Valiokunta kansakoulukysymysten valmistelua varten	122, 127
” kunnollisen palvelusväen palkitsemisrahaston apurahojen jakamista varten	269
” kysymystä varten asuntolautakunnan asettamisesta	227
” ” ” Brändö villastad osakeyhtiön kiinteistöjen ja laitosten ostamisesta	21

Valiokunta kysymystä varten Drumsön kartanon ostamisesta	15
” ” ” maatilán ostamisesta työsiirtolan paikaksi	8
” ” ” vaivaishoidon uudestijärjestämisestä	230
” lausunnon antamista varten aluelääkärien uudesta johtosäännöstä	239
” ” ” ” aseiden kantokieltoa koskevasta asiasta	254
” ” ” ” teknillisten laitosten hallituksen ohjesäännöstä ja näiden laitosten toimitusjohtajain johtosäännöstä	242
” ” ” ” työttömyysvakuutuskomitean mietinnöstä	254
” liikenne- ja satamamaksujen huojistamiskysymystä varten	268
” rautatiehankkeita koskevaa asiaa varten	176
” voittovarain, sen jäsenten vaali	269
” väkiviina-, mallasjuoma- y. m. asiain valmistelua varten	269
” katso myös Budjettivaliokunta, Kaupunginvaltuusto ja Komitea.	
Valiokuntia, vaivaishoitokysymyksiä varten asetettuja	315
Valitsijamiehet kansakoulupiirien kouluneuvostojen vaalia varten	268
Valitus, kaupunginvaltuuston päätöksestä tehty	261
” mallasjuomain anniskeluoikeuden epäyksen johdosta tehty	265
” viinien y. m. vähittäismyyntioikeuden epäyksen johdosta tehty	265
Valkonauha-yhdistykselle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	152, 439
Wallenius, V. S., työmies, hänelle myönnetty apuraha	156
Wallgren, A. L., ylimäär. professori, valittu Töölön alueen aluelääkäriksi ..	251
Vallilan huvilatiluksen n:o 2 vuokraoikeuden pitennys	29
” palstain vuokraoikeuden pitennys	29
” rakennustoiminnan edistämislainarahastosta myönnettävään lainain ehdot	158
Valmistava poikain ammattikoulu, sen johtokunnan jäsenen vaali	271
” ” ” sitä varten 1913 vuoden menosääntöön otettu määräraha	190
Valokuvaaminen, eri kaupunginosain	457
Valtioapu, kansakoulujen	126, 127
” kasvatustilosten	126, 127
” katuvalaistuksen	294
” vaivaishoidon	343
Valtioarkiston tonttia koskeva selvitys	63
Valtioavut 1913 vuoden tulosäännön mukaan	199
Valtiorautateiden viisikymmenvuotisjuhla	176
Valvonta, kuukausiapurahaa saavain vanhempain alaikäisten lasten koulunkäynnin	357
Vanhankaupungin tullijauhomyllyn korjaukset	62
” vesiputouksen omistusoikeus	289
Vapaaehtoinen palokunta	310
Vapaaehtoiset köyhäinkatsojat	315
Vapautus kaupunginvaltuuston jäsenyydestä	266
” liikennemaksun suorittamisesta	295
” oikeusapulautakunnan jäsenyydestä	266
” rahatoimikamarin ”	266
” vaivaishoitohallituksen ”	266
” vesimaksun suorittamisesta	143

Vapautus vuokramaksun suorittamisesta	28
Varasairaalain voimassapito	115
Varastopaikat, kaupungin rantasilloilla olevat tilapäiset, niiden käyttömaksujen vahvistaminen	182
Vastaanotto- ja havaintokoti, poikain, sen perustaminen	233, 356
" " " " " sitä varten myönnetty määräraha	128
Vastuunvapaus kaupungin hallintoviranomaisille vuodelta 1911	83
" Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian turvakodin johtokunnalle	85
Vedenheittäjän asettamiseen Katajanokalle myönnetty lupa	287
Vedenkulutusmaksujen alentaminen	143
" vapautusanomus	143
Veistokouluja varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	152
Veistokurssien järjestämistä varten kaupunkilähetykselle myönnetty määräraha	153
Velkoja varten 1913 vuoden menosääntöön otetut määrärahat	183
Veneenvartijatuvan teettäminen Elisabetintorin vierelle	61
Venäjän merisotalaitoksen vaatimus saada haltuunsa eräs Katajanokan maa-alue	64
" valtakunnanrahaston korvattavat majoituskustannukset 423, 424, 426, 427	456
Verotettujen lukumäärä vuonna 1912	456
" taksoitetut vuositulot vuonna 1912	100
Verotusvalmistelukunta, lisäys sen palkkaussääntöön	33
" sen huoneisto	455
" " vuosikertomus	100
" sille hankittava kirjoituskone	100
" " myönnetty lisämääräraha	456
Veroäyri vuonna 1912	455
Veroäyrien lukumäärä vuonna 1912	64
Vesijohdon laittaminen Korkeasaarelle	39
" " poliisimaneesiin	64
" rakennusten, putkiverkon y. m. korjaukset ja kunnossapito	65
Vesijohtojen teettämiseen myönnetty määrärahat	193
Vesijohtolaitokseen ostettava kuorma-automobiili	140, 193
" perustettavat uudet virat	193
Vesijohtolaitoksen kassanhoitajattarelle myönnetty palkankorotus	64
" laajentaminen	142
" pääomavelan poistaminen tileistä	193
" toimitusjohtajalle myönnetty palkankorotus	139
" " myönnetty vuokrat rahat	62, 413
Vesilinnut, kaupungin	250
Wetterstrand, C. J. L., lääketieteenlisensiaatti, valittu Kallion toisen alueen aluelääkäriksi	72
Viemärikanavain korjaukseen ja kunnossapitoon myönnetty määräraha	72
" teettämiseen myönnetty määräraha	195
Viemärit, niitä varten 1913 vuoden menosääntöön otetut määrärahat	299
Vienti, paperin ja paperimassan	73, 196
Viertotiet, niiden korjausta ja kunnossapitoa varten myönnetty määräraha	399
" rakennuskonttorin korjaamat	12
Viikin kapteenivirkatalon ostoa koskeva kysymys	256
Viinit ja muut miedommat juovutusjuomat, niiden vähittäismyynnin järjestäminen	

Vuokratrahain myöntäminen vesijohtolaitoksen toimitusjohtajalle	139
Vuokrasopimukset, rahatoimikamarin tekemät tilapäiset	279
Vuokratiluksiin myönnetty vapaampi käyttöoikeus	284
Vuokria kauppahallien myymälöistä	285
Vuorimieskadun talon n:o 9 korjaukset	405
Vuosirahansääntö, katso Menosääntö.	
Vuositulot, kunnallisverotuksessa taksoitetut	456
Vähittäismyynti, mallasjuomain, sen järjestäminen	264
" viinien y. m., sen järjestäminen	256
" väkiviinajuomain, sen järjestäminen	256
" " " yksinoikeuden pitentäminen	256
Vähittäismyyntioikeudet, mallasjuomain	264
" viinien y. m.	261, 262
" väkiviinajuomain	262
Väkiinajuomain anniskelu- ja vähittäismyyntialue	259
" " " vähittäismyyntioikeuksien myöntäminen	262, 263
" " " " luovutus	262
" anniskelun ja vähittäismyynnin järjestäminen	256
" " " " yksinoikeuden pitentäminen	256
Väkiinän tukkukaupan harjoittaminen	256
Välikirja, kaupungin ja G. F. Stockmann osakeyhtiön välinen, tonttien käyttämistä koskeva	35
" " " kapellimestari G. Schnéevoigtin välinen, symfoniaorkesterin voimassapitoa koskeva	136, 463
Välikirjankaavakkeet, väkiinajuomain vähittäismyynti- ja anniskeluoikeuden luovutusta varten	262
Yhdistys Arbetets vänner, katso Arbetets vänner.	
" Eläinten ystävät, sille myönnetty määräraha	177, 197
" Helsingin nuorten miesten kristillinen, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	152
" " palvelijatar-, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153, 439
" " suomalainen talonmistajain, sen esitys rottain hävityskustannusten suorittamisesta kaupungin varoista	115
" " uimaseura, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153
" " " Ursinin kallion uimalaitoksen luovuttaminen sille	28
" hyväntekeväisyyden järjestämis-, sille myönnetty määräraha ..	121, 153
" Konvalescenthem-Toipumakoti, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	152
" lastenhoidon edistämiseksi, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	152
" Maitopisara-, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	152
" Martta-, sen Helsinginosastolle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153, 439
" Puita köyhille, sille lahjoitusvaroista myönnetty määräraha	151
" raajarikkoisten avustamis-, K. E. Tollanderin lahjoitusrahaston korkovarojen antaminen sille	150

Yhdistys, risatautisten lasten parantola-, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153
” Ruokaa Helsingin köyhille kansakoululapsille, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	152
” Sokeain ystävät, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153
” ” ” ” F. J. von Beckerin lahjoitusrahastosta myönnetty määräraha	149
” Suomen eläinsuojelus-, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	152
” Valkonauha-, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	152, 439
Yhteenlaskukoneen hankkiminen tilastokonttoriin	95
Yhteenrakentaminen, tonttien	200, 289, 290
Yhteiskunnallinen keskusliitto, katso Sosialinen keskusliitto.	
Yhteistoiminta kaupungin sivistyslaitosten kesken	230
” kaupunginvaltuuston ja rahatoimikamarin kansliain kesken kunnalliskertomuksen laadinnassa	169
” vaivahoidon ja kunnan työnvälitystoimiston kesken	446
” ” ” yksityisen armeliaisuustyön kesken	318
Yleinen käymäläin puhtaanapito, sen määrärahan ylitys	149
” ” ” sitä varten 1913 vuoden menosääntöön otettu määräraha	196
” ” ” vuonna 1912	418
Yleiset paikat, niitä varten 1913 vuoden menosääntöön otetut määrarahat 66, 70, 195	
” ” rakennuskonttorin niillä suorittamat työt	391
” rasiukset, kaupungille kuuluvat	192
” työt, niitä varten 1913 vuoden menosääntöön otetut määrarahat	195
Yleisten töiden hallituksen huoneisto	94
” ” ” jäsenen ja varajäsenten vaali	270, 297
Yliääkäri, Sipoossa olevan kunnan mielisairaalan, hänen palkkaamisensa ..	116
Yliääkärintyöntekijä, Sipoossa olevan kunnan mielisairaalan, sen avonaiseksi julistaminen	251
Ylimääräiset inventtaajat, kaupunginkassan	291
Yliopiston luonnonhistoriallinen laitos, tontin varaaminen sen paikaksi	64
Ylitys, istutusten määrärahan	75
” kansakouluoppilaiden vaatetusapumäärärahan	121
” kasvatustalouden tarverahain määrärahan	100
” maistraatin tarverahain määrärahan	85
” Marian sairaalan määrärahan	104
” puhtaanapitolaitoksen määrärahan	79
” rahatoimikamarin määrärahan	91
” rakennuskonttorin määrärahan	66, 94
” vaivahoidon määrärahan	118
” yleisen käymäläin puhtaanapidon määrärahan	149
Yömajaa varten pelastusarmeijalle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha	153
Ärtin, Alex., rahaston korkovarain käyttäminen	149

OIKAISTAVIA.

Siv.	29,	riv.	11–12	ylh.,	on:	<i>Toukolan</i> ;	lue:	<i>Meilansin</i> .
”	33,	”	7	”	on:	<i>taksoitusvalmistelukunnan</i> ;	lue:	<i>verotusvalmistelukunnan</i> .
”	61,	”	6–7	alh.,	on:	<i>rakentamiseen</i> ;	lue:	<i>laajentamiseen</i> .
”	91,	”	15	”	on:	<i>asettamansa</i> ;	lue:	<i>asettamaansa</i> .
”	138,	”	17	”	on:	<i>Kansan Näyttämölle</i> ;	lue:	<i>Kansan näyttämölle</i> .
”	265,	”	12	ylh.,	on:	<i>Saunatien</i> ;	lue:	<i>Saunakadun</i> .
”	287,	”	3	”	on:	<i>automaattien</i> ;	lue:	<i>automaattien</i> .
”	293,	”	14	alh.,	on:	<i>Ulriikkaporinkadun</i> ;	lue:	<i>Ulriikkaporinkadun</i> .
”	308,	”	10	ylh.,	on:	<i>Fredrikintorin</i> ;	lue:	<i>Kampintorin</i> .
